

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG SOGNE

HISTORISKE
OG PERSONALHISTORISKE OPLYSNINGER
OM LAND OG BY

13. BIND
ODENSE AMTSRAADSKREDS

VORT LANDS FORLAG
KØBENHAVN F. — 1935

*Dette Værk er trykt i 800 nummererede
Eksemplarer, hvoraf dette er*

Nr. 678

Byplan over Odense i det 16. Aarhundrede.

ODENSE

SELVOM det ikke kan siges med Bestemthed, er dog Grund til at antage, at Odense er Landets ældste By. Hvornaar den blev grundlagt, vides ikke, men dens Oprindelse maa søges langt tilbage i den hedenske Tid.

Navnet viser tilbage til den Periode i Sagntiden, da Aserne eller Asagotherne kom hertil fra Laudene ved Elben og bragte en ny Kultur, som indførte Agerdyrkingen, og en ny Religion, som fortrængte Dyrkelsen af Hertha og Tilbedelsen af Tordenguden som øverste Gud.

Overalt, hvor Asagotherne er trængt frem, har de efterladt sig Spor i Stednavnene; paa Fyen saaledes i Assens (Asnæs), Aborregaard (Asborregaard), Frøbjerg (Frejrs Bjerg), Bellinge, Beldringe (Balders Enge), Frøsskov (Frejrs Skov) og Aasum (Asheim). Som Midtpunkt for disse Steder laa *Odinse*, eller *Odinsve*, som i Folkemund blev til *Oense*. Som Navnet siger, har der i ældgammel Tid ligget en *Odins*-Helligdom — sikkert med Bebyggelse omkring — paa det Sted, hvor Odense By nu ligger. Et af Sagnene i Knytlinge-Saga beretter, at Odin boede paa *Othensei* i Fyen, og at han ligger begravet i Odense, og selvom det kun er Sagn, saa fortæller det os dog om Byens høje Ælde.

Tyske Krønikeskrivere har berettet, at Odense skal være anlagt af Kejser Otto den Tredje, eller i hvert Fald anlagt under hans Regering og til hans Ære kaldet *Othense* af Kong Harald. Denne Fortælling har intet andet paa sig, end at Kejser Otto i 987 udstedte et Beskærmelsesbrev for et Bispedømme i Odense, som den tyske Mission havde til Hensigt at oprette. I latinske Haandskrifter fra Middelalderen kaldes

Byen foruden *Othenæ* og *Otthinia* ogsaa *Otthonia*, hvilken sidste Form dog heller ikke har nogen Forbindelse med Kejsernavnet Otto. Byens Navn viser tilbage til *Odins-tiden*, og der skal Byens Oprindelse søges.

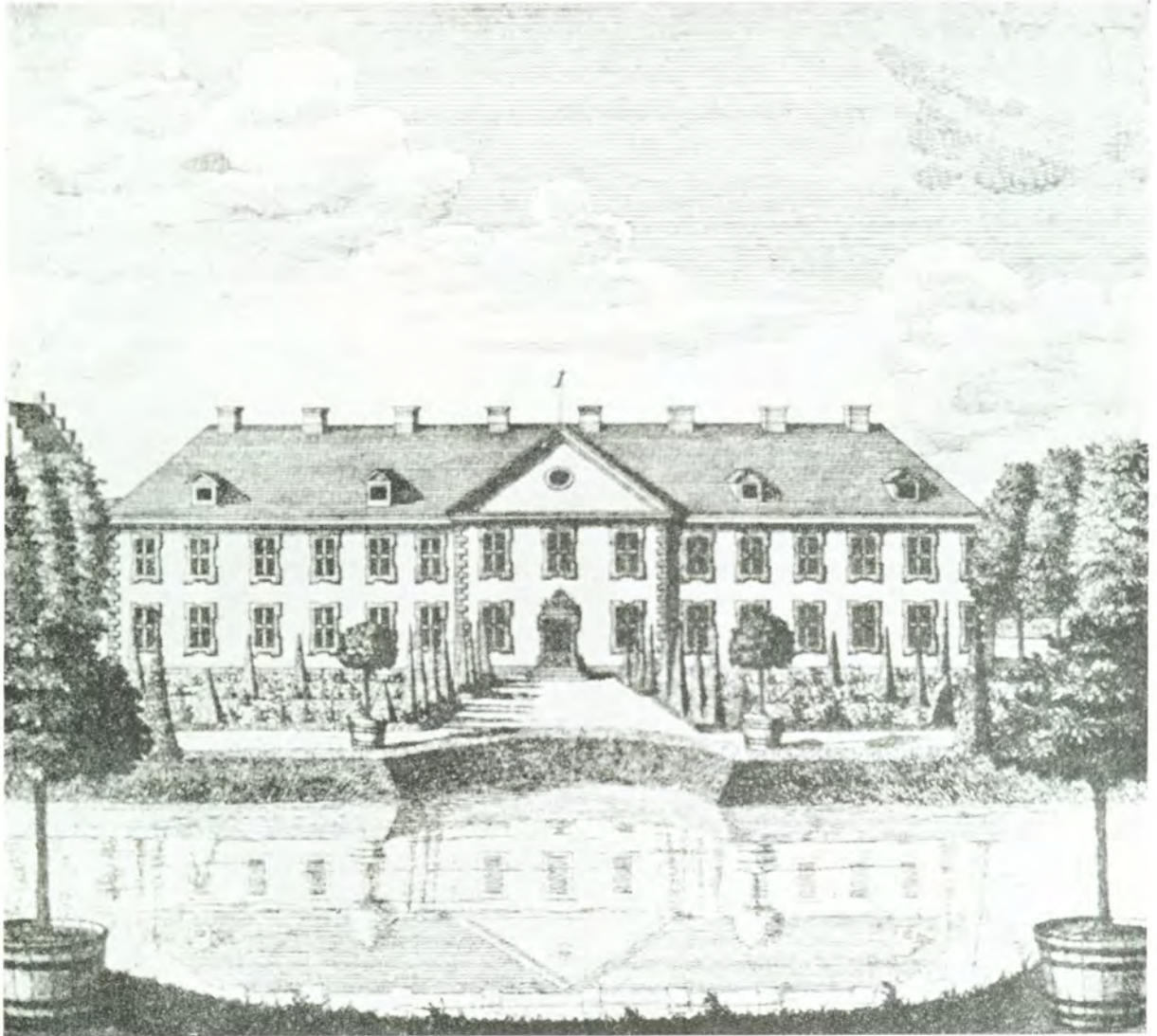
Første Gang Odense nævnes i et Dokument, er i ovennævnte kejserlige Beskærmelsesbrev. Naar Odense blev valgt til Sæde for en Biskop, er der ingen Tvivl om, at Byen allerede dengang har haft stor Betydning og sikkert været Landsdelens Hovedstad. Forud for denne Tid er der gaaet en Udvikling, om hvilken vi intet ved; først omkring Aar 1000 begynder Taagerne at lette, og Sagnskikkelserne fortrænges af historiske Kendsgerninger.

Da Kristendommen efter to Hundrede Aars Kamp med Hedenskabet sejrede i Danmark, var Fyen sikkert kun lidt berørt af dens aandelige Magt. Missionærerne fra Ny Korvey havde hovedsageligt arbejdet i Jylland, og de engelske Missionærer, som i Slutningen af det tiende Aarhundrede deltog i Arbejdet, virkede i Skaane og paa Sjælland. Et Sagn beretter, at den engelske Helgen, St. Albans Relikvier i 878 og 937 skulde være bragt til Odense og bort igen. Dette Sagn og den store Anseelse, som St. Alban senere stod i i Byen, kunde tyde paa engelske Missionærers Besøg, eller — snarere — fynske Vikingers og Købmænds Besøg i England. Da Knud den Store i 1019 vendte tilbage til Danmark, indsatte han en Englænder som første Biskop i Odense; samtidigt kom engelske Benediktinermunke til Byen, som derigennem i det følgende Aarhundrede opretholdt en nøje Forbindelse med England. — Det var i Odense, at Knud den Store lod engelske Møntmestre slaa den første Mønt i Danmark.

Livet i Middelalderen var præget af Kirken; det var Kirken, som bragte en ny Aand med sig, da Missionærerne kom til Danmark; det var Kirken, som var den førende, ikke alene i aandelig men ogsaa i praktisk Henseende. Den tidligere Middelalder — ja, helt ind i det femtende Aarhundrede — er da ogsaa uløseligt knyttet sammen med Kirken.

Den første Kirke, som byggedes i Odense, var indviet til „Vor Frue“; om den blev bygget af Knud den Store eller allerede stod der, da de engelske Munke kom til Byen, ved man intet om, men sikkert er, at Kongen stillede betydelige Midler til dens Raadighed; det ses da ogsaa, at Kongerne senerehen beholdt Retten til at bortgive Frue Kirkes betydelige Jordegods i Len. Den første Frue Kirke har sikkert — som alle de første Kirker herhjemme — været en Trækirke, der er blevet afløst af en Bygning af Sten, maaske Kamp og Fraad, som derefter har givet Plads for den nuværende Kirkebygning af Teglsten. Til Kirken hørte „Provstegaarden“ og et rigt og anseligt Provsti med Jorder, Tiender, Landsbykirker og Gods.

Byens anden Sognekirke var St. Albani, som paa Knud den Helliges Tid var en stor, anselig Træbygning. Der har været fremsat den Formodning, at St. Albani var ældre end Vor Frue, hvortil her skal bemærkes, at Navnene ikke tillader nogen Tvivl om, hvilken Kirke, der blev bygget først, nemlig „Vor Frue“; idet det var i kirkelig, katolsk Aand, overalt hvor der for første Gang opførtes en Kirke, at indivi denne til „Vor Frue“; i dette Tilfælde „Vor Frue af Odense“. Knud den Hellige viste Albani Kirke sin særlige Gunst; i 1075 lod han en Relikvie af St. Alban overføre fra England til Odense og opstille ved Højaltret ved Siden af Relikvierne af den hellige Oswald, som i sin Tid var bragt dertil af Knud den Store. Det skulde kun være et midlertidigt Opbevaringssted, idet Knud den Hellige samtidigt lagde Grunden til en Stenkirke, en ny Albanikirke, tæt ved den ældre og paa samme Sted, hvor St. Knuds Kirke staar idag. Knud den Helliges Stenkirke er imidlertid helt forsvundet, og der findes intet Spor af den gamle Kirke i den nuværende St. Knuds Kirke.

Odense Slot paa Frederik den 4.s Tid.

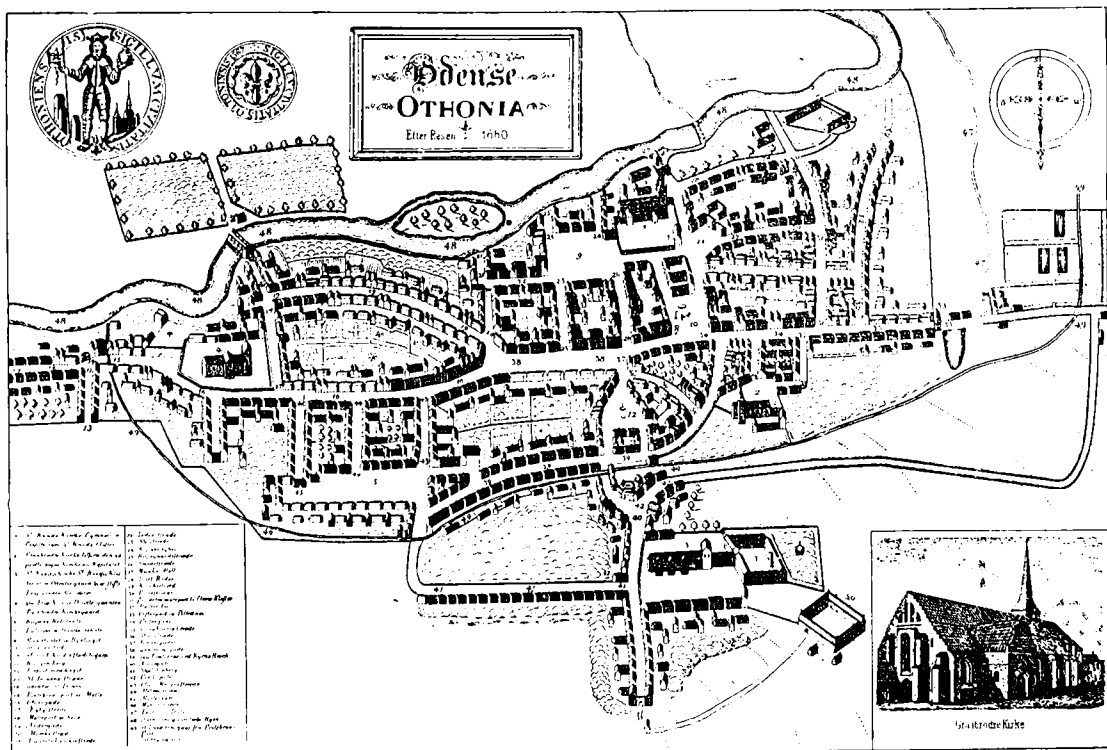
Knud den Hellige blev Konge efter sin ældre Broders Død; han havde to Livsmaal: Genforeningen med England og Gennemførelsen af kristelige Leveregler og Love i hele Riget. I sin Nidkærhed for Kong Knud for haardt frem, og Folket rejste sig mod ham. I Odense naaede Oprørerne ham, og deres Anfører, Piper, indledede paa Skrømt Forhandlinger med Kongen for at holde ham fast i Odense. Den 10. Juli 1086 overrumplede Oprørerne Kongen og hans faa trofaste Mænd; det lykkedes Knud at slippe fra Kongsgaarden over i Albani Kirke, hvor der opstod en drabelig Kamp. Kongen blev saaret og knælede for Højalteret, skriftede og nød den hellige Nadvere; her ramtes han af Spyd og Sten, som kastedes gennem Vinduerne, og dræbtes. Kongens Broder, Benedikt, hentede Oprøreren ud af et Nabohus og sønderrev ham Stykke for Stykke. Kongen og hans Broder bisattes i Kirken, og Ligene af de faldne Hirdmænd jordedes paa Kirkegaarden.

Otte Aar senere blev Kong Knuds Lig overført til den nye Stenkirkes Krypt, som da var færdig, og der nedlagt i en Stenkiste. Den 19. April 1101 blev Kong Knud

kanoniseret som Helgen i Overværelse af Kong Erik Ejegod, en stor Mængde Gejstlige og store Folkemasser; hans Levninger nedlagdes i et Skrin, som anbragtes over Højalteret i den nyopførte Kirke, som fik Navn efter Helgenen.

Hellig Knud Konge blev ikke alene Danmarks fornemste Helgen, men hans Ry gik viden om og naaede endogsaa Jerusalem, hvor man har fundet hans Billede paa en Stensøjle i Gravkirken. Naar man betænker den religiøse Indstilling i Middelalderen, kan man forestille sig, hvilken Anseelse og Fordel Tilstedeværelsen af en saadan Helligdom maatte bringe Odense. Byen tog St. Knuds Billede i sit Segl, som forestiller Kongen i Harnisk med Rigsæblet i den ene Haand og en Fane i den anden, samt en Spydilje under sig og i Fanen, hvilket betegner Spydsodden, som dræbte ham.

Samtidig med Kong Knuds Kanonisation stiftede Erik Ejegod efter Biskop Hubalds Raad et Kloster i Odense og indkaldte 12 Benediktinermunke fra det engelske Kloster Evesham ved Avon. Herved fik Odense en ny Præstestand, som fuldstændigt fordunklede Præsteskabet ved „Vor Frue“. Da Præsterne ved Frue Kirke, hvis Provsti syntes anlagt paa at være Domkapitel, ikke gik sammen med de engelske Munke, benyttede Biskoppen, som ligeledes var Englænder, Anledningen til at danne sig et Kapitel eller gejstligt Raad, adskilt fra Frue Kirke. Som Følge heraf opstod Spørgsmaalet om, hvorvidt den gamle Albani Kirke skulde opgives, og om de Gejstlige fra „Vor Frue“ med deres Provst i Spidsen skulde regnes for eller til Biskoppens Kapitel, eller om Munkene skulde udgøre dette alene. Rivninger mellem de to Partier var uundgaaelige, og der gik ret lang Tid, før man naaede en Løsning. Ifølge denne skulde Albani Kirke blive staaende, og Præsterne ved Frue Kirke beholde denne Sognekirke, som erkendtes egentlig at tilhøre St. Knuds Kirke, mod Løskøbelse; Benediktinerne eller Knudsbrødrene, som de nu kaldtes, beholdt St. Knuds Kirke og dens

Resens Kort over Odense i 1660.

Dotation og fik alene et Domkapitels Rettigheder i 1139, saa at Byen i Stedet for to Kirker, som det vistnok oprindeligt var tænkt, fik tre, nemlig to Sognekirker og en Domkirke uden Sogn, men tjenende til Klosterkirke.

Hvornaar Odense fik sin tredje Sognekirke, St. Michaels eller St. Hans Kirke, er ukendt. Michaelis-Kirke nævnes første Gang 1295 som Sognekirke, og Sognet kaldes endnu 1485 St. Michaels Sogn. Da Johannitterne omkring 1280 kom til Odense, erhvervede de hurtigt en stor Mængde Grunde baade i Odense By og i Omegnen foruden i de fleste fynske Herreder. De byggede et Kloster i Odense By og indviede det til St. Hans og St. Michael, og det varede ikke længe, før Johanniterklosteret i Odense var det fornemste i Landet efter Antvorskov. Som Kirkè fik Johannitterne stillet St. Michael til Raadighed, dog saaledes at den vedblivende skulde være Sognekirke.

St. Knuds Kloster, som var anlagt af de engelske Benediktinermunke, voksede ogsaa til Rigdom og stor Anseelse, hvilket især kan ses deraf, at Kong Erik valgte dette Kloster, da han træt af Regeringens Byrder i 1147 trak sig tilbage fra Verdenen og blev Munk. Han døde i Klosteret og blev efter Ønske begravet i Kirken indenfor den Dør, som Munkene daglig gik indad. Ogsaa to Prinser gik i Klostret, og alle berigede det naturligvis med store Gaver, ligesom Regeringen gav det Privilegier og Indkomster. Klosteret var et Støttepunkt for al kirkelig Virksomhed, Oplysning og Kultur i et Omfang, som kun er tænkeligt i en Tid, da Folkene gaar en ny og storartet Udvikling i Møde.

Munkenes Forhold til Byen, især da de havde Biskoppen i Spidsen, var omtrent som senere Herskabets til Landboerne. Deres Kirke- og Klosterbygninger viste høj kunstnerisk Værd, deres Troskab i Opfyldelsen af deres kirkelige Pligter fremragende, og deres Omsorg for Fattige og Ulykkelige enestaaende; de uddelte Almisser og Fødevarer ved Klosterporten og sørgede for billige Boliger; man forstaar derfor den Magt, Kirken fik over Folket.

Om St. Knudsklostrets ældste Bygning ved man intet med Bestemthed; efterhaanden er der antagelig opført tre Fløje, som dannede en Gaard med Halvdelen af Kirkens Sydside som fjerde Fløj, Fratergaarden, der tillige var Munkenes Kirkegaard. Udadtil har Klosteret sikkert haft flere Bygninger og Gaarde. I 1287 omtales en St. Benedikts Fratergaard, hvor Skolemesteren og 16 Skoledisciple skulde spise, og i 1392 et Kapitelshus, hvori Retssager forhandlede.

Mellem 1175—1183 oprettedes paa Foranledning af St. Knuds Kloster et Nonnekloster paa Nonnebjerg. Det var Nonner af Augustinerordenen, som dengang var ny. I det 13. Aarhundrede blev Klostret forlagt til Dalum, hvor det udviklede sig til et stort og rigt Nonnekloster, hvis Abbed gjorde Fordring paa at deltage i Bispevalgene. I denne Forbindelse skal nævnes, at Sagnet om den underjordiske Gang, som skulde gaa fra Graabrødreklosteret til Klostret paa Nonnebjerg, er pure Fantasi; thi Nonnerne var flyttet til Dalum, før Graabrødrekloster blev til!

Om andre Bygninger i Odense før 1250 er intet kendt, og det er ogsaa kun lidt man ved om selve Byens Historie. Man tør vel antage, at Byen oprindeligt kun har ligget paa Højderne langs Aaen, og at den mod Nord begrænsedes af en lav og fugtig Strækning, der gennemstrømmedes af en Bæk, som delte sig i tre eller flere Arme. Da Byen trængte til Udvidelse, opstod der muligvis Huse paa det lidt højere Terræn ved den senere Nørreport; lidt efter lidt er Kirkerne og Klostrene blevet bygget, flere og flere Folk er flyttet til Byen, og i Begyndelsen af det 12. Aarhundrede er den allerede saa stor, at der findes to Sognekirker foruden Domkirken.

I det 11. og 12. Aarhundrede har Odense antagelig lidt flere Gange under fjendt-

Fest i Fruens Bøge omkring 1860.

ligt Overfald, især i Aarene 1043—1064 under de blodige Krige med de norske Konger Magnus og Harald Haarderaade. Noget sikrere er det, at Odense i det 12. Aarhundrede er blevet hjemsøgt af Dalidens store Landeplage, de vendiske Sørovere, og mellem 1150 og 1157 er Byen vistnok blevet afbrændt flere Gange, da Biskop Ricolph saa „Byens sørgelige Brand og Landets Ødelæggelse af disse Fjender, der lode kun faa Indbyggere tilbage“.

Byen har imidlertid hurtigt rejst sig af sin Aske; allerede 1159 eller 1162 holdt Valdemar den Store Danehof i Odense. I 1189 afholdtes i Odense en glimrende Forsamling, som havde intet mindre til Formaal end at udvirke et Korstog fra Danmark. Knud den Sjette og alle Rigets Biskopper og Stormænd var forsamlede med pavelige Legater og modtog de Budskaber, som dengang gik gennem Europa, om Jerusalems Erobring og de Vantros Sejr over de kristne Hære. Alle var dybt bevægede, og et Tog af 15 Høvdinge blev Resultatet af Mødet.

I 1245 var Odense Vidne til et Møde af en noget anden Art, hvor en pavelig Legat ogsaa var til Stede; det var en Forsamling, som skulde tage Forholdsregler mod Erik Plovpenningsskatten af Kirken.

Trods de store Klostre og al kirkelig Pragt maa Odense i 1231 have været blandt de mindre Byer, eftersom Kongens Indtægt af Byen i Valdemars Jordebog kun angives til 150 Mark Penge og senere til 167 Mark, hvilket var betydeligt mindre end hvad Helsingborg og Kallundborg ydede og omtrent lige med Skatten af Aalborg, Randers, Helsingør og Assens. Det maa dog hertil bemærkes, at af Odense „Midsommergjeld“ var en betydelig Del eller det hele tillagt St. Knuds Kirke og Kloster, og man ved ikke, om det skal medregnes eller ej i Jordebogens Skyldsætning. Gaar man ud fra, at det ikke skal medregnes, bliver Odense omtrent lige med de førstnævnte Byer, men staar langt tilbage for Ribe, Roskilde og Lund.

I Midten af det 13. Aarhundrede, under den otteaarige Krig mellem Brødrene Kong Erik og Hertug Abel, blev Byen afbrændt af Abels Tropper. Kort forinden var St. Knuds Kirke nedbrændt ved Ildsvaade. Ødelæggelsens Omfang og Virkninger kender vi ikke idag, men det maa have været en Katastrofe for Byen.

Endnu har Borgerne ikke opnaaet Selvstændighed og nogen Betydning; det ses bedst deraf, at ikke en eneste Borgers Navn er bevaret fra de første 250 Aar af Byens Historie. Først i 1257 finder man Navnene paa fire Borgere, som kaldes „Senatores“, og Anledningen til, at de omtales er alene en Handel, som de har haft med St. Knuds Kloster. Deres Navne var: Tuvo Ostensen, Matth. Brocky, Joh. Torendoss, Tuvo Bertrafson og desuden Tucho Lykki, som dog sandsynligvis var Adelsmand. Heller ikke nogen Byfoged er nævnt før 1320, skønt der maa have været Byfogeder hele Tiden som Optrædere af Kongens Sagefald paa Bytinget.

I 1258 var Odense Skueplads for en mærkelig Begivenhed. Kong Christoffer I. havde til Hensigt at lade sin Søn, Erik Glipping, krone i Odense og indkaldte derfor til Forsamling. Ærkebiskoppen udeblev og Biskop Regnar af Fyen ligeledes, hvorfor Kroningen ikke blev til noget, og Kongen, Prinsen og de forsamlede Stormænd maatte drage hver til sit.

I 1285 skænkede Kong Erik Glipping Franciskanerne, der i Danmark kaldtes Graabrødre, en kongelig Gaard i Odense til Kloster og købte de omliggende Gaarde af de lovlige Ejere, saa at han skænkede dem hele Kvarteret „mellem Gaden, som gik fra Vest til Øst (Vestergade) og Byens Bæk, og mellem den vestlige Gade (Graabrødrestæde) og Henrik Sømærs, tidligere Møntmesters, Grund, dog med Undtagelse af to Grunde, som befandtes at tilhøre Albani Kirke og laa i Hjørnet, hvor Gaderne løber sammen“.

Klostret fik Navn af den Hellige Catharinas Hus. En Klosterkirke blev ogsaa opført, og saa snart Koret var færdigt, indrettede Kong Erik sin Familiebegravelse der, men kun hans to Døtre blev bisat der i 1283; hans voldsomme Død for Morderhaand i 1286 tilintetgjorde hans egen Bestemmelse, skønt han havde ladet den tingløse. Indtil Reformationen fandtes en Altertavle i Kirken som Minde om Erik Glippings Interesse for Institutionen.

St. Franciscus Kirke har vistnok allerede været færdig omkring 1300, og naar det berettes, at den først blev indviet og helliget Jomfru Maria i 1342, maa det sandsynligvis forstaas saaledes, at Kirken atter er blevet indviet, efter at der er foretaget en større Ombygning. Denne Kirke laa syd for Hospitalet og udgjorde fjerde Længe i en lille Klostergaard, Fratergaarden, som var omgivet med lave Buegange under eller foran Bygningerne. Bag Fratergaarden laa en anden Gaard, Brøndgaarden, som endnu findes; sandsynligvis stammer flere af de nuværende Hospitalsbygninger fra det første Kloster. I Kong Hans's Regeringstid stod Graabrødreklostret under Dronning Christines særlige Beskyttelse; hun skænkede Klosterkirken den berømte Altertavle af Claus Berg 1515, havde sin Stol i Kirken og sikrede Kong Hans, sig selv og Sønnen Frans et sidste Hvilested i Kirken. Ogsaa Kong Christian II. bisattes i Graabrødrekirken, og desuden mange Adelsmænd og Gejstlige, saaledes Biskop Jørgen Sadolin, og ansete Borgere, saaledes Oluf Bager. Efter Reformationen anvendtes Kirken ikke mere til Gudstjeneste; den forfaldt mere og mere, og ved kongelig Resolution af 1805 blev dens Nedbrydning bestemt og paabegyndtes det følgende Aar. De kongelige Grave blev overflyttet til St. Knuds Kirke, Inventaret solgtes ved Auktion, Claus Bergs Altertavle kom først til Frue Kirke og derefter til St. Knud. Den pragtfulde Ligsten over Kong Hans, Dronning Christine og Prins Frans samt en Mindetavle fra 1576 over Oluf Bager og Familie flyttedes til St. Hans Kirke. —

Det gamle St. Knuds Torv.

Omkring 1280 oprettede Dominikanerne, Sortebrødrene, et Kloster i Odense; det laa lige ved Byens Bæk, men mod Øst, saaledes at man maa tænke sig, at Klosteret stod der, hvor den nordlige Husrække paa Sortebrødretorv staar, Kirken omtrent midt for Torvet mod Vest, og Kirkegaarden østligere. Om Klosterets Stiftelser er intet nærmere bekendt, men man maa antage, at Adelen i høj Grad har ydet det sin Støtte; det har i hvert Fald i Tidens Løb modtaget store Gaver fra Adelsfolk og ogsaa af Borgere, der købte sig Forsørgelse for Livstid i Klosteret eller Sjølemesser i dets Kirke. Kirken var indviet til St. Peder, og hele Klosteret kaldtes ogsaa St. Peders Kloster. Adelen holdt flere Gange sit Landemøde i Klosteret, saaledes i 1458 og 1475, og det maa have haft en Sal, som egnede sig til offentlige Forsamlinger, da baade Kongerne og Biskoppens Officialer holdt Retterting i dets Konventssal, og i 1538 samledes den første protestantiske Biskop der med en Del Adelsmænd for at forberede Kirkens nye Ordning. Blandt de første Munke i Klosteret var Gisico, som blev Superior og i 1286 valgtes til Biskop.

Paa St. Hans Kirkegaard laa et Sygehus med Kapel; det kaldtes St. Hans Hospital og tillige „Helliggejsthuset paa St. Hans Kirkegaard“. Det er sikkert Johanniterne, der blandt andet havde til Opgave at tage sig af fattige og syge, som har forestaaet dette Hospital. Johanniterne kom til Odense omkring 1280 og fik af Magistraten Tilladelse til at lade deres Kvæg græsse i Aaløkken, men endte med at eje hele Marken, foruden store Arealer Nord og Øst for Odense samt Godser i næsten alle Herreder paa Fyen. Man ved intet bestemt om, hvorledes det gik til, at Johanniterne saa hurtigt kunde naa en saa fremragende Stilling, at de fik overdraget St. Michelskirke og kunde opføre Klosteret og Johanniter-Kirken. Det Forhold, som de stod i til Kongens Lensmand paa Næsbyhoved Slot, der var deres fødte Værge og Skytsherre, kunde

tyde paa kongelig Protektion. Det var navnlig i det 15. Aarhundrede, at Klostret steg i Rigdom og Anseelse, da det var begunstiget og søgt af de fornemste Adelsfamilier, som skænkede Altere og Kapeller og købte Sjælemesser. Et Par Eksempler skal her anføres:

Paa Dagen for Kristi Legemsfest, den 11. Juni, 1433 udsteder Bjørn Olufson, Ridder, en Kundgørelse om, at han „har undt, givet og aldeles opladt alt sit Gods i Thorppe oc Liwngby Sogn i Lunde Herred til Forstanders og alle Messebrødrers Behov, som Præster ere i Sancti Johannis Kloster i Odense, til en evig Messe for Dronning Margrethes Sjæl, sin, sine Hustruers, sine Børns og sine Forældres Sjæle, nemlig en Messe hver Dag om Ugen. Messerne skulle holdes for Sancti Andreæ Alter i hans Kapel, som han lod bygge i Sancti Michaelis Kirke i Odense“¹⁾.

Endvidere skal anføres et Gavebrev fra det 16. Aarhundrede:

Paa „de lykkelige Apostles, Simons og Judas, Dag (28. Oktober) 1513 gør Præbjørn Podebusk, Ridder til Osborg, vitterligt, at „han har undt og givet til Korsbrødreklostret i Odense en sin Gaard i Nørreby i Skam Herred og et Bol sammesteds. De have lovet ham for forskrevne Gaard og Bol at holde ham en evig Messe hver Fredag af Vor Herres Pinsel for det Alter, som hans Hustru, Vibeke, ligger for, for hendes Sjæl og alle christne Sjæle“²⁾.

Klostrets Bygninger var anselige; de dannede ikke som de andre Klostre et sammenhængende Komplex, men saa snarere ud som en Herregaard med to store, aabne Gaardspladser. Vi maa tænke os Klosters Hovedgaard bestaaende af tre store Længer med takkede Gavle paa begge Sidelængerne og aaben mod Nord, hvor en stor Ladegaard optog det meste af den nuværende Slotshave. Mod Syd og Vest havde Klostret sine Haver, og Indkørslen var kun gennem Ladegaarden.

Allerede i 1295 laa der udenfor Pjentemølle en St. Jørgens-Gaard, og den var ikke alene — som alle St. Jørgens Hospitaler — et Hospital for Spedalske, men tillige et Kloster med en anselig Kirke, som var indviet til St. Laurentius. Om dette Klosters Oprindelse er intet kendt. I Begyndelsen af det 16. Aarhundrede var det en kongelig Forlening, der overdroges tilligemed dets Gods mod Forpligtelse at sørge for de Syge og opretholde Gudstjenesten. Om det samtidigt var Hospital for et Landdistrikt er ukendt, ligesom man heller ikke ved, om det havde anden Understøttelse fra Byen, end at det ejede en Del af Byjorderne mod Øst.

I Odense By var der et stort, selvstændigt Helligaandshus, en Stiftelse til syge Pilegrimmes Pleje og for andre Svage og Fattige, „som ikke kunde gange fra Huus til Huus efter deres Føde“! Det laa Øst for Fisketorvet og kaldtes derfor „Helliggejsthuus ved Bythinget eller øst for Bythinget“, Bythinget er det gamle Navn paa Fisketorvet. Det er heller ikke kendt, hvornaar Helligaandshuset opførtes, men det har været til før 1438, da dets Præst og Forstander nævnes i et Tingsvidne, og det er sandsynligt, at det allerede da har eksisteret i længere Tid, da der fandtes et Helligaandshus i København allerede i 1298. Først fra 1478 bliver det mere kendt, da det ved Borgernes Omsorg faar en Nyordning, som ligner en ny Stiftelse. Christian den Første havde set Helligaands-Hospitalet i Rom og taget det til Forbillede for den Udvidelse og Ordning, han ved Pavens Medvirkning gav det københavnske Helligaandshus. Een af de nye Tanker var at stille Helligaandshusene i Forbindelse med hinanden under Klosterregler, og Paven gav dem store Privilegier med Hensyn til at uddele Aflad. I 1477 stiftedes i Faaborg et stort Kloster af denne Art, hvortil Om-

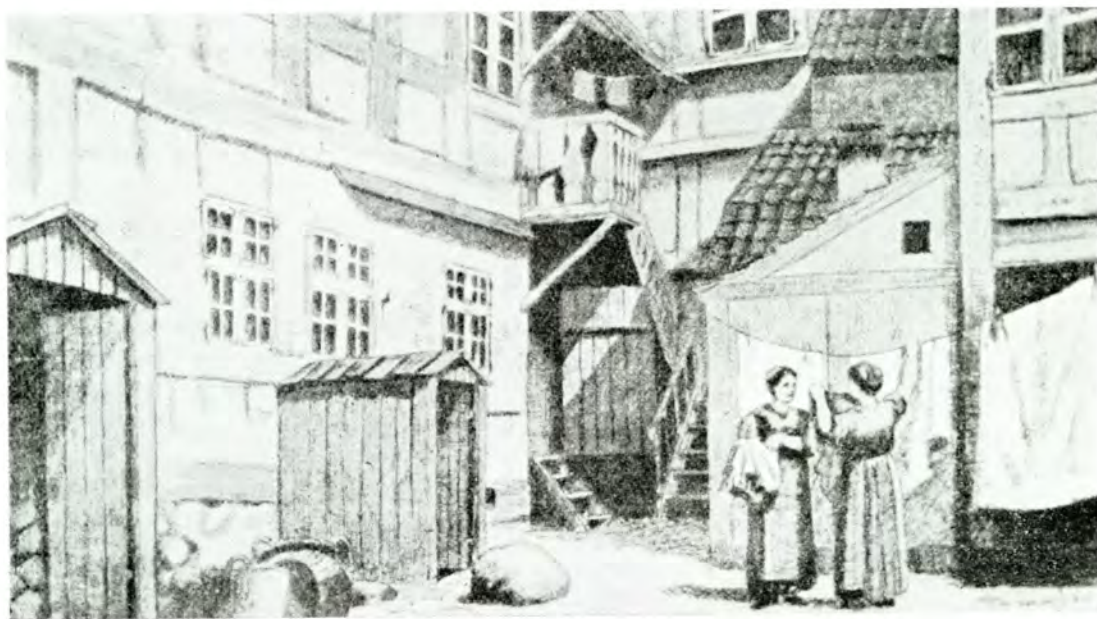
¹⁾ R. A. Pergamentbreve, Odense Nr. 54.

²⁾ R. A. Pergamentbreve, Odense Nr. 61.

egnens Adel ydede betydelig Hjælp, og dette Eksempel blev nu fulgt i Odense, hvor to Raadmænd, af hvilken den ene var Jess Muhle, blev Ophavsmænd til en Fornyelse af Odense Helligaandshus „med Pavens Samtykke og med den faaborgske Priors Approbation“. Stiftelsen har antagelig fundet Velgørere; paa kort Tid udviklede den sig til en omfattende kirkelig Velgørenhedsanstalt, der ved Reformationen ejede Gaarde og Grunde i Byen og Gods paa Landet. Helligaandshuset laa paa det store Omraade bag Overgade og strakte sig fra Fisketorvet næsten til Sortebrødrekloster. Nær ved Torvet laa en Kirke, vistnok indviet til St. Gertrud, men almindelig kaldet Helliggeisthusets Kirke, og dens Kirkegaard strakte sig til begge Sider. Mod Nord stod en Bygning og lidt længere tilbage laa en Helliggeistes Hovedgaard, hvortil der var Indkørsel langs med Kirkemuren. Fra Nørregade til Sortebrødre-Kloster gik der nordom Stiftelsen en lille Gade, som hed Agestræde.

I Spidsen for Stiftelsen stod en Præst og en Forstander, undertiden i een Person, som da Peter Mule havde Embedet i 1509. Hans Broder, Mikkel Mule, var derimod kun Forstander og en anden var Præst. Forstanderen kunde kun være Stiftelsens verdslige Værge, og Præster og Munke maatte foretage den daglige Forvaltning, Indsamling og Pleje.

Foruden Helligaandshuset med St. Gertruds Kirke havde Odense ogsaa et St. Gertruds Kapel, som antagelig har haft til Opgave at sørge for Fattige og Nødlidende, men det er lige saa ukendt som det St. Gertruds Gilde, der allerede nævnes i 1343 og ejede Jorder udenfor og en Gaard i Byen. St. Gertruds Altre fandtes baade i Albani og Frue Kirke. Endvidere havde Byen et Kapel paa Heden, Hellig Kors Kapel, og flere i Omegnen, og fik i 1522 et Nonnekloster, St. Claræ Kloster af Franciskannerens Orden. Dette Kloster stiftedes af Dronning Christine af en Del af hendes egen Gaard (den senere Bispegaard og Tugthus), og det stod under kongelig Forlening til ligemed Dalum Kloster. Klostret havde ikke nogen lang Levetid, men naaede dog at give den Gade Navn, som antagelig er blevet anlagt for dets Skyld og til at bevare sig i Folkemund saa længe, at den evangeliske Sognepræst i Albani Sogn, som fik

Interiør fra en nu nedrevet gammel Købmandsgaard

Bolig i et af Klosters Bygninger, endnu 30 Aar efter Reformationen kaldtes „Mester Jørgen til St. Clara“.

Ved Slutningen af det 15. Aarhundrede var der i Odense 6 store Kirker, Vor Frue, Albani, St. Knud, St. Hans, Graabrødre, St. Peders og 4 store Klostre samt 5—6 Hospitals- og andre Kapeller; desuden de Fattigboder eller Hospitaler, der dels bestod særskilt, dels stod i Forbindelse med Klostrene. Paa dette Tidspunkt havde Odense næppe over 3000 Indbyggere, hvoraf der vel har været mindst 80 Præster, et Par Hundrede Munke, foruden Lægbrødrene og Søstrene i Klostrene og Hospitalerne. Man faar herigennem et tydeligt Billede af det kirkelige Samfund i Middelalderen i en lille By.

I Spidsen for Kirkesamfundet stod Biskoppen, hvis Embede efterhaanden havde udviklet sig til et fyrsteligt Rigslæn, der omfattede Gaarde og Godser over hele Stiftet. I Odense havde Biskoppen siden Knud den Helliges Tid sin Residens Øst for St. Knuds og Albani Kirke, hvor nu Frøkenklostret ligger. Bispegaarden kendes kun fra 1420, og der er intet Spor af nogen anden fra tidligere Tid. I 1466 skal Biskop Mogens Kræfse have begyndt at opføre de nyere Bygninger, men den store Hovedbygning begyndes af Biskop Jens Andersen 1504—1508, for en Del af Stenene fra Provstegaarden, som han egenmægtigt lod nedrive. Endnu længe efter Reformationen kaldtes denne Gaard Bispegaarden. En anden anselig Bispegaard opførtes 1518 af Jens Andersen i Flakhaven og stod der, indtil den blev nedrevet i 1857. Denne Bygning, som kun bestod af en toetages Længe, var hovedsagelig bestemt til Bispestolens Kancelli, navnlig som gejstligt Domhus; endvidere til Forvaltning af Bispestolens Gods og Handel i Forening med den gejstlige Jurisdiktion.

Et saa mægtigt gejstligt Samfund i en saa lille By maatte naturligvis gøre sin Indflydelse gældende i mange Retninger. Det repræsenterede selv umiddelbart de aandelige Interesser, tog sig af Fattigforsorgen og Hospitalsvæsenet, og lagde Grundstenen til Videnskab og Skole.

Den første Bog, der er skrevet indenfor Danmarks Grænser, er skrevet i Odense, i St. Knuds Kloster. Det er Knud den Helliges Historie, som er skrevet af den engelske Munk, Ælnoth, paa Latin. Ælnoth kom antagelig til Odense i 1085 og har i 1109 været Abbed i Klosteret.

I 1436 skrev Thomas Gheysmer, som var Munk i et Odense-Kloster, sin Danmarks Historie paa Latin og havde en Odense Borger, Henrik Düwels, til at skrive for sig. Da det blev Skik, at danske Mænd selv hentede deres lærde Uddannelse i Udlandet, oprettede St. Knuds Kloster Legater, der skulde understøtte saadanne Rejser. Det var især Biskop Peder Pagh (død 1329) og en Række private Velgørere, som her indlagde sig Fortjeneste.

Den første lærde Skole i Odense oprettedes 1277, St. Knuds eller Albans Skole, hvis Midler Biskop Gisico 1286 forøgede med Penge til Sko og Klæder og Vederlag „for 16 Disciples Føde i Klosters Omgang“. Dens eneste kendte Lokale var den gamle Latinskole vest for St. Knuds Kirke.

Provstiet stiftede en lignende Skole 1308 i den Skolebygning, som senere indrettedes til Ligkapel paa Frue Kirkegaard, og den modtog en betydelig Gave af Kong Erik Menved, der 1319 stiftede Stipendier for 12 Skolarer. Kongen var Frue Kirkes Patron, og da der intet Kloster var ved Kirken, som kunde underholde Rektor og Disciple, maatte han grundlægge Skolen ved Jordegods. Den fik spredte Gaarde i forskellige Herreder, bl. a. Gamborg i Vruds Herred. Dronning Margrethe og Erik af Pommern fornyede og forøgede denne Gave, idet de tillagde Provstiet Gamborg Birk

paa den Betingelse, at de 12 Disciple daglig skulde synge i Kirken for deres egne og deres Forældres Sjæle, saa at Sognekirken derved fik et Sangkor som en Dom- eller Klosterkirke. Denne Skolebygning, altsaa det nuværende Ligkapel ved Frue Kirke, er sikkert en af de ældste Bygninger i Odense og er bevaret i sin oprindelige Stil. I 1528 undergik den en Reparation, hvorom en Sten med Provsten, Anders Glob's Vaaben og Navn og Navnene paa de to Kirkeværger, Michel Mule og Arders Nielsen vidner.

I 1447 fik St. Hans Kloster Tilladelse til at oprette en Skole, men dog paa indskrænkede Vilkaar; der maatte for Eksempel ikke optages Disciple, som var over 15 Aar. Da Borgermester Hans Mule har underskrevet Oprettelsesdokumentet, kan man vel formode, at Byen eller Sognekirken har været interesseret i Oprettelsen.

Alle tre Skoler var Kirkeskoler, som afgav Sangkor og Degne til Kirkerne, og deres eneste Maal var at uddanne Gejstlige. Henimod Reformationstiden havde de berømte Rektorer som Peter Palladius, Frants Berg og den Christ. Hansen, som bearbejdede de første danske Komedier. Ellers har Odense ikke mange lærde Mænd at opvise fra den Tid.

Biskoppen af Fyen var ofte Kongernes Kansler, og flere Klostermænd fra Odense benyttedes i offentlige Hverv, ogsaa til Udlandet. I Graabrødreklostret var der en Munk, som man antageligt har tillagt stor teologisk Lærdom; hans Navn var Niels Jensen, og han blev i 1421 beskikket til Storinkvisitor i Norden — den eneste Danmark har haft af saadanne Embedsmænd. Det har aabenbart været Meningen, at Odense skulde være Sæde for Inkvisitions-Domstolen for Norden, men der findes intet som helst Spor af Storinkvisitørens Virksomhed.

Mester Hans Urne, der var Provst ved Frue Kirke, har selv ejet en betydelig Bogsamling og tillige ladet trykke en stor Mængde af de hidtil afskrevne Bøger til Brug baade ved Gudstjenesten og i Skolerne. Et Regnskab med hans Bogtrykker efter hans Død i 1504 beløb sig til ikke mindre end 2554 Mark ¹⁾, og hans Testamente nævner mange Bøger, som han ejede, og bl. a. en Gave af 200 Skolebøger til fattige Peblinge i Odense. Prior Jep Hansen, Licentiat i den kanoniske Ret, forærede Kong Frederik den Anden en stor og smuk Samling af 500 tegnede Billeder og Adelsvaaben.

Mod Slutningen af Middelalderen kom Bogtrykkerkunsten. Selvom Odense ikke i lange Tider fik noget Bogtrykkeri, har Skæbnen dog villet, at den første Bog, som vides at være udgivet i Danmark, netop er trykt i denne By af en omrejsende Bogtrykker i 1482; det er en latinsk Historie om Krigen paa Rhodos. Det følgende Aar lod Biskop Carl Rønnow Messebogen for alle Fyens Kirker trykke i Lübeck og atter i 1497. En Bogbinder har Odense ogsaa haft, baade i 1496 og 1500. Nogle af de første danske Skrifter, som kom i Trykken, stammer fra Odense, nemlig den danske poetiske Bearbejdelse af tre religiøse Digte, som Præsten ved Albani, Herr Michael, forfattede paa Dronning Christines Anmodning 1496, og for hvilke han er blevet kaldt „sin Tids Kingo“.

Takket være den talrige Gejstlighed har Odense — som det kan ses af ovenstaaende — allerede paa et tidligt Tidspunkt været Sædet for stærke intellektuelle Interesser med Sans for Fremskridt, men ogsaa i praktiske Ting, som er kommet By og Borgere tilgode, har Munkene været Foregangsmænd. Det var saaledes Klostrene, der anlagde de første Møller i Odense. Pjentemøllen ved Bybækken er efter al Sandsynlighed anlagt allerede af Knud den Stores Benediktinere. Navnet Pjentemøllen er vistnok en Forvanskning af den danske Form for Benedikt, Bent, saaledes at „Bentemølle“ i Folkemund er blevet til „Pjentemølle“. Senere gik Møllen over i Byens Eje,

¹⁾ Cirka 100,000 Kroner.

maaske fordi Sognegejstlighedens Ejendom regnedes under Byen.

St Knuds Kloster benyttede det store Aaløb til Anlæggelse af Munkemølle og vistnok — paa et tidligere Tidspunkt — til Eiby Mølle. Klosteret betragtede sig selv som Ejer af Aaen, og gentagne Gange lod det sig tilsikre Skattefrihed for Møllerne og Fiskeretten i Aaen. Møllerne arbejdede ikke for Klostrene alene, men ogsaa for Byen; i 1175 fik St. Knuds Kloster et Privilegium, ifølge hvilket Borgerne i Odense By ikke maatte lade deres Korn male i andre Møller end Munkenes. Møllerne var alle Vandmøller — der var jo rigeligt Vand — af

Vejrmøller finder man intet Spor, skønt de forekommer paa Sjælland allerede i det 12. Aarhundrede. Foruden Klostre og Hospitaller var der en anden Institution, som ogsaa satte sit Præg paa Middelalderens Byer; det var Gilderne, som stod under en eller anden Helgens Beskyttelse og havde et religiøst Præg. Formaalet med de først oprettede Gilder var at bekæmpe de daarlige Sædvaner, som endnu her og der eksisterede fra Hedenskabets Tid, Sørøveri, Landevejsrøveri, Mord, Drukkenskab og al Raahed i det hele taget. Endvidere skulde de befordre Følelsen af Samhørighed mellem Borgerne, en Ting, som hidtil havde været ukendt, og som Kristendommen udvidede.

Det første og største Gilde i Danmark har hjemme i Odense, Knud Konges Gilde. Det stiftedes af Odense Borgere allerede før hans Kanonisation og stadfæstedes af Kongen i 1101. Kort efter fandtes der Kong Knuds-Gilder i de fleste danske Købstæder. I Odense var Gildet saa anset, at det af Lovgivningen forlangtes, at enhver, der vilde optages i Købmandsgildet, først skulde være Medlem af Kong Knuds Gilde. Trods dette Gildes store Anseelse kan man ikke paavise noget Gildehus i Odense, hvilket det sikkert har haft.

Kong Hans's Ligsten i Odense.

Et andet Gilde var Laurentii-Gilde, som havde sit Alter i Frue Kirke og ejede en Gaard. Endvidere var der Købmændenes Gilde, som og kaldtes Trefoldigheds-Gilde; det havde sit Alter og Præsteembede i Albani Kirke fornyet i 1476 og 1496 og stadfæstet af Kongen ved Meddelelse af Handelsstandens Privilegier. Desuden var der Skrædder- og Overskærer- (Manufakturhandler) Gildet, som havde Alter i St. Knuds Kirke, Smede-Gildet med Alter i Albani Kirke, Skomager-Gildet, som kaldtes „Vor Frue Compagnie“, St. Anna-Gilde, St. Gjertruds-Gilde og antagelig flere, hvis Vedtægter ikke kendes. Selv Svendene havde et Gilde; et saadant oprettedes i 1405 af Skomagersvendene.

Foruden disse „Fag“-Gilder og St. Knuds Gilde fik Odense i den senere Middelalder endnu to Gilder, hvoraf det ene var det store „Elende-Lag“ eller Vor Frue Gilde, som stiftedes 1435 og havde et stort Stenhus nord for Albani Kirkegaard — ligefor den nuværende Torvegade. Navnet skulde betegne, at Gildet havde Livets Forkrænkelighed og Elendighed for Øje. Hovedbestemmelsen i dets Vedtægt eller „Skraa“ var næsteften Oprettelsen af en evig Messetjeneste ved Vor Frue Alter i Albani Kirkes nordre Kapel en meget anselig Ligbegængelse for fælles Regning for hvert Medlem, der afgik ved Døden. Medlemmerne maatte kun udgøre 30 Par (Mænd og Kvinder), og de skulde efter Tur bekoste Gildets aarlige Festmaaltid Mandag efter Kristi Legemsfest (11. Juni). Trods Elendighedsnavnet var det saaledes kun et Gilde for rige Folk, og man finder da ogsaa de fornemste Personer, Adelsmænd, Biskopper, Præster og selve Kong Hans og hans Familie blandt dets Medlemmer. Gildet var stærkt under den tyske Indflydelse, som da gjorde sig gældende i Landet; Skraa'en var affattet paa Plattysk, og Pengene er angivet i lybske Mark, og den er underskrevet af 25 Personer, af hvilke mindst 10 er tyske.

Det andet Gilde fra den senere Middelalder var Mariæ Psalters Broderskab, som stiftedes i 1496 og ogsaa havde sit Alter i Albani Kirke. Det var en udpræget religiøs Forening, som opstod paa Foranledning af Sortebrødrene. Det bestod baade af Præster og Lægfolk, og hele dets Formaal synes kun at have været Fordybelse i Andagt og Erhvervelse af Aflad. Af lignende Art maa Christi-Legems-Gilde have været, hvis Gods findes omtalt, og som erholdt Møntergaarden som Gave af Erik af Pommern. Ogsaa Gejstligheden havde et Gilde, Præste Calente Gilde, som nævnes i Slutningen af Middelalderen. —

Fra Midten af det 13. Aarhundrede begynder Købstæderne i Danmark at faa Kommunalforfatninger efter de tyske Stæders Forbillede. En Byfoged havde der altid været, da dette Embede var oprettet af Kronen for at paase, at Kongens Ret ved de Domme, som Tingmændene afsagde, skete Fyldest, men nu begyndte Byerne at have valgte Raadmænd, og fra Kong Abels Tid blev Borgerne betragtet som en Stand, man maatte regne med. Odense Borgeres Privilegier nævnes for første Gang, da de stadfæstes af Kronen i 1335, og det er sandsynligt, at de første Privilegier er givet af den slesvigske Hertug Valdemar, der 1327 gav Bogense Privilegier.

Det var i denne Periode, at Odense fik sin Borgermester, et Embede, der ikke spores saa tidligt i nogen anden By i Riget. Den første Borgermester, der nævnes i Odense, hed Albert Grote, som døde i 1352. I Aaret 1347 figurerer han i et Skøde til Kongen paa en Mark, Kjæthiloffhet, ved Bastebek til Aalykken. Borgermester Grotes Navn er tysk, og det siges, at han var fra Lübeck, men ogsaa en stor Del af Borgerne fra den Tid har tyske Navne. Da Erik Menved i 1317 pantsatte hele Fyen til de holsteenske Graver, Geert og Johann, kom Odense faktisk i en hel Menneskealder under tysk Paavirkning og var Genstand for Holstenernes Udpresninger og Plyndringer. Der er sikkert indvandret mange Tyskere, som har taget fast Bopæl i

Odense, og det er fra denne Periode, at Odenses ældst bevarede Værne- og Frihedsbrev stammer: det er udstedt af Grev Geert under et Ophold i Byen 1335.

Efter Valdemar Atterdags Død 1375 var Odense Mødestedet for Rigets Stormænd, som kom sammen for at drøfte Kongevalget. Herredagen endte uden Afgørelse, idet Folkestemningen gjorde Udslaget for den norske Tronkandidat, Oluf. Efter Kong Olufs Død hyldedes Dronning Margrethe 1387 i St. Knuds Kirke og paa Fyens Landsting.

Under Erik af Pommern og Christoffer af Bayern kom Danmark endnu mere under tysk Paavirkning. Det var hovedsagelig tysk Adel, som indvandrede, men der kom ogsaa en Mængde tyske Købmænd og Haandværkere til Købstæderne, og ikke mindst til Odense, hvor de tyske Navne i den følgende Tid var hyppige.

I Odense finder man paa det her omtalte Tidspunkt mange Adelsmænd, som er fast bosiddende i Byen; disse Adelsmænd forsmaar ikke at regnes til Byens Borgere, og som Borgermestre og Raadmænd finder man Navne som Podebusk, Krabbe og Moltke. Lidt efter lidt opstod der ogsaa et borgerligt Aristokrati, og man ser ansete Borgere ansøge om Optagelse i Adelsstanden ved Adelsbrev af kongelig Naade. Saaledes adles Borgermester Hans Mule i 1440 af Kong Christoffer, Borgermester Peter Bonde i 1493 og senere Jørgen Knudsen Seeblad og Michel Pedersen Akslei. Familien Bang hentede sit Adelskab i Tyskland 1517.

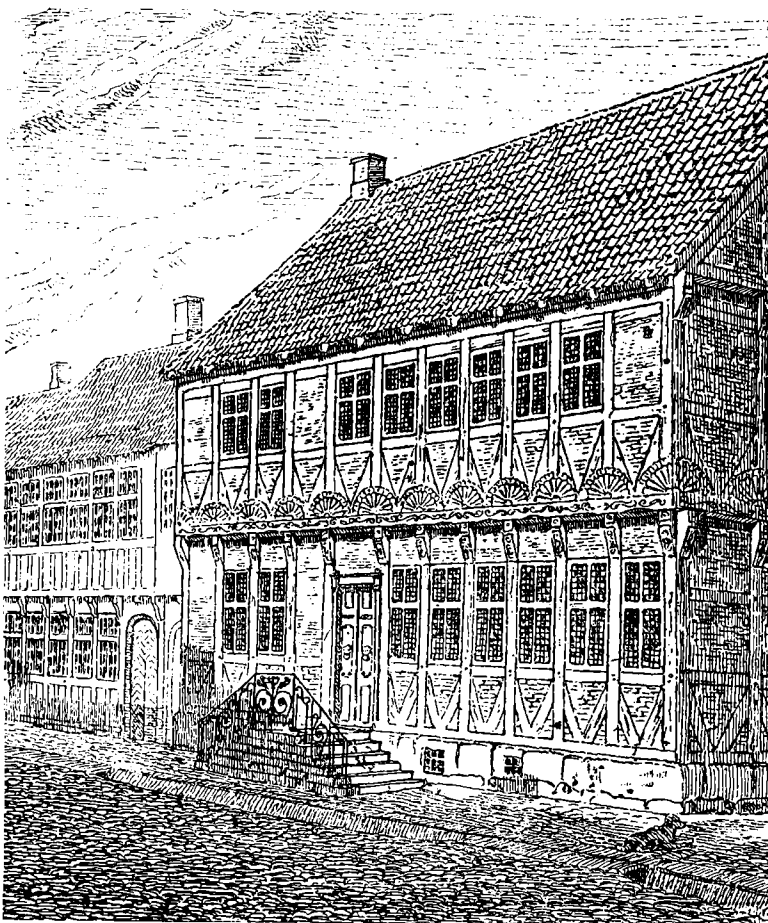
I det 15. Aarhundrede gjorde det adelige Element sig mere og mere gældende i Odense, og Kronens Indflydelse paa Byens Sager aftog. Iflg. Christian den Førstes Brev af 1454 skulde Borgermesteren ganske vist vælges af Kongen, men kun blandt to indstillede Raadmænd; han skulde forblive i Embedet paa Livstid, og kun Kongen kunde afsætte ham. I Borgermester Hisronymus Olsens Tid opstod der i Odense en Tvist mellem Borgerne, som gav Anledning til en kongelig Forordning af 1495, hvori Kong Hans dels stadfæstede det bestaaende, dels tilføjede flere nye Bestemmelser til

Dalum Kloster i Slutningen af forrige Aarhundrede.

Gavn for Aristokratiet. Saaledes skulde Haandværkerne være udelukket fra at blive Raadmænd og Borgermestre, med mindre de vilde opgive deres Haandværk. Ved denne Forordning i Forening med de tidligere Privilegier fik Magistraten en større administrativ og dømmende Myndighed end nogensinde tidligere, og Købstæderne stod i det hele taget paa dette Tidspunkt paa Højden af deres Anseelse i Middelalderen. Som Eksempel herpaa skal nævnes, at Odense Borgermester og Raadmænd i 1478 blev indbudt til Tronarvingens Bryllup, og i 1533 ansaas de større Byer for berettiget til at deltage i Kongevalget. Der var nu to Borgermestre, og medens den egentlige Adel trak sig tilbage, indtog de adlede og de rige Borgerfamilier dens Plads. En Nyordning, som truede at omstyrte den hidtige Købstadsordning, tilsigtedes med Christian II.s Købstadslov af 1522. Ifølge denne skulde der i hver By være en „Skultus“ over Borgmestrene, valgt af Kongen, og udrustet med en Myndighed, der paamindede om en kongelig Statholders, og at der i de større Byer skulde være 4 Borgermestre og 7 „Scheppens“ (Raadmænd). I Odense traadte denne Lov i Kraft saaledes, at Borgermester Michel Pedersen Akslei blev Skultus, den første og sidste, da Købstadloven traadte ud af Kraft, da Frederik den Første besteg Tronen.

Den herskende Stand i Byerne blev Købmændene efterhaanden. Nogen egentlig Rettesnor for deres Næring var ikke givet i de ældre Privilegier udover, at der tilloides dem „Købmandsskab, Brygning og anden Købmandsgerning“. I Kraft af deres Privilegium paa Brygning forbød Købmændene Borgerne at brygge Øl i Salgsøjemed,

Den kongelige Møntgaard i Odense.

hvilket foranledigede, at Borgerne indsendte et Andragende til Christian den Første og forklarede, „at Øllet vilde vorde bedre ved fri Konkurrence“. Kongen fandt ogsaa, at det engang berømte Odense Øl var meget „forarget“ (daarligt), men i Stedet for at give Brygningen fri, paalagde han Magistraten at beskikke nogle Bryggere i Staden, som ikke maatte drive anden Næring. Købmændene beholdt dog deres Ret til at brygge, og senere fik ogsaa Borgerne Ret til at lave Øl og sælge det kandevis.

1496 fik Købmandsstanden sine særlige Privilegier i Form af en kongelig Stadfæstelse af dens Gildeskraa. Det var deri bestemt, at ingen maatte være Købmænd i Odense uden at være Medlem af dette Gilde, og Antallet

begrænsedes stærkt, da Gildesskraaen fastsatte et Medlemstal af højst 30 Par (Mænd og Kvinder). Blandt de forskellige Bestemmelser vedrørende Driften af Forretningerne fandtes ogsaa den om deres Privatliv, „at de ikke maa lade sig finde i Gildeshus længere end til Kl. 10 om Aftenen og ikke der drive Dobbelt eller lege Vartavl“. —

Odense-Haandværkernes Vilkaar truedes med en stor Forandring ved det Brev, hvori Frederik den Første 1525 formedelst de Uordner han fandt i Odense, ophævede alle Gilder og Laug undtagen eet for hvert Haandværk og samtidig tillod alle og enhver at drive Haandværk, som vilde erlægge 1 Gylden til Byen, men Forordningen blev ikke gennemført. Det turde ogsaa have været mere end vanskeligt; thi der var mange Haandværkere i Odense, og hvor fuldstændigt de forskellige Haandværk var repræsenterede, faar man et Begreb om, naar man ser, at Smedelaugget omfattede samtlige Grovsmede, Klejnsmede, Knivsmede, Kobbersmede, Grydestøbere, Platten-slagere (Harnisksmede), Remmesnidere, Sværdfegere (Vaabensmede), Sadelnagere (!) og Kandestøbere. Smedelaugget købte i 1488 en Gaard til Laugshus ved Albani Torv.

Med al Ret kunde man formode, at Odense i den senere Middelalder har været en velhavende By, men Byskatten synes at sige det modsatte, thi den beløb sig kun til 300 Mark, som bestemt i Privilegierne. Adel, Gejstlighed og Magistrat var fritaget for Paaligning. Der var dog kun een By til i Danmark, som betalte samme Byskat som Odense, Malmø. Til Krigsrustning var Odense ansat til et helt Skib, hvilket alene paalagdes København, Malmø og Ribe, medens Assens-Svendborg og Aarhus-Randers var fælles om eet. Af disse Forhold kan man slutte, at Odense regnedes lige med Landets 3 største Handelsstæder.

For Byens Udvikling i den senere Middelalder har det sikkert været af Betydning, at der i de sidste Aartier af denne holdtes Hof i Odense. Kong Hans opholdt sig ofte paa Næsbyhoved Slot, og hans Dronning boede dels paa dette Slot, dels i Odense i omtrent 20 Aar.

Den fromme Dronning Christines Navn er især knyttet til Odense Bys kirkelige Institutioner, men hun har sikkert næret stor Interesse for Byen i sin Helhed. I hendes Tid fandtes der to Læger i Byen; hun indkaldte den berømte Billedskærer Claus Berg, som forfærdigede Altertavlen til Graabrødrekloster-Kirken og flere andre Kunstværker i sit store Værksted paa Overgaden; i hendes Regnskabsbøger nævnes Guldsmede, Signetstikkere og Metalkunstnere, og den lille Begyndelse til Bogkunst, som dengang sporedes, har sikkert ikke savnet hendes Opmuntring. Bygningen af den saakaldte Jordbro, som lettede Adgangen til Byen, og som gik fra Nørregade øst om Slotssøen til Dronningebroen, tilskrives ogsaa Dronning Christine.

Efter Dronning Christines Død holdtes ikke mere noget Hof i Odense, men fra 1523 til 1527 holdt Kong Frederik den Første næsten hvert Aar Herredag eller Rigsraadmøde i Byen. I 1525 var der truffet Bestemmelse om, at Dronning Sophie skulde krones i Odense, men Kroningen blev ikke til noget. Paa Herredagen i 1527 var meget vigtige Sager paa Dagsordenen, alle Tidens mest brændende Spørgsmaal blev forhandlet i Odense, man stod jo i Overgangstiden fra Katolicisme til Lutherdom, den gejstlige Stands Gods og Rettigheder og den evangeliske Prædiken. Paa denne Herredag blev den gejstlige Jurisdiktion ophævet og de Evangeliske stillet under Kongens Beskyttelse. Allerede 1528 befalede Kongen Odense Magistrat at overtage Bestyrelsen af Altergods og Sognekirkernes Kirkegods.

Vi har allerede tidligere omtalt, at Knud den Store lod engelske Møntmestre præge Mønt i Odense, og gentagne Gange senere i de følgende femhundrede Aar er der blevet slaaget Mønt i Odense. Næst efter Lund og Roskilde er Odense den By, der

Den gamle Vagt.

kan opvise de ældste Mønter. Svend Alfifæ Søn, som synes at have haft et Slags Statholderskab over Fyen, slog Mønt i Odense i Begyndelsen af det 11. Aarhundrede. Senere gentog det sig i Erik Glippings Tid i det 13. og i Erik af Pommerns Tid i det 15. Aarhundrede. Nogen egentlig Udmøntningsret har Odense dog næppe haft, selvom en saadan Ret tilstodes enkelte Købstæder, som tog Afgift af den, der øvede dette Haandværk eller delte Fordelen med Kongen, men herom foreligger intet Spor i Odenses Privilegier eller i en særlig Odense-Mønt. I det 13. og 14. Aarhundrede findes der et Par Møntmestre i Odense, ganske vist ikke i Funktion, men betegnede som „forhen Myntmestre i Odense“, saa at man i hvert Fald maa antage, at de har haft Værksted og Arbejde der. Først i det 15. Aarhundrede er der Spor af en offentlig Stiftelse, som kunde kaldes Byens Mønt, Møntergaarden, og eftersom baade Byen og Kongen tilegnede sig Retten til at disponere over den, da den blev nedlagt, tør man vel antage, at de begge har haft Del i dens Oprettelse. Sidste Gang, der prægedes Mønt i Odense, var i det 16. Aarhundrede, da Oluf Bager erholdt Tilladelse til at slaa Smaamønt.

Vi skal nu forsøge at danne os et Billede af, hvorledes Odense By saa ud ved Middelalderens Slutning.

Kommer vi fra Nyborg og gaar ind i Byen, drejer Eibystræde af i østlig Retning, og denne Gyde var sikkert Vejen til Kerteminde. Der fandtes ikke andet end Marker, Tofter og Haver til Odense Aa, og af disse Grunde var det kun lidt, som tilhørte Byen. Byens Jurisdiktion („Byfreden“) begyndte ved Ostebek, Østerbæk, som løb fra Kragssberg imod Øst ud i Aaen, men Byen ejede alligevel kun lidt mere end selve Vejen, da St. Knuds Klosters Marker og Enge og 16 udlejede Haver laa til begge Sider. Østpaa havde Frue Kirke nogle Jordlodder, og Ejbymændenes Marker gik her

tæt op til Byen ligesom Hunnerup Marker vestpaa. Landbeden var allerede da Grænsen. Møglebro førte over Aaen, og indenfor den stod Møglebroport. Broen kaldtes saaledes, i Modsætning til de mange Smaabroer, som førte over Aaen ved Bispegaard (nu Frøkenklostret) og Munkemølle. Indenfor Møglebroport var der endnu Jorder mod Øst mellem Frue Kirke og Aaen; dog var der Huse paa en Del af Jorderne. En særlig Brogade fandtes ikke, men mod Vest begyndte Nedergades Husrækker. Vi maa følge den; thi Frue Kirke Stræde var næppe dengang en aaben Gade, men bestod kun af den vestlige Husrække ved Frue Kirkegaard. Begrebet „Husrække“ maa imidlertid ikke forstaas i moderne Forstand; Husene var ikke sammenbyggede som nu, men laa adskilte; de fleste større Huse vendte Gavlen mod Gaden og havde Indkørselsport i Baghuset ud mod en Baggade. De mindre Huse var Boder, Rækker af Halvtag eller smaa Huse med Langsiden ud til Gaden. Mange af Husene havde Straatage, trods det, at Kong Frederik den Første i 1528 havde tilskrevet Odense Magistrat, at alle Straatag inden Mikkelsdag skulde erstattes med Tegl.

Vi skal nu tænke os sat tilbage i Tiden omkring 1500-1530. Gaar vi henad Nedergade, ser vi paa begge Sider Borgerhuse, hvoraf flere svarede Jordskyld til Klostre og Gejstlige; eet af disse Huse beboedes af en Adelsmand, Peder Algudson. Ved „Skjolden“, som var et almindeligt Navn for en aaben Plads, hvor to Gader støder sammen i en Spids, støder Nedergaden sammen med Overgade, som dengang begyndte ved Skjolden og derfra gik alene mod Øst.

Lidt længere fremme var Algade, som rimeligvis gik lige til Flakhaven. Her fandtes i 1529 den Gaard, som tilhørte Købmand Niels Bager, og her fødtes den berømte Oluf Nielsen Bager. Øst for Familien Bayers Gaard boede den anden store Købmandsfamilie, Laurids Nielsen Kotte, som ejede adskillige andre Gaarde og Grunde i Byen, og navnlig erhvervede meget af det ved Reformationen hjemfaldne Kirkegods. Øst for Kottes Gaard samlede Kansler Johan Friis's Søster, Jomfru Margrethe Friis, kort efter Reformationen tre Gaarde, som tidligere havde tilhørt Kirke og Kloster. Yderst mod Vest paa Hjørnet af Fisketorvet boede en tredje stor Købmand, Henrik Wales, og bag ved Gadens nordlige Husrække laa Helligaandshuset. Paa Gadens sydlige Side laa i 1508 det saakaldte „Herrehus“, som ikke er omtalt før eller siden. I et andet Hus paa samme Side boede i 1492 Bartholomæus Læge. Et Stykke derfra laa en Gaard, som tilhørte Købmanden Hans Drug, samt en anden stor Købmandsgaard, som enten har tilhørt Slægten Seeblad eller Familien Akslei. Kvarteret omkring Algade har aabenbart været det fornemste, hvor de store Købmænd boede. Paa Hjørnet af Staalstræde og Vestergade laa Priorgaarden. Den har muligvis hørt til Helligaandshuset og været Bolig for dettes Prior og Forstander. I saa Fald har Borgermester Mikkelt Mule boet her i 1530, da han var Forstander for Stiftelsen. Ud til Flakhaven laa Raadhuset, men man ved intet om, hvornaar det første Raadhus opførtes. Nærmest Raadhuset havde en Svigersøn til Gerike Kræmer i 1487 opført en Bygning paa en Grund, som tilhørte Byen; i det andet Hus før Raadhuset boede Silvestor Skriver og i 1550 Raadmand Niels Mule. Lige overfor havde St. Knuds Kloster flere Gaarde. — I Vestergade boede hovedsageligt Borgere i Huse og Gaarde, hvoraf de fleste tilhørte Graabrødreklostret. Længst vestpaa boede Raadmand Hans Stryg, hvis Ejendom strakte sig ned til Bækken vest for Graabrødrekloster.

Mod Nord var der tre Sidegader, Graabrødrestræde (nu Asylgade), Graabrødrestentestræde og St. Gjertrudsstræde. Paa Vestergades Sydside laa mange Borgergaarde, som havde deres Indkørsel fra Pugestræde. Paa denne Side var Clarægade den eneste Sidegade.

Odense i 1830erne.

Allerede her endte den gamle By. Den store, murede Vesterport stod nær ved Clarægaden. I 1489 nævnes en „yderste Vesterport“, som ikke kan have ligget langt fra den murede, og tæt herved gik et lille Stræde mod Syd, det nuværende Smedestræde. I Begyndelsen af det 16. Aarhundrede var Holsedore kun en Vej mellem Havnen udenfor Byen. Oprindelsen af dette besynderlige Navn er uvis, men der er Grund til at antage, at det er en Forvanskning af det tyske „Holsten-Thor“. Her laa ogsaa Byens „Havelværk“, den gamle Befæstning, som traadte i Stedet for Mure og Gran. — Havelværket laa langs med det nuværende Smedestræde.

Gaar vi nu ad Overgade ud mod Østerport, ser vi først paa denne Gades nordlige Side en Gaard, som kaldtes „Kjærufsgaard“ og paa det østlige Hjørne af Overstræde den store, gamle, grundmurede Gaard, hvor Claus Berg havde sit berømte Værksted, og som Dronning Christine skænkede ham. I Nærheden laa Sortebrødre-kloster-Stræde, og paa Hjørnet af dette en stor Gaard, som med Stenhus, Træhus og Tilliggende strakte sig fra Overgade til Klosteret, og i 1433 tilhørte en Mand af den senere adlede Slægt, Mule. Længst tilbage mod Byens Bæk laa ved Mynterstræde „Myntgaarden“, som var givet i Len til Thjelluf Eriksens Enke, Fru Mette Skinkel.

Overgade ved Frue Kirke var tæt bebygget med Borgerhuse, der dannede en tæt sluttet Trekant mellem Overgade, Nedergade og Frue Kirkegaard, og her laa uden Tvivl den ældste By. Ved Frue Kirke laa den gamle Skole og Provstegaarden, og i Sænkningen Pjente mølle og Pjenteport. Paa Bakken ved Pjentedam laa St. Jørgens Hospitalet for Spedalske med St. Laurentii Kirke.

Ved Helligaandshuset laa Fisketorvet, som tidligere kaldtes Bythinget og derefter Justitstorvet; her stod „Kagen“ og senere har Pælen med Halsjernet staaet der indtil 1800. Her holdtes ogsaa i tidlig Tid Bytinget under aaben Himmel. For Enden af

Torvet laa en stor Gaard, her boede Raadmand Hans Jensen 1459—1471. Flere Steder tilhørte Slægten Mule, eet Ejler Hardenberg og i en Gaard boede Oluf Bagers Morfar. Syd for St. Hans Kirkegaard havde den adelige Slægt Bryske sin Gaard, som i 1462 skænkedes til Klostret af Gert Bryskes Enke. Hele Strækningen paa den anden Side fra Hans Jensens Stræde til Skulkenborg og ind i denne var optaget af Adelsgaarde, som ejedes af Familierne Bjørnsen, Limbek, Frille, Rønnov, Daa, Gyldenstjerne, Bille og Skinckel.

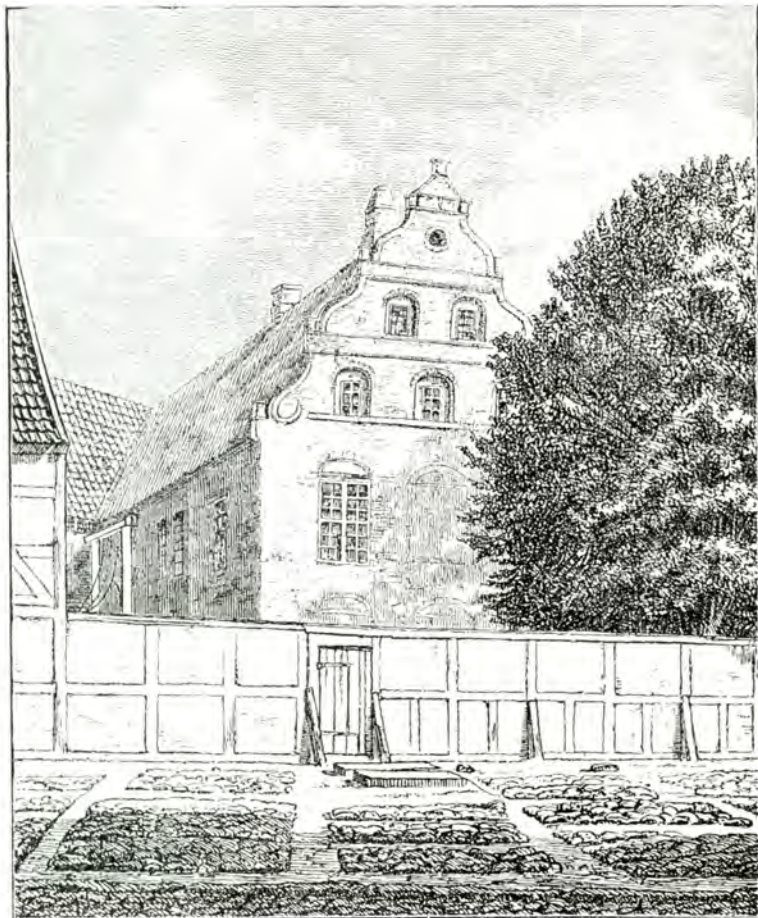
Bagved Raadhuset laa en stor Gaard, hvis Hovedbygning vendte ind mod St. Knuds Kirkegaard. Gaarden har tilhørt Slægten Marsvin og Biskop Mogens Krafse og Jørgen Gyldenstjerne, som var Vikar ved St. Knud, har senere boet der. Ved Siden af denne Gaard laa mod Øst en anden Præstegaard, hvor Mester Johan Walkendorf boede ved Reformationstiden og senere Christen Poulsen. I Nærheden laa et Hus, som tilhørte St. Knuds Kloster og købtes i 1544 af Skrædderlauget til Laugshus. Dets Nabohus i Albani-Stræde var Skomagernes Laugshus.

Ved St. Knuds Kirke laa Klostret, et meget betydeligt Komplex, som er beskrevet ovenfor. Hvor Klostrets Lade stod, laa senere Eilschows Boder. I Knud den Helliges Dage var der en Kongsgaard, som maa have ligget umiddelbart ved Albani Kirke. Ogsaa i det 12. Aarhundrede omtales en Kongsgaard, dog uden nærmere at angive Beliggenheden. Svend Grathe samlede i 1154 Stormændene paa „sin Gaard ved Odense. Kong Valdemar den Store nævner i 1180 rent ud som „Odense Kongsgaard“ (propria curia Othiniensis), men først i 1279 erfarer man noget nærmere om Gaardens Beliggenhed, da Erik Glipping skal have skænket Graabrødrene sin egen kongelige Gaard til Kloster. Om dette har været den egentlige Kongsgaard, er uvist, og det har i hvert Fald ikke været nogen større Gaard. Der rejser sig nu det Spørgsmaal, hvor Kongerne efter Erik Glipping har boet, naar de var i Odense, hvilket jo ofte skete; de holdt Retterting i St. Hans Kirke, Helligaandshusets Kirke, Sortebrødre Kloster og Kirke, Bispegaarden, St. Knuds Kloster og Provstegaarden og boede ofte paa Næsbyhoved Slot, som var opført i det 14. Aarhundrede, men deres Bopæl i Odense By angives aldrig. Provstegaarden maa dog i sin Tid have huset Kongerne, da der førtes Klage over Biskop Jens Andersen, at han ved Provstegaardens Nedrivelse havde „unddraget Kronen det Sted, hvor Konger i Danmark havde deres Natlejer og anden Herlighed“.

Christian II. benyttede ofte St. Hans Kloster, naar han opholdt sig i Odense, men boede i 1517 hos en Privatmand, og Frederik I. overlod i 1532 Magistraten at bestemme hans Logi. Alt dette tyder paa, at der i hvert Fald ikke har været nogen anvendelig Kongsgaard i Odense, men der er den Mulighed for Haanden, at „Dronningegaarden“, som pludseligt omtales i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, kan være identisk med en gammel Kongsgaard og med Dronning Christines Gaard, som senere blev til Claræ-Kloster.

Da Reformationen kom, og den katolske Gejstlighed forsvandt, skete store Forandringer. En Del af Kirkens mange Ejendomme blev staaende, en Del blev nedrevet og en Del blev taget i Brug til mange forskellige Formaal. Claræ-Kloster benyttedes til Skole og Præstebolig. Graabrødrekloster blev forvandlet til et almindeligt Hospital for Fyens Land, og dertil henlagdes Sortebrødrekloster, hvis Kirke blev nedrevet, samt Helligaandshuset, St. Jørgens Hospital, flere smaa Stiftelser og hele Faaborg-Kloster. Albani Kirke blev nedlagt, og Kirkegaarden skænket Byen til Torv. Vor Frue Provsti anvendtes til Lønningslen for Rigets og undertiden Kongens Kansler, saa at bl. a. Arild Hvitfeldt og Christen Thomesen Sehested har været Provster i Odense. St. Knuds rige Kloster blev i 1573 Embedslen for Kongens Kansler i Forening med

Jens Andersen Beldenaks Gaard i Odense.

Dalum Kloster og senere udlagt til Ryttergods. Efter Næsbyhoveds Fald blev St.

Hans Kloster Sædet for Kongens Lensmand og samtidig Kongernes Residens.

Den katholske Biskops Gaarde tilfaldt ogsaa Kronen. Den ene Gaard ved Torvet blev i 1576 afhændet til en Borger; den anden ved Flakhaven fik Kongen først i 1547 og gjorde den til Byens første Apotek. En Række Gaarde erhvervedes i Kraft af Reklamations- eller Patronatsret af følgende: Jesper Krafse, Mouritz Podebusk, Jomfru Ane Marsvin, Johan Friis, endvidere Slægterne Mule, Kotte og Akslei.

Den mægtige katholske Kirkeordning havde haft en Administration, som holdt Orden i alt, hvad der var underlagt den, og der gik ikke saa lang Tid efter Reformationens Ind-

førelse, før man paa mangt og meget skulde se, at den ordnende Haand fattedes.

Den 20. Januar 1551, paa Tirsdagen efter St. Anthoni Dag, maatte Kongen udstede følgende aabne Brev angaaende de odensianske Kirkers Brøstfældighed og Kirkegaardene: „Efterdi der er mærkelig Brøst paa Sognekirkernes Bygning i Odense, og der kun er ringe Indtægter til deres Forbedring, bestemmes det nu med Samtykke af Byens Borgmestre og Raad, at alle indlændiske og udlændiske til Kirkebygningernes Behov skulle give 8 Joachimsdaler for Begravelse i Kirken og 4 Joachimsdaler for Begravelse paa Kirkegaarden. Derimod er St. Jørgens Kirkegaard udenfor Byen bestemt til, at man kan jorde Lig uden anden Betaling end for Gravningen og Ligets Bæring. Da Graabrødrekirkegaard er meget forgravet, maa ingen begraves der i 10 Aar“¹⁾.

Den 10. Juni 1554, Onsdagen efter St. Bonifacii Dag, gav Kongen „Tilladelse til at bruge Sortebrødre Kirkegaard i Odense til almindeligt Begravelsessted, eftersom det er forordnet, at der ikke skal være almindelig Begravelse paa Byens Kirkegaarde; den nævnte Kirkegaard skal indhegnes og altid holdes i ordentlig Stand, og der skal opføres et Kapel paa den, hvor Præsten kan staa og forkynde Guds Ord, naar nogen begraves“.

¹⁾ Kancelliets Brevbøger: R. 5, 323 b².

do. do. T. 3, 357 b.

Dermed var de første Fattigkirkegaarde opstaaet i Odense, men Kirkegaardsspørgsmaalet fik ikke nogen tilfredsstillende Løsning før 1815 og i den nyeste Tid.

Ogsaa paa anden Maade virkede den katholske Kirkes Forsvinden. Den store Sammenstrømning af alle Befolkningslag til St. Knuds Messe hørte lidt efter lidt op. Vel beholdt St. Knuds Marked sin Plads i Folkelivet, men havde ikke mere den samme Betydning som før Reformationen.

Odense By har ikke taget nogen særlig Del i den Kamp og religiøse Opvækkelse, som i Tiden 1526—1536 danner Optakten til Reformationens Indførelse. Byen havde lidt stærkt ved en Ildsvaade i Februar 1529, og Ulykken var saa stor, at da Kongen maatte fritage de Brandlidte for Byskat, formindskedes denne i sin Helhed med en Tredjedel. Hele Kong Frederik I.s Regeringstid var et Kors for Borger og Bonde, det var Adelen, der regerede, Kongens Trone vaklede, og Mistro og Splid herskede i alle Forhold.

Da Grevens Fejde brød ud, tog den første Oprørsskare paa Fyen Vejen lige til Odense, hvor de sikkert har fundet Tilhængere; fra Albani Kirketaarn beskød de Bispegaarden og under Anførsel af Skrædderen Henrik Skræp begik de mange blodige Ugerninger. Under den følgende Krig blev Odense i Løbet af eet Aar plyndret tre Gange, to Gange af Kongens og een Gang af Grevens Tropper, som alle efterlod sig blodige Spor i Byen. Efter Plyndring og Voldsdaad fulgte haarde Brandskatter og tunge Udskrivninger af Sølvskat. De grevelige Tropper var næppe de værste, skønt det berettes, at Grev Christopher lod en fornem Borger, Hans Høyer, henrette, men de hertugelige holstenske og jyske Tropper, som mødte væbnet Modstand, „røvede ynkelig Byen og ihjelslog mange af Borgerne“ allerede ved den første Erobring 1534, og værre gik det, da Hertugens Feltherre anden Gang gav den ulykkelige By til Pris efter Slaget paa Øksnebjerg den 19. Juni 1535.

Efter Slaget paa Øksnebjerg kom Kong Christian den Tredje til Odense, men blev der kun nogle faa Dage. Henrik Skræp og tre Medskyldige henrettedes ved Dalum, men ellers foreligger der intet om, at nogen Odense Borger blev straffet af Kongen. I en Forsamling af Deputerede for Borgere og Bønder modtog Kong Christian den 3. Juli 1535 disse Stænders Hyldning for hele Fyens Vedkommende. — Først i 1536 begyndte der atter at komme ordnede Forhold i Landet, efter at den nye Rigsforfatning, der ogsaa blev beseglet med Odense Bys Segl, var blevet indført.

Odense fik sine Privilegier stadfæstede i 1537, men med det betænkelige Tillæg, at Kongen forbeholdt sig Ret til at forandre, hvad der kunde være ham eller andre Undersaatter til Besvær. Byen gik haardt medtaget ud af Grevens Fejde, men forholdsvis hurtigt rejste den sig igen. Denne Gang var det Handelen, der hævede den til fornyet Velstand og Anseelse.

Fra gammel Tid har Odense haft sin Havn eller Udskibningssted længere borte fra Byen, ved Ellemose. Større Skibe kunde ikke gaa op ad Aaen, og det var kun mindre Skuder, lastet med Sild, Tømmer og andet, som kunde komme Byen nær, og selv Adgangen for mindre Skibe blev i 1572 vanskeliggjort ved en stor Vandflod, som fyldte Aaen med Sand og tildels lukkede Sejlløbet. Odense Købmændene har allerede paa et tidligt Tidspunkt ladet deres Søhandel gaa over Kerteminde, med hvem de havde en Handels-Overenskomst, som stadfæstedes af Kong Hans i 1503.

I det syttende Aarhundrede nævnes ogsaa Bogense som en Havn, der laa bekvemt for Odense. I 1639 og 1652 omtales tillige en Skibsbro og et Strandhus samt en ny Skibsvej over Ladegaardsmarken, som Kongen i 1635 havde bevilget Byen. Man havde hidtil været af den Mening, at Indsejlingen gennem Odense Fjord ikke

Parti fra Overgade omkring 1840erne.

var tilstrækkelig dyb for større Skibe, og det var derfor en stor Begivenhed, naar der i 1682 fandtes en Rende i Fjorden, hvorigennem „Skibene kan komme noget nær til Odense“. Det skal være en hollandsk Skipper, som har gjort Opdagelsen, da han af Stormen blev drevet ind i Fjorden; imidlertid varede det længe endnu, inden Odense fik nogen virkelig Søfart.

Købmandslauget beholdt sin gamle Gildeslov, hvori der stadig fandtes indskrænkende Bestemmelse om Medlemsantallet samt den gamle Betingelse, at Købmændene først skulde være Medlemmer af St. Knuds Gilde.

Den Mand, som har sat sit Præg paa Handelslivet i Odense i sidste Halvdel af det 16. Aarhundrede, er Oluf Nielsen Bager. Sine Penge tjente han især under Syvaarskrigen; han gjorde store Forretninger med og for Regeringen og nød Frederik den Andens uindskrænkede Tillid. Foruden almindelig Købmandshandel drev han Studehandel i saa stort Omfang, at han sendte hele Ladninger af fede Stude til Holland.

Studehandelen har dengang floreret i Odense, og den er blevet drevet i stor Stil, hvilket kan ses deraf, at Hans Mule paa een Gang har købt 905 Øksne og ved Skiftet efter Borgermester Otto Knudsen Seebled i 1633 er der en Post paa 566 Øksne.

En anden Udførselsartikel var det berømte Odense-Øl.

Det er ejendommeligt at se, at Juvelhandelen og Guldsmedkunsten har blomstret i Odense i det 16. Aarhundrede. Kongen gjorde Bestillinger i Byen, og Handelen har strakt sig langt ud over Landets Grænser. Bekendte er især Didrik Fyring og hans Kone, Biskop Niels Jespersens Enke. De ejede de to Gaarde ved Siden af Raadhuset, og Handelen gik i saa stort Omfang, at en eneste Regning, som hun udsendte, beløb sig til 14,409 Rdl.

Det er naturligt, at den Velstand, som skabtes i Odense gennem den blomstrende

Handel, maatte have Indflydelse paa Byens Udseende. Christian den Tredje befalede i 1542, at Bækken skulde renses, og i 1547 indskærpede han Paabudet af 1528 om Straatagenes Afskaffelse og Foranstaltninger til Byens Renlighed. Alle Gader og Stræder skulde fejes hver Lørdag, og Gaderne skulde brolægges. Raadmændene blev gjort ansvarlige for, at alt blev udført i Overensstemmelse med Kongens Befaling. I 1555 oprettedes der efter Kongens Befaling et Vognmands-laug, som skulde udføre al Kørsel; hidtil var Kørslerne blevet udført af Borgerne paa kongeligt Pas.

Kong Christian III. gav Prioren i St. Knuds Kloster, Christen Povlsen, Ordre til at bygge et Taarn paa St. Knuds Kirke, hvori baade Kirkeens Klokker og Byens Stormklokke skulde ophænges. Stormklokken blev dog anbragt i Graabrødre Kirke og var der til 1619. Samtidigt gav Kongen Tilladelse til at nedbryde Albani Taarn, og hele Albani Kirke er blevet nedrevet paa samme Tid.

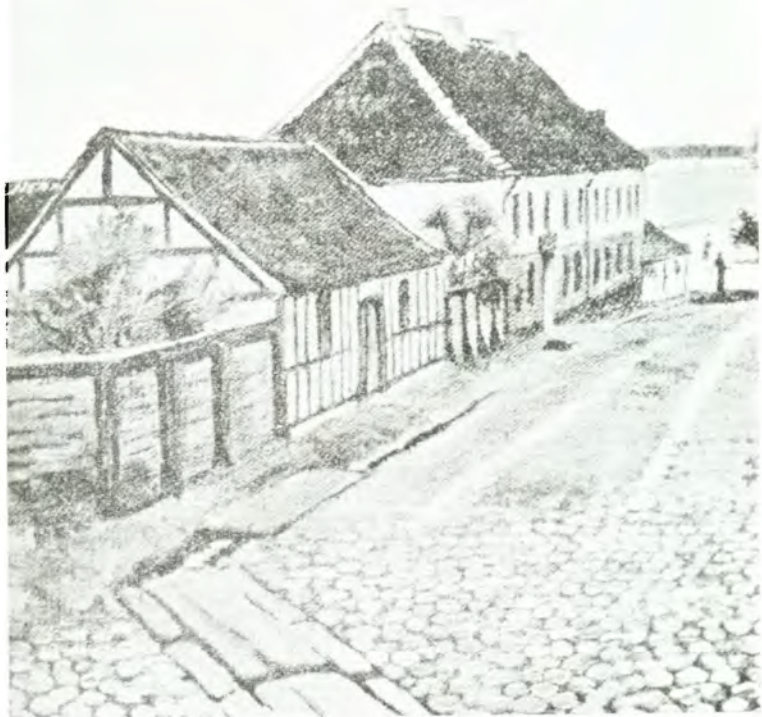
Kong Christian III., som havde interesseret sig levende for Odense, fandt efter sin Død paa Koldinghus den 1. Januar 1559, et første Hvilested i Odense, hvor hans Kiste stod i St. Knuds Kirke i 20 Aar, før den førtes til Roskilde.

Ogsaa Frederik II. tog sig af Odense. I sit andet Regeringsaar stadfæstede han Byens Privilegier og sørgede for, at Odense blev af med de indkvarterede Landsknægte. Da han erfarede, at „Steenbroerne i Odense skulde være meget ufærdige, saa der mange Steder ere slemme ufledige Putter og skidne Huller, samt at Sviin løber om ad Gaderne“, tog han sig endnu strengere end Faderen af Byens Vedligeholdelse.

Under sine Ophold i Odense havde Frederik II. flere Gange boet paa St. Hans Kloster, men da Forholdene der ikke tilfredsstillende ham, besluttede han at lade en af de andre Gaarde, som ved Reformationen var tilfaldet Kronen, ombygge til et Slot. Hertil valgte han Bispegaarden ved Albani Torv, skønt

Hovedbygningen laa i Ruiner fra Grevefejdens Tid. Lensmanden paa Nyborg Slot, Frants Brockenhuus, fik i 1560 Befaling til at opbygge Bispegaarden og indrette den til Residens. Den færdige Gaard var i 15 Aar Kongens Slot af Navn, men næppe af Gavn; i hvert Fald blev St. Hans Kloster i 1575 indrettet til Residens.

St. Hans Kloster bestod dengang af 3 Fløje. - Mod Nord var Gaarden

Klaregade i ældgammel Tid.

aaben, og dør laa Ladegaarden ligesaa langt nordud, som Slotshaven rækker. - Der tilbyggedes to Taarne med Vindeltrapper inde i Gaarden ved begge Sidefløjene, og i det Indre er der sikkert foretaget store Ændringer, da den pragtelskende Frederik II. stillede store Fordringer til sine Omgivelser. Odense havde endelig faaet sit Slot!

Een af de prægtigste Forsamlinger, som Odense har set, er sikkert den store Hyldings-Højtidelighed, som Frederik II. holdt dør i 1580, ved hvilken Kongens Brødre og han selv som Hertug ifølge Forliget af 1579 skulde modtage Dele af Slesvig og Femern i Len af Danmarks Krone. — I den Anledning tilskrev Kongen Odense Magistrat, meddelte den, at Højtideligheden skulde afholdes der i Byen og paalagde den at lade bygge Stalde til 2000 Heste, da han ventede mange udenlandske Herrer til Festen. Kongen lod sig dog nøje med, at Magistraten havde skaffet Plads til 1400 Heste. Til Festen kom imidlertid 3000 Heste, og Kongen maatte sende sine egne til Dalum.

Til Plads for Højtideligheden var udset Albani gamle Kirkegaard, som Christian III. 40 Aar tidligere havde skænket Byen til Torv. For at skaffe endnu mere Plads blev der paa Kongens Befaling nedrevet flere Huse, og der opførtes en Tribune paa 80 Fods Længde.

Søndag den 1. Maj 1580 drog Kong Frederik Hertugerne i Møde med 1500 Ryttere, og Indtoget fandt derefter Sted. Den næste Dag vedtoges og underskrevs Hyldingsakterne i St. Knuds Kirke, og 3. Maj afholdtes Festen. Toget ordnede sig udenfor Vesterport, og i 3 Afdelinger drog det ind i Byen over Flakhaven til Torvet. Kongen red fra sit Logement paa en arabisk Hest iført sort Fløjelsdragt, broderet med Guld, og med Krone paa Hovedet og tog Plads paa Tribunen. Dagen efter holdt Kongen Gilde, først paa Slottet og derefter paa Raadhuset. Reesen har beskrevet Festen, som efter Datidens Forhold har været et Vidunder af kongelig Pragt.

Efter Festen lod Kong Frederik anbringe et Ur i St. Knuds Kirketaarn; i 1592 opsattes et andet Ur i Graabrødre Kirketaarn og „inden faa Aar havde Byen 6 Sejerværk med Bispegaardens iberegnet“. En anden Foranstaltning, som Kongen traf, var intet mindre end Anlægget af den første Vandledning. Hidtil havde der kun været Brønde, men da Kongen i 1580 havde været i Odense, befalede han sin Lensmand at lade anlægge en „Vandkunst“. Magistraten forpligtede sig til at betale den med 1000 Rigsdaler.

Den Plads, hvor Albani Kirkegaard havde ligget, og som af Christian III. skænkedes Odense By for der at anlægge et Torv, var af Frederik II. blevet betydeligt udvidet. I 1581 tilskrev Kongen Magistraten, at han skænkede Byen den Plads, hvorpaa Festligheden var foregaaet. Det ny Torv blev Byens Hovedtorv, hvor Skafottet fik Plads. --

I Marts 1588 kom Frederik II. atter til Odense, men da var han mærket af Døden; han lod prædike for sig paa Slottet og rejste derpaa videre til Antvorskov, hvor han døde den 4. April. Hans Minde bør altid leve i Odense.

I det Foregaaende vil Læseren nogle Gange være stødt paa Oluf Nielsen Bager, som paa flere Maader har indskrevet sit Navn i Odense Bys Historie. Oluf Bager fødtes i Odense i 1522. Han var Raadmand, men lod sig aldrig vælge til Borgmester, og han lod sig ikke optage i Adelsstanden, skønt han nedstammede fra Adel paa mødrene Side og var gift med en adelig Dame. — Gennem sine Forretninger erhvervede han sig en betydelig Formue, som han satte i Bygninger og Grunde. I 1576 begyndte han en storslaaet Byggevirksomhed, og det er en lang Række af Bygninger og Gaarde, han har opført. Ifølge Traditionen skal hans egen Gaard paa Overgade

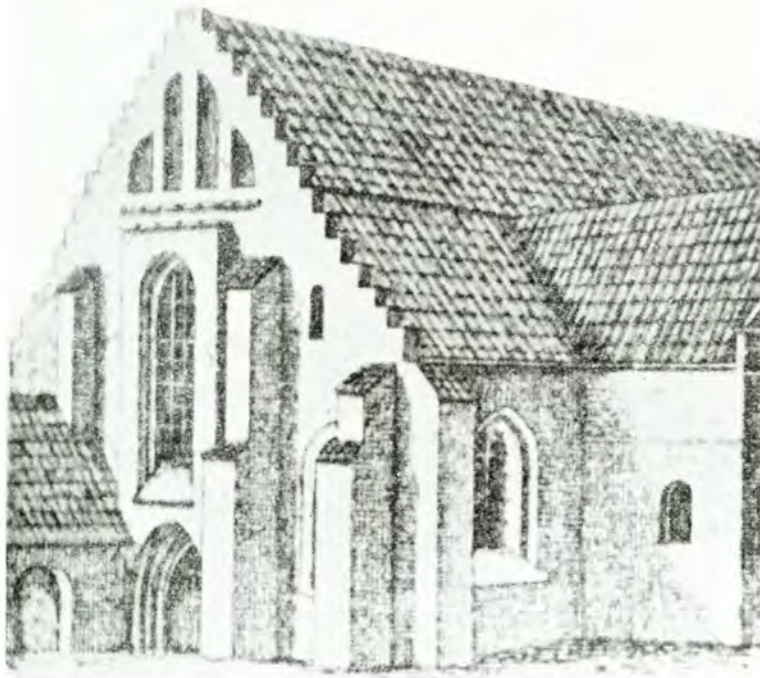

Odense paa Frederik den 5.s Tid.

Nr. 11 have været særdeles prægtig baade med Hensyn til Udstyr og til Plads. Salen maalte 150 Kvadratalen og var 7 Alen høj. Væggene var beklædt med højt Egepanel og bibelske Afbildninger, Loftet tavlet med Snitværk, i hvis Fordybning forgyldte Granatæbler var anbragt. Udvendig skal Gaarden have haft en mægtig Stentrappe paa Midten med udhuggede Stenpiller. Om denne Gaard, som Traditionen lader Oluf Bager have boet i, nu virkelig ogsaa har været hans Hjem, er imidlertid tvivlsomt. Som allerede omtalt fik han af Kongen Tilladelse til at slaa Smaamønt, og der findes Skillemønt med Odense Lilje fra Aarene 1563 og de følgende, præget af Oluf Bager.

Bager døde i sit 80. Aar den 21. September 1602; han havde allerede i levende Live ladet udfærdige et Epitafium, som nu hænger i St. Hans Kirke. —

Da den egentlige Adel havde trukket sig fuldstændigt tilbage fra Bystyret, var det det borgerlige Aristokrati, som beklædte de kommunale Embeder. Byens Magistrat bestod af 2 Borgermestre og et Antal Raadmænd, som antagelig indtil 1567 har været 8 i Tal. Det ser ud, som om Odense Magistrat har forstaaet at bevare en vis Uafhængighed i Sammenligning med andre Købstæder, særligt i Forholdet til den kongelige Lensmand. Ved det almindelige Privilegium for fynske Købstæder af 1546 var det fastsat, at nogle Rigsraader aarligt skulde forsamles med Udsendinge fra Købstæderne for at drøfte foreliggende Sager, men der spores ingen

Graabrødre Kirke, nedrevet ca. 1820.

Indflydelse eller Følger af denne Foranstaltning. Muligt er, at Byen stod direkte under Landets Rigsraader eller Hofmesteren, men saaledes at Kongen selv kunde gribe ind i Byens Anliggender, naar han fandt det fornødent.

De to Borgermestre udgik i Reglen fra de fornemste Familier i Odense, men det hændte ogsaa, at en Udlænding blev Borgmester! Raadmændene, af hvis Midte Borgermesteren udgik, tilhørte i Reglen ogsaa Patricierfamilierne, skønt en Haandværker ogsaa kunde optages i Raadet, naar han opgav sit Haandværk. I 1567 forhøjedes Antallet til 12, men 100 Aar senere er Tallet atter gaaet tilbage til 6 eller 7.

Raadet har gennem en Vedtægt af 1567, som endnu eksisterer, fastlagt sin Forretningsorden. Ifølge denne skulde Raadmændene under Mulkt hver Mandag og Fredag indfinde sig paa Raadhuset Kl. 8 om Morgenen for at holde Ret, og desuden skulde de møde, saa ofte Borgermesteren sendte dem Tilsigelse derom. Ingen Raadmand maatte forlade Raadhuset uden Borgermesterens Tilladelse, og heller ikke Byen uden Anmeldelse, under en Dalers Mulkt hver Gang. Vedtægten giver et Indblik i den Tids Dannelse og Krav til en Magistratsperson; det hedder deri: „Borgemesteren skal, naar Ret og Forsamling holdes, tale hverandre høfskeligen og vel til og ikke forhaste sig med nogen hastig eller uqems Ord, Pukken eller Banden mod hverandre; ei heller

Parti fra Odense.

tale nogen Raadmand ubeqvemmelig til med Pukken, Banden eller andre hastige onde Ord; ikke heller skal nogen Raadmand tale Borgemesteren ilde til eller svare ham hastelig med trodsige onde Ord, Pukken eller Banden, eller foragte ham“.

Borgerskabets Tilkaldelse til Andel i Byens Styre spores kun lidt og har ikke været reguleret ved nogen Forskrift eller fast Sædvane. I 1565 har Magistraten tilkaldt de 4 største Laug, da den solgte Strædet ved Raadhusstegerset til Raadmand Niels Mule, men den har ofte nok baade pantsat og solgt Byens Ejendomme uden at spørge Borgerne. Magistraten indrømmede ikke engang almindelige Borgere Ret til Deltagelse i Præstevalg, og da Sognekaldet ved Graabrødre Kirke i 1603 havde staaet ledigt et Aar, maatte 24 Borgere henvende sig til Magistraten med et ydmygt Bøn-skrift, hvori de „allerydmygeligst og venligen begjære af deres kjære Øvrighed, Borgemestre og Raad, at de vil velgjøre for Guds Skyld og forhjælpe dem, at de maatte faae en Sognepræst, hvortil vi navnlig helst ønske vor Capellan“. — Fra 1633 bemærkes en Forandring i dette Forhold, idet Magistraten tilkalder Repræsentanten for Borgerne, naar særlige Sager skal drøftes. Det er uvist, om denne Forandring er en direkte Følge af den Rejsning af Borgerne, som fandt Sted i 1633, eller om det var Udslaget af en ny Tids Aand.

Da der i 1633 skulde paalignes Borgerne Fattigskat, affødte det stærk Utilfredshed og kraftige Protester. Det gik saa vidt, at Borgerne under Anførsel af Gregers Guldsmed indtog en truende Holdning mod Magistraten. Borgernes Forandringer var i og for sig beskedne; de forlangte kun, at Laugene selv skulde fordele Skatten, og at hver skulde give, hvad han selv vilde. Stiftslensmanden ansaa dog denne „Opsætsighed“ for stor nok til at paakalde Kongens Bistand. Ved kongeligt Brev blev det dog

kun paabudt, at Lensmanden og Biskoppen skulde samle Gejstlighed og Magistrat til fælles Forhandling, hvilket resulterede i en Ordning af Fattigvæsenet.

Byfogden var kongelig Embedsmand, og dette Embede har eksisteret fra Købstædernes tidligste Tid. Byskriveren omtales første Gang i Odense i 1540. Det var Peter Madsen, som ogsaa var Raadmand. Allerede i 1571 har Odense haft to Kæmner¹⁾, som foruden at ordne Byens Skatte- og Regnskabsvæsen skulde sørge for Vedligeholdelse af de offentlige Bygninger, Broer og Veje, Brønde, Vandledninger, Brandredskaber, Hegn og med Bymarkerne. Endvidere havde de Opsyn med Maal og Vægt og med al Byens Inventarium. En af dem skulde sidde til Tings med Byfogden, og en paa hver Raadhusdag være tilstede paa Raadhuset.

Portal ind til den gamle Bispegaard.

Af Politi havde Odense dengang to Bysvende, en Mestermænd og en Rakker. Vægtene havde man ikke endnu, men der synes at have været Vagttjeneste om Natten ved borgerligt Ombud. I 1633 stadfæstedes endelig en Vedtægt af Kongen, som regulerede Vagttjenesten. Herved blev der oprettet et fast Vagthold bestaaende af 10 stærke Karle, som udtoges af Raadet under en fastlønnet Vagtmester.

Forskellig fra Vagtholdet var Borgermilitzen, der samlede alle Borgerklasser under Borgermesterens og Borgerkaptajns Kommando. Man kan vel gaa ud fra, at Borgermilitzen i Odense, ligesom i andre Købstæder, blev oprettet i 1598, men man hører dog intet om den, før den i 1634 fik et nyt Reglement, som atter fornyedes i 1641. Borgerne har kæmpet tappert i den første svenske Krig, og i den anden deltog de i den Modstand, som gjordes mod Fjenden ved Lillebælt.

¹⁾ Den danske Betegnelse Kæmner er afledt af det tyske Kämmerer, som betegnede en Regnskabsfører, først ved Klostrene, saa ved Hofferne og til sidst ogsaa i Byerne. Ordets moderne Betydning er ret og slet Bogholder.

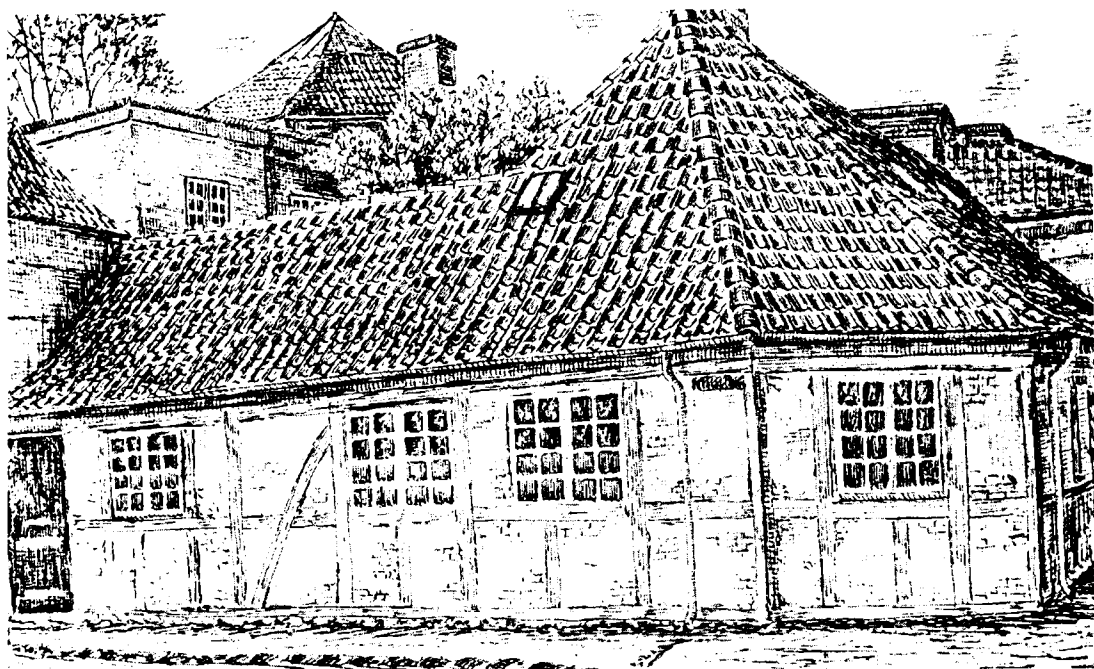
I det 17. Aarhundrede gik Handelen tilbage overalt i Landet, og Haandværket gik frem. — Efter at Christian III. i 1549 havde ophævet de gamle Gilder med deres Jurisdiktion over Gildebrødrene, dannedes der i umiddelbar Fortsættelse nye Laug, som fik helt nye Vedtægter, dels i det 16. Aarhundrede, dels efter de almindelige Grundsætninger i Christian IV.s Laugsanordning af 10. December 1621, som alle vedtoges af Magistraten. Saavel Laugenes indre Forhold som deres Rettigheder bestemtes derved.

Smedelauguet i Odense beholdt sit gamle Laugshus paa Torvet til efter 1683, og havde i 1760 et Hus paa Nørregade (Nr. 19). Der er bevaret en Del af dette Laugs gamle Dokumenter, og dets mægtige Drikkekar fra 1598 findes paa oldnordisk Museum i København. Vi har ovenfor opregnet hvormange forskellige Haandværk, der hørte ind undt dette Laug; i det 16. og 17. Aarhundrede kom Bøssemagere, Sejermagere (Urmagere), og Klokkestøbere til. Skomagerlauget synes at have været det førende. I dets Segl ser man en Nøgle med Overskriften: Sigill. Conventus St. Petri Otton.

Men vi skal ikke komme nærmere ind paa de forskellige Laug, et Borgerskab som Odense skabte gennem forrige Aarhundrede, thi det vilde føre meget for vidt i denne Beretning, om alle disse skulde udførlig omtales. Vi vil derimod forsøge paa de kommende Sider at bringe vore Læsere Tekst og Billeder af forskellige Haandværk, Handel og Industrier, dels fra ældre, dels fra nyere Tid, thi det er jo egentlig først efter, at Laugene og de dermed hørende Bestemmelser blev ophævede og fri Handel og Næring indførtes, at saavel Handel som Haandværk blomstrede op. Mulig var det rigtigt, at de forskellige Fag dannede deres Laug, men det kan ikke nægtes, at disse Laug virkede hemmende i Udviklingen. Laugene afløstes af faglige Sammenlutninger, hvis Opgave var at fremme det enkelte Haandværk, den enkelte Handel eller Industri. De i Begyndelsen af dette og i Slutningen af forrige Aarhundrede opstaaede Handels-, Haandværks- og Arbejdersammenslutninger taler jo sit eget tydelige Sprog om Betimeligheden af disse Institutioners Oprettelse. Et væsentligt Led i Byudviklingen var vel ogsaa den frie Stemmeret, hvor Borgerskabet fik Ret til at vælge sin Borgmester og sit Bystyre. Den kongevalgte Borgmester afløstes af den folkevalgte, og hele Bystyret fik anderledes Form. Det gamle, snævre Retsvæsen afløstes af et nyt moderne, hvortil ogsaa den almene Borger kunde skaffe sig Adgang, ja, selv et saa vigtigt Spørgsmaal som Fattigvæsen og Folkeforsørgelse inden for en By tog andre Former, og vi naaede til den nuværende Form med Socialloven i 1934. Byens Skolevæsen blev ændret, men dette vil vi omtale senere, og de ældgamle Hospitaler og Fattighuse afløstes af moderne og tidssvarende Sygehuse. Som enkelte Rester af Fortidens Borgerskab og dets Liv har man endnu de saakaldte Broderskabs- eller Skytteforeninger.

Indtil Reformationen har det været saaledes, at det var Kirken, den dengang saa almægtige katolske Kirke, der helt har behersket Odense By, hvilket jo bedre end Ord siges os ved at mindes de talrige Klostre og Kirker, der i hine Tider fandtes i Byen. Hertil kom, at Sct. Knuds Kirke jo, efter at Kong Knud var ophøjet til Helgen, tog mere og mere Opmærksomhed fangen, ikke alene i vort Land, men viden om blev Sct. Knuds Kirke og dermed Odense By kendt, ja helt ned til det hellige Land gik der Ry af den Kirke, der husede Liget af den store Helgen, Sct. Knud, Martyrkongen.

Efter Reformationen var det mere den adelige Del af Befolkningen, der blev Byens Førere. Adelen førte an og støttedes af enkelte Storkøbmænd, der i Kraft af deres mange Penge ogsaa kom til at betyde noget. Men hele den Periode, der strakte sig fra Tiden efter Reformationen og indtil Slutningen af det 18. Aarhundrede var

H. C. Andersens Hus og Museum.

ikke helt let for den stormægtige Kirkeby — Odense — men det synes dog, at Omændringen fra kirkeligt til adeligt Styre har formet sig uden større Besværligheder. Hertil kom jo, at Byen ogsaa i den katolske Tid var en driftig By, hvor Handel og Haandværk trivedes og blomstrede.

Om Byens Stortid indenfor Handel og Haandværk vidner endnu op til vor Tid de mange statelige bevarede gamle Bygninger, hovedsagelig bygget af odenseanske Storkøbmænd og Borgere og næsten alle tidligere benyttede som Boliger for Personligheder, der i længst forsvundne Tider havde deres borgerlige Næring i Odense By. Flere af Bygningerne skylder ganske vist adelige Slægter deres Opkomst, men Hovedparten er opførte af Borgerskabet. Vi skal dog ikke her komme nærmere ind paa disse, men paa de kommende Sider føre vore Læsere rundt i Odense By, saaledes at vi i Stedet for her at samle enkelte Billeder fra svundne Tider, paa de efterfølgende Sider vil bringe Billeder fra tidligere Slægters Virke og Liv i Byen, følge den Udvikling, der er sket Slægt efter Slægt, og tænkt saaledes, at vi forsøger at føre vore Læsere rundt paa en Art Turistgang i Byen. Vi følger Gade efter Gade og dvæler ved de gamle Bygninger, efterhaanden som vi kommer til disse, betragter det Folkeliv, der rører sig i vor Tid i Odense By, dens Foreninger, dens Handel og Industri, af saavel den ene Art som af den anden. Ligeledes gemmer vi en Del af vore Beretninger om Kirker og Skoler samt offentlige Bygninger m. m., til vi kommer til de Steder, hvor vi finder disse beliggende i vor Tid.

Betragter man Resens Kort over Odense By fra 1660, vil man nemt kunne se, at Byen i hin Tid, for ca. 300 Aar siden, ikke nær havde det Omfang, som i vor Tid. De Gader og Stræder, der fandtes i Byen, var meget begrænsede, og selve Byen strakte sig ikke ud over Odense Aas Grænser. Aaen dannede Grænsen mod Sydøst, men mod Nord strakte Byen sig i hele sin Bredde ikke stort længere end til Sct. Hans Kirke og Kloster, ganske vist laa noget længere ude Byens Ladegaard, hvortil Nørregade førte ud, men denne Gade var i hine Tider ikke stort længere end til Skulken-

Den gamle Bispegaard i Klaregade.

borg. Mod Øst var Byens yderste Bebyggelse, paa nær nogle enkelte Huse, Vor Frue Kirke, den hertil hørende ret anseelige Præstegaard samt Sortebrødre Kirkegaard. Bag Frue Kirke laa da det nuværende Sct. Jørgens Kvarter, der i den Tid kun bestod af nogle faa Huse. Fra Skjolden førte to Stræder ned mod Frue Kirke, nemlig Nederstræde og Overstræde, i den senere Tid kaldet Nedergade og Overgade. Disse to Gader var forbundet med et Stræde, der løb langs med Frue Kirkemur, kaldet Eyby Stræde.

Den sydvestligste Bebyggelse var Bispens Residens. Bispegaarden er paa Resens Kort aftegnet som en stor 2-længet Gaard. Fra denne førte et Stræde mod Øst ned til Sct. Knuds Kirke og Kloster, løbende langs med Odense Aa. Mod Nord førte en smal Gade eller et Stræde ned mod Nørreport, antagelig den nuværende Klaregade, der dengang benævntes som Strædet, der fører til Claræ Kloster, lidt længere mod Vest fandtes da den vestlige Bebyggelse langs med den saakaldte Holsedore, der afsluttede med Bebyggelsen ved Vesterport og Piledammen.

Fra Vesterport førte Vestergade ned til Byens store Torv med Raadhuset, og som en Fortsættelse af denne Gade kom den brede og store Gade, nu kaldet Overgade, nemlig det Stykke, der løber fra Nørregade ned til Skjolden. Paa samme Tid nævnes et større Torv, beliggende bag Sct. Knuds Kirke, sikkert en Del af det nuværende Albanitorv. Endelig nævnes et Torv beliggende mellem Staalstræde og Gravene, der sikkert var en Del af det nuværende Fisketorv ved Nørregade. Yderligere fandtes det lille Klingenberg, og helt mod Nordvest Graabrødrekirke med det smalle Graabrødrestræde. Fra Nørregade førte dengang mod Vest Vindegade, der kun var bebygget lige ved Sct. Hans Kirke, medens Resten af Gaden var som en Sti, der førte ud til det yderste Vesterbro, udmundende ved Pjentebækken eller Pjentebroen.

Det vil være paa sin Plads at begynde en Turistgang i Købstaden Odense ved

Det gamle Raadhus i 1836.

Byens Raadhus, Bygningen, hvori Byens Raad har til Huse, og hvori alle Bestemmelser vedrørende Byens Tarv og Borgerskabets Interesser varetages. Hvor Byens ældste Raadhus laa vides ikke, men man formoder, det var paa det nuværende Fisketorv, derimod vides det, at Odense Bys Raad og dens Raadmænd fik sin første Borgmester omkring 1340-erne. Han hed Albert Grote og døde 1352. Der omtales før 1420 en Niels Mules Gaard, der skulde have været benyttet som Byens Raadhus, men først omkring 1420 kan man med Sikkerhed sige, at Odense Raadhus laa der, hvor det nuværende Raadhus ligger, om ikke helt paa samme Grundplads, saa dog omtrentlig der. Sikkert har det gamle Raadhus før Ombygningen i 1529 været et fritliggende Hus, men i nævnte Aar blev det sammenbygget med Nabohuset, der sikkert dannede den ene Del af den gamle Vagts Lokalteter. I 1551 underkastedes Raadhuset en Restaurering. Det var almindelig Skik blandt den fynske Adel og senere ogsaa blandt det mere fremtrædende Borgerskab, at disse afholdt deres Brylluper og større Familiefester paa Byens Raadhus, hvorfor ogsaa Ting som Stegers og Vinkælder kom til at betyde noget i Forbindelse med Raadhusbygninger. I Aaret 1863 omtales der en ny Tilbygning til det gamle Raadhus, hovedsagelig bestaaende af en Raadmandssal.

Det nuværende Raadhus er bygget i Aarene 1880—83 efter Tegning af Arkitekterne Lendorff og Herholdt. Bygningen bestaar af tre ret anselige Fløje med Hovedfacade mod Flakhaven. Dets Arkitektur maa nærmest betegnes som italiensk-gotisk, men dog temmelig frit behandlet. Den ene Fløj vender mod Vestergade og den anden mod Sct. Knuds Kirke. Paa Fronten er der opstillet en Del Figurer, der symboliserer Retfærdighedens lovgivende Magter. Disse Statuer er udførte af Billedhugger Axel Hansen. I den nyere Tid er Pladsen foran Raadhuset omlagt og formet som en moderne Terrasseplads, og Statuen af Kong Frederik den 7. er flyttet.

Det mest betydende for vore Købstæder af saa stor Ælde som Odense var i ældgammel Tid Byens Kirker og Klostre. Vi har i de foregaaende Linier fortalt spredte Træk derom, fortalt hvorledes vi her i vort Land i den katolske Tid tildels samlede en By omkring disse Kirker, og saadan gik det ogsaa i Odense. Her har der forhen

Raadhuset i 1890-erne.

ligget flere anselige Gudehuse og Klostre, og enkelte ligger her endnu, men langt de fleste er forlængst forsvundne. Blandt de bevarede Kirker tager Sct. Knuds Kirke unægtelig Førstepladsen, ikke alene hvad Alder angaar, men ogsaa hvad Størrelse og Arkitektur udviser. Sikkert er Sct. Knuds Kirke vort Lands anseligste gotiske Monument, et Mesterværk i tildels ublandet gotisk Stil. Foruden Sct. Knuds Kirke ligger der i Odense endnu to Kirker fra den katolske Tid, nemlig Sct. Hans og Vor Frue.

Staar man paa Flakhaven eller i Byens Hovedgade og betragter Sct. Knuds Kirke, dens mægtige Langskib, der mod Vest afsluttes af et himmelstræbende Taarn, kan man ikke andet end glædes over saa smuk en Bygning, et Mesterværk fra hin forsvundne Tid i vor Historie. Kirken er bygget af brændte Sten. Sikkert har der, før denne Bygning blev rejst, ligget en anden Kirkebygning, den tidligere Sct. Albani Kirke, bygget af Træ, men denne laa noget længere mod Nord, antagelig der, hvor nu Læseforeningens Bygning ligger. I denne Kirke var det, at Kong Knud blev dræbt. I samme Tidsalder maa der sikkert være paabegyndt en ny Kirke af Sten, sandsynlig den Kirke, hvori Kong Knuds Legeme blev jordet, og hvor han blev ophøjet til Helgen. Omkring Midten af det 12. Aarhundrede nedbrændte denne Kirkebygning, men blev atter opbygget og stod da til den i Midten af det 16. Aarhundrede blev nedrevet. Mulig har den tidligere Kirke, altsaa Albani Kirke, staaet i Forbindelse med Klosteret.

Men den Kirke, vi nu skal tale om, er Sct. Knud, og den er sikkert i sin første Oprindelse bygget som Kirke for Sct. Kudsbrødrene. Dens Opførelse menes at være sket i det 13. Aarhundredes første Tid og har strakt sig over lang Tid, thi det vides, at Kirken endnu ikke var færdig i 1280-erne. Muligen er det denne Bygning, der nedbrændte i 1365, og det kunde synes, at der før denne Bygning har ligget en anden

Kirkebygning, der var opført af Kvadre af Kampesten. Sct. Knuds Kirke er bygget i flere Perioder, og Koret er sikkert det første, der blev opført, dernæst fulgte det nuværende Midterparti og sluttelig det vestlige af den nuværende Kirke, ogsaa kaldet „Gisicos Kirke“. Hvorvidt Kirken har haft Taarn, skal være usagt, men mulig har man tænkt sig, at der paa Skibets Midte skulde rejses et Taarn, thi Kirken har sikkert forhen haft Plan af en Korskirke. Man har fundet flere Bygningsrester, der kunde minde derom. Taarnet mod Vest er bygget i Tiden fra 1558 til 1570, og ifølge gamle Beretninger skal en Del af Bygningsmaterialet stamme fra den tidligere Sct. Albani Kirke, der i Aaret 1542 var skænket til Odense By. Oprindeligt havde Taarnet foruden det ret anselige Spir fire mindre Spir, eet i hvert Hjørne. Paa Kirkens Sydside laa forhen et Kapel, og dette var sandsynligvis det kendte Sct. Benedikts Kapel, der blev nedrevet omkring 1620-erne. Modsat dette skal der have ligget et Sct. Knuds Kapel, og dette maa da have ligget paa det Sted, hvor nu Walkendorffs Kapellet er bygget. I det store og hele har Kirken set saaledes ud i den katolske Tid, ja helt op til Begyndelsen af det 16. Aarhundrede. Gennem Tiderne er der sket mange større og mindre Forandringer med Kirken, men i det væsentligste har den beholdt sit ydre Udseende.

Som Kirken nu fremtræder, er den fra Aaret 1914, da den sidste store Restaurering fandt Sted. Den bestaar nu af Hovedskib med to sideløbende Skibe, Vaabenhus i Taarnet, Kor, samt det Walkendorffske Kapel og den Del af Klosterets østlige Fløj, der blev lagt til i Aaret 1586 og benyttes til Kon-sistrium.

Sct. Knuds Kirke.

Kirken deles i sit Indre i 10 Hvelvingsfag, der for Hovedskibets Vedkommen-de virker meget storladen. De slanke, spidsbuede Hvelvinger støttes af opadstræbende Piller, og Lyset faar sit Indpas i Kirken gennem spidsbuede Vinduer, der i sin Storhed er malerisk og monumental. Unægtelig er dette Kirkerum noget egent, stort og smukt, og sikkert er det et af de smukkeste Kirkerum i Landet i gotisk Arkitektur.

Altertavlen er den smukke Altertavle, der blev skænket Graabrødre Kirke af Dronning Christine og opstillet i nævnte Kirke i 1521, men som i 1885 kom til Sct. Knuds Kirke. Den er et saare rigt Billedskærerarbejde, udført af Odense-Mesteren Claus Berg. I Tavlens Felter

fremkommer flere Hundrede Figurer, og desforuden er der en Masse Ranker og andet Snitværk. Tavlen er fremstillet som en Fløjtavle, hvis midterste Felt optages af Frelseren korsfæstet paa et Træ, hvis Grene deler Feltet i 4 Dele, fremstillende foroven og nedefter: Marias Himmelkroning ved Faderen og Sønnen, det gamle Testaments Personer, Frants af Assisi og flere Martyrer samt Kirkens Beskyttere, og nederst Marias Forherligelse som Jesu Moder, omgivet af en stor Skare Mænd og Kvinder. Begge Fløjene har paa Indersiderne udskaarne Billeder, fremstillende Lidelseshistorien. Paa Ydersiden er der malede Billeder, der gengiver Jesu Barndom og Manddomsgerninger. Tavlens Fodstykke fremstiller Kong Hans, hans Dronning Christine og deres Børn knælende for Frelseren, der staar i Midten.

I Kirken har der været en stor Del Begravelser. Vi skal ikke her komme ind paa alle de Personer, der gennem Tiderne er jordet i denne Kirke, men kort nævne de mest betydende. Først af alle maa vi nævne Sct. Knud, hvis egentlige Begravelse sikkert har fundet Sted i den tidligere Sct. Albani Kirke, men hvis Helgenskrin nu findes i Sct. Knuds Kirke. Der har været flyttet meget om

Det Indre af Sct. Knuds Kirke.

Sct. Knuds Relikviskrin.

med dette, indtil det i 1875 endelig fik Plads i Sct. Knuds Kirke. I Kirken findes ligeledes Sct. Benedikts Helgenskrin, der ligeledes gennem Tiderne har været flyttet fra Sted til Sted, indtil det fik blivende Plads her. Disse Skrin har oprindeligt været prydet med Metal, men nu er der kun sparsomme Rester af dette tilbage, antagelig er det manglende røvet gennem Tiderne. Helgenskrinene er lavet af Eg, og de repareredes ved sidste Flytning. I Krypten er der nu Gravkapel for de i Odense begravede Konger og Dronninger, nemlig Kong Hans, Dronning Christine, Kong Christian den 2., Dronning Elisabeth samt Prinserne Hans og Frants. I en af Sidegangene ses Kong Hans Ligsten (se Side 15). I Ahlefeldternes Gravkapel ligger: Hans Ahlefeldt til Glorup, død 1694, hans to Hustruer Cathrine Sehested og Anna Rumohr samt Sønnen af 2. Ægteskab. Rundt om i Kirken er opstillet flere Ligsten samt en Del Epitafier og Mindetavler, dels sat over Kirkens Mænd og fynske Biskopper, dels over andre kendte Personligheder.

Walkendorffs Kapel huser et meget smukt og stort Monument af hvidt og sort Marmor, opsat over Baron Wittinghoff til Schelenburg samt hans Hustru Eleonora Sehested og tillige flere Kister, hvori der hviler Medlemmer af hans Slægt. I Kapellet findes en Kiste, der formenes at være Erik af Glippings Døtres Kiste, samt en anden Kiste, der menes at indeholde Liget af Kirstine Munk.

Endelig kan der nævnes, at Biskop Cicico ligger begravet i Kirken.

Sct. Albani Kirke.

SCT. ALBANI KIRKE i Odense er bygget paa historisk Grund, thi de Jorder, hvorpaa denne Kirke i Aaret 1906 rejstes, hørte i ældgammel Tid under den kendte Biskop Jens Andersen Beldenak. Endnu findes der enkelte Dele af denne mægtige Biskops Gaard, nemlig det gamle adelige Frøenkloster paa Albanitorv, men paa Pladsen, hvor Albani Kirke blev rejst med sine slanke Spir, stod forhen nogle Bindingsværkshuse, der antagelig var Udhuse til Bispesgaarden, og det meste af Albanitorv optoges i den katolske Tid af en Kirkegaard.

Vi har tidligere fortalt om de mange Klostre og Kirker, der i hin Tid laa i Odense, og skal da her kun berette om den i Slutningen af forrige Aarhundrede i Odense, ja forresten over hele Landet, atter tilbagevendende katolske Kirke.

At den tidligere Sct. Albani Kirke i Odense har været en af Byens smukkeste og fornemste Bygninger er uden Tvivl, men den

Den smukke, nu nedrevne Patronatsbolig,
der blev den katolske Menigheds første Kirke.

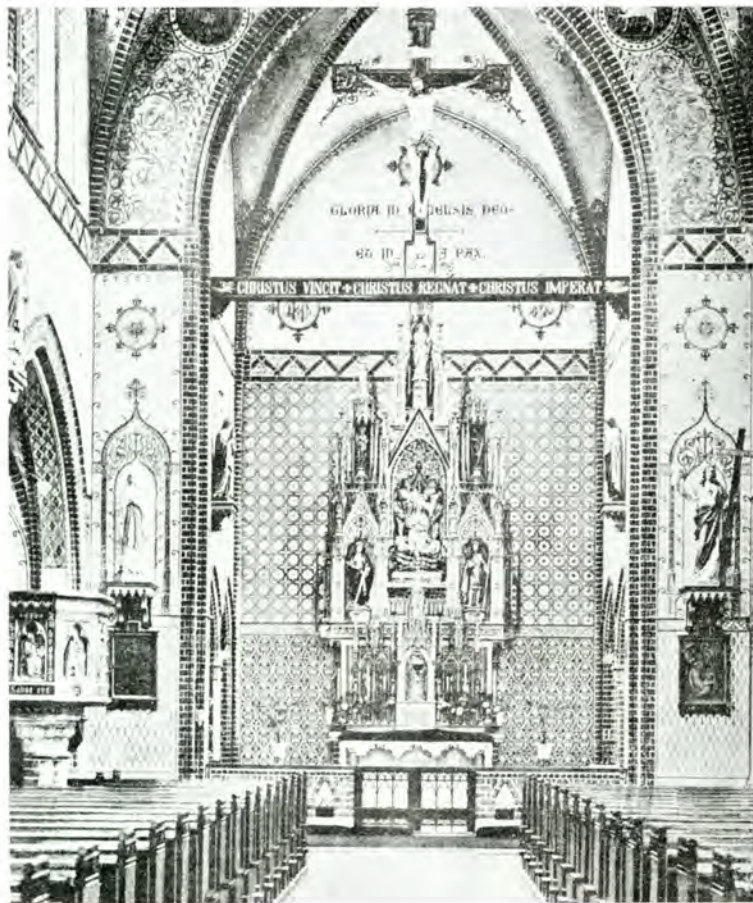
Form af Godser og rige Gilder samt talrige Laug. Tæt ved det Sted, hvor nu Sct. Albani Kirke stræber mod Himlen med sine smukke Spir, stod forhen den gamle Sct. Albani Kirke.

Først ved Aaret 1849 blev der givet Katolikkerne fuld Frihed til atter at vende tilbage til Danmark, idet det siden Reformationen og indtil da var forbudt at tilhøre andet Trossamfund her i Landet end det protestantiske. Naturligvis var den Streng-
hed, hvormed denne Lov var blevet overvaaget gennem Tiderne, en stor Del afbleget, men først i 1849 finder den katolske Kirke atter Jordbund under sine Fødder her i Danmark, og siden den Tid har vi jo set, at store og herlige Kirkehuse har rejst sig i vort Land, og betydende og velordnede katolske Hospitaler og Hjem er opdukkede rundt om i Landet til Velsignelse for mange saavel fattige som rige.

Den katolske Mission i Odense begyndte sin Virksomhed i Aaret 1867, og dens Kirke bestod da af en ussel lille Glashytte, der havde været anvendt som Ate-
lier. I 1869 erhvervede Menigheden den før nævnte Grund, hvorpaa laa den oprindelige Patronatsbolig under Jomfruklosteret, der sikkert havde været en Del af Biskop Beldenaks Bolig. Paa Grunden laa endvidere en Del Bindingsværkshuse, og en af disse Lader kom til at gøre Tjeneste som den første katolske Skole, medens en anden senere toges i Brug som Gymna-
stikhus for samme Skole.

Odense første katolske Menighed.

Sct. Albani Kirkes Indre.

Arbejdet voksede imidlertid støt, og Kirken indviendes i 1870. Saaledes kom den Gaard, eller Dele af den, som for ca. 300 Aar siden tilhørte den næstsidste katolske Biskop, atter i katolsk Besiddelse. Omkring 1879 blev den nuværende Præstegaard og Skolebygning indviet.

Sct. Albani Kirke er indviet til Vor Frue, Sct. Knud og Sct. Albani.

Grundstensnedlæggelsen fandt Sted den 31. Maj 1906, og den højtidelige Indvielse af Kirken skete 25. Oktober 1908. Langvejs fra kan man se Sct. Albani Kirkes slanke Spir, tækket med Kobber og stræbende højt mod Himlen som et virkeligt smukt Minde om tidlig gotisk Arkitektur. Den gotiske Linie præger hele Bygningen, og kun Portalen er ren romansk i Stilen, en Efterligning af Sct. Laurentiis Kirkes Portal i Roskilde.

Portalen er bygget af svære tilhugne Granitsten, og dens Søjler er af gullandsk Marmor, der bæres af Løver udhugne i Granit. Den egentlige Portalprydelse bestaar af en Figur forestillende Sct. Knud samt et Krucifiks. Hertil kommer et Par Sidefigurer, forestillende den hellige Kong Knuds Søn Karl og Sct. Albani. Paa Facaden ud mod Adelgade findes en Relief, der gengiver Guds Lam med Korset, Kristus og Guds Haand. Selve Portalens Dør er et smukt Billedskærerarbejde, hvis fire Relieffer fortæller Beskueren om den hellige Sct. Bonifatius, den tyske Apostel og hans Martyrdød samt om Sct. Ansgar, der sejler til Danmark, og endelig om den hellige Kong Knuds Martyrdød.

Saasnart man træder ind i Kirken, fæstnes Blikket straks ved det meget anselige Triumfkors, der er anbragt over selve Korbuen, dets fire Hjørner er forsynede med evangeliske Symboler.

Alteret bestaar af et Alterbord, der er udført i en eneste stor Granitplade, et rigt forgyldt Tabernakel, hvori Alterets hellige Sakramenter opbevares, og en Overbygning — Tavlen. Denne er meget smuk i Billedskærerarbejde, rigt guldbelagt. Paa hver Side af Tabernaklet staar der 4 Figurer, og over disse findes Hovedfremstillingen af Tavlen, den hellige Jomfru Maries Himmelkroning samt Sct. Knud og Sct. Albani, over disse Figurer staar Apostelfyrsterne Petrus og Paulus, og som øverste Udsmykning paa Tavlen Erkeenglen Michael med Dommens Vægtskaal.

Alteret bestaar af et Alterbord, der er udført i en eneste stor Granitplade, et rigt forgyldt Tabernakel, hvori Alterets hellige Sakramenter opbevares, og en Overbygning — Tavlen. Denne er meget smuk i Billedskærerarbejde, rigt guldbelagt. Paa hver Side af Tabernaklet staar der 4 Figurer, og over disse findes Hovedfremstillingen af Tavlen, den hellige Jomfru Maries Himmelkroning samt Sct. Knud og Sct. Albani, over disse Figurer staar Apostelfyrsterne Petrus og Paulus, og som øverste Udsmykning paa Tavlen Erkeenglen Michael med Dommens Vægtskaal.

Odense adelige Jomfrukloster.

I Korets vestre Side over Indgangen ses den hellige Hedevig, død 1243, Hertuginde af Schlesien, lige overfor ses den hellige spanske Karmeliternonne Theresia, død 1592. Modsat Sakristiet ligger Præsternes Oratorium. I Koret ved dets højre Side staar Døbefonten, og fra dette Sted ser man lige ind i Sct. Knuds Kapel, der er et Sidekapel. Paa Alteret her staar en Pieta, forestillende Maria med Jesu døde Legeme paa Skødet, men det smukkeste i dette Kapel er dog Glasmalerierne, der fortæller om den hellige Kong Knud.

Paa det andet Sidealter ses den hellige Joseph, der bærer Jesusbarnet, og umiddelbart tilhøjre for dette Alter begynder de 14 Billeder, der udgør Korsvejsstationerne.

Kirkens mange slanke Vinduer er overalt smykkede med de herligste Glasmalerier, der alle gengiver forskellige bibelske Billeder. Prædikestolen er smykket med de fire store, latinske Kirkefædre: Ambrosius, Gregorius, Hieronymus og Augustinus, og over Stolen ses den hellige Alfonsus Maria Liguori, død 1787, samt Clemens Maria

Hofbauer, død 1820, og Gerard Majella, død 1755, og endelig Maria som Himmel-dronningen.

Som Nabo til Albani Kirke ligger Odense adelige Jomfrukloster, der forhen ejede hele det Areal, hvorpaa Albani Kirke og den katolske Skole er opført. Dets Jorder i Odense By strakte sig fra Albanitorv til Adelgade og Paaskestræde og helt ned til Aaen. Den til Klosteret hørende Patronatsbolig blev afsat i 1868, og de andre Grunde med Bygninger afhændedes i 1870-erne. Gaar vi endnu længere tilbage i Historien, finder vi, at det er denne Bygning, der i den katolske Tid var Bolig for den kendte fynske Biskop Jens Andersen Beldenak. Ganske vist omtales en anden Bygning som hans Bispegaard, men denne var ikke hans Bolig. Den anden Bygning, der omtales, var bygget af ham i Aaret 1518 og laa paa den sydlige Del af Flakhaven, men den brugtes til Bispestolens Kancelli. Den var i to Stokværk og kom efter Reformationen under Kronen. I Aaret 1549 blev den tilskødet C. Hamsfort, mod at han her oprettede et Apotek, der blev det første i Odense. Senere kom Bygningen til at gøre Tjeneste som Skole, og i Tiden mellem 1856—59 blev den nedrevet. Men den Bygning, vi her skal hellige nærmere Omtale, er Klosterbygningen, det adelige Jomfrukloster.

Odense adelige Jomfrukloster er stiftet i Aaret 1716, og dets Fundats er konfirmeret den 15. Marts 1717. Stifteren var Karen Brahe til Østrupgaard, der døde 1736. Det var oprindelig stiftet som Klosterbolig for 1 Priorinde og 8 adelige Damer, men den første Fundats er gentagne Gange forandret. Bygningen, hvori Klosteret har til Huse, er den oprindelige Bispegaard, der er bygget i Tiden mellem 1504 og 1509 af Jens Andersen Beldenak. Sikkert er det imidlertid, at Bygningen oprindelig kun var i eet Stokværk, og kun det nederste af de nuværende to Stokværk skriver sig fra 1500. Fra samme Periode stammer de svære, hvælvede Kældere, og man maa erindre,

Interiør fra Klosteret.

at Bygningen i hin fjerne Tid var befæstet. Den senere paa- byggede Etage hidrører ikke fra den Pe- riode, hvori Kong Frederik den 2. var Gaardens Besidder, thi det vides, at han solgte Bygningen nærmest som en Ruin, og i 1883 ansattes dens Værdi til 745 Kr. Om det er Preben Brahe eller Karen Brahe, der har tilbygget den

Parti fra den gamle Beldenakske Bispegaard, Odense adelige Jomfrukloster, dernæst katolsk Skole. Laden blev brugt til Gymnastikhus og var oprindelig en Del af Udhusene til Bispegaarden.

øverste Etage, er uvist, men meget tyder paa, at det er en af disse. Ved Ombygningen er imidlertid Brahernes og Gyldenstjernernes Vaaben bibeholdt, og dette hidrører sikkert fra den Tid, da Jørgen Brahe og Anna Gyldenstjerne var Besiddere af Gaarden. Det er antagelig ved denne Lejlighed, at Jens Andersen Beldenaks latinske Indskrift er gaaet tabt. Gennem Tiderne blev der skænket flere Gaver til Klosteret, og det vides, at den første Patronesse, Fru Susanne Hein, født Brahe, i Aaret 1760 skænkede Klosteret sin Bolig og Gaard i Odense. Det var denne Bolig, der senere blev Patronatsbolig, og atter senere ombyggedes til katolsk Kirkesal. Klosterets Stifterske skænkede dette sin store Bogsamling, der sikkert er en af de smukkeste og mest sjældne i danske Samlinger, indeholdende dansk ældre Litteratur og en Del Haandskrifter.

De mægtige Mure i nederste Stokværk er bygget af røde Teglsten lagt i Munke- skifte. Bygningen bærer endnu synlige Præg af Vinduer i stærkt spidsbuet Stil. Efter at Gaarden var kommet i Kong Frederik den 2.s Besiddelse, lod han tilbygge flere mindre Gaarde og Huse, idet det var hans Tanke at benytte Bispegaarden som Residens paa Fyen, men i 1575 skrin- lagde han atter denne Tanke. Fra kongelig Besiddelse overgik Gaarden til Oluf Bager, og først i 1660 kom den til Jørgen Brahe.

Klosterets nuværende Patronesse er Baronesse Rosenkrantz.

ANNA ROSENKRANTZ, Kammerherreinde, Enkebaronesse, er født den 9. Marts 1863 paa Frederiksberg Slot som Datter af Ritmester Niels Juel og Hustru Hansine, født Petersen. Gift 1884 med Kammerherre, Hofjægermester, Baron Jørgen Rosenkrantz til Sophiendal, Søn af Gehejmeraad, fhv. Stiftamt- mand G. Rosenkrantz og Hustru Louise, født Rosenkrantz. Priorinde for Odense adelige Jomfrukloster.

Anna Rosenkrantz, Priorinde.

Fra Albani Torv gaar vi lige gennem Skomagerstræde over til Nørregade for i denne Gade at betragte den næste af Byens bevarede ældgamle Kirker, nemlig Sct. Hans Kirke, eller som den i den ældste Tid blev kaldt „Sct. Michaels Kirke“. Hvornaar Odense har faaet denne Kirke, lader sig ikke med Sikkerhed sige, men første Gang, vi hører den omtale, er i Tiden omkring 1295, hvor den nævnes som Sognekirke for

Sct. Hans Kirke.

Sct. Michaels Sogn, men faa Aar efter, i Begyndelsen af det 14. Aarhundrede, fremtræder denne Kirke som Klosterkirke for Johannitterordenen, og man kan vist med nogen Sikkerhed hævde, at Kirken ialt væsentlig skylder denne Orden sin Tilblivelse. Selve Arkitekturen siger os, at det maa have været Johannitterne, der har bygget den, eller givet den sin senere Skikkelse. Muligen har der, før Johannitterne byggede sin Kirke, staaet en anden Kirke, hvilket kunde synes mulig efter det lave Taarn at dømme.

Egentlig kender man ikke stort til Kirken før i Begyndelsen af det 14. Aarhundrede, da det ansete Johannitterkloster fik Kirken som Klosterkirke, men hvad der er tilbage af Bygningen, vidner stærkt om disse Klosterbrødres Arkitektur og Bygningsmaade. Muligen er Kirken rejst af Brødrene i 1330. Gennem hele Middelalderen betød denne Kirke meget for den fynske Adel, og mange af de fornemste indenfor denne søgte sin Begravelse her.

Dette er sikkert Grunden til, at der er tilbygget Kirken saa mange Kapeller, saa dens egentlige Form tildels skjules. Optagelsen af disse Kapeller i Kirkerummet har omtrent gjort dette firkantet, men ogsaa uvendig har disse Kapeller ødelagt selve Kirkens rene Stil. Værre blev det dog, da man i det 18. Aarhundrede begyndte at ombygge disse Kapeller, saaledes blev tre Kapeller paa hver Side af Skibet sammenbyggede under eet Tag. Kun Koret bevarede sit oprindelige Udseende. Paa nordre Side af dette har forhen været et mindre Kapel.

I den katolske Tid har der til Kirken været knyttet en Mængde Altere, saaledes nævnes „Hellig Trekongers Alter“, „Salvator Alter“, det af Oluf Bjørnsen stiftede Alter i det af ham selv opførte Kapel for Dronning Margrethe og hans Slægt m. fl. Saaledes som Kirken ser ud i Dag, stammer den fra den omfattende Restaurering i Tiden 1878 til 1881. Nægtes kan det imidlertid ikke, at selve Kirkens Arkitektur fremtræder i en særegen Stil, men trods Tidens gentagne Ombygninger, kan man dog endnu tydeligt danne sig et levende Billede af denne Kirke og den Storhed, den i hin Tid besad, da den katolske Kirke var Herre her i Landet. Alene de talrige tilbyggede Altre viser

Vor Frue Kirke.

en Storhed uden Lige i de odenseanske Kirker. Af Kirkens Inventar er Prædikestolen sikkert det ældste. Dens bruskbarok Stil og hele Snitværk synes at stamme fra Tiden omkring 1640-erne. Rammen om Altertavlen er fra 1715. Kirkens Indre er rigt paa Gravsten, mange med smukke Portrætfigurer. Ligeledes findes der en stor Del Mindetavler, Malerier og Epitafier ophængt rundt om i Kirken.

Tæt ved Kirken ligger Præstegaarden, der er en middelalderlig Bygning, hvis Gavl vender ud til Nørregade. Oprindelig havde denne Bygning kun eet Stokværk, men i Tiden omkring 1636 paabyggedes der et til. I sin første Oprindelse var denne Bygning Hospital under Sct. Hans Kloster, men fra 1540 har den gjort Tjeneste som Præstegaard.

Som den tredie og sidste af de fra Middelalderen bevarede Kirkebygninger i Odense Købstad har vi Vor Frue Kirke, der er beliggende mellem Overgade og Nedergade. Den er sikkert den ældste af de bevarede Kirker, og dens Bygningsmateriale er hovedsagelig Teglsten, men der er i Murene iblandet Granit og Kampesten.

Første Gang, vi hører denne Kirke omtale, er omkring 1019, da Kong Knud den Store vender tilbage fra sine Rejser og medbringer en engelsk Biskop, som kaldes til Odense Bispestol. Denne Kirkens Mand var en Benedictiner, og han medførte flere Munke. Antageligvis er den Kirkebygning, der nu findes, dog ikke den oprindelige, thi det er meget tvivlsomt, om man paa hin Tid formaaede at bygge Bygninger af brændte Sten, og det vides, at den første Kirke, der i Danmark byggedes af brændte Sten, var Sct. Bents Kirke i Ringsted, der opførtes af Waldemar den Store. Frue Kirke ligger i Byens østlige Del, og man kan sikkert regne med, at den nuværende Bygning hidrører fra Tiden omkring 1186—89. I Aaret 1595 findes denne Kirke aftegnet med

et Spir over Koret, ligesom det ses, at den har svejsede Gavle. I sin første Oprindelse har den uden Tvivl været en Korskirke. De mange Kampesten, der ses i dens Mure, stammer sikkert fra den tidligere Kirkebygning. De to Fløje, der nu danner Korsarme i Kirken, var forhen Kapeller, eller særskilte Altre, og der vides at have været op til 11 forskellige Altre i denne Kirke. Hvor der senere blev indrettet et Sakristi, var forhen et særskilt Alter, hvor der var anbragt en meget ejendommelig Tavle. Altertavlen, som nu findes i Kirken, hidrører fra Aaret 1885, medens den tidligere Altertavle var taget fra Graabrødre Kirke i Aaret 1806. Den smukke Prædikestol er skænket af Jomfru Skinkel til Østrup, vistnok i 1603. Hele Pladsen omkring Kirken formede sig i Middelalderen ganske anderledes end nu, idet selve Kirkegaarden var ret anseelig, og den var omgivet af en Mur, der gjorde Overgade og Strædet til ganske smalle Stier, men denne Mur blev nedrevet i 1852. I Kirkegaardens sydlige Hjørne fandtes en Skolebygning, der senere blev nedbrudt, medens en anden Bygning rejstes, og denne tjener nu som Ligkapel ved Kirken. Fra Slutningen af forrige Aarhundrede har Kirkegaarden omkring Kirken indskrænket sig til sit nuværende Omraade.

Saaledes som vi ser Kirken i Dag, er den i Hovedtrækkene fra Restaureringen i 1860-erne. Murene, der hidtil var overkalkede, blev afdækkede, og Trappegavlene paasattes som Erstatning for de svungne Gavle. Kun faa af de gamle Kalkmalerier er bevarede. I Kirkens Indre findes flere middelalderlige Dele af den gamle Montering, saaledes nogle Kannikestole, et Krucifiks og en Døbefont af Træ. Ligeledes rummer Kirken et stort Antal Epitafier og Mindetavler sat over adelige og borgerlige Personer, der er begravede i Kirken. Det synes, som om denne Kirke og Sct. Knuds Kirke i den katolske Tid har kappedes om at være Domkirke. Til begge Kirker hørte der store og rige Godser.

Men fra de middelalderlige Dage og til vor Tid er der sket store Forandringer indenfor Kirkelivet i Odense By. Ældgamle, stolte Kirkebygninger er sunket i Grus, og Ruinerne er tildels fjernede, saaledes er det gaaet med Graabrødrekirke og med Sct. Albanikirke, andre og nyere Kirkebygninger har rejst sig, men om disse Kirker vil vi fortælle senere. Ligeledes gemmer vi Beskrivelsen af de gamle Klostre til andre Afsnit. De her nævnte tre Kirker er de eneste bevarede Kirkebygninger fra Middelalderen, med Undtagelse af Hospitalskirken, men dens Beskrivelse vil vi bringe i Forbindelse med Graabrødre Kloster eller Hospital.

A. J. Rud, Biskop.

A. J. RUD, Biskop, R. af D., D. M., er født den 17. April 1868 i Balslev som Søn af Gaardejer Jens Jensen og Hustru Johanne, født Berthelsen. Gift 1896 med Gudny Bojesen, Datter af Læge S. B. Bojesen. Student fra Odense Katedralskole 1888, cand. theol. 1894, Sognepræst i Kauslunde 1896, Sognepræst ved Ansgars Kirken i Odense 1901, Biskop over Fyens Stift 1923, Medlem af Odense Byraad fra 1909—15, Formand for Sygehusbestyrelsen, Læsesalsudvalget m. m., tidligere Formand for Odense Skolekommission og Ansgars Menighedsraad, Formand for Selskabet Fyens Tidende 1916 og for det sydøstfyenske Præstekonvent, i Bestyrelsen for Odense Børnehospital, Epileptikerhjemmet i Nyborg og Kristelig Forening til Børns Redning, Æresmedlem af Studenterkredsen, fra 1921 Formand for Kirkeligt Samfund af 1898.

Kun faa af vore Købstæder giver de rejsende et saa smilende og venligt Indtryk som Odense Købstad. Det første, som møder en, naar man fra Bauegaarden vil ind mod Byen, er en herlig Udsigt ud over den ældgamle kongelige Have, der i længst forsvundne Tider dannede Rammen om Odense Slot, som Turisten den Dag i Dag kan betragte, om end noget forandret i sit Udseende. Men forinden vi kommer saa langt i vore Betragtninger, maa vi kortelig beskrive Odense Slots Historie gennem Tiderne. — Oprindeligt er det bygget som Kloster og hed Sct. Hans Kloster. Det er stiftet af Johannitterbrødrene omkring Aarene 1270erne, og det formodes, at disse Klosterbrødre har begyndt deres Gerning her i Odense som Hospitalsbrødre. Fra et beskedent Kloster voksede det til en Rigdom, der sjælden er set i Norden. Sct. Hans Kloster dannede ikke som andre Klostre en lukket Gaard, nej, det var en aaben Gaard, bestaaende af 3 Længer. Den nuværende Hovedfløj paa Odense Slot eksisterede ikke den Gang, idet der her var en aaben Plads ud til Ladegaarden, der hørte under Klosteret. — I den aabne Klostergaard var der flere Trappetaarne, og vi maa tænke os dens Bygninger afsluttede med takkede Gavle.

Da der i Tiden omkring Midten af det 16. Aarhundrede blev Tale om at indrette et kongeligt Slot i Odense, var det Tanken, at Sct. Hans Kloster, der ved Reformationen var kommet under Kronen, skulde omdannes til Kongsgaard, men den pragtelkende Konge har sikkert ikke følt sig tilfreds med Klosteret, som det dengang saa ud; thi han befaler i 1560, at den i Ruin liggende Gaard paa det nye Torv, kaldet Biskop Beldenaks Gaard, skal istandsættes, og denne Bygning blev betydeligt ombygget. Der skal være blevet tilbygget Taarn og flere mindre Fløje, ligesom Albaui Kirkegaard blev underlagt den nye kongelige Residens. Bispegaarden blev imidlertid kun faa Aar i denne Ophøjelse; thi i 1575 befaler Kongen, at Sct. Hans Kloster nu skal omdannes og indrettes til hans Bolig. Dengang bestod Klosteret af de ovennævnte tre Bygninger. Men det „Odense Slot“, som nu staar, er grundlagt i 1719-20 af Kong Frederik den 4. Sikkert har Sct. Hans Kloster i Tiden fra 1575 til 1700 ikke været ret meget benyttet som kongelig Beboelse, og først efter at Frederik den 4. beslutter sig til at ombygge det gamle Kloster, hovedsagelig vel nok af den Grund, at hans Dronning, Anna Sophie, meget yndede Stedet, og at han jævnlig var her for at inspicere sine Dragoner, fik det Betydning som kongelig Bolig.

Den Fløj, der nu danner Hovedfløjen, blev bygget af Frederik den 4., der nedrev den omtalte Ladegaard og ryddede hele det Areal, der forhen dannede Gaard og Hospitalsbygninger m. m., og herpaa anlagdes en smuk Have i fransk Stil. Den nuværende Kongens Have er en Rest heraf. Kongen lod alle de mindre Trappetaarne og Spir nedrive og har sikkert tilbygget noget paa de tre gamle Fløje, der stammede fra Klosterets Tid. Den oprindelige Indkørsel til Klosteret blev forandret saaledes, at man kom ind til Slottet fra Nørregade. Det meste af Bygningsmaterialet, der brugtes hertil, blev taget fra Ruinerne paa Nyborg Slot. I 1730 døde Kongen paa Odense Slot.

Fra den Tid stod Slottet tildels ubenyttet hen, og i Tiden fra 1785 til 1789 benyttedes det af den fynske Adel, der her holdt sine Selskabeligheder om Vinteren. I 1789 blev det Bolig for Stiftamtmanden, for derefter atter en Tid at staa ubenyttet hen. I 1815 blev det Bolig for Guvernøren over Fyns Stift, Tronarvingen, hvorefter det atter blev Stiftamtmandsbolig, hvilket det er endnu. Desforuden huser Slottet nu en Del kommunale og ministerielle Kontorer.

I 1849 blev Odense Slot Statsdomæne, men i 1907 overtoges det af Odense By for 200,000 Kr. Fra den gamle smukke Slotshave blev der taget Grunde til Opførelse af Odense nye Katedralskole og til Landsarkivets Bygning. Iøvrigt er det saaledes, at

de fleste Bygninger, der ligger her omkring, saasom Odense Teater, Dreng- og Pigeskolen, Banegaarden med Terræn, det nye Missionshotel m.m., er bygget paa Grunde, der forhen har tilhørt Sct. Hans Kloster eller endnu senere har været Dele af den kongelige Lysthave ved Odense Slot. Denne Have var indtil Begyndelsen af vort Aarhundrede omgivet af et Gitter. Kongens Have er i vore Dage det mest søgte af Byens Anlæg, dernæst kommer det nyere anlagte Munkemose Anlæg, der virkelig søges; thi det synes, som om Odenseanerne ikke paaskønner deres smukke Skov ved Fruens Bøge og Hunderup, der ligger forsømt og ringeagtet hen. I Kongens Have findes tre Monumenter, et for Kong Christian den 9., opstillet paa den aabne Plads foran Banegaarden, en Statue af Carl Bagger og en af Gehejmekonferentsraad C. F. Tietgen.

Man kan ikke med Bestemthed fastslaa Tiden for den mægtige Johannitterordens Ankomst til Odense, men denne katolske Orden, der særlig havde Adelen til Værge, syntes til at begynde med at optræde ganske smaat. Første Gang man finder den nævnt er omkring 1280, da den af den daværende Odense Magistrat faar Tilladelse til at lade sit Kvæg græsse i Aaløkken, men den maa allerede da have været af ret betydelig Format; thi snart efter har den ikke alene Aaløkken, men det meste af Markjordene Nord og Øst om Odense Købstad. Man ved, at der laa et Hospital ved Klosteret eller paa Sct. Hans Kirkegaard, og at dette kaldtes Sct. Hans Hospital, men desforuden nævnes et Helliggeisthus, saa det er sikkert rigtigt nok, at disse Johannittermunke har paabegyndt deres Gerning i Odense som Hospitalsbrødre. Senere har de hævet sig til Sct. Michels Præsteskab og derefter bygget Kirken om til Sct. Hans Kirke, samtidig med, at de har bygget deres Kloster, det nuværende Odense Slot. Betragter man rigtigt Slottets tre Fløje, der hidrører fra det oprindelige Kloster, vil man se, at der her og der skjuler sig tydelige Spor af Johannitterordenens Byggemaade. Dengang Klosteret efter Reformationen kom under Kronen, har dets Bygninger sikkert dannet en smuk Gaard, hvis røde Munkestensmure var kranset med takkede Gavle. Hele Klosteromraadet har været omgivet af en Stenmur, og der hvor nu den

Svend Neumann,
Stiftamtmand.

L. A. O. M. wolf-Jürgensen,
Amtsforvalter.

brede Allé gaar fra Slottets østlige Hjørne laa forhen den førømtalte Avlsgaard. Oprindelig har det været saaledes, at alle indre Rum i Klosteret vendte ind mod Gaardspladsen, saaledes som det er Tilfældet i den Fløj, der vender ud mod Kirken, og hvorfra der endnu er Adgang fra Fløjen til Kirken.

SVEND NEUMANN, Stiftamtmand, K.2 af D., DM., Fi. H. R. 2, S. V. 21, er født den 8. August 1878 i Nørre-Sundby som Søn af Birkedommer Oscar Neumann og Hustru Lili, født Andersen. Gift 1921 med Vibeke Ahnfeldt, Datter af Stiftamtmand Ahnfeldt. Student fra Frederiksborg lærde Skole 1896, cand. jur. 1903, Assistent i Indenrigsministeriet 1906, Fuldmægtig 1915, Kontorchef 1917, tillige ansat i Sygekasseinspektoratet fra 1907, i Arbejdsløshedsinspektoratet fra 1911 og i Arbejdsanvisningsdirektoratet fra 1913, Chef for Indenrigsministeriets Socialkontor 1919, Overretssagførerbestalling s. A., kst. Departementschef i Socialministeriet 1920, ved dette Ministeriums Ophør paany Kontorchef i Indenrigsministeriet, Direktør for Indenrigsministeriets Afdeling for international-socialpolitisk Samarbejde 1920, Stiftamtmand i Odense fra 1921. Formand for Arbejdsraadet til 1934, Formand i Direktionen for Syd-fynske Jernbaneselskab samt i Direktionen for Odense-Kjerteminde Jernbaneselskab og for Overlands-kommissionerne i Odense og Assens Amtskredse, Formand i Direktionen for Fyns kommunale Telefonselskab, Formand i Representantskabet for Fyns Diskontokasse og Medlem af Bestyrelsen for Dansk Hospitalsfond i Hamborg, Formand i Bestyrelsen for Epileptikerhjemmet i Nyborg, Medlem af Danske Privatbaners Fællesrepræsentation.

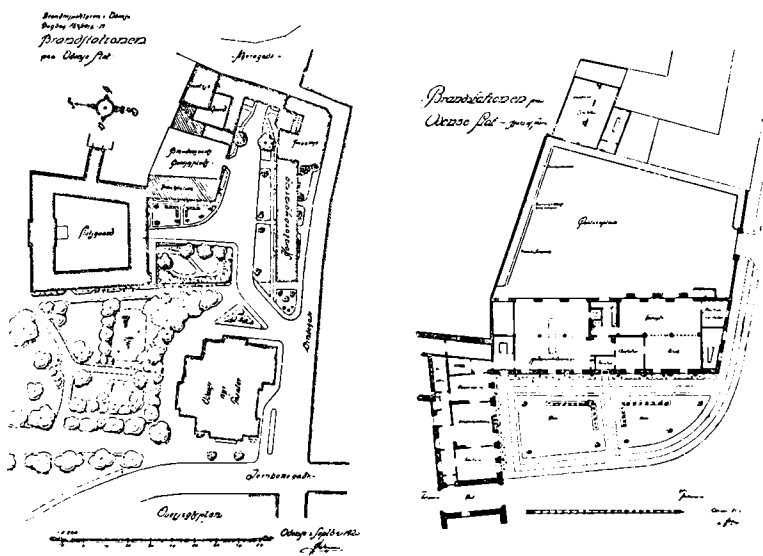
L. A. O. M. WOLF-JÜRGENSEN, Amtsforvalter, R. af D., er født den 8. November 1875 som Søn af Lærer Niels G. Wolf-Jürgensen og Hustru Alvina, født Jessien. Gift med Elna Dannemand Nielsen. Student fra Roskilde Katedralskole 1894, cand. jur. 1902, Assistent i 1. Revisionsdepartement fra 1906-20, Fuldmægtig fra 1920-27, Amtsforvalter i Aarhus fra 1927-31, Amtsforvalter i Odense siden 1931.

MEDLEMMER AF ODENSE AMTSRAADSKREDS AMTSRAAD er: Landvæsen-kommissær, Gaardejer P. Hansen, Højby, Landvæsenkommissær, Gaardejer Jørgen Greve, Skalbjerger, Mejeribestyrer S. K. Sørensen, Rolsted, Landvæsenkommissær C. Christensen, Nymark, Gaardejer Jørgen Andersen, Badstrup, Entreprenør Carl Nielsen, Fruens Bøge, Sparekassebestyrer N. C. Andersen, Otterup, Fisker Martin Larsen, Munkebo, Hofjægermester, Baron O. Bille-Brahe, Fraugdegaard, Gaardejer N. Nielsen, Eskildstrup, og Lærer Reetz, Stubberup.

Amtsrevisorer er: Sognefoged, Gaardejer J. P. Petersen, Vigerslev, og stautoriseret Revisor L. Larsen, Odense.

Amtsraadssekretær er Amtsbogholder L. N. R. Ritsing, R. af D.

ODENSE BRANDVÆSEN har til Huse paa Odense Slot, men forinden vi kommer nærmere ind paa Brandvæsenets Beskrivelse, vil vi i korte Træk fortælle spredte Billeder fra ældre Tid om de mange Borgerkorps, der da fandtes i Købstaden. Det ældste af disse Korps var sikkert „det ridende grønne Korps“, der menes at være oprettet i 1743. Anledningen til dette Korps Opret-

Plan over Odense Slot og Brandstationen.

telse menes at hidrøre fra et Besøg, som Kronprinsen, den senere Kong Frederik den 5., i Følge med sin Gemalinde aflagde i Odense 1743, ved hvilken Lejlighed Byens bedste Borgerskab var blevet enige om at modtage de kongelige Herskaber til Hest. Men først den 26. Juni 1752 vedtages Korpsets Love. Korpset var dog kun beregnet for Byens mere velstillede Borgere, og det var ret vanskeligt at blive optaget i dette. Korpsets første Chef menes at have været Borgmester Holm, og af andre Chefer kendes Prokurator Faber, der i 1796 efterfølges af Købmand Ørnstrup. I Aaret 1800 nævnes Grev Trampe som Korpsets Chef. Major J. C. Andrup og Ritmester A. Ørnstrup har begge været betydelige Navne indenfor dette Korps, der ophævedes omkring Midten af det 19. Aarhundrede.

Et andet kendt Korps var „De unge Karles Korps“, der var et frivilligt Korps, der skriver sig fra Kong Frederik den 4. Tid. — Korpset omorganiseredes i 1787 og forandrede senere Navn til Odense Fodgængerkorps, men i Midten af forrige Aarhundrede antog det Navnet „Odense Politikorps“.

Begge disse Korps maa nærmest betragtes som militære Korps og først ved Værnepligtsloven af 1849 overgik disse forskellige Borgerkorps til at blive indre Ordens Korps. Odense ældste Brandkorps menes at være oprettet i 1762, og den første Brandmajor, hvis Navn kendes, er føromtalt Købmand Lauritz Ørnstrup, der døde 1814. I 1817 og 1828 nævnes Hans Langhoff, og i 1859 var Farver Schrøther Korpsets Leder. Dette bestod, foruden et Mandskab paa ca. 1000, af Chefen, 2 Kaptajner, 1 Løjtnant, 1 Brandmester og 2 Underofficerer ved hver Sprøjte. Af Materiale nævnes: 1 Sprøjte ved hver Kirke, 2 ved Slottet, 1 ved Komediehuset, 1 ved Graabrødre Hospital, Landsprøjten, nogle mindre Vægtersprøjter og 2 Reservesprøjter.

Da Odense Brandkorps omdannedes i 1874 afløstes det værnepligtige Mandskab af et fast Mandskab, der bestod af 51 Mand, en Brandinspektør (Ritmester F. W. F. Frederiksen), 1 Brandassistent, 2 Underassistenter, 4 Sprøjteførere, 40 Brandmænd, 2 Tambourer og 1 Brandbud. I 1920 forandrede Korpsets Antal til 49 Mand. Fra 1887—1902 var Arkitekt C. Christensen Brandinspektør, og der skete i hans Tid betydelige Forbedringer indenfor Brandvæsenet. Dets ældgamle Materiale afløstes af

Odense Brandkorps.

tidssvarende, Slanger fornyedes, og der anskaffedes nye og moderne Sprøjter m. m. I 1919 anskaffedes de første Motorsprøjter, og saaledes, som vi ser Odense Brandvæsen af i Dag, stammer det fra nævnte Aar. I dette oprettedes Brandstationen ved Odense Slot, der ansattes en fast Styrke, og Materiellet moderniseredes. Brandinspektør Christensen afløstes af Arkitekt C. Olsen, der døde 1930, og efterfulgtes af nuværende Bygnings- og Brandinspektør M. Rix.

Brandkorpsets nuværende faste Styrke tæller 10 Mand og Reserven 50 Mand. Det til Raadighed værende Materiale bestaar nu af: 5 Automobilsprøjter med Redningsstiger, 1 Suge- og Trykpumpe, 2 mekaniske Redningsstiger, 1 Redskabsvogn, 4 Slangevogne m. m. Det er almindelig anerkendt, at Odense Brandkorps, foruden at være forsynet med det bedste og mest tidssvarende Materiale, der findes, tillige har Ry paa sig for sin Hurtighed og Veltrænethed, hvilket skyldes ikke alene Ledelsen men ogsaa Mandskabet.

M. Rix,
Brandinspektør.

MAGNUS RIX, Bygnings- og Brandinspektør, er født den 16. Februar 1891 i Them Sogn som Søn af Lærer Christian F. R. Rix og Hustru Mette Hansigne Kristine, født Jessen. Gift 1920 med Karen Sophie Frederikke Andersen. Uddannet i Tømmerfaget, Svendepøve i Silkeborg 1909, har foretaget Studierejser i Tyskland, Østrig, Ungarn, Tyrkiet, Palæstina, Ægypten, Grækenland, Italien og Schweiz, var senere Elev paa Teknisk Skole i Odense, opholdt sig i 1914 i Norge, var 1916 ansat under Bygningsinspektøren i Odense, 1921 Bygningskonduktør og Brandassistent, 1929 Vicebrandinspektør, 1930 Brandinspektør og Bygningsinspektør.

N. Willumsen,
Vicebrandinspektør.

NIELS R. EDVIN WILLUMSEN, Vicebrandinspektør, er født den 5. November 1899 i Odense som Søn af Hovmester Marius Willumsen og Hustru. Gift 1926 med Karen Nielsen. Kom paa Dæksofficersskolen 1914, Dæksofficer indenfor Marinen og Marinens Flyvevæsen fra 1920—30, Brandmester ved Odense Brandvæsen 1. Juli 1930, Vicebrandinspektør siden 1. April 1934.

V. H. Rygner,
Stadsingeniør.

V. HARALD RYGNER, Stadsingeniør, er født den 9. November 1878 i København som Søn af Justitsraad, fhv. Bankbogholder Axel Christensen og Hustru Astrid, født Westergaard. Gift første Gang 1906 med Martha Wienberg (død 1910), gift anden Gang 1913 med Gudrun Jørgensen. Student fra Metropolitanskolen 1897, cand. polyt. 1902, Ingeniør ved Københavns Vandforsyning fra 1902—03, ved Anlægget af Lyngby Vandværk 1903—04, Kommuneingeniør og Bygningsinspektør for Lyngby og Søllerød Kommuner fra 1904—07, for Lyngby Kommune alene fra 1907—17, Stadsingeniør i Odense fra 1. Marts 1917. I Redaktionen for Maanedsskrift for Sundhedspleje fra 1911—20, Medlem af Bestyrelsen for Stads- og Havneingeniørforeningen fra 1911—29, Formand fra 1923—29, Formand for Dansk Ingeniørforenings Sektion for Vej-, Vand- og Jernbanebygning fra 1923 og Medlem af Bestyrelsen for Fyns Ingeniørforening fra 1919, Medarbejder ved „Ingeniøren“ fra 1920, Censor i Vejbygningsfagene ved den polytekniske Læreanstalt fra 1921, Medlem af Bestyrelsen for Fyns

Stifts Læseforening fra 1922 og for Odense Musikforening fra 1924, Formand for Odense Turistforening fra 1923—29.

Odense Købstad har fra ældgammel Tid haft en stor Del Markjorder, og disse har sikkert oprindelig strakt sig over hele det Øst for Byen liggende Areal, muligt helt til Aasumbro og mod Nord til Næsbyhoved Slot. Det vides, at Odense By i sin Tid afstod nogle Markjorder til Kong Valdemar Atterdag, da han byggede Næsbyhoved Slot. I Aaret 1280 hørte Aaløkkemark under Byen. Disse Markjorder har sikkert i længst forsvundne Tider været Odense Købstads største Aktiv, idet Magistraten jo

udstede Tilladelse til Græsning paa disse Marker, og Betalingen herfor rettede sig efter den enkeltes Skattepligt. Omkring 1660erne vides det, at den saakaldte Vognmandsløkke blev pantsat af Magistraten. Nogle Aar senere har Byen solgt Albani Kirkeløkke, og hele den store Mark, bag om Byen ved Vindegade, kaldet Galgeheden, var i det 17. Aarhundrede tildels pantsat eller udlejet.

Omkring 1720erne, ved Rytterdistrikternes Oprettelse, mistede Byen en Del af sine Markjorder, saaledes den store Graabrødrelokken og den gamle Vognmandsløkke m. fl. Men det synes, som om Byen i det 19. Aarhundrede har forsøgt at raade Bod paa det, som forrige Tiders Magistrat bortsolgte eller pantsatte, en stor Del blev tilbagekøbt. I 1875 erhvervedes den 10 Tdr. Land store Mark fra Henriettelyst, en Gaard, der laa nede ved Havnen, og samme Aar købte Kommunen hele den smukke gamle Skov, kaldet Fruens Bøge, allerede 1868 tilkøbtes Kræmmermarken, der forhen havde hørt under Aalykkegaard, denne Erhvervelse var paa 157 Tdr. Land.

N. A. Nielsen,
Markforvalter.

MARKFORVALTNINGEN I ODENSE omfatter Administrationen af Byens Markjorder og Administrationen af Byens Renholdelsesvæsen.

Markjorderne udgør for Tiden ca. 900 Tdr. Land, hvoraf langt den overvejende Del ligger Vest for Byen. En Ejendom i Sanderum Sogn drives som almindeligt Landbrug, men iøvrigt er det herskende Princip, at Byens Jorder skal tjene Byens Interesser paa bedst mulig Maade, hvoraf følger talrige Forbindelser paa forskellige Omraader med Byens Befolkning, saaledes kan eksempelvis anføres, at ca. 3400 Familier er interesseret i Havebrug paa Købstadens Markjorder.

Et kommunalt Landbrug paa ca. 150 Tdr. Land driver Arealer, der ikke paa anden og bedre Maade er Anvendelse for, og er iøvrigt medvirkende Aarsag til, at Byens Arealer i sin Helhed holdes i forsvarlig Orden.

Byens Renholdelsesvæsen drives hovedsagelig kommunalt, men hviler i sig selv, idet Grundejerne betaler en Afgift, der dækker Udgifterne ved Udførelsen. Afgiften, der beregnes paa Markforvalterens Kontor, er i Forhold til de Byrder, der lægges paa Udførelsen.

En helt gennemgribende Reform ved Renovationsvæsenet blev gennemført i 1931. — Markforvalterembedet blev oprettet 1870 og da besat med F. Haugsted, Søn af Snedkermester Haugsted, Odense. Haugsted var Markforvalter til 1. Maj 1907, da nuværende Indehaver overtog Embedet.

NIELS ALBERT NIELSEN, Markforvalter, er født den 25. Juli 1872 som Søn af Lærer Henrik Nielsen og Hustru Dorteia, født Nielsen. Ugift. Har arbejdet 5 Aar ved det praktiske Landbrug og Mejeri, 2 Aar ved Landbrugsteori, siden 1. November 1895 ansat under Odense Købstads Markforvaltning som Assistent, siden 1. Maj 1907 Markforvalter.

RETSPLEJEKONTORET for ubemidlede i Odense er stiftet af en Kreds af Damer med det Formaal at komme ubemidlede Personer indenfor Odense By og Omegn til Hjælp i retslige Sager, saasom Skilsmisse, Børnesager, Tyendesager m. m. Kontoret fører dog ikke selv disse Sager, men tager sig af Undersøgelsen af hver enkelt Sag og skaffer saavidt muligt fri Proces.

Siden Kontorets Oprettelse i 1930 har det været til megen Hjælp, og al dets Assistance er gratis og ligeledes udføres alt paa Kontoret uden Vederlag. Den egentlige Leder af dette Kontor er Bogholderske Fru Valborg Larsen, der i Almindelighed varetager Kontorets Interesser. Retsplejekontoret har Lokaler i samme Bygning som Velgørenhedskontoret og er aabent een Gang ugentligt.

V. Larsen,
Fru.

KONSERVATIV KVINDEKREDS blev stiftet i 1930 af en Kreds af Damer i Odense. Dens Opgave er at udbrede politisk Oplysning og Interesse for saavel Kommunalpolitik som Rigspolitik blandt Kvinder.

Kredsen har afholdt en Række Møder med forskellige kvindelige Talere samt Studiekredse.

Kredsens Formand er Fru Valborg Larsen, dens Kasserer er cand. jur., Sagfører Frk. J. Henriksen og dens Sekretær, Journalist Fru Brahm Erlandsen.

VALBORG LARSEN, Frue, er født den 16. Maj 1890 i Ringe som Datter af Muremester Abel Rasmussen og Hustru. Gift 1919 med Stationsforstander Lars Larsen i Stenlille (død 1924). Fruen har været ansat ved Dommerkontoret i Svendborg og som Politibetjent i Fredericia, var i en Aarrække Undersøger ved Svendborg Fattigvæsen, er Formand for Den konservative Kvindekreds i Odense siden 1930, Kasserer i Dansk Kvinde-samfunds fynske Distrikt siden 1929, Kasserer i Odense Husmoderforening siden 1929.

UNDERSTØTTELSESFORENINGEN FOR KVINDELIGE KONFIRMANDER I ODENSE er stiftet i det 19. Aarhundrede, og fra dettes Slutning og til sin Død var Bispinde Balslev Foreningens Formand. Hun efterfulgtes som Formand af kgl. Borgmester Blochs Frue, og da denne paa Grund af Sygdom frattraadte, overtog Fru Erna Berg, Enke efter Direktør i „Fyns Diskontokasse“, Viggo Berg, Stillingen som Formand.

Foreningen yder Udstyrshjælp til trængende Konfirmandinder, og Midlerne hertil faas dels ved private Medlemsbidrag og dels ved Tilskud fra Fyns Sparekasse, Rundskuedagens Overskud og Børnehjælpsdagens Midler m. m. Sidste Aar uddeltes der 42 Beklædninger, hvilket gennemgaaende er det almindelige.

Erna Berg,
Fru.

I DET SYDVESTLIGE HJØRNE af Kongens Have blev i Aaret 1913—14 Odense Teater opført, efter Tegning af afdøde Arkitekt N. Jacobsen. Denne Bygning er en af de mest monumentale Bygninger, som denne Arkitekt har opført, skønt han har skabt Bygningsværker, som Det nye Domhus, Sct. Ansgar Kirken, Teknisk Skole m. fl. Det er ubestrideligt saaledes, at Odense Teater i hele sin Arkitektur, sit samlede Hele, saavel i sit Indre som i sit Ydre, afgjort bærer Førsteprisen for de af Arkitekten udførte Arbejder. Bygningen er af røde Mursten, og dens Mure hviler paa svære Sokler af Granit. Der er en egen Skønhed over denne Bygnings Rejsning, og det kan sikkert fastslaaes, at den rummer et af de bedste Teaterrum i Danmark.

Fra det gamle Teaters sidste Opførelse i 1914.

Udvendig er den i sin Prydelse enkel, og de høje Murflader brydes af de enkle Vinduer. Over Hovedindgangen findes den eneste udvendige Prydelse, et Relief, udført af Billedhugger Bærentzen, forestillende en Hymne til Skuespillerkunsten. - Mod Kongens Have er der indrettet en Restauration med direkte Adgang fra Teatret. - Inden vi kommer nærmere ind

paa Odense Bys nuværende Skuespilhus, vil vi i korte Træk fortælle lidt om Odense gamle Teater, der var det første Teater i de danske Provinser. Det ældste man ved om Teater eller Skuespil indenfor Odense By er fra 1661, idet der nævnes, at der i dette Aar opførtes Skuespil paa Odense Raadhus af nogle omrejsende Comediantspillere.

I 1789 stiftedes i Odense et dramatisk Selskab, hvis Stifter var Bogtrykker Iversen, men dette Selskab ophævedes igen i 1794. I 1795 opførtes da Odense Teater, der var det første i Provinserne, men tillige et anseligt smukt og velindrettet Teater. Dette blev bygget paa den dengang øde vestlige Del af Sortebrødre Torv. De første to Vintre blev der spillet med fremmede Skuespillere og i fremmede Sprog, hovedsagelig Tysk, men det gik ikke, og i 1897 aabnedes saa „Det Odense danske Nationalteater“, som sikkert kun har været lidet. I 1797 var den fyenske Godsejer, Grev Trampe til Løgismose, Teatrets Direktør, medens Skuespiller Schwartz fra Det kongelige Teater ledede Skuespillene. Fra 1804—06 var Baron Vedel Jarlsberg Direktør for Skuespilhuset i Odense. I Tiden fra 1750—55 var der et tysk Skuespilselskab bestaaende af udmærkede Kræfter, der gav flere Forestillinger i Byen, men dette Selskab opløstes, vistnok af Hensyn til Nationalfølelsen.

I 1791 arrangerede Adelen tyske Skuespil paa Raadhuset, men saa kom det før-omtalte Nationalteater, hvorpaa der spilledes til 1807, da de danske Skuespil ophørte, og der atter spilledes paa Tysk. Det gamle Odense Teater gjorde Tjeneste lige indtil 1914, fra 1795 til 1829 blev Teatret drevet som et privat Selskab, men fra sidstnævnte Aar blev det bestyret af Odense Kommune. Man kan sige, at det var Skade, at det gamle Teater fik Lov til at forfalde. Denne Bygning, hvor saa mange af Scenens Kunstnere havde tjent deres Berømmelses Sporer, blev ringeagtet, og den gamle Scene endte som Auktionslokale og endnu senere som Husvildebarak. Endelig i 1922 nedbrændte en Del af Teatret, og der var nu ødelagt saa meget, saa det var ganske utænkeligt at frede Bygningen. Af kendte Skuespillere paa Odense Teater nævnes fra 1837 Peter J. Titchen, Henriette Andersen og Madam Werligh, født Falck.

I Tiden fra 1900 til 1908 var Jens Walter Direktør for Odense Teater, og han afløstes af Emil Wulff, i hvis Direktørperiode Teatret havde den kendte Skuespiller

Odense Theater.

Otto Lagoni. Fra 1909 til 1912 var Walter igen Teatrets Leder, og han efterfulgtes af Eyvind Kornbeck, der er et af de Navne, der har sat sig fast hos det odenseanske Teaterpublikum, idet baade han og hans Frue Marie, født Hovgaard, hyppigt viste sig paa de skraa Brædder. Efter Kornbeck fulgte Svend Aggerholm, der ledede Teatret fra 1917-21 og efterfulgtes af Poul Gregaard, der var Direktør indtil 1927, da Thorvald Larsen traadte til.

Siden 1935 har Svend Aggerholm atter været Odense Teaters Leder.

I de 6 Sæsoner, Thorvald Larsen ledede Odense Teater, opførtes der et broget og forskelligartet Repertoire, hvoraf kan fremhæves: Holbergs „De Usynlige“ og „Den politiske Kandestøber“, Heibergs „Elverhøj“ og „Syvsoverdag“, Hertz „Sparekassen“, „Ninon“ og „Kong Renés Datter“, Hostrups „Eventyr paa Fodrejsen“, „En Spurv i Tranedans“ og „Under Snefog“, Oehlschlægers „Aladdin“, „Yrsa“ og „Dronning Margaretha“, Ibsens „Et Dukkehjem“, „Peer Gynt“ og „Brand“, Bjørnsons „Naar den ny Vin blomstrer“, „Daglannet“ og „En Fallit“, Strindbergs „Baandet“, Schillers „Røverne“ og „Don Carlos“, Shakespeare „Romeo og Julie“ og endvidere en Mængde moderne Arbejder af inden- og udenlandske Forfattere, hvoriblandt mange Ureprmierer.

Th. Larsen,
Direktør.

Som Gæster har i nævnte Periode optraadt følgende Kunstnere: Bodil Ipsen, Liva Weel, Anna og Poul Reumert, Ulla og Johannes Poulsen, Carl Alstrup, Adam Poulsen, Aug. Liebmann, Henrik Benzon og Ellen Gottschalk.

THORVALD LARSEN, Teaterdirektør, er født den 17. December 1892 i København som Søn af Boghandler Carl Larsen og Hustru. Ugift. Var ved Bog-

handelen til 1918, repræsenterede den danske Afdeling paa den internationale Bogudstilling i Leipzig 1914, Elev ved Odense Teater 1918, Skuespiller ved Provinsturneer fra 1919-21, Direktør i de danske Provinser fra 1921-27, Direktør for Odense Teater fra 1927, for Folketeatret i København siden 1935. Udgav i 1917 Haandbogen „Scenisk Kunst“. Af Hovedroller har Kunstneren udført: Hugo i „Indenfor Murene“, Eraste i „Den Vægelsindede“, Gregers Werle i „Vildanden“, Krogstad i „Et Dukkehjem“, Montaloup i „Revolutionsbryllup“.

SVEND AAGE ALEXANDER REUMERT AGGERHOLM, Teaterdirektør er født den 19. Januar 1875 i Aarhus som Søn af Grosserer Mads Aggerholm og Hustru Antonie Elisabeth Ponsaing, født Reumert. Gift 1903 med Skuespillerinde Ellen Abrahams, Datter af Arkitekt Carl J. S. Abrahams. Student fra Borgerdydsskolen i Helgolandsgade 1893, Filosofikum 1894, læste hos Emanuel Larsen, debuterede den 19. Januar 1898 paa Dagmar-teatret som Bukkefod i „Klokken, der sank“. Aggerholm virkede nu dels paa Dagmar-teatret og dels paa Folketeatret og brød særlig igennem som Prinsen i „Hans Højhed“, han udførte iøvrigt følgende Roller: Riccio i „Maria Stuart i Skotland“, Lilli i „Lotte“, Gymnasiasten i „Montergade 39“, Løjtnanten i „I Provinserne“ og Thorvald i „En Sammensværgelse“. Efter at have medvirket ved Det nye Teaters Start fra 1908—10 og spillet Napoleon i „Den skønne Marseillanerinde“, drog Aggerholm med sin Hustru til London og optraadte i 1912—13 paa den litterære Kabaret, „The Love of the Golden Calf“, med et dansk Repertoire oversat til Engelsk. I 1914 dannede han sit eget Selskab og rejste med et engelsk Repertoire i de danske Provinser, fra 1917—21 var han Direktør for Odense Teater, hvor han bl. a. indførte Maeterlincks „Den blaa Fugl“, siden 1922 har Aggerholm særlig virket som Dickens-Fortæller og givet ca. 800 Aftener med „Dickens i Danmark“. I 1927 stiftede han en Klub, der bærer Digterens Navn, og som nu er et Led af „The Dickens Fellowship London“, Direktør for Odense Teater siden 1935.

ELLEN AGGERHOLM, Skuespillerinde, er gift 1903 med Skuespiller Svend Aggerholm. Fru Aggerholm er Broderdatter af Teaterdirektør Severin Abrahams og efter at have læst med Skuespiller Johannes Nielsen debuterede Fruen d. 22. September 1901 paa Folketeatret i „Attester“. I 1903 fik Skuespillerinden en straalende Succes som Käthe i

Svend Aggerholm, Direktør.

Fru Ellen Aggerholm.

„Hans Højhed“, og et trofast Stampublikum fulgte i de kommende Aar Fruens forskellige Præstationer, hvoriblandt særlig bør erindres Estrid i „Lynggaard & Co.“. Fra 1908 virkede Fru Aggerholm ved Det ny Teater og udførte her Titelrollen i „Inez fra Coimbra“ og Catrine i „Niels Peter Svane“. Den 6. Juli 1911 debuterede Skuespillerinden som engelsk-talende paa His Majesty's Theatre i London som Puk i „En Skærsommernatsdrøm“, senere udførte Fruen Kate i „The Mouxman“ og Glory i „The Christian“, begge Skuespil af Hall Caine. Fra 1914 turnerede Ellen Aggerholm med sin Mands Selskab i de danske Provinser og var fra 1917 i nogle Aar Odense Teaters første kvindelige Kraft. Siden da har Fruen spillet et betydeligt Repertoire paa Casino, bl. a. Madelon i „Synderinden“, Titelrollen i „Marie Magdalene“ og mange andre. I 1935 fulgte Skuespillerinden sin Mand til Odense Teater og uden Tvivl vil Gensynet mellem Fru Aggerholm og det odenseanske Teaterpublikum blive hjerteligt og til Glæde for begge Parter.

B. C. T. A. Bendtsen,
Scenemester.

BENT CARL THEODOR ANKER BENDTSEN, Scenemester, er født den 4. April 1877 i Horsens. Gift 1908 med Esther Schmidt. Uddannet i Snedkerfaget, Ophold i Udlandet fra 1901–08, Assistent ved Horsens Teater fra 1894–1901, Scenemester ved Viborg Teater fra 1910–23, siden da Scenemester ved Odense Teater.

E. A. J. Andersen,
Belysningsmester.

EDVARD ANDERS JØRGEN ANDERSEN, Belysningsmester, er født den 2. Maj 1884 i Odense som Søn af Cigarmager Johan Andersen og Hustru. Gift 1909 med Minna Julie Dahl. Uddannet som Trædrejer, Ophold i Udlandet i 7 Aar, ansat ved Odense Elektricitetsværk 1910, Belysningsmester ved Odense Teater siden 1915.

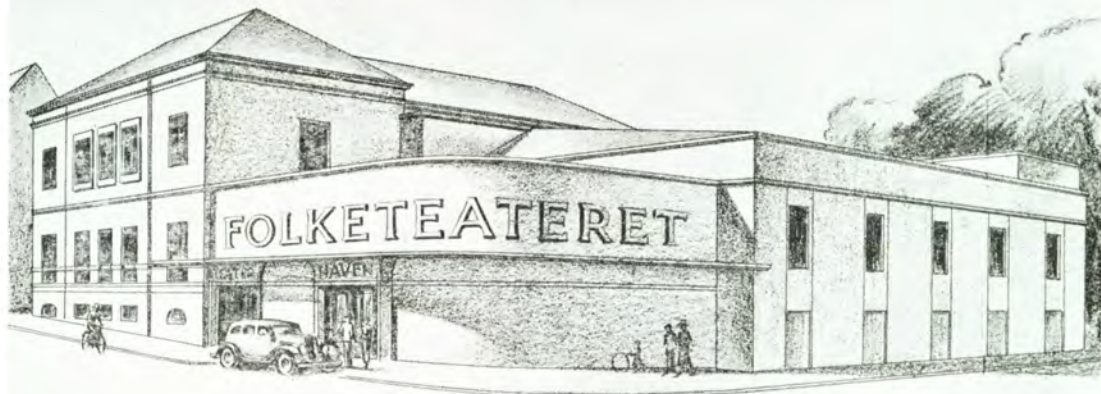
THORA CHRISTINE MARIE ROSENBERG, Kostumiere, er født den 27. Juli 1877 i Horsens og gift 1902 med Forretningsfører Peder Rosenberg (død). Uddannet i Kostumesyning, Kostumiere ved Odense Teater siden 1919.

ODENSE FOLKETEATER ligger i Ny Vestergade, den sidste Gade, der løber fra Byens Hovedgade ned mod det smukt anlagte Anlæg, kaldet Munkemose. Denne Gade er anlagt omkring 1880erne, og omtrent der, hvor Gaden har sit Udspring fra Vestergade, laa den sidste Vesterport.

I Midten af forrige Aarhundrede fik Odense Købstad et Forlystelsesetablisement til, foruden Odense Teater, nemlig det i Pantheonsgade beliggende Etablisement, „Pantheon“, der vistnok rummede baade Teater, Varieté og Gæstgiveri. Dette kunde imidlertid ikke klare sig, og det lukkedes snart efter igen. Nogle Aar senere frenkam der da Planer om at bygge et Teater i Byen, og der stiftedes et privat Selskab, der i 1895

Det gamle Folketeater.

Det nye Folketeater.

byggede Odense Folketeater. Det opførtes efter Tegning af Arkitekt E. Swanenflügel, og det rummede Plads til 700 Personer.

Oprindelig var Folketeatret kun tænkt som et Sommerteater og kaldtes i de første Aar for „Odense Sommeretablissement“, men efter et Par Sæsoners Forløb fik Teatret Tilladelse til at spille Komædie om Vinteren, og Byen havde nu to Skuespillhuse, der hver for sig søgte at yde det bedste. Saaledes hengik der nogle Aar, og i disse var der saavel til Folketeatret som til Odense Teater, knyttet en lang Række af kendte Navne indenfor vor Skuespillerverden.

Men efterhaanden som Tiden gik, og det nye Odense Teater byggedes, overgik Folketeatret til at spille Varieté, og Revuerne havde sin Tumbleplads her. Paa Arealet ned mod Aaen anlagde man en Lysthave, hvor der Sommeren igennem fandt Friluftsforestillinger og Artistoptræden Sted.

Medens selve Odense Teater kun spillede om Vinteren, gav Folketeatret Forestillinger hele Aaret rundt. Sommeren igennem var der Revy og Varieté, og om Vinteren opførtes der folkelige Skuespil. Pladsen her tillader os ikke at komme nærmere ind paa de forskellige opførte Skuespil eller Navnene paa de Kunstnere, der har været knyttet til Teatret gennem Tiderne.

I 1933 solgte Lorents Rasmussen Folketeatret til Direktør Carl Barsøe, der lod det gamle Teater tildels ombygge under Ledelse af Arkitekt A. Jacobsen, der løste Opgaven paa en særdeles smuk Maade. Det gamle Teater er nu moderniseret lige fra Teatersalen og til Køkkenerne, og overalt raader der ideelle Forhold. Garderoberne er velindrettet, og Foyeren er smukt monteret. Paa det Areal, hvor den gamle Folke-teaterhave laa, blev bygget en ny og moderne Restaurationsbygning, der kaldes „Rosenhaven“, og til dennes Bar og Balkon er der direkte Indgang fra selve Teatret.

Kapelmester Kongsted's Orkester.

„Rosenhaven“ er meget smuk og stilfuld udsmykket og minder ikke saa lidt om „Landsbyen“ hos Lorry i København. Det kan sikkert med Rette siges, at dette Forlystelsesetablisement er det største og mest søgte paa Fyen. Etablisementet raader over de mest moderne udenoms Hjælpemidler, der er fremme, saavel Kølerum som Maskiner. Saaledes findes der i Køkkenet en af de største Kaffemaskiner i Landet, en Maskine, der er saa fin og velindrettet, at Kaffen, der fremstilles herpaa altid er nøjagtig ens.

I „Rosenhaven“ spiller det samme Orkester som i Teatret, under Ledelse af Kapelmester Kaj Kongsted, og Aftenen igennem er der Optræden af Tidens mest fremragende Artister og lignende. Man tør roligt sige, at der i dette Forlystelsesetablisement virkelig er naaet at skabe lidt af Storbyens Præg og Folkeliv, men dets Leder er jo ogsaa velkendt fra Hovedstadens Forlystelsesliv.

CARL JOHAN BARSØE SØRENSEN, Direktør, er født den 10. August 1888 i København og gift 1915 med Elisabeth Rasmussen. Uddannet ved Restaurationsfaget, Overtjener i en Aarrække paa Hotel d'Angleterre i København, fleraarigt Ophold i Rusland og England, Direktør for „Trocadero“ i København, siden 1933 Ejer og Leder af Odense Folketeater og af Forlystelsesetablisementet „Rosenhaven“.

Carl Barsøe, Direktør.

Operasangerinde Marie Nielsen.

MARIE NIELSEN, Operasangerinde, Frue, er født 1885 i København og er Søsterdatter af Maleren Fritz Syberg. Fruen begyndte allerede Sangundervisning i 16 Aars Alderen hos Frk. Camilla Bertram i København og debuterede i 1911 paa Dagmar-teatret, hvor hun sang i Operaerne „Konge for een Dag“ og i „Evangeliemanden“. Fru Nielsen var derefter i nogle Aar paa Tourné med Albert Helsingreens Selskab, der bl. a. opførte „Den glade Enke“, hvori Fruen spillede Hovedrollen, og derefter paa en Tourné i Finland, hvor hun sang mange forskellige Partier, deriblandt Violetta i „La Traviata“. Hjemkommen derfra fortsatte Fruen sin Undervisning hos Ejnar Forchhammer, og i 1914 rejste hun til Odense og paabegyndte her privat Sangundervisning, men har adskillige Gange siden da givet Sanggæfener i København. Fruen har uddannet ikke saa faa Elever, hvoraf en Del har opnaaet ret kendte Navne indenfor Sangverdenen. Blandt disse Elever kan nævnes kgl. Kammersangerinde Else Schiøtt, Kristine Bredsted og Anna Damhave, hvilke sidste to begge har kendte Navne i Udlandet som Opera- og Koncertsangerinder. Endelig skal nævnes Sangeren Christian Stage, der er født i Odense, men nu er i Udlandet, efter at have været knyttet til Det kgl. Teaters Opera. Fru Marie Nielsen har stadig sin faste Kreds af Elever indenfor det fynske Publikum.

Koncertsangerinde Else Gether Poulsen.

ELSE GETHER POULSEN, Koncertsangerinde, er født den 20. August 1887 i København som Datter af Kontrolchef ved D. S. B. Chr. Gether og Hustru. Gift 1919 med Brygmester Thorvald Poulsen, Odense. Fruen er udgaaet fra en indenfor Musikverdenen kendt Slægt, idet hendes Bedstefader var den kendte Organist, Adolf Gether, der bl. a. er kendt for sin Komposition til „Hyggelig, rolig, Gud er vor Bolig“. Allerede som 15aarig begyndte Fruen at lade sin Sopranstemme uddanne og hun fik regelmæssig Undervisning. Fra 1905 tog hun fast Undervisning hos kendte Sanglærere, og i Tiden fra 1908--19 var Fruen Elev hos den finske Sanglærer W. Talvi, som hun stadig siden har søgt. Koncertsangerinden debuterede i 1907 ved en Velgørenhedskoncert i København og 12. April 1912 gav Fruen sin første offentlige Koncert i København og medvirkede ved flere Koncerter i Cæcilia-Foreningen og var gennem 12 Aar knyttet til denne Forenings Madrigalkor. Gentagne Gange har Fruen optraadt i Tivolis Koncertsal. En lang Række Solopartier har hun udført og der vundet Beundring for sin

smukke Sopran. Første Gang det fynske Publikum hørte Fruens Stemme var i Aaret 1921 ved en stor Koncert i Odense Musikforening, men siden da har det odenseanske Publikum tit haft den Glæde at høre Fruen, dels i Odense Musikforening, dels i Kammermusikforeningen, ved mange Kirkekoncerter og andre Steder.

DAGNY MØLLER, Koncertsangerinde, er født den 2. December 1891 i Roskilde som Datter af Godsbestyrer L. P. Hansen og Hustru Thora, født Nielsen. Gift 1915 m. Hovedbankkasserer Olaf Emil Møller, Odense. Fru Møller paabegyndte sin Sangundervisning i 1911 i Odense, og fra 1915—19 søgte Fruen videre Uddannelse hos kgl. Kammersangerinde Fru Krarup Hansen. Fra 1919—21 fortsatte Koncertsangerinden sine Studier i Tyskland og undervistes bl. a. af den berømte Sangerinde, Therese Schnabel, og paa et endnu senere Tidspunkt søgte Fruen Undervisning hos vor kendte Kammersangerinde, Fru Ingeborg Steffensen. Under sit Ophold i Tyskland havde Fruen flere Engagementer, og hun vandt sig her Publikums Yndest og fik en glimrende Kritik. Navnlig som Oratoriesangerinde har Fru Møller gennem Aarene vundet sig et kendt Navn, og hun har medvirket ved store Koncerter i Berlin, Breslau, Wiesbaden og flere andre Steder. Fruen debuterede ved egen Koncert i Berlin i 1923, men havde da allerede optraadt herhjemme i Tivolis Koncertsal, nemlig den 31. August 1920. Fruen var den første Provinsangerinde der optraadte i den danske Radio, og hun deltog som Solist i Landssangstævnet for Dansk Korforening i Odense i Aaret 1922. Koncertsangerinden har været paa Tourné i flere danske Provinser og har utallige Gange medvirket som Solist ved odenseanske Musikaftener og ofte optraadt sammen med vore største Kunstnere paa Musikkens Omraade.

EJNAR LOHMANN-HANSEN, Koncertsanger, er født den 20. Juni 1889 i Aasum som Søn af Gaardejer Anders Hansen og Hustru. I 1919 tog han Undervisning i Musik, særlig Klaver og Violin, men Aaret efter slog han ind paa Sangervejen og blev Elev hos Ejnar Forehammer. Midlerne til sin Uddannelse fik han af Generalkonsul, Skibsreder Johan Hansen, der var Formand for „Det kgl. Teaters Venner“. Generalkonsulen bekostede en 4aarig Uddannelse, og i 1924 debuterede Lohmann-Hansen, fik en god Debut og havde ikke skuffet sin Velgører. Han fortsatte nu sin Uddannelse hos Kammeranger Albert Høeberg, og han kom til

Koncertsangerinde *Dagny Møller*.

Koncertsanger *Ejnar Lohmann-Hansen*.

Sangeren *Christian Stage*.

Nielsen, der forte den unge Sanger frem i de forreste Baryton-Stemme, der forenes med et gennemmusikalsk Sangtalent. Der er af kendte Musikere udtalt mange rosende Ord om hans Talent, baade af Komponisten Carl Nielsen og af Det kongelige Teaters to kendte Kapelmestre, Hye Knudsen og Egisto Tango. Kgl. Kammersangerinde Frk. Ellen Beck har spaaet ham en glimrende Fremtid, idet hun har udtalt, at han ikke kunde undgaa at blive en meget betydelig Sanger. I 1931 debuterede Chr. Stage i Koncertpalæet, og hans Debut var straalende, man havde ikke længe kendt Magen, og den samlede Presse var overstrømmende i sin Kritik. Nu kom Sangeren til den kongelige Opera, men desværre midt i en urolig Tid, og efter at han havde været knyttet dertil i to Aar, uden en eneste Gang at faa Lov til at optræde, forlod han denne og drog til Udlandet. Atter i dette Tilfælde synes det, at Det kgl. Teater havde vraget en vordende Sanger af stort Format.

ALMA OLANDER DAM, Skuespillerinde, er født d. 21. Marts 1899 i Vindinge som Datter af Landmand og Kirkeværge Hans Dam og Hustru Hanne. Gift 1933 med Læge Kaj Philipsen. Var Elev paa Skuespiller Svend Methlings Elevskole i København fra 1924—26 og undervistes her af en Række af de bedste Skuespillere, der var knyttet til Skolen som Lærere. I 1926 var Fruen i nogle Maaneder knyttet til Riddersalen

at betyde meget for den vordende Sanger. Lohmann-Hansen fik Tilbud fra det kongelige Teater om Skoleuddannelse, men foretrak Uddannelsen hos Høeberg. Første Gang han optraadte i Odense var i 1924 ved en Koncert, han selv gav. Gentagne Gange har han optraadt i Tivolis Koncertsal og flere andre Steder i København. I 1929 var han paa Studierejser i Tyskland og i Paris og var derefter Solist i Københavns Kammermusikforening. I 1932 kom Koncertsangeren til Odense, idet han blev kaldet til Graver ved Odense Domkirke. Siden da har Lohmann-Hansen medvirket ved talrige Koncerter og Velgørenhedskoncerter samt været en hyppig Solist i Radioen, ydermere har han paabegyndt en Skole for Sangundervisning.

CHRISTIAN STAGE, Sanger, er født den 31. Januar 1906 i Odense som Son af Skolebetjent Søren Martin Jensen Stage og Hustru. Efter at Stage var konfirmeret, kom han i Manufaktur lære, men det varede ikke længe, før han opgav dette Fag og kastede sig over Sungen, idet hans medfødte smukke Stemme før eller senere maatte bringe ham ind paa Sangerbanen. Som ganske ung Mand blev han Elev hos Operasangerinde Fru Marie Rækker. Chr. Stage er født med en smuk

Fru Olander Dam i „De tre smaa Piger“.

i Etablissementet „Lorry“ i København og i 1926—27 virkede hun ved Folketatret i København i mindre Roller. I 1928 fulgte Skuespillerinden med Direktør Th. Larsen til Odense Teater og har siden da været knyttet til den fynske Scene, hvor hun har spillet en Mængde forskellige Roller, særlig af lystig Karakter. Saaledes vil det fynske Teaterpublikum sikkert huske Fruen fra følgende Skuespil: „Vandmøllen“, „Landsbyprinsessen“, „Guldskoen“ og „Affæren i Mølleby“. I alle disse havde Fruen den kvindelige Hovedrolle. Fruen har spillet Magdalone i „De usynlige“ sammen med Johannes Poulsen, Toilette i „Den indbildte Syge“, Lotterikollektrisen i „Sparekassen“, Jomfru Tusgaard i „Feriegæsterne“, Fru Birkedommer Krans i „Eventyr paa Fodrejsen“, Skrukhanne i „Ideale Magter“ og Laurentse i „De, som gaar Kokkenvejen“.

Forfatteren Morten Korch, der har skrevet en Del af ovennævnte Skuespil, har specielt skrevet disse for Fru Olander Dam og Skuespiller Axel Broe.

Gennem sit 7-aarige Ophold ved den fynske Scene er Fruen blevet fast knyttet til det fynske Teaterpublikum.

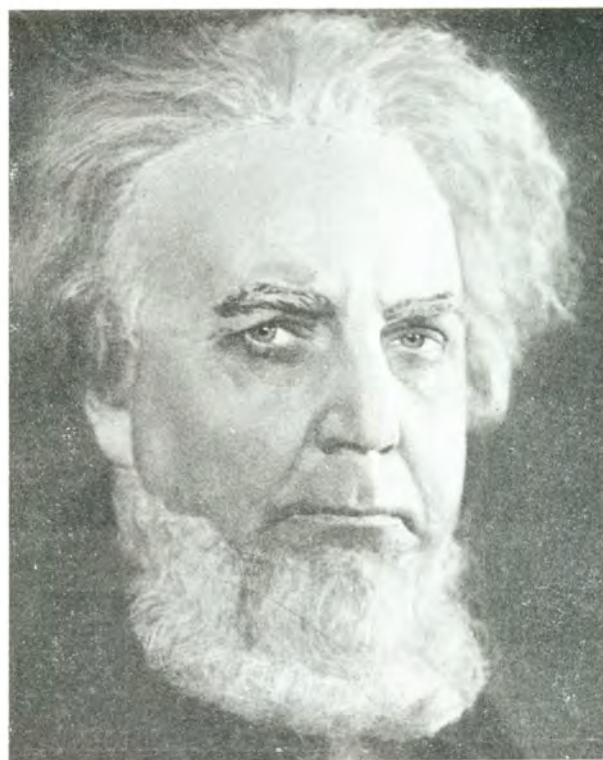
CARL LAURITZEN, Skuespiller, er født den 4. April 1879 i København. Han mistede sine Forældre, medens han var Barn og kom paa det kongelige Vaisenhus, hvor han fik sin Skoleuddannelse. Som Skuespiller debuterede Carl Lauritzen ved Chr. Henriksens Selskab i Kalundborg den 7. September 1899 og tilhørte dette Selskab indtil 1902, fra hvilket Aar han var ved Casino i København, fra 1906 til 1911 var Skuespilleren ansat ved Odense Teater, der da lededes af Jens Walther, og denne Periode var rige Udviklingsaar. Fra 1911—12 var Lauritzen ved Frederiksberg Teater i København, og gennem 10 Aar var han knyttet til Filmen, men spillede samtidig Komædie, og særlig skal fremhæves Sæsonerne 1915—16 og 16—17 under Ejvind Kornbeck paa Odense Teater. Fra 1918—23 deltog Skuespilleren i forskellige Tourneer i Danmark. Fra 1923—27 var han knyttet til Aarhus Teater, og siden da har han virket ved Odense Teater.

Af kendte Roller, som Skuespilleren har udført, skal vi fremhæve: Præsten i „Den gamle Præst“, Arvik i „Naar den nye Vin blomstrer“, Mikkell Borg i „Ordet“.

HENNY JOHANNE MARIE LAURITZEN, Skuespillerinde, er født den 5. April 1867 i København og gift 1901 med Skuespiller Carl

Fru Olander Dam i „Ideale Magter“.

Carl Lauritzen i „Ordet“.

Henny Lauritzen i „Eventyret“.

Lauritzen. Fruen debuterede i 1888 paa Dagmar-teatret og har igennem mange Aar været knyttet til den fynske Scene, paa hvilken Fruen har udført følgende større Roller: Fru Arvik i „Naar den nye Vin blomstrer“, Ragnhild i „Svend Dyrings Hus“, Moderen i det engelske Skuespil „Hellig Flamme“, Bedstemoderen i det franske Lystspil „Eventyret“, Fru Fjelde i „En Fallit“, Tante Urania i „Det gamle Hjem“, Dronning Elisabeth i „Maria Stuart“, Moderen i det sonderjydske Stykke „Hosten“, m. fl.

HANS STARCK, Skuespiller, er født den 25. Januar 1888 i Fredensborg som Søn af Adolf Starck og Hustru Emma Starck, født Bache. Debuterede paa Friluftsteatret i Næsby Hovedskov 1911 i „Hagbart og Signe“, ved hvilken Lejlighed Johannes Poulsen og Henrik Malberg medvirkede. Hans Starck var knyttet til Aarhus Teater fra 1911—13, til Det nye Teater i København fra 1914—16 og kom i 1929 til Odense Teater, hvor han gennem de svundne Aar har udført en betydelig Række Roller, bl.a. Peer Gynt i Skuespillet af samme Navn, Brand i Ibsens Skuespil „Brand“, Præsten i Kaj Munks „Ordet“, Kong Volmer i „Syvsoverdag“, Kong Filip den 2. i „Don Carlos“ m. fl.

Hans Starck som Kong Filip den 2.

A. Bagger,
Skuespiller.

V. Bagger,
Skuespillerinde.

ALFRED BAGGER, Skuespiller, er født den 25. September 1868 i Skanderborg. Han debuterede i 1892 hos Direktør Cortes i „Troll kan tæmmes“, der da opførtes i Helsingør, og var derefter i flere Aar knyttet til dette Selskab. Fra 1906—08 var Skuespilleren knyttet til Peter Fjelstrups Selskab, der berejste Danmark og Norge. I Aarene 1908—11 var han ved Albert Helsingreens Selskab og fra 1912—13 ved „Casino“ i København. I Aarene 1913—14 rejste Bagger med Otto Jacobsens Tourne og kom derefter til Odense Teater, hvor han i 7 Sæsoner var en bærende Kraft. I mange Aar har Skuespilleren været knyttet til begge Odense Bys Teatre, men siden 1925 har han helt helliget sig Optræden i Foreninger, Oplæsninger og lignende og kun enkelte Gange optraadt paa Teatrene som Gæst. Af hans kendteste Roller skal vi fremhæve: Narren i „Dansen paa Koldinghus“, Bukkefod i „Klokken der sank“, Celestin Floridor i „Nitouche“, Opvarteren i „Prøvens Dag“, Kobbersmeden i „En Borsbaron“, Methusalem i „Ungdommens Vaar“, Onkel Bræsig i „Landmandsliv“ og mange andre.

VALBORG BAGGER, Skuespillerinde, er født den 19. December 1869 i København og gift 1914 med Skuespiller Alfred Bagger. Fruen begyndte sin Løbebane som Skuespillerinde ved Carl Henriksens Selskab i 1892, hvor hun bl. a. optraadte i „Landsoldaten“ og i „Gutter om Bord“. Derefter rejste Fruen nogle Aar med Cortes Selskab, hvor Holbergs forskellige Perniller var hendes bedste Roller. Hun gjorde sig ogsaa særlig bemærket som Fanfan i „De smaa Landstrygere“. I nogle Aar var Fru Bagger væk fra Scenen, og hun har siden 1925 kun optraadt som Gæst ved Teatret, men derimod sammen med sin Mand helliget sig Optræden og Oplæsning. Af Skuespillerindens Roller skal vi nævne: Frøken Nisted i „Jul i Købmandsgaarden“, og Fruen i „Vi, som gaar Køkkenvejen“.

Bagger som Fyrst Auran.

Fru Bagger
i „Jul i Købmandsgaarden“
(den hvidhaarede Dame).

Staubo i „Reservebaronen“.

Staubo i „Charleys Tante“.

AAGE STAUBO, Skuespiller, er født den 21. Januar 1889 i København som Son af Typograf Christian Nielsen og Hustru. Gift 1912 med Helga Johansen. Staubo er uddannet som Typograf, men hans Evner som Skuespiller kom mere og mere frem, og i Aaret 1907 debuterede han i København paa det dengang eksisterende Østerbros Teater. Derefter vendte han igen tilbage til Typografaget, hvor han arbejdede til i 1918, da han atter rev sig løs og med Liv og Sjæl kastede sig over den lettere Operette- og Revykunst. Han var en Tid knyttet til Ny Ravnsborg i København, og fra 1920—25 var han ved Vinterpaladsteatret i København, hvor han havde en stor Sukces i Revyen „Naar Baglygten tændes igen“. Den 11. September 1925 engageredes Staubo til Odense Folketeater, hvor han har virket siden.

Af de talrige Roller, Skuespilleren har udført, skal vi fremhæve følgende: Fabrikanten i „Reservebaronen“, Menig 66 i „65 og 66 og mig“, Hønskræmmeren i Skuespillet af samme Navn, Charleys Tante i Lystspillet „Charleys Tante“, Hovmesteren i „Styrmand Carlsens Flamme“, Musikker Klim i „Sjusse Dorthe“, den yngste Broder i „Brødrene Østermanns Huskors“, Stamherren i „Stamherren“, den kyske Leve-mand i „Dydens Apostle“, Krølle i „Barn i Kirke“. Staubo har endvidere medvirket i „Pigernes Jens“, „Katten i Sækken“, „Flaadens Pige“, „London i Lygteskær“, „De tre Musketerer“, „Pigernes Alfred“ og „Molboerne“.

Gennem sine mange Roller har Aage Staubo skabt sig en enestaaende Popularitet blandt Fynboerne, og han er for disse det samme, som afdøde Frederik Jensen og Gissemand var for Københavnerne. Paa sin egen Maade forstaar han at forene Kunst med Livets forskellige Sider af Komik og tragikomiske Tildragelser.

EJNER REIM, Skuespiller, er født den 1. Januar 1897 i København som Son af Sporvejsfunktionær Otto Reim og

Ejner Reim i „Nitouche“.

Hustru. Gift 1928 med Skuespillerinde Inga Schibler. Var Elev hos Skuespiller Albert Luther i 1919 og optraadte første Gang i 1920 paa Svendborg Friluftsscene som Peder i „Et Eventyr i Rosenberg Have“. Reims første Teaterdebut fandt Sted paa Sønderbro Teater i København, hvor han udførte Titelrollen i „Manden fra Amerika“. Han var derefter knyttet til dette Teater i 5 Sæsoner og udførte her en Mængde Hovedroller. I Stykker, hvori Reim har medvirket, og som alle er gaaet et Utal af Gange, skal vi fremhæve: „En Vesterbrodreng“, „Bag de røde Porte“, „Under Værgeraadet“ og „De smaa Landstrygere“ m. fl. En Del af disse Stykker er skrevne af Forfatteren Axel Breidahl. Under Ejvind Kornbecks Direktionstid paa Sønderbro Teater opførtes ogsaa „London i Lygteskær“, et Stykke, der gik 112 Gange, og hvori Reim spillede Harry Armitage. I 1926 kom Ejner Reim til Odense Teater, under Gregaard og Th. Larsens Regime, og hans første Rolle her var i Stykket „De første Violer“, senere optraadte han i „Kobberbryllup“ og som Lærer Godtval i „Lille Hanne“ og som Klint i „Genboerne“. Sin største Succes havde Skuespilleren imidlertid sikkert i „De tre smaa Piger“, hvor han spillede Skomagerens Rolle. Under Folketeatrets Opførelse i København af „De tre smaa Piger“ var Reim knyttet dertil som Gæst. Paa Odense Teater har han endvidere optraadt i „Den glade Enke“, i „Den gamle Præstegaard“ og i „Spaniolerne paa Fyn“. Fra 1929—31 var Skuespilleren ansat ved Nørrebros Teater i København, og siden da har han været knyttet til Odense Folketeater, hvor han har udført et meget stort Antal Roller, hvilket har været medvirkende til at skaffe ham den store Popularitet, som han besidder.

Ejner Reim i „Tre smaa Piger“.

INGA SCHIBLER, Skuespillerinde, er født den 18. Februar 1904 i København og gift 1928 med Skuespiller Ejner Reim. Fruen var oprindelig Danserinde og i mange Aar knyttet til Paul Huld's Dansere og har rejst paa Tourne

Inga Schibler i Odense Revuen 1934.

hele Landet rundt, hvor hun har optraadt i Revuer og Operetter. I 1932 debuterede Fruen som Skuespillerinde i „Dydens Apostle“, og senere har hun medvirket i flere Roller paa Odense Folketeater, hvortil hun har været knyttet siden 1932. I eet Aar var Fruen Sekretær ved Odense Teater under Th. Larsens Regime. Af Stykker, Fruen har medvirket i, kan fremhæves: „Katten i Sækken“, „Ud i det blaa“, „De tre Musketerer“, „Pigerne Alfred“, „Styrmand Carlsens Flamme“ og fl. a.

Brodthagen som Methusalem.

VALDEMAR BRODTHAGEN, Skuespiller, er født den 30. December 1894 og debuterede i 1914 paa Direktør Otto Jacobsens Tourne i „En Vesterbrodreng“. Han var knyttet til dette Selskab i 3 Aar og var fra da af, og til han i 1927 engageredes til Odense Folketeater, knyttet til flere forskellige Selskaber. Paa Odense Folketeater har Skuespilleren mest spillet komiske Karakterroller, og han har her udført et Utal af disse. Af hans kendteste Roller skal vi her fremhæve: Methusalem i „Ungdommens Vaar“, Kongen i „Molboerne“, Palle i „Palles Kærester“, Gnieren i „Brodrene Østermanns Huskors“, Kammerherren i „Pigernes Alfred“ og Galle i „Barn i Kirke“. Yderligere har Skuespilleren medvirket i mange Revueopførelser.

ELNA LUND-HANSEN, Skuespillerinde, er født den 21. Maj 1909 som Datter af Redaktør Lund-Hansen, København. Gift 1930 med Skuespiller Valdemar Brodthagen. Fruen var Elev paa Skuespiller Svend Methlings Skole fra 1926—29 og debuterede i 1928 paa det ny Teater i København. Skuespillerinden var i en kortere Periode ved „Betty Nansen Teatret“ og kom i 1930 til Odense Folketeater, hvor hun har udført en lang Række Roller, hvoraf vi skal fremhæve: Prinsessen i „Molboerne“, Dorthea i „Fuglekvidder“, Inger i „Palles Kærester“, endvidere har Fruen optraadt i „Far skal giftes“, „Pigernes Jens“, flere Revuer og som Cooptimist.

Fru Elna Lund-Hansen i Cooptimisterne.

VALDEMAR HAAGENSEN, Skuespiller, er født den 20. Februar 1911 i København som Son af Grosserer Erik H. og Hustru Marie, født Meier. Efter endt Skolegang paa Den Classenske Legatskole i København kom Haagensen paa Handelskontor. Efter at have læst privat hos Skuespillerinde Fru Paula Feder optoges Skuespilleren 1933 paa Det kongelige Teaters Elevskole, som han gennemgik i 2 Aar. Fra Sæson 1935—36 er Valdemar Haagensen knyttet til Odense Teater. Blandt hans Roller her kan nævnes: Dr. Talbot i „Middag Kl. 8“, Mosekjar i „Hansen Bramslev“, Kodomannos i „Det store Opbrud“, Njegus i „Den glade Enke“.

V. Haagensen,
Skuespiller.

ELSE PETERSEN, Skuespillerinde, er født den 26. April 1910 i København som Datter af Skuespiller Olaf Petersen og Hustru Laura, født Pedersen. Else Petersen kom som Elev til Dagmarteatret i 1927 under Direktor Holger Hoffmanns Styre, og hendes første Optræden paa dette Teater var i „De umyndiges Røst“, hvor Frokenen spillede Johanne, og derefter havde Frk. Petersen flere Roller paa Teatret og afsluttede sin Karriere her som Gerda i „De gamles Oprør“. Hun gik derefter paa Tourne og spillede her Gerda i „De gamles Oprør“.

Else Petersen og Betty Nansen i „Bregnelly“.

Fra 1931—35 var Skuespillerinden knyttet til Betty Nansens Teater og havde her et betydeligt Antal Roller, hvoraf vi skal fremhæve: Susanne i „Hvor man keder sig“, Else i „Bregnelly“, Præstedatteren i „Jul paa Ravnsholt“, Else i „Guld“, Rigmor i „Under Jubelaaret“, m. m. Paa Odense Teater har Frokenen spillet Lise i „Hansen Bramslev“ og Ruth i „Det store Opbrud“.

Else Petersen er blandt vore yngste Kunstnere indenfor Scenen, men trods det har hun forlængst skaffet sig et Navn, og sikkert har det betydet meget for hende, at hun har været knyttet til saa stor en Kunstnerinde som Fru Betty Nansen.

Det vil være rigtigst her i Forbindelse med Teaterets Historie at opholde sig lidt ved Odense Bys Musikliv. Omend man ikke kan sige, at dette i særlig Grad har Tilknnytning til Byens Teatre, saa er det dog saaledes, at Byens Interesse for Musikken falder i nøje Samklang med dets Interesse for Teatret. De mange Musikforeninger, Sangforeninger og lignende, der gennem Tiderne kan nævnes i Tilslutning til Odense Bys Historie, danner et Billede af nogle af Borgerskabets Adspredelser. Og sikkert er det, at saavel Sangen som Musikken længe før Teatrets Oprettelse interesserede Publikum. Før Reformationen bestod Musikken væsentligst af Kirkemusik, der bestredes af Orgeltoner og Kordrengehymner. Disse Kirkekor bestod udelukkende af Elever fra de lærde Skoler. Senere kom saa den militære Musik, og det holstenske Dragonregiment, der laa i Odense i det 18. Aarhundrede, skabte Liv og Røre i Folkebilledet. Deres Janitscharorkester drog gennem Byen og forlystede Borgerne, men det varede kun faa Aar, inden dette Regiment forlod Byen, og tilbage blev det fynske Dragonregiment, der med sine klingende Trompeter og sine Paukeslagere skabte en kærkommen Adspredelse i Dagliglivet.

Blandt ældre Tidens Personligheder indenfor det musikalske Liv nævnes de saakaldte „Stadsmusikanter“, der efter hvad der er overleveret os, maa betragtes som meget fornemme Personer, der havde kongelig Bevilling paa Levering af Musik. Blandt disse Stadsmusikanter var sikkert Aage Falck og Carl Hellevad de mest berømte. Sidstnævnte skal gentagne Gange have foranstaltet større musikalske Underholdninger i den gamle, kongelige, privilegerede Gæstgivergaard i Overgade.

Enkelte af Byens Organister kom i senere Tider til at betyde ikke saa lidt indenfor Musiklivet, og hertil kom, at der begyndte at opstaa Foreninger og Klubber, som helligede sig saavel Musik som Sang. I 1780-erne nævnes Klubben, der hele Vinteren igennem gav Koncerter, men senere blev samme Klub den fynske Adels selskabelige Midtpunkt og holdt sine ugentlige Fester paa Odense Slot, og dermed var det brede Borgerskab udelukket fra denne musikalske Nydelse.

Kapelmester *Zierhut*.

FRANTZ JOSEPH ZIERHUT, Kapelmester, er født 1895 i Østrig som Søn af Musikdirektør Alias Zierhut. Han er uddannet dels hos Faderen og dels hos Komponisten Kintzel. I 1912 kom han til Odense med et østrigsk Orkester og gav flere Koncerter i Byen. Fra 1919—31 var han Kapelmester i Aalborg, fra 1931—33 ved Folketeatret i Odense og fra 1933—35 ved Odense Teater. I 1935 knyttedes han som Kapelmester til Folketeatret i København. Zierhut har komponeret en stor Del forskelligartet Scenemusik, saaledes Musikken til „Ninon“, til Henrik Ibsens „Brand“ og hele Musikken til Gejlagers „Degnens Datter“ m. m.

Som Kapelmester ved Odense Teater og ved Odense Folketeater har Kapelmesteren vundet sig et stort Publikum, og udgaaet fra et meget musikalsk Hjem og selv født med udprægede musikalske Evner er han blevet en af vor Tids skattede Musikledere. Desværre fik Odense ikke Lov til at beholde denne dygtige Musikker i ret mange Aar.

Efter Aarhundredeskiftet er der i Købstaden Odense opstaaet en stor Del forskellige musikalske Foreninger samt Sangforeninger, og i denne Periode er der flere Navne indenfor disse, som man maa huske. Næmlig Personer, der ved egen Musik og ved deres utrættelige Arbejde for Højnelsen af det daværende Musikliv satte et Arbejde ind, enkelte endda for lange Tider. Saaledes husker sikkert mange den dygtige Pianistinde Fru Else Marie Rosendal, der fødtes i 1868 og døde 1919. Hendes utrættelige Iver for Musikken er velkendt. Hun var Søster til den kendte kgl. Kammersangerinde Frøken Krarup Hansen, København, og Moder til Organist Rosendal her i Byen.

Et andet Navn, der maa huskes, er Kammerraad Larsens. Han var Kantor ved Domkirken og fungerede som saadan i mere end en Menneskealder, og hans Indsats

indenfor Musiklivet bidrog til Højnelse og Sammenhold, idet han altid kun interesserede sig for den bedste Musik, og den, som Tilhøreren havde Udbytte af. Ikke alene Musikken, men ogsaa dens Udøvere omfattede han med en stor og varm Interesse, og hans Minde vil leve længe blandt det odenseanske Musikpublikum. Kammerraadens Afløser ved Domkirken blev Kantor Hæstrup, der kom fra Viborg, hvor han havde gjort et omfattende Arbejde for Musik-

M. Rosendal.

Nanny Raffenberg.

livet. Dette Arbejde fortsatte han med i Odense til stor Gavn og Glæde for Byens Musikforeninger og Sangkor. Kantorens Interesse var særlig rettet mod de store Kor, og heri deltog han med hele sin musikalske Dygtighed.

Endelig skal vi nævne Violinistinden Fru Nanny Raffenberg, født Fürst, der fra 1901 var knyttet til Odense Bys Musikliv. Fruen var Medstifter af Odense private Kammermusikforening. Hun fik sin musikalske Uddannelse under Professor Anton Svendsen og debuterede 1884 i København og var den første kvindelige Violinistinde, der optraadte offentligt. I Sommeren 1886 spillede Fruen i Tivolis Koncertsal under Balduin Dahls Ledelse og optraadte senere 28 Aftener i Træk og medvirkede iøvrigt ved talrige store Koncerter. Ved sit Ægteskab med Bånkdirektør Raffenberg kom Fruen i 1888 til Horsens og endelig i 1901 til Odense. Begge Steder har Fruen indlagt sig stor Fortjeneste for sin Indsats i Musiklivet. Hun døde i 1926.

ODENSE KORFORENING, der i 1924 udskiltes fra Odense Musikforening, havde sin første store Koncert den 6. Februar 1928 med Opførelsen af Händels Oratorium „Judas Maccabæus“ og blev ved samme Lejlighed den første af Provinsens Korforeninger, der medvirkede ved Radioudsendelse. Siden har Korforeningen givet talrige Koncerter, der alle har været en musikalsk Nydelse af Rang og tjener saavel dens Leder, Organist Kai Senstius, som Korets Medlemmer til stor Ære. I 1932 blev der under Odense Korforening dannet et Orkester for Amatører, der under belbyggende kunstneriske Former vil søge Udløsning for deres Trang til musikalsk Selvvirksomhed.

KAI SENSTIUS, Organist, er født i København den 15. December 1889 som Søn af Kom-munelærer Senstius, der tilhørte en gammel Skibsmægler-slægt indvandret Syd fra i længst forsvunden Tid. Organisten begyndte sin musikalske Uddannelse paa Musikkonservatoriet i København 1909 med Violin som Hovedfag og tog Organisteksamen 1911. Fra 1912—24 virkede Senstius paa Bornholm bl. a. som Lærer ved Bornholms Højskole og som Leder ved talrige Kor- og Orkesterkoncerter. Da N. O. Raasted i 1924 blev Domorganist i København, afløste Senstius ham som Organist ved Vor Frue Kirke i Odense og tog straks fat paa de Opgaver, der bød sig. Han blev Leder af Odense Korforening, senere ogsaa af Odense Madrigalkor og Herrekoret „Arion“. I 1935 rejste han som Komponist paa det „Anckerske Legat“ til Italien og Frankrig. Af de talrige Kompositioner, der foreligger fra hans Haand, skal vi nævne: Balletten „Kosmos“, en Symfoni, to Ouverturer, en Fløjte- og en Violinkoncert, Korværket „Fyn“ for Mandstemmer og Blæseorkester samt flere Kammermusikværker, en Del Sange og mindre Kompositioner for Kor og Orgel.

Organist Kai Senstius.

JENS CHRISTIAN HÆSTRUP, Domkantor, er født den 10. Februar 1879 i Aalborg og fik sin musikalske Uddannelse hos Fru Emilie Behrend, Johs. Schiørring og Professor Anton Svendsen. Musikteori lærte han hos Professor Amberg, Johan Svendsen samt Alfred Toft. I Aaret 1912 kaldtes han til Kantor ved Søndre Sogns Kirke i Viborg og virkede her til 1923. I Viborg stiftede han „Viborg Korforening“ og „Viborg private Orkester“, for hvilke to han var Dirigent. Endvidere var han Dirigent for Herrekoret „Vulkan“ og Viborg Borger- og Haandværkerforenings Sangforening.

Domkantor *Jens Chr. Hæstrup.*

stus paa Oliebjerget" m. m. Kantor Hæstrup har i mange Aar været Musik anmelder ved "Fyens Stiftstidende".

N. O. RAASTED, Domorganist, er født den 26. November 1888 i København som Søn af Grosserer N. C. E. Jensen og Hustru. Gift 1915 med Marie Amalie Juul. Elev paa det kgl. danske Musikkonservervatorium 1909—12, Organisteksamen 1912, paa det kgl. Musikkonservervatorium i Leipzig fra 1913—14, Organist ved Vor Frue Kirke i Odense fra 1915—24, ved Domkirken i København siden 1924.

Det maa siges, at Domorganisten, i den halve Snes Aar, han boede i Odense, helt helligede sig denne Bys Musikliv. Han var den egentlige Stifter af Odense private Kammermusikforening og ledede tildels denne. Allerede Aaret efter, at han var bleven Organist, begyndte han at afholde Kirkemusik-aftener, hvortil Adgangen var gratis. Han var ogsaa den egentlige Ophavsmand til, at det gamle Orgel i Vor Frue Kirke blev restaureret. Under sin Embedstid i Odense samlede han en stor Kreds af Elever om sig. Hans Indsats i det odenseanske Musikliv har været af betydeligt Format, og han har medvirket ved talrige Koncerter og tildels været Skaber af disse.

Domorganist *Ejnar M. Kelstrup.*

Den Energi og utrættelige Arbejdsiver, som Kantoren lagde for Dagen indenfor Viborg Bys Musikliv, tog han med til Odense. Straks, da han i 1923 tiltraadte Stillingen som Kantor ved Domkirken i Odense, paabegyndte han Arbejdet indenfor det odenseanske Musikliv. Han blev Dirigent for „Odense Korforening“, hvor han virkede til 1925, var Stifter og Dirigent for „Odense Madrigalkor“ og forblev dette Kors Dirigent indtil 1930. Samtidig var han Dirigent for Herrekoret „Arion“ indtil 1930 og er nu Overdirigent for de fynske centraliserede Sangforeninger. I en kort Periode var han tillige Dirigent for Fyens Stifts filharmoniske Orkester.

I den Tid, Kantor Hæstrup var i Viborg, opførte han saa godt som alle Gades, Hartmanns og Heises Korværker med Orkesterledsagelse og arrangerede talrige Kirkekoncerter. I Odense huskes endnu hans Opførelser i Odense Korforening af store Korværker, saasom Schumanns „Rose Pilgerfahrt“ og i Odense Musikforening af Beethovens Oratorium „Christus“.

Domorganisten har udgivet følgende Kompositioner: 4 Orgelsonater, Præludier og Fugaer o. s. v. for Orgel, 3 Strygekvaretter, 5 Violinsonater, Serenade for Blæsere og Strygere, Sonate for Violin og Orgel, Sonatine for Obo og Klaver, Messe for a capella Kor, Motetter, Klaverværker, Sange, Orkestersuite „Kuvia Suomesta“, Symfoni for Orkester, „Saul“ for Baryton med Orkester, Kantater m. m.

EINAR MICHELSEN KELSTRUP, Domorganist, er født den 8. Marts 1887 i Brændrup som Søn af Førstelærer Lars Michelsen Kelstrup. Gift 1912 med Asta Andersen, Datter af Overbanemester Andersen, Svendborg. Allerede som Dreng begyndte Kelstrup i sit 8. Aar sin musikalske Uddannelse som Elev i Violinspil hos Faderen. I 1897 begyndte hans Undervisning i Klaver og i 1901 i Orgelspil. 1902

fortsatte han sin Undervisning hos den da-værende odenseanske Musikpædagog Wassilefsky. Ved at konferere med og aflægge Prove hos Professorerne Malling og Bielefeldt stod det ham klart, at Orglet maatte være hans Hovedinstrument. Efter i Mellemtiden at have underkastet sig Skolelærereksamen fra Skaarup Statsseminarium 1909, hvor han havde haft en udmærket Læremester i den kendte Musik- og Sangpædagog H. Tofte, absolverede Kelstrup som Privatist. 1914 Organisteksamen efter at have faaet en grundig Uddannelse hos den meget ansete Orgel- og Teorilærer Wollner Gaarn ved det kgl. danske Musikkonservatorium. Kelstrup virkede som Sanglærer i Svendborg fra 1909-11 og var derefter i 4 Aar Organist ved Ranum Kirke og Lærer ved Ranum Statsseminariums Ovelsesskole. 1915 forflyttedes han til Logstor som Lærer ved Kommuneskolen og Organist ved Kirken, hvor han var, indtil han i 1921 ansattes ved Fredens Kirke i Odense. 1. Juli 1931 ansattes Kelstrup som Organist ved Set. Knuds Domkirke i Odense, hvor han afløste Carl Jensen.

Organist *Ove Johannes Poulsen.*

Domorganisten har foretaget gentagne Studierejser, saaledes i 1926-27 til Tyskland, Frankrig, Schweiz, Italien, Holland og Belgien, 1927 til Tyskland og atter i 1928 til dette Land. Han har skrevet flere Værker for Korsang, saaledes Kantaten ved K.F.U.M.s Jubilæum i 1933, Kantaten ved Odd Fellow Ordenens Indvielse af dens nye Bygning og flere mindre Kompositioner. Domorganisten har medvirket ved et Utal af Kirkekoncerter, saavel paa Fyn som paa Sjælland og har selv givet flere. Hvert Aar afholder han i Domkirken 4 Koncerter, alle i velgørende Øjemed. Endelig skal nævnes, at Domorganisten gennem den Tid, han har været knyttet til Odense By, har vundet sig et anset Navn som Lærer og Pædagog indenfor Musiklivet, og at han søges af et meget stort Elevantal.

OVE JOHANNES POULSEN, Organist, er født den 28. November 1887 i Odense som Søn af Lærer Johan Carl Poulsen. Dimitteret fra Odense Seminarium 1909, tog Uddannelse i Orgelspil 1916 og fik Organisteksamen 1928. I Aarene fra 1926-31 foretog Organisten Studierejser og var i denne Periode Organist ved den danske Kirke i Paris. 1. Januar 1933 kaldtes han til Organist ved Dalum Kirke. Organist Poulsen har gennem en længere Periode været knyttet som Lærer til Det fynske Musikkonservatorium, og blandt hans egne Læremestre kan nævnes Kammerraad Larsen og Organist Hansen ved Set. Hans Kirke, begge Personer, der har betydet meget for det fynske Musikliv.

Organist *Arne Bertelsen.*

KAJ ROSENDAL, Organist, er Søn af Kantor Rosendahl og Else Marie Krarup, der var en meget kendt Pianistinde indenfor det fynske Musikliv. Han tog Organisteksamen 1922 og var Organist i Lyngby fra 1922-32, da han kaldtes som Organist til Ansgar Kirken i Odense.

ARNE RICHARD BERTHELSEN, Organist, er født den 1. Juli 1911 som Søn af In-

Organist *Jørgen Lehmann Hundahl.*

pædagog, Professor Chonowitsch i Odense, senere fik han videre Uddannelse i Orgelspil og Teori af den kendte Organist Kai Senstius, Odense, var i en kortere Periode Elev hos Kapelmusikus Peder Møller og tog i 1934 Organisteksamen fra Det kongelige Musikkonservatorium. Organisten, der har haft nogle af vore dygtigste Lærere, har gentagne Gange medvirket ved Koncerter, og i Jylland har han selv givet enkelte mindre Koncerter. Siden han tog Organisteksamen, har han opholdt sig i Odense, hvor han har vikarieret for Organisterne.

CLARA MARGRETHE GEISLER, Organist, er født den 4. April 1902 i Aunslev. Er Elev af Organist Fru Sofie Lund fra 1915—17 og af Organist Axel Christensen fra 1917—18. Har taget Klaverundervisning hos Fru N. Raffenberg fra 1918—26 og Undervisning i Orgel og Musikteori hos Domorganist N. O. Raasted fra 1919—24. I Juni 1924 tog Clara Geisler Organisteksamen fra Det kongelige Musikkonservatorium i København. I Vintersemesteret 1928-29 besøgte Frøkenen Musikkonservatoriet i Leipzig og undervistes her i Klaver af Professor Robert Teichmüller, i Orgelspil af Günther Ramin og i Musikteori af Max Ludwig. Ansat som Organist ved Valgmenighedskirken 1924, ved Arresthuset 1924, virker tillige som Musiklærerinde.

Organist Frk. *Clara M. Geisler.*

strumentmager Laurits Bertelsen og Hustru, Tandtekniker Fru Ingeborg Bertelsen, Odense. Gift den 31. August 1935 med Ketty Hansen, Datter af Grosserer Bernhard Hansen, Odense. Allerede som Barn begyndte Organist Bertelsen sin musikalske Undervisning hos Frk. Jacoby Andersen, var i Tiden 1921—24 Elev hos den kendte Domorganist N. O. Raasted. Fra 1924 uddannede han sig hos Organist Kai Senstius og tog i 1929 Organisteksamen fra Det kongelige danske Musikkonservatorium. En Tid virkede han som Vikar i Odense, var en Sæson Repetitor og Pianist ved Odense Teater og kaldtes d. 20. November 1931 som Organist og Kantor ved Fredens Kirke i Odense, hvor han har virket siden. Han har senere fortsat sine Studier, ogsaa i Udlandet, og har givet Orgelkoncerter baade i Tyskland og Sverrig.

JØRGEN LEHMANN HUNDAHL, Organist, er født d. 29. Marts i Brønderslev. Hans musikalske Uddannelse begyndte som Dreng. I Aarene 1928-31 var han Elev hos den kendte Musikpædagog, Professor Chonowitsch i Odense, senere fik han videre Uddannelse i Orgelspil og Teori af den kendte Organist Kai Senstius, Odense, var i en kortere Periode Elev hos Kapelmusikus Peder Møller og tog i 1934 Organisteksamen fra Det kongelige Musikkonservatorium i København. I Vintersemesteret 1928-29 besøgte Frøkenen Musikkonservatoriet i Leipzig og undervistes her i Klaver af Professor Robert Teichmüller, i Orgelspil af Günther Ramin og i Musikteori af Max Ludwig. Ansat som Organist ved Valgmenighedskirken 1924, ved Arresthuset 1924, virker tillige som Musiklærerinde.

ALBERT HAAR, Kapelmester, er født d. 6. April 1885 i Odense som Son af Kammager Carl Haar og Hustru Marie, født Johansen. I en ganske ung Alder, som en stor Dreng, tog han Undervisning i Violin og blev senere uddannet hos kgl. Koncertmester Ludvig Holm. De musikpædagogiske Kundskaber lærte han hos Organist Axel Christensen og gennemgik senere et 8-aarigt Kursus i Musikstudium. I Perioden 1907—12 var han paa Studierejse i Udlandet og hjemkommen derfra blev han Musikdirektør i Aalborg ved Aalborg Variete. I 1917 kom han til Odense som Kapelmester ved Folketeatret og virkede her indtil 1929. Gennem den lange Aarrække fæstnede han sit

Kapelmester Haar ved en Sang- og Musikfest med Kor og Orkester.

celte Musikværker saa som „Jubilæumsmarchen 1935“ og „Festmarchen 1935“, begge for Orkester. Efter at have forladt Folketeatret virker han som privat Musiklærer og som Musikdirektor i Odense. Bedst vil Kapelmesterens Navn sikkert huskes fra hans lange Periode i det gamle Folketeater, der, omend det ikke var moderne, dog var hyggeligt og populært.

EGENTLIG først i Begyndelsen af forrige Aarhundrede faar det jævne Borgerskab rigtig Glæde af de forskellige musikalske Præstationer ved det daværende Borgerskabs Musikkorps. En af dette Korps første Musikdirektører var Preyss, der oprindelig var Købmand i Odense. Kort Tid efter, at dette Musikkorps var oprettet, lod det paa samme Tid eksisterende Fodjægerkorps oprette et Orkester, og der var nu to efter Datidens Forhold ret anseelige Orkestre, der kappedes om at vinde det odenseanske Publikums Gunst. Omkring 1870erne havde Odense By to militære Orkestre, nemlig 16. Bataillon og 5. Bataillon. Disse Korps talte 9 Musikere. – Ved den nye Hærlov af 1880 blev disse to Militærkorps nedlagte, og der blev dannet eet stort Musikkorps paa 20 Mand, der benævntes 6. Regiments Orkester. Dette Orkester blev gennem de kommende Aar en af Byens musikalske Nydelser. Blandt dette Orkesters Dirigenter maa nævnes den dygtige Musiker Hegeland og hans Afløser Georg Madsen, der senere kom ind i Det kgl. Kapel.

I 1932 ophævedes ogsaa dette Orkester, og de mange særdeles dygtige Musikere, der fandtes indenfor det gamle 6. Regiments Orkester, maatte træde ud af Hæren, og de fleste af

Navn ind i Teatrets Historie, men foruden denne Virksomhed har Kapelmesteren beskæftiget sig meget med vokal Musik og med Korsang.

Gennem sit Arbejde indenfor Korsang har han vundet sig et anset Navn som Dirigent, og er i Øjeblikket Dirigent for Forsvarsbrodrenes Sangkor, Sangkoret „Harmoni“ og „Dan“. Paa Folketeatret har han været den musikalske Leder ved talrige Operetteopførelser og har komponeret flere Sange for Kor samt flere 4-stemmige Kompositioner. Tillige en-

Kapelmester Albert Haar.

6. Regiments Musikkorps paa March gennem Byen i 1911.

disse Musikere er det, der nu i vor Tid hovedsagelig danner Rammen om de bedste musikalske Præstationer, der nu gennem Orkesterforening og andre musikalske Foreninger og Orkestre bringer Byens Borgerskab god og nydelsesrig Musik. I Aaret 1911 skete der atter en Omordning indenfor Hærens Orkester, idet dette blev ned-

sat til 9 faste Musikere, og i 1914 oprettedes der i Byen et saakaldt kommunalt Orkester. Dette Orkester leverede da Musik til Læseforeningens Have og til Skoven i Fruens Bøge, og det blev vistnok foretrukket paa Bekostning af det militære Orkester. Begge disse Orkestre ophævedes omtrent samtidig, og der oprettedes det nuværende Orkester, der siden 1932 har glædet Borgerskabet med sine Præstationer. -- Dette Byens Orkester ledes af Musikkdirektør Chr. Jensen. Den fremmede, der er saa heldig at komme til Odense netop en af de Dage, hvor Orkesteret musicerer i Kongens Have, vil føle sig overordentlig festlig modtaget, thi hvad Publikum angaar, er der hver Aften ved disse Koncerter en tusindtallig Tilhørerskare.

CHRISTIAN JENSEN, Musikkdirektør, er født 1883 i Odense som Søn af Fabrikant Søren Jensen og Hustru. Gift 1910 med Sexta Jeppesen. Chr. Jensen begyndte sin musikalske Løbebane i Aaret 1900, blandt hans Lærere var Koncertmester C. Jørgensen, Axel Christensen, Carl Skjerne og Musikpædagogen Ulrik Andersen. -- Fra 1900 var Chr. Jensen Militærmusiker, og hans specielle Instrument var Klarinet. Med dette Instrument har han medvirket ved talrige Koncerter, dels i Orkester, dels som Solist. Sammen med den kendte odenseanske Musiker, Professor Chonowitsch har han givet flere Koncerter. Han er nu Dirigent for Byorkesteret. Ifølge den nye Hærordning af 1932 udtraadte Musikkdirektøren af Hæren. Ved de sidste store Koncerter i Kongens Have, der udsendtes gennem Radioen, var Chr. Jensen Dirigent. Han er Medlem af Odense Teaters Orkester.

Musikkdirektør Chr. Jensen.

FILHARMONISK ORKESTER FOR FYNS STIFT er oprettet den 11. December 1926 af en Kreds af musikinteresserede for den levende Musik's Bevarelse i Odense. Blandt de Personer, der har været særlig virksomme for Foreningens Oprettelse og Start, skal vi nævne: Musiker og Sanglærer Aage Lund Pedersen, Organist Kai Sentiustius og Oboist Karl Larsen. Som Formand for Foreningen valgtes Lund Pedersen, og som Protektor henvendte man sig til daværende kgl. Borgmester Block, der var Foreningens Protektor de første 9 Aar indtil sin Død i 1934. Efter Borgmesterens Død er Protektoratet overtaget af Hans kongelige Højhed Kronprins Frederik.

Lund Pedersen,
Formand.

Fra Foreningens Stiftelse og til Dato har der været afholdt 2 Koncerter om Aaret, og af Dirigenter har der været d'Herrer kgl. Kapelmester Georg Høeberg, Johan Hye Knudsen, Fr. Schnedler-Petersen, Emil Reesen, Carl Nielsen, Victor Schiøler, Kai Sentiustius, Georg A. Madsen og Hæstrup. — Af Solister kan nævnes: Louis Jensen, Peder Møller, Leo Hansen, Niels Simon Christiansen, og fra den kongelige Opera: Kgl. Kammersanger Niels Hansen, Operasangerne Einer Nørbye og Marius Jacobsen, kgl. Kammersangerinde Tenna Kraft, og Operasangerinderne Ely Hjalmar og M. Flor, endvidere Hofpianistinde Johanne Stockmarr og Pianisten Victor Schiøler. Disse Koncerter er fulgte med den største Interesse af det musikelskende odenseanske Publikum. Orkesteret er paa 60 Mand, og foruden at alle gør deres Arbejde ganske gratis, betaler hvert Medlem Kontingent. — Orkesteret har Tilskud fra Stat og Kommune og fra passive Medlemmer. — Dets nuværende Bestyrelse er: Aage Lund Pedersen, Formand, Koncertmester Jørgen Jensen, Næstformand, Musiker Otto Andersen, Kasserer, Vilh. Pedersen, Regissør, og Fr. Rasmussen, Sekretær.

KAI LARSEN, Kapelmester, er født den 30. Marts 1899 i Odense som Søn af Faktor F. C. G. Larsen og Hustru Signe, født Jespersen. — Gift 1922 med Pianistinde Emma Pagh Larsen. Kai Larsen er oprindelig uddannet som Typograf og har eget Bogtrykkeri i Odense, men hans medfødte Evner i musikalsk Retning medførte, at han som ung Mand tog Musikundervisning, dels hos Organist Axel Christensen og dels hos den kendte Musikpædagog og Lærer, Professor Chonowitsch i Odense.— Kai Larsen dannede da sit eget Orkester, og med dette berejste han hele Fyn, og i 1931 knyttedes han med sit 7-Mands Orkester til det odenseanske Forlystelsesetablisement „Landsbyen“, hvor han er blevet yderst populær, særlig blandt de yngre. Kai Larsen har givet flere mindre Koncerter, og gennem de sidste Aar har han indenfor Arbejdernes Oplysningsforbund givet to aarlige Koncerter. Igennem de sidste 10 Aar har han virket ved det fynske Mu-

Kapelmester Kai Larsen.

Koncertmester *Jørgen Jensen.*

gelsen. I en Aarrække var Jørgen Jensen Medlem af Folketeatrets Orkester, og gennem 10 Aar var han Violinist i Kino-Teatret i Odense. Siden 1934 er han Koncertmester ved Odense Teater. Han har medvirket ved talrige Koncerter, saavel Orkester- som Kirkekoncerter, og er Koncertmester i „Filharmonisk Orkester for Fyns Stift“. Violinen er hans specielle Instrument, og i dette giver han Undervisning til et stort Antal Elever.

OTTO MARIUS ANDERSEN, Musikdirektør, er født den 11. April 1895 i Odense som Son af Tobakspinder Chr. Andersen og Hustru. Uddannet i Violinspil hos Violinpædagogen Wassilefsky i Odense, senere fra 1916—19 hos kgl. Kammermusicus Peder Møller. I Aaret 1924 indtraadte Otto Andersen i 6. Regiments Orkester og forblev her til 1932. Er Medstifter og 2. Koncertmester ved „Filharmonisk Orkester for Fyns Stift“ og Medlem af Bestyrelsen for samme. Otto Andersen har gennem Aarene ledet

Musikdirektør *Otto Andersen.*

sikliv. Han har været Kapelmester tre Sæsoner i det gamle Folketeaters Have, Medlem af Bestyrelsen for Odense Orkesterforening gennem en Aarrække. Hans Orkester beskæftiger sig hovedsagelig med Jazz og moderne Toner.

JØRGEN JENSEN, Koncertmester, er født den 23. November 1891 i Thorohuse ved Assens. Jørgen Jensen fik sin første musikalske Uddannelse hos Musiker Anders Boe i Assens. I Aaret 1907 indtraadte Jørgen Jensen i det militære Orkester i Nyborg og tog fortsat Uddannelse hos Musikdirektør, Løjtnant Knudsen, men udvidede senere sine Kundskaber hos Lærer ved Det kgl. danske Musikkonservatorium, kgl. Kapelmusicus Kr. Sandby. Fra 1907—13 var han ansat ved 5. Regiments Musikkorps i Nyborg, fra 1913—17 i Vordingborg og forflyttedes derfra til 6. Regiments Musikkorps i Odense. Her forblev han til Hærloven af 1932 traadte i Kraft, og paa samme Dag, som Koncertmesteren skulde holde sit 25-aarige Jubilæum, kom Afskedi-

gelsen. Han har gennem Aarene ledet Musikken ved mange store Fester, bl. a. i 6 Aar i Odense Radioklub. Han har siden 1930 virket som privat Musikdirektør i Odense og har et betydeligt Antal Elever. Hans Speciale er Strygemusik.

FREDERIK RASMUSSEN, Musiker, er født den 27. August 1897 i Assens som Son af Landpostbud Peder Rasmussen og Hustru. Sin første musikalske Uddannelse fik Frederik Rasmussen hos en Musikdirektør ved Navn Johan Pedersen i 1907, og allerede i 1910 indtraadte han i et lille lokalt Orkester, hvor han var Trommeslager. Samtidig fik han Undervisning i Violinspil hos Violinisten Sune Welin, og senere fik han Undervisning paa Blæseinstrument. 1917 var han Musiker i Hæren, var med i Odense kommunale Orkester og senere i Byorkesteret. Medstifter og Medlem af Filharmonisk Orkesterforening, Sekretær for samme siden 1. Januar 1930.

VILHELM PEDERSEN, Violinist, er født 1899 i Nørre Højrup. Han begyndte sin musikalske Undervisning i 1906, først hos en

Musiker *Frederik Rasmussen.*

Violinist *Vilhelm Pedersen.*

Landsbymusiker og senere tog han Violinundervisning hos afdøde Musiker Staal, hos Rydahl og sidst hos Professor Chonowitsch. Musikteori lærte han hos Danning. Pedersen indtraadte i Hæren som Klarinetsspiller og udtraadte ved Hærloven af 1932. I 1921 ansattes han ved Odense Teater og har siden nævnte Aar undervist i Violin og Klarinet. I 1932 oprettede han en Orkesterskole, der siden da har vundet megen Anerkendelse. Orkesterskolen, der omfatter 28 Musikere fordelt paa forskellige Instrumenter, afholder 2 aarlige Koncerter. Skolens Arbejdsplan er Opøvelse i Sammenspil i samlet større Orkester. Vilhelm Pedersen er Medlem af Filharmonisk Orkesters Bestyrelse og har været Dirigent ved Koncerter i Otterup Musikforening og flere andre Steder.

KAI KONGSTED, Kapelmester, er født den 21. Juli 1903 i København som Søn af Oversergent O. V. Kongsted og Hustru. Gift 1929 med Ketty Justesen. Kongsted har faaet sin musikalske Uddannelse hos

Kapelmester *Kai Kongsted.*

Kapelmester *Nell Amtoft.*

Professor A. Stoffregen og hos U. Andersen og har senere studeret Musik paa talrige Udenlandsrejser. Særlig under sit Ophold i U.S.A. kastede han sig over Studiet af Jazzmusikken, idet han da klart saa, at denne Form for Musik tilhørte Fremtiden. Ved sin Hjemkomst til Danmark stiftede han sit eget Jazz-orkester, og med dette optraadte han i længere Tid paa Hotel „Royal“ i Aarhus og paa Etablissementet „Warna“ samt i flere danske Provinsbyer. I en Periode var han knyttet til Etablissementet „National-Scala“ i København og kom derfra til Odense i det nye og moderne Forlystelsesetablisement „Rosenhaven“, hvor han siden 1934 har optraadt med sit Orkester, der er Provinsens største Jazzorkester. Yderligere er Kongsted Kapelmester ved Odense Folketeater.

NELL AMTOFT, Kapelmester, er født den 3. September 1901 i Amtoft som Søn af Fabrikant Chr. Amtoft og Hustru. Hans musikalske Uddannelse begyndte allerede i Skoletiden, idet hans Lærer, Hr. Sødborg, privat tog sig af hans Uddannelse og i længere Tid var hans Musiklærer. Ved senere Løjlig-heder har han ydet den unge Musiker mangt et godt Raad. I 1919 kom Amtoft til København, hvor han fik Undervisning af Kapelmester Knud Dahlgaard, under ham studerede han Musik til 1922, og fra dette Aar og til 1923 var han paa Tourne i i Sverrig. Hjemkommen herfra fortsatte han sine Studier hos kgl. Kammermusicus Fini Henriques og spillede bl.a. til Symfonikoncerterne i Koncertpalæet. Derefter dannede Amtoft sit eget Orkester, først en Duo sammen med sin nuværende Pianist, der er en meget fremragende Klaverspiller, senere kom Orkesteret til at omfatte 6 Mand. Amtoft havde derefter Engagement ved Restaurant „Osborne“ i København og derefter ved flere af Hovedstadens Filmteatre. Efter Talefilmens Indførelse rejste han med sit Orkester paa Tourne og var gennem en længere Tid knyttet til Tisvilde Badehotel. — Siden 1934 har Kapelmesteren været knyttet til Brøckmanns Hotel i Odense, hvor han og hans Orkester har faaet et trofast Publikum. Orkesteret fremfører saavel klassisk Musik som den moderne Jazzmusik.

GUDRUN MEJER MADSEN, Pianistinde, er født den 10. Juni 1912 i Odense som Datter af Soren Jensen Ærstrøm og Hustru. Gift med Bademester Madsen. Fruen begyndte allerede sin musikalske Ud-dannelse som Barn og har søgt følgende kendte Lærerkrafter: Pianistinden Fru Professorinde Margrethe Aarestrup Chonowitsch, Odense, Det fynske Musikkonservatorium, Organist Kai Senstius og Koncert-mester Otto Andersen. Det er saaledes de bedste Navne indenfor den fynske Musikverden, Fruen har søgt som Læremestre, og hun har da ogsaa haft den Glæde at blive regnet mellem de betydeligste Pianistinder. Hun har været meget benyttet ved større Fester og har deltaget i flere store Koncerter, i en kortere Periode var Fruen Medlem af Kaj Larsens og Haars Orkester, og siden 1931 har hun været knyttet til Orkesteret i Skoven. I 1934 gav Fruen en egen Koncert i Fyns Forsamlingshus. Siden 1923 har Fru Mejer Madsen haft Elever.

Fløjtenist *Hans Marius Hansen*.

HANS MARIUS VERNER HANSEN, Fløj-tenist, er født den 21. Januar 1898 i Glams-bjerg som Søn af Skræddermester og Musiker Hans Hansen og Hustru Line, født Askholm. Gift med Alfrida Hansen. Marius Hansen be-gyndte allerede at tage Undervisning i Mu-sik i sit 10ende Aar, og som 13-aarig Dreng havde han sin første Optraeden. Sin Uddan-nelse fik han først hos Musiker Th. Andersen i Assens, derefter hos den kendte Fløjtenist, Militærmusiker Chr. Schandorph i Odense, en kortere Tid hos kgl. Kapelmusiker Friis Pedersen og endelig som privat Elev hos Fløjtenisten, kgl. Kapelmusiker Holger Gil-bergt Jespersen. Fik i Juni Maaned 1935 fra Undervisningsministeriet tildelt et Stipendi-um til videre Uddannelse. I 1928 indtraadte han i 6. Regiments Musikkorps og virkede ved dette indtil Hærloven af 1932 kom. Han har været Fløjtenist i Odense Teaters Orkester siden 16. September 1923 og har medvirket ved talrige Koncerter, dels indenfor 6. Regi-ments Orkester, dels ved de kommunale Kon-церter i Odense. Er Medstifter af og aktivt

Medlem af „Filharmonisk Orkester for Fyns Stift“. Som Solist indenfor sit specielle Felt - Fløjten - har Marius Hansen medvirket ved adskillige Koncerter. Har gennem Aarene arbejdet med Elever fra hele Fyn.

KARL LARSEN, Oboist, er født 1885 i Ejby. Begyndte sin musikalske Undervisning som stor Dreng og blev i Aaret 1900 knyttet til 6. Regiments Orkester i Odense og var i en kortere Periode overflyttet til Gardens Musikkorps i København, men kom atter til Odense. Paa sit specielle Felt - Oboen - har Karl Larsen faaet en grundig Undervisning, bl.a. af kgl. Kammermusicus O. Krause. Larsen har været aktivt Medlem af Odense Teaters Orkester siden 1914, Medlem af Filharmonisk Orkesterforening og Medlem af Odense Byorkester indtil dettes Ophævelse. I 7 Aar virkede han som Musiker paa „Grand Hotel“ i Odense, og iøvrigt har han medvirket ved talrige Koncerter, saavel i Odense By som udenfor.

Oboist *Karl Larsen.*

HARDING LARSEN, Musiker, er født d. 1. Maj 1892 i Odense. Allerede omkring Aaret 1900 paabegyndte Harding Larsen sin musikalske Uddannelse i Violin og søgte flere forskellige Lærere, bl. a. Organist Axel Christensen, Odense, og Organist Andersen, Hjørring. Gennem en længere Aarrække rejste han derefter i de danske Provinsbyer med eget Ensemble, og han har spillet i København og i alle større Byer i Landet, i de førende Etablissementer. Siden 1924 har han været knyttet til det odenseanske Musikliv. Han har i flere Aar været Medlem af Filharmonisk Orkester og har siden 1931 ledet Orkesteret ude paa „Skovlyst“ i Fruens Bøge og „Odins Taarn“. Harding Larsen og hans Ensemble dyrker hovedsagelig den gode gamle klassiske og lødige Musik.

Musiker *Harding Larsen.*

SARA SKOV, Organist, er født 1886 i Odense som Datter af Lærer Skov og Hustru. Sin musikalske Uddannelse fik Frk. Skov hos Organist Christensen og hos Pianistinden Fru Rosendal, begge i Odense, men tillige fik Frøkenen et udvidet Kursus i København

hos Musikpædagogen Sandberg. Fra 1923-24 vikarierede Frk. Skov for Organist Frk. Høy, og efter hendes Afgang overtog hun Embedet som Organist ved Hospitalskirken, hvilken Stilling hun har beklædt siden. Frøkenen underviser Elever i Orgel, Klaver og Teori.

ARTHUR EMANUEL INGELUND JACOBSEN, Cellist, er født den 5. April 1900 i Odense som Søn af Anders Peder Jacobsen og Hustru. Gift 1925 med Inga Dydensborg. Arthur Jacobsen er udgaaet fra et Hjem, hvor Faderen var meget musikalsk, og Bedstefaderen paa mødrene Side havde tilhørt de „gamle Spillemand“, der i ældre Tider spillede ved Brylluper og Landfester. Som 10-aarig Dreng kom han ind i Odense F.D.F.s Orkester, der dengang havde Lund Pedersen som Lærer, og senere blev han Drengorkesterets Leder. Samtidig søgte han videre Uddannelse, først i Bas og Basun, senere ogsaa i

Cellist *Arthur E. I. Jacobsen.*

Musikpædagog *Muschi Queitsch.*

Musikskole samt hos Professor Hornemann og hos Mathiasen Hansen. Siden 1894 har Frøkenen taget meget Del i det fynske Musikliv, og hun har gentagne Gange medvirket ved Koncerter, dels i Musikforeningen og dels ved Koncerter i velgørende Øjemed. Gennem Aarene har Frøkenen uddannet mange Elever, men i de senere Aar har hun trukket sig noget tilbage fra aktiv Musikudøvelse. Mange vil dog sikkert endnu erindre hende fra hendes Medvirken ved de store Koncerter og fra hendes Akkompagnering ved Solistoptræden m. m.

ADDA HJARBÆK, Pianistinde og Musikhænderinde, er født d. 28. Februar 1903 i Odense som Datter af N. K. A. Hjarbæk og Hustru. Allerede som mindreaarig begyndte Frk. Hjarbæk at vise Interesse for Musik, og denne Interesse opdagedes af Fru Kredslæge Schouboe. Fruen, der var et meget musikbegavet

Cello og Saxophon. Basunen og Celloen blev senere hans specielle Instrumenter. Blandt hans Lærere kan fremhæves Peder Fjelrad og Markvard. Jacobsen aftjente sin Værnepligt ved 6. Regiments Musikkorps. I flere Perioder spillede Cellisten i Folketeatrets Orkester under Kapelmester Haars Ledelse, og han har ligeledes spillet i Paladsteatret, i Kino, paa Grand Hotel og paa Skagens Badehotel. Siden 1929 har han tilhørt Orkesteret i „Skovlyst“ i Fruens Bøge.

MUSCHI QUEITSCH, der leder „Det fynske Musikinstitut“, er født d. 6. December 1898 i Odense som Datter af Grosserer J. M. Nielsen og Hustru, Nørregade. Fruen udviste allerede som 4-aarig lille Pige musikalske Anlæg og kunde saaledes paa Klaveret og med begge Hænder spille alle de Melodier, hun blot havde hørt een Gang. Som 7-aarig begyndte Fruen sin musikalske Uddannelse, først i Klaver og senere Violin. I 1921 begyndte Fruen selv at give Undervisning i Klaver og Violin, og efterhaanden som Elevantallet voksede, kom hendes Undervisning til at omfatte alle Strenginstrumenter samt Orgel og Teori. Fruen har faaet en lang og alsidig Uddannelse af kendte Lærerkrafter, bl.a. Violinistinden Fru Nanny Raffenberg, Cellovirtuosen Vitus Rathsach, Organist og Komponist Kai Senstius og andre. Fruen afholder jævnlig Musiksoireer, der altid imødeses med stor Interesse, og paa Institutet dyrkes Sammenspil for 2 Klaverer, Kammermusik og Sammenspil af Mandolin, Balalejka og Salonorkester. Fruen har skabt flere Kompositioner, hvoraf vi skal nævne de mest kendte: „Moskva-Valsen“, en Koncertvals og „H. C. Andersen Vals“, en lille Dansevals, der ogsaa findes indspillet paa Grammofon. Begge Kompositioner er kendt fra Radioen og er flere Gange spillet ved de kommunale Koncerter i Kongens Have af den kendte og afholdte Musikdirektor Chr. Jensens dygtige Orkester.

ANNA MARIE VILHELMINE BRÄKENHJELM, Pianistinde, er født d. 10. Juli 1870 i Sverrig. Frøkenen kom til København i 1885 og studerede Musik paa Sophie Olsens

Menneske, tog sig af den unge Adda Hjarbæks Uddannelse, og denne fortsattes senere af Pianistinden Fru Professorinde Margrethe Aarestrup Chonowitsch. — Frøken Hjarbæk kom derefter til København og fortsatte sin Uddannelse hos den kendte Klavervirtuos Victor Schiøler. — Frøkenen har samlet sig et indgaaende Kendskab til saavel praktisk som teoretisk Musik og syslet en Del med Kompositioner. Frøken Hjarbæk har flere Gange optraadt som Pianistinde, dels som Akkompagnetrice og dels som Solist.

HELENE WINDINGES MUSIKINSTITUT paa Enghavevej Nr 8 i Odense er oprettet i 1923. Frk. Helene Windinge, der er født i Odense som Datter af Læge Otto Windinge og Hustru, født Helwig. Frøken Windinge fik sin første musikalske Uddannelse i Odense, saa hos Frøken Agnes Møller i København, og herfra kom hun til Dresden for at søge videre Uddannelse hos Professorinde Rappoldi. I 1906 oprettede Frøkenen et eget Musikonservatorium i Dresden, der ret hurtigt voksede og i Løbet af kort Tid blev af betydeligt Format. Da Frøkenen forlod Dresden havde hun ikke mindre end omtrent 200 Elever. Musikinstituttet i Odense driver Frk. Windinge i Samarbejde med Frk. Maria Meier, der blev uddannet paa Frk. Windinges Musikskole i Dresden. I det første Aar havde Institutet Undervisningslokaler paa Teknisk Skole, men senere erhvervedes Villaaen paa Enghavevej. — Institutet er særlig Fagskole for Klaver med en særlig Uddannelsesklasse. Som Bifag undervises desforuden i Luth og Mandolin. Hvert Aar afholder Institutet Elevkoncerter, og dets Elever har gentagne Gange medvirket i Velgørenhedens Tjeneste. — Det er ikke noget ringe Antal Elever, der siden 1923 er udgaaet fra Frk. Windinges Musikinstitut.

ELSE DOROTHEA FECHTENBURG, Musiklærerinde, er født den 30. Maj 1906 i Odense som Datter af den kendte Direktør Anthon Petersen og Hustru. Gift 1933 med Installatør Frits Fechtenburg i Odense. Fruen begyndte sin musikalske Uddannelse i 1912 og var først Elev hos Fru Frida Ørnholdt, dernæst hos Frøken Ellen Nielsen, en Datter af Overlærer Nielsen, kom derefter til Fru Fotograf Lønborg og var Elev paa det kongelige danske Musikonservatorium fra 1928 - 31. Her undervistes Fruen i praktisk Musik af kgl. Hofpianistinde Frøken Johanne Stockmarr, i Teori af den kendte Dr. phil. K. Jeppesen og i Musikhistorie af Frk. Hortense Panum. Efter Afgangseksamen tog Fruen Privatundervisning hos Fru Karen Wedel. I 1933 begyndte Fru Fechtenburg Elevundervisning i Odense, og hun helliger sig helt dette Felt inden for Musiklivet. Enkelte Gange har Fruen medvirket ved Velgørenhedskoncerter, men har ellers udelukkende ofret sig for sin Undervisningsgerning. Fruen underviser efter „Tonica-Do Systemet“. Den fynske Presse skrev om dette: Den talentfulde unge Musiklærerinde Fru Else Fechtenburg har ved Undervisningen indført Brugen af „Tonica-Do Systemet“, et fortræffeligt System, som

Pianistinde *Adda Hjarbæk*.

Frøken *Helene Windinge*.

Musiklærerinde *E. Fechtenburg.*

Pianistinde *Harriet Lau.*

allerede i nogen Tid har været fremme i København. Systemet er nærmest beregnet for Born, men det skal siges, at adskillige voksne ogsaa er begejstrede for det. Det forener Teori og Praksis paa en for Eleverne ualmindelig letfattelig Maade og leder dem ind i den almene Musikundervisning, saa de ikke mærker de mange Vanskeligheder, som Begyndere altid støder paa.

HARRIET LAU, Pianistinde, er født den 2. Maj 1906 i Odense som Datter af Lars Peder Larsen og Hustru Helga, født Villumsen. Gift 1934 med Sten- og Billedhugger Poul B. Lau. Fru Lau begyndte sin musikalske Uddannelse i 1916 som Elev hos Fru Professorinde M. Chonowitsch, og gennem en længere Aarrække søgte Fruen denne dygtige Pianistinde, der jo som allerede før nævnt har uddannet ikke saa faa fremragende Pianistinder. I Aaret 1926 begyndte Fruen at give Undervisning i Klaver og har siden da gennemført denne Undervisning og uddannet en stor Kreds af Elever. I Aarene 1930-32 søgte hun

Pianistinde *Nanna Krake.*

Fru *D. Maag Gottfredsen.*

videre Uddannelse hos Haraldur Sigurdsson i København. — Som Pianistinde er det kun faa Gange, Fruen er traadt offentligt frem, idet hun hovedsagelig helliger Undervisningen i Klaver sin Interesse.

Hr. Poul Lau, der selv er Violinist og stærkt musikalsk interesseret, er Leder af det paa Teknisk Skole oprettede Orkester, hvilket hovedsagelig bestaar af Elever. I 1935 gav Hr. og Fru Lau sammen med et Par andre betydende private Musikere en Koncert i Odense, der rostes af den samlede Presse.

NANNA KRAKE, Pianistinde, viste allerede som ganske lille Evner og Lyst til Klaverspil og begyndte som 6-aarig at faa Undervisning heri. I Aaret 1914 kom hun til Odense og begyndte der at give Undervisning i Klaver. Kort Tid efter blev hun Elev hos kgl. Hofpianistinde Frk. Johanne Stockmarr, og hos denne Kunstnerinde studerede hun Musik i 4 Aar, hvorefter hun rejste til Dresden og fortsatte Studierne hos den kendte Musikpædagog, Professor Marschall. Senere kom hun til Berlin som Elev hos Pianistinden Luise Gmeiner og foretog efter endt Studium der en ny Rejse til Paris. Som Pianistinde har Frøkenen givet selvstændige Koncerter og Koncerter sammen med andre Kunstnere her og under sit Ophold i Udlandet, og har ogsaa gentagne Gange været benyttet som Akkompagnetrice. Naar undtages det fleraarige Ophold i Udlandet har Nanna Krake siden 1914 virket som Musikpædagog i Odense.

D. MAAG GOTTFREDSSEN, Musik- og Sanglærerinde, er født den 6. September 1899 i Odense. Fruen, der er udgaaet fra et musikalsk Hjem, har spillet Klaver, fra hun var Barn, men først omkring 16-Aars Alderen begyndte hun paa en planmæssig Uddannelse. Senere gik Fruen over til at tage Undervisning i Sang samt Klaver hos den kendte Sanglærerinde Fru Krogh, hos hvem hun var Elev gennem 5—6 Aar. Fru Krogh var Søster til afd. Fru Rosendal, og begge Damer har været betydelige Personligheder indenfor det fynske Musikliv for en Del Aar tilbage. Fruens næste Lærer var Organist Kai Senstius, hos hvem hun gennem et Par Aar tog Undervisning, men fra 1930 og indtil Dato har Fruen taget Sangundervisning hos kgl. Operasangerinde Birgit Engell. Det er hovedsagelig Elever, der har haft Fruens Interesse, og kun faa Gange er hun traadt offentligt frem. Fruen har en smuk Mezz-Sopranstemme. For nogle Aar tilbage var der tilbudt Fruen Friplads ved Musikkonservatoriet, men grundet paa forskellige private Forhold modtog Fruen ikke dette Tilbud. Det er ikke faa Elever, Fruen har haft gennem Aarene og endnu underviser i Sang og Klaver.

JOHANNE LOUISE BLEGVAD SØRENSEN, Musiklærerinde, er født den 5. September 1885 i Odense som Datter af Agent og Musiker Andreas Peder Sørensen og Hustru Marie Louise, født Blegvad. Saavel Frøkenens Fader som Moderen var meget musikalske. — Faderen dyrkede særlig Violinen, medens Moderen spillede Klaver. Saaledes opvokset i et musikalsk Hjem begyndte Frk. Blegvad Sørensen allerede som ganske lille Pige at spille paa Klaveret, og i 6-Aars Alderen kunde hun spille flere mindre Melodier, som Moderen havde lært hende. I Aaret 1904 begyndte hendes egentlige Musikundervisning, og hendes første Lærerinde var den kendte Frk. Hey, der spillede en betydelig Rolle indenfor odenseanske Højskolekredse. Frk. Blegvad Sørensen spillede hos Frk. Hey indtil 1918 og vikarierede for samme, der var Organist ved Hospitalskirken. Senere undvandede Frøkenen sine musikalske Kendskaber og tog Undervisning i Orgelspil. Frøkenen har ikke optraadt offentligt ud over nogle Gange ved mindre Sammenkomster og Festligheder i Højskoleforeningen i Odense, men derimod helliget sig Lærerindegerningen og har som saadan fungeret lige siden 1909 og er en af Odense Bys ældste Musiklærerinder.

Johanne L. Blegvad Sørensen.

MARIE RASMUSSEN, Musiklærerinde, er født den 24. August 1890 i Odense som Datter af Vognpasser ved D. S. B. Poul Rasmussen og Hustru Gertrud, født Andersen. Allerede som 8-aarig Pige

Musiklærerinde *Marie Rasmussen*.

Pianistinde *Oda Rendal*.

begyndte Frk. Rasmussen at tage Undervisning i Klaver, og denne Undervisning fortsattes, først hos Frk. Dobler og senere hos den kendte Musikpædagog Wassilefsky. Fra 1908 og indtil 1909 var Frøkenen Pianistinde ved Odense Bys første Billedteater, der laa paa Vestergade, der hvor nu Flensborgmagasinet ligger. I Aaret 1911 begynder Frk. Rasmussen at undervise Elever, og disses Antal er igennem de forløbne Aar naaet betydeligt højt op. Ved Faderens Død overtog hun Ejendommen i Thorsgade, der er hendes Fødehjem, og der bor hun stadig. Enkelte Gange har Frøkenen medvirket ved mindre Fester og spillet til enkelte Baller, men det er hovedsagelig Undervisningen, der har taget hendes Interesse.

ODA RENDAL, Pianistinde, er født den 4. Februar 1906 i København som Datter af Købmand Hans Hansen og Hustru. Allerede som Barn begyndte Fruen at interessere sig for Musik, men først i Aaret 1920—21 begynder hun paa en planmæssig Uddannelse. I 1923 var Fruen paa Studierejse og

Pianistinde *Lis Markvardsen*.

Pianistinde *Lilly Størmosen*.

besøgte Musikkonservatoriet i Leipzig, fra 1924—26 var hun Elev hos Victor Schiøler, København, under hvis Ledelse hun foretog en 6 Maaneders Studierejse til Wien i 1926. Paa Musikkonservatoriet i Leipzig studerede Fruen baade praktisk og teoretisk Musik. I Aaret 1928 begyndte Fru Rendal at undervise i Klaver, og i de ret faa Aar, hun har undervist, har hun skabt sig et stort Elevantal. Selv hører Fruen endnu til Byens yngre Navne indenfor Musikken.

LIS MARKVARDESEN, Musiklærerinde og Pianistinde, er født den 29. Januar 1909 i Odense som Datter af Malermester Laurits Chr. Markvardsen og Hustru Anna Sophie, født Mørk. Allerede som lille Pige tog Frøkenen Undervisning i Klaver. Hendes første Lærerinde var Frøken Lange, senere søgte hun Frøken Bock og skulde egentlig have været Elev hos Fru Rosendahl, men Fruen døde samme Aar. I Aaret 1924 fortsatte hun saa sin videre Uddannelse, idet hun blev Elev hos Frøken Helene Windinge, der netop den Gang oprettede sit Musikinstitut. Her spillede hun til Aaret 1930, hvor hun afholdt sin første Koncert i Industripalæet i Odense. Straks herefter rejste hun til Dresden for at søge videre Uddannelse og blev her Elev hos den kendte Klavervirtuos, Professor og Leder af Klaverafdelingen ved Dresdner Musikkonservatorium Walter Schaufuss-Bonini. En Gang optraadte Frøkenen offentlig i Dresden. Under sit Ophold her tog hun Undervisning i Harmonilære hos den fremragende Dresdner Komponist, Professor Roland Bocquet. Begge disse Professorer er fremragende Personligheder indenfor den musikalske Verden. I 1932 kom Frøkenen tilbage til Danmark, hvor hun nogle Gange har optraadt offentlig ved Velgørenhedskoncerter.

LILLY STÆRMOSE, Pianistinde og Musiklærerinde, er født d. 28. April 1912 i Odense som Datter af afd. Grosserer Andreas Stærmose og Hustru Martha Stærmose fra Odense. Som Barn begyndte Lilly Stærmose sin musikalske Uddannelse hos Klaverlærerinde Frk. Anna Brükeneheim, Odense, og fortsatte efter endt Realeksamen med det Maal at blive Pianistinde og Pædagog indtil Aaret 1933, da Frøkenen tog til København for at fortsætte sin Uddannelse hos Pianisten Victor Schiøler. — Den 10. April 1935 havde Lilly Stærmose sin Debutkoncert i Odense ved en selvstændig Klaveraften paa Industripalæet og medvirkede samme Aar med en Soloafdeling ved Fyns Stiftstidendes Julekoncert i Odense. Frøkenen har samtidig med sine Studier, fra en ung Alder, undervist i Klaverspil.

MARIUS CHRISTIAN GØRVILD, Musikdirektor, er født den 20. September 1886 i Dalum som Søn af Smedemester C. A. Rasmussen og Hustru. Gift 1913 med Regitze Simonsen. Allerede i sit 14. Aar begyndte Gørvild at medvirke som Musiker ved Gilder og større Fester rundt om paa Gaardene. Som 17-aarig kom han ind i det gamle Byorkester i Odense, som dengang spillede i Fruens Bøge. Senere fortsatte han sin Uddannelse hos Johan Meinung, der senere blev Kapelmester i Restaurant Wivel. — Derefter spillede han i forskellige Byer, var 2 Aar i Aalborg og hele 10 Aar paa „Kristianslund“s Badehotel i Nyborg, hvor han vandt sig et stort og trofast Publikum. Ikke alene som Musikleder og Musiker ved offentlige Institutioner, men ogsaa som Musiker ved private Fester blev Gørvilds Navn kendt og særlig blandt den fynske Adel, hvor han og hans Frue gennem 22 Aar musicerede. I en længere Aarrække spillede han og Fruen i Odense Haandværkerforening, naar denne holdt Fester. Fruen, der spiller Kontra Bas, har stadig ledsaget sin Mand ved de forskellige Koncerter. I Aaret 1923 etablerede Gørvild en Musikhandel i Kongensgade, der oprettedes efter Tidens nyeste Krav, og her forhandles alle Arter Instrumenter samt alt vedrørende Noder.

Musikdirektør *Marius Gørvild*.

JULIUS CHONOWITSCH, Professor, er født d. 21. August 1883 i Vilna i Rusland og begyndte sin musikalske Løbebane med Undervisningen paa det kejserlige Musikkonservatorium i Petrograd, men

Professor *J. Chonowitsch.*

Professorinde *M. Aa. Chonowitsch.*

fortsatte senere sin Uddannelse hos Leopold Auer. I 1919 kom Professoren til Odense, og i 1920 ægtede han Pianistinden Margrethe Aarestrup, der er Datter af Apoteker Aarestrup. Saavel Professoren som hans Frue har gennem deres musikalske Ydelser bidraget til Musiklivets Opblomstring i Odense, ikke alene ved deres talrige Koncerter, men ogsaa ved talrige Gæsteoptrædener. Gang paa Gang fandt man Professorens Navn paa Programmet, og han skabte sig snart et stort Elevantal. — Gennem sin Musikundervisning og Kyndighed i Musik har han været med til at skabe flere og flere Kunstnere. Fruen har ogsaa gennem Aarene uddannet et stort Antal af Pianistinder, hvoraf mange nu sidder rundt om i Landet med anerkendte Navne. Blandt Professorens sidste Elever maa fremhæves Chr. Esbensen og den unge Niels Simon Christiansen, hvis Navn allerede er ved at naa Berømmelsens Tinder.

Chr. Esbensen.

I Aaret 1931 oprettede Professor Chonowitsch og Frue et Musikkonservatorium, hvorfra der siden da er udgaaet flere gode Musikere, og hvortil der som Lærerkrafter er knyttet de bedste fynske Navne indenfor Musikverdenen. — Blandt Sæsonens stadig tilbagevendende Begivenheder maa nævnes de aarlig kulturelle Folke-Musikaftener, som Professoren lader afholde 4 Gange aarlig, og hvor hans Elever og andre Musikudøvere optræder. Disse Aftener har vundet stor Interesse blandt det musikinteresserede fynske Publikum. I 1934 fik Professoren dansk Indfødsret.

Niels Christiansen.

ANTON CARL SELANDER RASMUSSEN, Pianist, er født den 23. Oktober 1898 i Dalum som Søn af Smedemester C. A. Rasmussen og Hustru. Gift 1923 med Ketty Gost, Datter af Sadelmagermester Gost. Anton Rasmussen begyndte allerede som Barn at vise Interesse for Musikken og da særlig for Violinen. Som ung Mand undervistes han af Lærer K. G. Rasmussen og kom derfra til Odense som Elev hos Fru Professorinde Chonowitsch. I Aaret 1923 afsluttede han sin Undervisning og begyndte selv at uddanne Elever i Klaverspil. Gentagne Gange har Rasmussen medvirket i forskellige Orkestre, i 1914 paa „Grand Hotel“ i Odense, fra 1920—25 ved Koncerter i Fruens Bøge og i Orkesteret paa „Skovbakken“ og i „Skovlyst“, sammen med Broderen, Musikdirektør Gørvild har han spillet paa fynske Herregaarde ved større festlige Lejligheder. Pianisten har nu et større Antal Elever i praktisk Klaverspil.

VILLIAM VILLUMSEN, Musikdirektør, er født d. 17. Februar 1849 i København som Søn af Farver Hans Villumsen og Hustru. Gift 1873 med Theodora Aurora Gregersen (død 1921). — I 1861 indtraadte han i Hæren og deltog i Krigen 1864 som „Den lille Hornblæser“, han var med i Slaget ved Dybbøl og blev her taget til Fange og sad som saadan i Statsfængslet i Posen i over et halvt Aar. Efter Krigen blev han sammen med 6. Regiment forflyttet til Odense, hvor han virkede indtil sin Død. I 1892 blev

han Stabshornblæser, men i 1907 udtraadte han af Hæren. — Hans Navn er kendt som Dirigent for de kommunale Koncerter, som Hærens Musikkorps i ældre Tid gav dels paa Flakhaven og dels i Fyns Stifts Læseforening og Foreningen „Fruens Bøge“. Som Sanglærer virkede han gennem mange Aar ved Odense Seminarium og ved Frøken Jørgensens Skole samt ved Bolbro Børnehjem, og desforuden havde han Lejlighed til at undervise et stort Antal Elever. Den kendte Musiklærerinde Fru Harriet Lau er hans Datterdatter. Musikdirektør Villumsen var en kendt Musiker, og hans Navn er forlængst anerkendt indenfor den fynske Musikverden. Han var dekoreret med 8 Aars Hæderstegnet, Erindringsmedaljen fra 1864, Sølvkorset og Fortjenstmedaljen.

EMMA ALLERUP-JENSEN, Sang- og Musiklærerinde, er født den 7. September 1871 i Odense som Datter af Maskinfabrikant Emil Allerup og Hustru Robina, født Nino, Odense. Som Barn begyndte Emma Allerup-Jensen sin musikalske Uddannelse hos Organist Braunstein og fortsatte her indtil Aaret 1891, da Fruen tog til København for at lade sig uddanne i Sang hos Professor V. Bielefeldt. Aaret efter debuterede Fruen i Schumanns „Rose Pilgerfahrt“ i Odense Musikforening. Derefter sang hun sammen med Professor Bielefeldt ved en Del Koncerter her i Landet, indtil Fruen trak sig helt tilbage og udelukkende ofrede sig for sin Lærerindevirksomhed, og hun har gennem de mange Aar uddannet mange dygtige Elever.

ODENSE MANDSKOR er stiftet den 3. April 1925 paa Initiativ af Dirigenten, Billedskærer Chr. Nielsen. Sine første Øvelser holdt Koret i Nielsens Hjem, men ret snart fik det Hus i Højskolehjemmets Sal. Det skal straks siges, at sjældent har der i et Sangkor været udfoldet en saadan Energi og udført saa maalbevidst et Arbejde som i dette Kor.

Koret talte ved Oprettelsen 14 Medlemmer, men er nu oppe paa 30 Sangere. Den første offentlige Optræden, Koret er med til, er Organist Axel Christensens Kirkekoncert den 11. December 1927, ved hvilken Lejlighed Koret vandt baade Publikum og Pressens fulde Anerkendelse. Sin første selvstændige Koncert afholdt Koret den 25. Marts 1928 paa Industripalæet i Odense, og ved denne Lejlighed fast-

Musikdirektør V. Villumsen.

Sang- og Musiklærerinde Emma Allerup-Jensen.

Odense Mandskor
ved dets Koncerttourne i Danmark og Sverrig i 1934.

sloges det, at Odense Mandskor er et Sangkor med kunstneriske Kvalifikationer. Samme Aar deltager Koret i en Kirkekoncert i Ansgarskirken, og Korets Ry vokser Dag for Dag. Gang paa Gang møder man Odense Mandskor ved Koncerter og virkende i Velgørenhedens Tjeneste. - Vi skal kort nævne en Række af disse:

I 1929 egen Koncert i Palæet, samme Aar

Medvirken ved Hjemstavnsfesten i Langesø, 1930 første Koncert udenfor Fyn, nemlig Koncerten i Odd Fellow Palæet, den 9. Marts 1930 Koncert i Axelborg, der transmitteredes af Statsradiofonien, og atter den 16. Marts 1930 Koncert i Odense. Ved de store H. C. Andersen Festligheder i Juli 1930 medvirkede Odense Mandskor ved Koncerten i Slotsgaarden, efter Byraadets Anmodning. I 1931 og siden da afholder Koret de nu næsten traditionelle Koncerter i Palæet, men desuden flere andre Koncerter deriblandt Friluftskoncerter. Ideen til disse Friluftskoncerter fremkom ved, at Odense By bevilgede Koret et Tilskud til Driften, og Koret takkede og beviste sin Taknemlighed gennem Ydelsen af Friluftskoncerterne. Korets Koncerter har saa godt som alle været givet for fulde Huse, baade de Koncerter Koret selv har arrangeret, og de det har givet i Samarbejde med andre Faktorer. Koncerterne i Kongens Have har samlet Titusinder af Tilhørere og skaffet Koret en meget stor Popularitet. Ved Korets Koncerter har udelukkende været anvendt de bedste af vore Sangere som Solister.

Korets Dirigent, Billedskærer Chr. Nielsen, har arbejdet med Iver og Kærlighed for den vokale Kunst, og han har en væsentlig Andel i Korets nuværende høje Ståde indenfor det odenseanske Musikliv. — Til Slut skal vi omtale Korets store Tourne i 1934, der var en af de største Opgaver, Koret har paataget sig, og som bragte Budskab til Broderlandet Sverrig og berettede, at Odense Mandskor stod paa et højt Ståde. — Sverrigsturneen, der begyndte den 8. April 1934, stod under Protektion af

kgl. Borgmester E. V. H. S. Bloch, R. af D., p. p., Odense. Tournéen gav sin første Koncert i København, og denne transmitteredes af Statsradiofonien. Dagen efter sang Koret i Malmø og saa gik Turen til Stockholm og Gøteborg. Overall blev Koret modtaget med Begejstring og sang sig ind i de svenske Hjerter. Odense Mandskor er det første Kor fra den danske Provins, som har givet Koncert i Radioen og udenfor Landets Grænser. Koret har ikke nogen egentlig Bestyrelse, men et Tillidsraad paa 3 Medlem-

A. Petersen,
Fabrikant.

M. Petersen,
Kedelsmedemester.

mer, der for Tiden bestaar af Fabrikant Alfred Petersen, Formand, Kedelsmedemester M. Petersen, Kasserer og Sekretær, samt Dirigenten. Tillidsraadet bistaas af et Repræsentantskab paa 4 Medlemmer, en for hver af Korets 4 Stemmer, som afgaar skiftevis efter Anciennitet.

ANDERS MARIUS PETERSEN, Kedelsmedemester, er født den 5. April 1879 i Kerteminde og gift 1905 med Karoline Laurentine Nielsen. Medstifter af Odense Mandskor og Bestyrelsesmedlem for dette siden Stiftelsen, nu Kasserer og Sekretær for samme.

MARIUS CHRISTIAN NIELSEN, Billedskærer, er født den 7. April 1878 i Odense som Søn af Snekker Albert Nielsen og Hustru. Gift 1898 med Antonie Marie Katrine Mortensen. Uddannet som Billedskærer og Modellør. Chr. Nielsen fik som 10-aarig sin første Undervisning i Klaver. Efter et senere kortvarig Kursus i Violin begyndte han paa Studiet af Sangen, som blev grundlæggende for hans Virksomhed. Hans Arbejde blandt Odense Sangere er velkendt, og han har betydet overordentlig meget indenfor deres Kreds. Han har været Dirigent for Kristelig Sangforening, Ringe-Koret, Malernes Sangforening o.m.a. I Aaret 1903 stiftede han Herrekoret „Arion“, som under hans Ledelse vandt sig et Navn i den danske Provins, og som han endog førte til København og gav Koncert med i Tivolis Koncertsal i Juni 1916. Han ledede dette Kor til 1922. Bedst er han dog kendt som Stifter og Leder af Odense Mandskor, som han har ledet siden dets Oprettelse i 1925. Hans utrættelige Arbejde for Sangen og Sangerne er velkendt og endnu huskes Korets vellykkede Tourne til Sverrig, som var arrangeret og gennemførtes af ham. Utallige er de Koncerter, som han har dirigeret og svungen Taktstokken over i de 33 Aar, han har virket blandt de odenseanske Sangere. Foruden sin praktiske Dirigentvirksomhed har Chr. Nielsen udfoldet en ikke ringe Virksomhed som Komponist og har komponeret en Række Sange, hvoraf særlig „Høst“ til Tekst af Jeppe Aakjær og „Blaaklokker“ er kendt. Desuden har han beriget sine Kor med utallige Arrangementer af andre Sange. I 1922 udgav han paa Gyldendals Forlag en teoretisk Vejledning til Korsangere „Korsang og Tonelære“, som har vundet stor Udbredelse overalt i Landet og endog fundet Vej til vore Nabolande. Bogen har vundet autoritativ Anerkendelse og har et Forord af Operainstruktør Joh. Fønss.

Billedskærer *Chr. Nielsen.*

SANGKORET „VULCAN“ er stiftet den 11. December 1905 af Smedene i Odense. I Begyndelsen hed Koret „Regulatoren“, hvilket Navn det bar, indtil det i 1921 antog sit nuværende Navn. Korets første Bestyrelse bestod af Kedelsmed M. Petersen, Formand, L. Larsen, G. Schou, P. Petersen og A. Larsen.

Korets første Dirigent var Typograf Petersen, der lønnedes med 6 Kr. pr. Maaned. I 1923 blev Koret Medlem af Centralforeningen for Arbejdersangkor paa Fyn, og i 1924 fik det sin smukke Fane, som var anskaffet for et Beløb, der indkom ved Salg af Fanefondsmærker. Korets første Formand, M. Petersen, virkede til 1919 og efterfulgtes af Jens Jensen, der i 1928 afløstes af Frd. Jensen. I dennes Formandsperiode gik Koret meget tilbage og svandt ind til 6—8 Mand, men i 1933 var det igen oppe paa 20 Sangere, og nu er det oppe paa 46 Mand. — Korets nuværende Formand er Martin Olsen, og dets Dirigent er Musiker P. Andersen.

Musiker *Peder Andersen*.

PEDER ANDERSEN, Musiker og Sanglærer, er født den 4. Januar 1880 i Heden (Svendborg Amt), som Søn af Købmand Niels Andersen og Hustru. Gift 1908 med Kirstine Harrestrup. Andersen begyndte sin musikalske Uddannelse i 1892 hos Koncertmester ved Odense Teaters Orkester Chr. Jørgensen. Efter endt Uddannelse virkede han som Musiker i Odense. Rejste i 1901 til Holstebro, hvor han var Medlem af Holstebro Musikkorps. Rejste derfra tilbage til Odense, hvor han fra 1913—25 spillede i Odense Teaters Orkester. Er siden 1927 Violinist i „Filharmonisk Orkester for Fyns Stift“. Andersen har et kendt Navn som Dirigent for forskellige Sangkor. — Siden 1929 har han ledet Sangkoret „Vulcan“, siden 1931 Højskoleforeningens Sangkor og siden 1935 Aasum Sangkor. Han er Sanglærer ved Søndre Friskole og har igennem 35 Aar taget Del i det odenseanske Musikliv.

Igennem denne lange Aarrække har han uddannet mange Elever.

ODENSE HAANDVÆRKERSANGFORENING er stiftet den 4. Maj 1865 paa Initiativ af Musiklærer Wittrup. Der er Perioder, hvori Sangforeningen har været Odense Bys største Forening, idet den ogsaa optog passive Medlemmer. Efter at Odense Bys Raadhus var bygget i 1883, holdt Foreningen sine Sammenkomster her, indtil den i 1891 flyttede til Industribygningen. Koret lededes fra 1865—71 af Musiklærer Wittrup, fra 1871—1918 af Kammerraad Larsen og siden da af Musiklærer Johannes Schmidt. Kammerraad Larsen, der i 47 Aar ledede Koret, har haft sin store Andel i Foreningens Blomstring og Trivsel. Man maa i denne Forbindelse heller ikke glemme at fremhæve Skomagermester J. Kristian Jensen, der ogsaa var Foreningen en god Støtte. Odense Haandværker Sangforening har gennem den lange Aarrække, den har virket, betydet meget for den vokale Kunst og altid forstaaet at samle Haandværkerne om Sangen. Sangforeningens Formand har siden 1928 været Smedemester L. Petersen.

Ejnar Reim og Lola Novella.

LOLA NOVELLA, Skuespillerinde, er født d. 24. Juli 1915 i København, under Navn Maria de los Dolores Novella, som Datter af Kancellist i den spanske Legation, Juan Jose Novella y Sampedro og Hustru Sofie, født Lund (tidligere Sekretær ved Det nye Teater). Frøken Novella begyndte allerede som Barn at optræde paa Scenen, og i 12 Aars Alderen optraadte hun som Ovelille i „Svend Dyrings Hus“. I 1930 blev hun Elev paa Det nye Teater under Direktør Friedrichsens Elevskole. Derefter var Frøkenen ved „Ca-

Lola Novella,
Skuespillerinde.

sino" i Slagelse, der da lededes af Direktør Ludvig Nathansen, derefter ved Teatret i Nakskov under Direktør Friers Direktion, og her fik hun sin egentlige Debut. Nu tog Frøkenen til Vejle og derfra atter tilbage til Nakskov. I 1935 kom Frøken Novella til Folketeatret i Odense og har her optraadt i følgende Stykker: Piccoloen i „Sommer i Tyrol“, „Sommerrevuen“, „Flaadens Pige“, Shakespeare i „London i Lygteskær“, 65 og 66 og mig“ m. m.

Grethe Rasmussen,
Skuespillerinde.

GRETHE RASMUSSEN, Skuespillerinde, er født den 2. September 1913 som Datter af Slagtermester Christian Rasmussen og Hustru Ellen, født Larsen, Odense. Grethe Rasmussen begyndte sin sceniske Løbebane paa Teatret i Aarhus i en Operette og var igennem flere Aar knyttet

til Jyllands Hovedstad, dels til Aarhus Teater og dels til Teatret i Etablissementet „Vennelyst“. Sin musikalske Uddannelse har Frøkenen faaet hos Operasangerinde Signe Becher og hos Operasanger Alexander Larsen. I Aarhus lod hun sig uddanne i Dans, Ballet og Plastik. Fra 1930—34 optraadte hun i flere Revuer, mindre Lystspil og Operetter. — Af Frøkenens Roller skal nævnes: Danserinden i „Et Døgn uden Logn“ og Niccen i „Tante Jutta fra Kalkutta“. I 1934 knyttedes Frøken Rasmussen til Odense Folketeater og har her

optraadt i et stort Repertoire, hvoraf vi skal fremhæve: „Molboerne“, „Sommer i Tyrol“, „Sommerrevuen“, „Flaadens Pige“, „London i Lygteskær“, „65 og 66 og mig“ samt Nytaarsrevuen, i hvilken hun har haft flere fremtrædende Sangpartier. Gennem de faa Aar, Frøkenen har været i Odense, har hun vundet det odenseanske Publikums Gunst ved sin smukke Stemme og sit herlige og naturlige Væsen. — I lang Tid optraadte hun som Solist i „Rosenhaven“.

Grethe Rasmussen i Sommerrevuen.

CAROLINE AMALIE MØLLER, Musiklærerinde, er født den 4. August 1892 i Odense som Datter af Stobemester F. V. Møller og Hustru Sara, født Rankin. Allerede som 8-aarig Pige tog Frk. Møller Undervisning i Klaverspil hos den kendte Musiklærerinde Frk. Johanne Kingo Pedersen. Senere fortsatte hun Undervisningen hos den ikke mindre kendte Pianistinde C. Mouritzen. I 1908 begyndte Frk. Møller selv at undervise nogle Smaapiger og har siden da, med enkelte Afbrydelser, stadig givet Musikundervisning. Senere supplerede Frk. Møller sin Uddannelse hos Fru Professorinde M. Chonowitsch i Odense. Gennem en længere Aarrække har Frøken Møller spillet ved Ballet- og Gymnastikundervisningen i det tidligere kendte Fløjstrupske Danseetablisement.

ODENSE NYE MISSIONSHOTEL ligger lige ved Siden af Kongens Have, tilhøjre for Banegaarden. Det er en statelig og monumental Bygning, hvis stolte Taarn hæver sig mod Himlen. Bygningen er opført i Aarene 1915 og 1916 og blev taget i Brug sidstnævnte Aar den 8. April. Det er bygget efter Tegning af Arkitekt Egeføldt i Randers og er i sin Helhed et arkitektonisk skønt Bygningsværk. Paa Facaden mod

Odense nye Missionshotel set fra Banegaarden.

større og mindre Selskabslokaler. Hotellet raader over 2 Spisesale med Plads til henholdsvis 35 og 85 Personer. Den største Spisesal staar i Forbindelse med Selskabslokalerne i denne Fløj. — Alt vedrørende Køkken og anden Administration findes i Kælderetagen. — Grunden, hvorpaa Hotellet er bygget, var den sidste Rest af de fra de kongelige Køkkenhaver ubenyttede Arealer. Her, hvor Hotellet blev rejst, låa i længst forsvundne Tider Kong Hans og Kong Kristian den Andens Køkkenhaver, og før den Tid hørte Jorderne under Klosteret, og antagelig benyttedes de til Agerdyrkning og hørte under den nærliggende Avls-gaard.

Hotellet ledes af Carl Nielsen og Frue.

CARL NIELSEN, Hotelejer, er født d. 18. December 1871 i Nørre Felding og gift med Ane Marie Christiansen. Hr. og Fru Nielsen er kendte fra deres Ledelse af Aarhus nye Missionshotel og Missionskurstedet Nyborg Strand, som de ledede i Aarene 1913—14 og 15.

Jernbanegade og mod Stationsvejen springer de to Sidefløje frem foran selve Hovedbygningen, ligesom Taarnet, der staar selvstændigt, ogsaa er fremspringende i sit Forhold til Hovedfløjen. — Mellem disse fremspringende Fløje findes Altaner og Balkoner. Foruden Kælderen bestaar Bygningen af 5 Etager, og den rummer et af de største Hoteller udenfor København. I 1925 tilbyggedes der en Fløj mod Vest, der fører ned bag Fløjen mod Stationsvejen, og hele Komplekset bestaar nu af 3 store Fløje. Hotellet rummer 105 Værelser med Plads til 150 liggende Gæster.

Fra Hovedindgangen kommer man lige ind i Hotellets Vestibule, der strækker sig i 2 Etager. Paa første Etage afsluttes den af en smuk hvidlakeret Balustrade, og overalt møder Øjet dæmpede Farver. — I den Fløj, der vender mod Kongens Have, ligger i Stueetagen Hotellets Restauration, og i Fløjen mod Stationsvej findes i samme Etage flere

FRA den gamle Banegaard gik i ældre Tider en smal Sti gennem Kongens Have. Denne Sti kaldtes Hønsesstien. Dengang var endnu hverken Missionshotellet eller Landsarkivet bygget, men efter at disse Bygninger var rejste, anlagdes den nuværende Jernbanegade, der fører fra Banegaarden ned til Graabrødreplads, Gaden fortsatte herfra ved en Spadseresti, og mellem de store Husrækker her paa dette Stykke laa de saakaldte „Sporvogne“. I Begyndelsen af 1890erne paabegyndte man Jernbanegades Anlæggelse, og Landsarkivet for Fyns Stift byggedes. — Det opførtes efter Tegning af Bygningsinspektør Martin Borch og toges i Brug i Oktober 1893. Grunden, hvorpaa det er bygget, er en Del af den gamle kongelige Have, der hørte under Odense Slot. I Landsarkivet findes alle fynske Embedsarkiver samt en Del private Arkiver og en stor Mængde

Jernbanegade før 1890, kaldet Hønsesstien.

Godsarkiver. Hertil er ligeledes henlagt Karen Brahes Bibliotek, der forhen stod paa det adelige Jomfrukloster, da hun var dettes Stifterinde og skænkede dette sin Bogsamling. Af Hensyn til Bogsamlingens særlige Præg og ikke ringe Værdi henflyttedes den til Landsarkivet. Denne private Bogsamling tæller ikke saa faa meget sjældne Værker, en stor Del haandskrevne Værker samt et stort Antal fornemme og smukt udførte Ligtaler m. m.

Kort efter, at Jernbanegade var gennemført, rejstes der paa Hjørnet af denne og Stationsvej en Kiosk, hvilket betød et nyt Fremskridt og et Led i en ny Tids Udvikling. Det var den første Kiosk, der rejstes i Odense, og den byggedes i Aaret 1900 af Christian Mathisen, der gav den Navnet „Adams Ekspres“. Kort Tid efter afstod han Kiosken til Indehaveren af Odense Telefon Kiosk, Peder Marius Pedersen. I Aaret 1914 flyttedes Kiosken til Albanitorv.

Som Nabo til Fyns Stifts Landsarkiv ligger den i Aarene 1893—94 opførte Katedralskole, der toges i Brug i August 1894. Men forinden vi kommer nærmere ind paa denne Skoles Historie, maa vi i korte Træk fremdrage enkelte Billeder af Byens Skoleliv fra ældste Tider. Dette kan dog kun blive mindre Redegørelser, idel en samlet Skolehistorie vil tage saa megen Plads, at vi i dette Værk ikke formaar at afse denne. Om de enkelte Spørgsmaal indenfor Kommunens Historie maa vi henvise til Biskop, Dr. E. T. Engelstofts Bog om Odense samt Rektor H. St. Holbechs Bog af 1927.

Som det sikkert vil være de fleste Læsere bekendt, var det i ældre Tider ganske

Kiosken, der stod ved den gamle Banegaard.

være den samme Skole, som i Aaret 1802 fik Navnet Katedralskolen og i 1845 flyttedes fra Klingenberg til den i samme Aar opførte Skolebygning i Lille Graabrødrestræde. Det er denne Bygning, der endnu i betydelig udvidet Format, huser Odense Hovedpostkontor m. m. Det vides, at den fra Sct. Knuds Kirkes Byggehistorie saa kendte Biskop Gisico har skænket og oprettet Legat for denne Skole i Form af Klæder og Penge til Fordel for Disciplene.

Ved Frue Kirke, paa den gamle Frue Kirkeplads, blev der i Aaret 1308 oprettet en lignende Skole af Provstiet. Til denne Skole skal, efter gamle Akter at dømme, Kong Erik have skænket store Midler, ligesom han grundlagde et særligt Jordegods for denne Skole, der ligeledes maatte betragtes som „lærd Skole“. — Naar Kongen, Dronning Margrethe og senere Kong Erik af Pommern har vist denne Skole særlig Bevaagenhed, maa det sikkert være fordi, de var Kirkens Patron, og at Frue Kirke ikke som de andre Kirker i Byen havde Klostre eller Gaarde i Odense By, som kunde give Indtægter til Underhold for Kateket og Disciple. I 1520erne blev Skolen restaureret. Den tredje lærde Skole var den af Sct. Hans Kloster i 1447 oprettede. Af disse 3 Skoler er kun den ene tilbage, nemlig Katedralskolen. De to andre er sikkert nedlagte kort efter deres Oprettelse. Vor Frue Kirkes Skole havde sin Bygning tæt ved Kirken. Denne Bygning omdannedes senere til Ligkapel.

Et stort Fremskridt indenfor Byens Skolevæsen skete da Privatmanden S. Mule ved testamentariske Bestemmelser lod oprette tre Skoler i Odense. Fundatserne hertil

almindelig Kotume, at der i de fleste af vore Købstæder oprettedes lærde Skoler eller Latinskoler, som de ogsaa kaldtes. — Mange af disse Latinskoler, der jo egentlig nærmest maatte betragtes som Kirkeskoler, har gennem Tiderne bevaret deres Eksistens under de gentagne Forandringer, der gennem Aarhundreder er sket indenfor vort Skolevæsen. Men mange af Skolerne maatte bukke under, idet deres Midler var saa smaa, at de ikke formaaede at strække til til en enkelt Katekets Underhold. Den første lærde Skole eller Latinskole, vi ved noget om i Odense By, er den i Aaret 1277 oprettede Sct. Knuds eller Sct. Albani Skole, der senere flyttedes til Klingenberg, Vest for Sct. Knuds Kirke. Det maa

udfærdigedes af hans Fætter Erik Mule og stadfæstedes i 1720, og hermed begynder en Forbedring indenfor Byens Borgerskolevæsen.

Mulernes Legatskole ligger nu paa Hunderupvej Nr. 17. Det synes, som om Skolerne i Tiden omkring 1870 er slaaet sammen til een Skole, som havde til Huse i Slotsgade. Nogle mener imidlertid, at Skolen blev bygget i 1874 og laa i Pjentedams-gade og Overgade. Denne Skolebygning er senere blevet benyttet til Kommuneskole. Den nuværende Mulerskole er bygget i 1892—93 og har siden 1874 virket som kommunal Mellem- og Realskole for Drengene. Efter Skoleordning af 1933 kan Drengene fra Kommuneskolerne efter deres fyldte 9. Aar og efter Aflæggelse af en Prøve optages paa Mulernes Legatskole.

Den 10. December 1804 blev Lahns Stiftelse i Nedergade 36 indviet, og dens Fundatser findes stadfæstede i 1799. Denne Stiftelse skyldes Handskemager Joh. Matthias Lahn, der fødtes i Hamborg i 1728 og døde i Odense i 1802. Stiftelsens Formaal var at tage sig af fader- og moderløse Børn, og særlig Undervisningen af Drengene og Piger var fremherskende. Lahn skænkede ved sine testamentariske Bestemmelser foruden sin Gaard i Nedergade en Formue paa 50,000 Rd. I vore Tider undervises Stiftelsens Børn paa de kommunale Skoler, men har ellers deres daglig Ophold paa Stiftelsen.

Da vi nu er ved Byens Skolehistorie, maa vi hellere her fortsætte med denne, trods det at Byens nyere Skoler jo ligger i helt andre Retninger, end hvor vi i Øjeblikket er.

Sct. Knuds Gymnasium paa Klostervej er oprindelig stiftet i 1853 af Frøken L. Winteler. Det var en privat Skole, der havde til Huse i den saakaldte Heys Gaard paa Vestergade, den Ejendom hvori nu Handelsbanken ligger. I Aaret 1920 overtog Staten Skolen, der er en Pigeskole. Dens Bygning er antagelig opført i 1880erne.

Skolen i Jernbanegade er bygget i 1879 efter Tegning af Arkitekt C. Lendorf. Østre Kommuneskole er bygget i to Perioder, nemlig 1889 og 1920. Sct. Hans Skole er fra 1878, men gentagne Gange udvidet. I 1919 oprettedes Sct. Hans kommunale Realskole. Af andre kommunale Skoler er der Vestre Kommuneskole, Aalykkeskolen og Værneskolen.

Blandt de private Skoler i Odense er Giersings Skole den ældste, idet den er stiftet den 5. April 1866 af cand. theol. Frode Fredegod Giersing. Paa den Tid, da han oprettede sin Skole, fandtes der hverken kommunal eller privat Realskole i Odense By.

I Aaret 1850 var der i Odense oprettet en privat Skole under Navn Gregersens og Rasmussens Skole. Denne Skole blev nærmest drevet i grundtvigsk Retning. I 1895 forenedes den med Giersings Skole og lededes af cand. theol. Frode Chr. Nielsen Vesterdahl, der var Skolens Leder indtil 1932, da nuværende Skolebestyrer Aage J. Fast afløste ham. — I Aaret 1933 overtog Giersings Skole Frøken Detlevsens Skole paa Nonnebakken og flyttede da sin Skole hertil.

Handelsskolen i Odense, der er stiftet af Valdemar Pedersen i 1877, er en selv-ejende Institution, hvis øverste Myndighed er en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, hvoraf Formanden er den for Handelsstandsforeningen i Odense fungerende Formand.

NØRREGADES FRISKOLE. Omkring Midten af forrige Aarhundrede begyndte der et stærkt Røre indenfor det aandelige Liv her i vort Land og ikke mindst paa Fyn. Hele denne Bevægelse blev baaret frem af Grundtvig og hans Tilhængere, der

opvakte et helt nyt Syn paa Kristendommen og Danskheden. Denne store Folkebevægelse satte ikke alene sit Præg paa den almene Befolkning, men ogsaa paa Skolens Omraade. Dette maa ses paa Baggrund af de daarlige Forhold, der dengang herskede indenfor Folkeskolen og tildels indenfor hele vort Skolevæsen, hvor der opstod den ene Privatskole efter den anden. Den grundtvigske Friskole opstod egentlig som en Protest mod disse Skoleforhold, og rundt om i Landet rejstes der den ene Friskole efter den anden, alle baaret frem af Kvinder og Mænd, der helt viede denne Sag deres Kræfter og Liv.

I 1857 blev Ludvig Helveg kaldet som Sognepræst til Sct. Knuds Kirke og Hospitalsmenigheden i Odense. Han var en dygtig Prædikant af den grundtvigske Retning, og hans Indsats og Virke er ikke uden Betydning for Dannelsen af den første Friskole i Odense, den nuværende Nørregades Friskole. Denne stiftedes i Eftersommeren 1863 af en lille Kreds af Mænd fra Odense, nemlig: Bagermester Ibsen, Skomager Søfeldt, Skomager Anthonsen, Klodsemager Knudsen, Skræddermester Wendelbo, Urmager Espersen og Væver Anders Rasmussen. Den nye Friskole begyndte i en Bagbygning i Nørregade Nr. 70 og havde der to Lærere.

I 1864 kom Morten Eskesen til Skolen som Lærer og virkede her i 20 Aar. Hans Indsats i Skolens Liv fik stor Betydning, og han førte Skolen frem. I hans Tid flyttedes den til Overgade 19, og i 1866 købte Skolekredsen en Grund i Bjerggade, og her byggedes Skolens nye Bygning, der fik Navnet „Den danske Skole“. — Morten Eskesen var en Personlighed, som Skolemand maaske noget ejendommelig, idet der i hans Forstandertid ikke blev lagt saa megen Vægt paa Verdens Visdom som paa Sangen og Ordets Magt. Han udgav „Morten Eskesens Sangbog“ og Ugebladet „Fylla“, hvori han ofte forsvarede Friskolesagen. Tillige har han skrevet en hel Række Sange og komponeret Melodi til disse. I 1884 blev han Rejsesekretær for S. S. og færdedes saaledes mellem Danske Syd og Nord for Grænsen. Denne Gerning havde han, indtil han 87 Aar gammel døde, i 1913. Morten Eskesen har ligeledes skrevet en kort Række af Bogværker, saasom: „Minder og Udsigter fra 40 Aars Skoleliv“, „Paa Rejse“, „Samliv med Kold“ og „Hans Krügers Saga“.

M. Eskesen,
Forstander.

P. M. Møller,
Forstander.

N. A. Godsk,
Forstander.

M. Skriver,
Forstander.

Peder Marius Møller er født d. 16. Februar 1859 paa Højbjerggaard i Harte Sogn som Søn af Gaardejer Anthon Møller og Hustru Else Marie, født Nielsdatter. Dimitteret fra Gedved Seminarium 1880, Lærer i Emberg, Lærer i Ry Sogn til 1884, overtog Friskolen i Odense i 1884 og virkede i 40 Aar ved denne Skole. Han trak sig tilbage den 1. Maj 1924 og udnævntes til R. af D. i 1929. Han var i en Aarrække Formand for „Fyns Forsamlingshus“. Under hans Ledelse voksede Skolens Elevantal saa stærkt, at man maatte se sig om efter større Lokaler, og den 13. Maj 1890 ud-

stedtes der Indbydelse til en Aktietegning til Skolens Udvidelse. Aktieselskabet købte Snedker J. Hausteds Ejendom paa Nørregade Nr. 59, og i Haven, der hørte til denne, opførte man en tidssvarende Skolebygning og et Gymnastikhus. Selve Skolebygningen er udvidet og tilbygget, efterhaanden som det har været paakrævet, sidst i 1924. — Skolen raader nu over 8 Klasseværelser, Sløjdlokale, Gymnastikhus og Baderum.

I 1911 omordnedes Skolens Forhold til en selvejende Institution, og en Del af førnævnte Aktier overgik til et Legat „Odense Friskole Legat“. I 1924 fratræder Forstander Møller, og hans Efterfølger bliver L. A. Godsk, der er født 15. Februar 1885 i Vejby ved Skive. Han virkede til 1. April 1932, da han udnævntes til Forstander for Andelsskolen ved Middelfart. Hans Efterfølger var L. C. Søndergaard, der var Skolens Leder til 1935, da den nuværende Bestyrer, M. Skriver, overtog Stillingen. Han er født den 22. November 1886 i Ørsted ved Randers som Søn af Gaardejer R. Skriver, Lykkegaard. Dimitteret fra Silkeborg Seminarium 1907, Lærer ved Glamsbjerg Fri- og Efterskole til 1911, Aarskursus ved Statens Lærerhøjskole, Lærer ved Friskolen i Odense siden 1913, Bestyrer for samme siden 1935. Kirkesanger ved Odense Valgmenighed.

Siden 1930 har Bagermester R. Andersen, Dronningensgade, været Skolens Formand.

Lige siden Morten Eskesens Dage og til nu har Skolen ladet afholde Forældremøder og Sammenkomster for gamle Elever. Morten Eskesen kan ogsaa siges at være Fader til de fynske Friskolers aarlige Skolemøde Fastelavns Mandag paa Fyns Forsamlingshus, der samler ca. 2000 Deltagere.

SØNDRE FRISKOLE er den anden af Odense Bys Friskoler, men denne er ikke som Nørregades Friskole stiftet af en Kreds af Mænd, men derimod af en Kvinde, nemlig Marie Karoline Rasmussen.

Forinden vi omtaler Skolen, vender vi os mod dens Stifter. Marie Karoline Rasmussen er født den 20. Juni 1857 i Roerslev paa Vestfyn som Datter af Boelsmand Jens Rasmussen. Allerede som lille Pige var hun i Besiddelse af fremragende Evner til at huske og forstaa, hvad der blev fortalt. Hun kom til Odense paa den Maade, at hendes Fader mageskiftede sin Ejendom med et Hus paa Heden i Odense (det nuværende Søndre Boulevard). I 1879 kom hun paa Højskole, og endelig i 1883 stod hun ved sine Ønskers Maal at kunne begynde at undervise Børn. Hendes første Undervisning gjaldt en Dreng, og den foregik paa et Kvistværelse i Faderens Ejendom i Odense. Dette var Grundstenen til Søndre Friskole.

M. K. Rasmussen.

Efterhaanden voksede Elevantallet, og 5 Aar efter Starten fik Karoline Rasmussen en Hjælpelærerinde, i 1889 fik hun to Skolestuer og inddelte Børnene i 3 Klasser, i 1891 havde hun 49 Elever i 4 Klasser, og i 1892 var Elevantallet 60. Samme Aar byggedes da den Skolebygning, som endnu bruges, og som ligger bag Karoline Rasmussens gamle Hjem. Hun havde naaet sit Livs Maal, og den 4. Februar 1903 døde hun.

N. Grønbæk,
Bestyrer.

Efter hendes Død blev Niels Grønbæk Skolens Bestyrer. Han er født d. 17. Marts 1868 i Aulum Sogn som Søn af Gaardmand Christen Grønbæk. Gift 1907 med Nielsine Rasmussen (en Søster til Marie Karoline Rasmussen). Student fra Odense 1894, cand.

phil. 1895, har privat læst Teologi og har taget et Par Tillægseksaminer. Han knyttedes i 1892 til Søndre Friskole. Under hans Ledelse er Skolen trods de vanskelige Forhold, der bydes vore Privatskoler, vokset, og ved forskellige Ombygninger er Lokalerne betydelig forbedrede. Skolen, der nu er 7-klasset, har 156 Elever og 9 Lærere og Lærerinder.

MARIE JØRGENSENS PIGESKOLE er oprettet den 1. September 1879 af Frøken Ane Dorthe Marie Jørgensen, der fødtes den 22. Maj 1846 i Skalbberg som Datter af Lærer Jørgensen og Hustru. Frk. Jørgensen dimitteredes fra Frk. Zahles Skole og virkede derefter som Privatlærerinde, dels hos Godsejer Pettmann, Frisenvold, hos Greve Ahlefeldt Laurvig, Vestergaard, og dels hos Pastor Plesner, Vesterø. — Frk. Jørgensens Skole startedes i et mindre Lokale i Overgade, og i sine første Aar arbejdede den ikke til nogen Eksamen, men virkede kun som Skole for unge Piger, der ønskede at udvide de Skolekundskaber, de havde erhvervet i Børneskolen. I Oktober 1881 flyttedes Skolen til Albani-gade Nr. 15, og i 1883 blev den anerkendt som Undervisningsanstalt og fik Understøttelse af Sorø Akademis Midler. I 1883 flyttedes Skolen fra Nr. 15 til Nr. 13, og Aaret efter oprettedes en Afdeling, hvori Eleverne kunde forberedes til Præliminær-

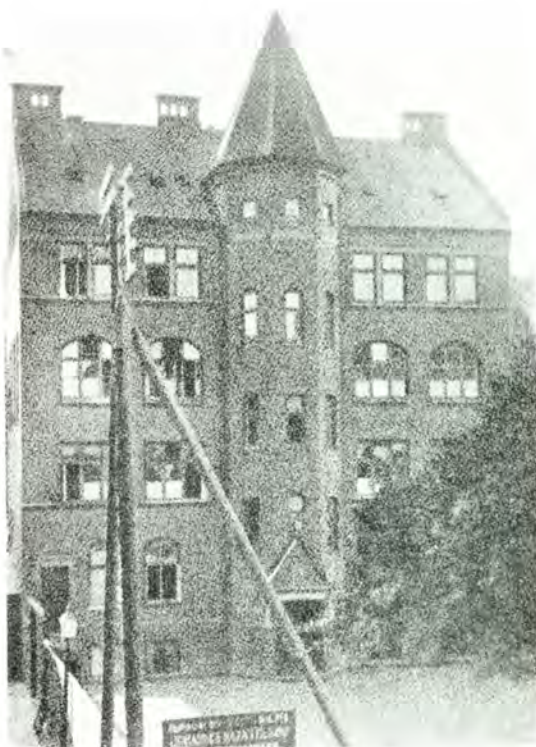
Marie Jørgensen.

eksamen. I Aaret 1893 flyttede Skolen til Sct. Hans Plads Nr. 5, hvor der var blevet opført en ny stor Skolebygning. Grunden, hvorpaa denne var opført, laa bag Præstegaarden ned mod Kongens Have, og her laa paa den Tid en hel Række smaa Huse, ialt 16, som dannede et malerisk Billede mellem den smukke Præstegaard og Haven. I 1899 overtog Skolen den daværende A. Beyers Skole, og i 1910 kom Ussings og Didrichsens Skoler ind under Marie Jørgensens Skole. I Aaret 1920 døde Frk. Marie Jørgensen, og Skolebestyrer, cand. phil. Chr. J. Lehn overtog Ledelsen af Skolen.

MARIE JØRGENSENS DRENGESKOLE i Odense ligger i Nyenstad. Skolebestyrerinde Frk. Marie Jørgensen byggede Pigeskolen i 1893, men 7 Aar senere opførte hun endnu en Skole, kun beregnet for Drengene. Pladsen hertil fik Frk. Jørgensen fra Sct. Hans Præstegaards Have, og det gamle Stræde Nyenstad førte ned til Skolen.

M. Madsen,
Bestyrerinde.

Marie Jørgensens Drengeskole.

Drengeskolen fik Eksamensret 1910 og har i den forløbne Aarrække dimitteret mange unge Mennesker til Mellem- og Realeksamen. Indtil 1. August 1914 ledede Frk. Jørgensen selv begge Skoler, men Arbejdet voksede saa stærkt, at den 68aarige Bestyrerinde afhændede Drengeskolen til den nuværende Leder, cand. phil. Mariane Madsen. Skolen har Under-, Mellem- og Realklasse med ialt 240 Elever.

FRØKEN HENRIETTE HÖRLÜCK'S SKOLE i Slotsvænget er oprettet i 1870 og virker som Forberedelsesskole til Kathedralskolen og Set. Knuds Gymnasium.

Henriette Hör-
lück er født den 3. Maj 1860 som Datter af Lærer Hör-
lück i Hesselager. Hun overtog i 1890 den af Frøken Ko-
føed i 1870 oprettede Skole, som laa i Kongensgade Nr. 27. — Skolen havde

Klasseværelse i Frk. Hörlücks Skole.

dengang 20 Elever, men ganske faa Aar efter var Skolen vokset saa stærkt i Elevantal, at det var nødvendigt at skaffe større Lokaler, og Frk. Hörlück købte da Ejendommen Kongensgade 64, hvor Skolen holdtes indtil 1909, da den flyttedes til sin nuværende Plads i Slotsvænget. Den nuværende Skolebygning, der er opført efter Tegning af Arkitekt Jacobsen, ligger bag Højskoleforeningens Bygning, og den rummer 8 store lyse Klasseværelser samt Lejlighed for Bestyrerinden.

Skolen var oprindelig Drengeskole, men 15. August 1934 blev den Fællesskole og udvidedes samtidig med 2 Klasseværelser. Dens samlede Elevantal er nu 260, og siden Frk. Hörlück overtog Skolen, har den været besøgt af 2018 Elever. 1. Maj 1931 overtog Frk. Anna Thiele Skolen, til hvilken der er knyttet 3 Lærere og 13 Lærerinder.

ANNA THIELE, Skolebestyrerinde, er født d. 17. Februar 1887 som Datter af Borgmester Frederik Andrias Thiele, Skanderborg, og Hustru. Lærerinde ved Skolen siden 1. Maj 1910, Bestyrerinde siden 1931.

KURSUS AF 1878“ blev stiftet 21. November 1878 og har siden da forberedt ca. 800 Elever til Præliminæreksamen. Stifterne var Løjtnanterne Jørgensen, Permin, Langhoff og Bloch med de to sidstnævnte som Ledere i Begyndelsen. Der kom straks kun 2 Elever, men Kursus voksede snart. — I 1880erne skiftede Kursus flere Gange Ledere, fra 1890 til 1919 blev det ledet af Kaptajn Eigil Jørgensen. Lærerne var stadig udelukkende Officerer, blandt dem de nuværende Oberster Allerup og Bosse, Amtsvejsinspektør Lomholt og Oberstløjtnanterne Bondo og Elmer. I 1909 fik den nu-

værende Forstanderinde og kort efter ogsaa Fru Elmer Timer paa Kursus. Da de ældre Lærere ønskede at trække sig tilbage i 1919, købte Emmy Bloch Kursus og har drevet det siden da. Undervisningen var hidtil foregaaet i de forskellige Læreres Hjem, dog de sidste Aar mest i Kaptajn Jørgensens Ejendom, Klingenberg 16. I 1919 kom Kursus under mere skolemæssige Former og fik civile Lærerkrafter og moderne Undervisningsmateriel, til Dels ved Statstilskud, da Kursus samtidigt blev statsanerkendt. — Kursus har 3 Klasseværelser paa Marie Jørgensens Drengeskole og har til Dels Lærere fælles med Skolen, men det er en selvstændig Lærestanstalt, ikke afhængig af Skolen. Eksamen afholdes paa Universitetet, om Sommeren dog den skriftlige Del paa Kursus, der indstilles Elever til Eksamen baade i Januar og Maj-Juni Termin og begynder nyt Hold efter Jule- og Sommerferien. Eleverne er hovedsagelig fra Laudet, og Undervisningstiden ligger saaledes, at de kan bo hjemme. Den almindelige Læsetid er fra 1½ til 2 Aar. Elevernes Alder kan være meget forskellig, fra 14 Aar til over 30.

EMMY BLOCH, Forstanderinde, er født den 23. Januar 1886 som Datter af Kaptajn C. J. Bloch (en af Kursus's Stiftere). Student fra Helsingør Højere Almenskole 1906, cand. phil. Januar 1908, Lærerinde ved „Kursus af 1878“ fra September 1909, Ejer og Forstanderinde for Kursus siden 1919.

E. Bloch,
Forstanderinde.

ODENSE SEMINARIUM er oprettet i 1896 ved en Sammenlægning af de da eksisterende to Seminarier, nemlig det i 1880 stiftede „Odense Kvindeseminarium“ og det i 1891 stiftede „Odense Seminarium“. — Seminariet har sine Bygninger paa Hjallesøvej og er statsanerkendt. Det virker som Fællesseminarium med tilknyttet Øvelsesskole, og under det hører et Forskoleseminarium, der uddanner Forskolelærere. Seminariets Forstander er Ejler Møller.

DEN FYNDSKE HANDELSDAGSKOLE oprettedes 1908 paa Initiativ af den kendte Skolemand Vald. Pedersen som en selvejende Institution under Odense Handelsstandsforenings Protektion. Vald. Pedersen var i 3 Aar dens Forstander. Da han 1911 trak sig tilbage fra Skolens Ledelse, blev Lektor H. O. F. Hansen, der var Engelsklærer ved Skolen, udnævnt til dens Forstander. Med Dygtighed og Energi ledede han Skolen til sin Død 1934, hvorefter Kommunalærer Olav Dons, mangeaarig Lærer ved Skolen, blev valgt til Forstander. Skolen administreres af et Skoleudvalg paa 5 Medlemmer, dels fra Odense og dels fra andre fynske Byer.

Udvalgets første Formand var nu afdøde Konsul Gædecken, der var stærkt interesseret i Skolens Arbejde. Da han 1923 flyttede fra Byen, blev han paa Formandspladsen efterfulgt af Skoleudvalgets nuværende Formand, Konsul Th. Muus, der med ikke mindre Interesse følger Skolens Arbejde, og ved Aarsafslutningen altid giver de afgaaende Elever et godt Ord med paa Vejen.

Skolens ydre Rammer har, kan man godt sige, været noget vekslende. I mange Aar har Skolen haft til Huse i Vestre Kommuneskole, hvor den med sit Haandbibliotek, sine Kort, sine store Skabe med Vareprøver og sit øvrige Skolemateriel havde indrettet sig ganske godt. Der var hyggeligt i det store Klasseværelse i Tagetagen, hvor Lyset strømmede ind fra fire mægtige Ovenlysvinduer, men lidt Uro fra de mange Børn paa Trapper, Gange og Legeplads. Det har selvfølgelig betydet meget

for Skolens Økonomi, at Kommunen vederlagsfrit gav den Husly. Men da

Kommuneskolen selv fik Brug for sine Lokaler, flyttede Handelsskolen til den store, gamle, nu restaurerede Bygning i Vindegade Nr. 53 - tidligere Kommunens Fattiggaard. Her har Skolen faaet udmærkede Lokaler, men ogsaa forøgede Udgifter, der kun

Handelsdagskolen's Bygning.

kunde klares, ved at Institutioner og Medlemmer af Handelsstanden viste deres Interesse for Skolens Opretholdelse og tegnede sig for ikke ubetydelige aarlige Bidrag.

Undervisningen fulgte i de første Aar en af Forstander Vald. Pedersen udarbejdet Plan; men Skolen kom naturligvis straks ind under den alm. Handelsskoleordning, da denne i 1912 lovfæstedes, og fra første Færd har Skolen haft alle de i Normalkursuset for Handelseksamen angivne Fag.

Selvsagt møder Eleverne med højst ulige Forudsætninger for at kunne følge det ret omfattende Kursus; men for at bøde paa denne for Undervisningen saa hæmmende Ulighed oprettedes straks en 2 Maaneders Forklasse med følgende Timeplan:

Engelsk 10 Timer, Tysk 10 Timer, Dansk 7 Timer og Regning 7 Timer ugentlig, hvor Elever, der møder uden Sprogkundskaber, faar Begyndelsesgrundene i Sprog og Regning indprentet, og hvor Elever med Real- og Mellemskoleeksamen kan faa det vigtige elementære Grundlag opfrisket, saaledes at Eleverne begynder Hovedklassen med mere lige Forudsætninger, hvad der foruden at gavne Undervisningen giver Eleven, der kommer uden synderlige Forkundskaber, en Følelse af at være paa Højde med sine, hvad Forkundskaber angaar, mere begunstigede Kammerater.

Har Skolen med Hensyn til Lokaler været noget ustabil, kan den til Gengæld opvise stor Stabilitet med Hensyn til Lærerstab. Skolen har 9 Lærere foruden Forstanderen. Det er ikke ofte, der sker Forandring i Lærerpersonalet. Kun Død eller Bortrejse fra Byen har medført Forandringer. Lærerne føler sig alle fast knyttet til Skolen og finder Glæde i at arbejde med et Elevmateriale, der som de unge Handelselever møder med Energi og Arbejdslyst. — I de forløbne 27 Aar har 572 Elever været indmeldt i Skolen. Heraf har naturligvis en Del af forskellige Grunde ikke fuldført Kursuset, bl.a. ikke bestaaet Optagelsesprøven til Hovedklassen. 483 Elever har bestaaet Eksamen.

At Eleverne føler sig knyttet til deres Skole, derom vidner Elevforeningen, der som eneste Formaal har at yde Understøttelse til Elever paa Skolen, for Tiden ca. 45 Kr. pr. Maaned. Foreningens Formand er Grosserer G. Gaardon, Odense.

Det aarlige Elevtal har i Aarenes Løb været stærkt svingende. I de senere Aar har Tallet, uvist af hvilke Grunde, været stigende, hvad der maaske kan tages som et Vidnesbyrd om, at Handelseksamen nu opfattes som et nødvendigt Led i den unge Købmands Uddannelse.

STENOGRAFSKOLEN paa Kastanievej blev i 1920 overflyttet fra Faaborg, hvor Skolen i 1906 oprettedes af Jørgen Mörck-Larsen. — Paa Skolen undervises der hovedsagelig i Stenografi efter Worm's System, desuden undervises der i Maskinskrivning, Bogholderi, Tysk og Engelsk, baade Handelskorrespondance og Talesprog. Foruden Skolens Indehaver, der i en Menneskealder har været knyttet til Handel og Fabrikdrift i Ind- og Udlandet, har dennes Søn, Bror Mörck-Larsen, undervist paa Skolen siden 1931. Bror Mörck-Larsen er født 1912 i Faaborg og er 1930 udgaaet fra Odense Katedralskole.

J. Mörck-Larsen.

Stenografskolens Opgave er nærmest at uddanne unge Handelsmænd og Kontorassistenter, og den søges af Elever fra hele Fyn og Dele af Jylland.

JØRGEN MÖRCK-LARSEN er født 1867 i Odense og uddannet ved Handel. Han drev i en Snes Aar egen Forretning i Faaborg og repræsenterede forskellige kendte Firmaer samtidig med at han ledede Stenografskolen, indtil han saa i 1920 overflyttede Stenografskolen til Odense.

B. Mörck-Larsen.

ODENSE TILSKÆRERSKOLE er grundlagt i 1928 af Catrine Hansen, der er født d. 8. August 1901 i Ejby ved Odense som Datter af Havnearbejder J. P. Hansen. I 1916 kom hun som Elev paa Svend A. Olesens Systue i Vestergade, og samtidig hermed var hun Elev paa Midtfyns Fagskole, og fra 1922—26 fungerede hun som Direktrice paa Odense Fagskole. — Den 1. Maj 1926 begyndte hun sin egen Systue paa Sofie Breumsvej, og nogen Tid efter søgte hun Kursus i København paa Tilskærerakademiet, og efter endt Undervisning begyndte hun i September 1928 sin egen Tilskærerskole. Paa denne Skole undervises der i Tilskæring saavel til Erhverv som til privat, og samtidig holdes der mindre Kursus i Syning for unge Piger. I sin Fritid underviser Catrine Hansen paa de kommunale Kursus, der afholdes paa Arbejdernes Aftenskole.

ODENSE FAGSKOLE. I Forbindelse med Skoler og lignende Undervisningsanstalter indenfor Odense By, vil det være paa sin Plads her at omtale Odense Fagskole. Den ligger paa Langelinie 29 og er stiftet d. 3. November 1910 af Frøken Nathalia Hansen, der er født d. 24. Oktober 1876 i Ørbæk.

I Løbet af Aarene er denne Virksomhed vokset til en meget omfattende Institution, der er kendt Landet over. Denne Udvikling skyldes dels Forstanderinden Frk. Nathalie Hansens Dygtighed og ukuelige Energi og dels hendes Evne til at knytte dygtige Medarbejdere til sin Skole.

Allerede som 14-aarig begyndte Frk. Nathalie Hansen at sy og oprettede snart en privat Systue med Elever i sin Fødeby. Senere var hun i 6 Aar Kursuslærerinde paa Færøerne, i Nørrejylland og i Sønderjylland. Sidstnævnte Sted rejste hun fra Plads til Plads og gav Maanedskursus i Syning, og i mange Byer blev det en Regel, at hun kom tilbage Aar efter Aar, men tilsidst blev hun udvist fra Aabenraa, og Vester Vedsted Efterskole blev derefter en Slags Centrum for hendes Arbejde blandt Sønderjyderne.

Disse Vandreaar var selvfølgelig strenge, men meget nyttige. Der pløjedes Ager-

Indgangsportal.

Odense Fagskole.

land op, stiftedes Bekendtskaber og skabtes økonomisk Begrundelse for at begynde den Virksomhed, der i Dag staar som Frk. Hansens Livsværk.

Ideen til at danne en Fagskole hentede Frk. Nathalie Hansen paa en Rejse i Finland, hvor hun besøgte en finsk Yrkeskole for Piger. Denne Oplevelse i Forbindelse med det Røre, der kort efter opstod herhjemme om Forbedring af Syerskers Kaar og Uddannelse, resulterede i, at Odense Fagskole startedes i lejede Lokaler i Vestergade 49. Den oprettedes i Samarbejde med Frk. Marie Hansen, der i 5½ Aar ledede Skolens Afdelinger for Linnedsyning og Haandarbejde, medens Nathalie Hansen selv underviste i Kjølesyning og Tilskæring. Siden Frk. Marie Hansen efter eget Ønske trak sig tilbage, har Frk. Nathalie Hansen været Eneindehaver af Fagskolen, som i 1922 flyttedes ud til Langelinie 29, der blev købt og indrettet til dette Formaal, og som med sine velindrettede Undervisnings- og Opholdslokaler afgiver en smuk Ramme om Virksomheden.

Efterhaanden som Aarene er gledet, har Skolen udvidet sit Virkefelt betydeligt og har samtidig holdt sig paa Højde med det bedste. Foruden de almindelige Kursus i Syning og Klipping for unge Piger, der vil lære selv at sy deres Tøj, er der en særlig Afdeling for Uddannelse af Direktricer og Kursuslærerinder, Aarskursus for Faglærerinder - altsaa Uddannelse med Erhverv for Øje - og endvidere er der et udmærket kombineret Husholdnings- og Sykursus, hvor Eleverne skiftevis faar Undervisning i de paagældende Fag. Da der viste sig Trang til det, udvidedes Skolen senere til en Kostskole, der kan rumme nogle og tyve Elever. Ved Jubilæet i 1935 havde Skolen været besøgt af ca. 7500 Elever.

Naturligvis har Frk. Nathalie Hansen ikke alene kunnet magte den store Opgave, men hun har haft en udmærket Stab af dygtige Medarbejdere. Hendes Søster, Fru Dagmar Rasmussen, har siden Skolens Oprettelse ledet Husholdningen, Lærerinderne Frk. Kathrine Knudsen og Frk. Kirstine Nielsen har i ca. 25 Aar deltaget i Undervisningen, Frk. Johanne Fiil har været der i 16 Aar, medens Husholdningslærerinde

Parti fra Haven (Middagshvile).

Frk. Ingeborg Rasmussen har forestaaet Ledelsen af Husholdningsafdelingen siden dennes Oprettelse. --- Endelig kan det nævnes, at Fru Else Henriksen i over 20 Aar har passet Rengøringsarbejdet paa Skolen.

Ved Skolen er der ansat 5 Lærerinder og en Økonoma.

Skolen er statsanerkendt for Uddannelse af Syersker til Erhverv, og Invalideforsikringsretten har de sidste 5 Aar benyttet Skolen for ca. 10 Elever aarlig og afholdt alle Udgifter for disse.

I umindelige Tider har Dansen været en af de Underholdninger, der typisk har fulgt Slægt efter Slægt, fra Byernes værdige Patricierhuse til Landets store Høstfester og Folkegilder. Nu i vore Dage gaar de fleste Børn i Danseskole, hvor de indvies i Dansens Mysterier. Naar man tænker paa Dans, kommer man uvilkaarlig til at tænke paa de store, stilfulde Skovfester, der i ældre Tider afholdtes i Fruens Bøge. Den gamle Skovforening talte mellem sine daværende Medlemmer kun Byens bedste Borgerskab, men Tid efter anden hensygnede den, og kommer man nu gennem Fruens Bøge, da ser man det triste Syn, at de gamle hyggelige Estrader er helt ødelagte, alt bærer Præg af Forfald, og intet minder om svundne Tidens glade Fester, der som Regel endte med Dans.

I det følgende vil vi nærmere fortælle om de Danseskoler, der i de sidste Tider har betydet noget for Byen og dens Opland.

Elever paa et Afdansningsbal i Emil Nordskovs Danseinstitut i 1934.

EMIL NORDSKOV'S DANSEINSTITUT er et af Byens største. Hr. Nordskov var oprindelig Militær, har gennemgaaet Hærens 2-aarige Gymnastikskole og derinde faaet sin Danseundervisning af den kendte Gymnastik- og Danselærerinde Frk. Magdalene Poul Petersen.

Under Verdenskrigen, da den moderne Dansebevægelse væltede ind over Landets Grænser, begyndte

Hr. Nordskov sammen med Strømvig at undervise i Dans, men det var kun for en kort Tid, saa opløstes Samarbejdet, og Hr. Nordskov oprettede sit eget Institut og har siden da støt og roligt ført det frem til en anerkendt Danseskole, som søges af Børn, Ungdom og Gifte. — Hvert Aar besøges Institutet af 1000 til 1200 Elever, der altid føler sig godt hjemme paa Institutet, under Hr. Nordskovs Ledelse.

Børn fra Emil Nordskovs Danseinstitut, der deltog i Folkedansene ved H. C. Andersen Festlighederne.

Emil Nordskov,
Danselærer.

Undervisningen har altid været afholdt i Industripalæets Festsal og paa Fyns Forsamlingshus. — Endvidere har Hr. Nordskov i sin Villa indrettet en lille hyggelig Sal, der udelukkende anvendes til Enetimer og besøges af Folk fra hele Fyn.

Under H. C. Andersen Festlighederne i Odense 1930 stillede Institutet med et Hold paa 250 Børn, der i smukke Dragter dansede Folkedanse i Slotsgaarden og i Fruens Bøge.

Foruden at passe sin Virksomhed i Odense har Hr. Nordskov tillige givet Undervisning i Dans paa Glamsbjerg Hotel og Haarby Gæstgivergaard i Vestfyn samt Lumby og Lunde paa Nordfyn.

THORA OG VALD. ANDERSENS DANSESKOLE er grundlagt 1922 af Valdemar Christian Andersen, der er født d. 16. Juli 1888 i Odense som Søn af Malermester Søren Andersen og gift 1907 med Thora Andersen. — Efter endt Uddannelse paa forskellige Instituter begyndte Andersen og Hustru en mindre Undervisning paa „Hotel Royal“ i Odense, men mest kom deres Skole til at omfatte Landsognene. Saaledes er

Undervisning i Folkedanse i Verninge Sogns Forsamlingshus.

Danseundervisning i Sandager Sogn.

rup, Sandager, Kirkeby, Veringe med flere. — Det er vanskeligt at sige, hvilken af de fynske Danseskoler, der staar højest, men naar en Skole har virket gennem 15-20 Aar over det ganske Fyn, kan det ikke nægtes, at den faar et eget velklingende Navn.

JØRLIS DANSEINSTITUT blev startet under beskedne Former paa Park Hotel i Odense den 18. Januar 1932 med ca. 35 Elever. Det havde dog hele Tiden været Meningen at oprette et fuldt ud moderne Institut, men Lokalespørgsmaalet voldte store Vanskeligheder, indtil det i den 11. Time lykkedes at faa en Overenskomst med Bogbinder Fuhrmann, der netop stod for en Ombygning ved „Kosmorama“s Forandring til „Fønix-Teatret“. Her i Kongensgade Nr. 31 blev saa indrettet en ca. 100 Kvadratmeter stor privat Sal for Institutet, der havde tilhuse der i 3 Sæsoner, indtil dette Lokale blev for lille, i 1935, for den stadig voksende Skole. Fra September 1935 flyttede Skolen til Odense Folketeaters Selskabslokaler, der ved Velvilje fra Direktør Barsøe-Sørensens Side blev stillet til Raadighed. Dette er dog kun en Station paa Vejen fremad, idet Skolen, saasnart Lejlighed gives, agter at bygge selv for derigennem at kunne samle de bedste Enkeltheder fra inden- og udenlandske Instituter.

I Begyndelsen underviste Skolen kun i moderne Danse, som Jørli havde specialiseret sig i, og han har i den forholdsvis korte Tid, som Skolen har bestaaet, opnaaet at blive regnet for den førende Pædagog indenfor dette Felt. Efter at Fru Jørli i Januar 1935

der bogstavelig talt ikke et Landsogn paa Fyn, hvor de ikke har undervist. I over 60 forskellige Stations- og Sognebyer har deres Skole afholdt Kursus, og deres Danseskole er sikkert den Skole, der er bedst kendt paa Fyn, i hvert Fald i Landsognene. Gennem en lang Aarrække har de undervist i følgende Byer: Haarby, Gislev, Kra-

Elever fra Jørlis Institut.

indtraadte som Medindehaver af Skolen, blev Undervisningsstoffet udvidet til ogsaa at omfatte Step, Plastik, Ballet, Akrobatik og Scenedans, hvilke Kunstarter ogsaa viste sig at kunne fange Publikums Interesse, saa denne Afdeling af Skolen stadig er i hurtig Udvikling, idet Fru Jørli's Dygtighed og store Indsigt i sit Fag straks gik op for Eleverne, der tillige sætter Pris paa hendes venlige og indtagende Væsen.

Foruden den almindelige Undervisning har Skolen fra September 1935 ogsaa paataget sig det ansvarsfulde Hverv at uddanne og eksaminere vordende Danselærere og Lærere. Saadant Kursus varer 1 eller 2 Sæsoner, alt efter det Antal Fag Aspiranten ønsker, og afsluttes med en Eksamen med danske eller (saafremt muligt) engelske Ekspertes som Censorer. At Publikum har Tillid til Skolen viste første Aars Tilslutning af vordende Pædagoger.

Det har altid været Skolens Stolthed at kunne fremvise gode Resultater. Ingen nok saa tungnem eller umusikalsk Elev bliver opgivet paa Halvvejen, og med Hensyn til Elever med Anlæg for Dans har Skolen — indenfor et Tidsrum af en Sæson — været i Stand til at gøre disse til Fyns dygtigste Dansere, der har vundet i forskellige Konkurrencer, ikke alene i Odense, men ogsaa andre Steder. Om Vinteren er der Undervisning fra Formiddagen til sent om Aftenen i alle Ugens Dage, og Søndag Eftermiddag fra Kl. 4—6 har Eleverne (ogsaa forhenværende) fri Adgang til at øve sig i det Stof, som de har lært. Teori alene er jo ikke nok, der maa ogsaa gives Eleverne Lejlighed til Træning under sagkyndig Ledelse. Det er da ogsaa almindelig kendt, at dersom en Elev forlader et Kursus uden at kunne danse, saa er det Elevens egen Skyld.

Foruden at være anerkendte Pædagoger er Hr. og Fru Jørli ogsaa dygtige Dansere, der altid er kærkomne Gæster i Foreninger eller paa Hoteller, hvor der ønskes Demonstration af moderne Danse.

I December 1935 fik Hr. og Fru Jørli den ærefulde Opfordring at medvirke som Dommere i København ved Udtagelsen af det bedste danske Par, der skulde konkurrere ved de internationale Turneringer i Blackpool, England.

HANS JØRLI, Danselærer, er født den 22. Februar 1901 som Søn af Overdyrlæge S. J. Sørensen, Odense. Uddannet til Danselærer hos R. E. Pellum, København, der paa dette Tidspunkt var Verdensmester i moderne Dans. Tog efter endt Kursus Eksamen med højeste Karakter af samtlige Aspiranter. Har i de efterfølgende Aar stadig fortsat Uddannelsen hos forskellige engelske Ekspertes og henter stadig sammen med sin engelskfødte Hustru alle Nyheder hjem direkte fra England. Er Medlem af Dansesammenslutningen „Terpsichore“, København.

Hans Jørli,
Danselærer.

JOAN JØRLI, Danselærerinde, er født Esme Joan Akers i Ware, England, som Datter af Sekretær i Whaiti Gold Mine Company, London, Cyril Akers. Uddannet hos Miss Eve Tynegate-Smith, Indehaver af Queens School of Dancing, London. Tog Eksamen med Diplom og er Medlem af Englands førende Dansesammenslutning: „Imperial Society of Teacher of Dancing“.

Joan Jørli,
Danselærerinde.

FRØKEN JENNY BRYDER begyndte i Aaret 1932 en mindre Danseskole i Odense, efter at hun i flere Aar havde taget Undervisning i Dans, Plastik og Ballet. Frøkenen har gennemgaaet Fru Seldorffs Balletskole og er yderligere uddannet hos Fru Arnback og hos Johnna Beitzel. — Da Frøkenen begyndte sit Danseinstitut i Odense,

Plastik og Dans i Jenny Bryders Institut.

i Skolen paa Nonnebakken, meldte der sig langt flere Elever end egentlig ventet. Foruden i Dans underviser Institutet i Motionsgymnastik, i Step og Plastik samt særskilte Hold i Ballet. — Frøken Jenny Bryder er født i 1903 og har siden 1925 været knyttet til Danseundervisningen i Odense. Frøkenen har ogsaa ladet afholde Kursus i flere af Oplandets Byer, der i blandt Ejby og Middelfart.

Jenny Bryder,
Danselærerinde.

GERDA FORSBERG, Danselærerinde, er født 1912 i Aarhus. Frøkenen paabegyndte Danseundervisning i 1919, var paa Skole hos Thorsø i Aarhus, fortsatte Undervisningen fra 1922—26 hos Betty Theil, hvor hun lærte Plastik og Ballet. Fra 1928—30 tog Frk. Forsberg videre Uddannelse hos Fru Helga Egdø og undervistes her i Dans, Ballet, Plastik og Step. I 1931 tog Frøkenen DanseRingens Eksamen i København. Kort derefter overtog Frk. Forsberg i Forening med Frk. Gudrun Thomsen en Danseskole, ledede desuden en Balletskole i Aarhus og havde selv Danseskoler i Kalundborg og Vejen. Frøkenen har ogsaa haft Danseskoler i Maarslet-Otterup og Brobyværk. 1935 begyndes selvstændig Skole i Odense. Under-

visningen foregaar forskellige Steder, i Giersings Realskole undervises der i moderne Dans, Plastik og Ballet for Børn, andre Hold danser paa Frk. Schmidts Skole, Enetimer og Kursus for voksne samt Motionsgymnastik afholdes i Salen paa Klingenberg. Frøken Forsberg er kendt fra de mange Opvisninger, hun har deltaget i, især i Jylland.

Gerda Forsberg,
Danselærerinde.

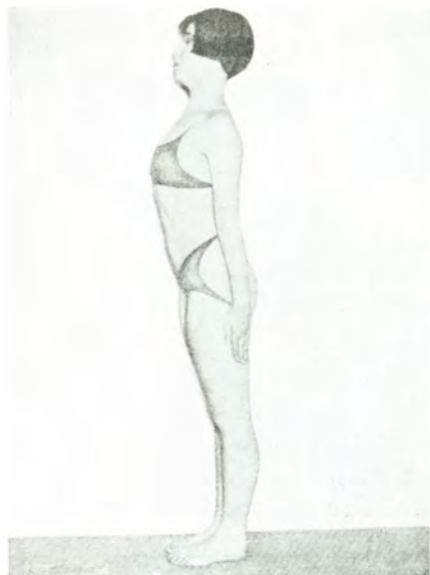
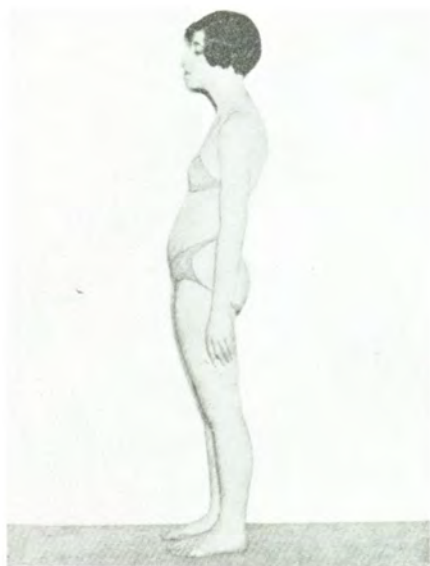
UNDER Omtale af de Virksomheder, der rører sig indenfor Odense By, kræver Mensendieck-Gymnastikken ogsaa sit Kapitel. — Odense har i den professionelle Mensendieck-Verden Ord for at være en lydhør By. De, der først gjorde Propaganda for at faa Mensendieck-Gymnastik indført i Odense, har haft den Tilfredsstillelse at se deres Bestræbelser kronet med Held langt over Forventning. Hvor ofte hæves ikke Stemmer for at lancere noget nyt, men ligesaa ofte dør Stemmerne hen, resultatløse som et Raab i den gølge Ørken.

Mensendieck-Gymnastikken bærer Navn efter sin Skaber, Amerikanerinden Doktor Fru Mess M. Mensendieck. Et skarpt Blik og en kunstnerisk Indstilling var den første Kim, hvoraf hendes Gymnastik voksede op. Det skarpe Blik brugte hun paa Billedhugger-skolen, hvor hun var Elev, og hun saa mangt og meget, der var gaaet i Forfald paa det menneskelige Legeme. Især fæstede hun sig ved den Skødesløshed, hvormed Modellerne brugte deres Muskler, naar de skulde indtage eller fastholde en bestemt Stilling. Det slog hende, at der maatte være aldeles bestemte Love for Anvendelsen

af Muskulaturen baade statisk og mekanisk, i Hvile og i Bevægelse. Denne dybtgaaende Interesse førte hende over til Lægevidenskaben med Muskler og deres Funktioner som Speciale. Fru Mensendiecks kunstneriske Evner blev altsaa suppleret med indgaaende anatomisk og fysiologisk Viden, hun ser ikke alene om et Legeme er smukt, hun ved ogsaa, hvorfor det er smukt, og, i modsat Fald, hvad der kan og bør gøres for at korrigerer og forskønne.

Man kan betegne Mensendieck-Gymnastikken som en Form for Bevægelseslære. Fru Mensendieck gaar ud fra det Princip, at det menneskelige Legeme er underkastet de samme Love som en hvilkensomhelst anden Bevægelsesmaskine, der drives af en Kraft. Opfyldes disse Love, fungerer Maskinen tilfredsstillende, i modsat Fald gaar det ud over Bevægelseevnen. For at skabe Bevægelse maa Hjernen sende en Ordre via Centralnervesystemet til Muskulaturen. Er Musklerne fuldt funktionsdygtige, effektueres Ordren omgaaende med Kraft og Hensigtsmæssighed. Fru Mensendieck har bygget sin Gymnastik ud fra den Grundsætning, at Viljekraft kan spænde Muskler stærkere end nogen kunstig Paavirkning udefra.

Øvelserne tager Sigte paa at lære Eleverne at føle og kende deres Muskler samt bruge dem planmæssigt og bevidst istedet for i Flæng og tilfældigt. „Mange Kokke fordærver Maden“, man bør ikke spænde hele sit Muskelapparat for at udføre en Bevægelse eller et Arbejde, hvortil der i Virkeligheden kun kræves en dygtig Medvirken af de dertil bestemte Muskler. Et Legemes Skønhed er afhængigt af Knoglernes indbyrdes Harmoni. Musklerne nærmer eller fjerner Knoglerne til og fra hinanden, et velafbalanceret Muskeltræk mellem disse Knogler paavirker blandt andet Ledene paa gunstigste Maade og maa nødvendigvis i det lange Løb virke henimod denne indbyrdes Harmoni. Et dygtigt og planmæssigt Muskelarbejde fremmer Blødcirkulationen og er i sig selv et Værn og Væрге mod overflødig Fedt. Hermed være ingenlunde sagt, at man er assureret mod Korpulence, hvis man bare dyrker Mensendieck-Gymnastik, ej heller at man er sikker paa at tabe mange Kilo, fordi man begynder at drive Mensendieck. Fedt kan være en Sygdom med dybtliggende indre Aarsager, og den kureres ikke ved Hjælp af korrekt Bevægelsesteknik, selv om det kan være godt at tage med som et Led i Kuren. Kun Fedt som Følge af almindelig Overernæring plus manglende Motion skal nok undergaa en Forandring til det bedre, naar man lærer at bruge sine Muskler kraftigt og hensigtsmæssigt og samtidig holder et lille Øje med Paafylldningen.

Naar man benævner Mensendieck-Gymnastik Bevægelseslære, saa menes ikke hermed, at man kun skal lære at bevæge sig korrekt i sin ugentlige Gymnastiktime, og ellers synde mod alle Bevægelseslove i sin daglige Færden og Dont. Det er tværtimod Meningen, at det lærte skal absorberes og blive Natur, hvorved netop Dagliglivets mange Gøremaal bliver udført paa den mest hensigtsmæssige Maade. Naar alt Muskelarbejde rent ubevidst foregaar planmæssigt og med en vis Økonomi, kan det daglige Arbejde komme til at virke opbyggende for Legemet istedetfor nedbrydende, som desværre ofte er Tilfældet. Efter som Mensendieck-Gymnastikken saa decideret tager Sigte paa individuel Behandling af hver Elevs specielle Mangler og Svagheder, kan den tillempes selv efter svage Kræfter og med Held anvendes selv over for svage Mennesker. Blandt andet i Kampen mod Eftervirkningen fra Børnelammelse

har der været opnaaet gode Resultater.

Mensendieck-Gymnastikken kom ikke til Danmark direkte fra Amerika. Den gik over Tyskland, Holland, Norge og Sverrig. Saa snart Fru Mensendieck var parat til at lancere sin Gymnastik, var det naturligt, at hun først tænkte paa at lægge ud i U.S.A., hvor hun hørte hjemme. Men Amerikanerne var paa det Tidspunkt meget puritanske, de reagerede stærkt overfor Fru Mensendiecks Krav om Gymnastik uden Klæder. De forstod aldeles ikke de pædagogiske Grunde, Overvaagen fra Læreriendens Side af hver Muskelsammentrækning og Selvkontrol fra Eleven, der skulde iagttage sine Muskler, staaende mellem to Spejle. Denne Handicap, som forøvrigt nu har rettet paa sig (Krigen gjorde det af med en Del af den amerikanske Puritanisme), fik Fru Mensendieck til midlertidigt at forlade U. S. A. og henlægge sin Virksomhed til Tyskland, hvor hun i alt Fald hurtigere mødte større Forstaaelse. Forholdene i Tyskland, som de udviklede sig paa Grund af Krigen, førte Fru Mensendieck til Holland, hvor hun i 2 Aar havde en Skole i Haag. Hovedsædet for Europas Mensendieck-Gymnastik findes forøvrigt stadig i Holland. For at værne det store Arbejde, som Fru Mensendieck personligt har udført i Europa, og andre har taget op efter hende, er der nemlig dannet en international Liga med Præsidentskab i Holland.

Mensendieck-Gymnastik er i sig selv et Hele og kan kun forringes, hvis den pilles fra hinanden og iblandes Brudstykker fra andre Gymnastik Systemer. Laante Fjer kan sommetider dupere rent overfladisk, men aldrig forøge Værdien af det, der er værdifuldt i sig selv. Karakteristisk for Odenses Modtagelse af Mensendieck-Gymnastikken er den Kendsgerning, at Odense begyndte med at dele Mensendieck-Læreriende med Esbjerg og Kolding. Tilgangen i Odense blev imidlertid meget snart saa stor, at de to andre Byer blev helt distancerede. — Nu har Odense sit eget Institut ledet af Frøken Agda Christophersen. Institutet i Odense staar gennem „Dansk Mensendieck Forbund“ i Forbindelse med „den internationale Liga“ og gennem Ligaen i Kontakt med Fru Mensendieck selv.

AGDA CHRISTOPHERSEN er uddannet i 1928 og fik supplerende Uddannelse i 1929. Institutet i Odense er oprettet i 1930.

ODENSES INSTITUT FOR BERTRAM GYMNASTIK er oprettet i 1930 af Frøken Valborg Ingrid Margrethe Thingberg, der er født 1901 som Datter af Proprietær Chr. Thingberg, Strandskov pr. Hjulby. - Uddannet paa Agnete Bertrams Skole i København og ansat her fra 1922 til 1930. - Begyndte som Elev, virkede et Aar som Assistent

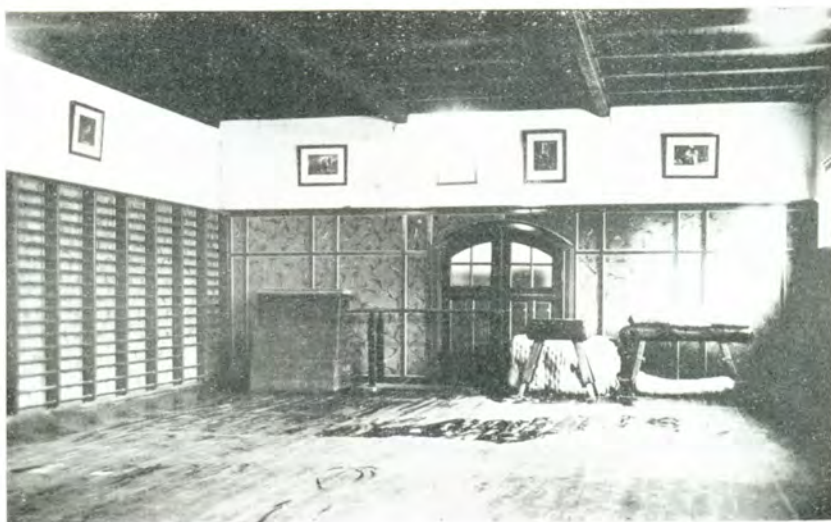
og Resten som Lærerinde. Gymnastikundervisningen foregaar i Nørregades Friskole. Alle Eleverne bærer hvid Tricot-Underdragt med en creme Overdragt.

Om den Bertramske Gymnastik, der i særlig Grad er beregnet for Kvinder, skal siges, at denne Art Motion synes som skabt til Kvindens særlige Bygning, Anlæg og Bevægelsesform. Paa denne Grundopfattelse hviler denne Art Gymnastik, der tillige gennem videnskabelige Forskninger nøje er planlagt i Øvelser og Undervisningsform. Den stræber at give det fulde Herredømme over Legemet, saa baade Hvile og Bevægelse bliver fri og harmonisk. Som et Hjælpemiddel i denne Undervisning anvendes Musikken, dels for at understøtte Rytmen og dels for at hjælpe Gymnasten til at give Udtryk for Bevægelsens psykiske Indhold.

Et Gymnastikhold.

FRØKEN ESTHER SKRIVERS GYMNASTIKSKOLE er oprettet i 1932 af Esther Skriver, der er født den 18. April 1909 som Datter af Skoleforstander P. J. Skriver, Glamsbjerg Friskole. Frøkenen er gennem en længere Aarrække uddannet som Gymnastiklærerinde og har virket som saadan ved Nørregades Friskole siden 1932. Hun har gennem en længere Aarrække været Elev paa Niels Bukhs Skole i Ollerup. - Fra 1926-28 var Frøken Skriver paa Snoghøj Gymnastikskole, men kom i 1929 til

Ollerup. Hun var med det udvalgte Hold paa Niels Bukhs store Jordomrejse og var med i Eliteholdet, det saakaldte „Japanhold“. Senere har Frøkenen fortsat sin Uddannelse paa Statens Gymnastikinstitut i København.

Frøkenens Gymnastikskole underviser sine Elever paa Friskolen i Nørregade. Den omfatter Motionshold, Ungpigehold, Børnehold m. m. Hr. Viggo Jensen og Frk. Mie Eriksen er ansat som Lærer og Lærerinde ved Skolen, og de er begge uddannede paa Ollerup. Der undervises i Skolen efter Niels Bukhs System.

ODENSE KØBSTAD var i ældre Tider ikke bedre stillet med Hensyn til Spørgsmaalet Børnehjem og Asyler end Landets øvrige Byer. Det var her som overalt i Landet sparsomt, hvad man gjorde for Børnene. Ganske vist havde man Skolerne, der Tid efter anden omend langsomt tog bedre Form og mere og mere fik Øjnene op for, at ogsaa fattige Børn kunde sidde inde med Evner, der burde udnyttes. Friskolerne afløstes af Folkeskolerne, og de lærde Skoler blev tilgængelige for alle Befolkningens Klasser. Dog først langt senere begyndte man at gøre noget virkeligt for de mindre Børn, hist og her dukkede der Børnehjem og Asyler op, og af disse er Asylerne de ældste. Odense fik sit Asyl i Aaret 1837, og det laa dengang i Nedergade, men i 1840 flyttedes det til Asylgade, hvor det fik sin egen Bygning, nemlig den det har den Dag i Dag. Den første Asylmoder, Fru Christiane Marie Birkedal, der var født 1801 og døde 1878, var Enke efter Lægen Birkedal, og hun er sikkert den, der har gjort det største Arbejde for denne Sag.

Egentlig først ved Aarhundredskiftet begynder man alvorlig at overveje Opgaven om Optagelse af de smaas Vel, og der opstod flere og flere Hjem, der skulde løse denne Opgave. — Vi skal paa de følgende Linier fortælle om nogle af disse Hjem, Børnehaver og Plejehjem, der tildels alle er fra nyere Tid.

MENIGHEDSHUSET BETHANIA er bygget i 1883, og dets Tilblivelse skyldes egentlig Sognepræsten J. Johansen, der virkede ved Frue Kirke. Det første offentlige

Menighedshuset „Bethania“.

Møde, der behandlede Sagen om Menighedshusets Oprettelse, afholdtes d. 17. Januar 1882, og ved dette blev det meget betonet, at man foruden et almindeligt Menighedshus ogsaa ønskede en Bygning, hvori der fandtes Plads og Lejlighed til at løse praktiske Opgaver. Man oprettede da et Asyl i denne Bygning, og igennem Tiderne er

dette blevet betænkt med flere testamentariske Gaver skænkede af odenseanske Forretnings- og Industrifolk. Den første Asylmoder var Diakonisse Marie Schmidt. I Tiden fra Asylets Oprettelse og indtil Aarhundredskiftet skiftes der hyppigt Asylmødre, men i 1900, da Henriette Blom overtager Stillingen, synes man at have fundet

Fra Haven i Bethanias Asyl.

den rette, og hun virkede da ogsaa i denne Gerning i 21 Aar og er sikkert den, der har sat sine dybeste Spor i Asylets Gerning. Hun afløstes af Frk. Ester Poulsen, der i 1931 indgik Ægteskab med Sognepræst Flintholm og derfor forlod Stillingen. Næste Bestyrerinde er den nuværende Frk. Kirsten Jacobsen, der er født 1893 og uddannet ved Frøbels Børnehaveskole, ansat ved Asylgerning i København fra 1922—26, Assistent ved Østre Børnehavn i Odense fra 1928—29.

Det skal siges, at Bestyrelsen for Bethania Asyl har forstaaet at følge med de Krav, der i vor Tid stilles til Børnehjem og Asyl. Asylet er mere og mere gaaet over til at virke som egentlig Børnehavn.

En stor Del af Menighedshuset Bethania optoges tidligere af et Pensionat, hvis Lokaler i 1935 indrettedes til et Spædbørnshjem. Efter at dette er sket, kan man med Rette sige, at Stifternes Tanke og Ønsker om, at dette Menighedshus skulde være til praktisk Gavn for Menigheden, er sket Fyldest.

Bethania Spædbørnshjem er uden Tvivl det smukkeste „Hjem“ i Odense. — De gamle Pensionatslokaler er omdannede og malede i friske, lyse og festlige Farver, Rummene er store og luftige, og Hjemmet har Plads til 30 Spædbørn i Alderen fra 1—3 Aar. Da man indrettede Spædbørnshjemmet, indlagde man alle moderne Sanitetsartikler her, og samtidig fik Asylet lignende Installationer. Side om Side har disse to Børneinstitutioner nu Raadighed over det meste af Menighedshusets Stueetage, der ogsaa rummer Beboelse for de to Forstanderinder.

Spædbørnshjemets Leder er Frk. Marie Hansen, der er født i 1899 og uddannet i Barnepleje ved Hospitaler i København og Aarhus, har været Assistent ved Vejle Optagelseshjem i 6 Aar, ved Haderslev Optagelseshjem i 2 Aar og ved Aalborg Optagelseshjem i 1 Aar, siden 1935 Forstanderinde ved Bethanias Spædbørnshjem i Odense.

ODENSE KOMMUNES BØRNEHJEM I BOLBRO er oprindelig oprettet i 1879 af Odense Byraad paa Initiativ af daværende Fattiginspektør, Justitsraad Johansen, men det havde da til Huse i en Fløj af Fattiggaarden og kaldtes „Odense Købstads Opdragelsesanstalt“. Efterhaanden blev man klar over det paa mange Maader uheldige

i at anbringe Børn i Fattiggaarden, selv om de havde egne Lokaler, og Byraadet vedtog derfor at opføre et Børnehjem i Bolbro, ca. 3 km fra Byens Midtpunkt. Det blev indviet og taget i Brug den 9. Juni 1909. Bygningen, der ligger frit og smukt, har Plads til 66 Børn, omtrent lige mange Drengene og Piger, i Alderen fra 3 Aar og til Konfirmationsalderen.

SCT. HEDVIGS SØSTRENES BØRNEHJEM i Odense er oprettet i 1907 og ligger i Absalonsgade. Sct. Hedvigs Søstrenes Congregation blev stiftet d. 14. Juni 1859 af Prælat Robert Spiske, Domherre ved Katedralen i Breslau. Ordensens Formaal er ved Siden af Medlemmernes personlige Helliggørelse i første Linie forældreløse, forladte og vanrøgtede Børns Opfostring og Opdragelse, dels i Vaisenhusene og dels i Opdragelsesanstalter, men Søstrene underviser desuden i Folkeskoler, Børnehaver, Haand-

arbejds- og Husholdningskoler samt tager sig af Syge- og Fattigpleje. Ordenssamfundet omfatter: den tyske Ordensprovins med 21 Filialer, den danske Viceprovins med 11 Filialer, den polske Provins med 5 Filialer og den tschekiske Provins med 25 Filialer.

Sct. Hedvigs Søstrenes Børnehjem.

I Begyndelsen gik det meget smaat for Søstrene, men de mange Begyn-

delsesvanskeligheder er forlængst overstaaede. Hjemmet var oprindeligt indrettet for baade Drengene og Pigerne, men Pladsforholdene blev snart for trange, og man maatte tænke paa at udvide. Istedet for at bygge i Odense flyttede man Pigerne til et nyt Hjem i Haderslev. Dette skete i 1921, og siden da har Hjemmet i Odense udelukkende været et Hjem for Drengene. Der kan ialt optages 24 Drengene, disse søger alle Skolen, der er knyttet til Sct. Albani Kirke. Hjemmet er gennem Tiderne udvidet med en ny stor Tilbygning, hvor der er rummelige Sovesale og udmærkede Sløjd- og Opholdsstuer.

VUGGESTUEN i Vindegade paabegyndte sin Virksomhed i Aaret 1901 og boede da til Leje i nogle smaa Lokaler i Vindegade tæt ved den nuværende Vuggestue. Faa Aar efter Oprettelsen erhvervede Vuggestuen den Ejendom, hvor den nu har til Huse. Denne var dengang en lille, meget gammel Bindingsværksbygning, der i Aaret 1926 afløstes af den nuværende Bygning. I denne er der nu indrettet en udmærket Vuggestue med rummelige og luftige Sove- og Opholdssale. Der er særskilt Bade- og Vaskeværelse, udstyret med et meget praktisk Barnebadekar, hvori Barnet sidder som i en Stol. — Vuggestuen oprettedes egentlig ved frivillige Bidrag, men nu faar den

baade Stats- og Kommuneilskud og ligeledes Andel i de Midler, der indsamles ved Børnehjælpsdagen i Odense. Vuggestuen ledes af en Bestyrelse, hvis Formand er Fru Overlæge Egede.

Vuggestuen ledes af en Forstanderinde. Blandt de, der har beklædt Stillingen, maa særlig fremhæves Frk. Kristine Pedersen, der i 17 Aar virkede ved Vuggestuen og her udførte et stort og opofrende Arbejde til Gavn for de smaa. Nuværende Forstanderinde er Frøken Anna

John-Hansen, der er født 1889 og har været ved Vuggestuen siden 1926. — Vuggestuen er aaben fra Klokken 6 Morgen til Klokken 18 Eftermiddag.

Odense Vuggestue i Vindegade.

HAUSTEDGAARD BØRNEHJEM ligger paa Hunderupevej og er et af de nyeste Børnehjem indenfor Odense Kommune, idet det er oprettet i 1935.

Den Bygning, hvori Børnehjemmet har til Huse, ligger i Odense Bys fornemste Villakvarter og blev oprindeligt benyttet til Klinik, der oprettedes i 1927 af Fru Else Gredsted Møller. Klinikken ophævedes i 1934, og Bygningen overdroges da til Børnehjemmet. Dette er oprettet af Odense Kommune, men Bygningen, hvori det ligger, tilhører Fru Gredsted Møller.

Børnehjemmet ligger paa historisk Grund, idet Bygningen er opført paa Tomten af den gamle anselige og fornemme Haustedgaard. — En Del af Bygningen bevares endnu i den Længe, der gaar bag Hovedbygningen, og hvori Spisesalen ligger. (Om Haustedgaards Historie skal vi senere fortælle).

Børnehjemmet virker som Optagelseshjem for Børn, der her kan opholde sig i kortere eller længere Tid. Hovedsagelig er det Børn fra Hjem, hvor Forældrene paa Grund af Sygdom ikke er i Stand til at passe deres Børn. Børnene optages i Alderen fra 2 til 14 Aar, og Hjemmet har Plads til ialt 19 Børn.

Dets Forstanderinde er Fru Else

Haustedgaard Børnehjem.

Gredsted Møller, der er uddannet som Sygeplejerske og Massøse, dels herhjemme, dels i Udlandet. Fruen har virket ved Kommunehospitalet i København og opholdt sig i Amerika og Indien, hun er Forfatter til flere Børnebøger, bl. a. „Lille Joan“ 1932 og „Nico som Opdager“ 1933.

BØRNEENES PLEJE OPTAGELSESHJEM er oprettet i 1907 af Selskabet „Børnenes Pleje“ paa Initiativ af Overlæge Hertel og Læge Schold. Ved Oprettelsen havde Hjemmet til Huse i Fru Dorthea Hansens Hjem i Thorsgade, men i 1914 købtes Villæen Enghavevej 37, og Optagelsehjemmet flyttedes hertil. Hjemmet er beregnet til at optage 10 Børn i Alderen indtil 2 Aar. I Oktober 1935 flyttedes Hjemmet til det kendte „Helsebo“, der ombyggedes til dette Formaal. I disse nye Omgivelser bliver der Plads til 30 Spædbørn.

Fru Dorthea Hansen var Hjemmets Forstanderinde fra 1911—34, da hun afløstes af sin Datter, Frk. Marie Hansen, der er født 1894 i Odense og uddannet i Børne- og Sygepleje. Hun har virket ved Plejehjemmet siden 1919.

Lokale i Vestre Børnehave.

muneskole, men Pladsen var trang. Der aabnedes med 26 Børn, men allerede faa Maaneder efter var Elevantallet vokset til 33, i 1929 til 45, og nu er der over 50. Den beskedne Plads, der startedes med, forsløg imidlertid kun kort Tid, og ved Velvilje fra Skolen fik Frk. Brandt overladt hele Portnerlejligheden, og denne blev istandsat og indrettet til Børnehaven efter de frøbelske Principper. Her er gode Lokaler og sanitære Anlæg. Børnehaven har faaet overdraget af Kommunen en særdeles god Lægeplads med Læskur og Gruskasse og med Anlæg af smaa Haver til Børnene. Børnehaven søges af mindre bemidlede Folks Børn, og det er en udmærket Forskole for de smaa, der skal fortsætte i kommunale Skoler eller andre. Den har siden Oprettelsen været stærkt besøgt, og Frk. Karen Brandt har vundet talrige smaa Hjerter.

MENIGHEDSBØRNEHAVEN I FÆRØGADE er den første Menighedsbørnehaven, der er oprettet uden for København. Dens Tilblivelse skriver sig fra 1929. Børnehaven ligger midt mellem de gamle Husvilde-Barakker i et af de fra den Tid grund-

VESTRE BØRNEHAVE paabegyndtes i 1928 af Frk. Karen Brandt, der er født i Odense i 1904 som Datter af Købmand Brandt. Hun er uddannet paa Frøbel Højskolen og har haft praktisk Gerning paa forskellige Børnehjem og i Børnehaver.

Børnehaven begyndte i en Portnerbolig i Vestre Kom-

murede Huse, der er stillet til Raadighed af Odense Kommune. Huset har gennemgaaet en særdeles vellykket Ombygning og Istandsættelse, der er ledet af Hr. Arkitekt Rud. Børnehaven har her udmærket gode Lokaler og en dejlig lille Legeplads, der ligger omkring Bygningen, og hvori Børnene frit kan tumle sig. Hver af de

Lokale i Færøgade 1.

større Børn har deres egen Have at passe. Børnehaven kan ialt rumme 50 Børn, og de kan komme her fra 2 til 7 Aars Alderen. Det daglige Besøg i Børnehaven har hvert Aar været mellem 50 til 60 Børn, og den er aaben fra 6¹/₂ Morgen til 5 Aften. For Opholdet betales der 60 Øre om Ugen. De Forældre, der kan, betaler dog nu 1 Krone, efter at Børnehaven i 1933 begyndte at give Børnene en Ret varm Mad (Formad) i Stedet for den varme Mælk, hvert Barn ellers fik daglig.

Arbejdet i Børnehaven ledes efter de frøbelske Principper. Dens Leder er Frk. Anna Marie Prip, der er født 1903 som Datter af Direktør Valdemar Prip. Hun er uddannet paa Frøbel-Højskolen fra 1925—27 og har virket ved forskellige Børnehaver. Frøkenen har ledet Menighedsbørnehaven siden 1929. Som Assistent har hun Frk. Gudrun Nielsen, der ogsaa er uddannet paa Frøbel-Højskolen og ansattes ved Menighedsbørnehaven i 1931.

PLEJEFORENINGEN I ODENSE er stiftet i September 1863 og er saaledes blandt de ældste Velgørenhedsforeninger indenfor Odense By. Blandt de Personer, der medvirkede til Oprettelsen, skal nævnes: Fru Kathrine Bang, Fru Rektor Henriksen og Dr. med. Helveg.

Foreningen er stiftet med det Formaal at levere styrkende og sunde Næringsmidler til ubemidlede syge og Rekonvalescenter, en Hjælp, der for hvert enkelt Tilfælde kun ydes efter Lægens Anbefaling, og Hjælpen begrænses som Regel til 3—4 Maaneder.

Gennemgaar man Plejeforeningens Regnskaber, kan man ikke undgaa at bemærke den store Interesse og Imødekommenhed, denne Forening har mødt hos det odenseanske Borgerskab. — Foreningens Formue, der andrager ca. 31,000 Kroner, er skabt ved Gaver og testamentariske Bestemmelser. Af skænkede Legater skal vi fremhæve: Frk. Boline Christophersens, stort 3000 Kr., og Enkefru Mariane Kaarups, stort 2500 Kr. Fra Dødsboer er der tilgaaet Foreningen følgende Beløb: Enkefru Birgitte Cathrine Bangs Dødsbo, stort 2000 Kr., Enkefru I. H. L. Frandsens Dødsbo, stort 2000 Kr., Frk. Georgia Lassens Dødsbo, stort 400 Kr., Frk. Caroline Starups Dødsbo, stort 2000 Kr., Frk. Martha Magdalene Petersens Dødsbo, stort 1000 Kr., og Frk. Christiane Marie

Petersens Dødsbo, stort 4853 Kr. 67 Øre. Foruden disse Beløb faar Foreningen aarlig tilstillet Gaver gennem andre odenseanske Virksomheder.

Plejeforeningen har siden sin Oprettelse bortgivet Føde og andre Næringsmidler til et samlet Beløb af over 35,000 Kr. Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Fru Landinspektør Signe Larsen, Formand, Fru Trafikinspektør Rosa Rasmussen og 10 andre Damer og Herrer.

S. Larsen,
Frue.

SIGNE LARSEN, Frue, er født 1875 i Varde som Datter af Boghandler Søren Aastrup og Hustru. Gift med Landinspektør, Branddirektør Chr. Larsen. Traadte ind i Bestyrelsen 1909, Formand siden 1925.

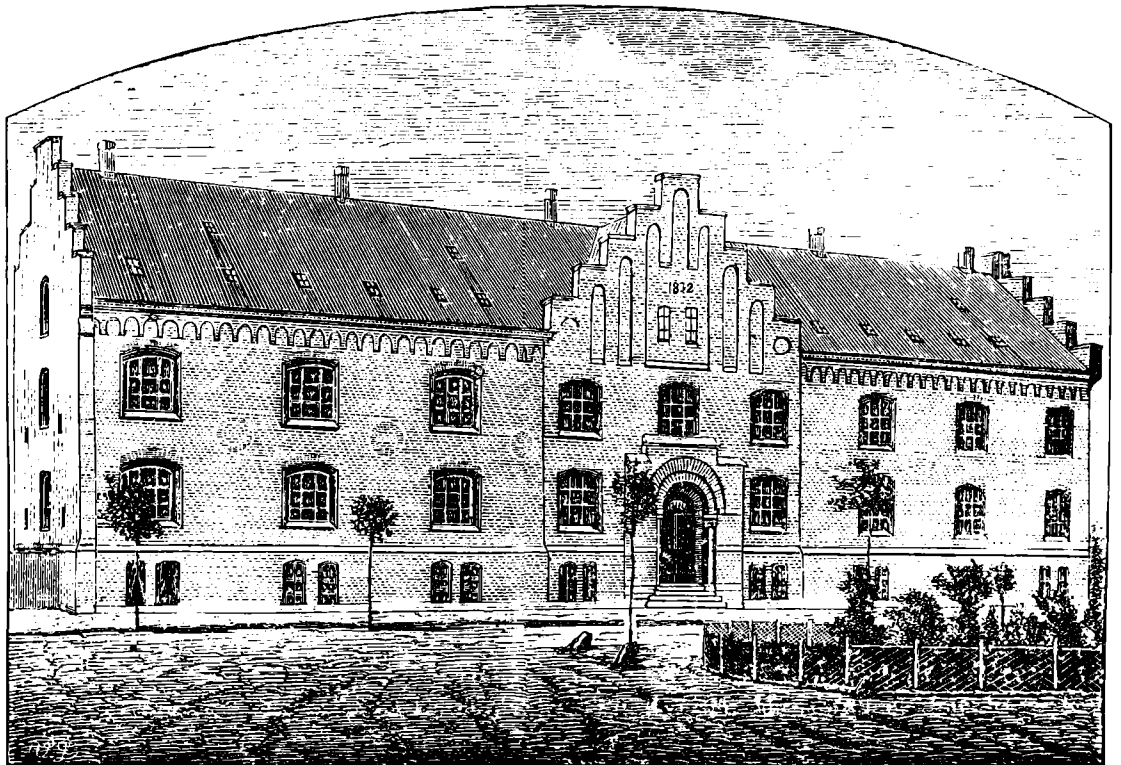
ROSA RASMUSSEN, Frue, er født d. 27. November 1885 som Datter af Stationsforstander Rasmussen, Stenstrup. Gift 1916 med Trafikinspektør ved Sydfynske Baner, V. Rasmussen. Medlem af Bestyrelsen for Plejeforeningen i Odense siden 1925, Næstformand siden 1934, deltager ogsaa i Høstblomstarbejdet, sidder i Børnehjælpsdagens Komité og i Blindesagen samt i flere andre velgørende Foreninger og Selskaber.

R. Rasmussen,
Frue.

STRAKS efter, at man har passeret Odense Teater og er gaaet videre ned ad Jernbanegade, møder man paa samme Side af Gaden den Bygning, der rummer Fyns Stiftsmuseum. Den er opført i Aarene 1883—84, hvilket ikke er ensbetydende med, at Odense først i disse Aar fik Interesse for Oprettelsen af et Museum. Allerede i 1860 var der dannet en Museumsforening, men Hovedparten af Æren for Museets Oprettelse skyldes Etatsraad, Apoteker Ernst Gustav Lotze, der fødtes i 1825 og døde i 1893. I 1871 stiftedes et privat Selskab, der erhvervede en større Samling nordiske Oldsager, og disse hensattes paa Slottet, og Tid efter anden forøgedes Samlingen ved Gaver. Da Museet var oprettet, fik det skænket flere Legater, deriblandt det Hoppe-Bülowske Legat, og Byens betydeligste Institutioner støttede det med Gaver. Bygnings Opførelse og Montering kostede ca. 110,000 Kroner. I 1897 udvidedes Museets Bygning betydeligt, og det samlede Kompleks omfatter nu 4 Længer, der er sammenbyggede, og en overdækket Gaardsplads. Museet rummer 4 Afdelinger, nemlig: Kunstafdelingen, den naturhistoriske, etnografisk og historisk-antikvarisk.

Graabrødre Kloster og Hospital er det næste, vi møder paa vor Tur ned mod Byens Hovedfærdselsaare, Vestergade. Oprindelig spændte dette Hospital og Kloster over langt større Arealer, end det nu gør. Det indkredsnes nu af Jernbanegade, Graabrødreplads, Asylgade og Slotsgade, men tidligere havde det betydelig større Arealer i Byen, og dets Jorder strakte sig helt til Vestergade og til de kongelige Haver omkring Slottet. Graabrødre Kloster og dets Stiftelse har vi omtalt paa Side 9, og ligeledes har vi omtalt Klosterkirken, ogsaa kaldet Graabrødre Kirke, hvis Billede findes paa Side 30. Graabrødre Kloster har oprindelig bestaaet af to Gaarde, Fratergaarden og Brøndgaarden, og af disse to Gaarde dannede Kong Chr. den 3. i Gavebrev af 1539 et almindeligt Hospital for Fyn, og senere forøgede han denne sin Gave ved at tillægge Hospitalet store Jordegodser og Tiender af Kirker, alt beregnet til Underhold for Alumnerne, og han beskikkede Hospitalet en Præst. Adelen og de rige Borgere fulgte Kongens Eksempel og skænkede ligeledes Hospitalet større Gaver og Jordegods. Saaledes nævnes det, at Jacob Hardenberg til Sandholt skænkede 5 Bøndergaarde, og Rigets mægtige Kansler, Johan Friis til Hesselagergaard, skænkede en fast aarlig

Graabrødre Klosters Bygning.

Afgift af sin Gaard til Hospitalet. I 1798 blev de gamle „Doktorens Boder“ underlagt Hospitalet, disse var stiftede omkring 1570erne af Dr. Hiernymus Thenner. Ved Begyndelsen af forrige Aarhundrede bliver der ifølge kongelig Reskript oprettet en Sindssygeafdeling paa Hospitalet, en saakaldt Daarekiste. Denne bestod af to særskilte Bygninger opført i Aarene 1818 og 1837. Man maa forstaa, at det var meget vanskeligt at have sindssyge og almindelig fattige Mennesker boende saa tæt op ad hinanden, men man tog det ikke saa nøje i de Tider. Omkring 1850erne arbejdedes der stærkt paa at faa Anstalten ophævet, men den forblev paa Hospitalet indtil Odense By i Aaret 1862 fik sit eget Sygehus i Albanigade. Saaledes gik det ogsaa med den i 1794 oprettede særskilte Sygeafdeling, der var indrettet i den oprindelige Forstanderbolig. Efterhaanden fik man disse forskellige Særafdelinger væk fra Hospitalet, og i Aaret 1868 foretoges en væsentlig Restaurering af Bygningerne. I Aaret 1871 nedlagdes da Grunden til det nuværende Kloster, der skylder Biskop Engeltoft sin Oprettelse. Stiftelsen er for Damer af Middelstanden, og der er Plads til 24, der hver har sin Lejlighed med Køkken. Foruden fri Lejlighed ydes der fri Varme og Lys samt Lægebehandling og Medicin. Klosteret er opført efter Tegning af Arkitekt, Bygningsinspektør, Justitsraad C. A. Windstrup. — Det oprindelige Graabrødre Hospital ligger bag Klosteret og har Plads til 12 Mænd og 48 Kvinder.

Til Hospitalet hører en Kirke, kaldet Graabrødre Hospitals Kirke. Det er et smukt gammelt Kirkerum, der efter de sidste Restaureringer er kommet særlig til sin Ret, alene Indgangen gennem den lange Klostergang er en bygningshistorisk Pryd. Selve Kirkerummet er ligeledes smukt istandsat og har faaet enkelte indre Dele fra den gamle Graabrødre Kirke, saaledes det store Krucifiks, som forhen stod i den gamle katolske Kirke.

Som sagt er den nys omtalte Klosterbygning opført i 1872 paa Tomten af den tidligere Graabrødre Kirke, saaledes at Klosterbygningens Facade vender ud mod Graabrødre Torv. Tæt ved Klosterbygningen, paa samme Side, laa indtil 1840erne den til Graabrødre Kirke hørende Degnebolig. Denne blev nedrevet 1848, og paa dens Grund opførtes nuværende Bygning som Embedsbolig for Lægen ved Graabrødre Klosters Stiftelse. Af Læger, der har virket ved Klosteret, skal nævnes: Carl Adolf Gellerup fra 1832—49, Stiffysikus Th. M. Trautner fra 1876—82. Han fødtes i 1838 og døde i 1903. Han var en af de Læger, der i forrige Tider arbejdede stærkest for forbedrede Kaar indenfor Sygehus, Sygekasser og Sygeplejesagen i det hele taget. Fra 1882—1903 var Vilhelm Adam Baltazar Stiftelsens Læge, og han efterfulgtes af Haslund, der var Broder til Maleren Haslund, og som virkede i Embedet indtil 1918, da fhv. Amtslæge Thal Jantzen tiltraadte Embedet.

THAL JANTZEN, fhv. Amtslæge, R. af D., DM., er født d. 28. September 1833 i København som Søn af Mægler Valdemar Jantzen og Hustru Adolphine, født Larsen. Gift første Gang 1889 med Hildur Jantzen (død 1894), gift anden Gang 1896 med Gerda Abel. Student fra Metropolitanskolen 1881, cand. med. 1888, praktiserende Læge i Rudsvedby 1889, i Svinninge 1893, i Odense fra 1899, Reservelæge i Hæren fra 1899—1903, studerede Retsmedicin i Wien 1904, i Berlin 1905, Stadslæge i Odense 1904, Amtslæge samme Sted fra 1915—30, Embedslægeeksamen 1916, nu Læge ved Graabrødre Hospital i Odense, Formand for Odense Lægeforening 1934, udgivet forskellige lægevidenskabelige Skrifter.

Th. Jantzen,
fhv. Amtslæge.

Det er egentlig ret vanskeligt at beskrive Graabrødre Plads' Udseende i tidligere Tid, thi det meste er saa stærkt forandret, at man vanskeligt kan danne sig et Billede deraf. Paa Grundlag af gamle Skrifter og Olysninger er det opklaret, at der foran Klosterbygningen strakte sig et lille Haveanlæg, der gik over imod den gamle Katedralskole, der nu er Postkontor. Langs dette førte en Gade ned til Vestergade. Modsat Posthuset laa omkring 1840 ikke nogen Bygning, men et Haveanlæg, og i dette rejstes i Aarene 1919—20 den Bygning, der ejes af Fyns Stiftstidende.

Gaar vi over mod St. Gertrudstræde, da var Billedet fra denne Side af den lille Plads, der i 1840erne dannede Graabrødre Torv, ogsaa ganske anderledes end i Dag. Her laa den gamle Præstegaard, der var i eet Stokværk, modsat laa et lille Hus i to Stokværk og dernæst et større og ældgammelt Magasinhushus, hvis ejendommelighed delte Tag tog sig malerisk ud. Alle disse gamle Bygninger afløstes omkring 1890erne af de nuværende smukke og stilfulde Bygninger. De før omtalte mindre Haveanlæg er fjernede, og det nuværende Graabrødre Torv fremtræder som et af de smukkeste Torve i Byen. Det er indrammet af statelige Bygninger, og flere Stræder og Gader fører fra Torvet til den gamle By og andre til den nyere Del af Byen ved Banen og Kongens Have. Paa denne Plads blev der i Aaret 1905 opstillet en Stau af Digteren Hans Christian Andersen. Statuen, der er modelleret af Billedhugger L. Hasselriis, blev oprindeligt opstillet i Kongens Have i 1888, men flyttedes derfra. Bag denne Statue skimtes som den fjerde og sidste Side af Pladsen det smukke gamle Asyl, kaldet Dronningens Asyl, der er bygget i 1840. — Langs med dette løber da Asylgade ned mod Vestergade, og som Nabo til Asylet ligger Byens ældste Billedteater, der sikkert er det første Billedteater i Danmark, der fik egen Bygning, specielt bygget med Teater for Øje. Det er Kino-Teatret.

AKTIESELSKABET KJØBENHAVNS LAMPE- & LYSEKRONEFABRIK. Den store og kendte Virksomhed inden for Lampe- og Lysekronebranchen, A S Kjøbenhavns Lampe- & Lysekronefabrik, blev grundlagt i København i Ejendommen i St. Kongensgade 63 i Aaret 1903. I Aarenes Løb er Firmaet blevet oparbejdet til at være et af de største og førende i denne Branche her i Landet. Virksomheden har gentagne Gange været Genstand for betydelige Udvidelser, og den har nu sin egen store Fabrik i Valby, hvor Fremstillingen af Belysningslegemer til ethvert Formaal finder Sted. Igennem de sidste 12 Aar er den store Virksomhed med Dygtighed blevet ledet af Direktør Leon Levin, der støttet af en dygtig Stab af Medarbejdere har ført Selskabet frem til den Position, det i Dag indtager, og ved Oprettelsen af Filialer Landet over skabt de bedst mulige Afsætningsforhold for Selskabets Fabrikata, ligesom det maa fremhæves, at Salget til Udlandet er stigende Aar for Aar. Sidste Aar paabegyndte Firmaet Fabrikation af Bakelite Materiale, Fatninger, Skærmholdere etc. samt Belysningslegemer i Bakelite og har for disse Fabrikata høstet megen Anerkendelse fra alle Sider.

Den store og smukke Filial her i Odense oprettedes i 1925, og lige fra Begyndelsen har Hr. Moth-Iwersen været dens Leder. Filialen oprettedes oprindeligt i Vindegade Nr. 76, men flyttedes den 1. Januar 1930 til de nuværende Lokaler i Jernbanegade Nr. 4. Filialen raader her over baade Stuen og 1. Salen og har her skabt sig en overordentlig stilfuld Ramme om sin Virksomhed. — Med stor Dygtighed og ved sin specielle Indsigt i den elektriske Branche har Hr. Moth-Iwersen i Aarenes Løb oparbejdet det store Firmas Filial her i Odense, saaledes at det ogsaa her indtager en fremskudt Stilling paa dette Felt. — Afdelingen beskæftiger sig udelukkende med en gros Salg af Artikler for den elektriske Branche og som Speciale egne Fabrikata i Belysningslegemer og Materialer. — Salget af de forskellige Artikler finder Sted til Installatører og de forskellige Forhandlere paa Fyn, Taasinge, Langeland og Ærø. I Aarenes Løb har Virksomheden her i Odense leveret Belysningslegemer til en lang Række af forskellige saavel offentlige som private Institutioner, saasom Skoler, Kirker, Banker m. m., og blandt nogle af disse kan vi nævne: Odd-Fel-

A S Kjøbenhavns Lampe- & Lysekronefabrik.

Interiør fra Virksomheden.

lowlogen, Handelsbanken, Fyns Diskontokasse, Odense Amts og Bys Sygehus, Munkbjergskolen, Fyens Forum samt Sct. Knuds Kirkes indvendige Projektørbelysning.

Selskabet har foruden i Odense Afdelinger i Aalborg, Aarhus, Horsens, Esbjerg, Haderslev og København, idet Prøvelageret i St. Kongensgade, hvor Selskabets Start fandt Sted, nu betragtes som en Salgs-Afdeling.

KONFEKTUREFORRETNINGEN „PASSAGEN“. En af Odenses mest kendte Virksomheder indenfor Konfekturbranchen er beliggende paa Graabrødreplads Nr. 5. Den blev oprindelig oprettet i Aaret 1923 af Frk. Andersen paa samme Sted, hvor

Forretningen stadig har til Huse. Med stor Dygtighed og Energi forstod Grundlæggeren at oparbejde Virksomheden, saaledes at den hurtigt blev kendt i store Dele af Byen for de fortræffelige Varer, som Frøkenen lige fra Begyndelsen satte en Ære i at føre i Forretningen. I Aaret 1933 blev Virksomheden købt og overtaget af den nuværende Indehaver, Frk. Gertha Hansen.

Efter Overtagelsen har Frk. Hansen ikke alene forstaaet fuldtud at hævde Forretningen og dens Position, men ogsaa at føre den videre og at forøge Kundekredsen og dermed Forretningens Omsætning. Efter Overtagelsen har Frøkenen moderniseret Forretningen og med sikker Smag skabt den smukke Ramme om Virksomheden, saaledes at den nu fremtræder med en stilfuld Facade og et smukt og lyst Interiør, ligesom Inventaret er fornyet.

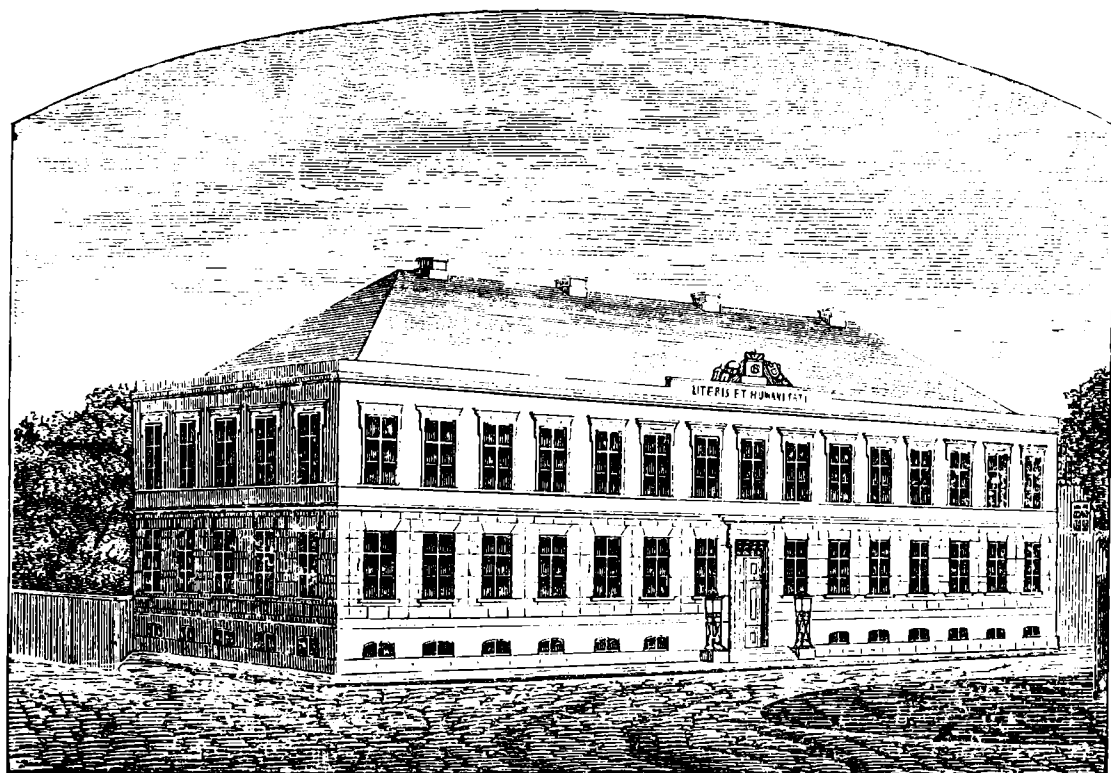
Virksomheden fører hovedsagelig hjemmelavede Konfekture af alle Arter, som Frk. Hansen selv fremstiller i de dertil indrettede Lokaler, og som er blandt de bedste i Byen. Desuden fører Forretningen Chokolader og Konfekture fra de forskellige førende Fabrikker i Ind- og Udland. Frk. Gertha Hansen er Eneindehaver af Forretningen.

Konfektureforretningen „Passagen“, Graabrødreplads Nr. 5.

POSTVÆSENET I ODENSE kan selvfølgelig føres lige saa langt tilbage i Tiden som for vore øvrige Købstæders Vedkommende. — Postvæsenet blev som bekendt oprettet her i Landet af Kong Christian den 4. ved Forordning af 24. December 1624. Ganske vist havde allerede Kong Christian den 2. syslet med Oprettelse af et Postvæsen, men uden at naa noget Resultat. I Forordningen af 1624 træffes Bestemmelse om Styrelse, Postmestre, Bude, Ruter o. s. v.

Kong Frederik den 3. forpagtede i 1653 Postvæsenet bort til Poul Klingenberg,

Den gamle Katedralskole, der nu er Posthus og Telegrafstation.

der var Købmand i Hamborg, og først i 1711 blev dette overtaget af Staten. Klingenberg organiserede Postvæsenet med stor Dygtighed.

Postvæsenet stagnerede i det 18. Aarhundrede, ja, paa visse Omraader var der vel endog Tilbageskridt at notere. Derimod betegner Udviklingen i det 19. Aarhundrede fra første Begyndelse en stadig opadgaende Linie, til Tider med væsentlige Fremskridt. Æren herfor tilkommer først og fremmest to dygtige Mænd i Styrelsen, nemlig Direktør David Monrad (1801—42) og Otto Sophus Greve Danneskjold Samsøe (1842—73). Mærkepælene i denne Tidsperiode er disse:

1. Befordringsvæsenets Forbedring efter at Postvæsenet har overtaget Tilsynet med dette og den deraf flydende bedre Postgang.
2. Enklere og billigere Takster, særlig efter Frimærkesystemets Indførelse i 1851.
3. Det trafikale Fremstød i 1860erne og 1870erne ved de nye Jernbanelinier.
4. Oprettelse og Udbygning af Landpostvæsenet.

Nu til Dags opretter Postvæsenet af letforstaaelige Grunde ikke Posthuse i Kroerne, men i Postvæsenets første Tid og langt senere var det ret almindeligt, at netop Kroerne var Posthuse og Gæstgiveren Postmester eller Brevsamler. Dette hænger naturligvis sammen med, at Postvæsenet og Befordringsvæsenet var en Enhed, de ridende og kørende Poster bedede i Gæstgiverstederne, og det var da praktisk at ekspedere Posten samme Sted.

Da Postmestrene jo altsaa havde andre Interesser at varetage foruden Posthusets, saa kunde det godt hænde, at man fik en lidt ublid Modtagelse, naar man kom med sit Brev og vilde have det sendt. Man maatte nøje paase, at Brevet var forsvarligt forsejlet, og man betalte for Forsendelsen, og Modtageren betalte for Modtagelsen. Naar Posten kom til Byen, sorterede man denne ud, og den laa da saaledes, indtil

de fra Omegnen værende Landpostmænd, eller hvad der ofte var Tilfældet, Koner, kom ind til Kontoret og hentede denne, og de besørgede da Brevene videre.

Vi skal kort nævne de vigtigste Reformere indenfor denne Etat. I Aaret 1851 indførtes Frimærkesystemet og dermed den ensartede Portobetaling, og samtidig skete Ophængningen af Brevkasserne. Omkring Aaret 1865 indførtes Brugen af lokale Breve, og der oprettedes Brevsamlingssteder til Lettelse for Landbefolkningen, og de første Landpostbude antoges.

Der, hvor nu Mageløs er ført igennem, laa en meget gammel Gaard, som i Tiden omkring 1640 var Postgaard, og her boede en Postmester. Gaarden laa ene og tæt ved Vesterport, omkring 1680 vides det, at denne Gaard var Enkesæde for Bispede Bang. Omkring 1806 blev Gaarden nedrevet.

Overgade eller Korsgade, som den i længst forsvundne Tider kaldtes, var egentlig i lang Tid det mest centrale Punkt i Byen. Her rejste sig den ene smukke og store Gaard efter den anden, og i 1763 byggedes den første egentlige Postgaard. Denne Gaard oprettedes paa Statens Bekostning og benyttedes dels som Brevsamlingssted, dels som Udgangspunkt for de forskellige Deligencer. Før denne Gaards Oprettelse var Poststedet vistnok i Overgade Nr. 12, der omkring 1683 nævnes som Bolig for Postmester Søren Bolt. Bygningen var en stor tredelt Gaard.

I Hundrede Aar forblev da Odense Posthus i Overgade i det nuværende „Hotel Postgaarden“, der i Øjeblikket er Hjemsted for en mindre Rutebilstation. I 1863 ved Banens Anlæggelse byggedes der et Posthus skraat overfor den nye Station. Senere blev der efter Krav af Byens Handlende indrettet et mindre Postkontor paa Raadhuset. Senere flyttedes Posthuset til den gamle Katedralskoles Bygning, der blev ledig, da Skolen tog sin nye Bygning i Jernbanegade i Brug. Endelig blev der i Aaret 1916 bygget et nyt Posthus, Filialposthus, tæt ved den nye Jernbanestation. Dette er bygget efter Tegning af kgl. Bygningsinspektør I. V. Petersen.

Af Postmestre, hvorpaa Navnet kendes, har Odense gennem Tiderne haft følgende: Otto van Oesede fra 1653—74, Søren Bolt fra 1674—1724, Anders Melbye fra 1724—42, Ulrich Christian Melbye fra 1742—77, Mathias Kurrelbaum fra 1777—93, Martin Christopher Lausen fra 1793—98, Peter Christopher Lausen fra 1798—1843, Niels Martin Lausen fra 1843—61, Johan Carl Leopold Schultz fra 1863—66, Bernhard Christopher Henrik Carl Dorn fra 1867—89, Carl Eegholm Henningsen fra 1889—99, Hans Martin Hertz fra 1899—1906, Christian Johan Frederik Greve Tramp fra 1906—18, Charles Henrik Nicolaj Marchmann fra 1918 til 31. December 1934, siden 1. Januar 1935 Niels Christen Christensen.

NIELS CHRISTEN CHRISTENSEN, Postmester, R. af D., er født den 22. Maj 1885 i Romlund ved Viborg som Søn af Lærer Anders Martin Christensen. Gift 1915 med Ingeborg Holst. Udgaet fra Viborg Katedralskole, indtraadt i Postvæsenet 1902, Studentereksamen 1910, cand. jur. 1915, Assistent i Finansministeriets 2. Revisionsdepartement fra 1909—15, Assistent i Generaldirektoratet indtil 1920, Fuldmægtig til 1924, Postinspektør med Ansættelse i Odense fra 1924—34, Postmester i Odense siden 1. Januar 1935.

N. C. Christensen,
Postmester.

KINO-TEATRET. Omkring Aarhundredskiftet begyndte de forskellige Billedteatre her i Landet med Fremvisning af levende Lysbilleder. Endnu er der mange rundt om i Landet, der husker disse første Billedteatre, og de maa uvilkaarlig drage en Sammenligning mellem da og nu, thi indenfor faa Felter er der sket saa stor en

Udvikling som indenfor de levende Billeders Verden.

Saavidt vides oprettedes det første Billedteater i Odense i Aaret 1900, og det laa i Vestergade, der hvor nu Flensborgmagasinet ligger. — Senere kom der flere til, nemlig Billedteatret i Vestergade, Kosmorama i Kongensgade og Uglen i den nyopførte Bygning i Vestergade Nr. 2, og Odense var da rigelig forsynet med Biografer. Det viste sig da ogsaa ret snart, at de ikke kunde klare sig, og en efter en maatte nedlægges. I en Aarrække fandtes der da kun „Uglen“ og Kosmorama i Kongensgade. I 1918 nedlagdes Uglen, og samme Aar opstod Kino-Teatret i Asylgade.

Teatrets smukke Bygning er bygget efter Tegning af Arkitekt N. Jacobsen, Odense, og den er et af de første selvstændige Bygningsværker, der er opført med Billedteater for Øje. Dets monumentale Præg og stil-

rene Facade er kendt af alle Fynboer, og særlig smuk er Portalens Parti, der er ren i Linierne. I det hele taget mærkes Arkitekt Jacobsens solide og faste Linie overalt, maaske virker Bygningen lidt tung, men da den hviler paa svære Granitsokler, er det ligesom det tunge Præg lettes lidt. Rummet indeni er virkelig smukt og tjenligt til sit Formaal. I dette Teater er der taget megen Hensyn til Indgangs- og Opholdsforhold, og der findes en rummelig og festlig udstyret Vestibule, hvorfra der fører en bred Trappe op til Balkon,

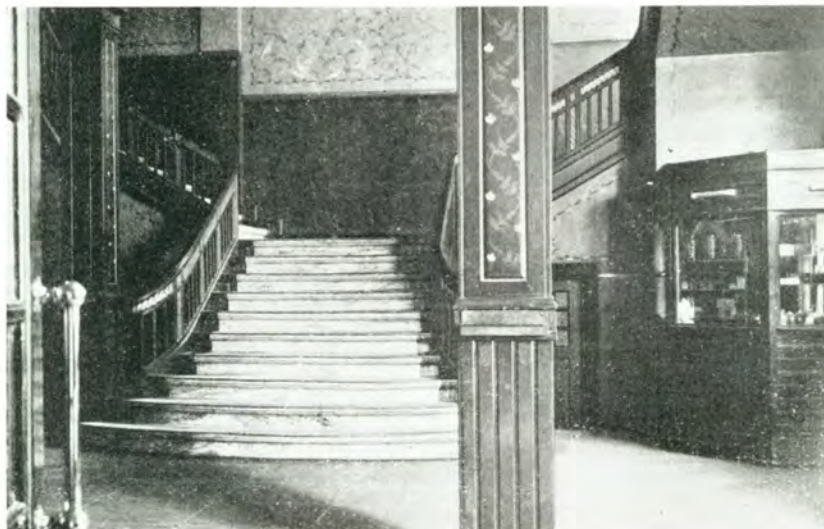
Garderobe, Operatørrum m. m. Teatret er forsynet med de mest moderne Apparater. Dets Tonensystem er Electric Tone- og Talefilmsanlæg af nyeste Model. — Saa vel dette Teater som Kosmorama i Kongensgade har utvivlsomt langt de bedste Tonefrembringelser. — Begge Teatre ejes af et Aktieselskab, der er stiftet i 1908 under

Indgangsportal til Kino-Teatret.

Kino-Teatret i Asylgade.

Kino-Teatrets Vestibule.

Navn af A/S Kinografen med Overretssagfører J. E. Hecht-Pedersen som Formand og Direktør og Bevillingshaver.

JOH. ERNST HECHT-PEDERSEN, Overretssagfører, er født 1867 i Kbhvn. Blev Student 1885, fik Sagførerbestilling 1895, var Byfogedfuldm. i Odense 1892, Overretssagfører siden 1898, R. af D. 1913.

Som Direktør for Kino-Teatret fungerer Gustav Hecht-Pedersen, der er Søn af ovennævnte.

Vi føler Trang til at opfriske Filmens Barndom, da man maatte nøjes med den saakaldte Stumfilm, hvor man jo kun havde smaa korte Forestillinger paa højst 20 Minutter. Senere blev disse Forestillinger noget længere ved Indlæg af flere mindre Film, men egentlige Skuespil og større Opgaver kendes først fra omkring Aarene 1915—16. Disse Skuespil strakte sig over 2 à 3 Akter. Her maa det siges, at Dansk Film gjorde en stor Indsats, og endnu huskes denne Glansperiode, hvor Dansk Film raadede over Verdensnavne som Psilander og Asta Nielsen. — Den Gang var Nordisk Film det tredie største Filmsfirma i Verden. 1929 fremkom saa Tale- og Tonefilmen, der siden den Tid er betydelig forbedret.

Som Filmsoperatør ved Kino-Teatret har Charles Richard William Fischer virket siden 1910. Han er født d. 15. November 1878 som Søn af Fotograf C. R. W. Fischer og gift 1903 med Hansine Jørgensen.

Kosmorama i Kongensgade skal vi senere komme tilbage til, men vi skal her nævne, at der ogsaa findes en Biograf paa Skibhusvej, og Odense har nu atter 4 Billedteatre.

C. R. W. Fischer,
Operator.

Aa. F. Møller,
Restauratør.

DEN GAMLE VINSTUE paa Graabrødreplads Nr. 8 er af gammel Oprindelse. Vinstuen var i ældre Tid mest kendt under Navnet „Onkels Peters Vinstue“, et Navn, der stammede fra Grundlæggeren, den kendte Restauratør Peter Jørgensen. Vinstuen grundlagdes den 31. Maj 1911 i Jernbanegade, der hvor der nu er Rejsebureau, og her holdt den til indtil 1931, da Fyns Stiftstidende ombyggede Ejendommen paa Hjørnet af Graabrødreplads og Jernbanegade, og efter Ombygningen lejede Lokaler ud til Vinstuen. Vinstuen har kun haft faa Ejere, nemlig Sipka Madsen og C. Kragh, der i 1931 solgte den til den nuværende Iudehaver

Aage Frederik Møller, i hvis Tid Vinstuen flyttede til sine nuværende Lokaler. Møller har siden sine unge Aar været knyttet til Restaurationsfaget og har gennem en længere Aarrække opholdt sig i Udlandet. — Han har i denne Bygning skabt en helt tidsvarende Restauration, men beholdt det gamle kendte Navn: „Den gamle Vinstue“. Restaurationen er et søgt Madsted, og her kommer mange tilrejsende og en stor Kreds af Byens Handelsfolk og Haandværkere. Selve Lokalerne er lyse, rummelige og smukt udstyrede, og hvad der er allervigtigst er, at Køkkenet er i de rette Hænder, under Fru Møllers personlige Ledelse. Fruen har forlængst gjort sig kendt for sin Kunst paa det kulinariske Omraade.

Interior fra „Den gamle Vinstue“.

Hjørnet af Graabrødreplads og Jernbanegade med „Den gamle Vinstue“.

J. K. Jørgensen,
Tandlæge.

BLANDT Byens yngre Tandlæger skal vi blot fremhæve nogle enkelte.

Tandlæge J. K. Jørgensen begyndte sin Praksis i Aaret 1933 paa Graabrødreplads i Fyns Stiftstidendes Ejendom, den tidligere Hempelske Gaard.

Tandlæge Jørgen Kristian Jørgensen er født den 29. December 1907 i Ringe som Søn af Bankdirektør Niels Chr. Jørgensen og Hustru Maren, født Bundesen. Student fra Svendborg 1925, Tandlægeeksamen 1929, Assistent i Svendborg fra 1929-31, Tandlæge i Reykjavik paa Island fra 1931-33, siden da Praksis i Odense.

J. K. Jørgensens Klinik paa Graabrødreplads er en smuk og

Interior af Tandlæge Jørgensens Klinik.

den videre og udvidet den betydeligt. Butikken, der staar i direkte Forbindelse med Teaterkiosken, blev paa Fruens Initiativ indrettet og aabnet i Sommeren 1931. I Virksomheden forhandles der alle de førende Fabrikers Konfekt og Chokolade. Forretningens Speciale, der forhandles i Teatret, er Poser med 22 forskellige Sortiment. Indførelsen af disse, der forhandles til 50 Øre og 1 Kr., er hilst med stor Glæde og Tilfredshed af det teatersøgende Publikum.

PA A Graabrødreplads sydlige Side ligger Fyns Stiftstidendes Ejendom, som Genbo til den gamle Katedralskole, der byggedes i 1845 og indrettedes til Posthus i 1894. Oprindeligt havde Stiftstidende ikke nogen Bygning ud mod Graabrødreplads, men derimod mod Graabrødrestræde. Denne Bygning blev bygget omkring 1860erne, medens den nuværende rejstes i Aarene 1919—20. I den gamle Bygnings Gaard skal der forefindes Rester af en Gaard, der omkring 1780erne skal have tilhørt Bryskernes Slægt.

I de kommende Afsnit om Odense Bys Historie vil der fremkomme flere Billeder og mindre Beretninger om forskellige Industri-, Handels- og Haandværkerforetagender for der igennem at give vore Læsere et Billede af, hvorledes Odense er vokset sig stor og kendt som Handels- og Industriby. Det turde derfor være paa sin Plads nu at give et lille Billede af Næringslivet i denne By, Hans Christian Andersens Fødeby, og vi begynder da vore Betragtninger fra Tiden omkring Digterens Fødsel og op til vor Tid. Allerede ved Aarhundredeskiftet 1800 kunde Odense By se tilbage paa en

Rettelse: Side 106 staar i Afsnittet om Odense Tilskærerskole: og fra 1922-26 fungerede hun som Direktrice paa Odense Fagskole, skal være paa *Midtfyns Fagskole*.

moderne indrettet Tandklinik udstyret med alle nyeste Hjælpe midler, deriblandt Røntgenapparat og Unit.

KONFEKTUREFORRETNINGEN „THALIA“. Samtidig med Odense Teaters Aabning d. 9. Oktober 1914 startede Frøkerne Jensen og Asmussen et Konfektudsalg i Teatrets Kiosk. I 1929 blev Virksomheden overtaget af den nuværende Indehaver, Fru Alvilda Andersen, der med stor Dygtighed har ført

Konfektureforretningen „Thalia“.

Odense i 1887.

længere Epoke i Fremgang og Udvikling. Dog havde Byen før omtalte Tid haft en Stilstandsperiode, men denne afløstes omkring 1770erne af en ny Opblomstring, der tager sin Begyndelse med, at Dalidens rige og fornemme Familier søgte til Byen. Det var da almindeligt, at de fynske Herremænd og Adelen tog til Odense for at opholde sig der i Vintertiden. Paa samme Tid blev Odense Slot Bolig for Stiftamtmanden, Selskabslivet florerede, og den højere Embedsstand blev et selvfølgelig Bindeled mellem Adelen og det velstillede Borgerskab. Der udfoldede sig paa de Tider et stort og pragtfuldt Selskabsliv i Købstaden, de fornemme Lensherrer købte Gaarde og Bygninger i Byen, lod disse restaurere og ombygge, saa de fremtraadte som fornemme og statelige Boliger for Herskaberne i Vintermaanederne. Samtidig opstod de dramatiske Selskaber, og i 1790 oprettedes Odense Teater. Byen lod ikke Hovedstaden noget efter i Pragt og Elegance. Det saa stateligt ud, naar de fornemme Herskaber om Aftenen kørte gennem Byen i 4- eller 6-spændige Kareter for at overvære Skuespil eller deltage i Fester. Denne Indvandring bidrog til Grundejendommenes Stigning, Næringslivets Opsving og Haandværkets Fremme.

I en Beretning fra den Tid oplyses der, at der intet Steds uden for København findes flere eller bedre Haandværksmestre end i Odense. En Statistik fra 1799 viser, at Byen havde 38 Købmænd, 11 Feldberedere, 30 Handskemagere, 11 Muremestre, 9 Pottemagere, 80 Skomagere, 52 Skræddere, 24 Snekere og 36 Gæstgivere og Værts-husholdere. Endelig fandtes der et stort Antal Brændevinsbrænderier, et Næringsfelt, der paa den Tid var et af de mest fremtrædende. Industri og Søfart nævnes ikke, det maa have været ganske smaat med disse Forhold, men ogsaa her sker der Fremgang, da Kanalen aabnes. Men herom skal vi fortælle under dennes særlige Historie.

Krigen 1807—14 sætter en brat Stopper for Byens Fremgang og bremser med eet

Slag Opgangsperioden. Det muntre Liv forsvandt, Næringslivet sygnede hen, og de Forhaabninger, man havde stillet til den nye Kanal, var delvis skuffede. Paa den Maade hengaar Tiden til omkring 1840erne, da der atter kommer Liv i Næringslivet. I 1851 falder Byporten, hvilket var et Symbol paa den nye Tids hastige Fremskriden, og med rivende Hastighed vokser Byen ud over de gamle Grænser. En anden Begivenhed, der fastslog denne Udvikling og Handelens og Haandværkets Fremgang var, at Byen i 1846 fik sin egen Bank, Fyns Diskontokasse. Ved Midten af det 19. Aarhundrede begynder Byen at faa Præg af Industriby, og i 1858 afholdes den første Industriudstilling. I de følgende Aar anlægges der flere større og mindre Industri anlæg, af hvilke en Del endnu i vor Tid trives og er i Fremgang, enkelte er endda naaet til Verdensberømmelse. Blandt disse Virksomheder er Jernstøberier, Sukkergøeri, Glasværk m.m. Industriens Udvikling fremmer tillige Handel og Haandværk og medfører, at større og større Antal af Landboere trækkes til Fyns Hovedstad, og Velstanden udvikler sig jævnt og sikkert. I 1801 havde Byen 5,782 Indbyggere, men i 1840 var Tallet steget til 9,188. I 1860 var Tallet 14,255, og i 1880 naaedes 22,531, ved Aarhundredeskiftet havde Byen 38,498 Indbyggere, og i 1920 var der 48,249. 1929 viser 55,642, og i 1935, da Sct. Hans Landsogn er indlemmet i Byen, naaede Indbyggerantallet over 70,000.

Gennem Havnen og Kanalens Historie vil man tydeligere end noget andet Steds se den Udvikling, Byen har gennemgaaet, men disse Tal vil vi gengive under Havnens Afhandling, der i sin Art er noget saa væsentligt, at den maa behandles for sig.

Betragter man Byens Næringsliv i vore Dage, faar man Indtryk af en By i Velstand og Blomstring, en By, der rummer usædvanlig mange vellede og økonomisk velfunderede Virksomheder, der næsten alle er i stigende Vækst. Ved Siden af den fremadstræbende Industri tæller Byen en Mængde større Handelshuse og en stor Kreds af Detailhandlere. De største af disse grupperer sig i Byens Hovedgade, det saakaldte Strøg, hvor den ene smukke Butik efter den anden kappes om at være forrest i Rækkerne. Vi skal i de kommende Afsnit fortælle om enkelte af disse Virksomheder.

Hvis man nærmere undersøger Aarsagen til den sunde og stærke Vækst indenfor Byens Næringsliv, findes denne i det store og rige Opland. — Hele det fynske Folk samles i Øens Hovedstad, der ligger paa Øens Midte. Hertil løber Jernbaner og Landeveje, og ad Søvejen kommer fremmede Skibe til Byen. De sidste Tidens store Næt af Rutebiler, der er spredt i alle Verdenshjørner, fører de fynske Landmænd til Odense. Kun faa, ja, maaske ingen anden By i Landet end netop Hovedstaden, kan maale sig med Odense By, dens Udvikling, smukke Natur og dens indre velordnede Forhold.

FYENS DISCONTO KASSE. Fra Kino-Teatret ser man ned mod Byens Hovedfærd-selsaare, Vestergade, hvor man ikke undgaar først at lægge Mærke til Fyens Disconto Kasse's ejendommelige og monumentale Bygning, der her afslutter Udløbet af en Karré, saaledes at den ene Side-Fløj vender mod Vestergade, medens Hovedfacaden grænser mod Flakhaven og den anden Side-Fløj mod Klingenberg.

Betragter man Bygningen fra Flakhaven, vil man se, hvor den harmonerer med de to Bygningsværker, Raadhuset og den gamle Sct. Knuds Donkirke, der afgrænser de to andre Sider af denne Plads i Byens Hjerte.

Den omfattende Ombygning af det gamle Bankhus fandt Sted i Aarene 1930/32. Ydermurene blev da ført op i mørkerøde Mursten med tilbageliggende Fuger, som giver Facaderne en smuk Farvevirkning, understøttet af Kirkens og Raadhusets gamle

Rødstensmure. — Ligeledes gav man Banken Kobbertag, der harmonerer med Kobberet, hvormed Raadhuset og delvis Kirken er tækket. Bankbygningens Tagudhæng med den kraftige Skyggevirkning giver Huset et Særpræg, der løfter det over det almindelige Byhus's Karakter. Hertil kommer den høje Mellembygning, der ses over og parallel med de to Sidefløje og betragtet fra Hovedfacaden føles som en tilbagevigende, stærkt dominerende Bygningsdel, medens den set fra Vestergade eller Klingenberg giver et klart Indtryk af Korrespondancen med de to parallelløbende Gadesider.

Fyens Disconto Kasse - Stiftet 1846 - staar der paa de to opslaaede Sider af en stor Bog, støbt i hvidt Metal, i Bankens Forhal - det eneste Skilt, som Banken har. Saa langt tilbage gaar Fyens Disconto Kasse's Historie. — Ejendommeligt var det, at der i Aaret 1846 fremkom hele tre forskellige Planer om Oprettelsen af en Bank i Odense. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa de tre Forslag, men blot nævne, at Købmand Lorents Bierfreund, Nyborg, kom først med sin Plan og med offentlig Fremstilling i de daværende Blade om Nyttens af en saadan Banks Oprettelse, idet han indbød til Tegning m. m. — Faa Dage efter fremkom lignende Forslag fra to andre Sider, og det interessante er, at Planerne i Hovedtrækkene var ens, men udpønsat i tre forskellige Mænds Hjerner.

Denne store Interesse for at faa oprettet en Bank i Odense skyldtes i Virkeligheden den Kendsgerning, at man gennem en længere Aarrække forgæves havde henvendt sig til Nationalbanken i Kjøbenhavn for at faa denne til at oprette en Filial i Odense.

Der blev nu paa et Møde d. 29. April 1846 nedsat et Udvalg, der skulde arbejde paa Oprettelsen af en Bank i Odense, og det første, dette Udvalg foretog sig, var at rette en fornyet Henvendelse til Nationalbanken om Anlæggelse af en Filial. Man fik imidlertid et meget afvisende Svar, og derefter traadte Fyens Disconto Kasse ud i Livet.

Den 15. December 1846 aabnede Kassen sin Virksomhed med Kontor i Blomsterfabrikant Petersens Gaard paa det store Torv. Til Formand for Banken valgtes Kammerherre Sehestedt Juul, Ravnholt, og som daglig Leder blev ansat Købmand Lorents Bierfreund, Bankens egentlige Fader.

Banken havde kun sine Lokaler paa dette Sted i kort Tid, thi samme Aar flyttede

Albani Torv,
hvor Disconto Kassen havde sin Bygning fra 1856—73.

Hjørnet af Vestergade og Flakhaven 1880.

den hen til den gamle Bispegaard, den saakaldte Biskop Beldenaks Gaard, dog ikke den, hvori Bispen havde sin Privatbolig, og som nu huser det adelige Frøenkløster, men den Bygning, der oftest benævnedessom Biskop Beldenaks Gaard paa Flakhaug og sikkert var den oprindelige Kancelligaard. - Her havde Banken Lokaler indtil 1856, da

den købte en Ejendom paa det nuværende Albani Torv ved Læseforeningen.

I 1873 flyttede Kassen igen og denne Gang til sin i 1872 erhvervede Ejendom paa Hjørnet af Vestergade og Flakhaven. I 1880 erhvervedes Naboejendommen, og paa disse to Grunde byggede da Fyens Disconto Kasse en ret anselig Bankbygning, der endnu staar i frisk Erindring. Denne Bygning forblev Bankens Hjem indtil 1932, hvor den ovenfor omtalte store Ombygning blev gennemført, nødvendiggjort af Kravet om mere Plads og mere praktisk Indretning af Bankens Lokalteter. I Bygningens Indre finder vi nu den gamle Bank i den nye Tids Rum, helt igennem præget af vore Dages Linier — lige fra Hvælvingerne, der strækker sig under største Delen af Ejendommen, og som er mere end en Seværdighed, forsynede som de er med alle Nutidens Sikkerhedsforanstaltninger, og til Arkiverne oppe under Kobbertaget.

Gennem nogle Tal skal vi til Slut forsøge at kaste et Strejflys over Bankens Fremgang op til vore Dage. Bankens Aktiekapital begyndte i 1846 med 143,660 Rdl., men forhøjedes efterhaanden til 1 Million Rdl. I 1900-01 var den steget til 3½ Million Kroner, og derefter forøgedes den gradvis, indtil den naaede op paa 9 Millioner Kroner. Nu andrager Bankens Egenkapital - Aktiekapital og Reserver - 18 Millioner Kroner. Sammenligner man disse Tal med Tallene ved Aarhundredskiftet, er der en Stigning

Hjørnet af Vestergade og Flakhaven 1858.

paa 14,2 Millioner Kroner. Bankens samlede Virkemidler - Aktiekapital, Reserver, Folio, Indlaan og Konto-Kurant - androg pr. 1. Januar 1936 72 Millioner Kroner.

Betragter man Bankens Vækst gennem dens Totalomsætning, er det forbavsende Tal, man naar op paa.

I Bankens første Regnskabsaar var Omsætningen 2,4 Millioner Rdl. I Løbet af de næste 50 Aar naaede man op paa en Omsætning af 375 Millioner Kroner aarlig, og i 1935 havde Banken en Totalomsætning paa ca. 2266 Millioner Kroner, d. v. s. at ca. 7½ Millioner Kroner daglig passerer Bankens Kasse. Denne enorme Udvikling viser klart Bankens fremragende Betydning for Erhvervslivet paa Fyen.

At Bankens Virksomhed i de senere Aar stadig gaar fremad med stærke Skridt, fremgaar bl. a. ogsaa af Ekspeditionsantallet. De samlede Ekspeditioner beløb sig i 1927 til 390,000, i 1931 til 536,000 og i 1935 til 670,000.

Den nuværende Formand for Repræsentantskabet er Stiftamtmand Sv. Neumann, K., DM., og den nuværende Bestyrelse er Fabrikant Thomas B. Thrige, R. DM., Formand, Mægler Uffe Clemmensen, Kreditforenings-Direktør Aug. P. Herse, R. DM., Konsul, Fabrikant Aage Mengel og Hofjægermester, Baron O. Bille Brahe.

Banken har gennem Tiderne haft følgende Direktører: L. Bierfreund fra 1858—91 (Bogholder fra 1846—58), Jens Bang fra 1872—94, E. Lausen fra 1891—1906, Albert Høeg fra 1894—1928, V. Berg fra 1906—20 og nuværende Direktører Georg Jacobsen fra 1920 og E. Houmark Nielsen fra 1928.

Georg Jacobsen,
Direktør.

GEORG JACOBSEN, Bankdirektør, R. af D., DM., er født d. 27. Juni 1874 i Odense som Søn af fhv. Forvalter Henrik Jacobsen. Gift med Anne Nielsen. Ansat i Fyens Disconto Kasse 1892, Direktør i samme 1920, Formand for Akts. Albani Bryggerierne, for Akts. Det fynske Trælastkompagni, for Akts. N. Tørring og for Akts. Holbecks Fajance Forretning, Kommiteret i Akts. Det private Investment Co., Medlem af Bestyrelsen for Akts. Rasmus Holbeck og Søn, for Thomas B. Thriges Fond, af Repræ-

E. Houmark Nielsen,
Direktør.

Fyens Disconto Kasse.

sentantskabet for Nordvestfynske Jernbaner og for Forsikrings-Aktieselskabet Skandinavia i København, Medlem af Bestyrelsen for De danske Provinsbankers Forening og for Grænsefonden.

E. HOUMARK NIELSEN, Bankdirektør, er født d. 27. April 1887 som Søn af Forstrelærer R. Nielsen og Hustru Marie, født Houmark. Gift med Ellen Petersen. Ansat i Landmandsbanken i 1904, Kontorchef 1920, indtraadte i Ledelsen af Landmandsbankens Nakskov-Kontor 1923, Medlem af Direktionen for Lollands Spare- og Laanebank 1924, Direktør i Fyens Disconto Kasse 1928, Medlem af Bestyrelsen for Akts. L. Døhnfeldt, Akts. De forenede Hoteller, Grand Hotel og Akts. Gustav Krüger og Co. samt af Repræsentantskabet for Odense-Nørrebroby-Faaborg Jernbaneselskab.

Interior af Tandlæge Flindt-Larsens Klinik paa Flakhaven.

er Anledningen til, at der er opstaaet de morsomme Interiører med de forskellige Trapper, der er indbygget i Konsultations-lokalerne og som er smukt fremstillede.

Hele Klinikken er holdt i røde Farver og udstyret med alle tænkelige moderne tekniske Installationer. Røntgeninstallationen er en „Deus“ af nyeste Type.

TANDLÆGE August Julius Flindt-Larsen, R. af D., er født den 1. Januar 1879 i Slangstrup som Søn af Dyrlæge Carl Adolf Larsen og Hustru Laura Andrea, født Kruse. Gift 1903 med Ellen Petersen. Tog Præliminæreksamen 1895 i Aalborg, Tandlægeeksamen 1899, Vikar og Assistenttjeneste i Danmark fra 1900-02, praktiserende Tandlæge i Nyborg fra 1902-09, Garnisonstandlæge fra 1905-09, Medlem af Bestyrelsen for Fyns Tandlægeforening fra 1909-31, Praksis i Odense i Forening med Tandlæge Chr. Kjær, siden 1931 egen Praksis i Fyens Disconto Kasses Bygning.

Klinikken er indrettet med særskilt Konsultationsværelse og særskilt Røntgen Afdeling, men tillige findes her teknisk Afdeling, Kontorer og Venteværelser.

Det er i den gamle Del af Disconto Kassens Bygning, at Klinikken ligger, og det

A. Flindt-Larsen,
Tandlæge.

FLAKHAVEN, der er Byens ældste Torv, er i vore Dage omgivet af Sct. Knuds Kirke, Klingenberg, Fyens Disconto Kasse, Raadhuset og Vestergade.

Ordet Flakhaven maa sikkert udledes af det oldnordiske Ord, der betegner „jævn Flade, der er indhegnet“, eller maaske af Ordet „haig“, der kendetegner den hedenske Plads, hvor Bymændene samledes, altsaa en Art Tingsted. Aerkender man den første Betragtning, kan man heraf udlede, at Byens øvrige Jorder maa have ligget højere eller have været bakkede. Indtil Aarene 1517-18 var Flakhaven kun paa de tre Sider omgivet af Bygninger, men i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede lod Biskop Jens Andersen bygge en Gaard paa Jorden ved Sct. Knuds Kirke, men denne blev nedrevet i 1857. Hele den ene Side af Pladsen har da været omgærdet af Kirkegaarden,

hvortil Indgangen fandtes Øst for nysnævnte Bygning og tæt ved den Gaard, der da laa bag Raadhuset, saaledes at denne Gaard vendte mod Kirken. Gaarden nævnes som et anseligt Stenhus, der tilhørte Familien Marsvin. Peder Marsvin solgte den til Mogens Kraffe, senere Biskop paa Fyn. Han forenede Bygningen med Kirken og oprettede sit særskilte Kapel ved Sct. Knuds Kirke, og Vikaren til denne beboede nævnte Gaard. Øst for denne Gaard laa da Præstegaarden til Sct. Albani. Bag Raadhuset laa da en smal Sti, der kaldtes Raadhusstegerset.

Flakhavens eneste Prydelse er en Statue af Kong Frederik den 7., der er udført af Bissen og afsløret i 1868.

Byens Raadhus er opført i Aarene 1880-83, og fra Midten af det 15. Aarhundrede har Byens Raadhus ligget paa den nuværende Plads. Oprindeligt har det ligget frit, men igennem Tiderne er der rundt omkring rejst den ene Bygning efter den anden. Byraadssalen restaureredes i 1915-16. — I Raadhuset er der mange Dekorationer, og blandt disse lægger man særlig Mærke til Dekorationerne fra den store Udstilling i Paris, der i sin Tid skænkedes til Odense By. I 1935 er der paabegyndt nogle Freskomalerier paa Hovedtrappen, der skal gengive Motiver fra Fyn. I Raadhuset har et stort Antal kommunale Kontorer til Huse.

MEDLEMMER AF ODENSE BYRAAD ER: Købmand, Landstingsmand H. Chr. Petersen, Borgmester, I. V. Werner, Forretningsfører, Ingeniør J. Christensen, Lærer L. C. Alkærsig, Købmand M. Iversen, Overlærer S. Petersen, Overretssagfører K. Løllesgaard, Overportør C. V. Jørgensen, kgl. Bygningsinspektør K. Lehn Petersen, Forretningsfører N. Jørgensen, Frk. K. Jervelund, Forretningsfører O. Jørgensen, Købmand Fr. Scheffmann, Redaktør Johs. Christensen, Tømrmester Johs. Petersen, Formand Vald. Thomsen, Redaktør J. C. Dreyer, Møllebygger M. Dreier, Kolletrice Emilie Petersen, Gartner C. Nielsen, Forretningsfører C. Hansen, Sagfører Axel Ernst, Blikkenslager Georg Jørgensen, Ingeniør Vilhelm Rasmussen og Redaktør Chr. Brixtofte.

FRA Flakhaven glider Øjet uvilkaarligt over til den Del af Vestergade, der danner Torvets Begrænsning paa den ene Side. Her ser man store moderne Bygninger, hvor i mellem Øjet særlig fanger Bryggergaarden, der er opført i den allernyeste Tid. Den er indrettet med moderne Lokaler for Læger, Sagførere og andre Beboere.

Som Nabo til den hypermoderne Bygning ligger Tørrings Hovedkontor og Forretning, der er en af de fynske Virksomheder, der siden Grundlæggelsen i forrige Aarhundrede, har forstaaet at hævde sig i saavel Ind- som Udland.

NIELS TØRRINGS CIGARFABRIK begyndte sin Virksomhed i Aaret 1867 paa Vestergade Nr. 5, men forblev kun her til 1880, da Udviklingen medførte, at Lokalerne maatte forøges, og Grundlæggeren flyttede da til Albani Torv Nr. 7.

Tørrings Cigarfabrik er grundlagt af Niels Frandsen Tørring, der fødtes 1837 i Haderslev som Søn af Hattemager Tørring og Hustru Sørine, født Lundbye. — Niels Frandsen Tørring blev uddannet ved Tobaksfaget og var i sine unge Aar ansat ved det da ret anselige københavnske Firma Alex Rasmussens Tobaksfabrik. Omkring 1866 kom den unge Tørring til Odense, og da han saa, at Byen ikke ejede en eneste speciel Tobaks- eller Cigarbutik, besluttede han at begynde en saadan i Forbindelse med Fabrikation. Det var under smaa og beskedne Former, der begyndtes i Vester-

Niels Frandsen Tørring.

gade Nr. 5, hvor man havde til Huse i flere Aar, inden Virksomheden flyttede til Albani Torv Nr. 7. Den Ejendom, hvortil der da flyttedes, var en gammel kendt Købmandsgaard, der gennem Tiderne har haft stor Betydning. Det maa antages, at denne Gaard, som de fleste andre Gaarde paa den Side af Albani Torv, er bygget i det 16. Aarhundrede. Her forblev Cigarfabrikken til 1885, da Gaarden blev nedrevet, og paa dens Grund rejstes det nuværende Industripalæ.

Cigarfabrikken flyttedes nu tilbage til Vestergade, denne Gang til Nr. 28, og her var den til 1894, da den overførtes til Filosofgangen, hvor den havde til Huse til 1899, da Bygningen nedbrændte. Efter Branden laa Fabrikken midlertid i Vindegade Nr. 20, men i 1903 lejedes der Lokaler i Nergade Nr. 27, og endelig i 1921 erhvervedes Ejendommen Nr. 19 i samme Gade, hvor den nuværende Tobaks-

Tørring's Fabrikker i Vestergade 5.

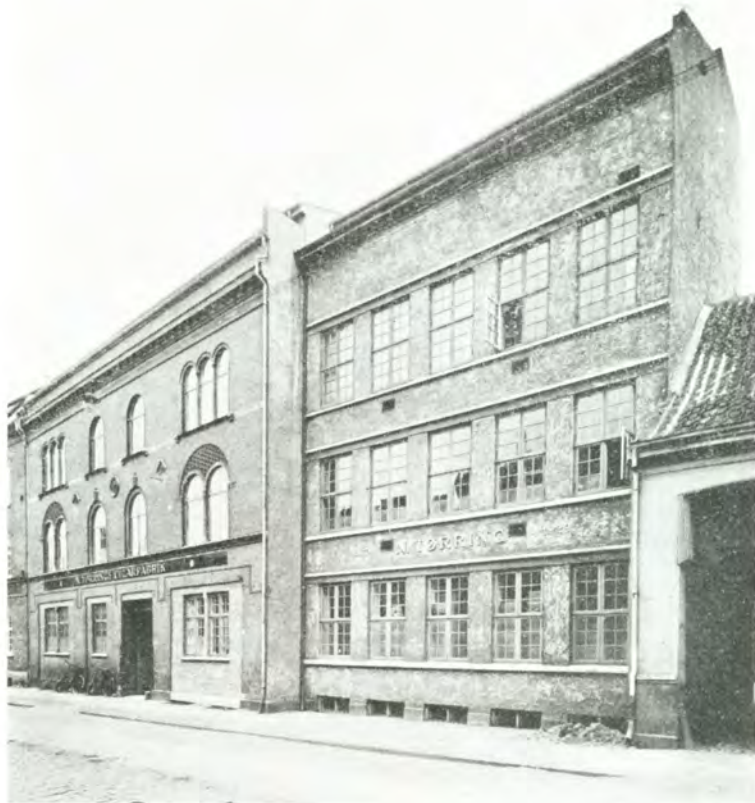
fabrik blev opført. Denne Ejendom var forhen K. F. U. M.s Bygning, den staar i det ydre som den Gang, men er helt ombygget indvendig. I 1929 købes Ejendommen Nr. 17, og hertil udvidedes Fabrikken. Endelig maa vi oplyse, at Tørring i Aaret 1872 erhvervede Ejendommen Vestergade 13, der da ejedes af Bogbinder Østerbye. Den ombyggedes omkring 1880erne og fik den Skikkelse, den har den Dag i Dag. I en kortere Periode havde Fabrikken sine Lokaler paa 4. Sal i denne Ejendom, hvis Stueetage nu benyttes til Administration og Kontorer, medens Resten af Ejendommen er privat Beboelse.

Siden 1872 har Fabrikens Kontorer og Udsalg været i Vestergade 13. Da det nuværende Butikslokale og de moderne Kontorer monteredes, overbyggedes Gaardspladsen samtidig, og det indvundne Areal indlemmedes i Kontorerne.

I Aaret 1900 indtraadte Fabrikant Ludvig C. M. L. Tørring, født 24. Februar 1875, i Firmaet og ledede dette for sin Moder indtil 1905, hvorefter han overtog det for egen Regning. I Aaret 1920 blev den gamle Fabrik omdannet til et Aktieselskab med en Kapital paa 750,000 Kr. og med Ludvig Tørring som Direktør og Bankdirektør Jacobsen, Fyens Disconto Kasse, som Formand for Selskabet.

Tørrings Cigarfabrikker er blandt de førende fynske Firmaer. De har spredt Ry viden om og været den By til Ære, hvori de er opstaaede. Ikke alene i Hjemlandet, men ogsaa i Udlandet sælges Tørrings Fabrikater. Fra kun ganske faa Medarbejdere er Fabrikken nu vokset til at beskæftige ca. 500 Arbejdere og Funktionærer.

I Aaret 1935 fabrikeredes 47,000,000 Stkr. Cigarer og Cigarillos.

Tørrings Fabrikker i Nedergade 17 19.

RESTAURANT BRYGGERGAARDEN. De to Gaarde, der ligger lige overfor Flakhaven, Seyergaarden og Bryggergaarden, er fra ældgammel Tid og har været ret anselige Gaarde. — Bryggergaarden blev i 1855 solgt til Urmager Georg Vilhelm Schmidt og Etatsraad V. Pedersen, men senere overtog Schmidt den alene, og han erhvervede ligeledes senere Seyergaard. Omkring 1790erne fremkom Navnet „Bryggergaarden“ for første Gang, og Navnets Oprindelse skyldes sikkert, at Gaarden har

været ejet af en Brygger Poulsen. — Frk. Julie Alfriede Schmidt, der var Datter af Urmager G. V. Schmidt og Hustru Frederikke Louise, født Morrin Lange, arvede Ejendommene efter sine Forældre, og ved testamentariske Bestemmelser oprettede hun et Legat af disse Ejendomme.

I 1921 solgte Legatet „Bryggergaarden“ til Fabrikant L. Tørring, der atter 1931 solgte den til Købmand Chr. Hjorth for en Sum af 425,000 Kr. — Han lod den gamle

Gaard nedrive og byggede den nuværende Bryggergaard. I 1934 solgte han denne til D. F. F. A. for 950,000 Kr.

Dekoration i Bryggergaarden.

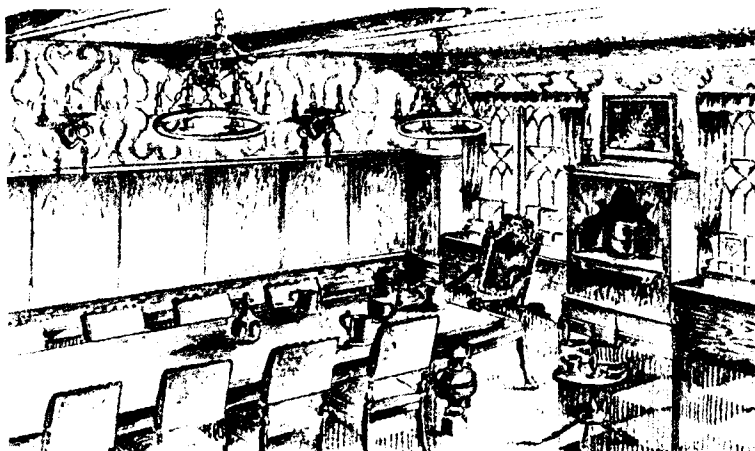
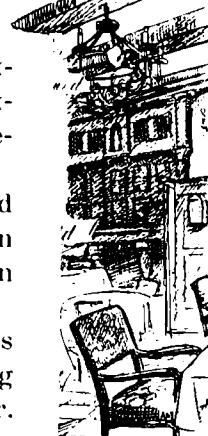
Bryggergaardens første Etage optages helt af Restaurant „Bryggergaarden“, der er etableret af Restauratør og Direktør Hans Vilhelm Bang. — Denne Restaurant er sikkert den smukkeste og mest ejendommelige i Odense By. Dens smukke og særprægede Udstyrelse skyldes til Dels Kunstneren og Billedskæreren H. Oest-Larsen, Odense.

Restauranten er delt i flere Lokaler. Selve Restauranten ligger ud mod Flakhaven, og gennem dens mægtige Spejlruder har Publikum en herlig Udsigt over Torvet. Bag denne Del af Restauranten ligger den saakaldte „Bryggerstue“, der er smuk og egenartet i sin Udstyrelse.

Paa næste Etage ligger Restaurantens Selskabslokaler, der kaldes „Raadstuen“. Denne er beregnet for mindre Møder og Selskaber og har Plads til 24 Personer. I Restauranten kan der være 260 Personer.

Denne moderne Restaurant ledes efter de mest moderne Principper, og dens Køkken er landskendt. Der forefindes et stort Orkester til Gæsternes Underholdning. — Ydermere driver Indehaveren et stort Konditori, hvori der udelukkende anvendes lurmærket Smør, medens enhver Form for Surrogater er bandlyst.

Restaurant Bryggergaarden, Odense.

FRU KAREN CHRISTIANSENS FRISØRSALON OG PARYK-ATELIER er beliggende i „Bryggergaarden“ anden Etage og er en af Byens ældste og oprettet 1900 i Vestergade 44, men flyttede senere til Nr. 40 i samme Gade. I 1935 overflyttedes Salonen til „Bryggergaarden“. Fruens Salon er moderne indrettet og udstyret med alle tidssvarende Hjælpemidler og har en speciel Afdeling for Skønhedspleje og Manicure. Fra 1908 har Fruen friseret og lavet Parykker til Teatrene. Hendes Popularitet blandt Scenens Kunstnere bedømmes bedst, naar man ser det Galleri af Kunstnere, der har skænket hende deres Portræt.

*Karen Christiansen,
Damefrisørinde.*

Karen Christiansen er født d. 23. November 1872 ved Odense og var gift med Parykmager Peter Christiansen, der døde 1917. Fruens to unge Døtre er nu indtraadt i Virksomheden.

Frisering er af ældgammel Oprindelse, og selv Permanent-behandling er af gammel Tid. Denne Kunst kendtes i Romertiden, men udførtes da paa en helt anden Maade end nu. I ældre Tider var det imidlertid kun forbeholdt de mere fornemme og velhavende at lade sig betjene af Damefrisør, og dennes Arbejde var hovedsagelig Forarbejdning af Parykker og andre løse Haardele. Det var en Kunst at være Damefrisør og Parykmager dengang saavel som nu. Damefrisørfaget er overalt anerkendt som „Kunsthaandværk“, et Prædikat, som dog kun den virkelige fagudlærte Damefrisør kan tage sig til Indtægt.

VESTERGADE Nr. 9 er sikkert en af de Bygninger, der omtales omkring 1870erne som nyopstaaede paa Vestergade. Den tilhørte i Slutningen af forrige Aarhundrede Købmand Henningsen, og senere boede Skotøjsmagasinet „Hector“ her. I Aaret 1908 købte Manufakturhandler Andrev Jensen Ejendommen, hvis Grund dengang

Vestergade Nr. 9, Bagbygning, der vendte mod Staalstræde.

tog efter hans Død Ejendommen og ophævede Manufakturhandelen, der i 1913 var flyttet til Vestergade Nr. 9, hvor der nu er Boglade og Konfekturforretning. I 1929 solgte Fru Andrev Jensen Ejendommen Vestergade Nr. 9 til Boghandler Lyng.

strakte sig helt ned til Staalstræde, hvor der laa en anselig Magasinbygning, der blev ombygget i 1913.

Andrev Jensen er et af de ældre kendte Navne i Odense. Han etablerede sig i Odense i Aaret 1887 paa Hjørnet af Vestergade og Skomagergade. - Han blev født 1861 og døde i 1926. Hans Enke, Sophie Birgitte Henriette, født Knudsen, over-

KLINIKER for Haar- og Skønhedspleje er egentlig først opstaaede omkring Aarhundredeskiftet. Før den Tid var det mest almindeligt, at Frisering af Damer foregik i disses Hjem, og det skete som Regel kun, naar Damerne skulde til Fest.

Paa samme Tid var Haararbejde et væsentligt Fag indenfor Frisørerne. Damernes Frisure krævede dengang forskellige Tilsætninger af Bukler og lign., medens vor Tids Mode jo gaar i en anden Retning. Fra de stilfulde franske Parykker gled Moden over til 80ernes Frisurer med de store Valke og Bukler, og derfra gik man til de tildels enkle og krøllede Frisurer for i vore Dage at naa til det kortklippede Haar, der helt har revolutioneret Frisørfaget. Marcelondulationen og Permanentkrølningen kom nu frem, og Moden gaar atter i Retning af mere kvindelige Frisurer med Krøller og Bukler. Begrebet Skønheds- og Ansigtpleje er ogsaa forholdsvis nyt til Trods for, at der allerede i det gamle Roms Glanstid kendtes Klinikker for Skønhedspleje.

Blandt Odense Bys første Saloner var Fru Gerda Brønnums, der blev etableret i Kongensgade Nr. 48 i 1913. I Løbet af kort Tid udvidedes Forretningen til at omfatte baade Ansigtpleje og Fodpleje. — Fru Brønnum har faaet sin Uddannelse hos Fru Rønne, København, og har senere suppleret

Interiør af Fru Gerda Brønnums Salon i Kongensgade.

denne ved Kursus flere Steder i Udlandet, bl. a. i Ansigtsmassage i Paris 1927, hvor Fruen fik tildelt Diplom.

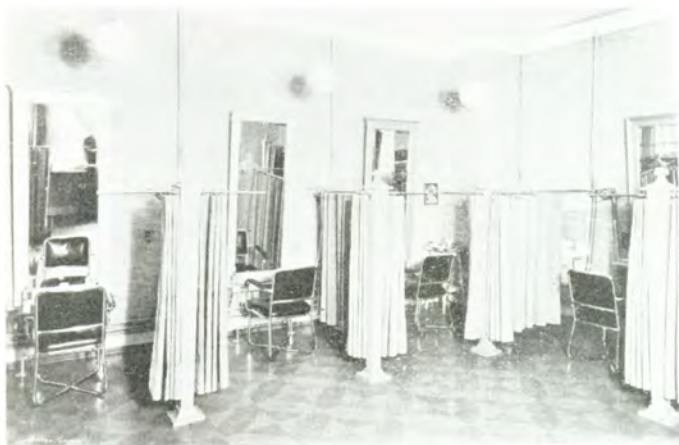
Nu er Fru Brønnums Salon flyttet til Vestergade Nr. 9 i

Gerda Brønnum,
Damefrisørinde.

større, moderne Lokaler, hvor der findes særskilte Afdelinger for Permanentkrølning og antiseptiske

Hovedbade, moderne individuel Ansigtspleje med Lys og Massage, Haararbejde, Manicure og Fodpleje.

Interiør af Fru Gerda Brønnums Salon i Vestergade.

TANDLÆGE Svend Olaf Bache er født den 22. September 1901 paa Frederiksberg som Søn af Stiftamtmand Carl Otto Bache og Hustru Anna Johanne, født Fechtenburg. Student fra Viborg Katedralskole 1920, Tandlægeeksamen 1924, Assistenttjeneste i Norge og Danmark fra 1924—26, praktiserende Tandlæge i Aabyhøj fra 1926—27, overtog Tandlæge Chr. Jacobsens Praksis i Odense i 1927.

Det var en gammel Tandlægepraksis, S. O. Bache overtog. Den var oprindelig grundlagt af Tandlæge Jens Søren Pardal, der var født d. 17. November 1871 i Odense som Søn af Skræddermester Søren Petersen og Hustru Maren, født Johansen. Tog Præliminæreksamen fra Mulernes Legatskole 1887, cand. pharm. 1894, Tandlægeeksamen 1905, begyndte Tandlægepraksis i Odense 1905 paa Vester-

S. O. Bache,
Tandlæge.

gade Nr. 20, en Ejendom, der nu snart vil forsvinde, idet den i 1935 blev indlemmet i Firmaet J. G. Jacobsen, der agter at om-danne den til et moderne Handelshus. (Om Bygningen og dens Historie findes Oplysninger under J. G. Jacobsen).

Tandlæge J. S. Pardal solgte sin Praksis i 1918 til Tandlæge Christian Jacobsen, der er født d. 4. Oktober 1884 i Skive som Søn af Læge Jacobsen og Hustru Thora Charlotte, født Kjær. Tog Tandlægeeksamen 1905, praktiserede som Tandlæge i Køben-

Interiør af Tandlæge S. O. Baches Klinik i Vestergade Nr. 9.

havn fra 1911—18, var Formand for Fyns Tandlægeforening fra 1922—27 og Redaktør af Tandlægebladet fra 1923.

Indtil 1935 forblev Klinikken i Bygningen Vestergade Nr. 20, men ved Salget af denne Ejendom lod Tandlæge S. O. Bache sin Klinik flytte til Vestergade 9. Her raades over to Konsultationslokaler, der er udstyret med de mest moderne tekniske Apparater, Unit, Diathermi- og Røntgenapparat.

LIGE efter Bryggergaarden ligger Ejendommen Vestergade Nr. 9. I ældre Tid var denne Gaard i adelig Besiddelse, og man har fundet Rester af Friis'ernes Vaaben paa den. Heraf maa man kunne formode, at denne Bygning oprindeligt har tilhørt Kansler Friis eller hans Søster, Margrethe Friis. Gaarden var i en Periode i Købmand Rissings Besiddelse, og han skal have ombygget den betydeligt.

Vestergade Nr. 7, der er Naboejendommen, og nu tilhører „Hector“, er ogsaa betydeligt ombygget i den senere Tid, særlig efter at „Hector“ har overtaget den.

Den ikke alene i København, men ogsaa over hele Landet nu saa kendte Virksomhed indenfor Skotøjsbranchen, „Hector“, der sikkert maa betegnes som den største i hele Skandinavien, blev oprindeligt grundlagt her i Odense. Begyndelsen blev gjort den 15. Marts 1902, idet de to Herrer, der stadig er Indehavere, d'Herrer H. P. Nielsen og H. E. Hector, da paabegyndte deres Virksomhed med en forholdsvis beskedne Forretning i Ejendommen paa Vestergade Nr. 9. H. P. Nielsen var i Besiddelse af den alsidige Købmandsuddannelse, medens H. E. Hector var den branchekendte, og naar Virksomheden i Aarenes Løb har kunnet svinge sig op til at blive den største og førende paa dette specielle Omraade, skyldes det ikke alene de to Stifteres Initiativ og Dygtighed, men sikkert ogsaa den Omstændighed, at de hver for sig saa ypperlig har forstaaet at supplere hverandre til Fordel for Virksomhedens Trivsel og Vækst.

Som nævnt paabegyndtes Virksomheden under beskedne Forhold, og hele Personalet talte dengang 4, nemlig de to Chefer, Fru Nielsen og en Assistent. I Dag beskæftiger Virksomheden i Odense ca. 30 Mennesker, medens man i København er oppe paa langt over det dobbelte. — I 1912 blev Firmaets nuværende Ejendom købt,

„Hector“s første Forretning i Odense.

og da man i dette Aar flyttede ind i den, blev Forretningslokalerne udvidet. - Virksomheden er stadig fulgt med Tiden og har foretaget Udvidelser og Moderniseringer, efterhaanden som Tiderne har krævet det. Den sidste store Udvidelse fandt Sted i 1931, og Forretningen fremtræder nu med en Facade og et Interiør, der saa afgjort præger

Odenses Strøggade. — Efter at det nogle Aar efter Starten saa klart var bleven bevist, at en Storvirksomhed indenfor Skotøjsbranchen kunde trives i Provinsen, dukkede ret naturligt Tanken op om ogsaa i Hovedstaden at paabegynde en lignende Forretning. I 1908 rejste da H. E. Hector til København og grundlagde det kendte Firma i Frederiksberggade.

Virksomheden fremstiller og forhandler Skotøj af enhver Art til Damer, Herrer og Børn, og

i det store Udvalg, som Virksomheden altid fører, findes der Fodtøj til alle Formaal, saavel for almindelige som for vanskelige Fødder. „Hector“ var blandt de første, der indførte specielle Apparater (Pedoskopet) til nøjagtig Bestemmelse af Skotøjets Pasform for hver enkelt Kunde. Blandt Personalet forefindes altid specielt uddannede Fodspecialister, der vederlagsfrit staar til Disposition for enhver Kunde med Hensyn til Valget af det rette og mest passende Fodtøj. Virksomheden har desuden eget Værksted, hvor alle Forandringer foretages, og hvor alle Reparationer udføres. Virksomheden i Odense er en selvstændig

Forretning med Hr. H. E. Hector som Medindehaver, medens Virksomheden i København ligeledes er selvstændig med Hr. H. E. Hector alene som Indehaver.

Skotøjshandler H. P. Nielsen er født den 2. Oktober 1875 paa „Jomfruens Egede“ ved Faxe og oplært hos Firmaet S. Børgesen & Co., har været ansat hos A. C. Illum.

VI har andet Steds omtalt den Udvikling, der i de sidste Aar er sket indenfor Damefrisørfaget, men ogsaa indenfor Herrefrisørerne er der i de sidste Aaringer sket store Fremskridt. Der stilles stadig større og større Krav ogsaa paa dette Omraade, ikke alene hvad Lokaliteter angaar, men tillige og ikke mindst hvad selve Faget angaar.

Som en af de førende og sikkert en af de største Saloner i Odense nævner vi her Ejnar Krøjers Salon

„Hector“s nuværende Forretning.

Interiør fra Venteværelset.

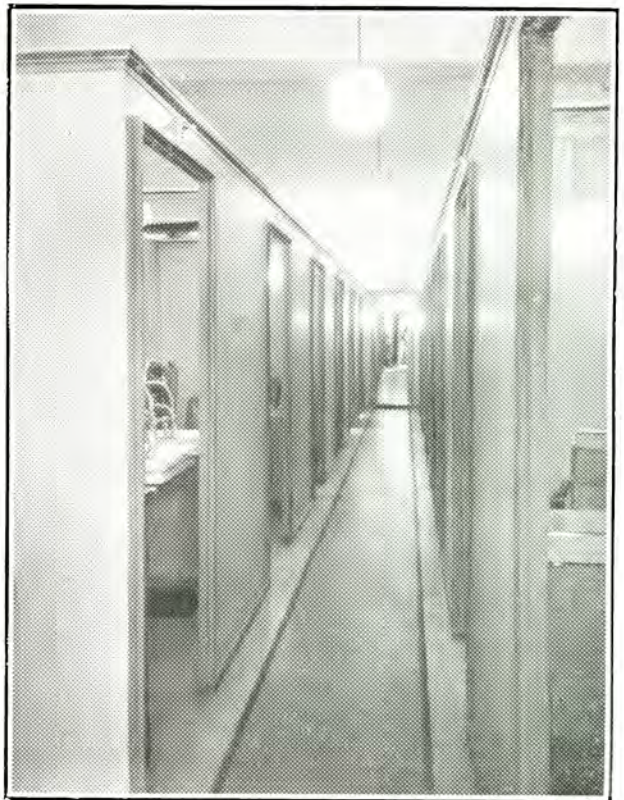
Interiør fra Herre-Salonen.

paa Vestergade Nr. 7.

Barber- og Frisørmester Ejnar Emil Krøjer er født 1899 i Aalborg og kom i Frisørlære i denne By i 1914. Efter at have udstaaet sin Læretid, i hvilken han lærte alt vedrørende Frisørfaget og Haararbejde, arbejdede han som Svend paa forskellige førende Saloner. — I Aaret 1924 rejste han til Udlandet

for der at gennemgaa en Skole for Herre- og Damefrisører. Han besøgte først Berlin og senere Hamborg. I 1926 rejste Krøjer atter paa Studierejse og besøgte paa denne Tyskland, Holland, Belgien og Frankrig. Frisørfaget kræver nu om Stunder, at Indehaverne følger med i de allernyeste Metoder, og Damefrisørfaget fordrer, at der stadig anskaffes nye moderne Maskiner saavel til Haararbejde som til Ansigtspleje.

Efter saaledes at have gennemgaaet de bedste Skoler i Udlandet begyndte Ejnar Krøjer sin egen Salon i Odense den 17. November 1925 paa Vestergade Nr. 20. Virksomheden beskæftigede da 1 Svend og 1 Lærling, nu har den et Personale paa 15 faguddannede Mand, der hver paa sit Omraade er Specialister. Her forefindes Skønhedssalon, Manicuresalon, Afdeling for Haarpleje, for Permanentbehandling m. m. — I 1932 flyttedes Salonen til sin nuværende Beliggenhed, Vestergade Nr. 7 i „Hector“s Bygning, hvor den optager hele første Etage. Dameafdelingen har 15 særskilte Kabiner samt de forskellige Særafdelinger. Herresalonen er som

Interiør fra Dame-Salonen.

Dameafdelingen udstyret med alle tænkelige moderne Apparater og Maskiner, og selve Montringen er enestaaende i Skønhed og Harmoni. Salonens Montring har beløbet sig til 60,000 Kr., og alene det elektriske Anlæg, der er installeret efter de sidste nye Metoder, har kostet 10,000 Kr.

Det er sikkert overflødigt at oplyse, at der selvfølgelig paa en saa moderne Salon ydes enhver tænkelig Behandling indenfor Frisør- og Haararbejdet samt indenfor alle Arter af Skønhedspleje og Massage.

Ejnar Krøjers Salon staar sikkert som den mest moderne og førende indenfor dette Felt. Det var den første Salon i Odense med særskilt Afd. for Damer og Herrer. Til Slut skal nævnes, at der forefindes en speciel Børnesalon, der er udstyret med Legetøj af forskellig Art. Salonens Varme anlæg er Fjernvarme fra Odense Elektricitetsværk.

VESTERGADE, der er Odense Købstads Hovedgade, og hvor der i vor Tid er opstaaet den ene smukke Handelsvirksomhed efter den anden, var oprindelig kun en lille Gade, der strakte sig fra Byens Vesterport ned til Flakhaven. Den oprindelige Byport laa omtrent ved Smedestræde. Der nævnes en Vesterport i 1489, men man maa erindre, at den hele By ikke strakte sig længere end til Byporten. Nogle Aar senere nævnes der en ny Vesterport, der sikkert har staaet tæt ved det nuværende Mageløs. Omkring 1530erne nævnes der en Vesterport, der skal være nedrevet igen i 1660, og derefter er sikkert den saakaldte ny Vesterport bygget. Om dette er denne Vesterport, der er forbedret og opbygget paa Kong Frederik den 2.s Befaling, og som senere er flyttet længere mod Vest, skal være usagt.

Efter andre Oplysninger skal den nye Vesterport allerede have været nævnt i 1580, og den skal have staaet til 1805, i hvilket Aar den blev flyttet til Hjørnet af Søndergade og Vestergade. Her ved Søndergade blev da den sidste Vesterport bygget, og den forblev her til 1850, da alle Byporte blev nedlagte. Det kan med nogen Sikkerhed siges, at den næstsidste Vesterport stod der, hvor nuværende Vestergade Nr. 89 ligger.

Vi vender imidlertid tilbage til Vestergade, der i hele sin Udstrækning løber fra Skomagerstræde og til Søndergade, hvor den fortsætter under Navnet Vesterbro. Det er ikke saa mange Aar siden, at Vestergade kun for en ringe Dels Vedkommende betød noget i Byens Handlsliv. Det var den ældste Del af Gaden, den Del, der nu ligger fra Skomagergade og til Mageløs og Kongensgade.

Vi vil nu se lidt paa de Gaarde og Huse, der i ældre Tid laa paa denne Strækning. Her laa Byens største og fornemste Ejendomme, og her boede ikke saa faa af Adelen og det mere velstaaende Borgerfolk. De fleste af de ældste Bygninger er nu i vor Tid saa stærkt ombyggede, at saa godt som ethvert Præg af Fortiden er forsvundet. — Den første Bygning i Vestergade, Hjørnet af Vestergade og Staalstræde, kaldes Priorgaarden. Den har sikkert sit Navn fra ældgammel Tid, og den formenes at have hørt under Helliggeisthuset og have været Priors Bolig. Bygningen har uden Tvivl været benyttet som Bolig for en gejstlig Person, og den skal have været udsmykket med flere Helgenbilleder, men senere Tidens stærke Ombygning af denne har tildels helt slettet ethvert Spor fra hin Tid. Det menes, at Borgmester Mikkel Mule boede her i 1530, og antagelig i 1538 boede Forstanderen for Graabrødre Hospital, Peder Nielsen, her. I det 17. og 18. Aarhundrede var Gaarden beboet af adelige Familier.

Paa den modsatte Side af Vestergade ligger der paa Hjørnet af Skomagerstræde

en gammel Gaard, der dog i de sidste Tider er saa stærkt ombygget, at alt fra tidligere Tid er udslettet. Denne Gaard var i det 16. Aarhundrede i Christoffer Bangs Besiddelse. Han nævnes som Stiftsskriver og var gift med en Datter af Jørgen Kotte, der skal have ejet betydelige Gaarde i Odense By i nævnte Aarhundrede. Mulig er en Del af hans Besiddelser overgaaet til Slægten, men en større Del købtes af Oluf Bager. I Ejendommen Vestergade 2, hvor der forhen har været Privatbank, er der nu kun Forretningslokaler af forskellig Art. I Bygningen findes Akts. Revisions- og Forvaltningsinstituttets fynske Afdeling.

REVISIONS- OG FORVALTNINGS-INSTITUTET stiftedes i København den 5. Marts 1912. I 1929 etableredes en Afdeling for Fyn med Domicil i Odense og med statsautoriseret Revisor Alf. Nielsen som Leder. Virksomheden beskæftiger sig med regnskabsmæssige Opgaver af enhver Art, Revision, Statusopgørelser, Bogholderianlæg, kritiske Undersøgelser, Rentabilitetsberegninger, Bogføring og Vejledning i Regnskabsspørgsmaal etc., og har været i god Vækst, saaledes at den nu beskæftiger 8 fastansatte Funktionærer.

Alf. Nielsen, der stadig er Eneleder, er født 22. December 1891 og har været ansat ca. 13 Aar ved Handel og Industri i Provinsen og i København forinden Overgangen til Revisorfaget, hvori han nu har virket i 15 Aar (Bestalling som statsautoriseret Revisor Maj 1927).

Alf. Nielsen,
statsautoriseret Revisor.

SOM allerede tidligere antydet maa det formenes, at det Areal, der nu i vor Tid optages af Raadhuset, Flakhaven og alle de Gaarde og Huse, som ligger her mellem Flakhaven og Skomagerstræde, ja, helt ned i Overgade og paa den modsatte Side i Vester- og Nørregade, er den ældste Del af Odense By. — Gaar vi tilbage i Tiden, ser vi, at det netop paa det Areal, hvor nu Vestergade Nr. 4 og 6 ligger, i Midten af det forrige Aarhundrede blev foretaget en Ombygning af en af de der liggende Gaarde, og ved en Udgravning paa Stedet fandt man i en ret anseelig Dybde ikke mindre end fire Lag af forskellige Tiders Brolægning. Endvidere fandtes der tydelige Spor af en Brønd omsat med Kampesten og Gærde. Dette beviser, at Stedet maa være meget gammelt. Aarhundredet er gaaet over i Historien, Tiderne har skiftet, og hele Jordarealet er hævet. Paa det omtalte Areal laa Byens Raadhus, der i sin første Oprindelse laa frit, men fra omkring 1520erne blev det sammenbygget med Nabo-ejendommene.

Langt de fleste Gaarde og Huse i Købstaden var af Bindingsværkstypen og som Regel kun byggede i eet Stokværk. Kun de mere fornemme Folks Bygninger opførtes i to Stokværk. I en Opgørelse over Bygninger i Odense omkring 1864 viser det sig, at der dengang fandtes 48 Bygninger paa tre Etager, ca. 900 paa to Etager og ca. 600 paa een Etage. I 1882 er Antallet af Ejendomme steget til 1920, og af disse er der nu over 100 Stkr. 3-Etagers.

Bygningen Vestergade Nr. 6 tilhører nu Kommunen. I den Skikkelse, man ser Bygningen i Dag, hidrører den fra Ombygningen i 1879, men den har oprindeligt været bygget som en 2-Etagers Bindingsværksgaard. I Bygningen findes nu foruden almindelige Forretningslokaler Odense Politis Civilafdeling.

FRA Vestergade gaar vi ned ad Skomagerstræde, der indtil 1850 hed Albanistræde. I den katolske Tid bestod dette Stræde, thi det ses, at Sct. Knuds Kloster nævner saa godt som alle Husene i Albanistræde som sine Besiddelser. Gaden ophørte da ved Albani Kirkegaard og beholdt sit første Navn, Albanistræde, indtil Skomagernes Laugshus, der laa i Strædet, helt fortrængte dette Navn. Foruden Skomagernes Laugshus laa her ogsaa Skræddernes, i hvilket Domprovst Christian Pedersen skal have haft sin Bolig før dette blev Skrædderlaugets Ejendom. Skomagernes Laugshus stod til omkring Aarhundredeskiftet, og paa dets Tomt byggedes nuværende Albanilorv Nr. 12 B.

Albani Torv benyttedes i ældre Tid hovedsagelig som Kirkegaard til Albani Kirke, der jo laa her. Da Kong Kristian den 3. i Aaret 1542 giver Odense By Raadighed over Albani Kirkegaard og samtidig bestemmer, at Kirken skal nedrives, maa man formode, at Torvets Oprindelse stammer fra den Periode. I den kongelige Forordning staar der,

Hjørnet af Vestergade og Skomagerstræde omkring 1890erne.

at Kirkegaarden og den Plads, der fremkommer ved Kirkens Nedrivning, skal bruges som Torveplads for Byen. Straks efter Torvets Anlæggelse kaldes det for „Kongens Torv“ eller „Det store Torv“ og først langt senere forekommer Navnet Albani Torv. Betragter vi Torvet i vore Dage, vil man se, at der endnu staar flere ældgamle og smukke Patricierhuse langs dets Sider. Særlig bemærkes den smukke Bygning ved Albanigade, der nu er Handelsforeningens Bygning. Som Nabo til denne ligger Haandværker- og Industriforeningens Bygning, der er opført i 1890—91. Paa dens Grund laa forhen en gammel Købmandsgaard, hvor Fabrikant Tørring i sin Tid begyndte sin Tobaksfabrik. Haandværkerforeningen stiftedes oprindeligt 1857, men Aaret efter oprettedes en Industriforening, og begge disse Foreninger forenedes i 1862. I 1871 byggede de en Foreningsbygning paa en Grund, der købtes af Det adelige Kloster. Denne Bygning ligger omtrent ved Albani Bro. Senere overgik denne Bygning til Afholdslojerne og er atter i 1935 afhændet.

Fyns Stifts Læseforening har ogsaa sin Bygning her ved Albani Torv. Modsat disse Bygninger ligger Brochmanns Hotel, der fornylig er solgt og antagelig skal nedrives for at give Plads for et moderne Storhotel.

Sct. Albani Kirke med sine smukke røde Teglstensmure og sit slanke Taarn medvirker til at skabe et eget Billede over dette Torv, der forhen flere Gange ugentlig var en eneste Menneskevrimmel, naar der holdtes Torv. Nu i vore Dage er det kun smaat bevendt med Torvehandelen, og det synes, som om denne Handel helt er ved at ophøre. Som Nabo til Sct. Albani Kirke ligger da Det adelige Kloster, hvorom vi har fortalt udførligt paa Siderne 44 og 45.

Prospekt af Albani Torv, tilhøjre ses Skomagerlaugets Hus og tilvenstre den Gaard, hvor Fabrikant Tørring begyndte sin Virksomhed.

paa. — I Aaret 1889 skilles disse to Foreninger, og en nydannet Forening, „Industriforeningen“, lader da bygge sit eget Hus paa Albani Torv. Det nuværende Industripalæ blev taget i Brug i 1891, dengang Konsul Mogensen var Foreningens Formand. Nuværende Formand er Guldsmed Christoffersen. Den smukke Bygning i Palæstil rummer Foreningslokaler og benyttes iøvrigt til forskellige Forenings Fester.

Ved Siden af Industripalæet ligger en lille Bygning, der nu er almindelig Beboelsejendom, men i denne var det, at den over det ganske Land kendte og agtede Fyens Disconto Kasse havde sine Lokaler gennem en længere Aarrække. — Op til denne Bygning støder da Fyens Stifts Læseforenings Bygning. Denne Forening er snart 100 Aar gammel, og dens Historie skal vi senere berette om.

Odense Handelsstandsforening er stiftet i 1862 og havde i lang Tid, fra 1892 til Aarhundredskiftet, sin egen Bygning i Overgade, den nuværende Nationalbanks Ejendom. I nogle Aar havde den ikke nogen egen Bygning, men købte saa den Gaard paa Albani Torv, der tidligere tilhørte Hestehandler Kruuse. — Denne Mand var en ret betydelig Borger i Odense. Efter at Handelsstandsforeningen havde erhvervet Bygningen, blev den ombygget og restaureret, og ved Restaureringen blev der taget tilbørlig Hensyn til Bygningens gamle Arkitektur.

Bygningen bærer endnu i vore Dage Præg af den gamle Patricierbygning, som de rige Odense Borgere lod bygge som Bolig for deres Slægter.

Handelsstandsforeningens nuværende Formand er Grosserer Chr. Andersen.

Som før nævnt blev de to Foreninger, Haandværker- og Industriforeningen, forenet i een Forening. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa denne Forenings Historie, da den jo i alt væsentligt kun drejer sig om indre Anliggender, og at der senere igen kom Adskillelse og atter Sammenlægning vil her være allfor vidtløftigt at komme ind

Mads Hansens Restaurant.

MADS JØRGEN HANSENS RESTAURANT paa Albani Torv Nr. 12 B kan føres langt tilbage i Tiden. — Omkring 1870erne begyndtes den af Trævarefabrikant Lars Nielsen, der ejede de Huse, der laa her, hvorefter den senere overgik til Odense Kommune og senere kom i Mads Hansens Besiddelse. Lars Nielsen solgte Restauranten, og gennem Tiderne skiftede den Ejere flere Gange, indtil Mads Jørgen Hansen overtog den i 1911.

Mads Hansen,
Restauratør.

Mads Jørgen Hansen er født d. 10. August 1886 og gift 1911 med Anna Madsen. I Aaret 1921 købte han Ejendommen og flyttede Restauranten op i Stueetagen, saaledes at Kælderlokalerne blev disponible til andet Formaal. Fra Begyndelsen var der Restaurant i begge Etager, men eftersom Torvedagenes Betydning er blevet mindre, og Besøget paa disse aftaget, er Restaurationens Omsætning forringet.

ODENSE TELEFONKIOSKER blev startet i 1906 af Kiosk-ejer P. M. Petersen, der nævnte Aar overtog Kiosken overfor den gamle Banegaard sammen med den førnævnte Kiosk „Adams Kiosk“, som senere blev flyttet til Torvegade og forandrede Navn til „Kioskkontoret“, samtidig med der byggedes 2 nye Kiosker efter Tegning af Arkitekt Schwaneflygel. Der opstilledes en ved Søndergade og en paa Fisketorvet, men de flyttedes senere til Munkemose og Albanitorv. Paa sidstnævnte Plads anlagde Kommunen en længe tiltrængt Nødtørftsanstalt, hvorover den nuværende Kiosk byggedes i 1932. Den gamle Kiosk flyttedes til Pladsen ved Domhuset. Fra Kioskerne forhandles der Dagblade, Ugeblade, Tidsskrifter, Papirer og Postsager, og der er tilknyttet en Budcentral efter helt moderne Mønster.

Odense Telefon Kiosk paa Albani Torv.

ANKER SØRENSENS KRANSEFORRETNING. En af de yngste, men derfor ikke mindste Virksomheder indenfor Fremstillingen af de forskellige Artikler til Gartnere og Blomsterhandlere, er den af A. Sørensen i 1933 grundlagte Virksomhed, der har til Huse i Ejendommen Albani Torv Nr. 2.

Anker Sørensen.

Begyndelsen blev gjort under smaa og beskedne Forhold, men i Løbet af forbavsende kort Tid oparbejdedes Virksomheden til sin nuværende betydende Størrelse. Firmaet er nu ikke blot kendt i Odense og Omegn, men over hele Fyn og Dele af Falster og Jylland.

Virksomheden giver sig af med Fremstilling af Kransebøjer, grønne Kranse af Gran, Enebær, Efeu, Buxbom og Palmegrene (Cycas) m. m.

Fru Sørensen.

samt Guirlander af de nævnte Planter og Træer. Alle disse Artikler, der delvis er Haandarbejde, fremstilles i Virksomhedens Lokaler. Der drives udelukkende en gros Handel og sælges til Gartnere, Blomsterhandlere og lign. — En Artikel, for hvilken Virksomheden særlig er bleven kendt, er Kranse og Dekorationer af Mos.

Gartner Anker Sørensen, der er født den 22. November 1905 i Køng Sogn, paa-begyndte sin Virksomhed alene hjulpet af sin Hustru, men beskæftiger nu 4 Mennesker daglig og i Højsæsonen op under Jul indtil 12 Mand.

Fru Laura Knudsens Forretning.

Lars Nielsen, der grundlagde Virksomheden. — Noget senere fik han Udskænkningstilladelse, og bag ved Forretningen blev der da indrettet Restaurationslokaler, hvor man særlig lagde an paa det Personale, der daglig færdedes paa det nærliggende Torv. Gennem lange Tider var Stedet kendt som Lars Niensens Kælderbeværtning, hvor især de forskellige Slagtermestre om Morgenen tidligt forsamledes, inden Torvet begyndte, for efter at have faaet en Hjertestyrkning at begynde Arbejdet Kl. 6. Virksomheden der var oparbejdet og kendt i vide Kredse, overtoges af Lars Niensens Svoger, Hr. Larsen, der i 1909 kom til Odense fra Svendborg. Kort efter Overtagelsen nedlagdes Restaurationen, og Forretningen førtes da videre med alle de til en Lervareforretning hørende Artikler. Omkring 1924 flyttedes Forretningen til sin nuværende Adresse. Virksomhedens nuværende Indehaver, Fru Knudsen, kom allerede i 1918 til Hr. Larsen, dels for at hjælpe ham i Huset, dels i Forretningen, og da han i 1931 døde, overtog hun Virksomheden. Siden den Tid er særlig Legetøj blevet Forretningens Speciale.

WILSTRUP JENSENS MØBELHANDEL. Den af Valdemar Wilstrup Jensen indehavede Forretning indenfor Møbelbranchen blev grundlagt af Brdr. Jensen i 1925, og med stor Dygtighed blev Virksomheden indarbejdet af Indehaverne, saaledes at

FRU LAURA KNUDSENS FORRETNING. Naar man staar paa Albani Torv og ser over mod Albani Kirke og derfra lader Blikket glide langs Husrækkerne i Adelgade forbi Torvegade og hen mod Brochmanns Hotel, lægger man uvilkaarligt Mærke til en lille Forretning paa Hjørnet af Torvet og Torvegade. Den ser nærmest ud som en Legetøjsforretning, thi ved Indgangen hænger og staar der altid forskelligt Legetøj eller smaa pynkelige Børnemøbler. Straks naar man kommer hen til den lille Forretning, faar man imidlertid Indtrykket af, at man her staar overfor en Virksomhed, som der vel ikke findes mange af, thi i Virkeligheden er den en saakaldt blandet Handel, hvor der foruden Legetøj og hvad dertil hører forhandles en hel Række af andre Varer, saasom Tobak, Øl, Træ- og Lervarer samt Kurvemagerarbejder, alt i forskellige Kvaliteter og Udførelser.

Virksomheden er grundlagt omkring 1835 paa Albani Torv Nr. 12-14, hvor man paabegyndte en Handel med Lervarer, Kurvemagervarer, Trillebøre og Bambusmøbler. Det menes, at det var

den ret snart blev kendt i vide Kredse ikke alene i Odense, men over Størstedelen af Fyn. I Aaret 1931 overtog den nuværende Indehaver, d. v. s. den ene af Brødrene, Virksomheden for egen Regning og førte den videre i sit eget Navn.

Virksomheden beskæftiger sig udelukkende med Møbler i alle Stilarter og Træsorter, dels fremstillede paa eget Værksted og dels fabriksfremstillede, og Firmaet forhandler saavel de finere polerede Møbler som de jævne malede til ethvert Brug. I Forretningen, der er beliggende med Facade mod Albanigade, forefindes der til Stadighed et stort Antal færdige Møblelementer for enhver Smag og i alle forskellige Kvaliteter. Indehaveren er kendt for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed han altid søger at vejlede og raade sine Kunder og at efterkomme deres forskellige Ønsker.

Wilstrup Jensens Møbelhandel.

VI har i de foregaaende Linier fortalt om Odense gennem forskellige Perioder, fortalt

om Klostre, gamle Kirker og om Byen før Reformationen. Denne By var for sit Vedkommende ikke bedre stillet end Landets andre Byer, der efter Reformationen var ret ilde stillet, og den derpaa følgende Grevens Fejde bidrog ikke til bedre og roligere Tilstande. Det er derfor ikke noget lyst Billede, der kan oprulles om Odense By ved Overgangen fra katolsk til reformert Tid. Hvad der yderligere forværrede Tilstandene var de Ildebrande, der paa den Tid huserede i Byen, og hvoraf vel nok Branden i 1529, der ødelagde hele den bebyggede Del om Sct. Hans Kloster, var den værste. Det synes ikke, at der fra Odense Borgeres Side har været ydet den fordrevne Kong Christian den 2. nogen særlig varm Hengivenhed. — Ganske vist nævnes der nogle ganske enkelte Borgere og Købmænd, der havde kæmpet for hans Sag og til Straf herfor mistede deres Gods, men det brede Borgerskab syntes ikke at have taget Del i disse Tidens Uroligheder. Værre blev det under Grevens Fejde, thi saasnart den tog sin Begyndelse, strømmede Oprørsskarerne til Odense, og i Løbet af eet Aar blev Byen udplyndret 3 Gange, 2 Gange af de kongelige Tropper og en Gang af Grevens Tropper, og hertil fulgte strenge Skatter. Ved disse Plyndringer er det sikkert gaaet værst ud over de kirkelige Besiddelser og disses Rigidomme. Selv efter at den nye Rigsforfatning af 1536 var blevet besejlet i Odense, led Byens Borgere stadig under Krigens og Oprørernes Plyndring. Trods dette var man dog omkring 1539 saa smaat begyndt paa Byens Genrejsning.

Man tør sikkert hævde, at der først efter Reformationen indtræder et væsentligt forandret Billede af Odense By, der i den katolske Tid domineredes af de store Gaarde og Ejendomme, der var i Kirkens Besiddelse, ligesom hele det borgerlige Liv stærkt afhang af den mægtige Kirke og dens Overhoved. Lad os da forsøge, forinden vi kommer nærmere til vor Tid, at danne os et Billede af Odense omkring 1520erne, og vi har paa dette Omraade særdeles udmærkede Kilder at holde os til, nemlig den i 1880 udkomne Bog af Biskop, Dr. E. T. Engelstoft, der med megen Omhu og stor

Kærlighed til sin By har samlet værdifulde Ting om Odense By til Gavn og Oplysning for Efterslægten.

Udenfor Odense Aa fandtes der ikke andet end Marker og Haver, hvoraf en Del tilhørte Byen, men Hovedparten ejedes af de forskellige Klostre. Ejby Sogns Gaarde havde ligeledes Jorder helt op til Byen. Byens Gader var ganske anderledes da end i vor Tid. — Husene laa ikke velordnede som nu, langt de fleste var mindre, og de større havde Gavlen mod Gaden og Udkørsel til et Bagstræde. Mellem de forskellige Gaarde og Huse var der Gærder, der enkelte Steder var af Jord. Af disse mange Gærder og Haver, der stødte op til hinanden, fremkom efterhaanden de mange mindre Gyder og Smøger.

Saa sent som i 1530 var de fleste af Byens Huse tækkede med Straatag. — De fleste af de Huse, der laa i Nedergade, var egentlig Baghuse til de mere statelige Bygninger i Overgade. Ved Skjolden laa Sildeboderne. I Overgade, der hvor nu Apoteket ligger, skal Købmand Niels Bager have boet, og her maa altsaa den senere saa kendte Oluf Nielsen Bager være født. Ikke langt herfra laa Helliggeisthuset med Kirke og Kirkegaard. I Paaskestræde omtales i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede „Herrehuset“, der senere blev til Fattiggaard. Torvestræde og Skomagerstræde nævnes ogsaa paa den Tid, og her var sikkert Byens fornemste Kvarter. Her laa de store Laugshuse, nemlig Skomagernes, Skræddernes og Smedenens. Fisketorvet eller som det vistnok dengang kaldtes, „Justitstorvet“, hvor Bytinget i ældre Tider har været holdt, nævnes ogsaa i det 16. Aarhundrede. Blandt Gader nævnes Vestergade, Flakhaven eller Torvet (det store Torv var sikkert ikke til den Gang), Graabrødrestræde, Pogedstræde og Sct. Klaræ Stræde. Tæt herved stod den store murede Vesterport, og Byen holdt op her. Smedestræde maa da have ligget udenfor Byporten, eller mulig er den først opstaaet, efter at Byporten var flyttet. Blandt andre gamle Stræder kan nævnes: Holsedorestrædet, der sikkert er det nuværende Holsedore, samt Pjentestræde. Dette er de vigtigste og væsentligste Gader og Stræder i Byen paa Reformationstiden.

Ganske vist udvidede Odense By sig Tid efter anden, men den mest betydende Udvikling skete først efter det 17. Aarhundrede, og særlig kom der Fart i Udviklingen i Slutningen af det 19. Aarhundrede, og den er fortsat med rivende Fart op til vore Dage. Dette kendetegnes ved Nybygninger, Anlæggelse af nye Gader samt Udvikling af Handel og Industri.

FRA Albani Torv kommer man til Sct. Knuds Kirke (der er beskrevet paa Siderne 37-38-39-40), og vi vender os da til Klosteret af samme Navn. Dette Kloster er stiftet af Kong Erik Ejegod og sikkert paa den Tid, da hans Kanonisation fandt Sted.

Dette Kloster kom hurtigt i Besiddelse af anselige Rigdomme og blev et af de mægtigste Klostre i Byen. I Aaret 1147 indtraadte Kong Erik Lam i Klosteret som Klosterbroder, og han begravedes her. Hans Indtrædelse i Klosteret bevirkede, at der var andre kongelige Personer, der fulgte hans Eksempel og blev Munke. En stor Del rige og fornemme Adelsfolk betænkte Klosteret med store Gaver. Disse Sct. Knudsbrødre skal have været meget godgørende mod Byens fattige.

Om Klosterets Bygninger vides ikke meget, men antagelig har det fra først af kun dannet een Fløj, der senere er udvidet til tre Fløje, saaledes at selve Kirken blev den fjerde Fløj om Fratergaarden. Denne Gaard har da sikkert paa de tre Sider været omgivet med Buegange.

Sct. Knuds Kloster beholdt helt op til Reformationen Retten til at drive Herberge,

en Forordning, som sikkert stammer fra Aaret 1203, men som blev omstødt af Kong Erik Glipping. Trods dette forblev Sct. Knud dog stadig det Sted, hvor de mere fornemme rejsende søgte ind, og egentlig kan man sige, at det stod som en Art Herrehus i Odense Stad.

Efter Reformati-
onen blev dette Klo-
ster som andre ka-
tolske Kirkegodser
overgivet til Kronen,
og af dets mange
Godser og Jorder
kom nogle i forskel-
lige Lensmænds Be-
siddelse, andre ind-
gik under Rytterdi-
strikterne. Om selve
Klosterets Bygninger
ved vi, at de en Tid
var forlenet sammen
med Dalum Kloster
til Landsdommer Jens
Larsen, og endnu se-
nere benyttedes de
til Beboelse for al-
mindelige Borgere,
en Overgang boede Fyns Stiftamtmand her.

Omkring Sct. Knuds Kirke og Klosteret laa Sct. Knuds Kirkegaard, der dog nu helt er forsvunden. Store Dele af denne Kirkegaard var taget af Klosterets Grund.

Nu efter de meget omfattende Restaureringer er de bevarede Dele af det gamle Sct. Knuds Kloster omdannede til Bibliotek. I Krypten findes foruden Biblioteket, Mødesale og Udstillingssale. Her har de fynske Kunstnere gentagne Gange holdt Udstillinger. Her har været afholdt flere større Møder, og blandt disse kan vi nævne de af Pastor Westman afholdte.

I den verdensomspændende Virksomhed, som Syvendedags Adventisterne udfolder, blev ogsaa Odense indlemmet i den Række af større og mindre Byer i Danmark, der siden 1877 har været besøgt af Adventisternes Prædikanter og Missionærer, og

Sct. Knuds Kloster under Restaureringen, Havefløjen mod Kapellet.

Sct. Knuds Kloster under Restaureringen, Parti fra den bageste Gaard.

hvor man i Dag i Danmark tæller 57 Menigheder. — I saa godt som alle Danmarks større Byer findes Samfundet repræsenteret ved større og mindre Grupper, der findes fra Skagen til den tyske Grænse, yderligere er der Menigheder paa Bornholm og Lolland-Falster samt naturligvis paa Sjælland og Fyn.

Syvendedags Adventisternes Virksomhed i Odense By daterer sig fra 1901—02, da Pastor J. C. Raft optog offentlig Prædikevirksomhed i et lejet Lokale i Forsvarsbrødrenes Sal, hvor der var god Tilslutning. Pastor Raft blev senere Formand for hele Adventistsamfundet i Danmark og var Formand for hele Skandinavien i en Aarrække. Han maa betragtes som den, der er Grundlægger af Odense Syvendedags Adventist Menighed, som har bestaaet i 35 Aar. Den første Menighed bestod af 12 Medlemmer.

Odense Menighed bestaar nu af 122 Medlemmer. Flere Prædikanter har gennem Aarene udført et godt Arbejde i Odense By. Daværende Pastor Chr. Resen havde en stor offentlig Virksomhed i Industripalæet, og en hel Del Mennesker sluttede sig til

*Pastor Westmans Møder
Klostresalen, Odense 1936.*

Interior af Klostresalen under et af Pastor Westmans Møder.

Samfundet som Følge af denne Virksomhed, der varede fra 1920—22. Pastor Tobiassen fra Norge virkede i Odense 1925-26 med offentlige Møder i Industripalæet og den nye Forsamlingsbygning. — Senere har flere ældre Prædikanter været bosiddende i Odense, saasom Pastor J. P. U. Jensen og Pastor M. M. Olsen.

Odense Syvendedags Adventist Menighed ejer sin egen Bygning og sin egen Kirkesal beliggende i Provstegade 8. Denne Bygning blev købt og overtaget d. 1. Oktober 1923. Den rummer Plads til ca. 150 Mennesker foruden en Lejlighed og en Del Værelser, hvor der ogsaa drives et vegetarisk Køkken, hvor enhver, som ønsker det, kan faa vegetarisk Mad. Her samles Menigheden hver Lørdag Formiddag til Sabbatsgudtjeneste og til ugentlige Møder. I en mindre Sal holdes der Symøder, hvor Klædningsstykker forarbejdes og gives til fattige Mennesker.

I Efteraaret 1935 flyttede Pastor G. E. Westman med Familie til Odense efter Anmodning af Konferencens Formand, Pastor Varmer, Aarhus, hvor Syvendedags Adventisternes vstdanske Konferenskontor findes, for at optage offentlig Prædikevirksomhed i Odense og samtidig virke i Menighedens Interesse. Møderne begyndte den 24. Oktober i Fyns Forsamlingshus. Da der opstod Vanskeligheder med at faa regelmæssige Møder i Forsamlingshuset, blev der gjort Udvej for at skaffe et andet Lokale, og det lykkedes at leje Klostresalen fra Nytaar 1936.

Man kan paa en Maade sige, at Adventisternes Budskab er en Fortsættelse af Reformationen i det 16. Aarhundrede, hvor Feltraabet var: Bibelen og Bibelen alene som Regel og Rettesnor for alt, man skal tro og lære, selv om Syvendedags Adventisterne først opstaar i Aaret 1844, da en lille Gruppe i Amerika begynder at helligholde den syvende Dag, Lørdag, som Sabbat. — De tror paa det gamle og det nye

Testamente som Guds inspirerende Ord og forkaster alle Dogmer og Anskuelser, som ikke kan bevises med den hellige Skrift. De tror paa en sand treenig Gud, Faderen, Sønnen og den Helligaand, ligesom de fuldt og helt retter sig efter Guds hellige Lov, de 10 Bud, som disse er givet af Herren selv, og som Følge deraf helligholder den syvende Dag, som Guds hellige Lov befaler og forkaster saaledes Søndagshelligholdelsen, da der intet Bevis findes derfor i den hellige Skrift. Adventisterne lærer og tror, at Jesus Kristus, Guds Søns Blod og Fortjeneste alene kan give Mennesket Frelse og Tilgivelse, ikke med egne Gerninger af nogen som helst Slags. Men paa den anden Side lærer de, at ved sand Omvendelse og Tro paa Gud vil et Menneske ved Guds Naade og Kraft kunne leve det ny Liv til Guds Ære og følge Guds Ord i alle Ting.

Adventbudskabet er Guds Henvendelse til den beboede Jord, før Kristus kommer ifølge Johannes Aabenbaring 14. Kapitel 6.-14. Vers, og i Dag kan det bevises, at dette Budskab gaar som paa Englevinger ud over hele Jorden, idet det forkyndes paa over 500 Sprog og Dialekter, og et nyt Sprog tilføjes hver tredie Uge. Samfundet har ifølge Aarbog 1935 ialt 10946 evangeliske Arbejdere, her iberegnet Præster, Missionærer og Kolportører. Samfundet driver Verden over 123 Sanatorier og Klinikker samt 69 Forlagshuse og Trykkerier og har 7727 Menigheder ud over hele Jorden i alle Verdensdele, og der drives en meget stor Hedningemissionsvirksomhed, hvor Læge- og Sygeplejegerningen spiller en stor Rolle. Samfundet har et Antal af 810 Læger foruden en Stab paa 3355 Sygeplejere og Sygeplejersker, som udfører et stort uegennyttigt og selvformægtende Arbejde blandt de mest ulykkeligtstillede Mennesker paa hele Jorden, ligesom Samfundet ogsaa særskilt tager sig af de spedalske og opretter smaa Huse og Klinikker for dem.

Pastor Gaston Emanuel Westman er født i København den 5. Januar 1888 paa Vesterbro. Som ung Mand gennemgik han det treaarige Kursus paa Adventisternes Missionskole i Skodsborg. Var Medarbejder sammen med Pastor Raft ved en stor offentlig Prædikevirksomhed i København i Vinteren 1913—14. Blev sammen med Missionær Valdemar Jakobsen udsendt af Adventistsamfundet for som Banebryder at optage Arbejdet paa Færøerne. Westman virkede her fra 1914—20. I den Tid besøgte han saa godt som hver eneste Ø og hver eneste Bygd. Han blev gift 1917 med Julie Christensen fra Skagen. Virkede en Del blandt Menighederne i det sydlige Norge. Der oprettedes 2 Menigheder paa Færøerne, en i Vaag og en i Trangisvaag paa Suderø. Ved et større Møde i København i 1920 blev Westman og Hustru opfordrede til at tage til Amerika, hvortil de ankom samme Aar og bosatte sig i Milwaukee i Wisconsin. Her virkede de blandt Skandinaverne indtil 1923, da de kom tilbage til Danmark. De var derefter 7 Aar paa Sjælland, et paa Bornholm og to paa Lolland-Falster.

G. E. Westman,
Pastor.

NAVNET Klingenberg forekommer først langt hen i den katolske Tid, dels som Navnet paa en bestemt Gaard, men som oftest som Navn paa en Plads (et lille Torv). Navnet hidrører fra den katolske Tid, da Kirkens Klokker var ophængte her. Første Gang Navnet nævnes i Odense Bys Historie er i 1537, da der sælges en Ejendom af dette Navn. Oprindelig er det sikkert kun en Gaard, der har baaret Navnet „Klingenberg“, men senere er dette Navn saa overgaaet til Torvet. I det 18. Aarhundrede nævnes der baade en Gaard og en Plads ved Navn „Klingenberg“. I det

Parti fra det gamle Klingenberg, Fnedrevet i 1934.

Gaardparti fra det gamle Klingenberg.

17. Aarhundrede var „Klingenberg“ en ret betydelig Grund, der tilhørte en Gyldenstjerne. Hans Arvinger har udstykket denne Grund, og der nævnes i 1740erne 1 Gaard og 3 Huse, der hørte under „Klingenberg“. I Gaarden boede der i 1747 en Fouragehandler og i 1776 Assessor Langsted. Efter at Gyldenstjernes Enke var død, solgtes Gaarden til Amtsforvalter Rasmus Andersen. Det var dengang en almindelig Bindingsværksbygning i eet Stokværk.

Det nuværende „Klingenbergshus“ er bygget i 1935 af Tandlæge Erik Kjær efter Tegning af Arkitekt Vagn Kyed. — Paa Grunden stod en Række smaa lave Bindingsværks-huse, der stammede fra den Tid, da Byens Skoler laa heromkring. Sikkert er

disse nu nedrevne Bygninger ikke særlig gamle, og de var bygningsmæssig set uden historisk Værdi. Tandlæge Kjær, Odense, erhvervede i 1925 nogle af disse gamle Bygninger og tilkøbte een til i 1927. Navnet Kjær er et kendt Navn i Odense, saavel afdøde Tandlæge Chr. Kjær som Sønnen E. Kjær er kendte Borgere.

Tandlæge Christian Kjær begyndte sin Praksis i Odense i 1880, og efter hans Død overgik Virksomheden til Sønnen Erik Kjær. Fra 1902 til 1935 var Klinikken paa Vestergade Nr. 15, men efter Opførelsen af „Klingenberghus“ henflyttedes Klinikken hertil. Virksomheden spænder her over 2 Etager, hvori der forefindes: 6 enkelte Konsultationsværelser, Toiletterum, Hvilerum for Patienter, Spisesal for Klinikkens Funktionærer, Røntgenafdeling, Depoter, Værksteder for Tandteknik, Laboratorium m. m. Klinikken er i eet og alt en Mønsteranstalt. Dens Montering er smuk og samtidig praktisk efter Tidens mest moderne Linie. Her forefindes elektriske Alarmingssystemer, og fra Konsultationsværelserne er der Periskop til Værkstederne. I alle Retninger er alle tekniske Hjælpemidler taget i Brug.

Klingenberghus, bygget 1935.

CHRISTIAN SMITH PEDERSEN KJÆR, R. af D., er født den 20. August 1854 i Fløjstrup som Søn af Mekaniker Jens Pedersen Kjær og Hustru Anna, født Petersen. Gift 1882 med Julie Wiggers (død 1932). Afgangseksamen fra Hærens Elev- og Officerskole, tjenstgørende Løjtnant ved 3. og 5. Dragonregiment, Tandlægeeksamen 1879, praktiserende Tandlæge i Odense fra 1880, Studierejser i Amerika, Tyskland, England og Frankrig.

Chr. S. P. Kjær,
fhv. Tandlæge.

ERIK WIGGERS KJÆR, Tandlæge, er født den 25. Marts 1892 i Odense som Søn af Tandlæge Christian Smith Pedersen Kjær og Hustru Julie, født Wiggers. Gift 1916 med Paula Wahle. Student fra Birkerød Kostskole 1911, cand. phil. 1912, Tandlægeeksamen 1915, Studierejse i Amerika 1915-16, D.D.S. fra Philadelphia Dental College 1916, praktiserende Tandlæge i Odense siden 1916.

E. W. Kjær,
Tandlæge.

DET kendte Firma Th. Duchs Vinhandel i Odense har til Huse paa Klingenberg i de samme Lokaler, hvori i sin Tid det kendte Vinfirma F. W. Hey boede. — Th. Duch grundlagde sit Firma d. 27. August 1918. Han var uddannet hos F. W. Hey og senere i Hamborg. — Firmaet driver saavel en gros som detail Handel med alle Kvaliteter i Vine og Spirituosa og har egen Import fra de forskellige vinproducerende Lande. Firmaet har i Aarenes Løb oparbejdet en stor og solid Kundekreds ikke alene i Odense, men over hele Landet. Foruden alle de ægte Druvine fører Virksomheden et stort og velassorteret Lager af Spirituosa fra saavel England, Skotland og Holland saavidt som de nugældende Forhold tillader det.

Siden 1933 har Firmaet paa Initiativ af Indehaveren paabegyndt en overordentlig interessant Virksomhed indenfor Fremstillingen af Frugtvine, udelukkende af danske Frugter. Virksomheden er oprettet i Marslev ved Odense, og her fremstilles de for-

Th. Duch's Vinhandel.

skellige Vintyper. Virksomheden drives under Navnet „Th. Duch's Frugtvinsfabrik“, og Specialerne, som man især har kastet sig over, er de saakaldte Aperitif- og Vermouthtyper. Med den Grundighed og indgaaende Kendskab indenfor Branchen, hvormed man er gaaet i Gang med Fremstillingen af de forskellige Vine, er der al Grund til at formene, at Forhaabningerne, som man nærer, vil blive af en saadan Art, at man med Tiden kan komme ind paa en

for vort Land lønnende Virksomhed til Gavn for Firmaet og for de mange Mennesker, dette kan beskæftige. — De forskellige Typer er overordentlig smagfulde og bliver fremstillet med megen Omhu og Akkuratesse.

Grosserer Theodor Duch er Eneindehaver af Virksomheden. Han er født den 22. Januar 1873 i Odense og beskæftiger 12 Personer i sit Firma.

EN af Odenses største og smukkeste Forretninger indenfor Fiske- og Vildtbranchen er „Odense Fiskeforsyning“, der er beliggende paa Klingenberg Nr. 3—5. Den grundlagdes i 1898 af Fiskehandler Mortensen, men blev i 1905—06 købt af Fiskehandler H. Jensen. Han og hans Hustru oparbejdede Forretningen gennem Aarene til den Stilling, den indtager den Dag i Dag. I 1928 døde Fiskehandler Jensen, og hans Hustru har siden da videreført Virksomheden, hvis Omsætning stadig siden er forøget.

I Virksomheden føres alle Arter Fisk, Vildt, Østers, Hummer, Fjerkræ m. m. Desuden er Forretningen altid forsynet med røgede Varer indenfor Branchen, og dens Specialitet er en meget fin Fiskefars, en Vare som Fiskehandler Jensen i sin Tid begyndte Forhandlingen af, og som stadig har Ry i alle Kredse som en fortrinlig Kvalitet. Forretningens Interiør er omtrent uforandret fra Begyndelsen af Aarhundredeskiftet, men i 1926 fik denne installeret Kølerum, der udvidedes i 1934.

Fru Jensen er Eneindehaver af Forretningen og Ejer af Ejendommen, der købtes i 1922 af hendes Mand. Virksomheden beskæftiger 5 Mand.

DEN kendte og gamle Virksomhed „Odense ældste Møbelforretning“ blev grundlagt i Aaret 1868 af Snedkermester J. I. Schmidt i det lille kendte Hus i Munke-møllestræde, hvor Digteren H. C. Andersen tilbragte sin Barndom. Det er dette Hus, Andersen flere Gange hentyder til i sine Digte og Eventyr. Grundlæggeren af den gamle Virksomhed har da ogsaa flere Gange hilst og talt med den berømte Digter, naar han af og til aflagde Besøg i sin Fødeby.

Begyndelsen til den nu saa omfattende Virksomhed blev gjort under ret beskedne Forhold, idet Grundlæggeren begyndte med Handel med brugte Møbler. Senere optoges nye Møbler. Efter nogen Tids Forløb begyndte Sønnen, Chr. Schmidt, at assistere i

Forretningen, og ved forenede Kræfter lykkedes det Fader og Søn at oparbejde en betydelig Virksomhed, der blev kendt i vide Kredse.

Eftersom Tiden gik, og Forretningen stadig voksede, blev Rammerne i H. C. Andersens Barndomshjem for smaa, og Virksomheden tog da Lokalerne i den tilstødende Ejendom i Brug samtidig med, at man beholdt Barndomshjemmet, hvori Forretningen var grundlagt.

Da Grundlæggeren i 1904 afgik ved Døden, overtog Sønnen Virksomheden og førte denne videre indtil sin Død i 1911. Det var med Sorg, at hans Enke skilte sig af med Virksomheden og med Digterens Barndomshjem, der i 1911 købtes af Snedkermester Henrik Stærmose. Under hans Ledelse voksede Virksomheden yderligere, og nye Udvidelser blev nødvendige. I 1920 blev Virksomheden samlet i Lokalerne paa Klingenberg Nr. 15, men ogsaa disse blev i den efterfølgende Tid for smaa, og under den sidste Udvidelse toges en stor Del af 1. Salen i Brug af Forretningen; den her omtalte Udvidelse blev foretaget af H. O. Nielsen i 1934.

I 1931 blev Virksomheden afstaaet til Snedkermester Aage Christensen, men da hans Fader nogen Tid efter afgik ved Døden, maatte han overtage Faderens Virksomhed i Sorø (Sorø Stolefabrik), og „Odense ældste Møbelforretning“ solgtes da til hans Svigerfader, den nuværende Indehaver, Snedkermester H. O. Nielsen, der ankom hertil fra Hollywood i U. S. A., hvor han havde drevet Forretning.

Virksomheden fører nu Møbler i alle Stilarter, saavel polstrede, malede som polerede, og den har sit eget Sadelmageri, hvor alt til Faget udføres.

Snedkermester H. O. Nielsen er Eneindehaver af Virksomheden, der er Odenses ældste i denne Branche, og beskæftiger 7 Mand i de forskellige Afdelinger.

H. O. Nielsen er udlært som Snedker i Odense og blev Svend i 1902, hvorefter han rejste en Del i Udlandet, først i Schweiz og Tyskland, derefter i Kauada, hvortil han kom i 1913, og 1923 tog han til Los Angeles og Hollywood.

Virksomhedens ældste Funktionær er Snedker Carl Nicolajsen, der i 9 Aars Alderen, under Grundlæggeren, blev ansat i Virksomheden som Bydreng. Efterhaanden arbejdede Nicolajsen sig op, og med en Afbrydelse, hvor

Odense ældste Møbelforretning, Klingenberg 15.

H. C. Andersens Barndomshjem, før det førtes tilbage til sin oprindelige Skikkelse.

han uddannede sig i Snedkerfaget, og hvor han tog Ansættelse andre Steder for yderligere at uddanne sig i Faget, har han i Aaret 1935 været ansat i Firmaet i 52 Aar, uden Afbrydelse i 43 Aar. Sammen med sin Familie bebor Nicolajsen nu den ene Fløj af Barn-domshjemmet, der tilses og passes af Familien. Ret naturligt er dette, Digterens Barndomshjem, Genstand for stor Opmærksomhed fra Turisternes Side.

Pogestræde Nr. 13, det gamle Gørtleri.

Dette Hus købtes i sin Tid af J. I. Schmidt og solgtes af hans Svigerdatter til Snedkermester Stærmose, der videresolgte det til Myndighederne, der har ført Ejendommen tilbage til dens oprindelige Skikkelse.

POGESTRÆDE udgaar ogsaa fra Klingenberg, og det er et gammelt Stræde, der løber bag om Vestergade ud til Klaregade. Dette Stræde var i gamle Dage kun en Smøge, hvortil de store Gaarde paa Vestergade havde deres Udkørsel, men senere er en Del af Grundene fra disse Gaarde frasolgte, og der er opstaaet en Del mindre Beboelseshuse i Strædet. — Endnu er her bevaret nogle af disse gamle, smaa Huse, men ogsaa her fortrænger den nyere Bebyggelse det gamle Kvarter.

I dette Stræde fødtes Carl Frederik Tietgen i 1829. Hans Fader, Frederik Tietgen, havde Snedkerværksted her. P. C. Rasmussens og J. G. Jacobsens Ejendomme støder ud til Pogestræde.

Carius Hansens Gørtlervirksomhed blev grundlagt den 9. April 1890 og flyttedes 1905 til Pogestræde Nr. 13. Her indrettedes Gørtlerværksteder med Støberi og Drejeri. I 1914 købte Carius Hansen Ejendommen. Virksomheden har gennem Tiderne forarbejdet et stort Antal Lysekroner, hvoraf de fleste er leverede til jyske og fynske Kirker. Enkelte Klokker er ogsaa ud-gaaede fra Værkstedet.

I den nyere Tid har Virksomheden optaget Gravørarbejde samt Fremstilling af Lysestager, Dørgreb m. m. Den smukkeste Lysekrone, Carius Hansen har leveret, er sikkert Kronen, der

Lysekronen i Højby Kirke.

hænger i Højby Kirke. — Sønnen, Sigurd Hansen, der er født 1895 i Odense, er nu optaget i Virksomheden, der dog stadig har beholdt sit gamle Firmanavn: Carius Hansen. I Aaret 1926 fik Firmaet tildelt Sølvmedaille paa Amsudstillingen i Glamsbjerg.

PAA den anden Side af Gaden er der endnu en Del af de gamle Bygninger, og blandt disse maa vi særlig nævne Nr. 24 (Det gamle Hus), som ligger meget smukt med sin brede Frontespice og smaa Kviste. Huset er fra det 17. Aarhundrede og blev i 1932 købt af Snedkermester Otto Østbjerg, der med megen Pietetsfølelse lod det restaurere. Senere, i 1935, købte Østbjerg Nr. 22, som han ligeledes, med stor Velvilje fra Autoriteternes Side, har faaet ombygget og restaureret, saa begge Husene nu danner en smuk Ramme omkring gammel og ny Møbelkunst saavel som Malerier og Kunstgenstande.

Den nye Afdeling rummer smukke Murstenskamener, Stengulve lagt i sjældne gamle Mønstre samt en smuk Trappe, der fører op til 1.-Salen, hvorfra der til Gaardsiden er Udgang til den lange Bindingsværks Svalegang med Inskriptioner fra Ombygningsaarene.

Otto Østbjerg er født den 4. September 1889 i Kirkeby og uddannet som Snedker. I sine unge Aar har han rejst og arbejdet i baade Tyskland, Schweiz, Sverrig og

Det gamle Hus i Pøgestræde.

Interiør fra Forretningen.

Interiør fra Forretningen.

Finland. I 1919 etablerede han sin Forretning i Klaregade Nr. 14 med et lille Værksted, og senere aabnede han en lille Butik. I 1932 flyttedes Værkstedet og Butikken til „Det gamle Hus“, hvor Forretningen først da fik sine rigtige Rammer om Haandværkerens gode Ting. Her føres nu alt indenfor gedigent Møbelarbejde og Dekorationer, og Østbjerg fremstiller selv sine Ting baade i Træ og i polstrede Ting efter egne Tegninger.

Grundlæggeren har i de senere Aar ved Hjælp af sin Hustru, Agnes Østbjerg, født Laursen, der med megen Interesse og Kendskab deltager i Forretningens daglige Arbejde, skabt sig en stor Kundekreds, der spænder over hele Landet.

FRU Rasmine Rasmussen, født Pedersen, er uddannet i Damefrisørfaget i København 1915, rejste derfra til Odense og begyndte egen Salon her i Sct. Gertrudsstræde den 1. September 1915. I 1917 flyttede Fruen til større Lokaler og i 1923 til Klaregade, hvor Salonen var, indtil Fruen i 1930 overflyttede den til Munkemøllestræde Nr. 11. Det er kun Frisør- og Haararbejde, Fruen beskæftiger sig med, og kun Behandling af langt Haar, hvilket der jo kun er ganske enkelte af vor Tids Damefrisørinder der har lært. Salonen er kun lille, men den har gennem Tiderne bevaret en god fast Kundekreds.

*R. Rasmussen,
Damefrisørinde.*

INDEN vi fortsætter med de gamle Gaders Historie, vil vi kortelig fortælle lidt om Byens Læger, dels i tidligere Tid og dels i Nutiden, og i Fortsættelse heraf vil vi omtale Odense Bys Hospitaler og Sygehuse m. m.

Længe før Odense By fik sit Sygehus, havde den praktiserende Læger. Allerede paa Kong Hans' Tid nævnes der 2 Læger i Byen, som var kaldet hertil af Dronning Kristine. I Begyndelsen af det 16. Aarhundrede købte St. Knuds Kloster en Gaard af en Læge ved Navn Severin. I Nabohuset til det saakaldte Herrehus, den senere Fattiggaard, boede en Læge ved Navn Bartholemæus, der skødede sin Ejendom til Sønnen, Byfoged Hans Bartholemæus, hvilket fandt Sted i 1508. Jens Andersens Gaard paa Flakhaven skænkede Kong Christian i 1549 til sin Livlæge, Cornelius v. Hammstorth, der døde 1580. Man mener, at Gaven var beregnet paa, at Lægen her skulde oprette et Apotek. I det 16. og 17. Aarhundrede nævnes der følgende Læger i Odense: Cornelius v. Hammstorth, død 1627, Eskild Christensen, død 1621, Jens Mule, død 1633, Ole Jacobsen, død 1638, Jørgen Willumsen, død 1641, Peder Doctor, død 1630, H. Lohmann, død 1634, J. Timmermann, død 1648, P. Moth, død 1652, Christopher Schultz, død 1652, Stephen Ram, død 1658. Enkelte af disse Læger havde Apotek, og for flere af dem gjorde det sig gældende, at de kaldtes Stadslæger, eller de af Adelen bestattedes som Dr. med.

Af senere Læger kan nævnes Christian Balsløw, død 1693, C. H. Luia, død 1709, (han var Ejer af Herregaarden „Tøistrup“), Jørgen Halm, død 1699, og Læge Unse-
nius, død 1695. Medens det 16. og 17. Aarhundrede viser, at Odense har været rigeligt forsynet med Læger, faar vi et ganske andet Indtryk af det 18. Aarhundrede. I 1701 fandtes der kun een Læge ved Navn Peder Deichmann, der døde kort efter, og i 1705 nævnes Læge Hannemann som Byens eneste praktiserende Læge, han døde 1709, og fra da af og til 1716 fandtes der ikke nogen praktiserende Læge i Odense.

I 1716 ansatte Regeringen Carl Musæus som Provinsialmedicus for Fyn og Langeland, han døde i 1754, men forinden hans Død kom der endnu to Læger til Byen, nemlig P. Hellt og Martini. I hele det 18. Aarhundrede fandtes der faktisk kun een praktiserende Læge ad Gangen i Byen, men foruden denne var der saa Embederne som Stadslæge og som Stiftsfysikus. I 1817 blev Hans Zacharias Helveg Distriktskirurg i Odense, han var født 1785 og døde 1864, en af hans Sønner blev senere Læge i Byen. Efter Helveg fulgte Boe Bøjesen, der igen efterfulgtes af Chr. Villh. Guldbland, der døde i 1847. Saa kom C. J. H. Kayser, der døde 1870, C. L. E. Aarestrup og Chr. R. Arendrup, der døde 1871. I 1865 udnævntes Hans Chr. Helweg til Læge ved det nye Sygehus og samtidig til Stads- og Kommunalæge. Som næste Stiftsfysikus nævnes Frederik Chr. Krebs, der var født 1814 og døde 1881, og med Stiftsfysikus Th. M. Trautner, der fødtes 1838 og døde i 1903, er vi naaet op til vort Aarhundrede.

Omkring 1880 nævnes der ikke mindre end 23 Læger i Byen.

Blandt Odense Bys nuværende praktiserende Læger skal vi bringe et mindre biografisk Udpluk.

P. A. Kaae,
Læge.

B. Larsen,
Læge.

F. M. J. Wirring,
Læge.

PETER ANDREAS KAAE, Læge, er født den 21. Juli 1908 i København som Søn af Ekspeditionssekretær Kaae i Københavns Magistrat. Gift 1928 med Karen Kjærsgaard. Student fra Sct. Jørgens Gymnasium 1926, med. Kandidat 1933, ansat ved Middelfart Sindssygehospital og derefter Reservelæge ved Odder Amtssygehus, siden Oktober 1935 praktiserende Læge i Odense.

BØRGE LARSEN, Ørelæge, er født den 26. November 1901 paa Frederiksberg som Søn af Kontorchef H. C. Larsen og Hustru Marie, født Hansen. Gift 1931 med Inger Malling. Student fra Frederiksberg Gymnasium 1920, med. Kandidat 1927, Uddannelse ved Sundby Hospital, Amtssygehuset i Gentofte, paa Sct. Lucasstiftelsen i København, samt Turnus paa Københavns Kommunehospitals 1. og 3. Afdeling, Assistent ved Rigshospitalets Øre-Afdeling og Københavns Kommunehospitals Øre-Afdeling, Assistent paa Dr. N. Blegvads Klinik i København, praktiserende som Specialist i Øre-, Næse- og Hals sygdomme i Odense siden 1934, Konsulent i Øre-, Næse- og Hals sygdomme ved Nakkebølle Sanatorium og Aarup Tuberkulosehospital, har affattet flere lægevidenskabelige Afhandlinger, der er offentliggjort i Lægeskrifter i Ind- og Udland.

FRODE MARKUSSEN JENSEN WIRRING, Læge, er født den 17. Juli 1892 i Raabjerg Sogn som Søn af Lærer Jens Peter Jensen Wirring og Hustru Madsine Nicoline, født Markussen. Gift med Katrine Worm, Datter af Lærer Hartvig Worm. Student fra Hjørring 1911, med. Kandidat 1919, Distriktslæge i Godthaabs og Sukkertoppens Distrikter paa Grønland til 1921, praktiserende Læge i Egtved 1922, i Odense siden 1931, Medstifter af den grønlandske Lægekredsförening, dens Formand i 1924.

N. Nander,
Læge.

T. B. Hilligsøe,
Læge.

N. Chr. Kragballe,
Læge.

NIELS NANDER, Læge, er født den 11. September 1883 i Ferritslev, Rolfsted Sogn, som Son af Overdyrlæge Søren Peter Andersen og Hustru Louise, født Nielsen. Gift 1917 med Anna Marie Bloch-Jensen, Datter af kongelig Kapelmusicus Harald Jensen. Student fra Odense 1903, med. Kandidat 1911, Skibslæge i Ø. K. fra Januar—Marts 1911, Kandidat ved Aarhus Amtssygehus fra September 1911—August 1912, Turnuskandidat ved Frederiksberg Hospital fra September 1912—September 1913, Kandidat ved Kommunehospitalets 4. Afdeling, den dermatologiske Afdeling, fra Oktober 1913—April 1914, ved Rigshospitalets Afdeling H., den dermatologiske Afdeling, fra Oktober—November 1914 og Juni—Oktober 1915, Assistent ved Frederiksbergs kirurgiske Poliklinik fra September 1912—April 1913, Kandidat ved Frederiksberg Hospitals dermatologiske Afdeling fra November 1915—Maj 1916, klinisk Assistent ved Kommunehospitalets 4. Afdeling fra Juni 1916—Maj 1917, Assistent ved Finsens Lysinstitut fra Februar 1916—Oktober 1919, ved Rigshospitalets Røntgenafdeling fra Oktober 1919—April 1920, Reservelæge ved Garnissionssygehuset fra November 1920—August 1921, i Wien og Berlin September—Oktober 1921, 2. Reservelæge ved Rigshospitalets dermatologiske Afdeling fra Oktober 1921—December 1922, Specialistanerkendelse i Dermatovenerologi 1918, Praksis som Dermatolog i København fra April 1918, i Odense siden December 1922, Reservelæge ved Søværnet fra Januar 1912—September 1918, ved Hæren fra Oktober 1920.

TORBEN BALLE HILLIGSØE, Læge, er født den 13. Januar 1881 i København som Son af Grosserer Niels Christen August Hilligsøe og Hustru Mathilde Severine Vilhelmine, født Jensen. Gift 1913 med Marie Louise Klavsen. Student fra Borgerdydsskolen 1899, med. Kandidat 1906, Reservelæge ved Aalborg Sygehus fra September—November 1906, Kandidat ved Balders Hospital fra December 1906—Marts 1907, ved Københavns Amtssygehus fra August 1907—August 1908, ved Sct. Johannes Stiftelsen fra September 1908—Februar 1909, og ved Blegdamshospitalet fra Marts—Maj 1909, ved Kommunehospitalet fra August 1909—Oktober 1910, ved Sct. Josephs Hospital fra Oktober 1910—Februar 1911, ved Dr. Louises Borne-hospital fra Juni 1911—Februar 1912, Praksis i Odense siden 1912.

NIELS CHRISTIAN KRAGBALLE, Læge, er født den 25. Juli 1875 i København som Son af Kontorchef Ludvig Nissen Kragballe og Hustru Thora Emilie, født Johansen. Gift 1901 med Christine Nicolajsen. Student fra Borgerdydsskolen 1893, studerede Jura til 1895, med. Kandidat 1900, Kandidat ved Kommunehospitalet fra Juli—September 1901, Skibslæge i D. F. D. S. fra Marts—Juni 1902, Praksis i Holsted 1901, i Odense siden 1902, Reservelæge i Hæren fra Juli 1906—Juli 1908, Specialistanerkendelse 1918.

JOHAN VILHELM HEERDEGEN KAAS, Kredslæge, er født den 28. December 1886 i Odense som Son af Lektor Johan Marianus Heerdegen Kaas og Hustru Oline Vilhelmine Annette, født Petersen. Gift 1916 med Ville Holm. Student fra Odense 1904, med. Kandidat 1911, Reservelæge ved Assens Sygehus fra Juli—Oktober 1911, Kandidat ved Almindeligt Hospital fra Februar—Juni 1912, ved Rigshospitalet fra September 1912—Februar 1913, Turnuskandidat ved Kommunehospitalet fra Marts 1913—Juni 1914, og fra November 1914—Januar 1915, Embedslægeeksamen Juni 1915, 2. Assistent ved Københavns Poliklinik fra November 1913—Juni 1914, Reservelæge ved Odense Sygehus fra Oktober 1915—September 1918, Specialistanerkendelse 1918, Praksis i Odense Maj 1918, Læge ved Sct. Josephs Hospital

J. V. H. Kaas,
Kredslæge.

S. Børresen,
Kredslæge.

N. Jespersen,
Dyrlæge.

Juli 1919, konst. Amtslæge fra September 1924—April 1925, Formand for Odense Kreds af Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse, Medlem af Union internat. contre la tuberculose 1922, Kredslæge i Midtfnys Lægekreds fra Januar 1931.

SØREN JENS PEDER BØRRESEN, Kredslæge, er født den 20. November 1892 i Tøjstrup som Søn af Muremester Niels Børresen og Hustru Caroline, født Lang. Gift 1930 med Anna Elisabeth Holmgaard. Student 1914, med. Kandidat 1923, Candidat ved Sct. Josephs Hospital i København fra 1919—23, Assistent hos Ørelæge Mahler fra 1921—23, Distriktslæge i Godthaab 1923, Kredslæge for Sydgrønland 1925, Permission 1926-28: Turnustjeneste, Kredslægeeksamen 1928, Kredslæge i Sydgrønland 1928-32, prakt. Læge i Bogense, Kredslæge for Nordfnys Lægekreds siden 1932, Formand for Bogense Menighedsraad siden 1934.

NIELS CHRISTIAN JESPERSEN, Dyrlæge, er født den 23. Oktober 1881 i Lumby som Søn af Gaardejer Anders Jespersen og Hustru. Kom paa Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole 1902, tog Dyrlægeeksamen 1907, var Assistent paa Landbohøjskolen fra 1907—08, Assistent i Skive fra 1908—09, praktiserende Dyrlæge i Bred fra 1909—10, Reservedyrlæge ved Garderhusarregimentet fra 1910—12, siden da praktiserende Dyrlæge i Odense.

I 1773 fandtes der i Odense nogle Sygestuer, der benyttedes af Fattigvæsenet, men derud over fandtes der intet Sted, hvor syge kunde blive behandlere. Allerede i den katolske Tid eksisterede der Helligaandshuse, der paatog sig at pleje syge, men disse Huse kunde ikke sammenlignes med vore Sygehuse. I det gamle Graabrødre Kloster oprettedes der i Aaret 1795, paa den Tid, da Joh. Eichel var Landfysikus over Fyn, nogle Sygestuer, og hermed begynder egentlig Odense Kommunes Sygehistorie. Landfysikus Eichel var Sygehuslæge. Det var kun under meget smaa Forhold, at Sygehuset oprettedes, og det var en yderst sparsom Plads, Klosteret kunde afse til dette Brug. I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede blev Forholdene noget bedre, idet Sygehuset udvidedes til at rumme 16 Senge, og der byggedes Bolig til Sygehuslæge og til en Vaagekone. 1817 dør Eichel, og hans Efterfølger bliver Boe Bojesen. Samtidig med dette Sygehus oprettedes der et Apotek, der kaldes Hospitalsapoteket, men senere forandrede Navn til Svaneapoteket, og dermed havde Byen faaet sit andet Apotek. I Aaret 1848 forbedrer man Sygestuerne, og omkring 1860erne foretages der en Udvidelse af disse. Da man længe havde været klar over, at Sygehusforholdene langt fra var tilfredsstillende, endte det med, at man i 1860—62 opførte et Sygehus i Albanigade. Dette opførtes efter Tegning af Arkitekt Carl A. Møller og kostede over

Det gamle Sygehus i Albanigade, nu Forsørgelsesanstalt.

100,000 Rdl. Grunden, hvorpaa det er opført, har tilhørt en Prokurator Hansen, der solgte den til Odense Amt og By. Til Sygehyslæge valgtes Stads- og Kommunalæge H. C. Helveg. Tager man Forholdene i Betragtning, maa det siges, at det nye Sygehus var overordentlig storstilet. Det havde 40 Senge og særskilt Epidemiafdeling og Militær-sygehus. Noget senere foretoges der betydelige Forbedringer af Sygehuset, og i 1898 nedlagdes Epidemiafdelingen, der var indrettet i Sygehusets Tagetage, og der byggedes et specielt Epidemisygehus. Saaledes var man nu naaet til at have Sengeplads til 103 Patienter, men trods dette høje Tal kneb det stadig med at skaffe Plads.

De ældgamle Fordomme mod Sygehuse var nu ved at forsvinde, og det var ved at gaa op for Befolkningen, at Sygehuse var Institutioner, der tog sig af de syges Vel. Hertil kom, at Befolkningen voksede, og hver Tomme Plads i det daværende Sygehus var udnyttet. Der maatte derfor bygges et nyt Sygehus, og et saadant rejstes paa Sønder Boulevard i 1912. Var Sygehuset, der rejstes i 1862, storstilet efter den

Professor P. K. Møller.

Tids Forhold, da maa man erkende, at det nye Sygehus ikke var mindre storstilet, ja, det var sikkert da Provinsens største. I denne Forbindelse skal nævnes, at Stiftsfysikus Theodor M. Trautner, der fødtes 1838 og døde 1903, gjorde et stort Arbejde for Sygehussagen. I 1885 afgik Helveg som Sygehyslæge, og han efterfulgtes af nuværende Professor P. K. Møller, der fødtes 31. Marts 1847 og virkede som Overlæge fra 1885—1921.

Odense Amts- og Bysygehus er opført efter Tegning af Arkitekt G. Laage, og Arbejdet har strakt sig over 3 Aar, idet det paabegyndtes i 1909 og afsluttedes i 1912. Omkostningerne ved Opførelsen beløb sig til 1,600,000 Kr. Arealet, hvorpaa det er bygget, er den gamle saakaldte „Heden“ og spænder over 67,000 Kvadratmeter, hvoraf de ca. 6,600 Kvadratmeter er bebyggede. Den kirurgiske Af-

deling fik 112 Sygesenge, dens Bygning har Facade mod Sønder Boulevard, og den er i to Etager og indeholdt fire lige store Underafdelinger med en Forbindelsesgang til den bagved fritliggende Operationsafdeling. Alle Sygestuerne her ligger saaledes, at de er belyste fra Øst og Vest. I 1928 tilbyggedes der til denne Afdeling.

Den medicinske Afdeling fik 5 Underafdelinger, der ind-

rettedes efter Pavillon System i fritliggende een Etages Bygninger. De tre Pavilloner ligger lige bag Hovedbygningen, de to andre bag Administrations- og Maskinbygningerne. Disse Afdelinger rummer: Tuberkuloseafdeling paa 25 Senge, to medicinske Afdelinger med tilsammen 52 Senge, en venerologisk Afdeling med 28 Senge og en Sindssygeafdeling med 6 Senge. Blandt de øvrige Bygninger skal nævnes Overlægeboligen og Administrationsbygningen. Mellem disse to Bygninger er Hovedportalen, der fører ind til det samlede Sygehusareal. Dette er adskilt i to Dele af den brede Vej, der fører gennem Arealet. Paa den Del, der vender mod Byen, ligger Administrationsbygning, Køkken, Vaskeribygning, Kedelhus, Inspektørbolig, Lighus og de to Pavilloner, der rummer Sindssygeafdelingen og Afdelingen for Hud- og Kønssygdomme. Røntgenafdelingen blev installeret i Operationsafdelingens Tagetage. Saaledes var i

store Træk Sygehuset af 1912. Vi skal blot fremhæve, at alle Installationer, alt teknisk Arbejde og lignende overalt var udført efter Datidens bedste Metoder saavel i Køkken, Vaskeri som Maskinbygninger. Da man byggede dette store, smukke Sygehus, havde man regnet med en snarlig Udvidelse, og der var derfor bygget betydelig større Administrations- og Økonomi-

Pavillon i den gamle Sygehusave i Albanigade.

By- og Amtssygehuset.

By- og Amtssygehuset.

i 1928 byggedes der to nye Fløje, der strækker sig fra Hovedfløjen ned mod førnævnte Pavilloner, begge Bygninger er i to Etager. Hoveddelen af Sygehuset ses nu som en stor monumental, trelænget Bygning, i hvis Gaard, eller rettere Midteranlæg, Operationsafdelingen ligger.

Sygehuset har nu efter sidste Udvidelse følgende Afdelinger: Den kirurgiske Afdeling med Underafdelingerne A. 1-2-3-4-5-6, Operationsafdeling, Badeafdeling, Radiumsafdeling, Røntgenafdeling og Lysafdeling. Den medicinske Afdeling, der betegnes med Bogstavet B., har Underafdelingerne 1-2-3-4-5-6-7.

Sygehusudvalgets Formand er Fabrikant, Entreprenør Carl Nielsen, Overlæge ved medicinsk Afdeling er K. Schroeder, ved kirurgisk Afdeling Sven Møller, Sygehusinspektør er P. V. Kring.

K. Schroeder,
Overlæge.

KNUD SCHROEDER, Overlæge, Dr. med., er født den 20. Juli 1877 i København som Søn af Grosserer Johannes E. Schroeder og Hustru, født Wagner. Gift 1910 med Constance Salicath. Student fra Østersøgades Skole 1896, med. Eksamen 1903, Dr. med. 1909, Reservelæge ved Frederiks Hospital fra 1908—09, Assistent ved Universitetets farmakologiske Institut fra 1909—12, Overlæge ved Odense Amts- og Bys Sygehus med. Afdeling B. fra 1912, Leder af Tuberkulosestationen i Odense fra 1914, Privatdocent ved Universitetet 1914. Har udgivet en betydelig Række lægevidenskabelige Skrifter.

Oversygeplejerske RASMINE PETERSEN er født den 10. Februar 1880 i Slagelse og var Elev paa Diakonissestiftelsen. Ansattes som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling B. 1 i 1912, udnævntes til Oversygeplejerske 1928.

Afdelingssygeplejerske INGEBORG JØRGENSEN er født den 14. Januar 1885 og uddannet i Sygepleje ved Odense Amts og Bys Sygehns. Ansattes som Assistent ved Operationsafdelingen i 1910, udnævntes til Afdelingssygeplejerske ved samme i 1928.

Afdelingssygeplejerske MAREN KIRSTINE HANSEN er født den 7. Januar 1869 og uddannet til Sygeplejerske. Ansattes ved Odense Amts- og Bys Sygehus i 1903, er nu Afdelingssygeplejerske ved Afdeling A.

Afdelingssygeplejerske JULIE BORCHSENIUS er født 1873 og uddannet til Sygeplejerske paa Odense Amts- og Bys Sygehus. Afdelingssygeplejerske ved Afdeling A. 2 siden 1912.

Afdelingssygeplejerske NANNA MARIE HANSEN er født den 9. Oktober 1894 i Odense og uddannet til Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen i København. Ansattes i 1928 som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling A. 3.

Afdelingssygeplejerske ELLEN SKOV er født den 1. Maj 1895 og uddannet til Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen. Ansattes i 1925 som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling A. 4.

Afdelingssygeplejerske HILDA MARIE MØLLER er født 1886 og uddannet til Sygeplejerske paa Odense Amts- og Bys Sygehus. Ansattes 1920 som Assistent ved dette Sygehus og udnævntes 1928 til Afdelingssygeplejerske for Afdeling A. 5.

Afdelingssygeplejerske MAREN KIRSTINE PEDERSEN er født den 12. Januar 1898 og uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes i 1928 som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling A. 6.

Afdelingssygeplejerske LILLY ELISABETH CHRISTENSEN er født den 10. September 1904 og uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling B. 1, den 1. Maj 1932.

Afdelingssygeplejerske AGNES MARTINE PETERSEN er født den 12. September 1886 og uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes i 1914 ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling B. 2, daværende Tuberkuloseafdeling, udnævntes 1931 til Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 3.

Afdelingssygeplejerske ANINE MARIE JOHANNE KJELDSEN er uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes som Assistent ved Odense Amts- og Bys Sygehus, Afdeling B. 6, i 1933, udnævntes 1934 til Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 4.

Afdelingssygeplejerske VILHELMINE SOPHIE HENRIETTE STOLTENBERG er født den 26. Juni 1878 og uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes den 1. Marts 1913 ved Odense Amts- og Bys Sygehus, udnævntes 1. Oktober 1915 til Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 5.

Afdelingssygeplejerske JULIE JOHANNE JØRGENSEN er uddannet til Sygeplejerske ved Diakonissestiftelsen. Ansattes 1928 som Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 6.

Afdelingssygeplejerske ELISABETH ROSBACH er født 1883 og uddannet til Sygeplejerske paa Odense Amts- og Bys Sygehus. Ansattes i 1918 som Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 2, udnævntes i 1928 til Afdelingssygeplejerske ved Afdeling B. 7.

Afdelingssygeplejerske ELISABETH JØRGENSEN er født 1905 og uddannet til Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen. Ansattes som Afdelingssygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus' Radiumsafdeling den 1. Oktober 1933.

Afdelingssygeplejerske GUDRUN SØRENSEN er født den 20. Juli 1889 i Nakskov og uddannet til Sygeplejerske paa Nakskov Sygehus. Ansattes som Assistent ved Odense Amts- og Bys Sygehus' Lysafdeling den 1. November 1924, udnævntes til Afdelingssygeplejerske ved samme Afdeling i 1935.

Afdelingssygeplejerske DAGMAR EJE er født den 18. Juli 1889 i Bogense og uddannet til Sygeplejerske ved Odense Amts- og Bys Sygehus. Ansattes 1920 som Assistent ved dette Sygehus' Røntgenafdeling, udnævntes til Afdelingssygeplejerske 1928.

Økonoma ANNA JØRGENSEN er født den 5. Januar 1869 i Allinge. Ansattes som Økonoma ved Odense Amts- og Bys Sygehus 1904.

Oldfrue MARIE BIRCH er født den 11. Juni 1871 i Øster Kippinge paa Falster. Var Oldfrue ved Ribe Aandssvageanstalt fra 1908—10, ved Nakkebølle Sanatorium fra 1910—12 og har siden da været Oldfrue ved Odense Amts- og Bys Sygehus.

Massøse KAREN RASMUSSEN er født den 13. Januar 1896 i Baaring. Uddannet paa Teilmanns Kursus i København, Volontør paa Bispebjerg Hospital 1927, Assistent paa Folkekuranstalten „Hald“ 1928, ansat ved Odense Amts- og Bys Sygehus siden 1929.

Maskinmester THORVALD MADSEN er født den 2. April 1873 og tog Maskinisteksamen 1905. Var Assistent ved Odense Elektricitetsværk fra 1909—12, ansattes 1912 som Maskinmester ved Odense Amts- og Bys Sygehus. Hele det tekniske Anlæg og alle Ingeniørarbejder sorteres under Maskinmesteren.

ODNENSE BØRNEHOSPITAL er en privat Institution, der er oprettet d. 1. November 1877 og paabegyndt som en mindre Poliklinik, hvor der ydedes syge Børn af ubemidlede Forældre fri Lægehjælp, Medicin og styrkende Føde. I Aaret 1899 bygge-

Børnehospitalet.

Tiderne, nemlig: Stiftsprovst Damgaard og Hustrus Guldbryllupslegat, Apoteker Mikkelisen og Hustrus Sølvbryllupslegat, Fru Ingeborg Madsen født Kreiborgs Legat, Fru Oluffa Brandt født Dahlerups Legat, Frøknerne Flora og Josephine Hoffmanns Legat, Garver Frandsens Legat, Billedhugger Andersens Legat, Brændevinsbrænder Petersens Legat, Lille Margrethe Petersens Legat, Købmand Bjerres Legat og Fyns Tidendes Jubilæmsgave.

Hospitalet ledes af en Bestyrelse paa 7 Medlemmer, hvis Formand er Biskop A. J. Rud, R. af D., DM. Dets Inspektør og Kasserer er Stiftsfuldmægtig Axel Larsen, der har beklædt denne Stilling siden 1925.

Som Overlæge ved Hospitalet fungerede Theodor Oldenburg fra 1896 til 1910, da han efterfulgtes af nuværende Overlæge J. P. H. Bech. Oversygeplejerske er Frk. M. Christensen.

JØRGEN PETER HERMAN BECH, Overlæge, er født den 14. Januar 1874 i København som Søn af Groserer Peter Frederik Bech og Hustru Elisabeth Marie, født Rønneberg. Gift 1910 med Vita Ingerslev. Student fra Schneekloths Skole 1892, med. Kandidat 1899, Kandidat ved Øresundshospitalet fra April - November 1900, Skibslæge ved D. F. D. S. fra Januar - April 1901, Amanuensis fra Maj 1901 - Juni 1902, Studierejse til Berlin 1902, Kandidat ved Boserup Sanatorium fra Januar - November 1903, ved Dr. Louises Børnehospital fra December 1903 - September 1904, ved Kommunehospitalet fra Oktober 1904 - April 1906, ved Blegdamshospitalet fra August - Oktober 1906, ved Fødselsstiftelsen fra November 1906 - April 1907, Vikar samme Sted fra Maj - Oktober 1907, Reservelæge ved Dr. Louises Børnehospital fra November 1907 - Marts 1910, Specialistanerkendelse i Børnesygdomme 1918, Praksis i Odense fra 1910, Læge ved Børnehospitalet siden April 1910.

J. P. H. Bech,
Overlæge.

Oversygeplejerske METTE CHRISTENSEN er født i 1893 og uddannet paa Give Sygehus fra 1918 - 21, var Assistent ved Odense Børnehospital fra 1923 - 25, siden da Oversygeplejerske.

ODENSE Bys første Epidemisygehus havde til Huse paa det gamle Sygehus i Albanigade, hvor der i en af Sygehusets øverste Etager indrettedes en Epidemifdeling. Det skete i 1862. Det nuværende Epidemisygehus er bygget i 1892 efter Tegning af kgl. Bygningsinspektør J. V. Petersen i Odense, og det toges i Brug den

23. Juni dette Aar, da der indlagdes 5 Patienter. - Epidemisygehuset bestod oprindeligt kun af en Difteritis og en Tyfus Afdeling, der var forbundne med den mellemliggende Økonomiafdeling. Den første Udvidelse af Sygehuset skete i 1896, da man oprettede en Skarlatine-Afdeling, mod Bjergegade.

Parti fra Epidemisygehuset.

I 1935 tilbyggedes der en særlig Observationsafdeling. Efter de forskellige Udvidelser og sidst foretagne Forbedringer kan Sygehuset nu optage indtil 150 Patienter. Epidemisygehuset omfatter nu ialt 6 Afdelinger, nemlig: Afdeling 1-2 Skarlatine Afdeling, 3-4 Difteritis Afdeling, Afdeling 5 Tyfus Afdeling og 6 Observationsafdeling. Desuden findes her en Økonomibygning med Laboratorium og Lægeværelser m. m. 1896 blev den ved Indgangen til Epidemisygehuset opførte Lægebolig færdig, og her boede Overlægen, Professor Møller, indtil 1912. Epidemisygehusets første Overlæge var Læge Oldenburg, der nu er knyttet til Vejle-fjord Sanatorium, nuværende Overlæge er Amtslæge H. Heerup.

Det skal nævnes, at Søster Nicoline i omtrent en Menneskealder virkede ved Epidemisygehuset, og hendes Myndighed og Opofrelse for Sygeplejesagen vil mindes med stor Taknemmelighed af mange Mennesker. Søstre fra Den Danske Diakonissestiftelse har gennem en lang Aarrække virket ved dette Sygehus.

HJALMAR HEERUP, Amtslæge, R. af D., er født den 14. April 1886 i Frederiksværk som Søn af Direktør, Borgmester James Heerup og Hustru Nathalia, født Hansen. Gift 1912 med Helga Verdich. Student fra Frederiksborg Statsskole 1904, med. Kandidat 1911, kst. Distriktslæge for Norderøerne og Sygehuslæge i Klaksvig fra 1912-13, Turnuskandidat ved Kommunehospitalet fra 1913-15, Distriktslæge for Norderøerne 1915, Fysikus paa Færøerne og Sygehuslæge paa Færø Amt's Hospital 1915, Amtslæge paa Færøerne fra 1919-20, Reserverlæge paa Nakskov Sygehus fra 1920-21, Sygehuslæge ved Dronning Alexandrines Hospital fra 1924-30, Specialist i Kirurgi 1926, Amts- og Kredslæge i Odense fra 1930. Stifter og Formand for Færøya félag móti tuberklasjúkø, dekoreret med Østrigs Røde Kors 2.

H. Heerup,
Amtslæge.

GARNISONSSYGEHUSET i Albanigade er bygget i 1876 efter Tegning af Arkitekt C. Lendorff. Det opførtes oprindeligt som Epidemisygehus, men omdannedes i 1885 til Garnisonssygehus og udvidedes senere med en større Tilbygning, foretaget af kgl. Bygningsinspektør J. V. Petersen. Sygehuset ligger bag Forsørgelsesanstalten. Det har Plads til ca. 100 Patienter, der kan fordeles paa 12 Stuer til menige Soldater og 2 for Officerer.

Odense Garnisonssygehus.

Februar—Juni 1913, ved Set. Josephs Hospital i København fra Februar—Marts 1914, ved Aalborg Amtssygehus fra April—Juni 1914, Reservelæge ved Øresundshospitalet i Helsingør fra November 1914—Oktober 1915, Reservelæge i Søværnet fra November 1915—Juni 1917, Turnuskandidat ved Balders Hospital fra Oktober 1916—Februar 1917, ved Sundby Hospital fra Marts—November 1917, Kandidat ved Frederiksberg Hospital, Afdeling C., fra Maj—December 1918, ved Dronning Louises Børnehospital fra Januar—Juni 1919, assisterende Læge ved Odense Epidemisygehus fra November 1920—Januar 1923, Praksis i Odense siden 1920, Reservelæge ved Garnisonssygehuset fra 1924, nu Overlæge.

Afdelingssygeplejerske JENSIGNE SØRENSEN er født den 14. Oktober 1878 i Hadsten og paabegyndte sin Uddannelse ved Øresundshospitalet i København 1901 og fortsatte denne paa Københavns Amtssygehus. Var derefter Sygeplejerske under Røde Kors og Afdelingssygeplejerske paa Ringsted Sygehus. Var under Balkankrigen fra 1912—13 med som Sygeplejerske, og under Verdenskrigen fra 1914—17, i Serbien og Rusland, udsendt af Røde Kors. Har siden 1917 været Afdelingssygeplejerske ved Garnisonssygehuset.

Sygehusets Overlæge er Erik Krarup, dets Forvalter er Niels Laur. Pedersen, DM., og dets Afdelingssygeplejerske er Jensigne Sørensen.

SOPHUS ERIK KRARUP, Overlæge, er født d. 17. Marts 1887 paa Sandagergaard ved Guldbjerg som Søn af Forpagter Matthias Vilhelm Krarup og Hustru Magdalene, født Heilmann. Gift 1922 med Hilda Andersen. Student fra Odense 1905, med Kandidat 1914, Kandidat ved Odense Amtssygehus fra

S. E. Krarup,
Overlæge.

BLANDT private Klinikker i Odense kan nævnes Overlæge Knud Schroeders, kaldet „Odense Klinik“, der er beliggende paa Hunderupvej. Det er en smuk og stilfuld Bygning, beliggende i rolige Omgivelser og opført efter Tegning af Arkitekt Rolf Schroeder. Klinikken Sygeplejerske er Frøken Asta Sørensen, der er uddannet ved Odense By- og Amtssygehus, var Assistent ved samme Sygehus i 1926, ved Varde Sygehus i 1927, ved Fødselsstiftelsen i København 1928, 1. Assistent ved Odense By- og Amtssygehus 1929, Oversygeplejerske ved „Odense Klinik“ siden 1932.

ODENSE PRIVATE KLINIK i Allegade ejes af Overlæge H. C. Andersen og af Øjenlæge E. Ehnhuus. Den er oprindelig stiftet i 1904 af Lægerne Svendsen, Krarup og Andersen og havde da til Huse i lejede Lokaler. I 1906 erhvervedes Ejendommen Allegade 76, og efter gentagne Udvidelser raader Klinikken nu over Ejendommene 74, 76 og delvis 78 i samme Gade. Klinikken har Plads til 32 Patienter.

SCT. JOSEPHS HOSPITAL i Odense oprettedes 1901 paa Initiativ af Dr. Egede, der søgte at skabe en Privatklinik. -- Paa Hjallesevej 45 og 47 fandtes en ideel dertil egnet ældre Villa - Godthaab - omgivet af godt en Td. Land stor gammel Have, og Dr. Egede indledede straks Forhandlinger om Køb med Ejeren, Proprietær Nielsen.

Sct. Josephs Hospital ved Oprettelsen i 1901.

Under et Sygebesøg omtalte Doktoren sin Plan for en Nonne af Sct. Josephs Ordenen, Søster Erica, som greb Tanken og henvendte sig til sin Orden, der imidlertid paa Grund af økonomiske Forhold foreløbig maatte tage Afstand. Dette kom Enkegrevinde Moltke-Huitfeldt, bosat i Paris, for Øre, og Grevinden skrev til Dr. Egede og tilbød at købe Ejendommen for at knytte til Sygeplejen Søstre af Congregationen St. Wincentz af Paul. Købet gik i Orden med Grevindens Søn, Grev Leon Moltke-Huitfeldt, som Køber, men da skete det, at St. Wincentz Søstrene paa Grund af de lige da i Frankrig vedtagne Congregationslove maatte trække sig tilbage, og Sct. Josephs Ordenen overtog Ejendommen og oprettede et lille Hospital under beskedne Former paa 20 Senge med Dr. Egede som Hospitalets Læge.

Det indviedes 7. August 1901, i November samme Aar oprettedes en oto-laryngologisk Afdeling med Dr. med. Schousboe og i 1904 en ofthalmologisk Afdeling med Dr. med. Saunte som Leder. Et Aars Tid senere udvidedes Hospitalet ved Køb af Naboejendommen til 40 Senge, og i Aaret 1917 byggedes det nuværende Sct. Josephs Hospital paa 125 Senge. Dette er en Vinkelbygning med høj Kælder, Stue, 1. og 2. Sal og bygget med Udvidelse for Øje. Facaden vender mod Øst og Syd, og her er Sygestuerne i Stue og paa 1. Sal beliggende. I Kælderen findes Røntgen-, Lys- og Badeafdelingen og paa 2. Sal en smuk Kirkesal og Opholdsværelser for Søstrene. I adskilte Tilbygninger mod Nord henholdsvis Operationsservicet med 4 Operationsstuer i Stuen og 4 paa 1. Sal samt Køkkenservicet.

Sidefløjen med Kirkesalen.

Medens de 3 hidtilværende Læger vedblev at fungere: Overlæge Egede som Kirurg og Gynæcolog, Dr. med. Schousboe som Oto-laryngolog, Dr. med. Saunte som Ophthalmolog, knyttedes yderligere følgende Læger til Hospitalet: Overlæge Brendstrup som Kirurg, Dr. Flindt-Larsen som Børnelæge, Dr. Harris som Mave- og Tarmspecialist, Dr. med. Neve som Neurolog, Dr. Maag som Radiolog og nogle Aar senere Dr. Kaas som Mediciner. Ved Dr. Maags Fratræden 1928 tiltraadte Overlæge Wegge som Radiolog og ved Overlæge Brendstrups Bortgang 1934 Dr. Sodemann som Kirurg og Orthopæd.

Hospitalet, der nærmest fungerer som Specialisthospital, er stærkt belagt med ca. 1600 Patienter og op imod 40,000 Sygedage aarlig.

E. C. Egede,
Overlæge.

K. E. G. Wegge,
Overlæge.

H. J. H. Schousboe,
Dr. med.

O. P. H. Saunte,
Dr. med.

ELMAR EGEDÉ, Overlæge, er født 30. Marts 1867 paa Marienberg ved Vordingborg som Søn af Forpagter Carl Egede og Hustru Julie, født Ravn. Gift 20. Juni 1899 med Holga Skeel, Datter af Kammerherre, Oberstløjtnant Holger Skeel. Student fra Herlufsholm 1888, Cand. med. 1893. Efter forskellige Lægevikariater kst. Reservelæge ved Odense Amtssygehus Marts—April 1894, fast Reservelæge ved Roskilde Amtssygehus Maj—November 1894, ved Randers Sygehus Januar 1895—Marts 1896, Skibslæge ved transatlantisk Rute ca. 1 Aar, konst. Kandidat ved Kommunehospitalet i København i ca. 1 Aar, fast Kandidat samme Sted December 1897—Marts 1899, Studierejse (Kirurgi og Gynæcologi) i Tyskland og Østrig Marts—December 1899, Paris 1900, Breslau og Wien 1903, i London 1907, Kirurg og Gynæcolog i Odense 1900, Læge ved Sct. Josephs Hospital August 1901, konsultativ Læge ved Fyns kommunale Telefonselskab fra 1915, Formand for Fyns Stifts Lægekredsforenings Sygekasseudvalg 1905—11, Repræsentant i Den alm. danske Lægeforening 1907—13, Bestyrelsesmedlem og delvis Organisator af Foreningen af Sygehushæger i Provinsen 1912—22, Odense Byraads Repræsentant i Udvalget efter Sygekasselovens § 9 1916—30, Oddfellow Ordenens Tilforordnede for Fyns Stift 1917—26.

KAJ EMIL GERDES WEGGE, Overlæge, er født den 5. September 1881 i København som Søn af Landmand Ole Rudolf Wegge og Hustru Clara Marie, født Fangel. Gift første Gang 1914 med Andrea Conradine Johansen, Datter af Rentier Frederik Johansen, gift anden Gang med Agnes Nielsen, Datter af fhv. Maskinfører N. P. Nielsen. Student fra Slomanns Skole 1900, med. Kandidat 1911, Kandidat ved Aalborg Kommunehospital April 1911, ved Frederiksberg Hospitals kirurgiske Afdeling fra Maj—August 1911, Reservelæge ved Fakse Sygehus fra September 1911—Marts 1912, Turnuskandidat ved Øresunds- og Sct. Josephs Hospital fra April 1912—Marts 1913, Kandidat ved Sct. Josephs Hospitals kirurgiske Afdeling Juni 1913, 2. Assistent ved Københavns Polikliniks med. Afdeling fra Juni—Oktober 1912, 1. Assistent fra November 1912—Oktober 1913, frivillig Assistent og Vikar ved Rigshospitalets Røntgenklinik fra Maj 1913—April 1914, Assistent ved København Kommunes Røntgenklinikker fra Juni 1916—Juni 1922, Studieophold i Stockholm fra September—Oktober 1918, Specialistanerkendelse i Radiologi 1923, praktiserende Læge i Taarbæk fra Maj 1914, i Skovshoved fra Juni 1922—Maj 1923, Røntgenolog ved Øresunds- og Sundby Hospitaler fra Juli 1922—Juli 1923, privat Røntgenklinik i Odense fra September 1923—Januar 1929, Overlæge ved Sct. Josephs Hospitals Røntgenafdeling siden 1928.

HANS JACOB HØYER SCHOUSBOE, Læge, Dr. med., er født den 4. December 1869 paa Refsinggaard ved Kolding som Søn af Gaardejer Gustav Adolph Schousboe og Hustru Hermantine Elisabeth Catrine, født Hoyer. Gift 1907 med Inge Jacobsen, Datter af Læge K. H. Jacobsen. Student fra Ribe Katedralskole 1887, med. Kandidat 1894, Kandidat ved Øresunds- og Blegdamshospitalet fra Marts—Juni 1894, ved Sct. Hans Hospital fra Januar—September 1896, 2. Reservelæge ved Kommunehospitalet i

Aarhus fra Oktober 1896—Januar 1898, Kandidat ved Det kgl. Frederiks Hospital fra Februar 1898—Oktober 1899, studerede Øresygdomme, Praksis i Hvilsted fra November 1894—December 1895, i Odense siden Januar 1900, Leder af Sct. Josephs Hospitals oto-laryngologiske Afdeling i Odense siden 1901, Dr. med. 1901, Specialistanerkendelse (Otolaryngoli) 1918, Formand for Fyns Stifts Lægekredsförening fra 1905—11, Medlem af Bestyrelsen for D. a. d. Lægeförening fra 1911—17, Medlem af samme Förening's Overvoldgiftsret fra 1917—35, Formand for Overvoldgiftsretten fra 1932—35, Formand for Dansk otolaryngologisk Selskab fra 1924—25, Medlem af Dommerkomiteen ved Konkurrencen om Professoratet i Otolaryngologi ved Kobenhavns Universitet i 1927.

OVE PETER HØST SAUNTE, Læge, Dr. med., M. f. D. R., er født den 3. Juli 1874 i Maribo som Søn af Grosserer Carl Peter Saunte og Hustru Thora, født Host. Gift 1. Gang 1901 med Louise v. Thun (død 1912), gift 2. Gang 1913 med Marion Hood Kalmer, Datter af Fysikus, Dr. med. Poul Kalmer i Christianssted. Student fra Efterslægtens Skole 1892, med. Kandidat 1900, Studierejse fra Marts August 1900, i Marts 1901 og i April 1903 (Paris), Kandidat ved Frederiks Hospital fra Juni 1903—August 1904, frivillig Assistent ved Øjenklinikken i Havnegade fra August 1900—Marts 1901, og fra April 1903—August 1904, Praksis som Øjenlæge i Odense siden September 1904, knyttet til Sct. Josephs Hospital i Odense siden 1904, Dr. med. 1905, Specialistanerkendelse 1918, Studierejser i 1912-1921-1922-1923 og 1924, M. F. D. R. 1905.

THOR SODEMANN, Læge, er født den 27. Maj 1896 i New York som Søn af Ingeniør Carl Frederik Leonhard Sodemann og Hustru Thora Adriette Kristine, født Brabrand. Gift 1931 med Elise Dam. Student fra Metropolitanskolen 1914, med. Kandidat 1922, i Paris fra Marts April 1922, Reservelæge ved Sorø Amtssygehus fra Januar 1923—Januar 1924, Turnuskandidat ved Kommunehospitalets Afdeling 3 i Maj 1924, praktiserende Læge i Odense siden 1931, Læge ved Sct. Josephs Hospitals ortopædiske Afdeling siden Oktober 1933, ved samme Hospitals kirurgiske Afdeling siden 1934.

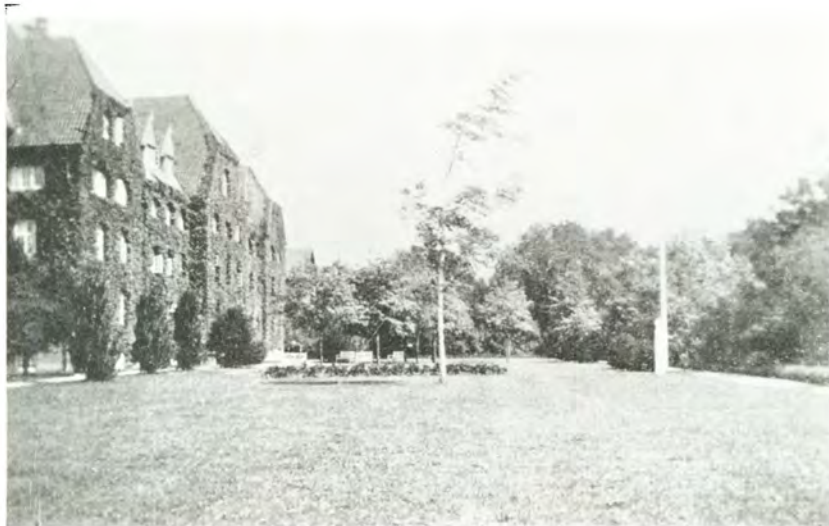
T. Sodemann,
Læge.

Hospitalets Varme-, Lys- og Vaskerianlæg sorterer under Maskinmester Thadaos Bavasinski, der er født 1909 i Polen, men uddannet i Danmark. Har siden 1932 været Maskinmester ved St. Josephs Hospital.

ODENSE Købstad er paa mange Omraader langt foran vort Lands andre Købstæder, og dette gælder ogsaa med Hensyn til Omsorgen for Byens gamle. Man kan maaske sige, at Alderdomshjemmet kom noget sent, men da det kom, blev det til Gen-gæld saa meget bedre. Alderdomshjemmet er beliggende paa Sønder Boulevard, og det er bygget paa Jorde, der er udstykkede fra det gamle saakaldte „Heden“. Det blev bygget i Aaret 1914-15 efter Tegning af Arkitekt Alf. Petersen og bestod den Gang af den nuværende Hovedfløj med Facade mod Boulevarden. Bygningsmaterialet er røde haandstrøgne

Parti af Odense Alderdomshjem.

Parti af Odense Alderdomshjem.

Efter de forskellige Udvidelser staar Alderdomshjemmet nu i et Beløb af over $\frac{1}{2}$ Million Kroner, hvortil kommer Byggegrunden og den anlagte Park. Det har nu Plads til 204 Personer, og desuden er der Boliger for 34 Funktionærer. Alle Bygningerne er i 5 Etager, og af de 204 Pladser optages de 35 af Sygeafdelingen, der er indrettet i den sidst byggede Fløj mod Syd paa første og anden Etage. Overalt, hvor man færdes i Hjemmet, er der hyggeligt og hygiejnisk, og alle fornuftige Hensyn er taget i Betragtning, saaledes er de fleste Gulve belagte med Kork eller Linoleum, og der forefindes alle moderne Bekvemmeligheder paa det sauitære Omraade. Hjemmets Opvarmning sker ved Fjernvarme, der kommer gennem underjordiske Kabler fra Amtssygehuset, og alt Vasketøjet sendes til Vask paa Forsørgelsesanstalten i Albanigade. Her findes Vareelevatorer og almindelige Elevatorer, og rundt om i de forskellige Etager er der Radio. Hjemmet har en smuk Festsal, der er udsmykket med Malerier, der velvilligst er udlaant af Stiftsmuseet. Naar undtages Sygeafdelingen er der ikke noget Sted paa Hjemmet, hvor der bor mere end to gamle sammen.

Foruden Forstanderinde er der ansat 2 Sygeplejersker, 1 Økonoma, 1 Kogejomfru og 25 andre Funktionærer og Medhjælpere.

Varmecentralen i Odense Alderdomshjem. udført af Smedemester Juul, Odense.

Sten, og de smukke retlinede Mure dækkes af et sort Tag af glasserede Sten.

Det første Alderdomshjem, der havde Pladstil 122 Personer, kostede 143,000 Kr. foruden Montering, der beløb sig til ca. 23,000 Kr. - I Aaret 1918—19 udvidedes Hjemmet med en Fløj mod Syd, og til denne Fløj byggedes der i Aaret 1931—32 en ny Fløj som en Tværfløj.

Forstanderinde ANNA NEERUP er født den 9. November 1876 i Kirke Flinterup som Datter af Forpagter Neerup og Hustru. Hun var fra 1907—11 Bestyrerinde paa Skive Alderdomshjem, ansattes 1913 som Forstanderinde paa Odense Alderdomshjem.

Sygeplejerske ANNA JUSTESEN er født 1880 i Faaborg og uddannet paa Odense By- og Amtssygehus, ansattes som Sygeplejerske ved Alderdomshjemmet 1914.

Sygeplejerske ASTA LAURSEN er født den 27. Februar 1897 i Holmstrup og uddannet ved Odense By- og Amtssygehus.

sygehus, har suppleret sin Uddannelse paa Fødselsstiftelsen og ved Sindssygepleje paa Blegdamshospitalet i København, opholdt sig i England fra 1924—26 og i Belgien fra 1929—30, var Assistent paa Rigshospitalet fra 1926—29, Privatsygeplejerske i Odense fra 1930, ansattes som Sygeplejerske ved Alderdomshjemmet i 1932.

Økonoma ANNA RASMUSSEN er født den 7. Januar 1887 i Villestoftø ved Paarup, var ansat som Assistent ved Bolbro Børnehjem fra 1908—10, Assistent paa Fattiggården fra 1911—13, Økonoma paa det gamle Alderdomshjem i Olaf Ryesgade 1913, siden 1914 Økonoma paa Alderdomshjemmet.

ODENSE KOMMUNES FORSØRGELSESANSTALT i Albanigade er installeret i det gamle Sygehus, der opførtes 1862 og omdannedes til Forsørgelsesanstalt, da det nye Sygehus paa Sdr. Boulevard toges i Brug. I Vindegade laa den gamle Fattiggård, der var bygget i 1847, men senere solgtes til et privat Konsortium.

Forsørgelsesanstalten er bygget efter Tegning af Arkitekt C. Møller, og saaledes som den nu fremtræder, danner den en T-formet Bygning med Tilbygning, Vaskeribygning og særskilt liggende Forvalterbolig, der oprindeligt var Overlægebolig. Senere byggedes der en ny Overlægebolig lige overfor, og her har Forsørgelsesvæsenet nu sine Kontorer. Denne Bygning er i den senere Tid betydeligt udvidet, og kun den Del, hvori Forsørgelsesinspektør Mortensen har sin Bolig, er den ældre oprindelige Overlægebolig. Selve den gamle Sygehusbygning blev betydeligt ombygget, da den skulde tjene sit nuværende Formaal, saaledes blev Porten, der gik gennem Sidefløjen, fjernet og Rummet inddraget i Bygningen. Forsørgelsesanstalten kan optage indtil 100 Personer og heraf optager selve Sygeafdelingen 34 Pladser. Saavel de mandlige som de kvindelige Personer beskæftiges med forskelligt Arbejde, saasom Klemme- og Papirposefabrikation, Reparation af Bygningerne og ikke mindst ved det store Dampvaskeri, der er knyttet til Anstalten, og hvori en stor Del af de offentlige Instituti- oners Vask besørjes.

Anstaltens Læge er Byens Kommunalæge, der fører daglig Tilsyn med de syge.

Oversygeplejerske MARIE HANSEN er født den 25. Juni 1898 og uddannet paa Odense By- og Amts Sygehus, Assistent 1924, Vikar under Kommunen fra 1924—26, Oversygeplejerske ved Odense Kommunes Forsørgelsesanstalt siden 1926.

Forvalter SØREN LAUERSEN er født 1870 og ansattes som Opsynsmand i 1900, udnævntes 1. Januar 1901 til Forvalter ved Odense Kommunes Forsørgelsesanstalt.

MENIGHEDSPLEJEN ved Diakonisserne i Odense kan føres helt tilbage til Aaret 1880, idet de første Diakonisser ankom til Byen i dette Aar. Gennem Tiderne har de ved deres

Menighedsplejens Hjem paa Kapelvej.

Arbejde indenfor Menigheden fæstnet sig Rod blandt Byens Befolkning. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa dette Felt, der i højeste Grad hører det skjulte til, men vi vil hellige os en kort Omtale af den herlige Bygning, Diakonisserne rejste paa Kapelvej i 1930 som Hjem for kronisk syge. Bygningen er opført efter Tegning af Arkitekt Eriksen. Hjemmet blev aabnet den 1. Oktober 1930, og der optoges samme Dag 25 Patienter. De fleste af disse Patienter er meget svage, og der stilles store Krav til disses Betjening. Hjemmet har 32 enkelte Værelser. Her skal fremhæves Sø-

B. Christensen,
Økonoma.

ster Nielsine Mogensen, der har været knyttet til Menighedsarbejdet i Odense siden 1905 og hvis store Arbejde og ufattelige Kærlighed til denne Sag førte til Dannelsen af Hjemmet, hvis første Forstanderinde hun blev. Næste Forstanderinde var Søster Sine Jensen, der for Tiden er afløst af Søster Sara Petersen, der har været knyttet til Hjemmet siden 1933.

Hjemmets tilsynsførende Læge er A. Seidelin, og dets Formand er Sognepræst Pontoppidan Thyssen, Leder af Menighedsplejen, der nu udgør et Arbejde for sig, er Marie Overgaard.

Økonoma BODIL CHRISTENSEN, der er født 1901 og uddannet paa Tern-drup Sygehus, har været Hjemmets Økonoma siden 1930.

ODENSE LYSBADANSTALT, der er beliggende paa Vester Stationsvej Nr. 3, er oprettet af Kurdirektør Christian Hansen og Hustru i Samraad med Hr. Overlæge Carl Ottosen, Skodsborg Badesanatorium, og har siden Stiftelsen i Aaret 1905 været drevet med godt Resultat. Den begyndte i Jernbanegade, og straks efter Starten fik den stor Tilslutning fra Borgere i Odense, der paa Skodsborg Badesanatorium havde erfaret de gode og sundhedsbefordrende Virkninger af de samme Slags Bade, som de nu kunde faa i deres egen By. Anstalten søgtes ligeledes af Folk fra Oplandet og fra de andre fynske Købstæder, flere Læger sendte deres Patienter herhen til Behandling, og andre benyttede selv den lette Adgang til fysikalske Bade og Behandlinger. Afdøde Dr. Schroll viste især den nye Badeanstalt megen Interesse, og han blev efterhaanden

Odense Lysbade-Anstalt.

Lysbade - Anstaltens gode Ven og Raad-giver. Senere knyt-tedes Læge Seidelin til Anstalten som dennes Læge. I 1919 flyttedes Anstalten til sin nuværende Beliggenhed, hvor der fandtes mere moderne og rumme-lige Forhold. - Paa Lysbade-Anstalten er der særskilt Her-re- og Dameafdeling, og Betjeningen be-staar udelukkende af specielt uddan-

nede Personer. Alt i alt er Odense Lysbade-Anstalt en moderne Kuranstalt, der til Stadighed følger med i den Udvikling, der finder Sted indenfor den fysiske Terapis Omraade. Den arbejder i nøje Tilknytning til Lægevidenskaben, og Patienterne forbliver under deres egen Læges Tilsyn. Det er mangeartede Sygdomme, der behandles paa Odense Lysbade-Anstalt, men særlig behandles Søvnløshed, Nerverlidelser og Nervesmerter i Form af Gigt og Ischias. Som Kurmidler anvendes Lys, Sol, Elektricitet, medicinske Bade, Massage m. m.

Odense Lysbade-Anstalt er grundlagt af Chr. Hansen, der stadig er dens Leder. Han er født d. 4. April 1875 i Tommerup og gift med H. Marie Hansen, Gjesinge. Uddannet paa Adventisternes store landskendte Sanatorium i Skodsborg fra 1900—05. — Skodsborg Badesanatorium drives af Skandinavisk filantropisk Selskab.

Chr. Hansen, Anstaltens Leder.

DET er vist almindelig bekendt, at kiropraktisk Behandling mere og mere har vundet Indpas i vort Land. - Denne lægevidenskabelige Behandlingsmaade har i de sidste 40 Aar været kendt i Amerika, men før blot 10 Aar siden var den omtrent ukendt hos os. Nu derimod ligger der en Række kiropraktiske Klinikker spredt om i Landet.

Interiør fra Klinikken.

I Aaret 1924 oprettede Aage Hermansen en kiropraktisk Klinik paa Nørregade Nr. 68, men i 1926 flyttede han til Nr. 63 i samme Gade, hvor der var større Lokaler. Da Asylgade førtes igennem til Nørregade, og man her fik den længe savnede Forbindelsesaare, byggedes der her paa Nørregade et moderne Forretningskompleks, og hertil flyttede Kiropraktor Aage Hermansen i 1931. Her findes nu en af de smukkeste og mest moderne indrettede kiropraktiske Klinikker i Landet, forsynet med de sidst moderne Apparater, der kræves til Behandlinger.

*Aa. Hermansen,
Kiropraktor.*

Kiropraktor AAGE HERMANSEN er født den 26. Januar 1885 i Haraldsted og uddannet paa Palmer Scholl of Chiropractic i Amerika fra 1922—24.

FYNS TANDLÆGEFORENING er stiftet den 17. Maj 1903, og Grunden til dens Oprettelse skyldes nærmest de Sæmmenslutninger og fælles Aftaler, der var mellem de odenseanske Tandlæger. Disse indbød til et Møde, og paa dette stiftedes ovennævnte Tandlægeforening, hvis Formaal er at varetage de fynske Tandlægers Interesser. Foreningen er rent faglig, og den lader afholde Møder og Foredrag for sine Medlemmer. Foreningens første Formand var H. Stürup, dens nuværende Formand er Aage Riis Petersen.

HENRIK SNEEDORFF STÜRUP, Tandlæge, er født d. 20. Marts 1869 i Svendborg, blev Student 1889, cand. phil. 1890, tog Tandlægeeksamen 1891, praktiserede i Assens fra 1892—95, i Odense siden 1895, var Formand for Dansk Provinstandlægeforening fra 1899—1901, for Fyns Tandlægeforening fra 1903—08, fra 1914—19 og fra 1927—33, Medarbejder ved talrige faglige Blade, Redaktør af flere forskellige Tandlægeblade.

H. Stürup,
Tandlæge.

AAGE RIIS PETERSEN, Tandlæge, er født den 6. Juli 1887 i Horsens, tog Tandlægeeksamen i 1908, praktiserende i Odense siden 1913, Garnisonstandlæge i Odense siden 1913, Medlem af Bestyrelsen for Fyns Tandlægeforening fra 1913—21, Formand for samme for 1921—31 og siden 1933, Formand for Foreningen af Garnisonstandlæger siden 1918.

Aa. Riis Petersen,
Tandlæge.

BEGREBET Fodpleje er i de senere Aar blevet betydeligt forandret og forbedret. En af de første, der beskæftigede sig med Fodpleje i Odense By, var nu afdøde A. Hansen, hvis Navn var velkendt indenfor store Dele af det odenseanske Borgerkab. Hos ham lærte Fru Kirstine Sørensen Fodplejebehandling, hvorefter Fruen selv begyndte egen Virksomhed i Falden Nr. 5, og gennem Hansen kom hun i Forbindelse med mange Kunder. Fru Sørensen har fulgt de gamle og velprøvede Metoder, hun har en stor fast Kreds af Klienter, der har søgt hende, siden hun oprettede sin nydelige og hygiejniske Klinik i 1929. Fru Kirstine Sørensen er født 1897 i Odense som Datter af Skomagermester Johs. Wenzell og gift med Overassistent Max Sørensen ved Sydfranske Jernbaner.

Kirstine Sørensen,
Frue.

Amalie Jørgensen,
Frøken.

Elisabeth Hauge,
Frue.

AMALIE JØRGENSEN er født den 20. Marts 1900 i Astrup ved Aarhus og uddannet hos Sygeplejerske Fru Bertha Larsen. Begyndte Fodplejebehandling i Odense i 1929 og har siden da samlet sig en god Klientkreds. Frøkenens Klinik ligger i Kronprinsensgade.

CAMILLA MØLLER er født 1886 i Odense som Datter af Cigarhandler Clausen. Gift 1906 med Skotøjshandler Carl Møller (død 1934). Har tidligere gennem sit mangeaarige Arbejde med Skotøj haft rig Lejlighed til at sætte sig ind i Spørgsmaalet Fodens Pleje og vanskelige Fødder, begyndte egen Fodplejeklinik paa Nørregade i Odense i 1934.

ELISABETH HAUGE, Jordemoder, er født 1879 som Datter af Gartner Hansen, Frederiksdal. Gift 1905 med Læge Gudmund Hauge (død 1912). Uddannedes som Sygeplejerske paa Det gamle Frederiks Hospital i København fra 1902—05 og senere under Professor Rovsning paa Rigshospitalet, tog Jordemodereksamen 1913, praktiserede fra 1914—23, og siden da Praksis i Odense. Ophævede 1. Maj 1936 sin Praksis og udvidede sin Klinik for Fodpleje, som er startet i 1931.

*Sorine Haslev,
Frøken.*

*Kristine Holm,
Frøken.*

*Karen A. K. Thomsen,
Frøken.*

SØRINE PETREA HASLEV, Jordemoder, er født den 1. Oktober 1897 i Aarhus som Datter af Telefонтechniker Niels Jensen Haslev. Var Elev paa Odense By- og Amtssygehus fra 1919—22, Assistent ved samme Sygehus kirurgiske Afdeling A. 2 fra 1922—24, paa Jordemoderskolen 1924, Reservejordemoder ved Rigshospitalet fra 1925—26, Praksis i Odense siden 1926.

KRISTINE HOLM, Sygeplejerske, er født den 28. November 1885 og uddannet til Sygeplejerske paa Assens Sygehus, derefter Assistent ved Professor Fabers Klinik, virkede derefter ved forskellige Hospitaler og nedsatte sig saa som privat Sygeplejerske i Vejle, har siden 1918 været privat Sygeplejerske i Odense.

KAREN AUGUSTA KRISTINE THOMSEN, Sygeplejerske, er født den 15. August 1890 i Horsens som Datter af Murer R. P. Thomsen. Uddannet paa Odense Amts- og Bys Sygehus fra 1917—20, ansat ved Rigshospitalets Fødselsstiftelse i 2 Maaneder, derefter Hjemmesygeplejerske ved Sygekassen af 1857 i Odense fra Juli 1920—Marts 1921, Vikarassistent paa Blegdamshospitalet fra Maj 1921—Februar 1922, Vikarassistent paa Barselgang A. paa Rigshospitalet fra Februar 1922—Marts 1923, Privatsygeplejerske i København fra Marts 1923—Juli 1924, Privatsygeplejerske i Odense fra Juli 1924—Juli 1925, fra September 1925 Hjemmesygeplejerske ved Sygekassen „Odense“.

MAGDALENE KIRSTINE NIELSEN LUND, Sygeplejerske, er født den 25. Oktober 1895 i Nørre Broby som Datter af Snedker V. Lund. Uddannet ved Aarup Sygehus, siden 1918 Sygeplejerske ved Bolbro Sygeplejerforening, siden 1934 Sygeplejerske ved Odense Sygekassen.

CAMILLA DAGMAR LUNDE JØRGENSEN (kaldet Lunde), Sygeplejerske, er født den 28. Oktober 1884 i Antorf ved Svinninge som Datter af Forpagter Hans Iver Jørgensen. Uddannet paa Odense By- og Amtssygehus, var i London fra 1913—14, Sygeplejerske ved Epidemisugehuset 1915, privat Sygeplejerske i Odense fra 1915—18, siden da Sygeplejerske ved Sygekassen Odense.

Magdalene Lund,
Frøken.

Jensine Sørensen,
Frøken.

Anna Mikkelsen,
Frøken.

JENSINE MARIE SØRENSEN, Sygeplejerske, er født den 27. Marts 1875 paa Samsø. Blev antaget paa Odense By- og Amtssygehus i 1898, var Elev paa Sct. Lucasstiftelsen fra 1903-05. Menighedssygeplejerske i Kolding fra 1905-08, ved Holbæk Amts Sygehus paa Samsø fra 1908-18, ved Sygehuset i Nykøbing S. fra 1918-19, Vikar ved Alderdomshjemmet i Hamborg, Bestyrerinde ved Middelfart Alderdomshjem og siden 1925 privat Sygeplejerske i Odense.

ANNA MARIE MIKKELSEN, Sygeplejerske, er født den 2. Maj 1899 i Dreslette Sogn som Datter af Gaardejer Mads Mikkelsen. Uddannet ved Odense Amts- og Bysygehus fra 1925-28, ansat ved Middelfart Sindssygeanstalt fra 1928-29, privat Sygeplejerske i Odense fra 1929-35, siden 1. Januar 1935 Sygeplejerske ved Sygekassen af 1857.

MARTHA HANSEN BØGH, Sygeplejerske, er født den 18. April 1887 i Frue Landsogn i Odense. Er uddannet paa Kommunehospitalet i København og paa Svendborg Amts- og Bysygehus, Sygeplejerske i Frue Landsogn fra 1913-18, Bestyrerinde for Odense Vuggestue fra 1918-20, siden da privat Sygeplejerske i Odense.

AGNES PHILIPSEN, lægeautoriseret Massøse og Sygegymnastik, er født 1895 i Odense som Datter af Grosserer J. M. Nielsen og Hustru. — Blev Student 1914, cand. phil. 1916, uddannet hos Overlæge H. P. Lund og paa Kommunehospitalet i København fra 1923-25, senere supplerende Uddannelse med Kursus i Elektroterapi og Laboratorieøvelser, oprettede i 1932 egen Klinik paa Norregade Nr. 63 i Odense for Massage, Sygegymnastik, elektriske Behandlinger (Diatermi) og Lysbade.

Martha Bøgh,
Frøken.

Agnes Philipsen,
Massøse.

Fransiska Nedergaard,
Tandtekniker.

EBBA SØNDERGAARD, aut. Massøse, er født d. 20. December 1898 i Odense som Datter af Bogtrykker Søndergaard. Tog Eksamen i København 1927, var ved Folkekuranstalten paa Hald fra 1929-33, tog Samaritterkursus 1927, begyndte egen Virksomhed i Odense i 1933, arbejder som Massøse paa Sct. Josephs Hospital, er Medlem af Bestyrelsen for Samaritterforeningen i Odense.

FRANSISKA NEDERGAARD, Tandtekniker, er født 1866 som Datter af Købmand Høested. Uddannet hos Tandtekniker Jens Erlandsen i Esbjerg, praktiseret siden 1897, først i Frederikshavn og siden 1901 i Odense, drev først Praksis i Kongensgade, flyttede i 1909 til Vindegade og i 1915 til Jernbanegade, købte i 1918 Ejendommen Aalykkegade Nr. 4 af Enkefru Christoffersen og har nu Klinik her.

INGEBORG KRISTINE BERTELSEN, Tandtekniker, er født den 30. Marts 1883 i København som Datter af Malermester Chr. Rasmussen. Blev uddannet i Tandteknik hos Tandlæge E. Brahm i Odense 1903 og var senere hos Tandlægerne Secher og Jørgensen paa Østergade i København, begyndte egen Virksomhed 1910 i Overgade Nr. 15 og har senere boet baade i Klaregade og i Graabrødrestræde, men købte i 1925 Ejendommen Horsetorvet 6 og flyttede sin Klinik hertil.

INGRID SØRENSEN, født Nielsen, Tandtekniker, er født 1907 og gift 1933 med Lager- og Pakhusarbejder Nicolaj Sørensen. Er uddannet paa Signe Hansens Tandklinik i Odense, overtog denne, der er grundlagt i 1909, i 1930.

Ingrid Sørensen,
Tandtekniker.

FANNY SOLVIG HANSEN, født Larsson, Tandtekniker, er født den 6. Oktober 1902 i København og gift 1924 med Barbermester Holger Christoffer Hansen. Fruen er i Aarene 1920—24 uddannet i Tandteknik hos den kendte Tandtekniker L. Nordendorff. Siden 1924 har Fru Hansen drevet egen Virksomhed i København, men i 1935 afhændede hun denne og rejste til Odense, hvor Fruen allerede er kendt under Navnet „Københavnnerinden“. Fruens Mand driver Salon paa Nørrebro. Trods det, at Fru Hansen er den yngste af Odenses Tandteknikere, har hun allerede samlet sig en stor Kreds af Klienter.

Fanny S. Hansen,
Tandtekniker.

FRØKEN Valborg Thanes Klinik for Fodpleje og Fodlidelser er oprindeligt oprettet i Klaregade Nr. 3, men flyttedes i 1935 til Jernbanegade Nr. 14, hvor Frøkenen med megen Smag har indrettet sin Virksomhed, og hvor alle hendes Hjælpemidler er stillet til Klienternes Raadighed. Indehaveren har gennemgaaet en grundig Uddannelse paa Dr. E. Vesterbergs Fodplejeskole i København og er teoretisk og praktisk rustet til at imødekomme de Fordringer,

Valborg Thanes Klinik.

som Nutidsmennesker stiller til denne Gerning. Ved Oprettelsen af sin Klinik tog Frk. Thane Sigte paa netop i videst mulig Grad at være sine Medmennesker til Gavn

og Nytte, og at dette er naaet ses bedst af den store og trofaste Kundekreds, som søger Virksomheden. Frøkenen har Kunder ikke alene fra Odense By, men fra hele Fyn. I sin Klinik udøver Indehaveren udelukkende Fodpleje af enhver Art, dog er Klinikens Speciale nedgroede Negle. Talrige er de Patienter, der sender Frøkenen en venlig Tanke, fordi hun har afhjulpet dem denne Fodlidelse.

Frøken Valborg Thane er født 1881 i Fredericia. Medlem af Provinsens Fodplejerforening.

KUN faa Dele af vort Land har fostret saa mange Kunstnere indenfor Malernes Rækker som Fyn. Mange af disse fynske Malere har vundet Berømmelse viden om, og deres Billeder hænger i vore Samlinger, saavel i Statens som i de større private. Ogsaa vor Tid fostrer fynske Malere af stort Format, unge Malere, der er ved at bryde igennem til kendte Navne indenfor denne Kunst. Forinden vi imidlertid helliger os Omtalen af vor Tids Malere, vil det være paa sin Plads her at omtale enkelte af de mest kendte fynske Malere, der i forrige Aarhundredes Slutning gennem deres Kunst fremmede Kendskabet til den fynske Natur.

Kun sjældent træffer vi, naar Talen er om fynske Malere, paa Navnet *Julius Poulsen*, trods det han er ægte Fynbo og født i Odense. Grunden hertil ligger sikkert i, at han er Portræt- og Figurmaler, højt skattet som saadan i baade Ind- og Udland. Professor Julius Poulsen er født den 22. Oktober 1860 som Søn af Købmand K. Chr. Poulsen. Han var Elev paa Katedralskolen og kom derefter i Malerlære, i 1879 indsendte han sit første Billede til Charlottenborg Udstillingen, og samme Aar kom han paa Kunstakademiet. Gentagne Gange er han blevet belønnet med Pengepræmier og Medaljer, og flere af hans Kunstværker er prisbelønnede i Udlandet.

Saa vel hans Portræt- som Landskabsbilleder udmærker sig ved deres fine Farvebehandling, navnlig hans Opfattelse af Lys og Skygge. En stor Del af hans Billeder hænger paa Kunstmuseet i København. Blandt disse skal nævnes: „Tre Damer paa en Altan“, det uforlignelige Billede af „Adam og Eva“, der blev prisbelønnet i München i 1891 med Guldmedalje, samt det monumentale Billede af „Den hellige Cecilie“, der er malet i 1898. Naturligvis er han repræsenteret paa Det fynske Stiftsmuseum, men ogsaa Gøteborg Kunstmuseum ejer Billeder af ham. I 1896 malede han Brygger Carl Jacobsen og Fru Ottilia Jacobsen. — Blandt Kunstnerens Billeder, der findes i Odense, skal nævnes: „Portræt af Kunstnerens Fader“, malet 1887, „Aftenselskab“, skænket til Museet af Carlsbergfondet. I 1902 blev Julius Poulsen optaget som Medlem af Akademiet, og fra 1908—20 var han Professor ved samme.

Den berømte fynske Maler fra Brendekilde, *Hans Andersen Brendekilde*, er født den 7. April 1857 og gik i en almindelig Landsbyskole, inden sin Konfirmation kom han paa Sløjdscole i Odense og efter Konfirmationen i Billedhuggerlære i Odense. Ved privat Støtte kom han senere paa Kunstakademiet i København for at uddannes som Billedhugger, men hans Evner førte i anden Retning, han blev Maleren, den første danske Maler, der ligesom den store franske Maler Millet, gav sig til at studere Livet paa Landet og mellem Landboerne. De fleste af hans Billeder har noget vemodigt over sig eller maaske blot alvorligt, men gennem dem alle er det det menneskelige i Tilværelsen, der skildres. Det ses maaske bedst i hans Billede „De skal paa Fattiggården“. En stor Del Vinterbilleder har han malet, der i blandt: „Folk kører til Kirke“ og „Der fældes Træer i Skoven“. En stor Del af hans Billeder er reproducerede og pryder manganen Væg i Hjemmene Landet over. Han er det fødte Malergeniet,

og man maa takke denne Fynbo for hans rige og dybtfølte Kunst.

I Aaret 1935 opførtes Kunststudstillingsbygningen i Filosofgangen i Odense efter Tegning af Arkitekt Kyed. Bygningen, der har en glimrende Beliggenhed, er en selvejende Institution, og den er rejst af fynske Kunstnere.

Kunststudstillingsbygningen.

Odense Kommune staar som Garant. Bygningens Indre er ideelt indrettet til sit Formaal, hvilket tjener Kunstnerne til stor Ære.

Blandt de Navne, der maa huskes, naar man omtaler kendte fynske Malere, er Sjællænderen *A. C. Tersløse*, der fødtes d. 28. November 1857 i Tersløse ved Sorø. — Han gennemgik Kunstakademiet og fortsatte sin Uddannelse paa Professor Tuxens Skole, var derefter i Amerika i over 7 Aar, og hjemkommet derfra knyttedes han til Teknisk Skole i Odense som Lærer i Tegning og Maling. I mere end 30 Aar var han knyttet til Odense By. Mange af hans Elever fra Teknisk Skole har vundet sig anerkendte Navne herhjemme.

Interiørbillede af Maleren A. C. Tersløse.

Maleren *Vilhelm Ferdinand Bendz* er født den 20. Marts 1804 i Odense og død den 14. November 1832 i Vincenza. Han var Søn af Borgmester Lauritz Martin Bendz og kom paa Kunstakademiet i København i 1820. Men først efter at han kom ind i Eckersbergs Malerskole og fik Penslen i Haanden, udviklede hans Talent sig, men saa skete det til Gengæld med rivende Hast. Han fik i Januar 1824 eenstemmigt tilkendt den lille Sølvmedalje for Tegning, og samme Aar fik han Præmie for Maling

A. C. Tersløse.

vember 1852 kun 36 Aar gammel. Han var en af de betydeligste fynske Malere, og kun faa har som han forstaaet at fæstne den stemningsfyldte fynske Natur til sit Lærred. Paa sin første Løbebane var det særlig Portræt- og Figurkunsten, han hel- ligede sig, og paa disse Omraader naaede han langt, men derefter slog han over til Landskabsmaleri, og her naaede han sin Kunsts Højde. Hans første Billede paa dette Omraade erhvervede Kunstmuseet. Det var Maleriet „Udsigt fra Himmelbjerget“. Paa samme Museum findes af hans Billeder „En Skovvej“, „Parti fra Odense“, „Odense Aa“ og endnu flere. I sin Ungdom udførte han en stor Del Tegninger. I sit Valg af Motiver og Farver minder han helt om Skovgaard.

Maleren Professor *Carl Frederik Aagaard* er født den 29. Januar 1833 i Odense og død 1895. Han var Søn af Skomager Aagaard. I 1852 kom han paa Kunstakade- miet, hvor hans Buste nu findes i Marmor, 1874 blev han Medlem af Kunstakademiet, 1892 fik han Titel af Professor, og 1879 var han udnævnt til R. af D. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa Omtale af hans Kunst, men blot nævne, at mange senere Kunstnere har faaet deres Uddannelse hos ham. De kendteste af disse er Professor Julius Poulsen og Cilius Andersen.

Maleren *Harald Gils* er født den 24. Juni 1893 i Aarslev ved Ringe som Søn af Landmand Niels Hansen. Gift 1924 med Elida Blandebjerg. Allerede som ung Mand begyndte han at male og blev senere Elev hos Maleren A. C. Tersløse. Han udstillede første Gang i 1924 i Odense og har siden da haft mange Udstillinger saavel i Odense som i København, sidst udstillede Maleren paa „Den frie Udstilling“ i September 1935. Sammenligner man Kunstnerens Arbejder fra hans første Aar med Arbejderne fra Nutiden, vil man hurtigt se, at han i de sidste Aaringer har fundet sig selv. Hans Trang til at boltre sig paa mægtige Lærreder er forandret fra den dekorative Stilkunst

efter levende Model. Han blev i de faa Aar, han levede, et stort Navn indenfor Malerkunsten. Han skabte mange Kunst- værker, der nu dels hænger paa Kunst- museet, dels findes rundt om i private Samlinger. — Det første Billede, der fik Offentlighedens Interesse, var sikkert hans i 1825 malede Portræt af Pastor Hornsyld. Blandt hans Billeder paa Kunstmuseet skal nævnes: „En ung Kunstner betragter en Skitse i et Spejl“, det fra 1827 stammende Billede forestillende „En Billedhugger, der arbejder efter levende Model“ samt „Tig- gerkone med et Barn“. Endelig maa ikke glemmes det Waagepedersenske Familie- stykke „Kong Frederik den 6. i Kronings- dragt“. Vilhelm Bendz betegnes som en af de mest talentfulde unge Kunstnere, der har besøgt Kunstakademiet.

Maleren *Dankvart Dreyer* er født den 13. Juni 1816 i Assens og død den 4. No-

til mere interessante og kunstnerisk set rigere Billeder. De er ret store i Linierne, men med faste Kompositioner, der er Glød og Temperament over dem, og med en særlig Evne forstaaer Maleren at indleve sig i de valgte Motiver, saaledes at der fæstnes en egen Stemning i Billedet.

Hans Malerier kredser hovedsagelig om den fynske Natur, og maaske er han naaet længst i sine djærve, muldduftende Oktoberbilleder. Han har noget af Maleren Sybergs stærke og store Syn paa Naturen, der er Horizont i hans Landskaber, og alle hans Billeder er omhyggeligt opbyggede i friske Farver. Han fornægter ikke sit Hjemland, men maler den fynske Natur i danske Farver. Gils har ogsaa malet enkelte Marinebilleder og Høstlandskaber, og disse fortæller om en ung Malers kunstneriske Personlighed. Hans Billeder er vel nærmest naturalistiske, men fremfor alt er de stærkt personligt prægede.

Uden Tvivl er hans bedste Frembringelser de storladne fynske Landskaber, hvor Sommerens og Efteraarets Farver kulminerer i Fest og Natur. Kunstneren er repræsenteret paa Randers Museum.

Odense Havn, malet af Harald Gils.

Efteraarsbillede fra Gilledstedgaard, malet af Harald Gils.

DET er ikke alene paa Billedkunstens Omraade, at de fynske Kunstnere er blandt de førende herhjemme, men ogsaa indenfor Billedhuggerkunsten kan der fremdrages flere kendte Navne. Blandt disse skal vi nævne Billedhuggeren *Aksel Hansen*, der fødtes i Odense den 2. September 1853 som Søn af Forstander ved Snitteskolen, *Wilhelm Hansen*, der tillige virkede som Snedkermester. Talrige er denne Billedhuggeres Arbejder, og en stor Del af disse findes i Odense og i København. Vi skal fremhæve: Døbefonten i Sct. Pauls Kirke i København, „Ekko“, en smuk og yndefuld Figur i Bronze opstillet i Kongens Have i København, „Uffe hin Spage løfter Skræp“, i Idrætsparken i København, og „Jægeren fra Stenalderen“, der findes for Enden af Dalgas Boulevard i København. Endvidere har Kunstneren fremstillet en Del religiøse Arbejder, saasom: „Kristus bespottes af Jøderne“, et stort Relief, der findes paa Kunstmuseet, „Kristus velsigner de smaa Børn“, ligeledes et Relief, der hænger paa Glyptoteket, og i Jesuskirken i Valby staar en af samme Kunstner udført Kristus-

figur, og ved Marmorkirken staar „Ambrosius“. Tillige har Aksel Hansen udført en Del Monumenter og Mindesmærker, hvoraf de kendteste er: N. J. Fjord, Holmblads Monument i Søllerød, Professor Brandes, Pjerrot Monumentet i Tivoli, Hans Tausens Mindesmærke i Birkende, H. V. Kaalunds Mindesmærke i Østre Anlæg og Hostrups Buste i Det kongelige Teater. Ogsaa hans Fødeby er rigt repræsenteret i hans Kunst. De Figurer, der i sin Tid blev opsat paa Den gamle Folkebanks Bygning paa Vestergade, der hvor nu Herreekviperingshandler Roed bor, men som borttoges ved Ombygningen, var udførte af Kunstneren. I Kongens Have, lige overfor Banegaarden, staar en Rytterstatue af Kong Christian den 9. Denne Statue, der afsløredes i 1912, er et af Kunstnerens Arbejder. Til Odense Raadhus har han fremstillet de tre Figurer, der forestiller: „Retfærdighedens Gudinde“, „Den lovgivende“ og „Den udøvende Retfærdighedsmagt“. Paa Stiftsmuseet findes „Pallas Athene“, „Visdommens Gudinde“ samt de ved Museets Indgang opstillede Figurer, der symboliserer: Zoologien, Malerkunsten, Billedhuggerkunsten og Arkæologien.

Fynsk Landskab, malet af W. Kowald.

Parti fra Odense Kanal, malet af W. Kowald.

F. H. W. Kowald.

Maleren *Frederik Hermann Wilhelm Kowald* er født den 7. Juli 1892 i Berlin, og hans første Uddannelse skete paa Teknisk Skole og paa det private Akademi „Schule Reimann“ i Berlin. Senere søgte han videre Uddannelse hos forskellige Malere, og i 1920 kom han til Danmark. W. Kowald er Naturalist med et sikkert Øje for det væsentlige i Motivet eller Situationen, og han lader sig kun lede af den store Læremester „Natur“ uden at gaa paa Akkord med en bestemt Teknik eller Moderetning. Foruden Landskaber, som gengiver fynsk Natur helst med en Duft af Romantik, maler han Portræt og Marine, og er i stadig Udvikling. Billeder fra hans Haand har man set paa Kunstudstillingsbygningen i Odense og paa Den fri Udstilling i København. Et Felt, der særlig optager W. Kowald, er Arbejdet med Rumforholdet og her er han naaet til at skaffe en egenartet Dybde i sine Billeder.

Skovparti, malet af Jens Jacobsen.

Plovmand, malet af Jens Jacobsen.

Maleren *Jens Jacobsen* er født den 6. Maj 1886 i Hobro og var allerede som Skoledreng grebet af Interessen for den skønne Malerkunst, og han har bogstavelig talt siden da dyrket denne Kunst. Som Barn havde han den Oplevelse, at forskellige ferierende Kunstnere tog ham med ud i Naturen og lærte ham at se denne, og paa den Maade voksede selvsagt Lysten og Interessen for Malerkunsten. I samme Tidsperiode blev han Elev hos en Malerinde, der bosatte sig i hans Fødeby. Som ung Mand rejste han til Udlandet, og her tilbragte han mere end 20 Aar (Asien, Afrika og Amerika). Under sit Ophold derude fortsatte han sine Studier indenfor Malerkunsten, og han søgte Undervisning hos Malere i England, Tyskland, Østrig, Italien og Grækenland, og paa sin Rejse omgikkes han mange forskellige Kunstnere og var en ivrig Gæst paa de store udenlandske Museer og Kunstsamlinger. — I Aaret 1912 gennemgik han et Kursus i dekorativ Komposition hos en japanesisk Kunstner i Californien, og Indtrykket fra dette Kursus prægede senere stærkt hans Kunst. I 1913 var han Elev paa den Evanske Kunstscole i Cleveland og blev senere optaget som Medlem af Palette Klubben i Chicago, der var en Sammenlutning af Kunstnere, der arbejdede under Ledelse af Lærere fra Akademiet of Fine Arts i Chicago. Fra 1916 —20 samarbejdede han med den udmærkede amerikanske Landskabsmaler W. Schannon. Denne Maler førte Jacobsen ind i Impressionismens Lys- og Farver verden, men Jacobsen forlod senere atter denne. — Hans nuværende Malemaade maa nærmest betegnes som dekorativ Naturalisme med særlig Vægt paa det farvemæssige i Motivet. Han har udstillet paa talrige Udstillinger, blandt andet i Chicago, og herhjemme i Odense, Slagelse og paa den fri Udstillingsbygning i København. Han har været bosat i Odense siden 1921.

Hans Atelier (Mosegaardsvej 33) danner et Samlingssted for mange fynske Kunstnere.

Jens Jacobsen.

Maleren *Christian Florentius Clausen* er født den 16. Januar 1870 i Assens som Søn af Slagtermester Ludvig Clausen. Som ung kom han i Bogtrykkerlære, skønt han helst vilde have været i Malerlære, da han lige fra Drengeaarene havde haft særlig Interesse for Malerkunsten. Han fik dog Lejlighed til at søge Undervisning hos forskellige Malere. I Aaret 1895 etablerede han sit eget Bogtrykkeri paa Nørregade i Odense og har siden da drevet dette frem. I sin Fritid helligede han sig videre Uddannelse i Malerkunsten, der for ham jo kun blev Amatørkunst. Trods dette har han malet flere særdeles udmærkede Billeder, der tildels alle er Selvstudier. — Han har en frisk og god Pensel, og i Farver er han nærmest naturalistisk, medens hans Motiver svinger mellem ny og gammel Kunst. Første Gang han udstillede var i Kunst-udstillingsbygningen i Odense 1933.

Albert Gammelmark.

Maleren *Albert Gammelmark* er født d. 29. Juni 1900 i Odense og var fra 1909-14 Elev i Mulernes Legatskole. Her udviste han særlige Evner i Tegnekunsten, og efter at være kommet i Typograflære fortsatte han Tegneundervisningen ved Odense Tekniske Skole. Efter at have gennemgaaet denne i 5 Aar tog han privat Undervisning hos Maleren Lars Larsen og hos Billedhuggeren Erik Cohrt. Hos sidstnævnte lærte han at tegne efter levende Model og efter Afstøbninger. Han udstillede første Gang i 1926, men har senere deltaget i en Række Udstillinger, saaledes i Fyns Forsamlingshus, Klostersalen og Kunststudstillingsbygningen i Filosofgangen. Han deltog i 1934 som Gæst ved en Udstilling i Kunstbygningen i Aarhus.

Som Tegner har han illustreret en Del forskellige Værker, Digte og Artikler i Søndagsmagasiner m. m., tillige en Digtsamling af Aage E. Christensen og en Bog om Sønderjylland med Tekst af Forfatteren Lauritz Nielsen. Dette Værk var paa 30 Tegninger. Paa flere Rejser saavel i England som i Tyskland har Kunstneren studeret gamle Mestres Værker, og han har gennem en lang Række Artikler behandlet forskellige Emner indenfor Kunsten. Blandt disse er: „Engelsk Malerkunst“ og en Række interessante Artikler om fynske Navne i Kunsthistorien. Han er en Beundrer af det fynske Landskab, som han har gengivet paa talrige Lærreder. Iøvrigt har Gammelmark ogsaa malet en Del Figurbilleder. — Hans Billeder maa betragtes som udprægede naturalistiske i Farver og Linie. Han er Formand for Sammenslutningen „Efteraarsmalere af 1932“.

En gammel Tømrer,
malet af Albert Gammelmark.

Maleren *Niels Palstrøm* er født den 11. December 1880 i Hesselager Sogn som Søn af Bødkermester Peder Hansen og gift 1915 med Sygeplejerske Petra Pedersen. Han kom som Dreng i Malerlære hos Malermester P. Rasmussen i Langaa, og efter udstaaet Læretid kom han til Odense, hvor han kom paa Malerskole, og egentlig først da begynder hans Interesse for Billedkunsten. En af de Mestre, der har betydet mest for ham, var Maleren A. C. Tersløse, hvis Navn er knyttet til mangen fynsk Malers Uddannelse. Først omkring Aaret 1906 efter at have arbejdet i forskellige danske Byer og rejst en Del i Tyskland, Schweiz og Italien, fatter han Interesse for Kunstmaling, og fra da af arbejder han flittig hermed, men kun som Fritidsinteresse. Gennem Aarene har han dannet sig sin egen Maade at male paa, og hans bedste Felt maa siges at være Landskaber. — Hans Billeder svinger mellem ny og gammel Kunst, men den helt moderne

Høst, malet af Niels Palstrøm.

Linie tager han stærkt Afstand fra. I 1932 udstillede han for første Gang sammen med de daværende unge Amatørmalere, og siden har han udstillet hvert Aar. Til at dyrke sin Interesse som Kunstmaler bruger han kun sin Fritid, og han betragter kun sig selv som en beskedne Amatørmaler, men trods dette har han dog ved sin Kunst forstaaet at vinde Fremgang og Anerkendelse. I Aaret 1922 etablerede han egen

Forretning i Odense og har siden da vundet Indpas mange Steder ved sit gode, solide og personligt prægede Arbejde.

Kystparti, malet af Niels Palstrøm.

Malerinden *Aase Rump* er født i Kirkeby d. 2. Juni 1901 som Datter af afdøde Ingeniør Carl Andreas Rump og Hustru Betty, født Pedersen. Slægten Rump er meget kendt paa Fyn. Aase Rumps Fader var først Direktør for Langhøjs Teglværk

Niels Palstrom.

i Kirkeby og senere for Dage-lykke Teglværk paa Langeland, en Broder til hendes Bedstefader var Maleren Gotfred Rump. Malerinden havde stor Interesse for Naturens Skønheder, og hun begyndte tidligt at tegne. I 1916 kom hun paa Tegnekursus paa Teknisk Skole i Svendborg, og i 1920 var hun Elev hos den kendte Malerinde Carla Colsmann i København, hun fortsatte derefter sin Uddannelse hos Maleren A. C. Tersløse i Odense. I to

Aase Rump.

Perioder var Frøkenen i Paris, og under sit sidste Ophold der var hun paa Malerskoler. I en Periode gik Frøken Rump paa Snedkerskolen i København for at studere Møbeltegning, men Frøkenen vendte atter tilbage til Malerkunsten. Frøkenen udstillede i Odense første Gang i 1930 en smuk Samling Akvareller med Landskabsmotive. I 1932 udstillede hun i Klostersalen og i 1934 i Kunststudstillingsbygningen. Efterhaanden som Frøkenens Sans og Evne for Malerkunsten voksede, kastede hun sig over Modelmaling, men hendes bedste Billeder er stadig Landskaber og Gaardinteriører. I disse har hun en særegen Dybde, og hendes Farvesammensætning er ikke alene frisk, men ogsaa naturalistisk, dog præget af den gamle Malerkunst.

Ogsaa indenfor Porcelænsmalings Omraade har Odense By enkelte kendte og fremragende Kunstnerinder. Ganske vist er der en stor Del Damer, der beskæftiger sig med Porcelænsmaling, men langt de fleste af disse bruger det kun som et Fritidsarbejde, og det er kun ganske enkelte, der har gennemført deres Uddannelse og videreført den i deres egen personlige Kunst. Blandt disse skal nævnes Frøken *Thunna Clausen*, der er født 1896 som Datter af Stationsforstander Clausen. Allerede som ung Pige var hendes Interesse for Porcelænsmaling vakt, og hun blev ansat hos Firmaet Bing og Grøndahl, fik Undervisning hos Maleren Klimm og Akvarelmaleren Oluf Jensen, der senere blev Leder af Den kongelige Porcelænsfabrik i København. Senere flyttedes Frøkenen til Kunstafdelingen hos Bing og Grøndahl og tog da videre Uddannelse i Maling hos Tegner og hos Malerinden Fru Johnna Hahn Locher. Fra 1922—23 opholdt Malerinden sig paa Studieophold i Paris. I 1925 bosatte Frøkenen sig i Odense og har her i Byen dannet sig en anerkendt Malerskole, hvorfra der er udgaaet flere Malere og Malerinder. Thunna Clausen har udført en Række smukke Akvareller og en talrig Mængde af smukke og særprægede Kunstgenstande, deriblandt flere Jubilæumsvaser.

Siddende Pige, malet af Aase Rump.

Maleri af Inger Worsøe.

Inger Worsøe.

Blandt Odense Bys yngste Malerinder er *Inger Worsøe*, der er født 1898 i Ørbæk som Datter af Postmester Lauritz Worsøe. I Tiden fra 1907—23 var Faderen Postmester i Nykøbing paa Mors, og den første Del af Frøkenens kunstneriske Løbebane er i høj Grad præget af Landskaberne derfra. Efter at hun kom til Odense, tog hun Undervisning hos den kendte Billedhugger Cohrt og hos Maleren Lars Larsen. Hun var desuden et Par Aar i Norge og var under Opholdet her Elev af Maleren Ole Frøvig. Omend Frøkenen som ung Pige var stærkt optaget af baade Tegne- og Malerkunst, er det dog først de sidste Par Aar, at disse Kunstarter har taget rigtig Form i Uddannelse og Udvikling. Det er kun mindre Billeder, Frk Worsøe har fremstillet. Hun har tre Gange udstillet sammen med de unge fynske Malere. Indenfor Malerkunstens Omraade er Frk. Worsøe en af de yngste, men der vil sikkert med Tiden komme rigtig nydelige Ting fra hendes Haand. Hun præges ikke af nogen egentlig selvstændig Tanke i Billedkunsten, men hendes Fremstilling er nærmest naturalistisk med Sans for gode Farver.

Bord med Blomster, malet af Malerinden Inger Michelsen.

En anden meget lovende Malerinde skal nævnes i denne korte Beretning om unge fynske Kunstnere, nemlig Frøken *Inger Michelsen*, der er født i København i 1910. Allerede som Barn begyndte Frøkenen at vise Anlæg for Maling og Tegning, og navnlig det sidstnævnte havde hendes hele Interesse. Efter at have gennemgaaet et Tegnekursus paa Odense Tekniske Skole tog Frøkenen til Berlin for at fortsætte sin Uddannelse i Tegning. Nu helligede hun sig særlig Reklame-tegning, men efter Hjemkomsten fra Berlin begyndte hun saa smaat paa Malerkunsten og havde her særlig Forkærlighed for Akvareller. Som Lærer i Modeltegning og Modelstudie havde hun den kendte Billedhugger C. Cohrt. En stor Del af Frøkenens smaa nyde-

Inger Michelsen.

lige Akvareller findes nu spredt omkring i Byen. Frøken Michelsen har flere Gange haft Udstilling paa Kunstindustriudstillingen i Odense. Malerindens Malemaade i Olie viser en egen Linie. Hun er frisk i sine Farver, og Valget af Motiver bærer Præg af Livfuldhed, trods dette kan man ikke kalde hendes Malemaade for dristig. Det er overalt Farverne, der præger hendes Billedkunst.

Malerinden *Louise Møller*, der er en af Odense Bys betydelige Malerinder, er født den 12. September 1891. Omkring Aaret 1908 begyndte Frøkenen at tage Undervisning i Porcelænsmaling og i almindelig Malerkunst. Som Lærer i Oliemaling havde Frøkenen den dygtige Maler Jens Djelbo. Senere tog Malerinden til København og fortsatte sin Uddannelse der. Efter at være vendt tilbage til Odense begyndte hun egen Malerskole i 1923. I sin smukke Villa paa Kastanievej har Frk. Louise Møller indrettet denne Skole, hvorpaa der Aaret igennem uddannes mange Malere, mest dog indenfor Feltet Porcelænsmaling. Paa dette Omraade har Frk. Møller selv udført et stort Antal smukke og særprægede Arbejder i

større og mindre Ting. Hun har bl. a. malet de to store Vaser til Jernstøber Rasmussens Jubilæum og en Jubilæumsvase med H. C. Andersens Hus. — Det er med Frk. Møllers Kunst som med lignende, det særprægede har vundet Indpas, og der er over

Kunstgenstande, malet af Malerinden Louise Møller.

Arbejderne en egen smuk Smag, og de er gennemtrængte af virkelig Kunst i Farver og Motiver. Siden Malerskolens Oprettelse er der udgaaet over 200 Elever herfra. Frøken Louise Møller har gentagne Gange udstillet sine Arbejder i Kunstudstillingsbygningen i Odense i Forening med Maleren Jens Djelbo og haft megen Glæde deraf.

Malerinden *Katrine Knuth Larsen* er født den 23. November 1895 i Langesø og blev i 1929 gift med Ingeniør H. H. Larsen. I Aaret 1908 flyttede Fruens Forældre, der havde ejet Komigen Kro i Langesø, til Odense, og omkring 1913 fik Katrine Larsen Lov til at komme paa Malerskole. Hun fik Undervisning af den kendte og ansete Malerinde Frk. Gudnitz, og efter at have lært hos hende i nogle Aar begyndte Fruen saa smaat for sig selv, dels med at undervise, dels med at male. I 1923 dri-

Kakkelbord og Opstilling af Kunstgenstande,
malet af Malerinden Fru Knuth Larsen.

Smuk Lampe med Elefant,
malet af Malerinden Fru Knuth Larsen.

stede Fruen sig til at afholde sin første Udstilling, der senere er blevet efterfulgt af talrige andre. Fruen har udstillet dels alene og dels i samlede Udstillinger. Mest Glæde har hun dog sikkert haft af sine egne store Udstillinger i K. F. U. M.s Sal og paa Missionshotellet. I de senere Aar udstiller Fruen i sit eget Hjem. Blandt de mange Ting, Fruen har malet indenfor Porcelænsmaling og Kakkelmaling, skal særlig fremhæves et Spisestel til 18 Personer i „Flora Danica“ Mønster, helt komplet med Kaffe-service og alt andet Tilbehør. Desværre er dette pragtfulde Mønster, der gengiver en Række af vore Blomster, jo nu snart ikke mere i Kurs. Indenfor den nyere Kunst er Fruen ogsaa fulgt med, og hun har udført mange smukke Genstande i Vaser, Fade, Bægre o. lign. i smukke marmorerede Farver og Glaseringer, rigt guldbelagte. Smukkest og mest særpræget er Fruens Dyremotiver, der særlig i Kakkelmalingen tager sig maleriske og dekorative ud. — I Aar har Fruen faaet indrettet et nyt og smukt Atelier, hvori Uddannelsen af Eleverne foregaar.

Malerinden *Johanne Marie Larsen* er født den 27. Februar 1874 og nedsatte sig i 1926 som Fotograf i Odense. I 1890erne begyndte Frøkenen at interessere sig for Malerkunsten, og hun tegnede og malede i nogle Aar efter egen Studie. Hun kom nu paa Malerskole og lærte Porcelænsmaling.

Efter at have nedlagt sit fotografiske Atelier, der laa paa Hunderupvej, kastede Malerinden sig over Porcelænsmalingen, og samtidig underviser hun Elever. Frøken Larsen har kun malet ganske faa Billeder, og ingen af disse har været udstillede, men Porcelænsmalingen har hun ofret hele sin Interesse.

Malerinden *Lola Lauer* er født i 1902 i Riga i Letland, og allerede som lille Pige

Maleri af Johanne Marie Larsen.

opøvede hun sig i Malerkunsten, senere kom hun paa Malerskole i Riga. Opholdt sig derefter i Ukraine fra 1910—15 og

kom derefter til Odense. Her søgte hun videre Uddannelse hos den fynske Maler Hermann Madsen. Første Gang Fruen udstillede i Odense var i Aaret 1927, men siden da har hun gentagne

Gange haft sine Kunstværker paa Udstilling, hvor de har fundet mange Beundrere. — Det fynske Publikum finder Behag i Fruens Malerier trods det, at disse har noget fremmed over sig, idet de er stærkt prægede af Fruens Ophold i Rusland og Rumænien. — Mest er det stærkt stiliserede Billeder, Fruen maler, præget af større Rumforhold, og gennem en Del udprægede Landskabsbilleder har Malerinden vist, at hun mestrer en egen Streg og en særegen Farvetone, der er stærk og dristig, men skøn.

Om Lola Lauers Kunst taler dog de fremmede Billeder bedst, navnlig de fra Rumænien.

I Aaret 1921 kom Malerinden til Danmark, men trods 15 Aars Ophold her bærer hendes Malerier og Malemaade stadig Præg af anden Nationalitet end den danske.

FORUDEN de tidligere nævnte Malere og Malerinder skal vi kortelig fremhæve en Kreds af andre Malere, der dels er født i Odense eller paa Fyn, dels har opholdt sig i længere Tid her.

Opstilling af Porcelæn, malet af Johanne Marie Larsen.

Opstilling af Lola Lauer.

Rumænsk Moske, malet af Lola Lauer.

Lola Lauer.

Maleren *Harald Lønborg* er født i 1868 i Nakskov og er Søn af Maleren Adolf Chr. Barfod Lønborg. Hans Produktion omfatter en lang Række odenseanske Motiver, delvis forevigende det gamle Odense. Hans talrige Billeder er kendt af de fleste Fynboere.

Maleren *Lars Larsen* er født i Odense i 1881 og er særlig kendt som Dekorationsarbejder. Paa dette Omraade har han udført talrige Arbejder i Odense, der iblandt den store Frise paa Ejendommen i Pantheonsgade. Gennem 20 Aar har han virket i Firmaet Stærmosé i Odense.

Maleren *Svend Krahn* har mest udført Landskaber. Han udstiller i Kunstforeningen.

Maleren *H. C. Bærenholdt* har malet Landskaber og en Del Portrætter. Han udstiller paa Charlottenborg i København.

Maleren *Karl David Mygind* er født i Horsens i 1877 og tog Præliminæreksamen fra Horsens Statsskole, stod i Malerlære i Horsens, men var om Vintrene paa Kunstakademiet, kom senere paa Zahrtmanns Skole. Medvirkede under Jens Møller Jensen ved Udsmykningen af Københavns nye Raadhus, var derefter et lille Aarstid i Italien. Har siden 1905 været Lærer ved Teknisk Skole i Odense. Har flere Gange udstillet paa kollektive og separate Udstillinger i Odense og København.

Maleren *Albert Elmstedt* er født i Hjallesø i 1895 og er Søn af Murer P. Jensen. Han udgik fra Mulernes Legatskole i 1911, var indtil 1914 Elev paa et Kontor, var derefter Elev hos Maleren A. C. Tersløse, kom 1917 paa Kunstakademiet. Han har udstillet paa Foraarsudstillingen i Odense og paa Efteraarsudstillingen i København. Af kendte Personligheder har han malet Redaktør Nygaard, Fyns Tidende, og Skolebestyrer Møller og Hustru, Nørregades Friskole. Siden 1920 har han deltaget i Nationalmuseets Arbejder ved Restaurering af gamle danske Kirker.

Til Slut skal vi fremhæve Maleren *Syberg*, der er kendt over det ganske Land for sin særprægede Kunst.

KUNSTINDUSTRI-SKOLEN i Odense er af forholdsvis ny Oprindelse, idet den er stiftet af Frøken Clara Haugelund i 1930. Frøkenen er født i Hou ved Odense som Datter af Toldkontrolør N. C. Nielsen. Er uddannet hos Clara Wæver i Aarhus og har været Direktrice hos Lysberg Hansen & Terp i København. Sidst har Frøkenen fore-

Interiør fra Kunstindustriskolen.

staaet Firmaet J. G. Jacobsens Monteringsafdeling for „Hus og Hjem“. Clara Haugelund har berejst det meste af Europa og paa disse Rejser udvidet sine Kundskaber

paa Hjemme- og Haandarbejdets Omraade. Frøkenen har en medfødt Sans for Farver, og en egen Udnyttelsesevne af selv den mindste Detail har skabt hende den Position, hun nu nyder indenfor det fynske Hjemmekunstflidsarbejde. Tanken med Skolens Oprettelse var at lære Kvinderne Haandarbejdets Hemmeligheder og at fremme den gode Smag. Skolen ligger paa Karen Brahesvej, og paa denne undervises der i: fineste hvide Lærreds Arbejder, vævede Stoffer, italiensk Filet, Guipure, Behandling af Pergament og Maling m. m. — Frøken Clara Haugelund har monteret talrige Hjem og fremstillet utrolig mange smukke Ting til Hjemmenes Pryd. I de senere Tider har hun særlig kastet sig over Boligmontering, og som Konsulent paa dette Omraade er Frøkenen uden Tvivl den rigtige Hjælper.

Clara Haugelund.

NOGET af det første, Menneskene i det tidligste Tider søgte at fremstille, var Stof. Paa en ganske primitiv Maade begyndte man at flette Traade ind i hinanden og derved dannedes en Flade, der kunde forarbejdes i den Form, man ønskede. Det er jo en kendt Sag, at længe før Kristi Fødsel var Dalidens Folkeslag dygtige Vævere. Herhjemme brugte vi i Oldtiden den samme Fremgangsmaade, og det er jo ikke saa længe siden, at de mekaniske Væve fremkom, men Haandvæven, Kunsten at væve, thi ogsaa det er jo en Kunst, har desværre gennem de senere Tider ligget ganske stille. Nu i vor Tid er man atter begyndt at interessere sig for denne gode, smukke Kunst, og det er fastslaaet, at hjemmevævede Stoffer nu er noget for sig.

I Odense begyndte Frøken Nina Grove, der er født i 1904 som Datter af Grosrerer Chr. Jacobsen, i Aaret 1935 en Væveskole. Frøkenen har faaet en grundig Undervisning paa dette Felt, og hun er eksamineret Lærerinde i Vævning. — Den nye

Interior fra Froken Nina Groves Vævestue.

Væveskole, der er praktisk og moderne indrettet, ligger paa Vestergade, og i Løbet af den korte Tid den har bestaaet, har den været besøgt af mange Elever, og der er udgaaet mange vævede Stoffer derfra. - Denne Skole er noget nyt og et Forsøg paa at forbedre og fremme Interessen for den gode gamle Hjemmevævning.

VI har i tidligere Afsnit omtalt Vævning og Skole for Hjemmevævning samt andre Kunstarbejder og skal nu fortælle lidt om den Kunstvævning, der udføres af Fru Tandlæge Aase Strange, Jernbanegade Nr. 9. Fru Aase Strange er født i Oslo og gift i 1922 med Tandlæge Marius Strange. Allerede under sin Skolegang i Norge lærte Fruen at væve. Nu er det imidlertid ikke tilstrækkeligt at kunne udføre almindelig Vævning, men man skal ogsaa have medfødt Sans for Farvernes Virkning i de mange forskellige Mønstre, og paa dette Omraade maa det siges, at Fruen med mesterlig Farvesans har forstaaet at fremtrylle de smukkeste Mønstre i Tæpper, Gardiner, Møbelstoffer, Pudestykker m. m. Efter at Fruen for nogle Aar siden atter optog dette morsomme og interessante Hjemmearbejde, der har kunnet bises i Fruens stilfulde Hjem eller paa Udstillinger i „Forum“ og Kunstbygningen, har man af de forskellige

Interior med Fru Stranges Vævearbejder.

Frembringelser kunnet se, at disse ikke alene repræsenterer almindelig Hjemmevævning, men er kunstprægede. I Stofferne fremkommer Mønstrene helt af sig selv, bedst som Fruen sidder og væver. — Der er noget over hendes Arbejder, vi Danskere ikke rigtig forstaar at efterligne, det friske, de pragtfulde Farver og de ejendommelige Mønstre svinger fra

Aase Strange.

næsten Funkis til ældgammel nordisk Kunst. Man maa haabe, at Fru Stranges Tanke at paabegynde Undervisning i Vævning maa blive til Virkelighed, thi Fruen er ikke alene Væversken, men tillige Kunstnerinden.

MARIUS STRANGE, Tandlæge, er født den 9. April 1893 i Tingsted paa Falster som Søn af Gaardejer Hans Nielsen Strange og Hustru Birthe Bolette, født Skafte. Gift 1922 med Aase Walle fra Oslo. Student 1912 (privat dimitteret), cand. phil. 1913, Tandlægeeksamen 1917, Assistenttjeneste i Norge fra 1917-19, praktiserende Tandlæge i Odense siden 1920.

M. Strange.

MALEREN Axel Eisby, Colbjørnsensvej Nr. 1, har i Tidens Løb gennem flere Udstillinger, bl. a. i Klostersalen i Odense, givet umiskendelige Beviser for Talent og Dygtighed. — Paa Udstillingen, der afholdtes i Paasken 1935, vakte hans Billede „Af Jord skal du igen opstaa“ stor Opmærksomhed. Axel Eisbys Farver er friske og stærke, og med Forkærlighed har han valgt Motiver fra det gamle Odense. Ogsaa Fyns skønne Landskaber har hans Interesse og Kærlighed, og flere af hans Motiver er hentede fra Hindsholm. Maleren tilhører den ny naturalistiske Retning, som tager nogen Hensyn til Publikums Forstaaelse. Antagelig vil Axel Eisby i Tidens Løb naa meget højt som Maler.

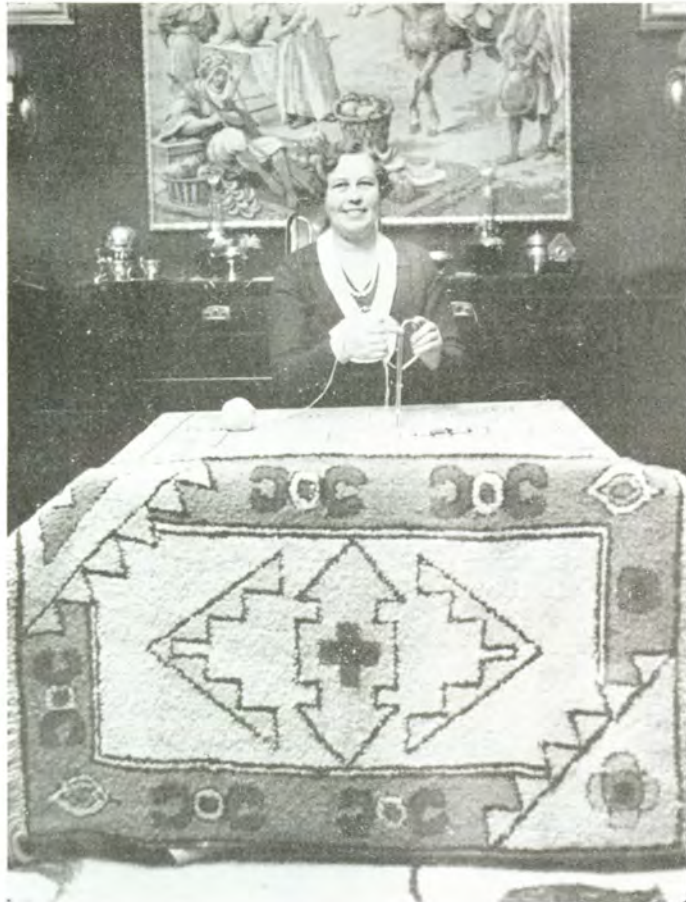
Accidenstrykkeriet i Vindegade Nr. 20 er grundlagt af Axel Eisby i Bangs Boder Nr. 19 i Aaret 1924 under smaa og beskedne Forhold. Allerede et Aar efter Opretelsen var Lokalerne for smaa, og Virksomheden flyttedes i Maj 1925 til sin nuværende Adresse. Trykkeriet udfører alle Arbejder indenfor Branchen og er Leverandør til saavel private som til offentlige Institutioner. — Dets Speciale er Trykning af Kataloger og Prislister. I 1928 paabegyndte Axel Eisby Udgivelsen af „Vestre Avis“, der udgaar i hele vestre Bydel, Bolbro, Snapind, Tarup m.m. Det er et ugentligt Blad, der uddeles gratis. Bogtrykkervirksomheden beskæftiger til Stadighed 5 Personer og i Sæsonen flere.

Bogtrykkeren og Maleren Axel Eisby er født

Efteraarsbyste over Fyns Hoved, malet af Axel Eisby.

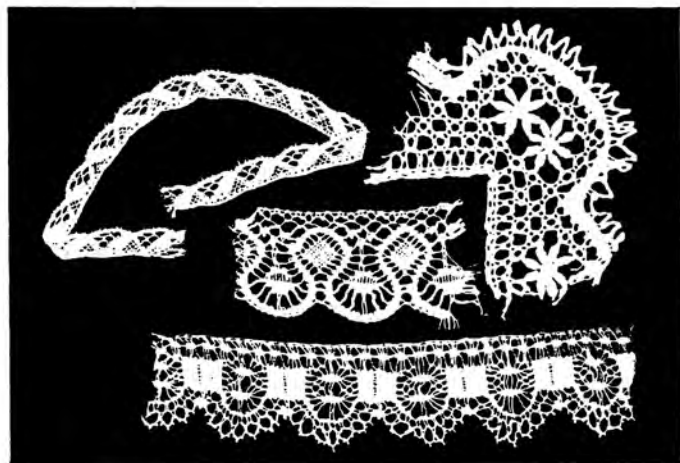
den 2. September 1895 i Odense og gift 1919 med Elly Madsen. Han blev Svend i 1914, rejste derefter en Del og frekventerede Skoler i København, vendte tilbage til Odense, da han grundlagde sit Trykkeri.

Fru Margrethe Jensen med et af hende fremstillet Tæppe.

kom ind paa Fremstilling af disse Tæpper skyldes udelukkende den Tilfældighed, at hun gennem en Bekendt fik fat paa en gammel Naal, som i tidligere Tid var benyttet til Fremstilling af Tæpper. Naalens Oprindelse siges at stamme fra Østen. Fru Jensen fremstiller nu alle Arter Tæpper med de forskelligste Mønstre og anvender hertil specielt fremstillet Uldgarn, der fremstilles her i Landet. I Tidens Løb har Fruen skabt sig en stor Kundekreds blandt private og forskellige Institutioner. Efter den store og berettigede Opmærksomhed som Fruen og hendes Arbejder har vakt, er det Meningen med Tiden at oparbejde en stor Virksomhed heri. Og det kan kun hilses med Glæde, at der ved et enkelt Menneskes Initiativ skabes en Virksomhed til Gavn og Glæde for mange. De Tæpper, Fruen fremstiller, er fuldtud jævnbyrdige med Udlandets.

FRU Emilie Møllers Kniplevirksomhed er oprettet i 1916, da Fruen boede i Slotsvænget Nr. 2. Allerede som ung Pige havde Fruen beskæftiget sig med dette smukke Haandarbejde, der desværre nu ret sjældent fremstilles af vore Damer. Ret

Kniplinger, udført af Fru Emilie Møller.

seduge og andet, og de er altid kærkomne til Gaver. Mange smukke Arbejder er gennem Aarene blevet til under Fruens kyndige Hænder, og de pryder nu mangt et Hjem i Odense. I 1935 flyttede Fruen til Langelinie 103, hvor hun og hendes Mand har ladet egen Villa opføre. Herfra fortsætter Fruen sin Virksomhed med Fremstilling af alle Arter Kniplinger, ogsaa de fine og skønne Tønder-Kniplinger. Fru Emilie Møller underviser ogsaa Damer i Kniplekunsten, og mange har hos hende lært denne smukke Kunst. Fruen fremstiller kun Arbejder paa Bestilling og leverer kun til private.

M. H. Plougs Stenhuggeri og Marmorvarefabrik er grundlagt den 23. November 1892 af Billedhugger M. H. Ploug. Virksomheden oprettedes i Ejendommen Hjørnet af Vestergade og Søndergade og gav sig i Begyndelsen udelukkende af med Gravstens- og Bygningsarbejder. I 1898 flyttedes Virksomheden til Pantheonsgade Nr. 3 og fik Oplagsplads, Stenplads og Værksteder i Nr. 13 og 15. Den 1. Januar 1919 optoges Grundlæggerens Søn, Edvard Ploug, som Medindehaver og den 1. December 1931 flyttedes Virksomheden til Firmaets nyopførte Ejendom i Pantheonsgade Nr. 13. Administrationsbygningen indeholder Kontorer, Tegnestue og Atelier. I 1918 opførtes Marmorvarefabrikken i Nr. 15, og Firmaet optog nu Marmorvarefabrikation. — Der fremstilles Marmor til Teknisk Brug, Butiksindretning, Inventar,

Kontorbygning.

Skulpturarbejde af Edv. Ploug.

Fru Ida Ploug og Hr. Edvard Ploug er nu Firmaets Indehavere.

EDVARD PLOUG, Sten- og Billedhugger, er født den 8. Februar 1889 som Søn af Billedhugger M. H. Ploug og Hustru Ida, født Bigum. Gift 1916 med Thyra Andersen. Uddannet hos Faderen og derefter arbejdet i Rhinprovinsen i Eifelbjergene. Har siden 1927 været Formand for Østifternes Sten- og Billedhuggerforening.

Det kendte Malerværksted, der indehaves af Malermester Valdemar Lund, blev grundlagt i 1924 i St. Knudsgade Nr. 48, og efter at have ligget forskellige Steder i Byen flyttedes det i 1933 til sin nuværende Beliggenhed paa Guldbergvej Nr. 8. Med stor Dygtighed har Valdemar Lund i Aarenes Løb oparbejdet en Virksomhed, der er kendt i vide Kredse, ikke alene for de forskellige større Arbejder, som Firmaet i Aarenes Løb har udført, men særlig for de smukke Arbejder Grundlæggeren har udført som Dekorationsmaler, et Felt, der især har haft Lunds Interesse. Foruden at have udført Arbejderne i Forbindelse med ca. 150 Nybygninger i forskellige Dele af Odense, har Grundlæggeren i 8 Aar arbejdet paa Sct. Josephs Hospital og dets forskellige Institutioner i Forbindelse med Udsmykningen, saaledes er saavel Kirken som Trappegangen Lunds Værk. Ligeledes er Dekorationerne i Sct Hedwigssøstrenes Kloster i Dalum og i Kapellet i Absalonsgade udførte af Dekorationsmaleren. Alle de forskellige Dekorationer Lund i Aarenes Løb har udførte, dels herhjemme og dels i U. S. A., er alle efter Specialtegninger og Skitser, udførte af Mesteren selv. Gennem sin omhyggelige Uddannelse indenfor Malerfaget er Hr. Lund blevet kendt, ikke alene som en overordentlig dygtig og alsidig Mester, men ogsaa som en Haandværker og Kunstner, der ved sin Omhu og sikre Sans for Farverne og deres Sammensætning er i Stand til at skabe det smukkeste og bedste indenfor de forskellige Felter. Valdemar Lund er Eneindehaver af Virksomheden og beskæftiger til Stadighed 4 à 5 Mand.

VALDEMAR LUND, Dekorationsmaler, er født den 24. December 1894 i Odense som Søn af Snedkermester Valdemar Lund. Gift 1925 med Inger Jensen. Blev Svend 1913, er Elev af Maleren A. C. Tersløse, har arbejdet flere Aar i U. S. A. som Dekorationsmaler.

Efter at have staaet i Lære og gennemgaaet Uddannelsen som Pottemager med Svendestykke i 1908 i Thisted begyndte Anders Møller saa smaat at syle med Kun-

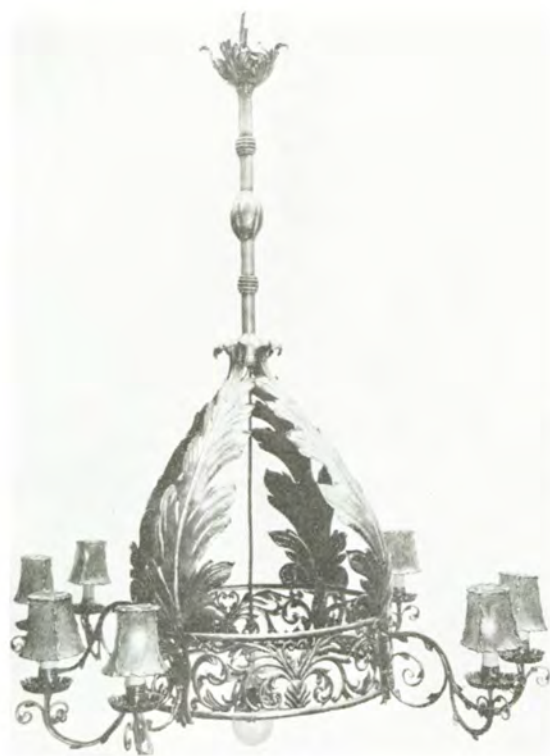
sten indenfor Faget, og da det viste sig, at der var saavel Anlæg som Muligheder til Stede, gik Herr Møller efterhaanden over til udelukkende at vie Kunsten indenfor denne Branche sine Kræfter. I 1928 paabegyndtes under beskedne Forhold egen Virksomhed i Odense, i Hans Jensens Stræde, men allerede i 1932 flyttedes til de nuværende Lokaler i Overgade Nr. 72. Det er især Keramik, Brugsgenstande og kunstnerisk udførte Lervarer i de forskellige Stilarter, men dog især den moderne Kunststart, som Kunstneren har gjort til sit Speciale, og i Aarenes Løb har Anders Møller fremstillet Figurer, Vaser, Skaale m. m. Han udstillede første Gang offentlig ved en Separatudstilling i Holstebro i 1917, men siden da har Møller regelmæssigt taget Del i Udstillinger Landet over, bl. a. i Boligudstillingen i Kunstbygningen i Odense i 1935. Samme Aar deltog Kunstneren i en Udstilling i København. I sine forskellige Frembringelser, der saa at sige udelukkende fremtræder med Glasur, røber Anders Møller et stort Talent for denne Kunststart, desuden er han i Besiddelse af en Idérigdom og en Sans for Farver og deres Sammensætning, der efterhaanden har bevirket, at han Landet over har mange Beundrere og et stort Klientel til sine Frembringelser.

Kunstgenstande, udført af Anders Møller.

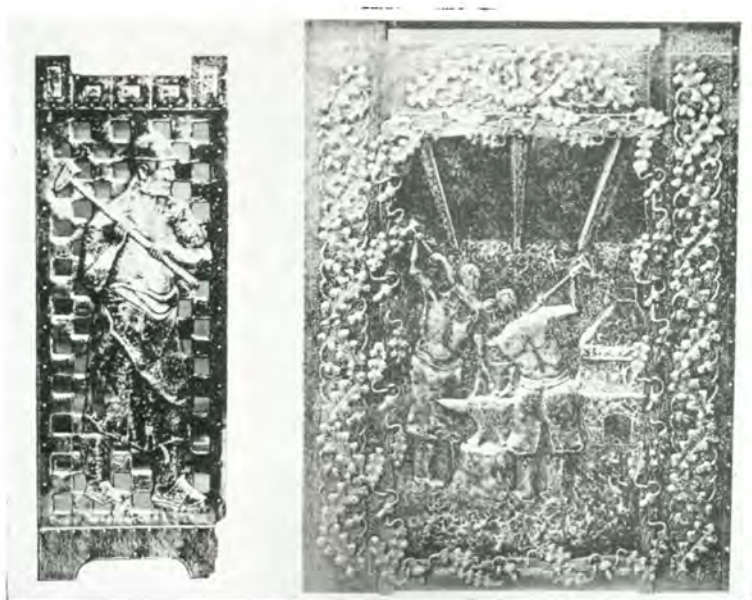
ANDERS MØLLER, Keramik og Lervarer, er født den 4. April 1890 i Thisted og gift 1913 med Hansa Pilegaard.

Kunstsmedemester C. Dindlers Virksomhed er beliggende i Jens Benzonsgade Nr. 42, og den hører til de kendte indenfor Smedehaandværket. Den grundlagdes i Aarene 1895—96 samtidig med, at den nuværende Ejendom opførtes. Først opførtes Forhuset og senere kom Baghuset, hvori der indrettedes et større Værksted. Grundlæggeren startede under smaa Forhold,

Lysekroner, udført af Dindler.

men efterhaanden lykkedes det at oparbejde en betydelig Virksomhed. Smedemester Dindler var alene ved Starten, men gennem Aarene forøgede han Medhjælpereskaren, og nu beskæftiger han 6 Mand paa Værkstedet. Lige fra først af interesserede Hr. Dindler sig levende for Kunstsmedehaandværket, og naar Tid og Lejlighed gaves, beskæftigede han sig altid med denne smukke Gren af Haandværket. Fra Begyndelsen af var det hovedsagelig Klejnsmede- og Bygningsarbejder, der blev udført. Blandt de smukke

Radiator For- og Sidestykke, udført af Dindler.

Kunstsmedearbejder, der gennem Tiderne er udgaaede fra Dindlers Værksted, skal vi fremhæve: Portene til den Villa paa Hunderupvej, der i sin Tid opførtes af Direktør Dæhnfeldt, Portene til Odense Bryggeri, Portene til Albani Bryggeri, Gitteret til Kirken ved Dalum Kloster, Gitrene til Nationalbanken, forskellige Vindfløje til Bygninger Landet over m. m. Endvidere talrige Lysekroner i Jern, Bronze og Malm. De forskellige Ting er alle Haandarbejde. Den yngste Søn, Carl Dindler, har igennem 20 Aar været knyttet til Faderens Virksomhed.

CARL DINDLER, Smed- og Kunstsmedemester, er født den 7. December i Odense. Er udlært som Klejnsmed og blev Svend i 1879.

I Forbindelse med de paa de foregaaende Sider omtalte Kunstnere skal vi her nævne Garderobeforpagter Niels Juel Jensen, der er født i København i 1869 som Søn af Snedkermester Niels Jensen og Hustru, født Gärtig. Gift 1893 med Ane Hansen. Han var Forpagter paa „Grand“ Hotel fra 1915—20, af Jernbanegarderoberne siden 1917 og af Odense Folketeaters og Rosenhavens Garderobes siden 1933. Tidligere har han dreven egen Restaurant i København og i flere Aar opholdt sig i Udlandet.

Fra sit Hjem arvede Juel Jensen en smuk Samling af Møbler og op gennem Aarene har han fortsat med at samle herpaa, men foruden denne Samling har han en Samling Portrætter. Denne Samling er ret enestaaende, og den er Provinsens største. Lige siden 1889 har Juel Jensen samlet paa Portrætter, og han har nu i Hundredevis af Litografier, Stik og Fotografier, der foreviger Personligheder af alle Klasser. Her er Konger og Kejsere, Gejstlige, Forfattere, Videnskabsmænd, Redaktører, Skuespillere og andre Kunstnere med flere. Overalt i hans Hjem i Aalykkeallé Nr. 15 hænger og ligger der Portrætter, dels med og dels uden vedhæftede personalhistoriske Oplysninger. Samlingen er ikke alene over afdøde Personer, men rummer ogsaa nulevende. Det er en Samling, der er meget lærerig for Beskueren. Mange Liebhavere

har været ude for at erhverve denne Samling, men den er ikke til Salg, derimod er den overdraget til Mulernes Legatskole i Odense som Gave.

Litterært Hjørne i Juel Jensens Billedgalleri.

N. Juel Jensen.

DET FYSKE MUSIKKONSERVATORIUM er stiftet i 1929 af Violinisten Martin Andersen i Samraad med Komponisten Carl Nielsen og Fini Henriques. Det er Musikonservatoriets Opgave gennem dygtige Lærere at give enhver, som maatte ønske det, en plannæssig, metodisk og alsidig Uddannelse i den Kunststart, Eleven ønsker. Paa Konservatoriet undervises der i alle forskellige Musikinstrumenter, saasom: Violin, Cello, Bas, Klaver, Orgel, Musikteori, Kammermusik, Orkesterteori samt Blæseinstrumenter og endvidere i Sang. Til Konservatoriet er der knyttet en Stab af dygtige Kunstnere indenfor de enkelte instrumentale Felter. I den korte Tid, Musikkonservatoriet har virket, har det gjort et stort Arbejde ikke alene indenfor det fynske Musikliv, men ogsaa udenfor Fyn er det kendt og repræsenteret ved mange Elever, der er udgaaet herfra, og hvoraf enkelte endda har naaet fremragende Resultater indenfor Musiklivet.

Musikkonservatoriets Leder og Stifter er Violinisten Martin Andersen, født den

Violinist Martin Andersen.

V. Pedersen,
Pianist.

den 13. Marts 1886, har en næsten eventyrlig Karriere. Fra Hyrdedreng har han gennem energisk Arbejde svunget sig op til sin nuværende Stilling. Det musikalske Geni, der skjulte sig i Hyrdedrengen, blev opdaget af Fini Henriques, og han fik Fru Nanny Raffenberg til Lærerinde. Senere undervistes han af følgende: Kongelig Kammermusikus Peder Møller, den ungarnske Virtuos Emil Telmany og af Professor Vojtzek Froit i Prag. Han var derefter i en Aarrække Primoviolinist i et svensk Stats-

A. Poulsen,
Pianistinde.

symfoniorkester og kom tilbage til Danmark i 1927 og stiftede det kendte københavnske Orkester „Koncertorkesteret af 1930“. Foruden Leder er han ogsaa Lærer ved Musikkonservatoriet.

Af Konservatoriets andre Lærerkrafter skal vi nævne: Pianisten Johan Viggo Petersen, Organist Valdemar Hansen, Hans Tausens Kirke i København, Organist Ove Poulsen, Dalum Kirke ved Odense, Pianistinden Amalie Poulsen, Fløjtenisten Marius Hansen og Cellisten Grethe Jespersen.

Musikkonservatoriet, der har udrettet et stort Arbejde for Udbredelsen af god Musik, har gentagne Gange modtaget Statsstøtte.

Martin Andersen regnes for en af Danmarks fineste Pædagoger i Violinspil og Instruktør i Sammenspil. Han er moderne i sine Metoder og dertil meget systematisk, og hans tekniske Opøvning hos Eleverne af saavel højre som venstre Haand er streng metodisk. Han er livfuld og temperamentsfuld, naar han underviser, og forstaar at bibringe sine Elever den rette Indlevelse og Forstaaelse af Musikkens ædle og uudtømmelige Kunst. Dertil kommer, at han er meget streng i Stilopfattelse og Tilhænger af den rene Musik ogsaa i moderne Retning. Han er en stor Beundrer af Stravinsky, Hindemith og Bela Bostok. Martin Andersen er streng og slaar ned med haard Haand, hvor han synes, der handles ilde med Kunsten, ogsaa overfor sine Elever er han en meget streng Lærer, men han er altid den første til at anerkende et godt Arbejde i Kunstens Tjeneste. — Mærkværdigt nok har Martin Andersen haft stor Modstand at kæmpe imod paa sin Fødeø, men des glædeligere er hans Overvindelse af alle Vanskelighederne. Hans store Dygtighed er almindelig kendt og skattet her i Landet saavel som i Sverrig, hvorfra han har faaet glimrende Opfordringer til at virke som Violinpædagog.

Martin Andersen er alt for sine Elever, ligesom hans store Elevkreds, som stræk-

Undervisningstime paa Konservatoriet.

ker sig over det meste af Landet, er begejstret for hans glimrende Arbejde som Pædagog.

L. og H. Hansen.

Aa. Knudsen.

E. Madsen.

E. Petersen.

Henry Hansen er et udpræget Violintalent. Han har taget Korservatoriets store Eksamen med særlig Anerkendelse og har ogsaa to Gange givet offentlig Koncert i København og faaet en smuk Omtale i Pressen saavel i København som i Odense. Han er nu Leder af den klassiske Musik i Rosenhaven i Odense.

Aage Knudsen er Søn af Tømmermester Knudsen, Ørritslev. Han er kun 17 Aar. Trods sin unge Alder har han givet Koncerter flere Steder i Danmark, bl. a. to Gange i København. Han er i Pressen omtalt for sit skønne, teknisk overlegne Spil. Han er Koncertmester i Det fynske Kammerorkester. Det skal i denne Forbindelse nævnes, at Kammerorkesteret bestaar af 17 Musikere, der alle er uddannede paa Det fynske Musikkonservatorium. Dette Orkester har haft en straalende Start, hvilket er anerkendt baade af Presse og Publikum, ikke mindst i København.

Den kun 15aarige Violinist Egon Madsen er Søn af Gade Madsen i Højrup paa Sydfyn. Denne unge Mand regnes for en af vor Tids største Musikbegavelse. Han gav allerede som 12aarig sin første offentlige Koncert og har siden da spillet mange Steder omkring i Landet, og alle kappes om at fremhæve hans eminente Evner. Han har faaet et Par Legater.

Ogsaa en ung talentfuld Violinistinde, den 17aarige Frk. Edel Petersen fra Nellemose er en fremragende Violinistinde, som har gjort sig fordelagtig bekendt ved Koncerter i Odense og København. Ogsaa hendes Broder har udmærket sig.

Fra Emmelev paa Nordfyn har Konservatoriet endnu en fremragende Elev, en Søn af Musiker Peder Hansen. Den unge 16aarige Verner Hansen er gentagne Gange fremhævet offentligt for sit skønne Spil.

Af andre unge Violintalenter, som har haft Offentlighedens Interesse, kan nævnes: Rasmus Mortensen fra Turup, Niels Hansen, Nr. Broby, Frk. Herdis Hansen fra Es-

Verner Hansen.

Jens Sørensen.

Poul Petersen.

bjerg, Jens Sørensen, Fredericia, den kendte Kapelmester Hjorth Christensen, København, samt fl. a.

Alle ovennævnte Talenter skylder Martin Andersen deres Uddannelse, ligesom Koncertmesteren i Radioorkesteret, Leo Hansen, har haft en god Støtte i Martin Andersen som Lærer og Velgører. Dette er kun nogle faa af de mange Talenter, som skylder Martin Andersen deres glimrende Uddannelse.

Ogsaa paa Klaveret har Konservatoriet uddannet en Række fremragende Kunstnere, som skylder Viggo Pedersen deres Uddannelse.

Frk. Amalie Poulsen har taget Konservatoriets store Eksamen og er nu ansat som Lærer ved dette. Amalie Poulsen er Datter af Cementvarefabrikant Poulsen i Kerteminde. Hun er en glimrende Kunstnerinde, der har optraadt tre Gange offentlig i København og flere Gauge omkring i Landet. Hun er især kendt som en fortræffelig Mozart Fortolker.

Ogsaa Frk. Elisabeth Hansen fra Emmelev er en anerkendt Pianistinde, som har vakt Opsigt ved sit glimrende Klaverspil saavel i København som i Odense.

VI har paa de foregaaende Linier bragt Oplysninger og enkelte Billeder fra Vestergades Historie og spredte Træk om enkelte Virksomheder og Bygningers historiske Perioder. — Disse Oplysninger maa dog nærmest betragtes som værende rent orienterende og ikke af historisk-videnskabelig Art, thi i saa Fald vilde der fordres langt mere Plads, end dette Værk er i Stand til at yde. Vi skal nu forsætte med Beskrivelsen af Vestergade, saaledes at vore Læsere derigennem vil kunne danne sig et Billede af denne Byens mest befærdede Gade, hvori de største og mest kendte Forretninger findes. Denne Beskrivelse fremkommer, efterhaanden som vi følger Gaden fra Hus til Hus. Der vil naturligvis altid kunne paapeges, at det og det mangler, men hertil er kun at sige, at det i nogle Tilfælde ikke har været os muligt at faa de fornødne Oplysninger, og det har fra Oprindelsen været vor Mening kun at bringe spredte Træk fra Forretnings- og Industriverdenen, hvilket vi er nødsaget til af Hensyn til Værkets Omfang. Derimod har det været os magtpaaliggende at bringe Oplysninger baade om smaa og store Virksomheder, thi disse har jo alle været med til at skabe det Billede, vi i Dag faar af Odense By, der gennem Tiderne er vokset fra en hyggelig Provinsby til en moderne By, hvori den ene smukke Ejendom afløser den anden. Man tør rolig sige, at Odense Købstads Hovedgader: Vestergade, Kongensgade og Nørregade er værdige Repræsentanter for moderne Forretninger.

EJENDOMMEN Vestergade Nr. 4 nævnes allerede i 1529, da den ejedes af Silvester Skriver. — Da Ejendommen ombyggedes i Midten af det 19. Aarhundrede, fandt man ca. 4½ Meter nede i Jorden Rester af et Vandsted, der var omgærdet med Kampesten. Den næste Ejer, hvis Navn kendes, er Raadmand Niels Mule, der ejede Ejendommen i 1550. Det synes, som om Ejendommen den Gang havde sin Grund bag om Nr. 2 og strakte sig helt ned til Albanitorv. Det lader sig ikke gøre at nævne alle de Personer, der har ejet denne Gaard, men vi skal kort berette om de sidste Tidens Ejere. I 1801 ejede Købmand Juda Salomon Ejendommen, som han i nævnte Aar solgte til Guldsmed Poul Theilgaard. I 1851 kommer Gaarden paa Auktion og erhvervedes da af Købmand Christian Jantzen, ifølge Skøde af 14. December 1851. I Aaret 1854 sælges Gaarden ifølge Skøde af 5. December 1854, til Købmand Carl Johan Christoffer Fich. Salgssummen menes da at have været 9,800 Rdl. Ifølge Købe-

Ejendommen Vestergade Nr. 4.

hans Enke fortsætter nu den kendte Forretning i Haab om, at Sønnen med Tiden kan overtage denne.

Købmand NIELS ANDERS JØRGEN NIELSEN er født den 4. August 1885 som Søn af Restauratør og Træhandler Lars Nielsen, Odense. Gift 1914 med Mary Mikkelsen, Datter af afdøde Fabrikant Mikkelsen i Odense.

N. Nielsen,
Købmand.

M. Corneliusens Forretning.

kontrakt af 18. Juni 1869 sælges Gaarden til Løjtnant, Købmand F. V. Jacobsen. Af disse gamle Skøder fremgaar det, at Ejendommene Vestergade 2 og 4 har haft fælles Portindkørsel, hvilket er stadfæstet 1858, da Gaarden Vestergade Nr. 2 ejedes af Grosse- rer W. Petersen. I 1881 sælges Gaarden, for ca. 70,000 Kr. til Købmand Severin Hansen. Den Gang fandtes der Manufaktur- og Hatt- forretning i Ejendommen, og begge Forret- ningers Inventar omtales i Købekontrakten. Efter Severin Hansen boede Svend A. Olesen her og drev Manufakturforretning, og Folmer Hansen nævnes senere som Ejer. Han solgte vistnok til Emanuel Nielsen, der igen i 1934 videresolgte til Købmand Niels Nielsen, hvis Enke nu ejer den. I denne Ejendom oprettede Niels Nielsen en moder- ne Porcelænshandel, idet han overflyttede sin i 1912 oprettede Porce- lænshandel i Vestergade Nr. 35 hertil. Han døde den 14. Marts 1935, og

FIRMAET M. Corneliusen stammer fra Aaret 1900, da Marius Corne- liussen sammen med sin Hustru Abe- lone, født Petersen, begyndte en lille Grønt- og Frugthandel paa Fisketorvet i Kælderen i den Ejendom, hvori nu Urmager Berg har sin Forretning. I Aaret 1911 døde Corneliusen, og hans Enke førte Forretningen videre for se- nere at flytte den til Vestergade Nr. 4 i de Lokaler, hvori der fandtes Ud- stilling for Manufaktur og Modevarer. I nogle Aar tidligere havde der været drevet lignende Handel i Ejendommen, men den maatte atter ophæves. Siden Indflytningen har Firmaet Corneliusen haft til Huse her og faaet oparbejdet en Forretning, der igennem 35 Aar

har fæstret sig i det odenseanske Publikums Bevidsthed.

EMIL Jørgensens Cigarforretning blev etableret i 1927 i Ejendommen paa Hjørnet af Vestergade og Klaregade, hvor der tidligere havde været drevet en lignende Handel. I 1936 flyttede Jørgensen sin Forretning til Vestergade Nr. 6, Bygningen op til Raadhuset, og her har han indrettet en efter Tidens Krav moderne monteret Vin- og Cigarhandel.

Emil Jørgensen er født den 2. Januar 1871 i Maribo og gift 1920 med Birthe Andersen. Han er oprindelig uddannet som Manufakturist og har i en længere Aarrække været ansat i Odense, bl. a. i det gamle kendte Manufakturfirma Peder Breum. Senere var han Disponent for en Del indenlandske Huse, der iblandt

Hellebæk Fabrikker og Firmaet V. Strand m. fl. I sine yngre Aar medens han var i Odense, var han Medlem af Odense Madrigalkor og blev gentagne Gange benyttet som Solist i dette Kor. Han har tidligere hyppigt optraadt offentligt, blandt andet flere Gange sammen med den kendte odenseanske Pianistinde Fru Allerup Jensen.

E. Jørgensen.

Emil Jørgensens Cigarforretning paa Hjørnet af Vestergade og Klaregade.

Emil Jørgensens Forretning Vestergade Nr. 6.

VED Siden af Fyns Diskontokasse ligger Handelsbanken i Odense, i Ejendommen Vestergade 12—14. Her laa tidligere en gammel Gaard, der efter de Tidens Forhold maatte betragtes som en ualmindelig smuk og fornem Bygning. En Tavle, som endnu er bevaret i Bankens Lokale, fortæller: „I 1763 er denne Gaard besørget opbyggt af Hans Peter Dreyer Farvers Eftermand, Christian Friderich Stisser og Hustru, Daliane Lund, boende lige overfor : Soli Deo Gloria“.

Gaarden betegnes som en meget anselig Gaard med stor Karnap, bygget i en ejendommelig Stil, i to Stokværk. I Aaret 1848 skal denne Gaard endnu have staaet, og dens Facade skal have været saare rigt udstyret med Forsiringer og Stendekorationer. Portalpartiet var rundbuet og rammet ind med flade Piller. I 1850 blev denne

Vinhandler Heys Gaard i 1845.

Gaard betydelig ombygget, for endelig ved Overdragelsen til Handelsbanken helt at forsvinde. Omkring 1870erne ejedes Gaarden af den kendte Vinhandler Hey. Den nuværende smukke og stilrene Bygning er opført af svær Granit.

Handelsbanken etableredes i Odense i Juli 1875 som Filial af A/S Københavns Handelsbank og havde sine første Kontorer i Ejendommen, Vestergade Nr. 41, nuværende Nr. 45. Dengang boede i denne Ejendoms Stueetage Købmand Møllmann, og her startedes Velt og Wessels Forretning. Paa første Sal havde Banken sine Lokaler, men senere flyttede den til Vestergade Nr. 51 og derfra til Fisketorvet Nr. 1, for endelig i 1900 at slaa sig ned paa nuværende Plads i Vestergade 12—14. Her opførte

den sin egen Bygning og Virksomheden er her gaaet saa stærkt frem, at den Gang paa Gang har maattet ombygge. Sidste Ombygning skete i 1930—31 og ved den Lejlighed skabtes det nuværende smukke Ekspeditionslokale.

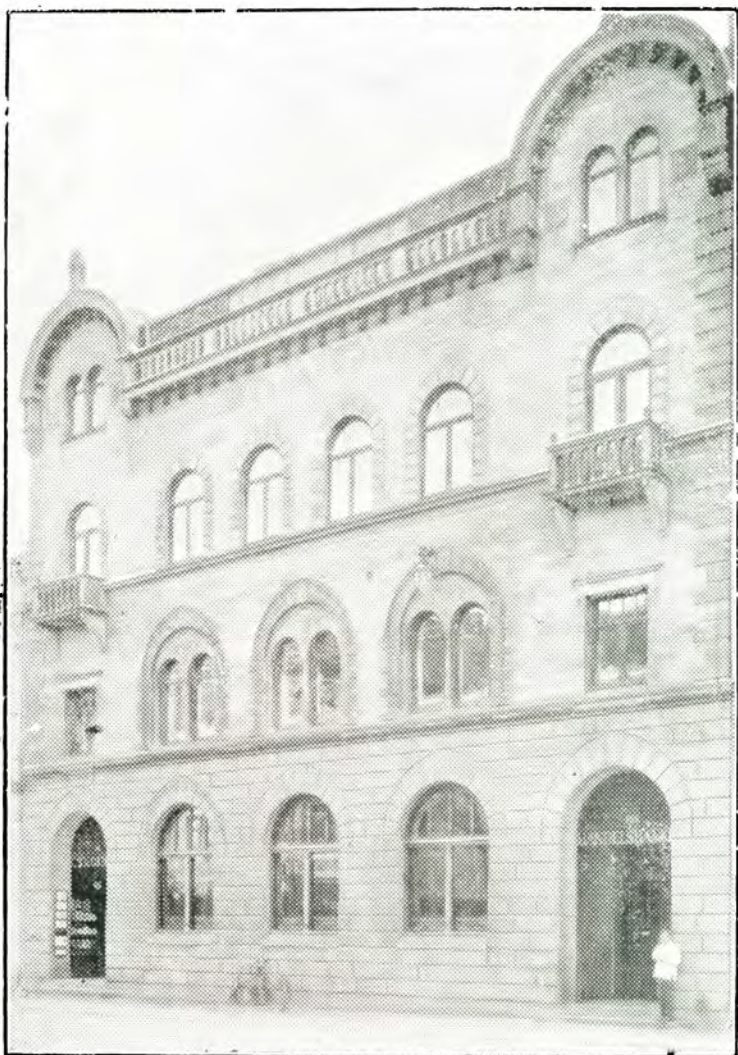
Da Banken startedes i 1875 ansattes den daværende Formand for Handelsforeningen, N. Prøvensen, som Leder, og han beklædte denne Stilling indtil 1888, da han afløstes af Dir. Dethlefsen. I Januar 1901 tiltraadte Direktør Raffenberg Ledelsen, og han ledede Banken til sin Død i 1928. Han havde da i 54 Aar været i Bankens Tjeneste. I de sidste 5 Aar var cand. jur. L. N. Dillevsen Meddirektør og siden 1928 har han været Bankens Enedirektør.

Bankens Forretning hviler udpræget paa en bred Basis, idet den tæller ikke blot en Række af Byens store Forretninger, men ogsaa et betydeligt Antal Firmaer af middel og mindre Omfang blandt sine Kunder. Den har overhovedet udstrakte Forbindelser med alle Grene af Erhvervslivet i By og Opland og med mange fynske Pengeinstitutter.

Bankens store Betydning for Erhvervslivet fremgaar klart af, at der aarligt diskonteres mellem 60 og 70,000 Stk. Veksler, at Kasseomsætningen nu beløber sig til om-

Handelsbankens første Kontorer i Odense.

Handelsbankens Bygning i Odense.

N. Provinsen.

trent 1200 Millioner Kroner aarlig, og at den daglige Bilagsmængde nu ligger omkring 1500.

Denne Bankens nære Tilknytning til dens Virkeomraade viser, hvor udpræget „lokalt“ dens Forretning er anlagt. Men ved Siden heraf har Banken den store Fordel, som ogsaa paa mange Maader kommer dens Klientel tilgode, at den bag sig har den landsomfattende, kapitalkraftige Organisation, som Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank er. Der er herved

tilført Banken en økonomisk Styrke og betydelige Midler, der har virket befrugtende paa Fyns økonomiske Liv.

I Bankens Tilsynsraad har gennem Aarene siddet: Jægermester Steenbach, Fabrikant S. Hempel, Etatsraad, Sparekassedirektør Krag og Stiftamtmandene Simony og Schlietkrull. Det nuværende Tilsynsraad bestaar af: Konsul Chr. Hennings, Vinhandler, Konsul Th. Andersen, Sparekassedirektør N. Dreyer og Forstander J. Petersen-Dalum.

A. Raffenberg.

Knud Fyllings Købmandshandel.

DEN smukke og stilfulde Købmandsforretning paa Vestergade Nr. 19 er grundlagt af Knud Daugaard Fylling i 1930. Indehaveren er født d. 31. Oktober 1905 i Odense som Søn af Rentier Emanuel Rasmussen og gift 1933 med Merete Løllesgaard.

Knud Fylling er uddannet dels i Odense og dels ved Rejser i Udlandet i 1929—30. Ved Flid og Energi har Grundlæggeren i Løbet af forholdsvis kort Tid oparbejdet en betydelig

Forretning, der nu er kendt i vide Kredse, og den smukke Forretning med det stilfulde Interiør samt de smagfulde Udstillinger beliggende paa Odenses gamle Strøg bliver bemærket af de fleste forbipasserende.

I sin Virksomhed fører Indehaveren alt indenfor Kolonial, Delikatesser, Material, Parfumeri og Konfekturner, og Forretningen er kendt for sine ypperlige Kvalitetsvarer. Virksomheden maa vel betegnes som en af de yngste, men paa samme Tid henregnes til de største i sin Art i Odense.

FIRMAET J. L. Christensen & Co., Odense Kaffe og Thehandel, der er beliggende paa Vestergade i Nr. 19, er oprettet i 1882 af den senere saa kendte Etatsraad J. L. Christensen. Oprindeligt grundlagdes Forretningen i Nr. 17, og her havde den til Huse indtil 1923, da den overflyttedes til de nuværende Lokaler.

Etatsraad J. L. Christensen er født 1853 i Vedsbølle ved Skelskør, hvor Faderen var Lærer. Sin første Uddannelse fik han i Slagelse Realskole, og ved Skolegangens

Slutning valgte han at blive Farmaceut. Efter endt Uddannelse fik han Ansættelse som Bestyrer ved Otterup Apotek. Medens han var i denne Stilling, fik han Lyst til at gøre sig selvstændig indenfor Købmandstanden, og han tog da til København for at sætte sig ind i Handelsvidenskaben. Her traf han en Studiekammerat, der havde opholdt sig i Sydamerika og der grundigt sat sig ind i alle Forhold vedrørende Kaffen, og disse to Herrer blev da enige om at starte et Firma, der udelukkende skulde forhandle Specialartiklerne Kaffe og The, saavel en gros som en detail. — Naar Odense valgtes til Firmaets Domicil, har det sikkert ikke været en ren Tilfældighed, men de to Herrer har antagelig haft et vaagent Øje for Byens glimrende Beliggenhed, midt i Landet.

Nogen just opmuntrende Start fik Firmaet ikke, thi Forholdene var da saadanne, at det var fastslaaet i Folks Bevidsthed, at Artikler som Kaffe og The absolut burde købes hos Kolonialhandleren, og mange rystede paa Hovedet af J. L. Christensens Specialforretning og betragtede den som Galmandsværk. Udviklingen gennem Tiderne har imidlertid vist noget helt andet. Allerede i 1884 overtog J. L. Christensen Firmaet for egen Regning, og han importerede selv sin Kaffe fra forskellige kaffeproducerende Lande som Mellem- og Sydamerika, Java, Celebes m. fl. Samme Aar fik Firmaet Eneretsbevilling for den specielle Fremgangsmaade, som Firmaet den Dag i Dag benytter ved Kaffens Behandling og Brænding, og paa den store fynske Udstilling i 1885 fik det Præmie for denne Fremgangsmaade. Efterhaanden kom der ogsaa Fart i en gros Handelen, og Firmaet knyttede Forbindelser og fik Aftagere til dets fortrinlige Kaffesorter over hele Landet, ligesom der i forskellige af de store Byer oprettedes Filialer, og ved Odense Havn opførtes der et anseligt Pakhus. Firmaet trivedes i det hele taget udmærket, og det fik en stor Udvikling under den dygtige og initiativrige Etatsraad Christensens Ledelse.

At man ogsaa udenfor Firmaet paa-skønnede Etatsraadens Dygtighed ses bedst af den lange

Række af Tillidshverv, som der efterhaanden tildeltes ham. Allerede i 1902 blev han belgisk Konsul og samme Aar Medlem af Odense Byraad, han var Medstifter af flere For-

Etatsraad J. L. Christensen.

Vestergade Nr. 19 før Ombygningen.

Vestergade Nr. 19 efter Ombygningen.

m. m. — Han nød den Ære at blive Odense Bys første folkevalgte Borgmester, og i 1911 udnævntes han til Etatsraad.

I 1920 afgik J. L. Christensen ved Døden, og Firmaet førtes da videre af hans mangeaarige Medarbejdere, Grosserer W. Borchsenius og Grosserer N. P. Hansen. Ved et udmærket Samarbejde mellem disse to Herrer fortsattes Driften, indtil Grosserer Borchsenius den 1. Januar 1932 afgik ved Døden. Siden da har Grosserer Hansen været Eneindehaver. Han har været knyttet til Firmaet siden 1892 og med stor Dygtighed og Hensyntagen til de gamle Traditioner, men tillige med et vaagent Øje for, hvad den moderne Tid kræver, fører han Virksomheden videre og fastholder stadig dens førende Stilling indenfor Branchen.

DEN Del af Vestergade, der gaar fra Flakhaven til Klaregade, er noget af den ældst bebyggede Del af Odense Bys Hovedgade. Her laa i ældre Tider saavel større som mindre Gaarde, og Grunden, der hørte til disse Gaarde, strakte sig helt ned til Pogedstræde, hvor Udkørselen fandtes. En Del af disse Gaarde tilhørte adelige Familier, og andre ejedes af velhavende Borgerfolk. Vi skal nu kort betragte nogle af disse Gaarde og omtale enkelte Træk af deres Historie. Det skal dog bemærkes, at det for de flestes Vedkommende næsten er umuligt at føre Historien ret langt tilbage i Tiden, men enkelte Oplysninger haves dog. For den nævnte Del af Vestergades Vedkommende gælder det, at alle de derliggende gamle Bygninger nu helt er forsvundne eller stærkt ombyggede, og fra at være private Boliger er de nu overgaaede til at huse Handels- og Industriforetagender. Et af de kendteste af disse er „Odense Dampvæveri-Udsalg“ ved J. G. Jacobsen, i vor Tid bedst kendt under Navnet „J.G.“. Dette Varehus er kendt over hele Landet, og navnlig alle Fynboer, fra den lille Dreng eller Pige og til den ærværdige Borger, kender dette Firma, der er rodfæstet i det fynske Publikums Bevidsthed og velanset indenfor dansk Handel og Industri.

Den 14. September 1892 etablerede J. G. Jacobsen en lille beskeden Manufakturhandel i Ejendommen Vestergade Nr. 16. Denne Handel var egentlig den første i sin Art indenfor Smaating og Kortevarer.

Om Ejendommen Vestergade Nr. 16 vides ikke meget, men mellem denne Gaard

sikringselskaber, Formand for Odense Teaters Bestyrelse og for Fyens Stifts Kunstforening, Medlem af Kontrolkomiteen for Fyns Diskontokasse, Medlem af Bestyrelsen for De forenede Glasværker og for De forenede Hoteller, Næstformand i Østifternes Hypotekforening og i Bestyrelsen for Belønnings- og Forsørgelsesforeningen for Tyende

Ejendommene Vestergade 16 og 18, i Nr. 16 begyndte J. G. Jacobsen i Aaret 1892.

og Nabogaarden skal der i Midten af det 18. Aarhundrede have været en Sti eller Smøge, der førte ned til Pogedstræde. Dette har sikkert været den saakaldte Smedegang. Saavidt vides skal den gamle Bygning Vestergade Nr. 16 være bygget af Mickel Hansen og Maren Mickels; thi en Tavle, der er fundet i Muren fortæller herom. Dens Inskription lyder saaledes: „Godt Fader och Søn then Helligandt bevaer thete Hus fra Faldt och Skade och Brandt, Godt unde Os Herre saa at bigge och boe, at Vi maa fange then evige Gledе och Roe“, Anno Domini 68. Mickel Hansen—Maren Mickels. (68 skal være 1568).

En anden, men mindre Tavle, ogsaa fra denne Gaard, fortæller, ifølge sin Inskription, at det er Mickel Hansen, der har bygget Gaarden. Denne Inskription lyder saaledes: Christus er mit eneste Haab och Trøst...Mickel Hansen...Maren Mickels“, Anno 1568. Den førstnævnte Tavle har siddet over Døren i Forbygningen, den anden over Porten i Mellembbygningen. Yderligere skal der i Bygningen ud til Gaden have

J. G. Jacobsens Forretning i Vestergade Nr. 16 i 1892.

siddet en Bjælke med en Inskription og nogle Ornamentter.

I 20 Aar blev Firmaet J. G. Jacobsen i denne Ejendom, men i 1911 flyttedes Forretningen til Vestergade Nr. 18, og siden da har Firmaet erhvervet Ejendommene Nr. 20 og 22.

Vestergade Nr. 18 hørte sikkert i ældre Tid under Naboejendommen Nr. 16 eller under Nr. 20. Omkring 1872 nævnes en Frk. S. A. Faaborg som Ejendommens

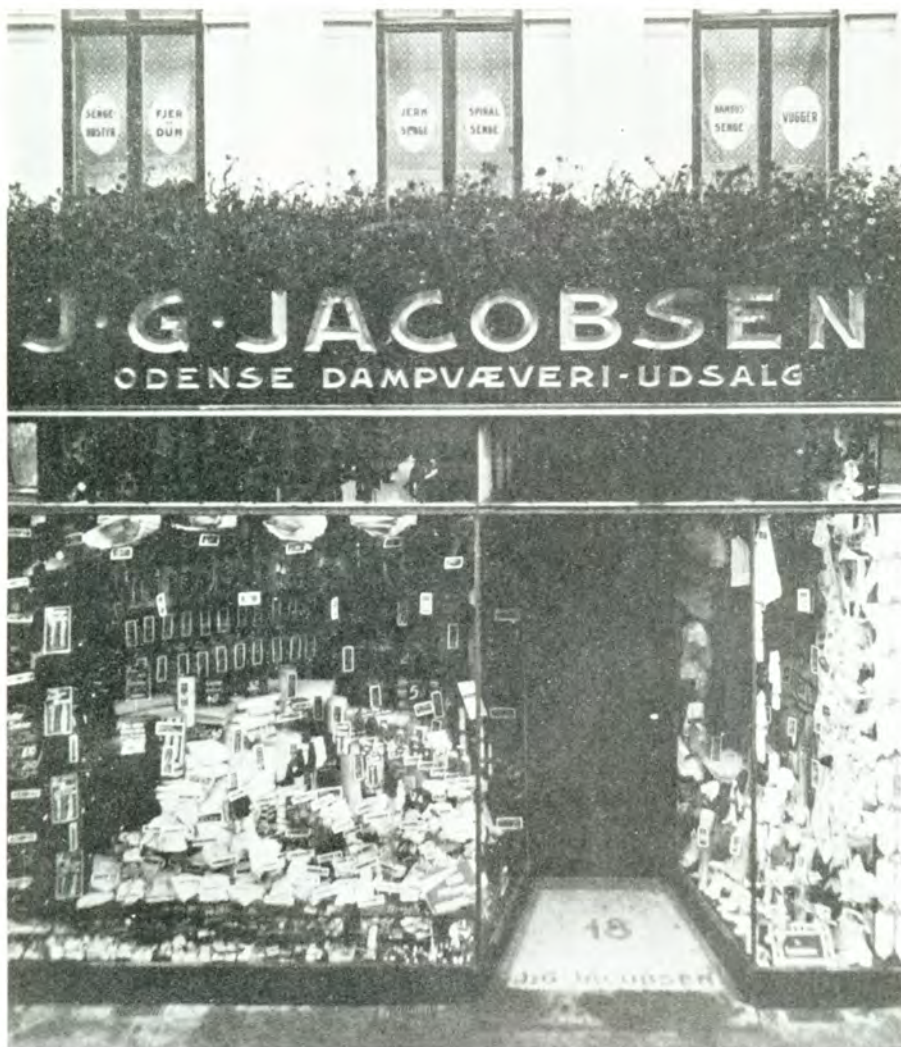
Ejer, men hun solgte den i 1880'erne til Isenkræmmer Jantzen, der igen afhændede Ejendommen til Købmand Søren Møller, der igen solgte den til Isenkræmmer Schütten. Han solgte Ejendommen til Fyens Landmandsbank. Af denne købte J. G. Jacobsen Ejendommen.

Vestergade Nr. 20 beboedes i 1868 af en Sadelmager, der i 1880 solgte Ejendommen til Købmand Sophus Holm, der omkring 1890 videresælger til Guldsmed Emil Christiansen. I 1894 nævnes Urmager Jørgensen som Ejer. Han afhænder Ejendommen til Grosserer P. C. Nielsen i 1895, og den nye Ejer lader Bygningen betydelig ombygge og paabygger en Etage. I 1912 sælges Ejendommen til den kendte Guldsmed, Emil Hansen, nu i Klaregade. I Aaret 1935 sælger E. Hansen til Firmaet J. G. Jacobsen.

I Aaret 1925 erhvervede J. G. Jacobsen Ejendommen Vestergade Nr. 22 og lod da foretage en ret

Vestergade Nr. 18-20-22, der nu alle er indlemmede i Fa. J. G. Jacobsen.

Vestergade Nr. 18 efter Ombygningen 1914.

betydelig Ombygning, saaledes at de to Ejendomme, Vestergade Nr. 18 og 22, bag Ejendommen Nr. 20, blev forbundet med hinanden. Endnu har man i frisk Erindring de to smukke og moderne Facader, der skabtes ved denne Ombygning. Vestergade Nr 22 synes tidligere at have være sammenlagt med Nr. 24.

Gennem lange Tider var Vestergade Nr. 22 i en Gørtlers Besiddelse og endnu i 1877 nævnes Gørtler A. Lorentzen som dens Ejer. Det formenes, at han har arvet Ejendommen efter sine Forældre. Han døde i 1880erne som Ungkarl, og hans Husbestyrerinde fik da Ret til at benytte Ejendommen, der var testamenteret til Lahns Stiftelse, saaledes at Husbestyrerinden skulde nyde Renterne af Ejendommen, saa længe hun levede. Indtægter var der imidlertid vist ingen af, da der ingen Lejere var. Den gamle Bygning benyttedes kun til Beboelse, og det meste af Facaden optoges af en Portindkørsel. I Gaarden fandtes der nogle Værksteder. Denne Ejendom købte J. G. Jacobsen i 1925.

I denne Gaard har der boet flere kendte Odenseborgere, saaledes Borgmester Knud Jacobsen, Borgmester P. Blachenborg, der var Borgmester i Odense fra 1688

Den nye Tilbygning fra 1925.

til 1711, og Birkedommeren for fynske Rytterdistrikt, Krigsraad C. D. Hedegaard. Vi har nu i korte Træk fortalt lidt om de Ejendomme, der nu er indlemmede i Firmaet J. G. Jacobsen og skal da kortelig berette enkelte Træk i Firmaets Historie. Dette oprettedes i 1892 under meget beskedne Former som en lille Handel med Syartikler og andre Smaating, og J. G. Jacobsen og hans Hustru passede selv Forretningen, der kun raadede over ialt 188 Kvadratalen. Den første Udvidelse foretoges allerede i 1896. I 1911 flytter Forretningen til Vestergade Nr. 18, der ombyggedes og fik den saa kendte Facade. Imidlertid var Grundlæggerens Søn, I. G. Jacobsen, vendt hjem fra Udlandet og viste snart, at han forstod at videreføre den af Faderen grundlagte Virksomhed efter nye og moderne Metoder, men bevarende de gamle Traditioner, hvorpaa Faderen igennem Aarene havde opbygget sin Forretning. Efterhaanden som Firmaet voksede, tog det flere og flere Artikler op i Forretningen, men fra Smaatingene gik Firmaet aldrig, thi endnu den Dag i Dag er det det største paa dette Om-

raade. Fra 3 Ekspedienter voksede Firmaet til 8 Ekspedienter i 1898 og til 12 i 1908. Ved 25 Aars Jubilæet var Tallet paa Funktionærer steget til 38. I 1936 tæller det samlede Personale 127 Personer. Fra 188 Kvadratalen Gulvflade er Firmaet vokset til at spænde over 3 Ejendomme.

Firmaets Ejendomsarealer strækker sig nu efter de sidste nye Ejendomserhvervelser fra Vestergade til Pogestræde, hvor det grænser op til Gehejmekonferensraad Tietgens Barndomshjem. Hele Ejendommens Stueetage optages af Forretningslokaler, medens de øvrige Dele af Bygningen optages af Lagre, Kontorer, Dekorationslokaler m. m.

Efter den sidste Ejendomserhvervelse i December 1935, hvor Ejendommen Vestergade Nr. 20 indlemmedes i Firmaets Areal, vil Forretningen, naar den endelige Ombygning af det samlede Forretningskompleks er ført til Ende, være det største og mest moderne Firma indenfor Manufakturbranchen udenfor Hovedstaden.

J. G. Jacobsens Firma er udelukkende Detailhandel, men det driver egne Systuer og Værksteder for Fremstilling af mange Arter Varer indenfor Manufakturbranchen.

J. G. Jacobsen sen.

J. G. Jacobsen jun.

EN af Odenses fornemste og mest kendte Virksomheder indenfor den finere Damekonfektionsbranche blev oprettet den 31. August 1929 af Frk. Ingeborg Jensen. Virksomheden begyndte i Ejendommen Vestergade Nr. 17 lige midt paa Byens fornemste Strøggade omtrent ved den smukke Flakhave.

Da Frøkenen paa det nævnte Tidspunkt gav sig i Kast med den ikke helt lette Opgave at skabe og oparbejde en Virksomhed, der især tog Sigte paa det

Interiør af Virksomheden.

finere Publikum med Hensyn til Damekjoler og Konfektion, var der vel flere, der rystede paa Hovedet, idet de mente, at Byen endnu var for lille til at en saadan Virksomhed med Held kunde trives, men naar Salonen alligevel tiltrods herfor i de forløbne Aar har udviklet sig og saa afgjort er bleven en Succes, skyldes det udelukkende ikke alene Frøkenens Dygtighed og grundige Kendskab til den smukke Branche erhvervet gennem en lang og grundig Uddannelse, bl. a. hos de førende Firmaer med lignende Afdelinger, men ogsaa den Takt og Forstaaelse, som Indehaveren lige fra Starten saa naturligt har lagt for Dagen ved de forskellige Kunders Besøg med Hensyn til Valget af de forskellige Kjoler, Overtøj m. m., samt den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed Kundernes forskellige Ønsker og Anmodninger er efterkommet, og ikke alene er Kundekredsen i Aarenes Løb vokset, men især er Frøkenens Ønsker om at faa Adelenes Damer og det virkelige fine Bourgeoisi i Tale over al Forventning gaaet

Interiør fra Virksomheden.

samt i det hele taget Modeller fra de førende udenlandske Modecentre i stort og smukt Udvalg kan beses og prøves af Virksomhedens Kunder, og paa egne Systuer foretages da de fornødne Forandringer alt efter Kundernes Smag. I Aarenes Løb har Frøkenen faaet saavel mange af Odenses kendte Damer som Damer fra hele Fyn til Kunder.

Frk. Ingeborg Jensen er Eneindehaver af Salonen og beskæftiger til Stadighed 7 Mennesker i Virksomhedens forskellige Afdelinger.

Vestergade Nr. 16 før Ombygningen i 1914.

i Opfyldelse, idet Kunderne med al Tydelighed har faaet Forstaaelse af, at Indehaveren med sin friske og kultiverede Smag altid har været i Stand til netop at betjene dem med den Garderobe, der for den enkelte var den mest klædelige.

I sin Virksomhed fører Frk. Jensen alt indenfor Damekjoler, færdig Konfektion samt Pelse og Pelsværk m. m., og Virksomheden er baseret paa i et og alt at være en Salonforretning, hvor navnlig Wienermodeller

I Ejendommen Vestergade Nr. 16, der ombyggedes i 1914, boede før Ombygningen Cigar- og Tobakshandler Carl Johan Fernis, der var født den 20. August 1868 i Kolding og døde i Januar 1935. Da Ejendommen, der ejedes af Guldsmed Emil Hansen, solgtes og ombyggedes til sit nuværende Udseende ophørte Carl Johan Fernis i nogle Aar med at drive Detailhandel, men i 1916 lejede han Lokaler i Vestergade Nr. 20, der ogsaa tilhørte Guldsmed Emil Hansen, og her drev han Forretning indtil 1926, da han flyttede denne til Lille Graabrødrestræde ved Vestergade. — Gennem de mange Aar, Fernis drev Handel i Odense, opnaaede han at blive en kendt Skikkelse indenfor Handelskredse, og han var

C. J. Fernis.

Medlem af forskellige Bestyrelser. Hans Enke, Fru Minna Fernis, der siden 1922 har drevet egen Virksomhed i Kongensgade, fortsætter sin afdøde Mands Forretning, der ledes af en Ekspeditrice.

I Ejendommen Vestergade Nr. 21 havde Snedkermester Lars Møller indtil fornylig sin velkendte Virksomhed, men den er nu flyttet til Olav Bagers gamle Hus paa Nørregade Nr. 29. Dette Hus er omtalt i Troels Lund. Det er bygget i 1586 og danner en værdig Ramme om en Forretning af Lars Møllers Art.

Lars Møller grundlagde sin Virksomhed i 1907 i København, og Filialen i Odense oprettedes i 1928. Virksomheden beskæftiger sig med Opkøb og Salg af gamle danske historiske Møbler fra Danmark og Sønderjylland, i de forskellige Stilarter: Gotik, Renæssance, Barok, Rococo, Louis den 16., Empire og Chr. den 8. Alle gamle og antike Ting sælges med fuld Garanti og med Tidsangivelse for Fremstillingen. — Et Speciale, som Grundlæggeren ret naturligt har oparbejdet i Forbindelse med Salget af gamle Møbler, er Fremstilling af nye Møbler i de forskellige gamle Stilarter og i Særdeleshed Egetræsmøbler. Gennem Aarene har Lars Møller monteret forskellige Slotte, Herregaarde og historiske Bygninger rundt om i Landet, og i flere Tilfælde ogsaa i Udlandet. Alle Fremstillinger er udelukkende udførte paa egne Værksteder samt efter egne Tegninger. — Hvert Aar er Indehaveren en fast Udstiller, der sætter sit Præg paa Snedkermestrenes Udstilling i Industriforeningen i København.

Virksomheden handler ogsaa med Antikviteter af Tin, Sølv, Bronze og lignende samt med Malerier. — Den har foruden egne Snedkerværksteder Sadelmager- og Billedskærer-værksteder, der ligger rundt om i Landet. — Saavel karakteristisk som smuk virker ogsaa Virksomhedens ene Facade, hvor Indehaveren paa en overordentlig anskuelig Maade i Billedskærerarbejde har ladet fremstille forskellige Interiører af de forskellige Stilarter fra Gotiken til Chr. den 8. — Facaden er da ogsaa almindelig beundret og benyttes ofte af Skoler og studerende, naar Fortidens Stilarter i de forskellige Retninger skal læres.

Lars Møller er Eneindehaver af Virksomheden, der beskæftiger over 40 Mennesker daglig.

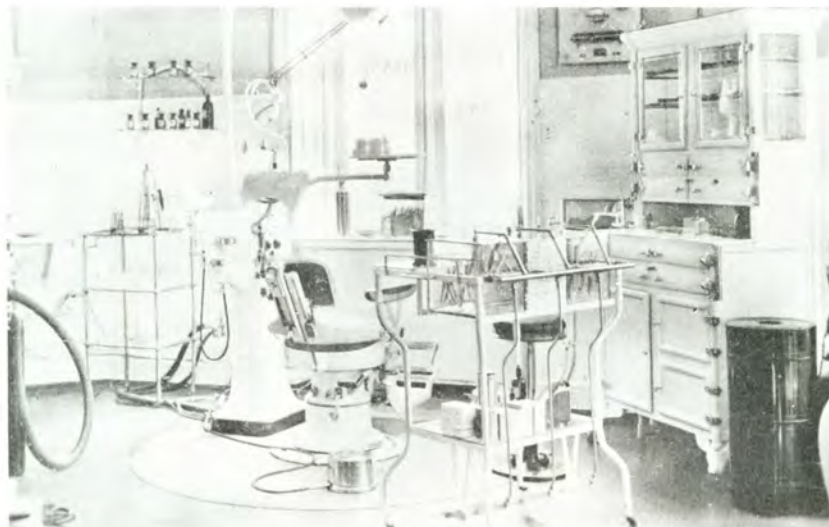

Lars Møllers tidligere Forretning paa Vestergade Nr. 21.

Chr. Hansted,
Tandlæge.

TANDLÆGE Hansted's Klinik ligger i Landmandsbankens Bygning paa Hjørnet af Vestergade og Graabrødreplads. Den er oprettet i 1913 og har gennem Aarene haft til Huse i denne Bygning. — I Hjørneværelset, der bruges som Konsultationsstue, og hvorfra der er Udgang til de øvrige Kliniklokaler, findes alle

Tandlæge Hansteds Klinik.

praktiserende Tandlæge i Odense siden 1913, Tandlæge ved Odense Kommunes Børnehjem i Bolbro, Sekretær i Foreningen „Alliance française“ i Odense, Indehaver af Idrætsmærket i Guld.

Tidens mest moderne tekniske Apparater indenfor Tandplejens Omraade. — Klinikværelserne er holdt i hvidt Lak.

CHRISTIAN HANSTED, Tandlæge, er født den 19. Februar 1888 i Nørre Saltum i Hjørring Amt som Son af Distriktslæge Christian A. E. Hansted og Hustru Sophie E. C., født Evers. Gift 1918 med Sigrid Hustrup. Udgaet fra Birkerød Kostskole 1904, Tandlægeeksamen 1910, Assistenttjeneste i Danmark, Frankrig og Schweiz,

ET af de mest kendte Konditorier i Odense er sikkert „Elevatoren“, der ligger paa Vestergade. Det ejes af Byrådsmedlem, Fru Helga Jensen Ehrmann, der er født d. 6. Marts 1880 paa Østergaard som Datter af Forpagter F. Jensen og Hustru Marie, født Bay. Gift 1932 med Grosserer Saly Ehrmann.

Konditoriet er grundlagt i 1896 af Søstrene Knudsen, og det blev i 1906 fortsat af Frøkerne Helga Jensen og Louise Asmussen. I 1928 udtraadte Frk. Asmussen, og Fru Ehrmann blev Eneindehaver. Fruen har siden 1929 været Medlem af Odense Byraad, er Medlem af Museumsbestyrelsen, af den konservative Vælgerforenings Bestyrelse (fra 1921–

Interiør fra „Elevatoren“, i Baggrunden ses tre af Niels Hansens Malerier.

35), af Forskønnelsesudvalget, Biblioteksudvalget m. fl. Fruen var det første kvindelige Medlem i Bestyrelsen for Landsforeningen „Dansk Provins Konditorforening“.

For Malerkunsten og dens Udøvere har Fruen haft stor Betydning, og gennem hele sit Liv har hun haft Interesse for denne Kunst- art. - I Konditoriet

„Elevatoren“ har hun ophængt ca. 50 herlige Malerier, alle af de mest kendte Kunstnere. Der i mellem Navne som: Niels Hansen, Fritz Syeberg, Sigurd Swane, Johanne Larsen, Holger J. Jensen, Svend Johansen, Wendelboe Jensen, Walter Schwartz, Jacob Jørgensen, Olaf Rude, Axel P. Jensen, Jais Nielsen og ikke at forglemme A. C. Tersløse. Gentagne Gange har Fruen ofret sig for Kunsten, ikke alene som privat Samler, men ogsaa ved mange andre Lejligheder, og det er sikkert enhver Gæst en Glæde at sidde ved Vinduerne i „Elevatoren“ og beskue de gode Malerier og se ned paa Livet paa Odense „Strøg“. Der er sikkert intet andet Konditorilokale i hele Landet, der kan byde sine Gæster en saadan Kunstsamling. En enkelt Gang har Fruen ladet arrangere Udstilling i Kunst-udstillingsbygningen i Filosofgangen, hvor der var udstillet en Samling af Tersløses dejlige Billeder. — I sit private Hjem har Fruen ligeledes en righoldig og værdifuld Samling Malerier og Akvareller.

Confektureafdelingen har specielle Æsker med H. C. Andersens Eventyrbilleder, som er tegnet af Maleren Viggo Bertram Jacobsen.

Helga Ehrmann,
Frue.

I Ejendommen Vestergade Nr. 33 har Forsikringsfirmaet Grøn og Witzke Akts. sine Assurancekontorer. Dette Firma er grundlagt i København i 1892, og Odenseafdelingen oprettedes i Aaret 1894. I dette Aar ansattes der en Repræsentant i Odense, og efterhaanden kom der flere til. I Aaret 1902 oprettedes det første egentlige Hovedagentur, der fik Navnet „Fyns Stifts Assurance- og Veksellerkontor“. — Firmaets nuværende Kontorer i Odense er fra 1922, da dets nuværende Form anlagdes, og da Kaj Høeg ansattes som Leder. Han fungerede som saadan indtil den 30. December 1927, da Direktør A. N. Nyegaard tiltraadte.

A. N. Nyegaard.
Direktør.

Direktør A. N. Nyegaard er en kendt Odenseaner, der gennem en Aarrække var Direktør for den nu nedlagte Privatbank i Odense. Foruden at være Leder af Assuranceforretningen er Direktør Nyegaard Leder af Creditreformforeningens Afdeling i Odense, der er oprettet den 1. November 1928. Institutionen, der har en Aktiekapital paa 200,000 Kr. og et Reservefond paa 36,000 Kr., har Hovedsæde i København og foruden i Odense Filialer i Aarhus og Aalborg.

OM Bygningen Vestergade Nr. 32 vides egentlig ikke ret meget. Den har i sin Tid været i Jørgen Wichmanns Besiddelse og var da af et betydeligt Omfang, thi det nævnes, at den har bestaaet af Numrene 30, 32 og 34. — Gaarden blev stærkt ødelagt under Krigen, og ved en Vurdering i 1660erne ansattes den til 1300 Rdl. Antagelig tilhørte Jørgen Wichmann Slægten af dette Navn, og den langt senere nævnte Læge Wichmann har sikkert ogsaa tilhørt denne Familie. Efterhaanden som Bygningerne og Grundene steg paa Byens Hovedgade, er Gaarden bleven delt. Den nuværende Bygning hidrører antagelig fra Midten af forrige Aarhundrede. Den var da betydelig smukkere end nu, og den var udstyret med forskellige Figurer og Forsiringer. Dengang tilhørte den Brødrene Bomgarten. Den blev senere ombygget til

Akts. N. Roeds Herreekviperingsforretning.

Banklokale og benyttes som saadan til 1924. I nævnte Aar etablerede Brødrene Joost en Herreekviperingsforretning her, og denne lededes af Forretningsfører Anders Roed, der er født 1893 i Odense. I 1934 flyttede Joost Forretningen, og samme Aar etableredes da Aktieselskabet N. Roeds Herreekviperingshandel her. — Forretningen er smukt og moderne monteret, og den fører et righoldigt og smagfuldt Udvalg i alle Varer indenfor en Herres Paaklædning.

INDENFOR Damegarderobens Omraade er der i dette Aarhundrede sket overordentlig betydelige Forandringer, ikke alene med Hensyn til skiftende Moder, men i Særlighed angaaende Forarbejdningen.

Anna Hansen.

En af Odense Bys mest kendte Dameskræderinder, der har gjort hele den nyere Udvikling med, er Frøken Anna E. L. Hansen, der er uddannet i Dameskrædersyning og har været Direktrice i Firmaet „Silkehuset“ i København. I 1895 ansattes hun som Direktrice og Leder af Kjole- og Kostumeafdelingen i det gamle, men nu ophævede, Firma P. Breum i Odense. Ved dets Ophævelse i 1910 kom Frk. Hansen til Firmaet P. C. Rasmussen, og her var hun, indtil hun i 1928 grundlagde sit eget Atelier for Damekjoler. Frøken Hansen har i Forretningsøjemed rejst meget i Udlandet og bl. a. besøgt baade Paris, Wien, London og Berlin.

GULDSMEDEMESTER Jean Pierre Surel er født i Nakskov 1874 som Søn af den kendte Kleinsmedemester Adolph Surel, der var født i 1824. — Familien Surel er en gammel Hugenot-Familie, der i 1685 udvandrede fra Frankrig til Brandenburg og herfra videre til Danmark.

Jean Surel er uddannet i Guldsmedefaget i Nakskov fra 1889—94. Var derefter i Berlin i 2 Aar, og fra 1899—1906 i Paris, hvor han ledede Udførelsen af en Masse store Arbejder, saaledes blandt andet: Krone og Scepter til Kong Peder af

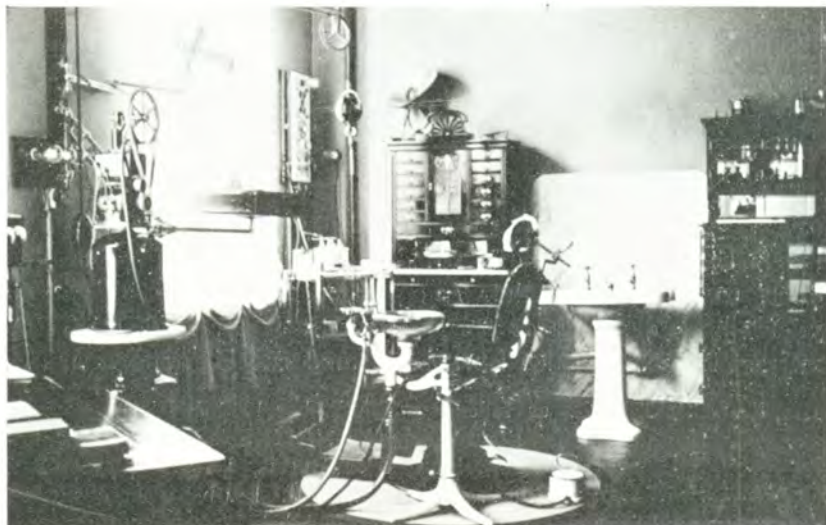

Guldsmed Surels Forretning.

Serbien og franske Kvinders Æresgave til den russiske General Støssel. Jean Surel begyndte selvstændig Virksomhed i Odense, Vestergade 41, i Aaret 1906. Købte Ejendommen Vestergade 34 i 1918, og hertil flyttedes Virksomheden efter Ejendommens gennemgribende Ombygning i 1926.

Stadige Omforandringer og Moderniseringer har medført, at Forretningen i Dag fremtræder i en Skikkelse, der er en værdig Ramme om de Arbejder, der i stadig stigende Antal udgaar fra den landskendte Virksomhed.

TANDLÆGE Georg Binderkrantz begyndte sin Praksis i Odense i Aaret 1904, paa Fisketorvet Nr. 2, Hjørnet af Nørregade og Staalstræde, men i 1925 flyttede han sin Klinik til Vestergade Nr. 39. - Da denne Ejendom i 1933 blev købt af Brødrene Søderlund, der er Indehavere af Orientalisk

Interior fra Tandlæge Binderkrantz Klinik.

Tæppelager, maatte Tandlægen atter flytte, og Klinikken oprettedes da i den i 1927 nyopførte Bygning paa Hjørnet af Vestergade og Klaregade. Her er Tandklinikken indrettet efter de nyeste Principper og udstyret med de mest moderne tekniske Hjælpemidler.

GEORG BINDERKRANTZ, Tandlæge, er født den 23. November 1870. Tog Præliminæreksamen fra Efterslægtens Skole i 1886, Tandlageeksamen 1892, opholdt sig derefter i Wien, Geneve og Paris, nedsatte sig som praktiserende Tandlæge i Odense i Aaret 1904.

G. Binderkrantz,
Tandlæge.

EJENDOMMEN Vestergade Nr. 39, der ligger paa Hjørnet af Lille Graabrødrestræde, er i sin nuværende Skikkelse opført omkring Aarhundredskiftet. Det var i denne Ejendom, at Vilh. Langs Musikhandel i en længere Aarrække havde til Huse, og han solgte Ejendommen til Orientalisk Tæppelager. Egentlig historiske Minder af større Betydning knytter der sig ikke til denne Ejendom, der først i vort Aarhundrede er indgaaet som en førende Forretningsejendom i Odense.

Orientalisk Tæppelager i Odense er oprettet i 1921 som Filial af Firmaet Braunstein & Schibye i København. Filialen etableredes i Nr. 35 paa Vestergade, hvilken Ejendom Firmaet havde købt. I Aaret 1928 flyttedes Forretningen til sin nuværende Adresse. Forretningen startedes udelukkende som Tæppehandel, men i 1929 udvidedes den til ogsaa at omfatte Sengeudstyr. I 1923 indtræder Kaj Søderlund som Forretningsfører, og i 1931 overtager han Orientalisk Tæppelager, der omdannes til et Aktieselskab,

Orientalisk Tæppelagers Ejendom.

over egne Værksteder og Systuer, hvor alt indenfor Boligmontering forarbejdes. Firmaets Udvikling ses bedst af, at det ved Starten kun raadede over 2 Udstillingsvinduer, medens det nu har 7, og selve Arealet, det disponerede over den Gang, var yderst beskedent, nu er det 300 Kvadratmeter fordelt i 3 Etager, foruden Værksteder m. m. Det fremtræder nu som et moderne Udstyrsmagasin.

KAJ SØDERLUND er født den 23. Oktober 1897 i Odense som Son af Jens L. Soderlund og Hustru Margrethe, født Nielsen. Gift 1926 med Edel Marie Christiansen. Uddannet hos afdøde Manufakturhandler V. Lerche, senere ansat i Crome & Coldschmidt i Odense, kom derfra til det kendte Tæppefirma Bech og Buch i København og blev derefter Forretningsbestyrer for Orientalisk Tæppelager i Odense og i 1931 Medindehaver af dette.

K. Soderlund.

HJALMAR SØDERLUND er født den 8 August 1893 og gift 1934 med Marry Larsen. Uddannet hos Manufakturhandler V. Lerche, Odense, var senere ansat hos Firmaet Arthur Hansen i 3 Aar, derefter Disponent i Odense Klædefabriks Udsalg og fra 1928–31 Disponent i Orientalisk Tæppelager, siden 1931 Medindehaver af dette.

H. Soderlund.

ALLEREDE i det 16. Aarhundrede findes de odenseanske Guldsmede nævnt som meget duelige og dygtige Juvelerer og Guldsmede, og i Aaret 1600 nævnes Navne paa over 15 Guldsmede, der alle er bosiddende i Odense. I 1608 nævnes et Guldsmedegilde, men det er sikkert saaledes, at Guldsmedene ligesom de andre Haandværkere ved den kongelige Forordning af 10. December 1621 har faaet deres første Laug og dermed Laugsbestemmelser. Dette Laug skal fra 1850 til 1912 have været afløst af en Art S sammenslutning af Guldsmede.

Fyns Stifts Guldsmedeforening er stiftet den 11. Februar 1912. Blandt Stifterne nævnes: Guldsmedene Emil Hansen, H. S. Christophersen, Johs. Henrichsen og Grønlund. Foreningens Formaal er at virke som faglig Forening og at værne om og fremme Fagets Interesser. Foreningens første Formand var Emil Hansen, der virkede til 1922, da han afløstes af Johs. Henrichsen. Derefter fulgte Christophersen til 1928

og C. Zinglersen til 1932, siden da har nuværende Formand, S. C. Antonsen, beklædt Stillingen. Den nuværende øvrige Bestyrelse består af: Guldsmed Grønlund, Næstformand, Chr. Duus, Faaborg, Kasserer, og Holger Christophersen, Sekretær.

GULDSMEDEMESTER Sophus Carl Antonsen er født den 23. Maj 1883 i Odense som Søn af Savskærer Johan Antonsen og Hustru Sophie, født Jensen. Gift 1911 med Marie Christensen, Datter af Træhandler Lauritz Christensen fra Holstebro. Stod i Guldsmedelære hos Emil Hansen i Odense fra 1898 til 1903, etablerede sig i Odense 9. Marts 1910. Er Medlem af „Det Hvide Kors“ og var i en længere Aarrække Næstformand for dette, er Kasserer i Salon-skydeselskabet af 1885 og Formand for Fyns Stifts Guldsmedeforening, hvoraf han har været Medlem af Bestyrelsen siden 1922.

Firmaets Etablering fandt Sted i Graabrødrestræde Nr. 7 A, og det var dengang nærmest et Værksted, hvor der udførtes forskellige Arbejder for andre Guldsmede i Byen. Den 23. August 1913 flyttedes Forretningen til Vestergade Nr. 36 og her aabnedes en Detailhandel, der hvor der nu findes Cigarhandel. Den 29. Marts 1922 køber Antonsen Ejendommen Vestergade Nr. 36, Matr. Nr. 516, af Enkefru Petrine Grønning, Enke efter Gørtler Grønning. Til denne Ejendom hørte ogsaa Pogestræde Nr. 27. I Aaret 1923 frasælges Ejendommen i Pogestræde, og denne nedrives for at give Plads for et Biografteater. Paa dette Tidspunkt flytter Guldsmed Antonsen sin Forretning ind i de nuværende Lokaler og inddrager en Del af de bageste Bygninger i Forretningen. Den nuværende Bygning er opført i 1912—13.

Guldsmed Antonsens Forretning.

S. C. Antonsen,
Guldsmed.

TANDTEKNIK-KUNST. Gennem det sidste halve Sekel har Tandteknik-Kunsten udviklet sig til et Kunsthaandværk af betydelig Værdi, der kræver det ypperste af Viden og Kunnen, kunstnerisk Sans og teknisk Snille af sine Udøvere, idet de skal fremstille noget saa intimt som Erstatning af mistede naturlige Tænder, en Erstatning, der i Realiteten bliver en Del af den menneskelige Organisme,

og for hvilket det bedste ikke kan være for godt. Et Menneskes Sundhed betinges for en stor Del af Evnen til at tygge Maden godt. Udtalen præges og bestemmes for en Del af Tænderne og endelig Udseendet, der i høj Grad præges af Tændernes Form, Farve og Stilling. — Det er derfor af stor Vigtighed, at Tandteknik-Kunstens Udøvere har faaet en saa moderne og alsidig Uddannelse som muligt, saa de derved bliver i Stand til at opfylde de Krav, de stilles over for.

Et Firma, der har forstaaet at følge med i Udviklingen, saa det indtager en førende Stilling indenfor dette Omraade, er Firmaet P. Norreen & Søn, Odense. Stifteren af Firmaet, Tandtekniker P. Norreen, er født den 2. Juli 1878 i Fredericia. Efter sin Uddannelse herhjemme gennemgik han Kursus i Protese- og Guldteknik i Tyskland og nedsatte sig som praktiserende Tandtekniker i København 1902. 2 Aar senere overtog han en gammel Praksis i Aalborg, drev denne i en Aarrække, hvorefter han afhændede den 1914. Derefter berejste han hele Landet og demonstrerede de moderne Fremgangsmaader for de fleste af de daværende praktiserende Tandteknikere, for hvilket han høstede megen Anerkendelse. Den 1. Septbr. 1915 begyndte han Praksis i Odense. Denne voksede, saa Antallet af Lokaler til Klinik og Laboratorier stadig maatte forøges, og efter

at have flyttet et Par Gange flyttede han i Efteraaret 1927 ind i Ejendommen Vestergade 34, hvor Klinikken fremdeles har til Huse. — Samme Aar optoges Sønnen, Louis Norreen, i Virksomheden, der derefter fortsattes under Firmanavnet P. Norreen & Søn. Siden da har Firmaets Junior-Chef i Tyskland gennemgaaet et 5-Maneders

Kursus i moderne Guldteknik og senere et Kursus i Porcelænsteknik i København. Firmaet søger, ved at frekventere Kursus og paa anden Maade at udnytte de Opfindelser og Forbedringer, der gøres, stadig at være paa Højde med Udviklingen for at kunne byde sit Klientel det allerbedste. At dette Princip lønner sig, viser det stadigt forøgede Klientel og Nødvendigheden af Udvidelse baade af Lokaler og Medarbejderskab, saa Kliniken nu optager 5 Lokaler og for nærværende beskæftiger 10 Mennesker.

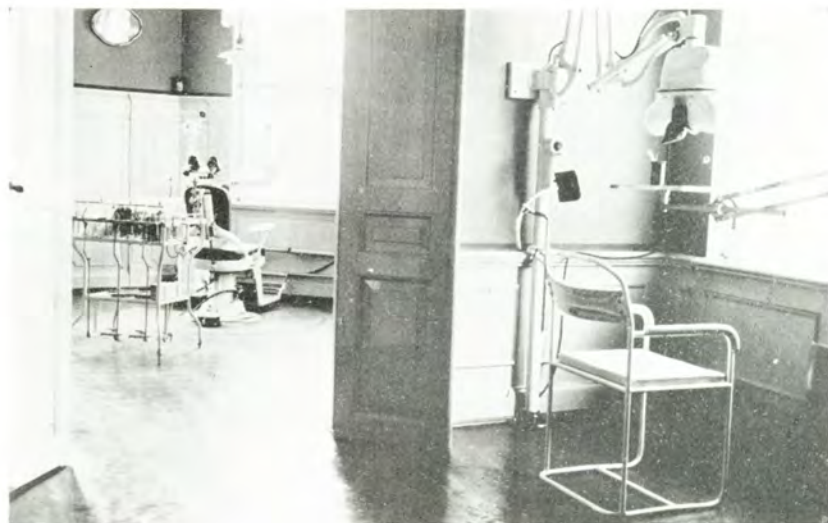
P. Norreen.
Tandtekniker.

Firmaets Laboratorier er — og vil fremdeles være — udstyret med de mest moderne Instrumenter og Apparater, saa det stadigt kan yde det bedste og hævde sin førende Stilling indenfor Begrebet: „Moderne Tand-Kunst“.

L. Norreen,
Tandtekniker.

EFTER at Tandlæge Niels Steen i nogle Aar havde været Leder af Odense Sygekassernes Tandklinik, begyndte han egen Praksis i Odense i 1925. — Han boede først paa Hjørnet af Vestergade og Kongensgade i Fru Thorstensens Ejendom, men da Konfektionshandelen i Stuen skulde udvide, indvilligede Tandlægen i at flytte, og han etable-

Tandlæge Niels Steens Klinik.

rede da sin Klinik i Vestergade Nr. 44 paa Hjørnet af Klaregade.

Kliniken er fuldt moderne udstyret med de mest moderne Apparater og Røntgen. — Vente- og Konsultationsværelse er i Funkisstil.

N. J. H. Steen,
Tandlæge.

NIELS JØRGEN HANSEN STEEN, Tandlæge, er født den 22. Juli 1882 i København som Søn af Hans Hansen Steen og Hustru Elisabeth, født Nielsen. Gift første Gang 1908 med Marie Magdalene Mortensen (død 1911), gift anden Gang 1915 med Carla Oda Andreasen. Udgaet fra Nørrebro Latin- og Realskole, Discipel paa Apotek fra 1898—1901, Pharmaceut fra 1902—11, Manuduktor i Kemi for Tandlægestuderende, Tandlægeeksamen 1915, Assistentjeneste i Danmark, Norge, Schweiz og Tyskland, praktiserende Tandlæge i Skanderborg fra 1918—23, Leder af Sygekassernes Tandklinik i Odense fra 1923—25, praktiserende Tandlæge i Odense siden 1925.

Forretningen Vestergade 43.

1931. Han begyndte sin Virksomhed den 1. Marts 1897 i Albanigade, men flyttede i 1912 til Vestergade Nr. 40. Senere købte han denne Ejendom, men solgte den atter i 1929. Den 15. April 1935 flyttedes den gamle kendte Skotøjsforretning fra Vestergade Nr. 40 til sin nuværende Plads i Nr. 43. Her havde Firmaet Søren Broch tidligere drevet Skotøjsforretning, men efter at Lokalerne var blevet moderniserede, rykkede Skovsted herind.

Det er nu Grundlæggerens Søn, Carl Gustav Skovsted, der driver Forretningen. Han er født den 24. August 1906 og blev Medindehaver af Virksomheden i 1930 og Eneindehaver den 25. Januar 1931. — Det samlede Areal indenfor denne moderne Skotøjshandel andrager ca. 220 m², og fra 2 Svende er Personalet nu naaet op til 12.

Guldsmed Grønlunds Ejendom.

EN af de ældste Skotøjsforretninger i Odense er R. A. Skovsteds Skotøjsmagasin paa Vestergade Nr. 43. I denne Ejendom har det kendte Milos Boghandel og Bogtrykkeri ligget, og i 4 Slægtled var denne Gaard i Slægtens Besiddelse. Nu ejes Bygningen af Konsul Skyum, og der, hvor der tidligere var Boghandel og Trykkeri, er nu den nævnte Skotøjshandel.

Skomagermester Rasmus Andersen Skovsted er født den 1. Marts 1869 og død den 15. Maj

EN af de ældste endnu eksisterende Guldsmedeforretninger i Odense er sikkert den af Lauritz Balsløv Grønlund i Aaret 1851 etablerede Guldsmedie paa Vestergade, nuværende Vestergade Nr. 45 og 47.

Lauritz Balsløv Grønlund fødtes den 24. Januar 1820 og døde i 1896. Han var Søn af Lærer Lars Balsløv Grønlund og Hustru Dorothea, født Knudsdatter, fra Tommerup. Han kom i Lære i 1836 og begyndte egen Virksomhed i Odense den 25. Juni 1851, dengang laa Forretningen paa den anden Side af Gaden, ligeoverfor den nuværende Forretnings Belliggenhed. I Aaret 1858 køber Grønlund Ejendommen Vestergade Nr. 47 og faar Skøde paa den samme Aar. Han overflytter da Forretningen hertil.

Grundlæggerens Søn, Helmuth Struchmann Grønlund, fødtes den 21. Marts 1855 og døde i 1905. Han var gift med Margrethe Belschner, der døde i 1935. Efter at være uddannet i Guldsmedefaget kom han ind i Faderens Forretning og

overtog denne i 1890. I 1899 køber han Ejendommen Vestergade Nr. 45 og moderniserer den. Efter hans Død drev Enken Forretningen videre ved Hjælp af en Bestyrer, men siden 1922 har Sønnen, Kaj L. Grønlund, været ansat i Forretningen, og ved Moderens Død i 1935 overtog han den. I 1924 og 1927 er Ejendommene og særlig Stueetagen moderniseret.

Det er sikkert disse Ejendomme, der før havde Nr. 53 og var kendt under Navnet „Stadt Lübeck“. Her var Gæstgiveri, og Gæstgiveren, der hed Karl Frederik Holst, var kendt, fordi han havde den Idé paa Kongens Fødselsdag at holde Taler for Gæsterne, ja, endog enkelte Gange at lade disse trykke.

Lill.: J. Lauritzen: „Odense og nærmeste Omegn 1874“.

FIRMAET TH. Dinsens Eff., der indehaves af Gerda Espe Jensen, er et af de ældste Modehuse i Odense By. Initiativet til Oprettelsen fremkom paa den Maade, at Fru Dinsen, der var gift med en Guldsmed, ved en Lejlighed fik tilsendt nogle smukke Baand og Stoffer, hvoraf hun fremstillede en smuk Kyse med Krave til. Dette Arbejde var saa smukt og smagfuldt udført, at hendes Mand fandt paa at udstille det. Efter hans Død begyndte Fruen paa en lille Modesalon, der hvor nu Boghandler Christrups Ejendom ligger. Herfra flyttede Forretningen til den Ejendom, hvor nu Grove Jacobsen har Lokaler, og her havde Fru Dinsen baade Stuen og 1. Sal. I Aaret 1896 afstod Fruen Forretningen, der var grundlagt i 1864, til sin Søn Theodor Thorvald Dinsen, der var uddannet i Modefaget, dels herhjemme og dels i Udlandet.

Han førte Forretningen videre indtil 1933, da han afstod den til nuværende Indehaver, Fru Gerda Espe Jensen. I Aaret 1921 flyttede Forretningen til Vestergade Nr. 45-47, der hvor tidligere Morten Brandt og Assurandør Hyllested boede, og efter at denne Ejendom i 1925 er ombygget, raader Firmaet nu over Stuen, 1. og 2. Etage. Forretningen beskæftiger nu 22 Damer. Om denne Virksomhed tør man roligt sige, at det gennem Tiderne har været den fine og sikre Smag, der har ført dette Modelhus frem til den Stilling, det indtager i Dag. Saavel Fru Dinsen som hendes Søn var de fødte Modister. Deres Smag og sikre Haand var som skabt til at forme Damehattene, som Tiden og Personen krævede det. Trods skiftende Tidens Modeluner fra Kapothattene

Den gamle Forretning.

Firmaet ved Overtagelsen i 1933.

over Møllehjulene og atter til de smaa bitte Hatte, var det altid Indehavernes Opgave at tilfredsstille den personlige Smag. Den nuværende Indehaver, Fru Gerda Espe, er

født d. 7. April 1896 i Odense og uddannet i Faget i Odense. Fruen har siden 1913 været ansat i Forretningen.

Tandlæge Erik Jensen og Hustrus Klinik.

BLANDT de nyeste og yngste Tandklinikker i Odense er Tandlæge Erik Jensen og Hustrus paa Vestergade Nr. 48, Hjørnet af Smedestræde.

Tandlæge Erik Jensen er født d. 16.

Maj 1909 i Svendborg som Søn af Lærer C. E. Jensen og Hustru Thyra, født Skrydstrup.

Gift 1931 med Inger Christine Frandsen. Student 1927, Tandlægeeksamen 1930, Assistent til 1934, Praksis i Odense siden 1934.

E. Jensen,
Tandlæge.

Tandlæge Inger Christine Jensen er født den 29. April 1910 i Rødding som Datter af Manufakturhandler Chr. Frandsen og Hustru Helga, født Arent. Tog Præliminæreksamen 1927 og Tandlægeeksamen 1930.

Tandlæge Jensen og Hustrus Klinik paa Vestergade er indrettet efter Tidens mest moderne Krav, og her forefindes 2 Konsultationslokaler, Venteværelse m. m.

I. Jensen.
Tandlæge.

DUZAINÉ HANSENS Corsetmagasin i Odense etableredes i 1883 paa Hjørnet af Vestergade og Klaregade, men flyttedes senere til Jernbanegade. 1914 flyttede Forretningen tilbage til Vestergade, i Nr. 50, og i 1919 blev Fru Solbjerg Nielsen dens Indehaver.

Vestergade Nr. 50 var før Ombygningen i 1882 en mindre Bindingsværksgaard, der kun i 3 Fag var i 2 Stokværk. Med sine Jorder strakte den sig helt ned i Smedestræde. Overfor denne Gaard, hvor den nu moderne Forsikringsbygning er rejst, laa i 1880erne en anden Bindingsværksgaard. Paa Hjørnet, altsaa der hvor nu Smedestræde har sit Udløb, stod en Post af den Art, man havde rundt om i Byen, før Vandværket blev anlagt. Den var almindelig Bypost, og her hentede Borgerne Vand.

I Aarene 1901—03 blev den Del af Bygningen, der strækker sig ned i Smedestræde, ombygget. Denne Ombygning blev foretaget af den daværende Ejer, Urmager Steffen Sørensen, der var født den 23. Februar 1829 og døde 11. November 1924.

Vestergade Nr. 50 omkring 1850erne.

Hans Enke, Nathalia Johanne Theodora, født Berg, overtog Ejendommen og har den endnu.

Om selve Korsetspørgsmaalet, der altid har haft stor Interesse for Damerne, kunde der fortælles mangt og meget. Fra de stive Pansere, der helt indesnørede Damerne, er man nu i vor Tid naaet til Korsetter uden en eneste Stiver, saaledes at vor Tids Damer selv under Sport kan bære disse Korsetter. De er meget behagelige og fremstilles efter hver enkelt's Figur. — Saa godt som alle Nutids Korsetter er fremstillede af Elastik i svær og holdbar Kvalitet. 70ernes og 80ernes Korsetter, der findes afbildede her, sad højt og indesnørede Legemet stramt, men vor Tids Korsetter sidder lavt over Lænderne og maa ikke indsnøre Legemet. Duzaine Hansens Forretning er et af de mest kendte Navne i Odense indenfor Korsetbranchen.

EJENDOMMEN paa Hjørnet af Vestergade og Smedestræde, Vestergade Nr. 50, huser foruden Beboelse forskellige

Hjørnet af Vestergade og Smedestræde.

indenfor sit Fag, saasom Fremstilling af Guldvarer, Jubilæumsgaver og Sportspræmier saavel som Reparationer og Restaurering af Antikviteter af Sølv og Guld. Grundet paa det smukke og solide Arbejde, der fremstilles, har Indehaveren i Løbet af den forholdsvis korte Tid, han har drevet Virksomheden, skabt sig en betydelig Kundekreds. Ogsaa som Bestillingsforretning er Virksomheden kendt og søgt, og flere af de smukke Jubilæumsgaver, der er skænket Indehavere af større Virksomheder, er fremstillet i Sølv af Anton Rasmussen.

Arbejder udførte af Guld- og Sølvsmed A. Rasmussen.

Forretninger. Af disse har vi omtalt Duzaine Hansens Korsetmagasin og vil kortelig nævne en anden kendt Forretning i Ejendommen, nemlig „Johannes Niensens Eftf.“. Denne Tricotageforretning oprettedes i 1890erne af Johannes Nielsen og laa oprindelig i Overgade Nr. 34, men flyttedes senere til Nr. 7 samme Gade. Her i Harboes Ejendom forblev den indtil Aaret 1907, da Tapetfabrikken selv skulde bruge alle Lokalerne, og Forretningen flyttede da til sin nuværende Adresse paa Vestergade Nr. 50.

Efter Johannes Niensens Død overgik Forretningen til Svigerdatteren Fru Kruse, der i 1924 solgte den til den nuværende Indehaver Frk. Agnes Andersen.

GULD- og Sølvsmedeværkstedet Vestergade Nr. 51 er grundlagt af Indehaveren Anton Rasmussen i 1930, efter at han havde gennemgaaet en alsidig Uddannelse indenfor sit Fag.

Virksomheden beskæftiger sig med alt in-

Værkstedet beskæftiger sig ogsaa med Gravørarbejder i alle Metaller. Virksomheden beskæftiger 4—5 Mennesker.

Guld- og Sølvsmed Anton Rasmussen er født den 2. Juli 1901 i Herrested paa Fyn. — Efter endt Uddannelse indenfor sit Fag blev han Svend i 1920.

Frisørsalonen.

MARIE BANGS Salon for Damefrisering og Skønhedspleje, beliggende paa Vestergade Nr. 35, er oprindelig grundlagt af Fru Thora Reiler i København som en Filial af hendes Københavnersalon, og den bestyredes af Frk. Karen Lindsted. — I 1933 overtog Frk. Marie Bang Salonen.

Efterhaanden som denne Salon blev mere og mere kendt, maatte den udvides, og den bestaar nu af to Afdelinger, en for Damefrisering og en for Skønhedspleje.

Frøken Marie Bang er født i 1908 i Svendborg som Datter af Maskinmester Bang. Hun lærte Damefrisørfaget i Svendborg og var derefter 2 Aar i Storehedinge. I 1928 ansattes hun paa Salonen i Odense, som hun overtog i 1933. Frøkenen beskæftiger 1 Assistent og 2 Elever.

Skønhedssalonen.

OPRINDELSEN til det gamle odenseanske Bogtrykkeri, der nu indehaves af Bogtrykker P. Maare og ligger paa Vestergade Nr. 51, gaar meget langt tilbage i Tiden. Stamfaderen og vel nærmest Grundlæggeren af den Virksomhed, der gennem mange Slægtled og Generationer blev saa kendt, især i Odense og senere i København, var Johan Friderich Milo, der fødtes 1722 i Königsberg i Preussen. Han var udlært Bogbinder og søgte i 1745 Pas til København for at søge Arbejde der, men han havde ikke Held dermed, thi hans Pas bærer nemlig Paaskriften: „dieser gegenwärtiger geselle hat hier zu gesprochen aber kein arbeit bekommen. Copenhagen den 6. Julius 1745. Johann Wilhelm Schütze, itziger gesellen vatter“. I 1746 drager Milo fra Wismar til Stockholm, og endelig i 1748 foreligger der et Pas, i Henhold til hvilket han agter sig tilsøs fra Riga til København og Odense. Det formenes, at han rejste i Anledning af et af en Madam Junge i Odense udstedt „Laufschreiben“, rettet til Riga, og han er saaledes ikke ukaldet kommet til Odense.

Den omtalte Madam Junge var født Ane Marie Hansdatter Torp og var Enke efter den i Odense bosiddende Bogbinder Povl Frederik Junge, der var Oldemand for Lauget fra 1735—41. Efter Mandens Død har Enken forsøgt at drive Forretningen ved Hjælp af en Svend, men skønt 2 Svende var ansat efter hverandre, blev ingen af disse i Virksomheden. Da Milo kom, forblev han der, og som Skik og Brug dengang var, lavede han Mesterstykke den 23. Januar 1749 og blev Mester i Lauget. Den 13. Februar samme Aar ægtede han Madam Junge, og Vielsen foregik i Povl

P. Maares Bogtrykkeri.

han har faaet noget videre ud af sin Gerning. De 3 ældste Sønner var udlærte hos Faderen, den 4. skulde have været Skrædder, men han maa aabenbart ogsaa have lært Bogbinderfaget, thi han fortsatte Faderens Forretning. Hans Navn var Friderich Wilhelm Milo, og han holdt Forretningen oppe i Kompagni med en Slægtning, der hed Niels Nielsen. Kong Christian den 7. reskriberede, efter Ansøgning, at de to nævnte kunde fortsætte Bedriften og optages i Odense Bogbinderlaug uden at have gjort Mesterstykke, for derved at forsørge de uforsørgede Børn. Efter ret kort Tids Forløb blev Milo alene om Virksomheden, og det skyldes nærmest ham, at den senere gik en saa stor og smuk Udvikling i Møde. Milo var Kaptajnløjtnant i Odense Borger-væbning, og i 1797 tilhørte han Byens seksten eligerede Borgere. — I 1834 fik han Danebrogsmændenes Hæderstegn. Han var gift med Anna Marie, født Schmidt. Deres

Guldbryllupsdag var en stor Dag for hele Odense. For 2300 Rdl. købte Milo Grunden Vestergade 291 af Købmand J. M. Weisz, og som det var Skik og Brug den Gang, handlede Virksomheden med Bøger fra Boder, naar der var Marked i Byen.

Den ældste Søn, Johan Milo, er født den 21. Juni 1788, og han overtog Virksomheden efter sin Fader. — Han var foruden Bogbinder ogsaa Boghandler, Papirhandler og Bogtrykker og blev i 1847 Avisudgiver, idet han købte den af Chr. Iversen grundlagte Avis. Bogtrykkervirksomheden stammer med andre Ord fra 1. Halvdel af det 19. Aarhundrede. — Johan Milo, der døde i 1861, efterfulgtes af sin Søn, Hans Chr. Andreas Milo, der var født den 19. Januar 1819 og døde 1881. Da han ingen Børn havde, overgik Virksomheden til en Brodersøn, Carl Christian Milo. Fra denne gik Virksomheden i Arv til Sønnerne, men paa Grund af forskellige ugunstige og maa-ske uforudsete Omstændigheder gled Virksomheden under disses Ledelse ud af Familiens Eje.

P. Maares Bogtrykkeri.

Foretagendet blev nu købt af Bogtrykker Hansen og senere af Bogtrykker Pald, men heller ingen af disse kunde skabe Liv i det gamle Foretagende. Det var efterhaanden sunket saa langt ned, som det kunde komme, da den nuværende Indehaver, Bogtrykker Maare, kom til og overtog det i 1926.

Virksomheden, som gennem alle de mange Aar havde haft til Huse paa Vestergade (290 og 291), blev overtaget af P. Maare paa Nørregade Nr. 54, hvortil det var flyttet. Under Bogtrykker Maares Ledelse er Bogtrykkeriet atter flyttet tilbage til Vestergade, omend i en anden Ejendom. Ved Maares Overtagelse var Virksomheden saa at sige kommen i Vanry, og den havde været ude for svære Storme, men det lykkedes Indehaveren at bringe Virksomheden paa Fode igen, og derved redde det gamle Foretagende fra Undergang.

Virksomheden beskæftiger sig nu, som i tidligere Tid, med alt indenfor Bogtryk, saasom Kataloger, Prislister, Blade, Kontorartikler, Bøger m. m. Alt udføres med moderne Maskiner i alle ønskelige Udførelser.

Bogtrykker P. MAARE er født den 31. Juli 1893 i Aarhus. Er uddannet ved Bogtrykkfaget paa Børgense Avis og har været knyttet til denne Virksomhed i 19 Aar.

SADELMAGER- og Tapetserervirksomheden paa Vestergade Nr. 52 er oprindelig en gammel Virksomhed, der for mange Aar siden grundlagdes sammen med den kendte Virksomhed P. Chr. Pedersen. Det var i den Tidsperiode, da de fleste af de Varer, der forhandlede i Forretningen, fremstilledes paa eget Værksted. Efterhaanden som Tiderne skiftede, blev Fabriksdriften den fremherskende, og Værksted og Forretning adskiltes. Værkstedet opstod da som selvstændig Virksomhed, og det var denne, som P. Nielsen genaabnede i 1920 efter at have været ansat paa dette Værksted siden 1903. Virksomheden giver sig af med alt indenfor Sadelmager- og Tapetsererbranchen, saasom Fremstilling af polstrede Møbler i alle de forskellige Stilarter, Syning og Paalægning af Tæpper, Paalægning af Linoleum, Ophængning af Gardiner m. m.

Virksomheden er udelukkende en Bestillingsforretning for alle de forskellige Ting, og i Aarenes Løb har P. Nielsen udført adskillige Arbejder saavel for offentlige som private Virksomheder, ikke alene i Odense, men mange andre Steder paa Fyn og i Sønderjylland, i sidstnævnte Landsdel har Firmaet arbejdet en Del for Postvæsenet.

Edvin Nielsen, der er Søn af Indehaveren, har lært Faget hos Jensen & Ditlevsen i Odense og har i de senere Aar været knyttet til Faderens Virksomhed.

P. NIELSEN, Sadelmager og Tapetserer, er født d. 30. December 1881 i Tarup og gift med Signe Poulsen. Uddannet ved Faget, blev Svend 1901 og arbejdede derefter forskellige Steder for yderligere Uddannelse.

EN af de nyeste Forretninger paa Vestergade er den i Februar 1936 etablerede Damehatteforretning, kaldet „Mode-

„Modehuset“, Vestergade Nr. 57.

huset“. Den er oprettet af Frk. Elna Birketoft, der er en Søster til Forstander Birketoft paa Lærningehjemmet.

Frk. Birketoft har gennem mange Aar været knyttet til denne Branche, og i en Aarrække drev hun egen Damehatteforretning paa Sjælland.

Det maa siges, at Lokalerne i Ejendommen Vestergade Nr. 57 er særdeles velegnede til Modehandel. Bygningen er moderniseret og forsynet med indbygget Facade, der giver store og smukke Udstillingsvinduer. Bag Forretningen ligger Systuerne. Det er saa ny en Forretning, at vi kun kan nævne den som en smuk og værdig Repræsentant blandt de nyeste Magasiner i Odense indenfor dette Felt.

DE fleste Odenseanere kender Navnet Breum, og bedst huskes Manufakturfirmaet af dette Navn. -- Dette overgik for kort Tid siden til en ny Indehaver, men de gamle Gaarde og Grundbesiddelser paa Vestergade er endnu i Familien Breums Besiddelse. Den Ejendom, hvori Ignatz Florian Sebastian Breum i sin Tid begyndte sin

Chr. Breum.

Klædehandel, ligger paa Vestergade Nr. 59 (forhen Nr. 63). I sin Tid strakte denne Gaards Jorder sig omtrent helt til Kongensgade og ned til nuværende Slotsgade. De store moderne Bygninger i Slotsgade er saaledes byggede af afdøde Christian Helmer Breum og ejes endnu af hans Enke, der ogsaa ejer Bygningen Vestergade Nr. 59, hvor endnu Breums Manufakturhandel findes, ganske vist drevet af ny Indehaver.

Paa den Grund, hvor den nuværende Bygning ligger, byggede Stiftamtmand Henrik Bille i Midten af det 18. Aarhundrede en Gaard, der var opført i Bindingsværk. I den langt senere nybyggede Gaard opsattes Billes tidligere Skjold, og dette findes endnu bevaret i Bygningen. Heri ses Henrik Bille Brahes og hans Hustru Christline Juels Vaabner. Henrik Bille var født 1735 og døde 1789. Fra 1767 var han Amtmand, og ifølge kongelig Reskript af 1788, udstedt paa Hvedholm, fik han Tilladelse til at føre Navnet Bille Brahe.

Firmaet Ignatz Breum er oprettet den 8. September 1868. Tidligere var der paa samme Sted en Baand- og Modehandel, der ejedes af Rammeschou. — I Aaret 1882 købte Breum Ejendommen, og gennem Tiderne udvidede han sin Virksomhed Gang paa Gang. I Aaret 1900 overdrog Ignatz Breum, der var født 1845, sin Virksomhed til Sønnen Christian Helmer Breum, der var født den 30. August 1873 og døde 28. Marts 1934. Denne havde i 1930 overdraget Forretningen til sin Søn, Helmer Ignatz Breum, men ved hans Død i 1935 gik Forretningen over paa andre Hænder.

I 1929—30 opførtes de før omtalte Bygninger i Slotsgade. — Ignatz Breum byggede i 1910 til Minde om sin afdøde Hustru „Ignatz og Anna Breums Stiftelse“ paa Vandværksvej Nr. 11. Det er en smuk Bygning, der er tegnet af afdøde Arkitekt Kjær i Odense. I Stiftelsen er der Fribolig for 9 enligstillede Kvinder.

Chr. Breums Navn og Virke er kendt overalt i Odense. Hans rettænkende Sind skabte ham mange Venner, og hans utrættelige Virke førte ham ind i mange Bestyrelser og Foreninger, hvor han virkede til Gavn for sin By.

EN anden kendt Kjolesystue i Odense, der bør fremhæves, er Louise Trolles Virksomhed. Indehaveren, der er født 1870 i Verninge, er grundig uddannet i Faget i København. Efter endt Uddannelse oprettede hun egen Systue i Odense i 1907.

Først laa Virksomheden i Sct. Knudsgade Nr. 15, senere flyttedes den til Vestergade Nr. 78, og i 1921 henflyttedes den til Vestergade Nr. 59. — Systuen, der hovedsagelig beskæftiger sig med Kjolesyning, har 4 Damer i Arbejde. I de mere end 25 Aar, Virksomheden har eksisteret, er den bleven grundig indarbejdet og kendt af de odenseanske Damer.

L. Trolle.

HJØRNET af Kongensgade og Vestergade omtales omkring 1870erne som en af de smukkeste og mest anselige Bygninger i dette Kvarter. Fra da af og til nu er der imidlertid sket store Forandringer. — Den nævnte Bygning havde, som de fleste daværende andre, en Trappe, der førte op til Forretningslokalerne, og der var Kælderetage. Det er sikkert denne Gaard, der har tilhørt Købmand Sophus Jantzen, senere Købmand Wailøv, der drev Kolonial og Urtekram her, og derefter Købmand Hennings.

I Aaret 1918 købte Grosserer Laur. Winther Bygningen, som han siden lod ombygge, og mod Vestergade tilbyggedes hele den nye Fløj, der nu huser Damekonfektionsforretningen „Kaastrups Eftf.“ Denne Bygning saavel som Bygningen paa det modsatte Hjørne af Kongensgade danner et smukt og monumentalt Indgangsparti til den brede smukke Kongensgade. Oprindeligt var Vestergade Nr. 61 kun i to Etager, men nu er der yderligere tilbygget en Etage med høj Taarnbygning paa Hjørnet.

Disse omfattende Ombygninger er udførte og bekostede af Grosserer Winther, og Ejendommen har nu et fuldt moderne Præg. - Forretningslokalerne er sænkede til Gadehøjde, og mod Kongensgade er der ogsaa en lang Facade. - Grosserer, Kaffehandler Laur. Winther overtog i 1912 den i 1890erne i Kongensgade Nr. 5 oprettede Kaffehandel, der er grundlagt af Hans Bie Nielsen, der afstod den til H. P. Nielsen, af hvem

Grosserer Winther købte den. I 1918 er-

Hjørnet af Vestergade og Kongensgade i ældre Tid, tilhøjre ses Sct. Knud og det gamle Krogen, hvor nu Mageløs er fort igennem.

Hjørnet af Kongensgade og Vestergade.

Kaastrups Eftf.

hvervede han Ejendommen Vestergade 61. Grosserer Laur. Winther er Medlem af Ligningskommissionen og Medstifter af De fynske Rideklubber, Væddeløbsbanen m. m.

I Grosserer Lauritz Winthers Ejendom har der været drevet Damekonfektionsforretning helt tilbage til 1890erne eller i hvert Tilfælde fra tæl op imod Aarhundredeskiftet.

Nu i vor Tid er det det gamle, kendte Konfektionsfirma Kaastrups Eftf., der har denne Forretning.

Ludvig Peder Christian Kaastrup er født 1874 og død 1929. Han begyndte sin Handel i Odense i 1898 paa Hjørnet af Vestergade og Pantheonsgade, men flyttede i 1916 til Vestergade Nr. 61. Kaastrup var en kendt Personlighed indenfor det odenseanske Forretningsliv, og hans Arbejde indenfor Manufakturhandlerforeningen og flere andre Foreninger vil endnu være i frisk Minde.

Efter hans Død overgik Forretningen til den nuværende Indehaver, Aage Nielsen, der er født 1876 i Nykøbing paa Mors og gift 1919 med Karen Knudsen.

Saa vel Aage Nielsen som hans Hustru tager begge Del i Forretningens Ledelse, og denne har nu Lokaler baade i Stueetagen og paa 1. Sal.

Forretningsnavnet „Kaastrup“ er velkendt i fynske Kredse.

INDTIL 1925 fandtes Mageløs ikke som Gade, men hvor denne nu er gennemført laa en gammel Gaard, der kaldtes „Mageløs“. Man kan ikke føre dets Navn hen til noget bestemt i sin Oprindelse. Paa Billedet yderst til venstre ses Bygningen „Mageløs“, der er nedrevet i 1924. Man ved ikke, hvornaar denne Bygning er bygget, men allerede i 1680 kendes Navnet „Mageløs“ som Navn paa en Gaard. Den Bygning, der forsvandt i 1924, formenes at være bygget i 1805. Før denne Bygning laa her Byens Posthus og i 1680erne boede Enkebispinde Bang her. Det maa have været en muret Bygning, thi det omtales i 1660erne som den store murede Gaard ved Krogen. Sikkert har dengang den nuværende Vestergade Nr. 68 ikke eksisteret, men er først bygget senere. Den laa dengang ret langt ude i Forhold til Byens Bebyggelse. Her

var gennem lange Tider Brændevinsbrænderi, og Grunden var af en meget anselig Størrelse og strakte sig helt ned til den daværende Aa, hvor nu Filosofgangen er anlagt. De sidste Besiddere af denne Gaard drev da ogsaa ved Siden af almindelig Kreaturhold større eller mindre Brændevinsbrænderi. I mere end en Menneskealder boede her og ejedes denne

Gaard af Brændevinsbrænder Lars Hansen. - Ved hans Død i 1901 overgik Gaarden til Mineralvandsfabrikant og Restauratør Rasmus Petersen, ifølge Skøde af 22. December 1902. - Han opfører da den nuværende Bygning og nedriver nogle af de gamle Udhuse, der var i Bindingsværk. I Stedet for lader han opføre en muret Bygning til Trykkeri for Fyns Venstreblad.

Ved Rasmus Petersens Død overgik Ejendommen til hans Datter, Fru Valborg Petersen Hyldekjær, som i 1935—36 udnytter den kostbare Grund ved at lade opføre en moderne Bygning i Filosofgangen.

Ejendommen Vestergade Nr. 68, yderst tilvenstre ses „Magelos“, nedrevet 1924.

Parti fra den gamle Gaard Vestergade Nr. 68, den midterste Bygning er bevaret, Resten er nedrevet i 1902.

REVISIONSFIRMAET Erik Hansen Nesler er grundlagt i Odense, antagelig i 1899 af den nuværende Indehaver. Gennem de svundne Aar er Firmaet støt og roligt vokset, og det indtager nu en fremskudt Stilling indenfor lignende Virksomheder. Hr. Hansen Nesler var en af vore første statsautoriserede Revisorer, idet han fik sin Bestalling den 8. December 1913. Samtidig udnævntes han til justitsministeriel regnskabskyndig Tillidsmand ved Tvangsakkorder. — Firmaet paatager sig alt indenfor

Den ene Arm af Odense Aa, hvor nu Filosofgangen ligger.
Partiet er fra Grunden, der horte under Vestergade Nr. 68.

klubs Interesser paa Fyn som Selskabets Enerepræsentant. I denne Egenskab udfærdiger han alle fornødne Dokumenter og Papirer, der er paakrævede ved Kørsel i Udlandet.

ERIK HANSEN NESLER, Revisor, er født den 11. Oktober 1873 i Vissingbjerg som Son af Væver Hans Hansen. Gift 1901 med Jenny Louise Hansen. Uddannet til Revisor hos Revisor Petersen.

Revision, Akkorder, Skattesager, Anlæg af Bogholderier efter forskellige Systemer samt i det hele taget Assistance ved Føringen af Bogholderier.

Foruden sin Ger-ning som Revisor varetager E. Hansen Nesler ogsaa Kongelig Dansk Automobil-

E. Hansen Nesler,
Revisor.

Vestergade i 1871.

DEN Del af Vestergade, der strækker sig fra Mageløs og Kongensgade ud mod Vesterbro, er den nyeste Del af Byens Hovedgade.

Som tidligere omtalt stod forhen den anden Vesterport her ved Mageløs, men senere flyttedes den ud til den Plads, hvor nu Søndergade løber ned mod Aaen. Denne Del af Vestergade er egentlig først efter Aarhundredeskiftet begyndt at tage Form af Forretningsgade. Nu i vor Tid flourer

Forretningslivet fuldt saa smukt og livligt her som i den gamle Del af Vestergade. Blandt de Forretninger, der siden Aarhundredeskiftet eller deromkring er opstaaet paa denne Del af Vestergade, skal vi paa de følgende Sider nævne forskellige. Paa Hjørnet af Kongensgade og Vestergade laa den kendte Tapet- og Rullegardinshandel, der var grundlagt af Vald. Thorstensen. Han ombyggede senere hele dette Hjørne.

DAMEFRISØRSALONEN i Vestergade Nr. 63 er etableret i 1930 af Fru Grost Poulsen. Fra 1927—30 drev Fruen en Salon i Dalum, og i 1928 ansattes Frk. Jagd Lauritzen som Elev. I 1932 overtog Frk. J. Lauritzen Salonen og har siden da drevet den videre.

VERA JAGD LAURITZEN er født den 29. December 1912 i Helsingør som Datter af Overofficiant Lauritzen. Salonen raader over 3 Lokaler, og dens Speciale er Haararbejde i Form af Frisering, Vand-ondulation og Permanentbehandling. Tillige gives der Skønhedspleje under mindre Former. Foruden Indehaveren er der en Assistent og en Elev paa Salonen.

VESTERGADE Nr. 65 er sikkert bygget omkring 1650. Den ejedes i 1672 af Rebslager Jens Andersen, hvis Enke, Karen Pedersdatter, derefter havde den. I 1743 blev Gaarden solgt til Bager Niels Lauritsen, der formindskede Ejendommen noget ved Salg til Amtsforvalter Baar. Efter Lauritsens Død i 1765 sælges Gaarden til Bager Peder Pedersen Holm, der ligeledes frasolgte noget af Ejendommen til nævnte Amtsforvalter. I 1769 afhændedes Ejendommen til Bager Hansen Hagendal, og i 1812 tilhørte den Købmand Anders Birkeros. Fra 1821 var den i B. Eberhardt Crones Eje, og i 1827 sælges den til Prokurator Carl Frederik Sophus Jørgensen, og i 1839 kommer den i den kendte Familie Sillos Besiddelse, hvorfra den overgaar til Isenkræmmer Nyborg.

Omend denne Del af Vestergade var noget forsømt og havde et daarligt Ry som Handelsgade, var der dog indtil ved Aarhundredeskiftet, ja, endog nogle Aar efter her paa denne Gade, der var brolagt, ikke mindre end 10 store Købmandsgaarde. Disse blev hver Lørdag søgt af Landboere og Torvebønder, og egentlig først efter at Nørre Broby-Nordvestbanen blev aabnet, forsvandt disse gamle Købmandsgaarde, og Vestergade fik Tid efter anden sit nuværende Præg. De gamle Bindingsværksgaarde erstattedes med Stenhuse, saaledes som vi ser dem i vor Tid.

EJENDOMMENE Vestergade 67—69 og 71 optages for Størstedelens Vedkommende af Firmaet Arthur Hansen, der driver Handel med Sengeudstyr, Manufaktur, Tæpper og Møbler. Dette Firma grundlagdes i Aaret 1909 under meget beskedne Former af Arthur Bernhardt Konstantin Hansen, der var født i 1884 og døde 1932. Han var gift med Anna Nielsen. Naar man tager i Betragtning, at denne Ende af Vestergade dengang var anset for en daarlig Handelsgade, maa det siges, at det var noget af et Vovestykke at aulægge en Forretning her, men Arthur Hansens Dygtighed og Energi medførte, at hans lille Handel voksede Aar efter Aar. Grundlæggerens Enke, Fru Anna Hansen, fører Forretningen videre, og hun har sikret sig dens Bestaaen ved Køb af Ejendommen Vestergade Nr. 67, medens de andre Ejendomme, hvori Forretningen har Lokaler, er paa andre

Arthur Hansen.

Arthur Hansens Forretning i 1909.

Arthur Hansens Forretning.

Hænder. Forretningen begyndte i sin Tid i Nr. 71.

Alle de tre nævnte Ejendomme er gamle og ret anselige Bygninger. Særlig smuk er Ejendommen Nr. 69, der helt bærer Præget af forrige Aarhundredes storborgerlige Tid. Den er ret Typen paa en fornem Patricierbygning, og selvom den nu er meget ombygget, saa ser man dog tydeligt i det øverste Stokværk det smukke Bygningsarbejde. Mulig har denne Gaard engang været blandt de faa adelige Gaarde, der laa her.

Grundlæggeren af dette nu saa landskendte Firma var født i Rudkøbing som Søn af Maskinmester Chr. Hansen. Ikke alene som Forretningsmanden var Arthur Hansen kendt, men ogsaa indenfor det offentlige Liv. Særlig indenfor den private Velgørenhed var hans Navn tit fremme.

Hans Hustru Anna Hansen er født i Aarhus som Datter af kgl. Vejer og Maaler Lauritz Nielsen.

SKRÆDERMESTER Mathias Mathiassens kendte Virksomhed paa Vestergade Nr. 67 er grundlagt den 1. Januar 1934 af Indehaveren. — Forretningen er allerede nu saa indarbejdet, at den er kendt ikke alene i Odense, men i store Dele af Fyn.

Virksomheden giver sig af med alt indenfor det finere Herreskræderi, og Indehaveren er kendt som en dygtig Fagmand, der udfører smukke Arbejder, der præges af det elegante Snit og den gode Pasform.

I Løbet af de faa Aar, Virksomheden har eksisteret, er den særlig blevet kendt for sine Ri-

Skrædermester Mathiassens Virksomhed.

debenklæder, der fremstilles til saavel Damer som Herrer. — Disse, der fremstilles saavel med som uden Skindbesætning, har vakt Glæde og Beundring for deres fortræffelige Pasform. — Alle Arbejder udføres udelukkende paa eget Værksted, og Firmaet fører til Stadighed et velassorteret Lager af smukke Stoffer. Virksomheden beskæftiger til Stadighed 7 Personer.

MATHIAS MATHIASSEN, Skrædermester, er født den 3. April 1899 i Holstebro og gift 1923 med Ella Hansen. Er uddannet ved Faget, blev Svend i 1918, arbejdede derefter forskellige Steder i Landet og kom til Odense i 1925.

EN anden odenseansk Manufakturhandler, vi i denne Forbindelse maa nævne, er Manufakturhandler Valdemar Nicolaj Lerche, der var født den 6. Maj 1865 i Slagelse og døde 23. Juli 1934. Han var Søn af Købmand Lerche fra Slagelse og blev gift 1901 med Octavia Sørensen, Datter af Forvalter Sørensen.

Valdemar Lerche etablerede sin egen Forretning i Vestergade Nr. 33 i 1895 i den Bygning, hvor Landmandsbanken senere flyttede ind. I 1910 flyttede han til Vestergade Nr. 51, der hvor nu Københavnerfirmaet „Mikado“ har til Huse. I 1929 afstod Lerche sin Forretning, men den er senere helt ophævet. Han deltog ikke meget i det offentlige Liv, men var som Købmand velagtet overalt i Odense og paa Fyn og havde skabt sig en stor og fast Kundekreds. I de sidste Aar var han svagelig og maatte derfor afstaa sin Forretning, som hans Efterfølger desværre ikke magtede at drive videre.

V. N. Lerche.

TANDLÆGE Fru Marie Rademacher begyndte sin Praksis i Odense i 1925 i Kongensgade og flyttede senere til Vestergade Nr. 76 og har siden da haft sine Konsultationslokaler her. Fruen hører saaledes til de ældre etablerede af Byens Tandlæger. Klini-

Tandlæge Fru Rademachers Klinik.

ken er ikke af stort Format, men den er fuldt moderne indrettet og udstyret med alle Tidens bedste mekaniske Hjælpemidler.

MARIE RADEMACHER, Tandlæge, er født den 21. September 1896 i Viuf i Vejle Amt som Datter af Proprietær Viggo Hansen og Hustru Kirstine, født Terp. Gift 1921 med Pianoforhandler Frits Holck Rademacher. Tog Tandlægeeksamen 1920, opholdt sig i Udlandet fra 1920—23, var Assistent i Danmark fra 1923—25, praktiserende Tandlæge i Odense siden 1925.

M. Rademacher,
Tandlæge.

N. Johansen Odense statskontrollerede Kødvarerfabrik
i ældre Tid.

ikke at sige Tilbagegang, og derfor saa han sig om efter en Virksomhed, der havde en Fremtid for sig. Sammen med sin Hustru begyndte han saa Viktualieforretningen paa Nørregade og oparbejdede denne saaledes, at han allerede Aaret efter maatte flytte til større og bedre egnede Lokaler, som han fandt i Fabrikant Stokkebye's Ejendom paa Vestergade Nr. 95. Efterhaanden blev disse Lokaler ogsaa for smaa, og Forretningen flyttedes nu til Pasteurs Ejendom paa Vestergade. Her paabegyndtes Forretning og Fabriksvirksomhed med saavel en gros som en detail Salg fra egen Slagteforretning og Pølsefabrik. — Helt let var det ikke for Indehaveren at komme i Gang, dels var han jo ikke faglært og dels saa Konkurrenterne ikke med blide Øjne paa „Karetmageren“ (som de kaldte ham). Ved flere Lejligheder blev det forsøgt at

slaa Virksomheden ned, og en enkelt Gang var det omtrent lykkedes, men da fik Hr. Johansen uventet Hjælp af en Ven og Kunde.

Som et Eksempel kan anføres, at Hr. Johansen, medens Forretningen havde til Huse i Pasteurs Ejendom, anskaffede eget Køretøj til Betjening af Forretningens Kunder, og ret naturligt vakte dette heller ikke Konkurrenternes blideste Følelser, thi saadan noget var ikke set før i Odense. I 1907 købte Johansen Ejendommen Vestergade Nr. 76, og i 1908 flyttede han sin Virksomhed hertil. I Aarenes Løb er der her foretaget store Udvidelser for at kunne følge med Udviklingen, og den sidste Udvidelse, der kostede ca. 50,000 Kr., foretoges i 1934. Paa Grunden staar nu en stor og moderne Fabrik med alle tekniske Hjælpemidler, her er eget Kølehus, Røgeri, Salteri o. s. v.

Fabrikken fremstiller nu alt indenfor Pølser samt Skinker, Leverpostej, Fileter, Spæk, Fedt, Okse- og Grisehakkekød og endvidere alle forskellige Konserves indenfor Branchen. Virksomhedens forskellige Produkter er anerkendte som

Interiør fra Fabrikken.

de bedste og fineste, idet der ved Tilvirkningen udelukkende anvendes de bedste Raavarer. Fabrikken er tildelt Guldmalje for Konserves og Sølvmedalje for Pølsevarer. Sidstnævnte tildelt paa Slagtermestrenes Udstilling i 1935, og Johansen fik hermed en fin Anerkendelse fra sine Kollegers Side.

Efterhaanden som Virksomheden voksede, gik den mere og mere over til en gros Virksomheden, og i 1913-14 opgav Indehaveren helt Detailhandelen. Den beskæftiger til Stadighed 16-17 Mennesker foruden Statskontrollen og Overdyrlægekontrollen, og Svigersønnen, Hr. Hugo Clausen, har i de sidste 5 Aar været dens Prokurist. — Fabrikkens Specialitet: „Wienerpølser“, er nu kendt og efterspurgt over hele Fyn og Øerne.

Varebilerne.

VIRKSOMHEDEN „EWETHO“ er grundlagt i 1935 af Finmekaniker E. W. Thomsen Holm. Den giver sig af med Handel af saavel nye som brugte Skrive- og Kontormaskiner samt Forhandling af alle forskellige Kontorartikler, som særlig Speciale udfører den Reparationer af Skrive- og Kontormaskiner af alle forskellige Systemer og Konstruktioner. — Firmaet har indført et meget virkningsfuldt og altomfattende Abonnementssystem med Hensyn til Tilsyn, Rensning m.m. af alle forskellige Kontormaskiner. — Virksomheden er endvidere Hovedreparationsafdeling for den kendte danske Skrivemaskine „Norden“. En Maskine, der udelukkende er fremstaaet og skabt paa dansk Initiativ, og som allerede har vundet stor Udbredelse her i Landet. Virksomheden beskæftiger til Stadighed 4 Mennesker og tæller allerede nu mange saavel offentlige som private Virksomheder som sine Kunder.

E. W. THOMSEN HOLM, Finmekaniker, er født 1. November 1899 i Hamborg af danske Forældre og gift med Estrid Madsen. Uddannet i Tyskland specielt indenfor Skrivemaskinebranchen, Svend 1917, dernæst berejst Tschekoslovakiet, Østrig og Ungarn og der yderligere uddannet sig indenfor Faget, har gennem flere Aar været knyttet til de mest kendte Virksomheder indenfor Branchen.

VIRKSOMHEDEN „Nitro-Kunst“, der er beliggende paa Vestergade Nr. 80, er et nyt Forrelagende og vistnok det eneste af sin Art her i Landet. Det er grundlagt den 16. Marts 1936 af

Ejendommen Vestergade Nr. 80.

Herrerne N. Jørgensen og S. C. Møller. — Efter sin Uddannelse indenfor Malerfaget har N. Jørgensen med stor Interesse kastet sig over Cellulosebehandlingens Teknik, idet han var og er af den Formening, at der paa dette Omraade var Felter, hvor der baseret paa det Kendskab, man allerede har gennem de indvundne Erfaringer, med Fordel maatte kunne gøres noget for yderligere at kunne udvikle denne Fremgangsmaade og derigennem maaske en Industri eller Virksomhed, der med Fremtiden for Øje kunde faa Betydning. — En stor Del af Tiden efter sin Uddannelse i Faget har Jørgensen tilbragt med at eksperimentere sig frem til de forskellige Maal, som han havde stillet sig, og da Virksomheden startedes, var det paa en solid Basis bygget paa mange Aars Erfaringer.

Virksomheden beskæftiger sig med Oxydering, Brunering samt Patinering af saa at sige alle forskellige Genstande saasom Lervarer, Træ, Metal, Keramik, Glas, Porcelæn m.m. Alle disse Ting kan ved en speciel Cellulosebehandling ved Hjælp af et Overtræk opnaa alle de forskellige Farver og Nuancer, som Køberne selv ønsker. Endvidere kan Billedskærerarbejder, Møbler og lignende behandles med overordentlig smukke Resultater. Hverken Sæbe, Soda eller lignende Midler har nogen som helst Indflydelse paa Overtrækket. Virksomheden arbejder over det ganske Land.

PEDER SILLS Hjemmebageri paa Vestergade Nr. 82 blev grundlagt i 1931 i Dronningensgade Nr. 66 af Bagermester E. W. Johansen, og Virksomheden paabegyndtes som Bageri med alt til Faget hørende. Allerede efter kort Tids Forløb øjnede Indehaveren Chancen ved at gaa over til Hjemmebageri og ved især at kaste sig over Bagning af Biscuit og Smaakager. Da Lokalerne efterhaanden blev for smaa, henflyttedes Virksomheden til sin nuværende Beliggenhed. I Løbet af den forholdsvis korte Tid er Hjemmebageriet oparbejdet til en betydelig Forretning, og dets Produkter er nu kendt ikke alene paa Fyn, men ogsaa i store Dele af Jylland.

Virksomheden fremstiller udelukkende alle Sorter Biscuit og Smaakager af de allerbedste Raaprodukter, og der handles udelukkende en gros. Alt fremstilles i eget Bageri, der er forsynet med alle moderne tekniske Hjælpemidler. Indehaveren, der assisteres af sin Hustru, beskæftiger 9 Personer i Virksomheden.

E. W. JOHANSEN, Fabrikant, er født d. 25. Februar 1900 i Roskilde og gift 1924 med Marie Rasmussen. Er uddannet i Bagerifaget, blev Svend 1919 og Mester 1922.

SMEDE- og Maskinværkstedet paa Vestergade Nr. 82, der indehaves af Smedemester F. Larsen, blev grundlagt i Aaret 1921 i Sct. Jørgensgade Nr. 50 af F. Larsen & Co., men i Løbet af et Aars Tid ophævedes Kompagniskabet, og Larsen blev Eneindehaver. Samme Aar flyttedes Virksomheden til sin nuværende Adresse. Lidt efter lidt lykkedes det Indehaveren at arbejde Forretningen op, saaledes at den nu er kendt i vide Kredse for sit solide og omhyggelige Arbejde.

Virksomheden udfører nu alt indenfor Smede- og Maskinbranchen, saasom: Elektro-Svejsning, Aluminium-Svejsning, alle Arter Jernkonstruktioner til Nybygninger samt Reparationer af enhver Art. Et særligt Speciale har Virksomheden dannet sig i Fremstilling af Markiser i alle Konstruktioner med mekanisk Optræk samt de nu saa moderne Markiser, der er indbygget i Skiltepartier. Gennem flere Aar har Virksomheden udført Svejsearbejder for flere af de odenseanske Firmaer. I Virksomheden beskæftiges 10 Personer.

F. LARSEN, Smedemester, er født den 16. Juni 1881 i København og gift 1916 med Jensine Pedersen. Er uddannet ved Faget, blev Svend 1899 og har i de efterfølgende 15 Aar berejst det meste af Verden for yderligere at uddanne sig indenfor Faget. Han var i flere Aar Revisor for Smedemesterlauget og i flere Aar Formand for „Det hvide Kors“.

FR. SCHEFFMANN'S kendte blandede Købmandshandel paa Vestergade Nr. 86 er grundlagt af Købmand Carl Christophersen, men Aaret, hvori den oprettedes, kendes ikke. I Ejendommen, hvor Forretningen oprettedes, havde der tidligere været drevet Garveri. Grundlæggeren af Forretningen afstod efter nogle Aars Forløb Virksomheden til Købmand I. P. Sørensen, og i 1897 overgik den til den nuværende Indehaver. Lige fra Starten har den været drevet som blandet Købmandshandel, men den var jo ved Oprettelsen af betydeligt mindre Format, end den nu er.

Med Dygtighed og frisk Initiativ tog Fr. Scheffmann fat indenfor det gamle Firma, og i Dag staar dette som et af de førende og vel nok det eneste specialiserede i denne Branche i Odense. Forskellige nødvendige Udvidelser har fundet Sted i Aarenes Løb, og Firmaets Handel omfatter nu alt indenfor den blandede Købmandshandel, saasom: Korn, Foderstoffer, Brændsel, Kolonial, Kalk, Material, Cement, Bygningsmaterialer, Frø, Kunstgødning m. m., men Firmaets Speciale er stadig Kolonial, Korn og Foderstoffer.

I Tidens Løb har de forskellige Ejendomme paa Grunden været underkastet Udvidelser, ligesom en Del af disse er opførte paa den nuværende Indehavers Initiativ. Den sidste store Ombygning og Udvidelse fandt Sted i 1924. Alle de forskellige Bygninger benyttes udelukkende af Firmaet og dets Indehaver.

Indehaveren tager stadig aktiv Del i Firmaet og dets Udvikling, og han er ikke alene kendt som en dygtig og besindig Købmand, men tillige som en human og omsorgsfuld Chef, hvem mange af Firmaets Funktionærer har tjent gennem lange Tider. Saaledes har Hr. Prokurist Jørgensen været knyttet til Firmaet i de sidste 30 Aar og Gaardskarlen i de sidste 27—28 Aar, Disponent Lung i Kolonialafdelingen har været her i ca. 15 Aar og de fleste af de faste Arbejdere har været her i over 15 à 20 Aar. Sønnen, Kaj Scheffmann, der ogsaa er merkantilt uddannet, har siden 1925 været knyttet til Firmaet og er nu dettes betroede Rejsende. — I den Tid, den nuværende Indehaver har ejet Virksomheden, er der bygget Garager og indrettet Benzintank, hvorfra der forhandles D. D. P. A.s Produkter.

Ved Overtagelsen af Virksomheden beskæftigede denne 3 Mand, men nu tæller Personalet 18—20 Personer.

FR. SCHEFFMANN, Købmand, er født 1869 og udlært indenfor Faget i Nakskov. Han er Næstformand og Kasserer i Odense Handelsstandsforening, Medlem af Odense Byraad og Formand i Kanaludvalget.

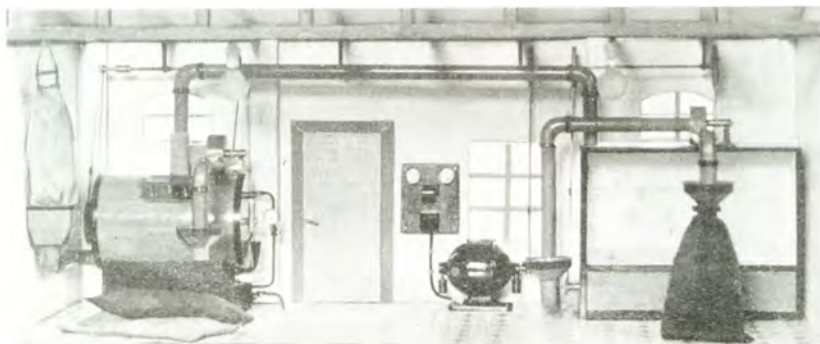
Den nuværende Forretning.

Arbejder udførte af Firmaet G. Bech og Søn.

FIRMAET G. Bech og Søn paa Vestergade Nr. 90 er grundlagt i 1924 i Ryttergade, men flyttede i 1931 til de nuværende Lokaler. Firmaet udfører alle Metalarbejder og finmekaniske Arbejder til Reklamebrug samt Installationsarbejder. Det fremstiller Butiksmontering, saasom: Stativer, Dekorationsgenstande landtekniske Apparater, Frisérapparater m. m.

Fjerrenseri udført af Firmaet G. Bech og Søn.

Alle Fremstillinger udføres efter egne Tegninger og Konstruktioner, og i Tidens Løb er Firmaet bleven Leverandør til mange offentlige og private Virksomheder Landet over. Det paatager sig endvidere; Reparation af alle finmekaniske Apparater, Ure, fysiske Instrumenter, elektriske Motorer af alle Konstruktioner, Dynamoer m. m.

En stor Del af de forskellige Miniatur-Fjerrenserier, der findes hos Manufakturhandlere Landet over, er fremstillede paa Firmaets Værksted.

DET kendte Blikkenslagerfirma Jørgen Niensens Eftf., der nu indehaves af Orla Egetoft og er beliggende paa Vestergade Nr. 93, er oprindeligt grundlagt i 1884 af Blikkenslagermester Anthon Wassielieffsky. — Firmaet grundlagdes i Ejendommen Vestergade Nr. 84, der ejedes af Grundlæggerens Fader, men ved dennes Død overgik til Sønnen. I Aaret 1919 blev Virksomheden, der da bestod af Forretning og Værksted, overtaget af Mestersvenden Jørgen Nielsen, der havde været ansat i Firmaet i 26 Aar. — Kort efter Overtagelsen flyttedes Virksomheden til Vestergade Nr. 98, og Butikshandelen nedlagdes. Allerede i 1923 flyttedes Værkstedet til de nuværende Lokaler, og i 1935 købte Orla Egetoft det.

Gennem de mange Aar, Virksomheden har eksisteret, har den ret naturligt udført et betydeligt Antal Arbejder. Blandt de større og mest kendte kan fremhæves: Reparationer ved Tækning (Kobber) af den store Toldkammerbygning paa Østre Stationsvej,

Sct. Knuds Kirke, Posthuset samt mange Kirker paa Landet, saasom: Skovby Kirke ved Bogense, Bjerreby Kirke paa Taasinge, Glorup Kapel paa Fyn, Ravnebjerg Kirke ved Odense. Alle de nævnte Kirker er kobbertækkede af Firmaet. — Endvidere har Firmaet gennem flere Aar arbejdet for nu afdøde kgl. Bygningsinspektør Vilhelm Petersen og udført Arbejdet paa mange Boligforeningshuse.

Jørgen Nielsen, hvis Navn Firmaet stadig bærer, er siden 1920 Næstformand og Kasserer for Foreningen af Blikkenslagere, Kobbersmede og Skifferdækkere i Odense, var Medstifter af og er stadig Næstformand for Foreningen „De gamle Drengene fra Jernbanegades Skole“.

ORLA EGETOFT, Blikkenslagermester, er født den 25. Februar 1902 og udlært i 1920 hos Jørgen Nielsen, fortsatte derefter sin Uddannelse hos andre Virksomheder i samme Branche.

CHARCUTERIVIRKSOMHEDEN paa Vestergade Nr. 96, der nu drives under Firma-navnet „Ramhøjs Eftf. Martinus Niensens Enke“, er grundlagt af Fru Ramhøj. Begyndelsen blev gjort paa Vesterbro Nr. 27, hvor der i Aaret 1900 startedes med Udsalg fra Odense Eksportslagteri. — Virksomheden flyttedes senere til Vesterbro Nr. 23, og 5 Aar efter til Nr. 40. Her blev den i 2 Aar, og efter i nogen Tid at have haft til Huse i Nr. 42, flyttedes den i 1911 til sin nuværende Adresse. Den 1. Maj 1917 overtoges Forretningen af Fru Ramhøjs Svigersøn, Martinus Nielsen, der sammen med sin Hustru med stor Dygtighed førte Forretningen frem til det, den blev. Nielsen var slagteri-

uddannet, og han havde virket ved Silkeborg Slagteri som Bogholder fra 1908—12 og ved Horsens Slagteri fra 1913—15. — I 1930 afgik Martinus Nielsen ved Døden, og hans Hustru førte Forretningen videre.

Forretningen, der fremtræder med en smuk Facade, fører alt indenfor Charcuteri-branchen. — En Del af Varene saasom: Salater, Leverpostej, Medisterpølse m. m. fremstilles af Indehaveren selv. Virksomheden har stadig Udsalg fra Eksportslagteriet, hvorfra der forhandles Røgvare, Flæsk, Mørbrad m. m. Forretningen fører udelukkende første Klasses Varer, og foruden nævnte fører den Konserves og Smørrebrød.

Fru Martinus Nielsen, der er barnefødt i Odense, er uddannet i Branchen paa Eksportslagteriet i Odense og har derefter været knyttet til Silkeborg Andelsslagteri og Horsens Slagteri.

Ramhøjs Charcuterivirksomhed.

SPREDT om i Odense paa Byens mest befærdede Gader finder man i vor Tid tre meget store Skotøjsforretninger, der alle i sin Tid er etableret af Skotøjshandler Johannes Martinus Mogensen, der er født den 23. December 1875 i Løsning som Søn af Husmand S. K. Mogensen og gift 1919 med Ingeborg Petersen.

J. M. Mogensen kom i Skomagerlære i Horsens i 1890 og etablerede sig første Gang som Skotøjshandler i denne By i 1896 og drev denne Forretning i flere Aar. I de paafølgende Aar etablerede han flere store Skotøjsforretninger i forskellige jydse Byer, hvorefter han i 1922 flyttede til Odense og startede Skotøjs-
huset i Smedestræde Nr. 2, hvilken Forretning han afhændede i 1925, hvorefter Mogensen købte Ejendommen St. Annegade Nr. 4, ombyggede den og etablerede Skotøjsforretningen „St. Anne“, som senere solgtes til den nuværende Indehaver, S. Abrahamsen. Mogensen købte derpaa Ejendommen Vestergade Nr. 93, ombyggede ligeledes denne og etablerede i 1929 her Skotøjsforretningen „Centrum“, som i 1933 solgtes til Skotøjshandler Ove Petersen. I 1932 etablerede Mogensen Skotøjslageret i sin Datters Ejendom Nørregade Nr. 68, hvilken Forretning han driver endnu.

J. M. Mogensen,
Skotøjshandler.

Mange store Ejendomme har gennem Aarene været i Skotøjshandler Mogensens Besiddelse, er blevet ombyggede og atter afhændede.

Fru Leideckers Salon.

styret med alle nyeste Apparater, der er nødvendige indenfor Faget. — Her udføres Haararbejde, baade af langt og kort Haar, Haarfarvning, Tonebad og Manicure, og som Specialitet Klipping og Permanentkrølning.

FRU Helga Leideckers Damerfrisørsalon paa Vestergade Nr. 91 første Sal er en af Byens ældste indenfor Branchen.

Fru Leidecker er født 1891 i Odense, hvor hun lærte Damerfrisørfaget og aabnede i 1912 sin egen Salon paa Langelinie Nr. 16. I 1932 flyttede Fruen til Vestergade Nr. 91, og i 1935 lod hun Salonen modernisere. Virksomheden raader her over en stor, lys og luftig Salon og et særskilt Lokale, hvor Haarvask foregaar. Salonen er ud-

OGSAA den Del af Vestergade, der strækker sig fra Kongensgade og ud til Vesterbro, har flere gamle smukke Gaarde og Bygninger. Vi har tidligere beskrevet enkelte af disse og de Virksomheder, der i vor Tid har til Huse i disse. Vi skal nu kortelig omtale Ejendommen Vestergade Nr. 95, der er en typisk gammel Patriciergaard, der endnu i vor Tid helt bærer Præget af de mere velhavende Borgeres Bygge- og Boligforhold i svundne Tider.

Ejendommen Vestergade 95 ejes nu af Fru Stokkebye, der er Enke efter den kendte fynske Tobaksfabrikant Erik Peder Stokkebye. Han var født den 20. Oktober 1851 som Søn af Møller Erik Stokkebye fra Rolfsted Mølle ved Langeskov og gift 1885 med Johanne Katrine Voss. Han døde 1928. Stokkebyes Fabrik grundlagdes i

Hjørnet af Vestergade og Søndergade i 1860.

Ramsherred, men flyttedes i 1893 til Vestergade Nr. 95, der købtes af Boet efter Bierfreund. Til Ejendommen hørte der en ret anselig Grund. Gennem Tiderne har der været mange forskellige Beboere i denne Gaard. I en længere Periode benyttedes første Salen som Lokaler for Officersforeningen. Først i den nyere Tid er Bygningens Stueetage omdannet til Forretningslokaler.

Vestergade Nr. 95.

DEN kendte Piano- og Instrumentmager-virksomhed paa Vestergade Nr. 92 er oprindelig grundlagt som en Filial af Firmaet Herm. N. Petersen & Søn. Oprettelsen skete i 1911, og Frederik von Wieding ansattes som Bestyrer. — Forretningen havde først til Huse i Kongensgade Nr. 31B, men flyttedes i 1922 til sin nuværende Adresse. Allerede i 1917 havde Firmaet erhvervet Ejendommen Vestergade 92. Denne solgtes, og Pianohandler Frederik von Wieding overtog Virksomheden i 1930. — Igennem de svundne Aar har Indehaveren oparbejdet en betydelig Virksomhed, der nu er kendt over det meste Fyn.

Firmaet forhandler Musikinstrumenter og fortrinsvis Flygler, Pianoer og Orgler, saavel nye og brugte, og det har i flere Aar forhandlet Andreas Christensens kendte Instrumenter. Indehaveren assisteres af sin Søn. Til Firmaet er der endvidere knyttet et Værksted for enhver Reparation indenfor Branchen samt Restaurering af ældre

Frederik von Wiedings Forretning.

antikke Instrumenter, Polering, Stemning m. m.

FREDERIK von WIEDING, Instrumentmager, er født den 3. November 1875 i Hannover og er gift 1903 med Kirstine Christensen fra Ove pr. Hobro. Han er specielt uddannet i Instrumentbranchen i Tyskland, kom i 1900 til Danmark og var fra 1903 knyttet til det kendte københavnske Firma Herm. N. Petersen & Son.

FRØKEN Petrine Hansens Salon for Pelskonfektion, beliggende Vestergade Nr. 96, er etableret i 1930.

Petrine Hansen er født 1873 i Ubberup paa Fyn og har i de sidste 50 Aar været knyttet til Faget. Hun lærte Faget i København og har beklædt ledende Stillinger indenfor dette baa- de i Norge og Sverrig. I 1895 etablerede hun egen Modehandel i Svendborg, men solgte denne i 1900, var derefter i Udlandet, og fra 1910 ledede Frk. Hansen Modeafdelingen i et Firma i Tønder. Derefter oprettede hun en Mode- og Pelsvarehandel i Berlin og havde denne, indtil

Interior af Petrine Hansens Salon for Pelsværk.

hun etablerede sig i Odense. Hendes nye Salon paa første Sal Vestergade 96 bærer Præg af Fagmandens Kendskab og gode Smag.

Anders Varn,
statsaut. Revisor,
cand. phil.

STATSAUTORISERET Revisor Anders Varns Revisionsvirksomhed, der er beliggende paa Vestergade Nr. 101, hører til Byens yngste og nyeste indenfor denne Branche, idet den er grundlagt d. 1. Januar 1936. Grundlæggeren, der har faaet en grundig og altomspændende Uddannelse indenfor dette specielle Felt, beskæftiger sig i sin Virksomhed med alt indenfor Revisionsbranchen, saavel for By som for Land og varetager Interesser for Fabrikker, Handelsvirksomheder, Banker, Landbrugsbedrifter m. v. Iøvrigt paatager Virksomheden sig Bogføring og Bogholderianlæg, Akkord-, Likvidations- og Dødsboopgørelser, Skatte- og Retssager samt kritisk Revision af enhver Art m. v.

ANDERS VARN, statsautoriseret Revisor, er født d. 1. Maj 1903 i Tandrup Sogn og Student fra Odense Katedralskole. Gift 1932 med Ella Dideriksen.

FIRMAET Brdr. Foltmar samt Fabriken Sparasan blev begge grundlagt den 17. September 1926 i samme Ejendom. Det var paa den Tid, da Apoteket Ørnen, der nu ligger paa Hjørnet af Panthonsgade ejedes af Grundlæggerens Fader og havde til Huse Vestergade 104.

Firmaet Brdr. Foltmars Start fandt Sted under Medvirkning af det kendte tyske Firma Curt Georgi, Leipzig, idet der dannedes et Aktieselskab paa Kr. 10,000 med lige stor dansk og tysk Kapital. Firmaet gik meget hurtigt frem, og i 1928 købte Brødrene Ove og Poul Foltmar de tyske Aktier, hvorefter Firmaet gik over til Brdr. Foltmar, og Virksomheden kom til at bære Brødrenes Navn. Den 1. Juni 1932 udtraadte Hr. Ove Foltmar af Firmaet og overtog Datterselskabet Seerup & Hamburgers Efft., Gl. Kongevej 131, København.

Fabrikant Poul Foltmar er nu Eneindehaver af begge de nævnte Firmaer, og medens Fabriken Sparasan udelukkende arbejder med de forskellige Artikler til Herre- og Damefrisørsaloner, fremstiller Brdr. Foltmar Essenser og Parfumeolier, ligesom de sælger ætheriske Olier, kunstige Lugtestoffer samt Anilin-Farver. — Afsætningen sker til Fabrikanter indenfor Sukkervarer- og Sæbebranchen samt til Kolonialgrossister, Apotekere, Materialister, Lysbadeanstalter samt Tobaksfabriker. Virksomheden beskæftiger til Stadighed 7 Personer og hører til de førende indenfor Branchen. — Iaar er Firmaet flyttet til nye Lokaler i Kongensgade Nr. 76, hvorfra ovenstaaende Interiør af Lageret er fra.

Interiør af Lageret.

ET af de mest kendte Pensionater i Odense er sikkert Fru Musse Knudsens, der ligger paa Vestergade Nr. 80. Det blev oprindeligt oprettet i 1927 i Albanigade Nr. 11, men flyttedes ganske faa Aar efter til Vestergade Nr. 100. Her havde det til Huse

Fru Musse Knudsens Villa,
Langelinie Nr. 8.

Spisesalen i Fru Musse Knudsens Pensionat,
Vestergade Nr. 80.

i 5 Aar, indtil Fru Knudsen i 1933 købte Villaen paa Langelinie Nr. 8, hvortil Pensionatet da flyttedes. Efter 2 Aars Forløb flyttede Fruen atter sin Virksomhed tilbage til Byens Centrum, hvor den stadig ligger. Pensionatet paa Vestergade Nr. 80 raader over store rummelige Lokaler, en stor Spisesal og to særdeles udmærkede Opholdsstuer, der staar aabne for Pensionærerne. — I Villaen paa Langelinie er der stadig Pensionat med Udlejning af Værelser. Her ligger ligeledes Fruens private Lejlighed. Fra 1924—27 drev Fruen Pensionat i Silkeborg.

KONGENSGADE, der strækker sig fra Toldboden og den ret ny anlagte Rugaardsvej ned til Vestergade, er anlagt i Midten af det 19. Aarhundrede. Kammerraad Hillerup, der maa anses for denne Gades Skaber, fremkom i Aaret 1847 med Planer om Gadens Anlæggelse. Det var et efter Datidens Forhold ganske imponerende Gadeprojekt, thi det drejede sig om ikke mindre end 7 Tdr. Land, hvilket Areal Kammerraaden købte. Herpaa laa de to Gaarde, der grænsede ned til Vestergade, og hvis Haver gik helt ned til Vindegade. Forresten var der ogsaa Huse i Vindegade, hvis Haver gik ned til den nuværende Kongensgade.

Da disse Planer fremkom, laa Banegaarden nærmere ved Kongensgade, og det var ret naturligt at trække de rejsende gennem den nye Gade og ned til Byens Centrum. Paa den Tid, da Projektet om Kongensgades Anlæggelse var fremme, sad Prokurator S. Hansen som Formand for Borgerrepræsentationen, men Gaden blev ikke ført igennem i hans Embedstid trods det, at han var stærkt interesseret i Planen. Krigen i 1848—50 satte en Bremse paa Gadens Anlæggelse, og først efter Krigen tog man for Alvor fat paa Anlæggelsen. Nu opstod den ene Bygning efter den anden, og Gaden dannedes. Vi vil paa de kommende Sider beskrive enkelte af disse Bygninger og forsøge at finde lidt frem om disses tidligere Beboere saavel som om de Borgere, der nu i vor Tid sidder som Ejere eller Lejere og driver deres Virksomhed her i denne, den første egentlige suorlige Gade i Byen.

EJENDOMMENE Vestergade Nr. 61 og Nr. 63 danner nu Hjørneejendommene til Kongensgade. Da denne Gade anlagdes, blev de to Gaarde, der laa mellem 61 og 63, nedrevne. I det 18. Aarhundrede boede Amtsforvalter, Etatsraad Baar, i en af de nævnte Gaarde, medens der i den anden var Gæstgiveri. Disse Gaarde har antageligvis i den Tid været de yderste Huse paa Vestergade. I 1747 skal H. Bille have

opført sin Gaard paa Vestergade Nr. 63. — Senere flyttede han Gæstgiveriet over paa den modsatte Side af Vestergade og kaldte det for „Billes Hotel“. Til begge de omtalte Gaarde hørte der store Haver, der strakte sig helt ned til Vindegade, og det meste af det nuværende Kongensgade samt Grønnegade er anlagte paa disse Jorder. Opførelsen af Vestergade Nr. 63 paa-begyndtes i 1858, men Bygning-

Hjørnet af Kongensgade og Vestergade i Aaret 1925.

Vestergade 85 : Hjørnet N 3003
262

gen laa en Tid halvfærdig hen grundet paa Krigen. Ejendommen var oprindelig i to Etager med Kælder og rummede tre Forretninger. — Den ejedes i en Aarrække af Isenkræmmer Staucke, der i 1918 solgte den til Tapethandler Valdemar Thorstensen, der døde i 1925. Hans Enke, Amalie Thorstensen, født Jensen, ejer endnu Ejendommen.

Valdemar Thorstensen etablerede Forretning i Odense paa Vestergade Nr. 54 i Aaret 1896, men flyttede i 1918 til Nr. 63. I Aaret 1925 lod han Bygningen ombygge og gøre en Etage højere. Den gamle Kælder, der tidligere var benyttet af Vinfirmaet N. C. Rasmussen, blev borttaget, og Stueetagen kom i Plan med Gaden, og der indrettedes her 5 Forretninger. Da Thorstensen døde samme Aar, ophævedes hans Forretning, og i de efterfølgende Aar husede Lokalerne forskellige Virksomheder. I 1929

aabnedes her en Specialforretning for Kjoler og Konfektion, der begyndte meget beskedent, men senere udvidedes betydeligt, og 1. Salen inddrog som Kjole- og Konfektionsafdeling, medens Stueetagen benyttedes til Udstilling og Ekspeditionslokale. I Aaret 1935 solgtes Forretningen til den nuværende Indehaver Jens Fabricius Frederiksen, der er født den 30. September 1892 paa Samsø som Søn af Købmand Frederiksen og Hustru Kristine, født Fabricius. — Gift 1919 med Rigmor Rasmussen. Han har faaet sin merkan-

tile Uddannelse hos forskellige Firmaer og var i 15 Aar Afdelingschef hos det kendte lolland-falsterske Firma Middelboe-Outzen, var derefter 2 Aar som Afdelingschef i et Firma i Silkeborg. Forretningen, der er meget smukt monteret, fører kun Kjoler og Overstykker. Den er udstyret med hyggelige Prøveværelser og store Lokaler til Systuer.

Hjørnet af Kongensgade og Vestergade i Aaret 1926.

Fabricius' Kjole- og Konfektionshandel paa Vestergade Nr. 63.

Kongensgade i 1899.

Kongensgade Nr. 2 i vor Tid.

EJENDOMMEN Kongensgade Nr. 2 er en af de første Bygninger, der opførtes i denne Gade. Den er bygget i Aarene 1848—50 og var oprindeligt kun indrettet til privat Beboelse. I sin Tid ejedes den af Væver Buchakker, der i 1885 solgte den til Drejermester Hans Peder Kristiansen, der flyttede sit Værksted og sin Forretning fra Kongensgade Nr. 6 og hertil.

Hans Peder Kristiansen var født 1851 og giftede sig 1879 med Margrethe Hansen. Han etablerede sig i 1878 som Drejermester i Odense.

I Aaret 1910 indtraadte Sønnen Johannes Kristiansen i Forretningen, og han fører den videre under Firmanavnet „H. P. Kristiansen og Søn“. Han er udlært i Drejerfaget og videre uddannet i Udlandet. Firmaet forarbejder og forhandler stadig saavel store Piber som Shagpiber, Paraplyer og Stokke, og foruden nævnte Kunstdrejerartikler tillige Elfenben og navnlig Ravsmykker, der i den sidste Tid er meget moderne og efterspurgte, og som ligeledes fremstilles paa Bestilling efter Ønske og Tegning.

I Ejendommen findes foruden nævnte en Forretning til. Begge disse Forretninger er indrettet, da H. P. Kristiansen købte Ejendommen og lod den ombygge. De andre Etager er udlejede til Forretningsforetagender.

EN af Odenses største og smukkeste Forretninger i Parfume-Branchen „Parfumerie Gerda Rasmussen“ i Kongensgade Nr. 4 er grundlagt af den nuværende Indehaver, Fru Gerda Rulffs, i Aaret 1921. Gennem Aarene har Fruen indarbejdet og oparbejdet sin Forretning, saaledes at denne nu er en af Byens førende i denne Branche. Gennem Udvidelser og Moderniseringer har Indehaveren skabt en Ramme om sin Virksomhed, der ikke alene særpræger denne, men tillige vidner om Fruens personlige Smag. Forretningen kan nu glæde sig ved en fast og stadig stigende Kundekreds,

Parfumerie Gerda Rasmussen.

der hyppigt lytter til Indehaverens Raad, naar den foretager sine Indkøb. I Forretningen fører Fruen altid et smukt og righoldigt Lager af Parfumer, Sæber samt Toilet- og Sygeplejeartikler. Forretningens Speciale er alle Sorter Parfumer fra de førende inden- og udenlandske Fabriker. Fru Gerda Rulffs har i sin Forretning en virksom Støtte i sin Søster Fru Betty Thomsen, der har været knyttet til Forretningen siden dens Oprettelse.

DET gamle Rugbrødsbageri i Kongensgade Nr. 8, der nu indehaves af Bagermester P. M. Hansen, blev grundlagt den 21. Novbr. 1849, men hvem Grundlæggeren var vides ikke. Sikker er det imidlertid, at det var en Bagermester, der fik særlig Bevilling til at bage Rugbrød og drive Handel med disse. — Virksomheden blev grundlagt paa samme Sted, hvor den stadig har til Huse, og saa vidt man kan se, staar den gamle Bageovn endnu uforandret fra Grundlæggerens Tid. —

Den gamle Bagerforretnings Facade.

Forinden Rugbrødet i hine Tider maatte komme i Handelen, skulde det sendes til Kongen for at blive godkendt til Menneskeføde. To af de Bagermestre, der i tidligste Tid havde haft Bageriet, blev efter faa Aars Forløb Brændevinsbrændere.

I 1886 overtoges Virksomheden af Bagermester Rasmus Hansen, der købte den af Bagermester Christensen, efter at denne havde haft den i 14 Aar. Samtidig med, at Rasmus Hansen købte Bageriet, overtog han ogsaa Ejendommen, der siden da er forbleven i Slægtens Eje, idet den nu ejes af Sønnen Gustav Marius Hansen.

Det er fastslaaet, at Virksomheden fik den første Rugbrødsbevilling, der er givet i Odense By, og at den var den første, der paa Bagermester Rasmus Hansens Initiativ paabegyndte Fremstillingen af Grahams- og Glutenbrød, der udbredtes over hele Danmark, anerkendt af talrige Læger og anbefalet af Alfred Jørgensens gæringsfysiologiske Laboratorium. I tidligere Tid fik store Dele af de skandinaviske Lande de forskellige Sundheds- og Diætbrød fra dette Bageri. — Butiksvinduerne, som Bagermester Hansen lod indrette i 1895 i sin Forretning, der dengang havde Facade til Kongensgade, var de første i den Art i Odense.

Den nuværende Indehaver, Bagermester P. M. Hansen, overtog Virksomheden den 16. November 1916 og driver den fortsat videre. Foruden Rugbrød fremstilles der ogsaa Sigte- og Franskbrød, og som Speciale bages der stadig Grahams-, Syge- og Diætbrød til mange offentlige og private Institutioner og Personer.

P. M. HANSEN, Bagermester, er født d. 3. Juni 1887 i Nykøbing paa Mors og gift 1922 med Ida Jacobsen. Blev Svend 1914.

EN Virksomhed, der ikke mere eksisterer, men som dog bør omtales i dette Værk, er Niels Hansens Snedker- og Møbelvirksomhed, der i sin

Ejendommen Kongensgade Nr. 8.

Tid laa i Kongensgade. Niels Hansen var født i 1858 og blev i 1889 gift med Rosa Aschenbrenner. I 1882 begyndte han sin Virksomhed i Kongensgade Nr. 18, og allerede samme Aar købte han Ejendommen, som han i 1906 lod ombygge, saaledes at den fik den Skikkelse, den har den Dag i Dag. I 1885 købte han Ejendommen Kongensgade Nr. 17, hvortil han flyttede sin Forretning. Denne Ejendom lod han ligeledes ombygge. Den var omkring 1880erne udstyret med høj Trappe udvendig paa Facaden, og som de øvrige daværende Ejendomme havde den Kælder og høj Stue. I Kælderen laa Ejendommens Forretninger. Begge de nævnte Ejendomme ejes nu af Niels Hansens Enke. I den ene Ejendom bor nu Søderlunds Manufakturhandel, og i den anden ligger Konfektionsfirmaet Daugaard. Efter Snedkermester Hansens Død overgik Møbelforretningen til Sønnen, Poul Herbert Hansen, der dog ret snart ophævede denne, da hans Interesser laa paa andre Omraader. Begge Bygninger, der er opførte omkring Aaret 1850, i den Periode da Kongensgade grundlagdes, er uden egentlige historiske Minder.

EJENDOMMEN Kongensgade Nr. 23 og den tidligere Ejendom Nr. 25 er begge opførte af Malermester Jacob Sørensen, der i Midten af 1850erne var en ret betydelig Bygmester i Odense og byggede flere Ejendomme i Kongensgade. Efter hans Død overgik Ejendommene til hans Søn, Severin Sørensen, men i 1929, da Slotsgade førtes igennem til Kongensgade, blev Nr. 25 nedrevet. Slotsgade løber paa et Stykke over den ældgamle saakaldte „Rosenbækken“, og da Gaden var ført igennem, fik den Navnet „Over-Bækken“. Dette slog imidlertid ikke rigtig an, og man døbte den da Slotsgade, hvilket var ret naturligt, da den er en Forlængelse af den gamle Slotsgade.

I Ejendommen Kongensgade Nr. 23 ligger Marius Andersens Trikotageforretning.

Denne er startet i 1909 i den nu nedrevne Ejendom Nr. 25. — Forretningen blev i de to første Aar væsentlig passet af Marius Andersens Hustru Else, født Storm, idet Marius Andersen dengang var Væver paa Mogensen og Dessaus Væverier i Odense. Efter to Aars Forløb kunde han imidlertid opgive Væveriet og blive hjemme i Forretningen.

Tidligere nævnte Malermester Sørensen døde i 1919, og af hans Dødsbo købte Trikotagehandler Marius Andersen Ejendommen Kongensgade Nr. 23, og dertil flyttede han sin Forretning i Aaret 1923.

Dengang var der ikke andre Forretninger i Bygningen, idet en Del af Facaden optoges af den store Indkørselsport til Gaarden.

Imidlertid blev Ejendommen Nr. 25 nedrevet, og Trikotagehandler Andersens Ejendom blev pludselig en Hjørneejendom.

Efter Samraad med Arkitekt Eriksen i Odense paabegyndtes nu en meget omfangsrig Ombygning af den gamle Ejendom Nr. 23. Der indrettedes en Hjørnebutik, som Marius Andersen selv

Kongensgade Nr. 25,
der blev nedrevet i 1929.

fik, 2 andre Butikker mod Slots-gade og en mod Kongensgade.

Marius Andersens Forretning har nu 3 store Udstillingsvinduer og indbygget Butiksindgang.

I 1933 døde Fru Andersen, der ved sit Arbejde har haft en meget stor Andel i Forretningens Fremgang. — Denne beskæftiger nu 7 à 8 Ekspeditricer, og Marius Andersen bistaaes nu i den daglige Ledelse af sin Svigersøn, H. J. Storm Jensen.

Marius Andersens Ejendom efter Ombygningen i 1929.

SOM ovenfor omtalt blev Ejendommen Kongensgade Nr. 23 ombygget i 1929, og der opstod ved den Lejlighed to nye Butikker ud mod Kongensgade. Den ene indrettedes paa det Sted, hvor der før var Portindkørsel, og i dette Lokale etablerede Arvid Madsen i 1929 sin Sølv- og Guldsmedeforretning.

Arvid Gjerring Madsen er født den 10. Oktober 1903 som Søn af Forretningsfører Mads Peder Madsen og Hustru Elisabeth, født Gjerring. Han stod i Lære i Nykøbing F. og var derefter ansat hos forskellige Guldsmede, dels i Jylland og dels paa Sjælland. Efter at have opholdt sig nogle Aar i Paris kom han til Odense for at etablere sig. Hans Forretning var den første Guldsmedeforretning i Odense, der lod sine Udstillingsvinduer indrette med Udstillingsplads i Bordhøjde, saaledes at de udstillede Varer kom direkte ind paa Beskueren.

Arvid Madsens Forretning.

THORA HANSENS Broderiforretning og Tegnestue er oprettet i 1876 og havde da til Huse i Kongensgade Nr. 23 akkurat paa samme Sted, hvor den ligger i Dag. Virksomheden grundlagdes af Bine Nissen, der i 1909 flyttede Forretningen til Førstesalen i Kongensgade Nr. 19. Hun døde i 1910, og Frøken Marie Pedersen, der havde været knyttet til Forretningen siden dens Oprettelse, overtog denne. I 1904 blev Frk. Thora Hansen ansat i Virksomheden, og i 1929 overtog hun den. Hun flyttede For-

retningen tilbage til Kongensgade Nr. 23 i den ombyggede Ejendom, og Forretningen var nu paa samme Sted, som da den startedes. Indehaverens Søster, Mary Knudsen, er Medindehaver af Forretningen og har siden 1909 været knyttet til denne. Indehaverne er Døtre af Skomagermester Hans Peder Hansen og Hustru Sofie. Denne Broderiforretning var saaledes fra første Færd i det Lokale, hvor M. Andersen nu har sin Tricotageforretning.

Frk. Thora Hansens Broderiforretning.

Viktualieforretningen „Phonix“.

VIKTUALIEFORRETNINGEN „Phønix“ beliggende Kongensgade Nr. 22 er grundlagt omkring 1925 af Fru Jespersen, der i 1930 solgte Virksomheden til den nuværende Indehaver, C. A. Jørgensen. — Sammen med sin Hustru har denne oparbejdet Forretningen saaledes, at denne nu er kendt i vide Kredse i Odense By. De fleste af de Varer, der forhandles i Butikken, tilberedes hjemme under Fruens Tilsyn, og der anvendes udelukkende første Klasses Varer i Virksomheden. Løftfordærlige Varer fremstilles flere Gange daglig. Virksomhedens Specialitet er Smørrebrød og især det fine Selskabssmørrebrød, der paa Bestilling efterhaanden i stadig stigende Grad leveres til mange Hjem, ikke alene i Odense, men ogsaa i Byens Periferi.

C. A. JØRGENSEN, der er født den 24. Februar 1897, beskæftiger 7 Mennesker i sin Virksomhed.

ODENSE Plisséforretning beliggende Kongensgade Nr. 26 paa første Sal er grundlagt i 1927 af Frk. Laura Rasmussen, der den 15. November 1931 afstod den til nuværende Indehaver, P. Hartmann Pedersen. Under den nuværende Indehavers Ledelse er Forretningen betydelig udvidet, og den hører nu til en af de kendteste i Branchen i Odense By. Virksomheden udfører alt i Hulsøm, Plissé, Maskinbroderi, Stofknapper, Knaphuller, Zigzag-Kastesyning m. m. Den leverer saavel til private som til Virksomheder og har ikke faa Kunder blandt Manufakturhandlere og Systuer. Alt udføres paa eget Værksted og under Indehaverens personlige Ledelse.

DA Slotsgade førtes igennem til Kongensgade, blev Ejendommen Kongensgade Nr. 27 en Hjørneejendom. Denne Bygning, der nu tilhører den kendte Grosserer Frd. Rasmussen i Odense, er oprindeligt opført i Midten af forrige Aarhundrede, men senere en Del ombygget.

I Aaret 1925 aabnedes i denne Bygning en Konfektions- og Herrelingerihandel under Navnet „H. C. Andersen“. Den havde da et Vindue mod Kongensgade, medens den langagtige Butik strakte sig dybt ind i Huset ned mod Klostervej. Da Slotsgade i 1929 gennemførtes, forbedredes H. C. Andersens Forretning betydeligt. Den fik nu Udstillingsplads til Slotsgade og fik til denne Gade 4 Fag Vinduer. Selve Hjørnet blev ombygget med en Art indbygget Facade, saaledes at der opstod et stort Udstillingsvindue, hvori Varene kunde ses fra 3 Sider. I 1935 kneb det

H. C. Andersens Forretning.

imidlertid igen med Pladsen, og man maatte atter skride til en Udvidelse. Man overbyggede en Del af Gaarden og den i ældre Tid saakaldte Sti eller Gennemgang „Overbækken“, og herved indvandedes der et betydeligt bredere Forretningslokale. Ved denne Løjlighed udvidedes Forretningens Gulvflade fra 80 Kvadratmeter og til 175 Kvadratmeter. Firmaet har egne Systuer og Skræderi baade for Herre- og Drengetoj. Det fører et Lager paa over 2000 Stkr. Habitter, og dets Skræderi for bestilte Klædninger er ret anselig og betydelig.

I sin Helhed er H. C. Andersen en Forretning, der sætter sit Præg i Gadebilledet og er kendt af det større Publikum.

Interiør af Forretningslokalerne.

DEN 1. Januar 1926 startede Ingeniør H. P. Knudsen paa Vestergade Nr. 83 den Forretning, der nu bærer Navnet A/S H. P. Knudsen, og er en af Odenses smukkeste og største Virksomheder indenfor Branchen. Kort Tid efter Starten knyttedes den nuværende Direktør, Ingeniør Torkil Knudsen, til Firmaet, og de to Brødre Knudsen

oparbejdede nu i Fællesskab det i Dag saa kendte Firma. I Juni 1931 flyttedes Firmaet til Kongensgade Nr. 62, og samtidig udvidedes det betydeligt. I 1934 omdannedes Virksomheden til et Aktieselskab med en Aktiekapital paa 20,000 Kr., og samtidig flyttede den til de nuværende store og moderne Lokaler i Slotsgade Nr. 21. Formand for Aktieselskabets Bestyrelse er Ingeniør H. P. Knudsen, og Medlemmer af Bestyrelsen er fhv. Gymnastiklærer K. A. Knudsen, Fru Ingeniør Knudsen samt Ingeniør, Direktør Torkil Knudsen. Firmaets Grundlægger har senere trukket sig tilbage fra Virksomhedens daglige Drift og har siden viet sine Kræfter til forskellige offentlige Hverv.

Firmaet har Autorisation som Gas- og Vandmester og foretager Installationer over hele Landet. Indlæggelse af Varmeanlæg har Virksomheden specielt kastet sig over, og saadanne er udførte i mange kendte Bygninger Landet over. Blandt disse skal

Aktieselskabet H. P. Knudsen.

nævnes: Fængslet ved Vridsløselille, Augustenborg Sindssygehospital og Hobro Sygehus. I Odense er der installeret paa De offentlige Slagtehus, Restaurationen og Administrationsbygningen samt i Graabrødre Kloster og Hospital. Paa Niels Bukhs Gymnastikhøjskole og i dennes Svømmehal har Firmaet udført store Arbejder, og i mange Kirker og paa mange Højskoler har den indlagt Varmeanlæg. Firmaet har installeret Varme for D.S.B. i dennes Remise for elektrisk Materiale og

paa den polytekniske Lærestalts nye Laboratorium. Selskabet staar til Stadighed i Forbindelse med ledende Virksomheder i Udlandet for stadig at kunne betjene sine Kunder med det allernyeste. Det er derfor ikke udelukket, at man muligvis i nær Fremtid vil komme til at se Ejendomme, der opvarmes ved Apparater i Loftet i Stedet for de nu benyttede Radiatorer. I Sæsonen beskæftiger Firmaet 30 til 35 Mand foruden Kontorpersonalet.

TORKIL KNUDSEN, Direktør, Ingeniør, er født den 2. Marts 1900 paa Frederiksberg som Son af fhv. Gymnastiklærer K. A. Knudsen og gift 1929 med Edith Thorsø. Blev 1926 cand. polyt. fra den polytekniske Lærestalt i København.

VED den ret anseelige Ombygning af Ejendommen Kongensgade Nr. 27, der fandt Sted, da Slotsgade gennemførtes, blev der ved Bygningens Facade ud mod Slotsgade indrettet Kontorer og Forretningslokaler. Her findes Otto Martens Assurance-Forretning og Aktieselskabet H. P. Knudsens Virksomhed.

Otto Martens Assurance-Forretning i Slotsgade Nr. 21 er oprindelig grundlagt af Direktør Martens i Villaen paa Helgavej Nr. 18. — Efterhaanden som Virksomheden voksede, krævede den større Pladsforhold, og den flyttedes da til Vestergade Nr. 52, og noget senere til Nr. 60 i samme Gade, hvor den blev til 1929, da den overførtes til de nye og moderne Lokaler i Slotsgade Nr. 21.

Direktør Martens har boet i Odense siden 1915, og det er lykkedes for ham at

skabe en af de største Assurance-Forretninger i Provinsen. Gennem hans Firma kan saa at sige alle Arter af Forsikringer tegnes, saasom: Brand-, Tyveri-, Vandskade-, Driftstab-, Ulykkes-,

Ansvars-, Kautions-, Glas-, Grundejer-, Transport-, Automobil-, Livs-, Syge-, Cykletyveri-,

Sø- og Bagageforsikring m. m. Virksomheden er Repræsentant for Forsikringsaktieselskabet „Nordeuropa“, Nye Danske af 1864, Indbrudstyveriforsikringsaktieselskabet „Danmark“ i Roskilde, Dansk Kautionsforsikringsaktieselskab samt forskellige andre betydende Selskaber. Virksomheden beskæftiger ialt 7 Personer indenfor de forskellige Afdelinger foruden talrige Agenter spredt over hele Fyn.

Assurandør OTTO MARTENS er født den 19. Juni 1876 paa Frederiksberg som Søn af Grosserer Martens. Han blev handelsuddannet i Faderens Forretning fra 1890—91, var derefter paa Studierejse i Udlandet og opholdt sig bl. a. i Wien, var Rejseinspektør for Internationalt Ulykkesforsikrings Aktieselskab fra 1899—1900, Hovedagent for København for Forsikringsselskabet „Mundus“ Kroneafdeling fra 1901—02, Forretningsfører for Livsforsikringsselskabet „Carentia“ fra 1903—04, dels knyttet til og dels Medindehaver af Carl Martens Assuranceforretning i København fra 1905—15, er Medstifter og Medlem af Bestyrelsen i Forsikringsaktieselskabet „Nordeuropa“ og Indbrudstyveriforsikrings Aktieselskabet „Danmark“, ligesom han sidder i Bestyrelsen for flere Industri- og Handels-Aktieselskaber, han er Formand for Forsikringsforeningen for Fyens Stift og for Centralforeningen af Forsikringsforretninger.

Otto Martens Assurance-Forretning.

Damefrisørsalonen.

Skønhedsplejesalonen.

DAMEFRISØR- og Skønhedsplejesalonen i Slotsgade Nr. 26 er en af Byens nyere Saloner, idet den først er oprettet den 20. April 1934 af Frøken Sigrid Madsen. Frøkenen er født i Silkeborg i 1909 som Datter af Tømrermester Frederik Madsen og fik sin Uddannelse hos Damefrisør Julie Christensen i Silkeborg, ved hvis Salon hun var ansat fra 1925 til Marts 1928. Derefter ledede Frøken Madsen forskellige Saloner, saaledes i Hillerød, Kalundborg og Herning. I 1929 tog Frøkenen videre Uddannelse i Faget paa August Müllers Frisørskole i Berlin og i Skønhedspleje paa Lesquendieu Skolen i København. Paa sidstnævnte Skole dyrkes en særlig lægevidenskabelig anerkendt Behandling indenfor Ansigtsplejen, der staar under Lægeensur. — Ved denne Behandling tages der særlig Hensyn til Ansigtsmassage og medicinske Bade. Lesquendieus medicinske Skønhedskur omfatter Hud- og Muskelpleje, Lysstraalebehandling, Muskelmassage m. m. Paa Salonen gives der alle Arter Haarbehandling, Permanent, Vandondulation, Ondulation, Klipping, elektriske Behandlinger m. m. samt Manicure.

Fyns Børste- og Kostefabrik.

12 Mand. — I Aaret 1906 ansattes F. Toppel i Firmaet og i 1908 J. Hector, og i Aarenes Løb arbejdede de sig begge frem, og fra 14. Marts 1930 blev de Medindehavere. Firmaet blev nu i en kortere Tid drevet som et Interessentskab med 3 Indehavere, indtil Grundlæggeren døde.

Firmaet beskæftiger sig med alt indenfor Børstenbinderfaget, saavel Haar- som Staalbørster. I Begyndelsen udførtes alt Arbejde med Haanden, men efterhaanden er det mere og mere gaaet over til Maskindrift. Firmaet handler saavel en gros som en detail, og foruden en ret betydelig privat Kundekreds har det Leverancer til en Række offentlige Virksomheder og Institutioner. Firmaets Specialiteter er især Maskinbørster og Børster til Vejrensningstraktorer og Papirfabrikker. — Jean Hector og Frantz Toppel driver nu Firmaet i Forening, men har bibeholdt det gamle Firmanavn.

FYENS Børste- og Kostefabrik i Slotsgade Nr. 5 er en af Danmarks ældste Fabrikker i denne Branche. Den er grundlagt i 1888 paa Vestergade Nr. 11, den nuværende Bryggergaard, af Børstenbinder Mads Knudsen. Og her havde den til Huse, indtil den i 1932 flyttedes til de nuværende Lokaler. Virksomheden begyndte under smaa Forhold med 1 à 2 Mand paa Værkstedet, men den er gennen Tiderne blevet saa stor og omfattende, at den nu beskæftiger

Facaden til Guldsmed Alminds Forretning.

DET gik ikke helt saa let, som man havde forestillet sig med Kongensgades Fuldførelse. En lille Streg i Regningen for Gadens nye Grundejere var det sikkert den Gang, da Amt og By anlagde den nye Frederiksbro. Alt drejede sig da en Tid kun om Albanigade, men saa kom Tid efter anden de forskellige fynske Jernbaner, og Banegaarden anlagdes paa Aaløkkegaards Jorder, Øster Stationsvej anlagdes, og derved blev Kongensgade den naturlige Forbin-

delse til den nye Banegaard. Tidligere havde man jo helt savnet en ordentlig Gade fra Byens Hovedgade og ned til Stationen. De fleste ældre Læsere husker sikkert endnu „Hønsestien“, som vi har omtalt paa Side 97.

Hvad der betød meget for Kongensgade var, at den i 1911 fik Sporvogn, og omtrent samtidig blev den elektriske Belysning taget i Brug i Byen. Og endelig betød

det ikke lidt for denne Gades Handlende, at det store Forsamlingshus byggedes her. Det nedbrændte ganske vist i 1909, men blev atter opført større og mere monumentalt end før, og den Dag i Dag ligger det paa Hjørnet af Kongens- og Dronningsgade.

Der, hvor Slotsgade er ført ud i Kongensgade, løb i ældre Tid den saakaldte „Rosenbæk“. Dens Navn svarede daarligt til Virkeligheden, thi Kongensgades Beboere plagedes ideligt af dens ilde Lugt. I 1887 blev den imidlertid rørlagt. Ejendommen Kongensgade 30, der ligger lige overfor Slotsgade, er bygget over Rosenbækken, og som Følge deraf har Ejendommen ingen Kælder. — Denne Ejendom var indtil Aarhundredeskiftet ligesom de fleste andre Bygninger i Gaden et mindre Beboelseshus, men i 1930 ombyggedes den til sin nuværende Skikkelsē. Den tidligere store Portindkørsel blev inddraget til Forretningslokale, og i et af de nye Lokaler, der indrettedes her, etablerede Guldsmed Holger Almind sin Guld- og Sølvvareforretning.

Holger Almind er født i Odense den 27. Juni 1902 som Søn af Tømrermester Almind. Han lærte Faget i Odense, fortsatte sin Uddannelse paa Sølvvarefabrik i Aarhus og var derefter nogle Aar paa Guldsmedeskole i Tyskland. — Efter sin Hjemkomst til Odense var han i ca. 5 Aar hos Guldsmed Agerfeldt i Kongensgade, hvorefter han etablerede sin egen Forretning den 21. Marts 1931. Det er en smuk og moderne Forretning, der er holdt i stilrene Linier.

EN af Odenses ældste Damefrisersaloner er Fru Marie Ernsts, der er beliggende i Kongensgade Nr. 30. Den er oprettet i 1913 paa Graabrødreplads Nr. 5, men flyttedes i 1931 til sin nuværende Adresse.

Fru Marie Ernst er født i Odense i 1881 som Datter af Brændevinsbrænder Lars Hansen. Han døde 1898, og dengang var der kun 3 à 4 Brændevinsbrændere tilbage i Byen af de 40, der tidligere havde været der. Hun blev gift i 1905

med Jørgen Peder Ernst, der døde i 1912. — Sin Uddannelse som Damefrisørinde fik Fruen hos kongelig Hoffrisør Hansen i København. Da Moden med permanentbehandling opkom, lærte Fruen denne Behandlingsmaade i København, og hendes Salon var den første i Odense, der udførte Permanentbehandling, der dengang var meget omstændelig, idet en Behandling varede i 5 à 6 Timer. Nu med de betydeligt forbedrede Apparater tager en Behandling kun 2 à 2½ Time. Fru Ernst er Medlem af Bestyrelsen for Fyns Stifts Damefrisørforening.

Interiør af Marie Ernsts Salon.

AKTIESELSKABET V. Rasmussen er en af Landets mest kendte Virksomheder indenfor Land-Elektricitetsværker og Fabriksinstallationer. Det er grundlagt i 1920 i Vindegade Nr. 53, og lige fra Oprettelsen har V. Rasmussen været Selskabet Leder. Da Lokalerne i Vindegade efterhaanden blev for smaa, flyttede Virksomheden til sin

nuværende Adresse i Kongensgade Nr. 30, der nogen Tid forinden var købt og overtaget af Direktør Rasmussen. Under hans Ledelse er Firmaet gradvis vokset, og det indtager nu en fremskudt Plads indenfor Branchen.

Firmaet giver sig af med alt indenfor Elektricitet, Vand, Gas og Varme, og siden Starten har det været autoriseret som Gas- og Vandmester. I Aarenes Løb er Firmaets Speciale decideret blevet Land-Elektricitetsværker samt Fabriksinstallationer, og gennem Tiderne har Selskabet arbejdet ikke alene over hele Danmark, men Elektrificeringen af Færøerne er blevet overdraget det, og denne Opgave hører ret naturligt til et af dets mest betydelige Arbejder.

Blandt større Arbejder, der er udført af Firmaet, kan vi nævne: Odense Tekniske Skoles Nybygning, Odense Maskinteknikums Maskinlaboratorium, Holmstrup Andelselektricitetsværk, Blommenslyst Andelselektricitetsselskab, Ravnebjerg Andelselektricitetsselskab, Tommerup-Fentinge Andelselektricitetsselskab og Sanderup-Stormark Andelselektricitetsselskab. Hertil kommer Elektrificeringen af Størstedelen af Suderø (Færøerne).

R. V. M. RASMUSSEN, Direktør, er født den 17. Januar 1886 paa Lerbæk Hovedgaard i Hover Sogn i Vejle Amt. Uddannet som elektro Ingeniør ved Odense Teknikum. Var forinden Overtagelsen af Ledelsen for A/S V. Rasmussen i 9 Aar knyttet til A/S Dansk Akkumulator- og Elektromotor-Fabrik som Ingeniør. Har gennem flere Aar været Formand for Electro-Maskinbygnings Ingeniørforeningen for Fyns Stift samt for Hovedforeningen i København, i Skoleraadet for Teknisk Skole i Odense, i Bestyrelsen for Odense Installatørforening, er Formand for Bestyrelsen for A/S Dansk Akkumulator- og Elektromotor-Fabrik i Odense og Medlem af Odense Byraad.

Kongensgade Nr. 17.

Kongensgade Nr. 18.

EJENDOMMEN Kongensgade Nr. 29 er en af Gadens smukkeste Bygninger. Den er opført i Slutningen af 1850erne af Malermester Jacob Sørensen, efter hvis Død den overgik til Sønnen, Severin Sørensen. Han lod i 1890erne paabygge en Etage, og denne Tilbygning udførtes særdeles vel og nøje passende ind i Bygningens Stil. Ejendommens rene og smukke Arkitektur fortjener tilfulde vor Tids Opmærksomhed. Ikke alene er første Etage morsom og smuk med sine italienske Friser og Ornamenter,

men ogsaa den paabyggede Etage er fremragende ved sin Stilrenhed. Smukt virker de to Søjler, der formelig bærer Taget og danner en Afslutning paa Bygningens Længde. Det smukke Tag gaar lidt ud over Facaden og støttes af smaa fremspringende Konsoller, der hviler paa en sirlig Snorfrise.

I Aaret 1916 lader Malmester Sørensen Ejendommens Stueetage modernisere, og et af de Forretningslokaler, der ved den Lejlighed fremkom, udlejedes til Firmaet C. M. Hoffmann, der samme Aar

Facade af Ejendommen Kongensgade Nr. 29.

etablerede en Forretning med Damehatte, Bluser og Kjoler. I Aaret 1919 blev Ejendommen solgt til Muremester R. Jacobsen, og Aaret efter blev Hoffmanns Forretningslokale udvidet. Atter i 1924 foretoges der en Ombygning og Udvidelse af Forretningen, hvis Handel nu mere og mere var gaaet over til Damekjoler og Konfektion. Det skal i denne Forbindelse nævnes, at Hoffmann var den første odenseanske Forretningsmand, der lod sin Facade indbygge, saaledes at Indgangen kom ca. 8 m tilbage fra Gaden. - Dette vakte selvsagt almindelig Forbavselse og Forundring, thi det gamle kendte Ord, at Folk skulde dumpe lige fra Gaden og ind i Butikken, blev hermed kuldkastet. Firmaets Omsætning skred jævnt fremad Aar for Aar, og gentagne Gange foretoges der mindre Ombygninger indvendig. I 1929 købte Hoffmann Ejendommen og foretog en ny Ombygning. — Den anden i Ejendommen værende Forretning blev nedlagt, og Lokalet inddraget i Hoffmanns Konfektionshandel, og i dette Lokale oprettedes der en smuk Afdeling for Dameovertøj. Det gamle Forretningslokale indrettedes til Kjoleafdeling, og i Bagbygningen blev der indrettet Systuer og Lagre, og denne er nu optaget af Fabrikationen for færdige Kjoler.

Valutarestriktionerne var her med til at skabe en ny Fabrikationsvirksomhed, idet store Dele af Forretningens Kjoler, der tidligere indkøbtes i Udlandet, nu fabrikeredes paa egne Systuer. Vi skal give et lille Billede af dette Firmas Udvikling fra Starten og til vore Dage. I 1916 raadede Firmaet over 150 Kvadratalen Gulvflade, men i vore Dage indtager det ca. 1500 Kvadratalen til Forretningslokale, Systuer, de senere tilbyggede Dele og den smukt overbyggede Gaard. Forretningens to Afdelinger forbindes ved en Tunnel, der løber under Porten.

Interessant er iøvrigt Udviklingen af Fabrikationen og Salget af færdig Damebeklædning, idet Salget for blot 20 Aar siden var en Brøkdæl af det, som Salget nu er. Dog skal det fremhæves, at for Damefrakkernes Vedkommende var Fabrikationen og Salget allerede da betydeligt, idet man her i Landet havde en dygtig og veludviklet Fabrikation, medens det for Kjølernes Vedkommende stod anderledes til. Fabrikation, Smag og Forarbejdning lod ofte meget tilbage at ønske. I den Henseende er der sket

Interiør af Hoffmanns Kjole-Afdeling.

en stor Forandring til det bedre, og man kan vist sige, at ogsaa her gælder det gamle Ord, at „Nød lærer nøgen Kvinde at spinde“, idet man under den nuværende Valuta-regulering, hvor det er vanskeligt at opnaa Bevillinger af Betydning til Import af færdige Kjoler, heri Landet har gjort et stærkt og smukt Fremstød indenfor Kjole-fabrikationen, der endda tør siges at staa højt i Forhold til andre Lande. Med Hensyn til Købernes Indstilling overfor Købet af færdige Kjoler, kan Forholdet mellem før og

Interiør af Hoffmanns Konfektions-Afdeling.

nu bedst karakteriseres saaledes: For 20 Aar siden betragtede man færdige Kjoler som noget mindreværdigt, der var daarligt syet, og man var nærmest skeptisk indstillet og stærkt i Tvivl om det i det hele taget var muligt at finde noget ordentligt, der kunde passe en . . . . i Dag er den almindelige Opfattelse, at færdige Varer altid er fikserne, og Forarbejdningen lader intet tilbage at ønske. Kunderne er i Dag yderst forbavset, dersom Firmaerne ikke har den specielle Kjole i den Farve eller det Snit, som man nu ønsker sig, selvom det drejer sig om vanskelige Størrelser og Figurer. Udvalget maa derfor være umaadeligt stort i vore Tider, og Omsætningen staa i Forhold dertil.

CARL MARINUS HOFFMANN er født den 25. Januar 1891 i Vester Skerninge som Søn af Købmand Rasmus Hoffmann og Hustru Jensigne, født Møller. Hans Bedstefader var den i det 18. Aarhundrede saa kendte Købmand Frederik Hoffmann i Fjellebroen ved Faaborg. Han begyndte som Skipperdreng, men arbejdede sig op til at blive en af Fyns største Købmænd og Kornhandlere og havde egen Havn og store Besiddelser paa Sydfyn.

RADIOMEKANIKERVÆRKSTEDET „Radio Service“, der er beliggende i Kongensgade Nr. 31B, er grundlagt af den nuværende Indehaver, E. A. Nielsen, men laa da i Odervage Nr. 16. Det begyndte under smaa Forhold, men i 1934 var Virksomheden vokset saa meget, at Lokalerne var for smaa, og der flyttedes derfor til Kongensgade, hvor Virksomheden nu har til Huse.

Virksomheden udfører alle Arter Reparationer af Radioapparater, ligegyldigt hvilket Mærke, og dette Arbejde er dens Speciale, men desforuden udføres alle Arter finmekaniske Arbejder i Forbindelse med Grammofoner og forskelligt andet Finmekanik. Alt Arbejde udføres med Garanti, og Indehaveren er kendt som en dygtig Finmekaniker.

E. A. NIELSEN, Finmekaniker, er født den 31. Marts 1910 i København og gift 1930 med Clara Braun. Han er uddannet ved forskellige Virksomheder indenfor Radiobranchen.

EJENDOMMEN i Kongensgade Nr. 40 er bygget i Midten af det forrige Aarhundrede af Opsynsmand og Vævermester paa Fattiggården i Vindegade, Lars Nielsen. Hans Søn, Carl Nielsen, var uddannet i Bogbinderfaget og etablerede sig paa Vestergade Nr. 52 i Odense i 1884. I 1898 flyttede han til Kongensgade Nr. 40, hvor Virksomheden stadig har til Huse.

Bogbinderfaget var i 1880-erne ikke særlig godt og stort repræsenteret, hverken i Odense eller i Landets andre Provinsbyer, og Carl Nielsen begyndte derfor i det smaa og oparbejdede gradvis sin Virksomhed, der nu i vor Tid er en af Provinsens største. Den omfatter baade Bogbinderi og Protokolfabrik.

I 1922 døde Grundlæggeren Carl Nielsen, og hans Søn, Knud Rosenberg Nielsen,

Carl Nielsens Bogbinderi og Protokolfabrik.

K. R. Nielsen.

der er født den 25. Juni 1890 i Odense og uddannet i Faget hos Bogbindermester P. Pedersen paa Klingenberg, overtog da Virksomheden, efter at han i flere Aar havde været knyttet til denne. Han har drevet Virksomheden videre i det gamle Spor og gentagne Gange udvidet og moderniseret Fabriken, der nu beskæftiger 25 Mand.

Knud Rosenberg Nielsen er Formand for Centralforeningen af Bogbindermestre i Provinsen og Medlem af Bestyrelsen for Odense Bogbinderlaug.

Interiør fra „Den lille Salon“.

udfører den ny moderne Dampkrølning, hvortil der kræves særlige Apparater. Salonen er iøvrigt specielt anlagt paa permanent Behandling, der særlig har Indehaverens Interesse. I Almindelighed beskæftiges der 3 Mand i Virksomheden.

DEN LILLE SALON beliggende i Kongensgade Nr. 39 er af forholdsvis ny Oprindelse, idet den er etableret i 1932 af Frøken Anna Jensen, der er født 1896 i Faaborg som Datter af Bagermester Jensen. Frøken Jensen, der er uddannet i Faget i København, begyndte Damefrisørsalon i Dalum ved Odense i 1930, men flyttede i 1932 til sin nuværende Adresse i Odense.

„Den lille Salon“ er noget ganske specielt for sig, idet den er en af de ret faa Saloner, der

VI har paa Siderne 129 og 130 fortalt om Billedteatre og om den Sammenslutning, der blev foranstaltet af disse.

Vi skal derfor her kortelig nævne Kosmorama i Kongensgade, der vistnok oprettedes i 1903, men i 1908 tilknyttedes tidligere omtalte Aktieselskab.

Kosmorama var før sidste Ombygning ikke større, end det rummede 200 Siddepladser, og Vestibuleforholdene var dengang ikke gode. — Efter sidste Om- og Tilbygning er Teatret fuldt paa Højde med de Krav, der i vore Dage stilles til et moderne Billedteater.

Teatersalen, der nu raader

Billedteatret „Fonix“.

over 385 Pladser, er smuk og harmonisk i sit Udstyr, og Ventesale og Vestibule er nu særdeles tilfredsstillende.

JENS PEDER DALBORG, Direktør, er født 1876 i Køng pr. Glamsbjerg som Søn af Møller Niels Jacobsen. Han indtraadte i Hæren i 1892 i 6. Regiments Orkester, hvor han blev Overhornblæser og Regimentsmusiker af 1. Grad. I 1928 udtraadte han af Hæren, efter at have virket her i 36 Aar. Fra 1922—32 var han Direktør for Billedteatrene „Kino“ og „Kosmorama“, siden 1932 er han Direktør for det nyombyggede „Kosmorama“, der har antaget Navnet „Fønix“. I flere Perioder var han Kasserer i Odense Orkesterforening.

BRODERIFORRETNINGEN i Kongensgade Nr. 42 er etableret i 1925 af Frk. Margrethe Petersen, der stadig er dens Indehaver. Forretningen med de smagfulde Udstillinger og det stilfulde Interiør fører alt indenfor Haandarbejdsbranchen, saasom: Kunst- og Perlebroderier, Stramajer, Gobeliner samt alle de forskellige Garner m. m. hertil, men Forretningens Speciale er Kunstbroderier i alle Farver og Mønstre. — De fleste af de forskellige Haandarbejder er udførte efter egne originale Tegninger, og som Model for flere af disse har Indehaveren benyttet Motiver fra forskellige kendte Billeder og Malerier. Virksomheden har egne Tegne- og Systuer, hvorfra der daglig udgaar mange pragtfulde Arbejder.

Margrethe Petersens Broderiforretning.

SVEND A. ANDERSENS Konfektionsfirma i Kongensgade Nr. 46 hører til Gadens anselige Virksomheder, og de fleste Odenseanere kender dette Konfektionshus lange gule Facade.

MMAGNUS PEDERSENS kendte Snedker- og Møbelforretning, der ligger i Kongensgade Nr. 51, er grundlagt af den nuværende Indehavers Fader i 1890, men laa da i Thorsgade Nr. 28. Efter at have gennemgaaet en grundig Uddannelse hos Faderen overtog Magnus Pedersen Virksomheden i 1906, og i 1912 flyttede han til Kongensgade Nr. 31. Da Virksomheden stadig voksede, blev Lokalerne her for smaa, og det blev atter nødvendigt at flytte. I 1914 købte Magnus Pedersen Ejendommen Kongensgade Nr. 51, og samme Aar henflyttede

Magnus Pedersens Møbelforretning.

Interiør af Møbelforretningen.

ser. — Virksomheden var den første, der begyndte paa Handel med færdige Møbler. Virksomheden tæller blandt sine Kunder baade offentlige Virksomheder og private Folk, ikke alene i Odense, men over hele Landet. I Virksomhedens forskellige Afdelinger beskæftiges 14 Mennesker.

MAGNUS PEDERSEN, Snedkermester, er født den 21. August 1878 i Odense og gift 1910 med Ingeborg Hansen. Han blev Svend i 1897 og har i tre Aar opholdt sig i Tyskland, Østrig og Schweiz for yderligere at uddanne sig i Faget. Magnus Pedersen, der er anset blandt sine Kolleger, har i en Aarrække været Oldermænd for Odense Snedkerlaug.

Ejendommen Kongensgade Nr. 53 efter Ombygningen 1931.

EJENDOMMEN Kongensgade Nr. 53 ejes nu af Enkefru Hagen, der overtog den ved sin Mand, Skrædermester Hagens Død i 1925. C. Hagen var en kendt Odenseborger, og han havde skabt sig en ret anselig Skræderivirksomhed, der ved hans Død overgik til en ny Ejer, men som nu er helt nedlagt. Kongensgade Nr. 53 var oprindeligt et lille Bindingsværkshus med een Etage. Skrædermester Hagen købte det i 1904, og i 1924 lod han det ombygge, og heri indrettede han den nuværende smukke Forretning. I 1931 tilbyggedes der en Bagbygning, og første Etage i denne blev indrettet til fotografisk Atelier for Datteren, Frk. Ellen Hagen.

Fotograf Ellen Hagen er født 1896 i Odense og uddannet til Fotograf hos Fotograf Nørmark i Odense. Efter videre Uddannelse i Berlin og Wien etablerede Frøkenen i 1931 sit eget Atelier.

E. Hagen, Fotograf.

N. H. Nielsen,
Ejendomsmægler.

EJENDOMSMÆGLER Niels Henrik Nielsen boende Kongensgade Nr. 58 er født den 13. September paa Eskemosegaard i Aarstrup Sogn som Søn af Gaardejer Peter Nielsen. Han begyndte sin Virksomhed som Ejendomsmægler i Efteraaret 1910 og kastede sig særlig over Handel med Landejendomme. I vor Tid, da Handel med Gaarde kun er ringe, har Nielsen mere og mere ofret sig for Byeendomme. Af kendte Landejendomme, der har skiftet Ejere ved Nielsens Assistance, kan fremhæves: „Østrupgaard“ ved Otterup, der er paa 600 Tdr. Land Ager og 200 Tdr. Land Skov (den solgtes af Stamhusbesidder Møller til Dansk-Amerikaneren Lundsted), Gaarden „Zastrow“ i Sønder sø Sogn, der er paa 270 Tdr. Land, Brendekildegaarden og mange andre. — Af solgte Byeendomme skal fremhæves: Ejendommen Læssøgade Nr. 3, der solgtes for 170,000 Kr., og „Postgaard“ den, der i sin Tid handlede til ca. 350,000 Kr. og mange andre større samt mindre Ejendomme. Odense er jo en Købstad med stor Udvikling og dermed stor Tilgang udefra.

SMEDEMESTER Søren Pedersens Virksomhed, der har til Huse i Kongensgade Nr. 76, er grundlagt i 1811 af N. P. Petersen. Den startedes paa Nørrebro Nr. 4 under Navnet „Nørrebros Vognfabrik“, og her havde den hjemme i mange Aar, men da Statsbanen blev udvidet, blev Ejendommen eksproprieret, og i 1911 flyttede Firmaet da til sin nuværende Adresse. Med stor Dygtighed oparbejdede Grundlæggeren sin Forretning, der hurtig blev kendt i vide Kredse. Dengang fremstilledes der jo Hestekøretøjer af alle Arter, men saa kom Automobilerne, og det gik ret naturligt lidt efter lidt tilbage for den da ret betydelige Virksomhed. Alligevel blev det delvis Bilerne, der reddede Firmaet, idet dette nu slog over og fabrikerede Fjedre og specielt saadanne til Automobiler. Grundlæggeren drev Virksomheden lige til sin Død, og den overtoges da af Sønnen, der førte den videre, indtil han døde i 1919. Allerede i 1909 var den nuværende Indehaver blevet knyttet til Firmaet som Værkfører, og i 1919 blev Vognfabriken udskilt fra Firmaet, og han fortsatte da Værkstedet for egen Regning. Firmaet har nu en stor og udbredt Kundekreds blandt de forskellige Automobilforhandlere og Værksteder, ikke alene i Odense, men over hele Fyn. Firmaet, der er det eneste i sin Art paa Fyn, fremstiller de forskellige Fjedre paa eget Værksted og anvender udelukkende de bedste Materialer dertil.

Søren Pedersen,
Smedemester.

SØREN PEDERSEN, Smedemester, er født den 29. November 1881 i Hedensted Sogn i Jylland og gift 1915 med Astrid Hansen. Han blev Svend den 1. Maj 1900 og var senere i flere Aar knyttet til De Larsenske Vognfabrikker paa Frederiksberg.

LIGE overfor Kongensgade udgaar der fra Vestergade mod Syd en i 1925 anlagt Gade kaldet Mageløs. Denne strækker sig i en Bue ned til Klaregade forbi det gamle Odense Bryggeri. Navnet Mageløs hidrører sikkert fra den Gaard, der i sin Tid laa her og bar dette Navn.

ELISABETH HANSENS Salon i Mageløs er oprettet i 1916 og raadede i de første Aar kun over et enkelt Værelse. Efterhaanden som den voksede, flyttedes den til større og mere tidssvarende Lokaler, og den havde sidst til Huse paa Vestergade Nr. 57, hvor Salonen bestod af 3 Afdelinger.

Damefrisørsalonen.

Skønhedskliniken.

Elisabeth Hansen er født 1886 i Odense og er uddannet dels i København og dels i Udlandet. Hvert Aar tager Frøkenen en Tur til Udlandet for at studere det nyeste indenfor Faget, dels til London og dels til Paris. I denne By lærte Frøkenen Vandondulation og Permanentbehandling. I 1924 oprettede Salonen speciel Afdeling for Skønhedspleje, som har Indehaverens særlige Interesse, og hvori hun stadig har søgt fortsat Uddannelse efter Tidens Krav. Her er Hovedvægten lagt paa Massage, individuelle Masker og Højjældsstraaler.

Salonen er nu installeret i en Række smukke Lokaler, der er udstyrede med alle Tidens mest moderne og tænkelige Hjælpemidler indenfor Faget.

„Klaregaarden“.

RESTAURANT og Café „Sans Pareil“ er en ret ny Virksomhed. Dens Indehaver, Hr. Restauratør Chr. Dalgaard, grundlagde den i den smukke nyopførte Ejendom „Klaregaarden“ den 1. Maj 1935.

Med sit grundige Kendskab til Faget, dels ved Uddannelse herhjemme, paa forskellige Passagerbaade i saavel inden- som udenrigs Fart, har Hr. Dalgaard i forholdsvis kort Tid oparbejdet en Virksomhed, der nu er kendt af de fleste Borgere i Odense.

I Omegnen og Provinsen er „Sans Pareil“ kendt som Restaurationen med det internationale Spisekort. Virksomheden drives af Hr. Dalgaard som Restaurant, Café og Bar med hyggelige og paa samme Tid elegante Selskabslokaler, hvor mange smukke og stilfulde Fester og Sammenkomster i Tidens Løb er afholdt. „Sans Pareil“s Specialiteter er især de forskellige Frokost- og Middagsretter. Restaurationslokalerne er holdt i gammel Renæssancestil indrettet efter Hr. Dalgaards Smag og paa dennes Initiativ. Betjeningen besørger hovedsagelig af Damer, der er klædt i Renæssancedragter.

AGE BILLENSTEINS Læderhandel er grundlagt den 1. Januar 1930 i Kongensgade Nr. 12, men allerede i 1934 blev Virksomheden udvidet betydeligt og flyttet til den nuværende Adresse, Mageløs Nr. 9, hvor Grundlæggeren har forstaaet at danne en smuk Ramme om sin Forretning.

Firmaet fører alt i Læder og Skind samt alle de forskellige Skotøjsartikler og desuden er det Eneforhandler og Repræsentant for de kendte Randers Handsker fra Randers Handskefabrik. — Firmaet var det første, der i Odense paa-begyndte den senere saa kendte Forhandling af skaarne Handskeskind til Forarbejdning og Syning i Hjemmene, de saakaldte hjemmesyede Handsker, og ret naturlig er de forskellige Artikler i denne Forbindelse blevet en stor Afdeling i Forretningen.

Siden 1933 har Indehaveren af Forretningen faaet overdraget Agenturet for Odense af Pensionsforsikringsanstalten i København.

AAGE BILLENSTEIN, Læderhandler, er født den 25. November 1902 i Slagelse som Søn af Konsul Billenstein. Gift 1927 med Else Mægaard.

Aage Billensteins Læderhandel.

FRØKEN Anna Blichfeldt anlagde sin Damelingeri- og Tricotageforretning i Mageløs i Aaret 1925.

Efter at Frøkenen havde gennemgaaet en alsidig og grundig Uddannelse dels hos sin Fader i Aalborg og dels ved at være knyttet til forskellige lignende Forretninger her i Odense. I Begyndelsen var det saa at sige udelukkende Tricotage, som Firmaet forhandlede, men efterhaanden, som Forretningen voksede, blev forskellige Artikler

Anna Blichfeldts Forretning.

forbundet hermed, saasom Forklæder, Kitler og Korsetter. Sidstnævnte er Fredericia Korsetfabriks kendte „ADDA“ Korsetter, som Frøkenen her repræsenterer.

I Aarenes Løb har Frk. Blichfeldt desuden oparbejdet et Speciale i Garn af forskellige Farver og Kvaliteter til Damernes Haandarbejde i Forbindelse med Undervisning af de nu saa moderne Jumpers.

EN af de største og mest kendte Forretninger indenfor Legetøjsbranchen, „Dukke Klinik“, er vel den af Hr. Carl Zebitz i Mageløs Nr. 12 drevne Virksomhed. Begyndelsen blev gjort under meget beskedne Forhold, og i de allerførste Aar efter Starten, der fandt Sted i 1910, havde Virksomheden til Huse ude paa Vesterbro i Ejendommen Nr. 27.

I Begyndelsen var det Legetøj og noget Papir og Galanteri, som Virksomheden gav sig af med, og den blev da passet og tilset af Fruen alene, medens Hr. Zebitz passede sin Gerning i Byen. Senere opgav Hr. Zebitz sin Stilling og overtog da selv Forretningens Ledelse. Efterhaanden, som Virksomheden blev arbejdet frem, blev Forholdene i den lille Butik for smaa, og da en Udvidelse var paakrævende nødvendig,

C. Zebitz første Forretning, Vesterbro Nr. 27.

C. Zebitz nuværende Forretning, Mageløs Nr. 12.

blev Forretningen flyttet til de mere moderne Lokaler paa Vesterbro Nr. 5 i Aaret 1915. Her blev Forretningen til 1921, da den blev flyttet til Vestergade Nr. 74. Da ogsaa disse Lokaler viste sig for smaa, flyttedes Forretningen til de nuværende nye Lokaler, Mageløs Nr. 12. Virksomheden forhandler nu udelukkende Legetøj af enhver Art med egen Import fra de førende Fabrikker indenfor Branchen i Tyskland, England, Tjekoslovakiet og Sverige etc., ligesom den i stor Udstrækning fører Legetøj fremstillet af danske Hænder. Desuden har Virksomheden, som Navnet „Dukke Klinik“ ogsaa angiver, et stort og eget Værksted for Reparationer af enhver Art af Dukker, og mange er de Dukker, saavel store som smaa, som efter deres Ophold paa Kliniken atter har faaet Taarerne bort og deres Ejerinders Ansigter til at straale ved Gensynet.

Ægteparret passer stadig den daglige Ledelse af Virksomheden, og den hører nu til de ældste i denne specielle Bran-

che, der uden Forandring har bestaaet gennem alle Aarene. Virksomheden giver sig af med saavel en gros som Detailhandel.

Navnet Zebitz stammer fra Grænsebyen ved Østrig-Ungarn, Sct. Jürgen-Johannstadt, og det var Familiens Bedstefader, der oprindeligt indvandrede hertil. Faderen, Hr. Friedrich Wilhelm Zebitz var bosat som Skrædermester i Aarhus og deltog som dansk Dragon i vor sidste Krig i 1864.

Den 25. Maj 1935 fejrede Forretningen 25 Aars Jubilæum, og Jubilæumsparret blev fejret med talrige Blomsterdekorationer fra hele Landet.

KLAREGADE løber fra Vester-gade og ud til Hunderupkvarteret, hvor den fortsætter i Hunderupvej. — Navnet har Gaden hentet fra „Sct. Claræ Kloster“, der i sin Tid laa her. Paa Resens Kort af 1660 kaldes den Strædet, der fører til „Sct. Claræ Kloster“. Antagelig er dette Stræde først blevet aabnet ved Klosterets Oprettelse.

„Sct. Claræ Kloster“ er stiftet i Aaret 1521 af Dronning Christine, og det tilhørte Fransiskanerordenen. Det er sikkert oprettet af det af Dronningen tilhørende Gods og Gaard, der laa i Klaregade og mulig tillagt Dalum Klosters Gods, der ogsaa tilhørte Dronningen og stod under kongelig Forlening. Om Dronningens Gaard i Klaregade vides ikke meget udover, at hun i 1508 forøgede denne ved Køb af mere Jord. Det er muligt den Gaard, hun opførte i 1508, der senere blev Bispebolig og benyttedes som saadan indtil 1805. — Foruden den egentlige Hovedbygning, der havde hvælvede Kældere, fandtes der flere Bindingsværkshuse omkring den kongelige Gaard. Der nævnes flere Hofembedsmandsboliger, saasom „Hofmesterindens Gaard“ og „Fogedgaarden“. Der, hvor senere Tugt- og Forbedringshuset blev indrettet, var der to eller tre mindre Gaarde eller Huse, og her skal de danske Konger have holdt til, naar de gæstede Odense. Ved Dronnin-

Villa paa „Nonnebakken“.

Bispens Lysthus.

gens Død i 1521 forsvandt saavel Dronningegaarden som de kongelige Gæster, og i 1538 blev Gaarden overdraget Biskoppen til Bolig. I det gamle Kloster indrettedes der Bolig for Sognepræsten ved Albani Kirke og for en Kapellan. Paa nævnte Tidspunkt angives Bygningerne som værende i en elendig Stand. Det er sikkert her i disse Bygninger, at Kingo i 1680 oprettede sit Trykkeri i den saakaldte „Kapellangaard“. I Aarene 1804—05 nedreves Resterne af disse gamle Bygninger, og en ny Bindingsværksbygning blev opført som Bolig for Fyns Biskop. Denne Bygnings Haver strakte sig helt ned til Aaen, og ud mod Klaregade fandtes da ikke Bygninger. Nede ved Aaen stod det gamle „Bispens Lysthus“. Denne Gren af Aaen er i vor Tid opfyldt og danner nu Filosofgangen. Den gamle Bispegaard fra 1805 blev nedrevet i 1916 og erstattet med den nuværende Bispegaard, der er bygget af Arkitekt Jacobsen i Odense. Bispegaarden har nu mistet sin smukke gamle Have, og den Bygning, der nu opføres af Kreditforeningen, i Klaregade, skjuler helt den smukke Bispegaard, saaledes at man daarligt kan se Indgangen.

Exprestrykkeriet.

Den omtalte Sidefløj menes opført i 1808. I Aaret 1928 overtog Bogtrykker Carl Albertsen Exprestrykkeriet.

CARL ALBERTSEN, Bogtrykker, er født 1880 i Grenaa. Lærte dels i Grenaa paa „Grenaa Avis“ og hos Bogtrykker Rasmussen i Ringkøbing, hos hvem han udlærtes 1899, drev eget Bogtrykkeri i Otterup fra 1911 til 1928.

KLAREGADE Nr. 25 er nu, efter at det meste af Bispegaarden er nedrevet, en Del af det nyopstaaede Kvarter i denne Gade.

Den gamle Bispegaard blev delvis nedrevet i 1916, men Sidefløjens største Del blev staaende. I denne havde Biskop Balslew og flere andre Bisper haft deres Spise- og Landemodesal. — I denne Sal har nu Exprestrykkeriet sine Lokaler.

Dette Trykkeri er oprettet i 1877 af J. P. Løje, og det laa da i Nedergade Nr. 31. I 1889 overtoges det af Bogtrykker Dan Lichtenbiere, der flyttede det til den gamle Bispegaards Sidefløj i Klaregade, hvor han paa 1. Sal fik privat Beboelse.

C. Albertsen,
Bogtrykker.

PAA en af Bispegaardens fraselgte Grunde blev der i Aaret 1915-16 opført en høj Beboelsesbygning efter Tegning af Arkitekt Helweg Møller. Denne Bygning huser nu „Kristelig Forening for unge Kvinder“.

Odense Tugt- og Manufakturhus, den nuværende Odense Tvangsarbejdsanstalt, er oprettet af Kong Frederik den 5. i Aarene 1749—52. Det tjente hovedsagelig som Tugt- og Forbedringshus for at afhjælpe Fyn for de mange Bellere, der strejffede om,

men for det meste blev denne Anstalt i ældre Tider benyttet af de forskellige Godsejere, der her indsatte Bønder, der skyldte dem Penge. I 1779 skal der have siddet en hel Bys Gaardmænd. Senere benyttedes Anstalten som Justits- og Straffeanstalt, men i 1865 nedlagdes den, og siden da er den bleven benyttet som almindelig Tvangsarbejds- og Forsørgelsesanstalt.

Hvor Klaregade gaar ud til Vestergade stod i sin Tid den gamle Byport, som i det 14. og 15. Aarhundrede dannede Bygrænsen og udgjorde et Led i Byens Befæstning. Den stod der endnu omkring Aaret 1600, men flyttedes senere. Nu i vor Tid er Klaregade ikke blot en Gade, der benyttes som Gennemgang, men den er en moderne Handeldsgade, der rummer flere moderne Forretninger. Vi skal paa de følgende Linier bringe enkelte Afsnit om saadanne Forretninger, der i de sidste Tider er opstaaet i denne gamle Gade.

DEN smukke og stilfulde Virksomhed indenfor Haandarbejds-Branchen, „Frøknerne Holm & Antonsen“s Forretning i Klaregade Nr. 1, blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1891 af Fru A. Henriksen paa Fisketorvet Nr. 5. Allerede i 1895 blev den ene af de nuværende Indehavere, Frøken Holm, som Elev knyttet til Forretningen, og stadig var det Opgangstider, hvor Fruen med Tilfredshed kunde konstatere, at hendes lille Virksomhed var i Vækst.

Efter at Forretningen havde bestaaet i ca. 10 Aar, blev det nødvendigt at se sig om efter større og bedre egnede Lokaler, og i 1905 flyttedes Forretningen til Vestergade Nr. 21, hvor den i mange Aar havde til Huse, og hvor den under Frk. Holms Ledelse undergik en Forandring og Udvidelse, idet den fik to smukke Udstillingsvinduer ud til Byens Strøggade. Virksomheden voksede imidlertid stadig, og i 1931 flyttedes den til de mere moderne og tidssvarende Lokaler i Klaregade, hvor den nu stadig drives. — Ligesom ved Grundlæggelsen er Forretningen stadig en udpræget Specialforretning, hvor alle de forskellige Artikler til Haandarbejde forhandles, og desuden raader Virksomheden over egen Tegne- og Systue, hvor saavel færdige som paabegyndte og tegnede Broderier etc. af enhver Art bliver fremstillet. Desuden fører Damerne i deres Virksomhed ogsaa et Udvalg af de kendte gamle Tønder-Kniplinger.

Frøknerne Holm & Antonsens Forretning.

Som nævnt blev Frøken Holm allerede i 1895 knyttet til Forretningen, og da Fru Henriksen i 1915 trak sig tilbage, købte og overtog Frøkenen Virksomheden og førte den i længere Tid videre som Eneindehaver.

I 1907 blev Frk. Antonsen som Elev knyttet til Forretningen, og i 1925 blev Frøkenen optaget som Kompagnon og Medindehaver, og trods daarlige og for de forskellige Erhverv saa vanskelige Tider er Virksomheden under de 2 Damers Ledelse stadig gaaet frem og beskæftiger nu 6 à 8 Mennesker i de forskellige Afdelinger.

Vilhelm A. Langs Musikhandel.

Hjørneejendom, hvori Orientalisk Tæppelager har Forretning. Ved Salget af Ejendommen til Brødrene Søderlund flyttedes Musikhandelen til Vestergade Nr. 21, derfra flyttedes i 1930 til nuværende Sted, Klaregade Nr. 4.

Ejendommen Vestergade Nr. 39 købtes 1912 af P. Chr. Pedersens Enke.

Gennem Tiderne er der gennem Vilhelm A. Langs Musikhandel arrangeret talrige Koncerter, ligesom det er et stort Antal af udenlandske Kunstnere, det fynske Publikum gennem dette Musikforlag har faaet Lejlighed til at høre.

Den 1. Februar 1935 overtog Løjtnant Svend Aage Vonsil Sørensen Musikhandelen, der nu omfatter alt indenfor Musik, Radio, Grammofon og Klaver.

SVEND AAGE VONSIL SØRENSEN, Musikhandler og Løjtnant, er født d. 23. November 1907 som Søn af Oberstløjtnant C. T. N. Sørensen og Hustru. Gift i 1936 med Hanne Vibeke Roepstorff. Uddannet ved Handelen, indtraadte i Hæren 1929, Løjtnant af Reserven.

Niels Hansen & Co. Forretning.

Forretningen fører i Kunst: Raderinger, Malerier, Kobberstik, Bronceting og Figurer samt Porcelæen og Stentøj, endvidere udfører den alt med Hensyn til Indramning

I Klaregade Nr. 4 ligger Vilhelm A. Langs Musikhandel, der sikkert er Provinsens største Musikhandel. Den er grundlagt 1890 af Svend Westergaard og senere overgaaet til Boghandler Klint, derfra til Boghandler Chr. F. Larsen og i 1909 til Boghandler og Musikhandler Vilhelm Alexander Lang, der er født 27. December 1880 i Snertinge. Gift 1912 med Ingeborg Brøndum. Uddannet i Næstved.

Vilhelm A. Langs Bog- og Musikhandel begyndte Vestergade 39. Men i 1912 flyttedes Forretningslokalerne til den

DEN kendte Kunst- og Ramme forretning, Niels Hansen & Co., Klaregade Nr. 5, blev grundlagt paa samme Sted af den nuværende Indehavers Fader, Niels Hansen. Forretningen er i Aarenes Løb arbejdet op til at være en af de førende i Odense indenfor Branchen. — Sønnen, Johannes M. Hansen, har siden 1917 assisteret i Forretningen, og d. 1. Januar 1927 overtoges den af ham og føres nu videre under Navnet „Niels Hansen & Co.“.

i saavel moderne som antikke Rammer. Desuden har Forretningen paa 1. Sal en smuk og konstant Udstilling af Kunstgenstande samt Malerier og Billeder fra forskellige saavel indenlandske som udenlandske Kunstnere, alt i overordentlig smukke og udsøgte Ting.

Søstre Friis' Modeforretning i Klaregade.

PAA Hjørnet af Pogestræde laa forhen en mindre Tricotageforretning, men i Aaret 1928 flyttede Søstre Friis deres Forretning hertil. Denne er grundlagt 1916 og da paa Nørregade i Nyborg, herfra flyttedes i 1924 til Vestergade Nr. 63 i Odense omtrent ved Hjørnet af Kongensgade, der hvor nu Bøghandler Jørgen Jørgensen bor.

Forretningen har igennem Tiderne været ledet af Ida Friis, der er uddannet ved Mode- og Lingerifaget, senere er Søsteren Elise Friis indtraadt i Forretningen. Begge Damerne er født i Aalborg som Døtre af Fabriksleder Hans Peder Friis.

HELE Gadebilledet i Klaregade er i dette Aar betydelig skiftet. Her er opstaaet to meget smukke, moderne og anselige Forretningsejendomme, den ene - Hjørnet af Klaregade og Mageløs - bygget af Kreditforeningen for Fyens Stift. Det er en meget smuk Bygning af monumental Ydre og Form, bygget af røde Sten, og indrettet dels for Kreditforeningen, dels for enkelte Forretninger og Beboelse etc.

Konfektureforretningen Klaregade Nr. 15.

I denne Ejendom Klaregade Nr. 15 er etableret en ny smuk Forretning, nemlig Konfektureforretningen. Denne Forretning er indrettet efter moderne Linier og er meget smuk i sin ydre Montering. Indehaverne er Fru I. Wendelboe og Frk. O. Wendelboe, som siden 1922 har været beskæftiget med Fremstilling af hjemmelavet Chokolade, hvilket hovedsagelig er Forretningens Speciale.

DEN i Odense kendte Virksomhed indenfor Skotøjsbranchen, der nu ledes under Navnet A. Jensen Schrøders Enke, Klaregade Nr. 23, blev grundlagt i Aaret 1904 af Skomagermester A. Jensen Schrøder og som almindeligt Værksted for Haand-

Jensen Schrøders Forretning, Klaregade Nr. 23.

April 1882, fik Lov til at drive sin Virksomhed under de nye Former, thi i Aaret 1929 afgik han ved Døden. Virksomheden føres nu videre af Enkefru Caroline Mathilde Jensen Schrøder.

EJENDOMMEN Klaregade Nr. 27 er bygget i 1930, og i denne Ejendom etablerede Frøknerne O. Wendelboe og Mary Engstrøm den 28. August samme Aar en Konfekturhandel, der udelukkende forhandlede hjemmelavede Konfekture. I Aaret 1936 udtraadte Frk. Wendelboe af Firmaet, og Frk. Engstrøm fører det nu videre. Frøkenen er

Mary Engstrøms Konfekturforretning.

skomageri og Reparation, men har dette gennem Tiden udviklet sig til nuværende kendte Virksomhed.

Etableringen blev gjort i Klaregade Nr. 32, og i 1908 flyttedes Værkstedet til Klaregade Nr. 40, hvor man udvidede med Detailhandel.

I Aaret 1918 blev Ejendommen Klaregade Nr. 23 bygget, og hertil flyttedes Virksomheden; det blev dog kun en kort Aarrække, at Grundlæggeren, A. Jensen Schrøder, født 13.

født i Aaret 1900 i Odense som Datter af Jørgen Hansen Engstrøm og udlært i Faget. Dengang hun begyndte, fandtes der kun ganske faa Blandinger af Marcipan i Brød og Konfekt, men efterhaanden er dette Felt indenfor Konfektur vokset saa stærkt, at der nu forefindes over 50 forskellige Blandinger. Ikke alene Forretningens udsøgte Varer, men Lokalets særegne og smukke Montering, har bidraget til, at Forretningen er vokset Aar for Aar og nu beskæftiger 4 Personer daglig.

HENRIK STÆRMOSES-Begravelsesforretning blev oprindeligt grundlagt af Hr. Snekermester Simon Karstens i Aaret 1867, dengang i Nørregade Nr. 43, og Virksomheden blev da drevet som Møbelsnedkeri og Specialforretning med Hensyn til Begravelser.

Ved Grundlæggerens Død blev Forretningen overtaget af Sønnen, og for ca. 20 Aar siden blev Møbelsnedkeriet nedlagt af denne, og Virksomheden blev da udeluk-

kende drevet som Begravelsesforretning.

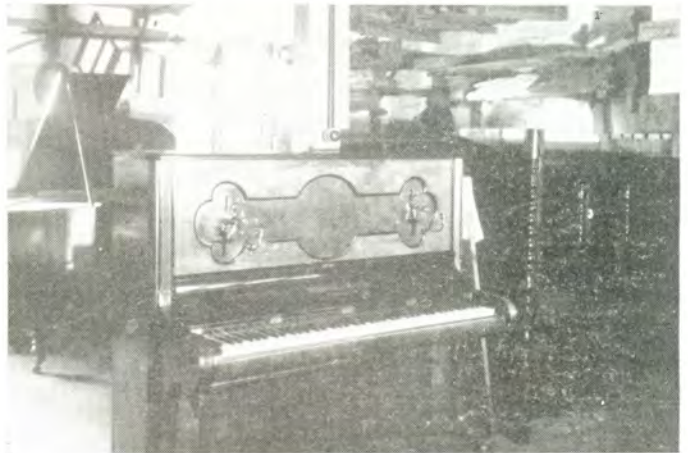
Da Simon Karstens i 1927 afgik ved Døden, blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver. I 1932 købte han den Ejendom, Klaregade 36, hvori hans Forretning nu har til Huse, og herfra ordnes alt vedrørende Begravelser og Ligbrænding.

Virksomheden er Byens ældste Begravelsesforretning.

Henrik Størmoses Forretning.

SNEDKERMESTER Axel Jacobsens Virksomhed i Klaregade Nr. 35 er oprindelig grundlagt paa Hunderupvej Nr. 25 i Aaret 1919. Indehaveren er uddannet i Møbelbranchen og har i adskillige Aar været knyttet til det landskendte københavnske Møbelfirma Severin & Andreas Jensen og til Pianofirmaet Hindsberg. Gennem sin Ansættelse disse Steder kom Axel Jacobsen grundig ind i Enkelthederne vedrørende Bygning og Reparation af Pianoer og andre Instrumenter, og da han oprettede sin egen Virksomhed, var det derfor naturligt, at han udnyttede sine Erfaringer og optog dette Speciale. Foruden dette ofrer Virksomheden sig særlig for Restaurering af gamle og antikke Møbler i de forskellige Stilarter. Firmaet har restaureret Møblementerne paa Herregaarden „Juelsberg“ paa Fyn og arbejdet for mange andre fynske Ejere af Herregaarde og Godser.

Axel Jacobsens Snekervirksomhed.

KLAREGADE hørte i ældre Tider op ved Aaen. Der fandtes ganske vist dengang et Par mindre Træbroer, der førte over Aaens to Arme, men de erstattedes omkring 1890erne af en solid Kørebro, der igen i 1911 afløstes af den nuværende Jernbetonbro, der er bygget efter Tegning af kgl. Bygningsinspektør J. V. Petersen. Da denne Bro var bygget, opnaedes der en virkelig tiltrængt Forbindelse mellem Byen og Hunderupkvarteret. Lige ved Broen ved Foden af Nonnebakken opstilledes der i 1909 en Kiosk tilhørende „Odense Telefon Kiosker“. Den er bygget efter Tegning af Arkitekt Schwanenflügel, og dens smukke Linier tager sig helt malerisk ud paa dette Sted.

Kiosken ved Klaregade-Broen.

Skrædderforretningen Smedestræde Nr. 2.

DEN kendte Virksomhed „Pres op“ i Smedestræde Nr. 2 blev grundlagt i Aaret 1925 i Klaregade Nr. 33 af Hr. Charlye Rasmussen. I Aaret 1930 blev Virksomheden købt og overtaget af Hr. E. Steffensen. Allerede faa Aar efter maatte der søges større Lokaler og i 1932 flyttedes til Klaregade Nr. 24, men ogsaa disse Lokaler viste sig for smaa og uegnede, og i 1935 maatte der atter gøres Forandring, og denne Gang flyttedes til den nye og moderne Ejendom i Smedestræde Nr. 2, hvor Virksomheden nu har til Huse.

Under Hr. Steffensens kyndige Ledelse har Virksomheden undergaaet en stor Udvikling, allerede i Klaregade blev den moderne Damppressemaskine anskaffet, og da „Pres op“ var flyttet til den nuværende Ejendom, blev det moderne kemiske Anlæg installeret, og intet blev sparet for paa enhver Maade at følge med Tiden.

I Virksomheden udføres alt med Hensyn til Rensning, Presning samt Reparationer af saavel Dame- som Herregarderobe, Tæpper etc., og Rensningen foregaar med Trianlæg efter de allernyeste Metoder.

FRA Klaregade gaar man lige over i Hunderupvej, der er en Slags Fortsættelse af Gaden. Hunderupvej begynder paa den anden Side af Odense Aa og fører mod Syd gennem Hunderup Sogn ud til Skoven af samme Navn. Vejen var i ældre Tider blot en almindelig Sognevej, ud til hvilken der laa enkelte spredte Huse omgivet af mindre Haver. Først i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede begyndte der at opstaa Villabebyggelser her. Den Del af Vejen, der ligger helt ned mod Klaregade, er væsentlig bebygget i Tiaaret fra 1890 til 1900, og den har høj Bebyggelse. Hunderup Sogns Skole, som vi her bringer Billeder af, er i sin første Oprindelse en af Kong Frederik d. 4.s Rytterskoler. Navnet hidrører fra, at Skolerne, hvoraf der findes talrige Laudet over, oprettedes for Befolkningens Børn, der boede

i Rytterdistrikterne og hørte under Kronen. — Senere blev Skolen almindelig

Landsbyskole og endnu senere Folkeskole for Sct. Knuds Landsogn, hvilket den var indtil Aaret 1908. — I 1906 blev Hunderup Sogn indlemmet i Odense Købstad, og Skolebygningen overgik da til privat Eje, i hvilket den har været siden. Naar den gamle, herlige Bygning endnu er bevaret, bærer alene

Kunstmaler Jens Djelbo Æren herfor. Han har fredet og værnet om denne historiske Bygning og bl. a. faaet opsat den i sin Tid nedtagne Tavle. — Den eneste Forandring, der er sket med Bygningen, er den, at der er tilbygget en mindre Veranda og indsat større Vinduer. Det har frydet mange Odenseanere at se den gamle Skole saa uforandret, og mange Turister aflægger den et Besøg.

Den gamle Rytterskole.

Rytterskolen efter Restaureringen.

PAA andre Sider i dette Værk har vi omtalt Udviklingen indenfor Damefrisørfaget gennem Aarene, og vi skal nu kort her omtale en af Byens moderne Saloner, Fru Jenny Niensens Salon beliggende paa Hunderupvej Nr. 25.

Fruen etablerede sin Salon i Aaret 1933 under Navnet „Les Deux“. I Lokalerne paa Hunderupvej, hvor Fruens Salon stadig har til Huse, forefindes der alle moderne tekniske Hjælpemidler indenfor Faget, og der udføres alt vedrørende Haarbehandling, Skønhedspleje, Manicure m. m.

Skønhedspleje, hvori Fruen har faaet sin Uddannelse hos Landets fineste Eksperter, er dog Salonens Specialitet.

Interiører fra Fru Jenny Niensens Salon.

Fru Jenny Nielsen er født den 16. Februar 1898 og gift med Repræsentant Johannes Nielsen.

Damefrisørsalonen paa Hunderupvej Nr. 19.

1923-25, bestyrede en Salon i Middelfart indtil 1934, da hun vendte tilbage til Odense, hvor hun i 1935 aabnede sin egen Salon. Salonens Speciale er Damefrisering, Ondulation og Permanent.

PAA Hjørnet af Hunderupvej og Læssøgade ligger Albani-Apotek, og i dettes Ejendom, hvortil der netop i Aar er blevet bygget en ny Tilbygning, er der i Stueetagen indrettet en moderne Damefrisørsalon, sikkert en af de nyeste i Odense og for Resten en af de faa, der findes i denne Del af Byen.

Salonen er etableret af Frøken Clara Nielsen, der er født i Odense i November 1904. — Damefrisørfaget lærte hun fra

I Slutningen af forrige Aarhundrede hørte nu afdøde Fabrikant Søren Christian Brandt til Odense Bys kendte Skikkelser. Han var Søn af Farver Morten Kisbye Brandt i Vestergade, der med et sikkert Blik for Udviklingen lod ham uddanne til Klædefabrikant, saaledes at han selv kunde fabrikere de Stoffe, der skulde farves. Det Hjemmexæveri, paa hvilket de gamle Farverier byggede deres Eksistens, var nemlig allerede dengang ved at dø hen, og det viste sig da ogsaa snart, at han havde set rigtigt. Thi da Søren Christian Brandt efter at have været i Lære i København og derefter uddannet sig i flere Aar i Udlandet, særlig i Aachen, i 1869 begyndte sin Klædefabrik i den gamle Farveri-

S. Chr. Brandt,
Fabrikant.

gaard, lykkedes hans Foretagende i den Grad, at den ene Udvidelse efter den anden blev nødvendig. Saaledes opførte han i 1887 en stor Femetagers Fabriksbygning, og siden er Virksomheden efter hans Død stadig vokset og strækker sig fra Vestergade ud til Grønnegade og Pantheonsgade og kendes nu under Navn af A S Brandts Klædefabrik som en af Landets største og mest moderne.

SØREN CHRISTIAN BRANDT, Fabrikant, R. af D., fødtes i Odense den 27. August 1847 og døde 1905. Han giftede sig i 1884 med Oluffa Kirstine Dahlerup, Datter af Herredsfoged i Odense, tidligere Amtmand og Kommandant paa Færøerne, Carl Emil Dahlerup, K. af D., p. p., og Hustru Anna Cathrine Lucie, født Schram.

ALLEXANDER OSCAR EMILIUS WITTENBORG, Fabrikant, fødtes d. 21. Marts 1865 og døde 3. Maj 1928. Han giftede sig i 1897 med Christiane Louise Mortensen.

A S Wittenborgs Fabriker (Blikemballage Fabriker) og A S Wittenborgs Automatfabriker er begge grundlagte af afdøde Fabrikant Alex. Wittenborg.

Begge Virksomheder har ved en ganske enestaaende Udvikling gjort sig bemærket endog langt ud over Landets Grænser. Automat-Fabriken eksporterer ca. 75 pCt. af sin Produktion og er den største i sin Art i Europa.

Alex. Wittenborg etablerede sig i 1890 som Blikkenslagermester og drev denne Virksomhed indtil 1913, da han startede Blikvarefabriken. Denne Virksomhed blev Aktieselskab i 1924, og kort forinden sin Død i 1928 solgte Alex. Wittenborg sine Aktier i Blikvarefabriken og helligede sig nu helt Automatfabriken, som var startet i 1923 under beskedne Former i Kongensgade, og denne Fabrik førtes videre af hans Sønner.

I 1929 blev Automatfabriken omdannet til et Aktieselskab med Enkefru Christiane Wittenborg som Formand. Den øvrige Bestyrelse udgøres af Sønnerne.

Fabriken har nu til Huse i Seebldsgade, hvor der er bygget en anselig Virksomhed, og Fabriken i Odense beskæftiger nu ca. 200 Mennesker. Senere har Aktieselskabet overtaget en Fabrik i Aarhus og oprettet en Salgsfilial i København, der tilsammen beskæftiger ca. 100 Mennesker, saaledes at A/S Wittenborgs Automatfabriker nu ialt beskæftiger ca. 300 Mennesker.

A. Wittenborg,
Fabrikant.

Chr. J. Høegh,
Fabrikant.

FABRIKANT Christian Jørgensen Høegh fødtes 1857 og døde 1925. Han blev i 1885 gift med Kristine Sørensen. 1881 begyndte han en Købmandshandel i det daværende nye Kvarter omkring Dronningens- og Thorsgade. Denne Forretning afstød han igen og begyndte paa en Margarinefabrik, der hurtigt voksede saa stærkt, at den overgik til et Aktieselskab. — I Aaret 1894 udtraadte Fabrikant Høegh af Aktieselskabet og grundlagde Odense Sukkervarefabrik, der senere voksede op til at blive en landskendt Virksomhed. Fabriken begyndte paa Filosofgangen under meget smaa Kaar, og Fabrikant Høegh assisteredes af sin Hustru. Senere byggede han egen Bygning i Læssøgade Nr. 9, og i dennes Baggaard havde Fabriken til Huse indtil 1915, da der opførtes en større Fabriksbygning med Beboelse paa Klostervej Nr. 22, hvor Virksomheden stadig ligger. Sønnen Thorvald Høegh, der er født 1891, kom hjem fra Udlandet i 1922 og tog da

Del i Fabrikkens Ledelse. Denne blev nu moderniseret, og der installeredes nye Maskiner m. m. I 1925 døde Grundlæggeren, og Sønnen fik da Virksomheden, som han drev til sin Død i 1931. Fabriken videreføres nu af hans Hustru, medens selve Ejendommen ejes af Enkefru Fabrikant Kristine Høegh, der ligeledes ejer Villaen i Tietgens Allé Nr. 33.

VASKERIET Dannebrog Hunderupvej Nr. 104 blev grundlagt paa Vesterbro Nr. 112 af den nuværende Indehaver, Fru Andersen, i Aaret 1910.

Dannebrog's Speciale er Manchettlinned. Vaskeriet er derfor monteret med alle Nutidens moderne Maskiner.

Fru Andersen er stadig Eneindehaver af Dannebrog og til Stadighed beskæftiges 8 Mennesker i Virksomheden.

Fru Andersens Vaskeri Hunderupvej.

LANDSBYEN Hunderup bestod oprindeligt kun af nogle faa Gaarde, hvoraf de største var Haustedgaard, Hunderupgaard, Bøgegaard, Abildgaard og Knudsens Enkes Gaard. Kammerraad Jørgensen, der var Abildgaards sidste Ejer, var Hunderups Sognefoged. -- I Midten af disse Gaarde nærmest Abildgaard og Odense By laa Lystejendommen „Fiona“, der i sin Tid tilhørte Herredsfoged, Etatsraad Knudtzen. Ved hans Død i 1847 afhændedes dette Landsted, der da hed „Bagatellen“ til Konditor Carl Bang, der gav det sit nuværende Navn. Bang aabnede her et Konditori og Traktørsted Søndag den 27. Juni 1847. Stedet syntes skabt til Restauration, idet det omtrent

Den gamle Lystgaard „Fiona“.

laa paa Halvvejen mellem Byen, der da kun strakte sig til Aaen, Filosofgangen og Munke Mølle, og den idylliske Skov „Fruens Bøge“. Restaurationen gik imidlertid ikke godt, og Ejendommen skiftede i den efterfølgende Tid nogle Gange Ejere, indtil den omkring 1880-erne købtes af Proprietær Christian Sørensen fra „Carolinelund“ i Rastrup.

Denne nye Ejer byggede det nuværende „Fiona“ med det smukke Taarn, der er opført efter Tegning af Arkitekt Schwanenflügel, men Ladebygningerne er de samme, der laa der i de tidligere Ejeres Tid, kun er det daværende Straatag nu erstattet med Skifertag. Taarnet, der opførtes i 1881, bærer Bygherrens og hans Hustrus Initialer samt Aarstallet. Proprietær Sørensen døde 1883, og hans Enke, Jensine Frederikke Sørensen, født Nielsen, blev boende paa Ejendommen og drev denne som en Lystgaard paa 60 Tdr. Land. I Midten af 1890'erne solgtes Størstedelen af Jorderne til nu afdøde Møller Petersen fra „Bøgegaarden“, der lagde de købte Jorder ind under nævnte Gaard. Imidlertid havde Odense By udviklet sig, og med Udviklingen fulgte nødvendige Udvidelser af Byens Grænser. Odense begyndte saa smaat at nærme sig Hunderup By, idet Kammerraad Jørgensen havde udstykket sin Gaard til Bebyggelse. Denne Udstykning efterfulgtes af Møller Petersen og nuværende Proprietær Albert Petersen, der for Størstedelen har udstykket deres Jorder i Langeline- og Læssøgade Kvartierne.

I 1907 døde Enkefru Sørensen, og da havde „Fiona“ kun 15 Tdr. Land tilbage. Disse solgte Dødsboet til Udstykning, og selve Ejendommen „Fiona“

med tilhørende Have overgik til den afdødes ældste Datter, Enkefru Camilla Georgia von Baden, der ejede denne indtil sin Død i 1928, da den gik i Arv til hendes to Børn, Assistent Torkel Jacob von Baden og Fru Agnes Hansen. Disse solgte i September 1933 Størsteparten af Haven til Skolebestyrer Lehn, idet de samtidig fuldførte Forlængelsen af Smedevænget med Hunderupvænget.

I Enkefru von Badens Tid blev „Fiona“ i 1920 indrettet til et Garageforetagende, og dette drives i Dag af Sønnen Torkel von Baden. Foretagendet har nu udviklet sig til „Fionas Garage-, Benzin- og Lillebilstation“ med 2 Benzintanke og 2 Biler, der udlejes med og uden Fører.

Den stærke Bebyggelse i Odense har saaledes medført, at der af den forhenværende Lystejendom er opstaaet en Forretningsejendom med ca. 11000 Kvadratalen Have og Grund. Som det kan ses, er Udviklingen skredet meget hurtigt frem, og af den forhenværende Landsby Hunderup er der nu intet andet tilbage af Gaardene end Hovedbygningerne.

Odense Kommune har dog i sin Byggevedtægt bestemt, at der i det nuværende Hunderupkvarter kun maa forefindes villalignende Bebyggelser, idet Byen ret naturligt søger at værne om det skønne Kvarter og bibeholde dets smukke Præg.

„Fionas Garage-, Benzin- og Lillebilstation“.

„Røde Hus“ i Aaret 1900.

„Røde Hus“ i Aaret 1933.

I gamle Dage tog man til Fruens Bøge ad Sønder Boulevard, men i vor Tid er der aabnet en hel ny Forbindelseslinie. Der er nu to Sporvognsforbindelser derud, en gennem Sønder Boulevard til Fruens Bøge og en gennem Læssøgade til Hunderup Skov.

Fruens Bøge har gennem mange Generationer været Odenseanernes Udflugtssted, men det synes, som om Borgerne nu foretrækker Hunderupskoven. I ældre Tider hørte Fruens Bøge under Dalum Sogn, og her laa adskillige Restauranter. Af disse skal vi fremhæve den gamle Skovforenings Bygning „Sorgenfri“, der er bygget i 1899.

Ved Jernbanelinien, der skærer den store brede Vej, der fører ud til Skoven, ligger det kendte „Røde Hus“, der søges stærkt af den odenseanske Ungdom. Det Hus var sikkert i ældre Tid et Fæstehus under Godset „Christiansdal“, der ejedes af Familien Benzon, og hvorunder Fruens Bøge hørte. „Røde Hus“ har haft mange for-

skellige Værter, men først i de senere Tider er der kommet Ro over dets Tilværelse. Selve den gamle Hoved- og Beboelsesbygning er forlængst nedrevet, og der er bygget nye Huse og Restaurationslokaler. — Det „Røde Hus“, der ligger i Dag, er af nyere Dato, idet det er ombygget og moderniseret af den nuværende Vært, Rasmus Rasmussen, der overtog Restauranten i 1926. Her forefindes nu aaben Danseplads, lukkede Lysthuse og hyggelige Lokaler med rigelig Plads til 7 til 800 Mennesker.

Rasmus Rasmussen er født i 1882 og gift 1914 med Julie Hansen.

KARLSLUND kan som Traktørsted føres over 100 Aar tilbage i Tiden. I sin første Oprindelse har det været et ganske almindeligt Husmandssted eller Skovarbejderbolig. Det ligger lige overfor Fruens Bøge Station og ejes nu af Odense Kommune, men drives af en privat Lejer. Det ejedes i sin Tid af „Knuds Enke“, Fru Karen Andersen, der ligeledes drev Restauration her, og efter Sigende har hun og Manden selv bygget den store Stue med det morsomt hvælvede Loft. I 1899 overtog Enkefru Petersen Huset og drev Restaurationen indtil 1926. — Huset har sikkert oprindeligt været Fæste under „Christiansdal“, men overtoges af Kommunen i 1933. — Gennem

Tiderne er Bygningen ikke forandret i det Ydre, men smukt vedligeholdt. Det er en hyggelig gammel Bindingsværksgaard i een Vinkellængde.

Restaurationen drives nu af Jørgen Christian Hansen, der er født i 1882 og uddannet ved Tjenerfaget. Han var fra 1916—26 Overtjener paa Industribygningen. I sidstnævnte Aar overtog han „Karlslund“, som han har kostet ikke saa lidt paa.

I 1935 er Bygningen helt moderniseret i det Indre. Her findes en større Stue, en morsom Bondestue med Bjælkeloft, behagelige Møbler og snehvidt Sand paa Gulvet, en mindre Stue og saa det nymonterede og moderne Køkken med Is-skabe.

Restauranten benyttes af en Del Foreninger, og en af de kendteste af disse er Foreningen af 1856 „Hornets Sønner“, der en Gang om Aaret mødes her til Pøsegilde, og i hvis Love der staar, at dette Gilde skal holdes under Straatag.

„Karlslund“ set fra Gaardsiden.

„Karlslund“.

Af andre Gader, der har sit Ud-løb fra Vestergade, skal fremhæves Asylgade, der løber helt til Nørregade og først i den nyere Tid er forbundet med denne Gade. I Asylgade ligger „Kino-Teatret“, Asylet, der er oprettet i 1840, og Arbejder-nes store nye Forsamlingsbygning.

Lille Graabrø-

Den gamle Ejendom i Asylgade Nr. 9.

Musikdirektør Kaj Larsens Orkester i Landsbyen.

Den ny Forsamlingsbygning.

drestræde udgaar ligeledes fra Vester-gade og fortsætter i Store Graabrødre-stræde, der løber op til Slotsgade.

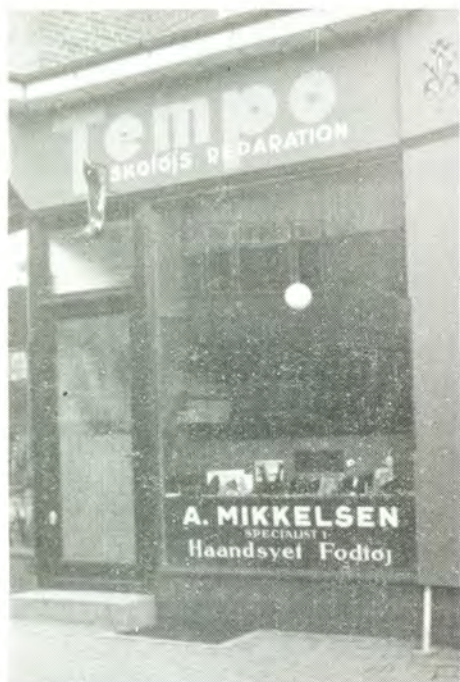
I 1909 opførte de fynske Arbejdere en Forsamlingsbygning i Dansestræde, det saakaldte „Folkets Hus“, og i denne Bygning samledes saa godt som

alt indenfor de forskellige Arbejdergrene, Fagforeninger m. m. Da denne Bygning viste sig for lille til sit Formaal, besluttede man at bygge en større og mere tidsvarende Forsamlingsbygning, og den nuværende ny Forsamlingsbygning i Asylgade rejstes da. Den ny Bygning, der er sammenbygget med den gamle, saaledes at de udgør een stor Bygning, er meget smuk og monumental og præger i højeste Grad Gadebilledet.

Det samlede Bygningskompleks rummer nogle og tredive forskellige Lokaler og Kontorer og to, tre anseelige Sale, hvoraf Kongressalen er langt den største og betydeligste. I denne Sal er der en stor Del af Aaret installeret Forlystelsesetablissermentet „Landsbyen“, der har Plads til 500 Mennesker og er kendt over hele Fyn. Bygningen har iøvrigt glimrende Restaurationslokaler og Billard Salon.

Som Leder af hele dette betydelige Forenings- og Selskabsvæsen fungerer Direktør L. B. Knudsen, kendt fra sit mangeaarige Virke som Overtjener paa d'Angleterre i København og Grand Hotel i Odense.

SKOTØJSVIRKSOMHEDEN „Tempo“ blev grundlagt af Skomagermester Th. Hansen i Aaret 1935 i Asylgade Nr. 19. Grundlæggeren havde tidligere Fabriksvirksomhed, men opgav dette til Fordel for nuværende Forretning, der nu er kendt saavel i By som paa Land.

Skotojsvirksomheden „Tempo“.

Th. Hansens Speciale er Haandskomageri med dertil hørende Reparationer af alle Arter Læder, Raagummi etc., endvidere har „Tempo“ Syanstalt for Mestres indenfor Branchen.

Th. Hansen er født den 15. August 1899, gift med Minna Hansen og Eneindehaver af „Tempo“.

Edvard Thorsens Kurvemagervirksomhed.

EDVARD THORSENS Kurvemagervirksomhed St. Graabrødrestræde Nr. 8 blev grundlagt af Faderen, Preben Thorsen, 1877—78 paa Sortebrødretorv. Efter hans Død 1901 bestyrede Edvard Thorsen Forretningen. I 1915 opførtes Ejendommen St. Graabrødrestræde Nr. 8, og dertil flyttedes Virksomheden. I 1920 blev Forretningen overtaget af Edvard Thorsen. Speciale er Kurvemøbler og polstrede Kurvemagerarbejder.

Kurvemager Edvard Thorsen er født i Odense 13. November 1880, gift med Marie Kirstine, født Madsen.

DEN kendte Virksomhed indenfor Urmagerbranchen „Den billige Urmager“ blev grundlagt af Urmager Axel Jensen i Aaret 1927 i St. Graabrødrestræde Nr. 14. Grundlæggeren opnaede dog ikke at faa Forretningen oparbejdet, og i 1931 blev den købt og overtaget af den nuværende Indehaver Marius Sørensen, og først i hans Tid begyndte Værkstedet at blive kendt af Publikum.

Marius Sørensen har faaet sin Uddannelse i Aalborg efter den gamle Skole, og hans Dygtighed har skabt Forretningen mange Kunder. Forretningen fører alt hørende til Urmager-

Marius Sørensens Urmagerforretning.

branchen, men dens Specialitet er dog Reparationer, hvorefter der har været udført indtil 8000 pr. Aar, og som beskæftiger 5 til 6 Svende stadig.

FIRMAET A S Axel Meyer & Co., St. Graabrødrestræde Nr. 17, grundlagdes 1919. Grundlæggerne, d'Hr. Axel Meyer & A. Andersen, startede Aktieselskabet i Ejendommen Nr. 18 i samme Gade og med en indbetalt Aktiekapital paa Kr. 100,000.

Firmaet Axel Meyer & Co.

med alt indenfor elektriske Anlæg, Centralvarme, Vandværker, Køleanlæg etc. og er Enerepræsentant for Grams Køleanlæg i Vojens for Fyns Stift. Speciale er Bygning af Elektricitetsværker, Højspændings- og Tavleanlæg, Bygning af Vandværker etc. Blandt de kendte og største kan nævnes: Højspændingsanlæggene mellem Odense og Kerteminde samt fra Marstal til Søby, begge udførte i 1935, endvidere er i Aarenes Løb opført ca. 70—80 Vandværker af forskellige Dimensioner over hele Landet. Firmaet beskæftiger til Stadighed ca. 70—80 Mennesker.

DET kendte Smede- og Maskinværksted i St. Graabrødrestræde Nr. 18 blev grundlagt i 1923 af Herrerne Andersen og Steensen, og Forretningen paatog sig Reparationer af Automobile, Motorcykler samt alt henhørende under Klejnsmedie og Maskinværksted. I 1925 trak Steensen sig tilbage, og Andersen fortsatte da Virksomheden under Firmanavnet V. Chr. Andersen. Forretningen drives som Klejnsmedie og Maskinværksted, og der fremstilles Artikler til Bygningsbranchen samt Butiksinventar. Da Forretningen stadig er i god

V. Chr. Andersens Maskinværksted.

Frengang, er en Udvidelse nødvendig, og fra 1. Oktober 1936 er Forretningen henflyttet til større og bedre Lokaler i Vestergade Nr. 49.

V. CHR. ANDERSEN, der er født den 24. August 1879 i København og gift med Marie Kirstine Jeppesen, har faaet sin Uddannelse dels i Provinsen og dels i København. Han blev Svend 1897, tog Maskinisteksamen 1903, har sejlet som Maskinmester og arbejdet paa Marinens Sominekorp.

DUPLIKERINGS- og Afskrivningsbureauet i Sct. Gertrudsstræde 3 blev grundlagt af Frk. Astrid Nordholt i 1914 i Vestergade 24. I 1929 flyttedes Forretningen til Graabrødrestræde Nr. 7 og i 1929 til de nuværende rummelige og tidssvarende Lokaler i Fabrikant Lindes nye Ejendom „Sct. Gertrudshus“.

Bureauet, der er forsynet med moderne, elektriske Skrivemaskiner og Duplikatorer, udfører alt indenfor Branchen, saasom tekniske Beskrivelser, Foreningsmeddelelser, Beretninger, Regnskaber, Cirkulærer, Kontrakter, anbefalinger, Festsange o. s. v. samt Adressering og Udsendelse af Breve og Brevkort. Endvidere gives der metodisk Undervisning i Maskinskrivning.

Frk. Astrid Nordholt, der er Eneindehaver af Bureauet, er født i Odense og har efter endt Handelsskoleuddannelse været beskæftiget som Bogholderske, Sekretær og Korrekturlæser, bl. a. hos Bogtrykker Langkjær, København, i hvis landskendte Virksomhed der var rig Lejlighed til at indhøste værdifulde Kundskaber.

Frk. Astrid Nordholts Maskinskrivningsbureau.

DEN sidste Gade, der støder ud til Vestergade mod Nord og ligger ligeoverfor Ny Vestergade, er den i 1890-erne anlagte Pantheonsgade, hvis Navn stammer fra et i 1850'erne eksisterende Forlystelsesetablisement, der laa her. Gaden er ganske kort og løber op til Vindegade, paa hvis Hjørne „Frelsens Hær“s store monumentale Bygning ligger.

De fleste af de Jorder, der nu optages af Pantheonsgade, var i ældre Tider blot Marker, der tilhørte forskellige Ejendomsbesiddere. Det kendte Frøfirma L. Dæhnfeldt havde store Forsøgsmarker her, der hen-

Facaden af Billard-Cafeen i Pantheonsgade 5—7.

Interiør af Billard-Cafeen.

lokaler i Stueetagen blev udlejet til Harald Jensen, der her etablerede en storstilet Billardsalon, der rummede 12 Billarder, og dengang var den største i Skandinavien. Ombygningen kostede 42,000 Kr., og ved denne fremskaffedes der 500 Kvadratmeter Gulvareal, og Lokalet deltes i en stor Salon og en mindre.

Foruden af et stort odenseansk Publikum søges Salonen af Medlemmerne af Odense Billard Klub, der har sine Lokaler her. Her spilles ogsaa de forskellige Turneringer og Kampe med fremmede Klubber.

Et Spil, der er blevet meget yndet i Odense, er det saakaldte „Snooker pool“, der er indført af Harald Jensen.

HARALD JENSEN, Indehaver af Billardsalonen, er født den 23. September 1883 og uddannet som Tjener. Han var fra 1906—09 ansat paa Hotel d'Angleterre, fra 1909—17 Overtjener paa Hotel Dagmar og fra 1917—24 paa „Grand“ Hotel i Odense. Den 29. Februar 1924 aabnede han Billard-Cafeen i Odense.

H. Jensen.

ODENSE Billard Klub er stiftet den 30. April 1925, og dens Formand er Fabrikant S. Boesen. — Klubben tæller over 250 Medlemmer, og den har gjort et stort Arbejde for at højne Billardspillet.

Jepsen Petersens Virksomhed.

SKOMAGERMESTER Jepsen Petersen startede sin Virksomhed i 1905 paa Vesterbro Nr. 50. I 1914 flyttedes til et større Lokale i Vestergade Nr. 99, men da ogsaa disse Lokaler viste sig at være for smaa, flyttedes i 1918 Forretningen til Nr. 75 i samme Gade. De nævnte Lokaler viste sig stadig ikke at være tilstrækkelig, og i 1913 flyttedes til nuværende Ejendom

i Pantheonsgade Nr. 2, hvor Virksomheden stadig er i Opgang. — Grundlæggerens Specialitet var fra Starten Haandskomageri, men omfatter nu ogsaa et større Reparationsværksted, der er monteret med alle Nutidens moderne Maskiner.

Jepsen Petersen er født den 8. Maj 1882 i Andst, gift med Clara Petersen og er Eneindehaver af Virksomheden.

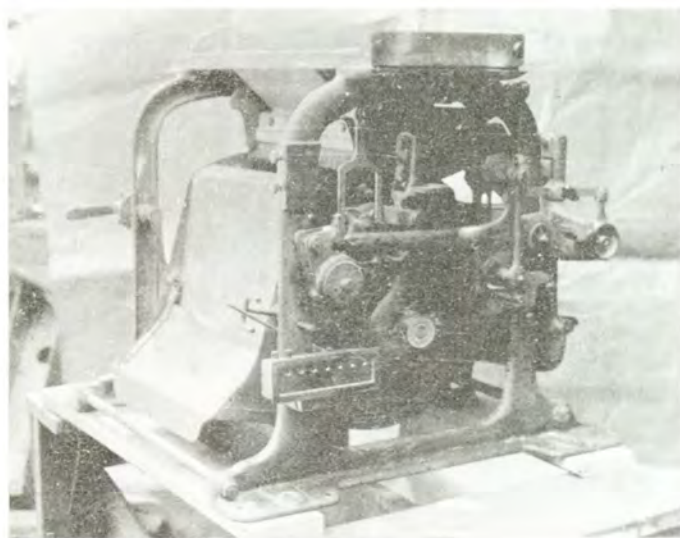
ODENSE Vægtfabrik blev grundlagt ca. 1875 af Fabrikant F. Knudsen. Stedet er ubekendt, senere flyttedes Virksomheden til Østre Stationsvej, hvor den i Aarene 1911—12 blev solgt af Grundlæggeren og i 1912 indgik i A S „De forenede Vægtfabrikker“.

I 1923 blev Virksomheden købt af den nuværende Indehaver A. A. J. Bjerregaard-Larsen, der i Kraft af sin Stilling indenfor Firmaet Andersen og Jensen havde ledet Fabrikken i Odense siden 1920. Virksomheden blev da atter selvstændig, og i 1931 flyttedes Fabrikken til Pantheonsgade Nr. 3, i Ejendommen, der blev erhvervet af Billedhugger Ploug, og hvor Vægtfabrikken nu har til Huse. Virksomheden fremstiller alle Arter af Vægte, men Specialitet er Jernbane-, Slakteri-, Mejeri-, Kran-, Bro- Lager-, Kreatur-, Kul-, Sække-, Skydelods-, Decimal- og Butiksvægte samt hel- og halvautomatiske Vægte, regelmæssig Kontrol og Vedligeholdelse af Vægte og yder sagkyndig Bistand i Retssager. Fabrikken foretager alle Arter af Reparationer og Forandringer af Vægte. Fabrikken er Leverandør til saavel offentlige som private Virksomheder Landet over, her kan nævnes: Stat, Kommune, Gas- og Elektricitetsværker og kgl. Vejere og Maalere. Ligeledes forhandler og importerer Fabrikken grovere og finere Vægte af alle Typer til Laboratorier etc. Importen finder hovedsagelig Sted fra Tyskland.

A. A. J. BJERREGAARD-LARSEN er født 1. August 1888 i København som Son af Overbetjent H. P. Larsen og Hustru B. M. Bjerregaard. Gift 19. Oktober 1920 med Thora Bjerregaard. Var i mange Aar ansat paa Andersen & Jensens Vægtfabrik i København

Odense Vægtfabrik.

Vægt udført af Firmaet.

og har bestaaet Afgangseksamen ved Københavns Teknikum, er tillige Formand for den Fyenske Afdeling af Ingeniørsamfundet, har rejst i Udlandet, saavel Tyskland som Frankrig, og været Montør i Düsseldorf.

BRANDDIREKTORATET i Odense under „Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger“ omfatter Odense-Bjerge-Aasum-Lunde og Hindsholm Herreder i Odense Amt med Kontor i Pantheonsgade Nr. 10. Nuværende Branddirektør er W. N. Guldbrandsen.

W. N. Guldbrandsen,
Branddirektør.

Fra Aaret 1800—1817 var Brandmajor, Birkefuldmægtig V. Larsen, Branddirektør og efterfulgtes af Overkrigskommissær J. A. Købcke, der virkede til 1854. Da deltes Amtet i 3 Distrikter, nemlig: Odense, Bogense og Kerteminde. — I Odense fulgte derefter som Branddirektør, Kancelliraad S. Sørensen til 1872, Kammerassessor Jespersen til 1886 og cand. phil. F. J. Møller til 1904, da den nuværende Branddirektør tiltraadte.

I Bogense virkede fra 1872—77 Prokurator F. Jespersen, der efterfulgtes af Bankdirektør C. M. Møller, som i 1907 afløstes af R. Ulriksen. Nuværende Branddirektør A. Thastum Jensen tiltraadte i 1933.

Branddirektør WILLIAM NORDEN GULDBRANDSEN er født i København den 24. Juli 1868 som Søn af Etatsraad V. A. Guldbrandsen. Gift 1899 med Astrid Zierau. Overtog i 1904 Branddirektoratet. Formand i den konservative Vælgerforening, Formand i „Danmarks-samfundet“, Delingsfører i det afmønstrede frivillige „Odense Amts Rekyllkorps“, R. af Dbg. i 1934.

Meyers Agentur og en gros Forretning.

HENRIK LARSENS Ejendomshandel i Pantheonsgade 18 laa tidligere paa Albani Torv Nr. 5. Den er grundlagt af Indehaveren i 1916, men havde da til Huse i Østergade og flyttedes først i 1932 til Albani Torv. H. Larsen er Eneindehaver af Virksomheden, der paatager sig alt i Forbindelse med Køb og Salg af Ejendomme, Gaarde, Villaer, Forretninger m. m. Han har i Aarenes Løb oparbejdet sig en stor og fast Kundekreds over hele Landet. Før Larsen oprettede sin nuværende Virksomhed, var han i flere Aar ansat i Militær- og Politietaten.

HENRIK LARS LARSEN er født d. 7. November 1879 i Odense som Søn af Tobaksarbejder Jens Larsen. Gift med Fanny Olivia Dreier.

SCHUFRI MEYERS Forretning startedes med en gros Oplag for Assens Tobaksfabrik. Senere optoges der Forhandling fra Lykke Thomssens Farve- og Lakfabrik i Esbjerg. Agenturforretningen omfatter nu: „Alfa“ Margarinefabrik,

Vejen, Andersen og Albeck, København, Svendborg Eddikefabrikker og Sophus Hansen og Søn, København. Virksomheden har til Huse i Pantheonsgade Nr. 22.

ALBANIGADE anlagdes i Aaret 1857 og var i nogen Grad Skyld i, at den kort forinden paabegyndte Kongensgade delvis stod i Stampe. Kort efter Albanigades Anlæggelse opvoksede der her omkring et helt nyt Kvarter, og der opstod Bjerggade, Langgade og Tværgade. 1858 aabnedes den nye Jernbanebro, der var den første i sin Art i Danmark. Hele det tidligere Areal, der kaldtes Beseløkke, kom da til at danne det nye Albanikvarter.

Ejendommen Albanigade 3 og 5.

I Albanigade byggedes Byens første Sygehus, og senere kom Epidemisygehuset. Her lagde man ogsaa Ting- og Arresthuset, der senere er betydeligt ombygget af Arkitekt Jacobsen. Af andre Bygninger skal fremhæves Albani Bryggeriet, der dog for Hovedpartens Vedkommende ligger i Tværgade, Frimurerlogens Bygning, bag Sygehuset Garnissionssygehuset, og paa Vejen ned til dette Kommunens Forsørgelsesanstalt.

Albanigade 3 og 5 er sikkert bygget straks efter Gadens Anlæggelse. Den opførtes af Borgmester G. Kock og var da sikkert een stor Gaard, der havde Haver ned til Aaen. Borgmesteren, der virkede i ca. 20 Aar i Odense, boede i denne Gaard, der af hans Dødsbo solgtes til Fotograf Niels Christian Hansen. I Albanigade 3 og 5 boede i sin Tid Stiftsprovst Lützhøfft. Blandt Ejendommens nuværende Beboere kan fremhæves Maleren, Ingeniør Møller samt det fynske Musikkonservatorium.

NIELS CHRISTIAN HANSEN, Husejer, flhv. Fotograf, er født den 21. Januar 1860 i Odense. Han etablerede fotografisk Atelier i Odense 1885, men solgte dette i 1914 til Fotograf Ditlev Jensen. Han ejede Ejendommen Vestergade Nr. 54, men solgte denne til Knud Møller.

N. Chr. Hansen,
Husejer.

S. K. Sørensen.

DER, hvor Albanigade møder Broen over Aaen, ligger et lille Stræde, kaldet Karen Brahesvej. Paa dette Hjørne ligger det af Restauratør Søren Sørensen oprettede Middagskøkken.

Nævnte Søren Sørensen er Oprefteren og Ideens Fader til mange af vor Tids Middagssale. Han var født den 12. Oktober 1876 og gift med Jensine Poulsen, døde 28. Februar 1934. I 1924 oprettede han et Middagskøkken i Odense med det Formaal for Øje at skabe et Sted, hvor Handels- og Kontorfolk og andre Personer for en rimelig Betaling kunde faa god og nærende Kost. Han startede i Sct. Knuds Kirkestræde Nr. 5, men flyttede 1926

Middagssalen i Albanigade Nr. 12.

borde. -- Søren Sørensen er Stifter af Middagssalene i Kolding, Svendborg, Horsens, Aarhus og Randers. Disse har alle i deres første Oprindelse været ledet af ham eller en af hans Slægt. Nogle af dem er senere solgte.

Middagssalen i Albanigade er nu overgaaet til Maskinsnedker Alfred Rasmussen, der er født i 1897 og gift 1922 med Karen Sørensen, Datter af Restauratør Søren Kjelder Sørensen. Tidligere havde Alfred Rasmussen og Hustru Middagssalen i Svendborg, men overtog i 1934 Middagssalen i Odense.

BECO, den kendte Virksomhed for gastekniske Frembringelser i Albanigade Nr. 15, blev grundlagt af V. Behrendsen i Aaret 1933 i Dannebrogsgade Nr. 26, men da Firmaet ret hurtigt kom i Ry og Opgang, viste der sig at være Pladsmangel, og allerede i Aaret 1934 flyttedes til de mere moderne og tidssvarende Lokaler.

Af Virksomhedens Speciale kan nævnes: Gas-Kedler, Varmeovne, Central Geysere, alt til Fødebranchen, Hotel- og Restaurant Montering etc., endvidere er Firmaet dubleret med Kobbersmedie og Fortinneri.

Vaskeriet „Fremad“, Albanigade Nr. 19.

til Filosofgangen 2 A, hvor der var større Lokaler, og hvor Middagssalen kunde rumme 150 Gæster. I 1931 købte Sørensen Ejendommen Albanigade Nr. 12, der tilhørte Enkefru Tommerup, og efter en mindre Om- og Tilbygning indrettede han her den endnu eksisterende Middagssal, der nu er kendt i store Kredse. Den søges foruden af faste Pensionærer af Turister og mange Foreninger. I Bygningen er der foruden Privatlejlighed 8 Værelser, der udlejes til Pensionærer. Spisesalen kan rumme ca. 80 Gæster, der spiser ved Smaa-

V. BEHRENDSSEN er født i Odense 20. Marts 1910, gift med Anna Behrendsen, født Nielsen. Er autoriseret Gas- og Vandmester og Eneindehaver af Virksomheden.

VASKERIET „Fremad“ blev grundlagt af A. C. Mortensen i Aaret 1924 i Albanigade Nr. 19. Nævnte Vaskeri var et af de første indenfor denne Branche, der gik bort fra kunstig Blegning, og alt Arbejde

udførtes ene af A. C. Mortensen. Forretningen kom dog ret hurtigt i Ry, og et Tegn paa Opgang er, at Gang paa Gang har Udvidelser været nødvendige, og da Virksomheden stadig er i Udvikling, har Grundlæggeren erhvervet Ejendommen i Kronprinsensgade Nr. 20, og efter endt Omforandring flyttes Virksomheden i Løbet af 1936-37 til disse store og mere tidssvarende Lokaler.

A. C. Mortensen er født 3. Juli 1888 i Odense.

JJENS JENSEN grundlagde i Aaret 1924 sin Snedker- og Møbelvirksomhed i Albanigade Nr. 22. Denne Ejendom var da allerede købt og overltaget af Grundlæggeren i Aaret 1913. Virksomhedens Speciale er Fremstilling af alt paa eget Værksted og efter egen Tegning, og her præsteres en stor Forarbejdning af alle Træsorter, saasom: Eg, Birk, Nød, Mahogni m. m., alt i finere polerede Ting samt polstrede Møbler, og disse leveres saavel fra Lager som paa Bestilling, men kun til private. — Snedkermester Jens Jensen foreviste Svendeprøve for Odense Snedkerlaug d. 29. Oktober 1910 og opnaaede Udmærkelse for Udførelsen samt ved en nogle Dage senere af Haandværker- og Industriforeningen i Odense foranstaltet Udstilling opnaaedes Præmie: 10 Kr. i Guld med vedlagt Diplom.

JENS JENSEN er født den 17. Marts 1888 og gift med Helga Jensen. Han er Eneindehaver af saavel Ejendom som Værksted.

JJACOB JØRGENSENS Skræddervirksomhed i Albanigade Nr. 21 blev grundlagt af den nuværende Indehaver. Grundlæggelsen fandt Sted paa Vesterbro Nr. 11 i Aaret 1923.

Forretningen fik hurtigt Ry og stærk Opgang og allerede i 1925 flyttedes nærmere ind til Byens Centrum. til den nuværende Ejendom med de større og mere moderne Lokaler. I Begyndelsen blev der fremstillet saavel Dame- som Herregarderobe, men efterhaanden er det Herreskrædderi, specielt Selskabsklædninger, ligesom der føres et stort Udvalg i alle moderne Stoffer. Virksomheden har oprettet en særlig Afdeling for Kunststopning af alle Arter, og denne ledes udelukkende af Hustruen.

J. Jensens Snedker- og Møbelvirksomhed.

Jacob Jørgensens Skræddervirksomhed.

JACOB JØRGENSEN er født i Assens den 20. Oktober 1892. Gift med Dagny Jørgensen, født Petersen. Er Eneindehaver af Virksomheden og Lærer ved den tekniske Fagskole.

ODENSE Kravefabrik blev grundlagt af Ægteparret Max og Mary Jørgensen i Aaret 1933 i Albanigade Nr. 36. — Forretningen voksede ret hurtigt, og allerede et Aar efter Starten flyttedes til de mere moderne Lokaler i den nuværende Ejendom Albanigade Nr. 29. Fabrikken's Speciale er alle Arter af Damekraver i saavel Kunst- som Natursilke, alt efter egne Tegninger og Modeller. Der forhandles kun en gros til Manufakturhandlere.

Odense Kravefabrik ejes af Ægteparret Jørgensen i Forening med H. C. Østergaard.

MAX JØRGENSEN er født i København den 24. Oktober 1904 og gift med Mary Jørgensen.

Fra Malerarbejdet paa Tarup Husmandsskole.

Fra Restaurationsarbejdet i Vor Frue Kirke.

C. V. H. THRANE & SØNS Malervirksomhed i Albanigade Nr. 51 er oprindelig oprettet af C. V. H. Thrane i 1887 og laa da i Frederiksgade Nr. 9. Efterhaanden, som Virksomheden voksede, blev Lokalerne for smaa, og der flyttedes flere Gange. Først

til Langgade Nr. 29 og derefter til Klaregade, Hjørnet af Horsetorvet, ved Siden af Blikkenslagermester Augustinus. Her forblev Virksomheden indtil 1896, da den flyttedes til sin nuværende Adresse i Albanigade. Denne Ejendom ejes af C. V. H. Thrane. I Slutningen af 1920erne optoges Sønnen i Firmaet, og dette antog da samtidig sit nuværende Firmanavn.

Firmaet beskæftiger sig med alt indenfor Malerbranchen, saasom Møbel-, Dekorations- og Bygningsarbejde. I Begyndelsen af 1890erne dekorerede og udstyrede Firmaet den da nylig opførte Industriforenings store smukke Festsal. — Malermester Thrane var blandt de tre Mestres, der i sin Tid fik overdraget Arbejdet paa Husmandsskolen i Tarup, og han stod for Ledelsen af dette betydelige Arbejde. Gennem Aarene har Firmaet været med til Dekorering og Udsmykning af mange forskellige Ejendomme og Villaer i Odense, og denne Gren af Virksomheden er i Tidens Løb blevet dens Specialitet. I 1914 fik Malermester Thrane i Forening med nu afdøde

Malermester Aagaard Arbejdet med at dekorere, kalke og restaurere Vor Frue Kirke i Odense. — Malermester Thrane jun. er udlært hos sin Fader og blev Svend i 1914.

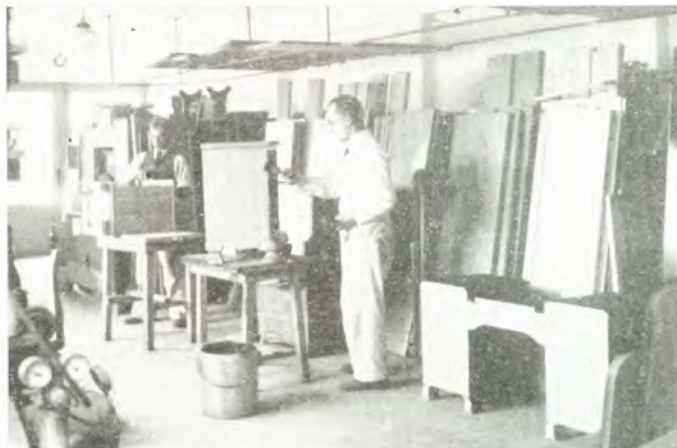
C. V. H. THRANE, Malermester, er født d. 24. Maj 1860 i Odense som Søn af Malermester Thrane og Hustru. Blev Svend 1878, Mester 1887, har i mange Aar virket som Skuemester ved Bedømmelsen af de forskellige Svendepøver.

G. F. NISSENS Malervirksomhed blev grundlagt paa Karen Brahesvej 5 af den nuværende Indehaver i Aaret 1933, men er nu flyttet til egne Lokaler paa Nyborgvej 61.

Forretningen fik hurtigt Ry og stærk Opgang og beskæftiger nu til Stadighed ca. 2—4 Mennesker.

Virksomheden udfører alt Malerarbejde, saavel til Nybygninger som Reparationer, men som Speciale har Grundlæggeren lagt særlig an paa den moderne Sprøjtelakering af Møbler til Soveværelser etc. til Forhandlere og private.

G. F. NISSEN er født i Malmø 20. Januar 1907, gift med Carla Nissen, født Hansen, og Eneindehaver af Virksomheden.

G. F. Nissens Malervirksomhed.

DE to sidste Gader, der støder ud til Vestergade paa dennes sydlige Side, er Ny Vestergade og Søndergade. — Ny Vestergade er anlagt omkring Aarene 1883—84. Ved denne Gades Begyndelse laa omkring 1850erne den sidste Vestport. Gaden skraaner stærkt ned mod Munke-mose, og ved dens Afslutning ligger Odense Folke-teater med Rosenhaven.

Søndergade løber fra Vestergade og munder ud i Sønder Boulevard.

I de nævnte to Gader ligger der en Del Virksomheder, hvoraf vi bringer Beskrivelser nedestaaende.

ODENSE elektriske Sliberi. Arvid Johan Nissens Virksomhed i Ny Vestergade Nr. 3 blev grundlagt i Aaret 1910 af I. P. Nissen paa Vestergade Nr. 102. I Aaret 1913 blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver, der fortsatte i Grundlæggerens Fodspor.

Odense elektriske Sliberi.

I Aarenes Løb oparbejdedes Firmaet saa betydeligt, at en Udvidelse var nødvendig, og i Aaret 1935 købtes Ejendommen i Ny Vestergade Nr. 3, og efter endt Omforandring flyttedes til disse mere moderne og tidssvarende Lokaler. Virksomhedens Speciale er Instrument-Slibning af enhver Art, særlig kirurgiske Instrumenter til Hospitaler. I de senere Aar har der fundet en Udvidelse Sted, og der fremstilles nu saavel fysiske som kirurgiske Instrumenter og Apparater, alt indenfor den elektriske Branche.

ARVID JOHAN NISSEN er født i Malmø 25. Marts 1892 og er Eneindehaver af Virksomheden.

Jens Poulsen Petersen.

Maleri af J. Poulsen Petersen.

MALEREN Jens Poulsen Petersen boende Ny Vestergade Nr. 11 er født den 20. September 1896 og havde allerede som Dreng stor Lyst til at tegne, men det var først i 30 Aars Alderen, at han begyndte at dyrke Malerkunsten. Efter at have taget Undervisning hos Maleren Knudaage Larsen og Billedhuggeren Erik Cohrt udstillede han første Gang i 1933 i Klostersalen og de følgende Aar i Kunstbygningen paa Efteraarssmalernes Udstilling. Petersen, der i Begyndelsen var en Del paavirket af Knudaage Larsen, er efterhaanden blevet mere personlig i sin Udtryksform, men det er stadig de stærke Farver, han dyrker, og Motiverne er hovedsagelig fynske Landskaber.

H. C. Hansens Møbelsnedkeri.

H. C. HANSENS Møbelsnedkeri blev grundlagt i egen Ejendom i Ny Vestergade Nr. 16 i Aaret 1912. Efterhaanden, som Virksomheden voksede, blev Startpladsen for lille, og en Omforandring var paakrævet; efter den sidste store Udvidelse er Værkstedet nu helt igennem blevet moderniseret og monteret med alle de til Faget hørende

tidssvarende Maskiner. Virksomheden fremstiller Møbler i alle Stilarter af forskellige Træsarter, specielt større og finere Leveringer til saavel offentlige som private Institutioner Landet over. Som saadan kan nævnes: Inventar til Fyens Sparekasse, Havnecentralen, Kreditforeningen etc. — I de forskellige Afdelinger beskæftiges ca. 10—15 Mennesker. Af Lærlinge udlært i Virksomheden har 6 faaet Sølvmedaille for deres Svendestykke, og deriblandt en Søn.

H. C. HANSEN er født i Baaring ved Middelfart 6. Januar 1884. Er Eneindehaver af Møbelsnedkeriet og Lærer ved Odense tekniske Skole.

I Aaret 1920 oprettede Fru Fanny Rasmussen en mindre Fri-sørsalon i Ny Vestergade Nr. 19, lige overfor Folketeatret. Denne, der laa paa 1. Sal, flyttedes faa Aar efter ned i Stueetagen, da Lokaliteterne var blevet for smaa. I Stueetagen indrettedes der særskilte Afdelinger for de forskellige Behandlinger. — Fru Rasmussen, der var uddannet hos Fru Brønnum i Kongensgade, paatænkte at oprette en særskilt Afdeling for Skønhedspleje, men hendes pludselige Død i 1934 afbrød denne Udvidelse. Siden 1932 har Frøken Frida Andersen været Leder og Medhjælper ved Salonen, og ved Fru Rasmussens Død blev hun dens Bestyrerinde.

Frøken FRIDA ANDERSEN er født i 1910 i København og uddannet hos Coppel Hansen fra 1926—31, var derefter ansat paa Hilmer Schmidts Salon, indtil Frøkenen i 1932 flyttede til Odense.

SNEDKERMESTER Georg Valdemar Hansens Møbelvirksomhed „Møbel Messen“ i Søndergade Nr. 1 er oprindeligt oprettet af den nuværende Indehaver i Aaret 1911 og laa da paa Astrupvej Nr. 32. Efterhaanden, som Forretningen voksede, blev Lokalerne her for smaa, og der flyttedes flere Gange. Allerede i 1914 var en Udvidelse nødvendig, og Virksomheden blev da forandret til Møbelfabrik med eget Savværk. I 1918 solgtes denne Forretning, og Grundlæggeren købte da Ejendommen i Dronningsgade Nr. 38, hvorfra Firmaet fortsatte, men kun udelukkende med Salg af Møbler en gros. — I 1925

Interiør af Fanny Rasmussens Salon.

„Møbel Messen“.

blev ogsaa denne, saavel Virksomhed som Ejendom, solgt, og Valdemar Hansen flyttede da til Espe og startede her en stor og moderne Fabrik og købte det herværende Savværk. I 1932 overgik denne Fabrik til Sønnen, Ejnar O. Hansen. Fabrikanten rejste da atter tilbage til Odense for der at fortsætte Forretningen i egen Ejendom i Søndergade Nr. 1.

GEORG VALDEMAR HANSEN er født i Bolbro 31. Januar 1882.

Conditoriet „Othello“.

Bagermester Oscar Lundsgaard, der imidlertid kun drev det nogle Aar. Bageriet blev da købt af den nuværende Indehaver, Conditor og Bagermester Hans Madsen, der udvidede Virksomheden til saavel Conditori som Bageri under Firmanavnet Othello. Melforretningen tilligemed Ejendommen forblev dog i Familien Jørgensens Eje.

„Othello“ var den første, der her i Byen indførte Ideen med Salg af Kager etc. fra Automater, desuden den første, der indførte det særlige for Conditorier konstruerede Køle- og Fryseapparat (Systemet fra „Ajco“).

HANS MADSEN er født i Ulbølle 5. Februar 1903 og gift med Else Kirstine Thomsen.

Osteriet.

CONDITORIET „OTHELLO“ grundlagdes af Melhandler og Bagermester Marius Jørgensen i Aaret 1872 i Søndergade Nr. 2, Hjørnet af Vestergade, og han drev paa samme Sted en udstrakt Handel med Korn og Foderstoffer. Bageriet fremstillede paa daværende Tidspunkt baade Fint- og Groftbrød.

Virksomheden blev delt, og Bageriet udlejedes til Bagermester Laurits Nielsen, der fortsatte dette til sin Død, da det saa overgik til Svigersønnen,

P. V. PETERSEN grundlagde sit landskendte Osteri i Aaret 1927 i Søndergade Nr. 7. Grundlæggeren havde Held til at skabe sin Forretning Ry og Opgang, men døde allerede faa Aar efter. I Aaret 1931 døde Grundlæggeren, og Forretningen overtoges da af dennes Hustru, Enkefru K. Petersen, der nu sammen med en Broder, Asmus Frølich, fortsætter Virksomheden. Specialitet er den landskendte fynske Rygeost og desuden Knap- og Klosteroste etc.

Salget er hovedsagelig en gros. Enkefru K. Petersen og Asmus Frølich er Eneindehavere af Virksomheden.

ODENSE Forniklingsanstalt og Sliberi. H. P. Madsens Virksomhed i Staalstræde Nr. 15 blev grundlagt i 1911 af H. Hansen. I 1922 blev Forretningen købt og overtaget af den nuværende Indehaver, der ret hurtigt fik oparbejdet sig en betydelig Virksomhed og anskaffede moderne og tidssvarende Maskiner, der hører til denne Branche. — Firmaets Speciale er Fornikling, Forchromning, Oxydering, Forsølvning og Brunering etc. af alle Arter Metaller. Ligeledes udføres Slibning af Metal- og Maskindele. Den er Leverandør til saavel offentlige som private Foretagender.

H. P. MADSEN er født i Odense 3. Marts 1879, gift med Kirstine Larsen og er Eneindehaver af Virksomheden.

Odense Forniklingsanstalt og Sliberi.

FISKETORVET er i vor Tid nærmest en stærkt fornøden Udvidelse af Nørregade, men i ældre Tider var det et Midtpunkt for Handelen. — I Aaret 1866 opførtes her en Fiskehal, og samme Aar stiftedes der et Selskab til fremme af Fiskeriet. Denne Fiskehal flyttedes i 1875 til Hans Jensensstræde, men faa Aar efter forsvandt den helt, og Handelen paa Torvet blev henlagt til Klingenberg. — Paa Fisketorvet blev der opsat et Springvand, der i det væsentlige er bekostet af Fyens Stifts Sparekasse.

Betragter vi Fisketorvet, som det ser ud i vore Dage, bemærker vi, at dets nordlige

Side til Dels helt er lukket af den i Aarene 1906-07 opførte Bygning til Fyens Tidende tegnet af afd. Arkitekt Jacobsen. Den vestlige Side optages af Sparekassens Bygninger.

Fyens Stifts Sparekasse er oprettet i 1832, og i 1880 blev dens Bygning paa Fisketorvet opført. I 1896 udvidedes Bygningen med en Sidefløj mod Syd og i 1910-11

Parti af Fisketorvet.

Ejendommen Fisketorvet Nr. 2.

tage- og Herreekviperingshandel i Fyns Tidendes Ejendom, og denne Forretning udvidedes senere med en en gros Afdeling. I 1887 var Martinus Jensen Olesen begyndt en Handel i Vestergade 75, dels detail og dels en gros, omhandlende Tricotage- og Kortevarer. I 1890 flyttede Forretningen til Vestergade Nr 54, og senere igen til Overgade Nr. 2, hvor den forblev i mere end 23 Aar. I Aaret 1917 flyttede M. J. Olesen over i Fyns Tidendes Bygning og overtog Broderens Detailhandel.

Som tidligere nævnt flyttede Firmaet i 1924 ind i Ejendommen Fisketorvet Nr. 2, og i 1929 sloges da Detail- og Grossist-

Fisketorvet med en af Pølsevognene.

med en Fløj mod Nord. Sidstnævnte Tilbygning er bygget efter Tegning af Arkitekt Helweg Møller og fik tilkendt Byraadets Præmie for smuk Byggesæt. — Tæt op til Sparekassen ligger Arbejdernes Forsamlingsbygning, der er opført i 1904, og Torvet afsluttes da mod Syd af Brochmanns Hotel.

Ejendommen Fisketorvet Nr. 2 ejes nu af Firmaet O. J. Olesens Eftf. Denne Bygning er sikkert ombygget i Slutningen af forrige Aarhundrede, og saa da saaledes ud, som foranstaaende Billed viser. Gennem mange Aar var der Restaurant i Stueetagen. I 1923 købte M. J. Olesen og Søn denne Ejendom, og i 1924 flyttede han sin Virksomhed hertil efter først at have ombygget Ejendommen, saa denne fik sit nuværende Udseende. — Oprindeligt begyndte de to Brødre Olesen hver sin Handel i Odense. Omkring 1894 begyndte Ole Jensen Olesen en Trico-

M. J. Olesen,
Købmand.

handelen sammen til et Firma. I 1933 trak Grundlæggeren, Martinus Jensen Olesen, sig ud af Firmaet. — Han er født 1861 i Jylland som Søn af en Stenhugger og begyndte sin Virksomhed som Uldjyde.

Nu, da han forlod sin Virksomhed, var den vokset saa stor, at den beskæftigede 60 Personer, nemlig: Tilskærere, Syersker, Svende, Kommisser m. fl.

En Grosafdelingen fabrikere nu udelukkende Drengkonfektion, medens Detailafdelin-

gen fremtræder som en moderne Herre- og Børnekonfektionshandel, der ledes af Sønnen, Albert Olesen, der er født 1893 i Odense.

PØLSEVOGNENE i Odense begyndte at opstaa i Aaret 1927. — Det er med disse Pølsevogne som med Kioskerne, de er forbavsende hurtigt indgaaet i Befolkningens Bevidsthed som noget ganske naturligt og uundværligt. De smaa hvide Vogne er nu et fast Led i Odenses Byliv.

FRU Elna Haugaard Rørsbæk oprettede i 1931 efter endt Uddannelse paa Frk. Andersens Frisørsalon, Odense Lysbadeanstalt, en Salon i Frederiksgade, men flyttede derfra til Vestergade 36 og i 1935 til Fisketorvet, hvor den stadig har til Huse. Her har Fruen indrettet en stor og moderne Salon og i Løbet af faa Aar vundet sig en stor Kundekreds fra By og Land. Fruen har taget forskellige Kursus i Skønhedspleje, og i 1932 tog Fruen Kursus i Fodpleje hos Fru Christiane Breittkreuts. Salonen omfatter alt indenfor Frisørfaget, moderne Haarfarvning, Platinering, Ausigtspleje med Lys og Massage, Paraffinmasker og Manicure. Salonen er udstyret med et nyt automatisk og selvregulerende Super-Permanentapparat, hvorved Kogetiden er nedbragt til 2 à 3 Minutter, og Resultaterne er saa smukke og holdbare som aldrig før, og Varme paa Hovedbunden er et ukendt Begreb. Super-Permanentbølging varer ca. 2 Timer, alt iberegnet.

Interiør af Fru Elna Haugaard Rørsbæks Salon.

DEN største og ældste Virksomhed indenfor Urmager- og Optikerbranchen i Odense er A. M. Bergs, der er beliggende paa Fisketorvet Nr. 3. Den er oprindelig grundlagt i 1854 af Urmager M. C. Unserud, der begyndte meget beskedent i Overgade i Nærheden af Skjolden. I 1879 flyttedes Forretningen til den Ejendom paa Fisketorvet, hvori den stadig har til Huse. Med Flid og Dygtighed arbejdede den gamle Mester Virksomheden frem, og da den nuværende Indehaver i 1901 overtog denne, var den kendt i vide

Parti fra det gamle Fisketorv.

A. M. Bergs Urmagerforretning.

Kredse. Forretningen giver sig af med alt indenfor Ure og Optik, og Firmaet har nu Provinsens største Reparationsværksted. Firmaet har leveret adskillige Taarnure til By og Land og foretaget elektriske Urinstallationer hos mange offentlige og private Virksomheder. Det tilser og optrækker nu over 350 Ure i Odense. Et af Firmaets kendteste Arbejder var Restaureringen af Observatoriets Kikkert. I Virksomhedens forskellige Afdelinger beskæftiges til

Stadighed 9 Mennesker, og i de sidste Aar har Indehaverens Søn, C. J. Berg, været knyttet til Firmaet.

ANDREAS MARTIN BERG, Urmager og Optiker, er født den 19. Januar 1877 i Vejle. Han er uddannet ved Faget, dels hos Faderen, dels paa Urmagerskolen i København, blev Svend med Solvmedaille i 1896, var senere i 5 Aar hos den parisiske Urmager Breguet og etablerede sig i 1901 i Odense. Har været Oldemand for Odense Urmagerforening siden 1908.

C. J. BERG, Urmager og Optiker, er født den 30. December 1910 og har aflagt Mesterprøve i Geneve i 1931 samt Prøve som „staatlich geprüfter Optiker“ i Berlin i 1932.

PAA Side 164 i dette Værk har vi omtalt Carus Hansens Gørtlervirksomhed, der er beliggende i Pogestræde Nr. 13, og i Forbindelse med Omtalen har vi bragt et Billede af en Lysekrone fra Højby Kirke. Desværre er der her sket en Forbytning, idet enhver vil kunne se, at den bragte Lysekrone er et Smedejernsarbejde.

Lysekronen i Højby Kirke.

Vi bringer derfor her et Billede af den virkelige Krone, der hænger i Højby Kirke og er fremstillet af Carus Hansen.

Dette er et ualmindeligt smukt Stykke Arbejde og en Prydelse for Kirken. Ligesaa vel som Carus Hansen har leveret mange smukke Lysekroner til flere af Landets Kirker.

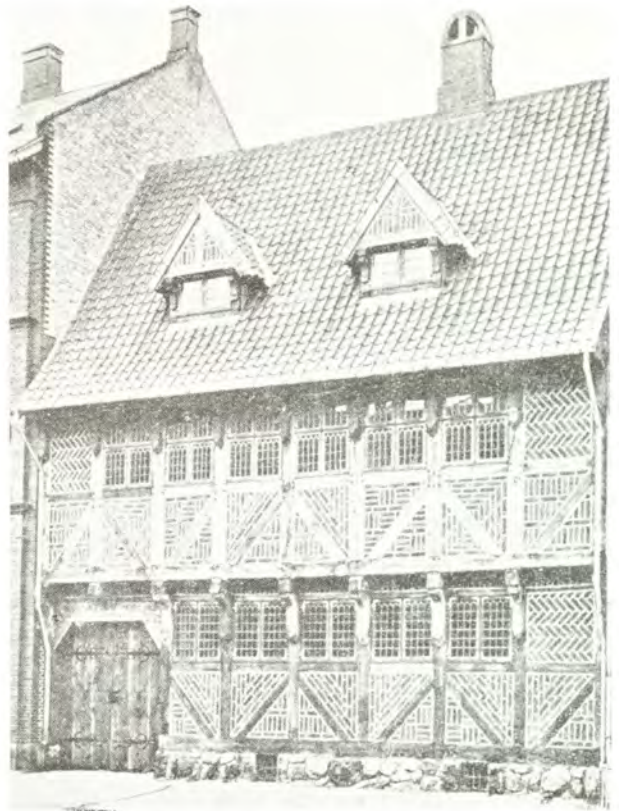
NØRREGADE strækker sig fra Fisketorvet, det gamle „Justitstov“, og til Stationsvejen. Det ældste Parti af Gaden er det, der gaar fra Fisketorvet til Hans Jensens Stræde. Ved dette Stræde stod i Middelalderen tværs over Nørregade den første Nørreport, og Byens Volde har da sikkert løbet langs med nuværende „Gravene“. Senere flyttedes denne Nørreport saaledes, at det udenfor beliggende og sikkert da bebyggede Areal inddrogtes i Byen. Den sidste Nørreport, der fjernedes i 1830erne, stod ved Frelsens Krog, den aabne Plads, der findes, hvor Nørregade og Stationsvejen skæres.

Fra den ældste Nørre-
port og ind til Byen laa
der i det 15. Aarhundrede
ikke saa faa gamle og for-
nemme Gaarde. En Del af
Gaardene i Gaden tilhørte
Slægten Mule, men ogsaa
Hardenbergerne og Oluf
Bagers Morfader ejede Hu-
se her. I 1450erne nævnes
ligeledes Raadmand Hans
Jensens Gaard. Det nuvæ-
rende Folkemuseum har
til Huse i Ejler Rønnows
Gaard beliggende Nørre-
gade 62. Ejendommen er
oprindelig opført i 1547 af
Mads Rabs og tilhørte
Adelsmanden Ejler Røn-
now. Det er en smuk gam-
mel Bindingsværksgaard,

der er istandsat af kgl. Bygnings-
inspektør Vilh. Pedersen og derved
bevaret for Efterslægten, der her kan
se en typisk Gaard fra det 16. Aar-
hundrede. Bygningen blev i 1903 er-
hvervet af Odense Kommune. Paa
Nørregade ligger ligeledes den ofte
omtalte Oluf Bagers Gaard og den
gamle kønne Sct. Hans Præstegaard.
Den ene Side af Gaden optoges saa-
ledes af Adelsgaarde helt op til Skul-
kenborg. Den anden Side rummede
Sct. Hans Kloster, dets Grund og
Kirken. Paa Klosterets Grund skal
der have ligget en Gaard, der ejedes
af den adelige Slægt Bryske. Den
blev i 1462 skænket Klosteret af Gert
Bryskes Enke. Man mener, at noget
af denne Gaard nu er en Del af Slot-
tets Bygninger. — Nørregade Nr. 15
ejedes i sin Tid af Hardenbergerne
og senere af Rønnowerne. — Begge
Familiers Vaabner har siddet her.
Disse Gaarde er senere stærkt om-
byggede. Hele Strækningen fra Nr.
11 til Nr. 25 ejedes i sin Tid af Claus
Brockenhus, men under de efterføl-

Oluf Bagers Gaard.

Ejler Rønnows Gaard efter Restaureringen.

Ejler Rønnøws Gaard før Ombygningen.

Nørregade Nr. 15, der gennem flere Generationer har tilhørt Slægten Lange, er der over Døren indsat adelige Vaabner, og inde i Gaarden skal der være fundet en Sten med Bogstaverne „J. H. S.“ indsat i en udhugget Krans.

Vi skal helt tilbage til det 18. Aarhundrede for at træffe paa den første Kurvemager Lange, der indkaldtes af Magistraten, fordi der den Gang ingen Kurvemager fandtes i Odense. Villhelm Lange kom til Odense i 1790erne og var gift med Mette Hansdatter. Deres Søn, Niels Henning Lange, der var født 1805, ægtede Cecilie Møller, der var Datter af Hvedebrødsbager Møller. Af Børn i dette Ægteskab, der senere fortsatte Kurvemageriet i Nørregade, skal nævnes: Peder Villhelm Lange, født 18. Maj

Ejendommen Nørregade 15.

gende Ejere udstykkedes dette Areal i flere Ejendomme.

Den Del af Nørregade, der strækker sig fra Fiske- torvet og til Hans Jensens Stræde, var omkring 1840-erne en meget snæver Gade, idet en stor Del af Husene da strakte sig betydelig længere ud i Gaden end nu. Flere af Husene paa den østlige Side af Gaden havde udbyggede Karnapper. Enkelte af de smaa Huse, der findes paa mod- sat Side af Gaden, kunde synes at hidrøre fra de gamle Adelsgaarde, dog saaledes at forstaa, at disse har været Baghuse eller Tjenerskabshuse for de større Adelsgaarde, der laa bagved disse. I Bygningen

1835, Niels Hendrich Lange, født 20. April 1850, og Eduard Lange, født 1842. — I Ægteskabet var der ligeledes tre Døtre, nemlig: Anne Marie Lange, født d. 24. Juni 1836, Laura Theodora Lange, født 5. August 1838, og Emma Clausigne Charlotte Lange, født 1845. Sidstnævnte er nu Ejer af Ejendommen Nørregade 15 og den sidste af Slægten. En Søstersøn ved Navn Knudsen driver nu Kurvemageriet. Oprindelig begyndte V. Lange paa Klingenberg, men købte

kort Tid efter Ejendommen paa Nørregade, der nu har været i Slægtens Eje i over 100 Aar.

I Nørregade, der vel nok tør betegnes som en af Byens Hovedfærdselsaarer, er der nu i vore Dage, særlig efter at Asylgade er brudt igennem, en meget betydelig Trafik. Her er i de senere Aar opstaaet den ene Virksomhed efter den anden, og foruden de restaurerede ældre Bygninger har der rejst sig en Del nye.

EN af Odenses mest kendte Forretninger indenfor Ur- og Optikerbranchen er M. Clausens, beliggende Nørregade Nr. 13. Den er grundlagt i Aaret 1896 under meget beskedne Forhold og havde fra først af til Huse i Ejendommen Nørregade Nr. 12.

I 1924 flyttedes Forretningen til Nr. 13, som kort forinden var blevet købt af Urmager Clausen. I denne Ejendom indrettedes Forretningen, med den daglige Ekspedition i det forreste Lokale. I det indre Lokale findes alle moderne tekniske og optiske Instrumenter, der er nødvendige til de mere komplicerede Ekspeditioner i Forbindelse med Prøvning af Synet, Maaling af Brilleglas m. m. Firmaet raader over særlige Instrumenter, ved Hjælp af hvilket Øjets Bygningsfejl lige til de mindste Detailler kan konstateres.

Et andet Speciale, som Firmaet i de senere Aar har lagt sig efter, er Fremstilling af kunstige Øjne, et Felt, som i Aarenes Løb har været Genstand for en stor Udvikling. Har et Menneske ved Ulykkestilfælde eller paa anden Maade mistet et Øje, søger man paa bedste Maade at erstatte det med et kunstigt, fremstillet af Glas. Den almindelige Tro er vel nok den, at har man først faaet et saadant, varer det for Livstid; men det er ikke Tilfældet, idet den Syre, der findes i Øjets Slimhinder, og som er en Nødvendighed for det normale Øje, i Løbet af forholdsvis kort Tid angriber og ødelægger Glasset, d. v. s. Overfladen bliver ru, og Øjet kommer til at virke generende. Man regner med, at det kunstige Øje maa skiftes med ca. 1½ Aars Mellemrum. Til dette Speciale har Optiker Clausen Forbindelse med en Specialist, der hvert Aar i April og September Maaned kommer til Odense for at frem-

M. Clausens Forretning Nørregade 13.

Den gamle Forretning Nørregade 12.

stille de Øjne, der passer til hver enkelt Klient. — Virksomheden beskæftiger til Stadighed 5 Mennesker, og Indehaverens to Sønner har i en længere Aarrække været knyttet til Firmaet. Den ene er særlig uddannet indenfor Urmagerfaget, og den anden har i flere Aar studeret Optik hos dygtige Specialister saavel her i Landet som i Tyskland.

M. CLAUSEN, Urmager og Optiker, er født den 13. Maj 1866 som Søn af Gaardejer og Sognefoged Claus Mortensen Hvilsted Clausen. Lærte Faget hos en Fætter i Assens, blev Svend 1885, var derefter først i Nyborg og senere i 9 Aar hos Urmager Lund i Odense, hvorefter han etablerede sin egen Forretning.

„Central-Bodega“, Nørregade 17-19.

indtil 1924. Samtidig havde han en omfattende Mæglerforretning, byggede flere Ejendomme i Holmstrup og drev Handel med Ejendomme. I 1933 overtog han Café „Sydfyn“, som han solgte igen i 1935, da han købte „Central-Bodega“. Denne Vinstue er oprindelig grundlagt i Klaregade, men flyttedes i 1931 til Nørregade.

Foruden Vinstuen driver Restauratør Christiansen stadig sin Mæglervirksomhed, indenfor hvilken han har skabt sig et kendt Navn.

A. M. Christiansen,
Restauratør.

G. L. Lomaz.

I Ejendommen Nørregade 17-19, lige overfor den gamle Torveplads, ligger nu Restaurationen og Vinstuen, „Central-Bodega“, der indehaves af Restauratør og Mægler Anton Martinus Christiansen, der er født 1887 i Aarhus. Han stod i Karetmagerlære og var derefter knyttet til dette Fag i 7 Aar. I 1918 flyttede han til Holmstrup, hvor han drev en Afholdsrestaurant

G. L. LOMAZ, Firma paa Nørregade Nr. 20, blev grundlagt i Aaret 1929 i Overgade Nr. 31 med Schlamowitz jun. som Compagnon, og Firmaet hed da Schlamowitz & Co. med G. L. Lomaz som den ledende. Efter to Aars Samarbejde endes man om at opgive Compagniskabet og at arbejde hver for sig. Lomaz fortsatte da Firmaet paa samme Sted, indtil det i Aaret 1933 blev flyttet til

de nuværende mere moderne Lokaler paa Nørregade. — Firmaet beskæftiger sig udelukkende med Salg engros, og Specialet er Drengkonfektion, der fremstilles paa eget Værksted. I de forskellige Afdelinger beskæftiges til Stadighed ca. 30 til 35 Mennesker.

G. L. LOMAZ, er født i Kock (i Polen) 23. Marts 1892 og gift med Kirstine Hansen.

I Ejendommen Nørregade Nr. 20 har Fotograf Frederik Dinsen sit Atelier.

Dinsen tilhører en gammel odenseansk Slægt, der allerede nævnes i Midten af forrige Aarhundrede. I 1854 ejede Fotograf Johan Frederik Dinsen en Ejendom paa Vestergade, der laa der, hvor nu Boghandler Christrups ligger, og her havde han sit Atelier. Da han døde i 1868, overgik dette til Carl Andreas Dinsen, hvis Arvtager var Frederik Dinsen, der er født i 1880 i Odense.

Dinsen er ikke alene kendt som Fotograf, men ogsaa som Samler. I hans Besiddelse findes en stor og værdifuld Samling af Ure, saavel Lomme- som Vægure, og flere af disse er meget sjældne, og har været stærkt eftertragtede af Dansk Urmagerlaug. Samlingen af Lommeure repræsenterer en Værdi af over 10,000 Kr. Ogsaa enkelte Møbler har Dinsen samlet, og han ejer et herligt Rokoko-Møblement, sikkert et af de smukkeste i Landet.

Det gamle Rokoko-Møblement.

DER nævnes, at Ejendommen Nørregade Nr. 23 i 1822 husede en Boglade, i 1870erne var her en Art Basarforretning, og derefter kom Skomagemester Rutsback, der i 1884 efterfulgtes af Skomagemester Hagen, der sad her til 1901. I Aaret 1901 købte Skomagemester Julius Roe Ejendommen og flyttede sin Forretning hertil.

Julius Roe er født den 4. Oktober 1868 i Veflinge som Søn af Skomagemester Niels Johan Roe, der senere etablerede sig i Kongensgade, og hvis Forretning nu ejes af en Broder til Julius Roe. Han etablerede sig i Odense den 7. Marts 1894 paa Fisketorvet Nr. 2, hvor han

Julius Roe's Skotojsforretning.

blev, til han flyttede til Nørregade. Lokalet her var dengang betydeligt mindre end nu, og Forretningen var da nærmest en Art Skomagerværksted. Nogle Aar efter Overtagelsen lod Roe Lokalerne ombygge og gjorde Butikken større, og noget senere byggedes den nuværende Facade.

Tid efter anden er Virksomheden gaaet over til Salg af Fabriksfodtøj og helt væk fra Haandsko-mageriet.

Ejendommen Nørregade Nr. 25.

EJENDOMMEN Nørregade Nr. 25 ejes af Fru Kristine Hansen, der er Enke efter Slagtermester Hans Christian Hansen, der fødtes i 1870 og døde 1929. Han etablerede sin Forretning Nørregade 40 1899 og købte i 1907 Ejendommen Nørregade Nr. 25. Det var en gammel Bygning, der laa helt ude i Strædet og gjorde det betydeligt smallere, end det nu er. I 1908 ombyggede Slagtermester Hansen Ejendommen og indrettede her sin moderne Slagterforretning, som han drev frem til en af Byens største og førende. Gentagne Gange er der foretaget Ombygninger, og de store har været udførte af Arkitekt Monberg.

Ved Slagtermester Hansens Død overgik Forretningen til Sønnerne, medens Fruen beholdt Ejendommen, som hun selv administrerer.

Schmalfeldt's Virksomhed.

Forretningen blev hurtig Genstand for en større Udvikling, og Indehaveren har derfor stadig set sig om efter nye Felter, og Firmaet kan derfor nu fremskaffe og forhandle alle de forskellige Artikler, der er nødvendige for Gartnere, Blomsterhand-

R. SCHMALFELDTs Engros Virksomhed paa Nørregade Nr. 26 blev af den nuværende Indehaver købt og overtaget 1916, efter J. Chr. Knudsen. Aaret for Grundlæggelsen kan ikke bestemt angives, men sikkert er det, at Virksomheden hører til en af de ældste i den Branche her i Byen.

R. Schmalfeldt.

lere etc., i Binderiartikler, Bast, Blomsterkurve, Silkebaand, Kransebøjler, tørrede, preparerede Blade, kunstige Blomster i alle forskellige Farver og Udførelser, Crepe-Papir etc.

R. SCHMALFELDT er født i Odense den 1. Juni 1887.

FIRMAET Lauritz Andersen & Co., Nørregade 32, grundlagdes i 1884 af Brødrene: Grosserer Lauritz Andersen, København, og Isenkræmmer H. C. Andersen, Odense, med en tredje Broder, Henrik Andersen, som Bestyrer.

Henrik Andersen blev faa Aar efter Medindehaver og i 1907 Eneindehaver.

1. Januar 1936 blev Firmaet overtaget af Henrik Andersen jun., der havde været knyttet til Forretningen siden 1919.

Firmaet forhandler Drivremme, Smørelolier og andre tekniske Artikler til Industri-, Mejeri- og Landbrug.

Firma Lauritz Andersen & Co.

Anton Jeppesen,
Drejermester.

DREJERMESTER Anton Jeppesen er uddannet i Drejerfaget paa Vejle-Grejsdalen's Stolefabrik og blev udlært i Aaret 1885. Derefter arbejdede han som Svend i forskellige Byer, Horsens, Kolding, Bogense, Slagelse og København. I 1890 kom han til Odense og fik da Arbejde hos Drejermester Holm og senere hos Snedkermester Andresen, indtil han i Aaret 1893 selv paabegyndte en

Drejervirksomhed. Først i 7¹/₂ Aar i Ejendommen Nørregade Nr. 20, derefter i 2 Aar Nørregade Nr. 65, og endelig i Aaret 1902 flyttedes der til Nørregade Nr. 39-41, hvor Virksomheden nu stadig har til Huse, og her udføres alt indenfor Drejerbranchen.

ANTON JEPPESEN er født i Vinding ved Vejle den 26. Juni 1865.

G. SCHWARTZ Skræderivirksomhed paa Nørregade Nr. 43 blev grundlagt 1926 i Allegade Nr. 34. Indehaveren havde

C. Schwartz Skræderivirksomhed.

Held til at oparbejde sin Virksomhed, og i Aarenes Løb blev daværende Lokaler for smaa, saa en Flytning var paakrævet. I 1933 flyttedes til den gamle Bygning paa Nørregade 43, hvor den smukke og historiske Opgang hører til en Seværdighed, og her blev der indrettet mere moderne og tidssvarende Lokaler.

Firmaet beskæftiger sig med alt indenfor Skræderiet saavel til Damer som Her-
rer; til Damerne er det Spadseredragter og Overtøj, der er Specialet, medens det for
Herrerens Vedkommende er alt inden for Faget, lige fra daglige Klædninger til Sel-
skabsdragter.

Interiør af Tandlæge Landspergs Klinik.

C. SCHWARTZ er født i Sønder-
borg 6. Januar 1896 og gift med Inge-
borg Rasmussen, født i Odense. Er
tildelt Udmærkelse for sit Svendestyk-
ke, og har arbejdet overalt i Tyskland,
har i alle Krigsaarene deltaget i Ver-
denskrigen, og derfor dekoreret med
Jern- og Æreskorset.

EJENDOMMEN Nørregade Nr.
44 er en gammel Bygning,
der ligger paa Hjørnet af Nør-
regade og det smalle Stræde,
der løber ned til Frk. Jørgen-
sens Dreng- og Pigeskole. I
denne Ejendom har Tandlæge
Landsperg indrettet sin Klinik,
der er fuldt ud moderne og tidssva-
rende og udstyret med alle moderne
Apparater og Instrumenter.

Nørregades Beklædningsmagasin.

WILHELM LAND-
SPERG, Tandlæge, er
født den 18. Januar
1888 i Sakskøbing
som Søn af Fabrikant
Christian Erik Chri-
stoffer Landsperg og
Hustru Auguste, født
Prüss. Gift 1. Gang
1913 med Laura Mar-
grethe Kjønæs, gift
2. Gang 1929 med
Agnes Wilhelmine

W. Landsperg,
Tandlæge.

Lindeskow-Petersen. Tog Præliminæreksamen
1905, Tandlægeeksamen 1909, var fra 1909
til 1913 dels Assistent, dels Vikar hos en
Del udenlandske Tandlæger, bl. a. i Dresden,
Wien, Berlin og Budapest, var paa denne
Rejse ansat hos flere Hoftandlæger. Nedsatte
sig i 1913 som Tandlæge i Vejle, flyttede i
1923 til Hobro, kom til Odense 1927, var
indtil 1930 Chef for Sygekassernes Tandkli-
nik i Odense, har siden da drevet egen
Praksis.

JOHANNES HENRIK ANDERSENS Virksomhed, Nørregades Beklædningsmagasin, paa Nørregade Nr. 45 blev grundlagt i Aaret 1915 og startedes i Ejendommen Nr. 75 i samme Gade. Forretningen blev hurtig arbejdet frem, og en Udvidelse var tvingende nødvendig, i 1925 blev de nuværende Lokaler ledige, og efter endt Omforandring og Modernisering flyttedes Magasinet dertil. Specialet er hovedsagelig færdig Konfektion til saavel Drengene som Voksne; desuden føres et stort Udvalg i Arbejdstøj etc. Sidstnævnte fremstilles og syes paa egne Værksteder.

JOHANNES HENRIK ANDERSEN er født i Odense 6. Juni 1890, og særlig skal nævnes, at Indehaveren er stærkt sportsinteresseret indenfor den ædle Hestesport.

N. P. Kirkegaard,
Fotograf.

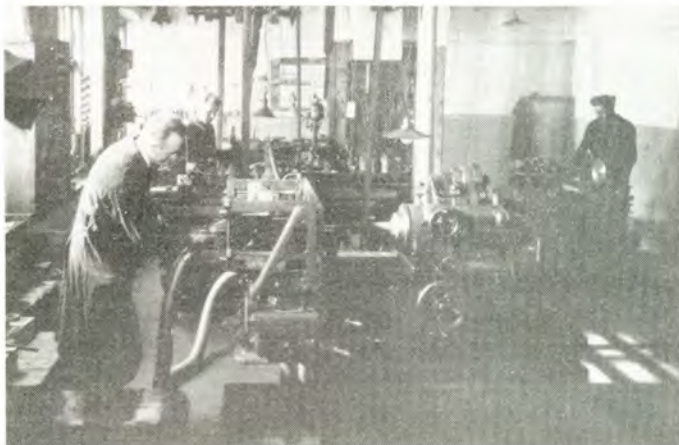
DET er ret naturligt, at en By af Odenses Størrelse er velforsynet med alle Fag indenfor Handel, Haandværk og Industri. Det samme gælder med fotografiske Ateliers, og her paa Nørregade skal vi berette om to.

NIELS PEDERSEN KIRKEGAARD har sidnn 1912 drevet fotografisk Atelier i Odense paa Nørregade Nr. 49. Han er født den 27. Marts 1868 og gift 1921 med Anna Katrine Larsen. Er uddannet i Faget i København og Udlandet, har drevet egen Forretning i Holbæk fra 1893 1912.

KARL MADSEN, „MOTOR-SERVICE“, Nørregade 54.

Forretningen blev grundlagt samme Sted i Aaret 1928 af Nordisk Brown Boveri, med ovennævnte som Bestyrer, og med det Formaal at sælge Automobil-Reserve dele. Men i 1933 nødvendiggjorde de vanskelige Importforhold en Omlægning af Forretningens Drift, og Karl Madsen overtog da denne for egen Regning og Risiko. Virksomheden blev nu betydelig udvidet, idet der blev indrettet et Specialværksted for Udførelse af Cylinderudslibning, Krumtapafslibning, Stempelfabrikation og Fremstilling af forskellige Reserve dele m. v. Værkstedet er indrettet efter de mest moderne Principper og udstyret med en Række kostbare Specialmaskiner og Apparater, der stadig kompletteres efter Tidens Krav.

Firmaet beskæftiger sig og

„Motor-Service“.

Snedkermester H. E. Jensen's Virksomhed.

saa med Import af Reservedele, der dog hovedsagelig indføres som Halvfabrikata og færdigbehandles paa eget Værksted. Virksomheden drives iøvrigt som en gros Forretning, idet Arbejde og Leveringer kun udføres til Næringsdrivende i Motorbranchen.

KARL MADSEN er født i Espe 28. September 1901 og gift med Ingrid Conrad, født i København.

SNEDKERMESTER H. E. JENSEN grundlagde i Aaret 1931 sin Virksomhed paa Nørregade Nr. 54. Grundlæggeren havde Held til i Løbet af faa Aar at oparbejde sig en stor og betydelig Forretning.

Virksomheden beskæftiger sig med Fremstilling af Møbler i alle forskellige Stilarter, men det er dog især Renæssance-Spisestuer, som er gjort til et Speciale; nævnte Møbler udføres udelukkende i Egetræ og efter originale Tegninger fra Arkitekter, og disse forhandles kun en gros. Alt fremstilles paa eget Værksted, med forskellige Billedskærer- og Drejerarbejder, Polering og Boning.

H. E. Jensen hører til de Haandværkere, der har rejst en Del i Udlandet, nemlig Belgien, Svejts, Tyrkiet og Ægypten, og i de to sidstnævnte Lande drevet selvstændig Virksomhed.

H. F. JENSEN er født i Gelsted 6. Februar 1904 og gift med Marie Lauersen.

FRU E. LAURSENS KORSETMAGASIN paa Nørregade Nr. 54 er grundlagt af Indehaversken. Fruen har gennemgaaet en grundig og omhyggelig Uddannelse indenfor Faget, hvilket har været medvirkende til Forretningens Oplomstring og den Anerkendelse, den har vundet blandt de odenseanske Damer.

Virksomheden fører alle Arter Korsetter, Korseletter, Hofte- og Busteholder samt alt Tilbehør til de forskellige Fremstillinger, og Størstedelen fremstilles paa egen Sytue. Korsetterne føres dels færdige og dels efter Maal til alle forskellige Figurer. Forretningen fører saavel danske som udenlandske Varer og da mest engelske af alle Arter indenfor Branchen.

Fru E. Laursen's Korsetmagasin.

L. J. Steffensen's Urmagervirksomhed.

L. J. STEFFENSENS Urmagervirksomhed paa Nørregade Nr. 59 er oprindelig grundlagt i Otterup i 1926, men flyttedes allerede Aaret efter til Odense, hvor den fik til Huse i nuværende Lokaler.

Grundlæggeren har ved sin omhyggelige og grundige Uddannelse i Faget, saavel her i Odense som i Svendborg og København, forstaaet i Aarenes Løb at oparbejde sig en betydelig Forretning, der nu er kendt i vide Kredse, ikke alene i Odense, men ogsaa paa det meste af Fyn. Virksomheden forhandler alle Arter af Ure, Instrumenter og Optik. Indehaveren har her i Odense ved flere Lejligheder været med til Opstillingen af forskellige store Ure.

L. J. STEFFENSEN er født i Odense den 28. August 1901 og gift med Anna Iversen, f. i Jordløse.

AGE WORSØE'S Cigar- og Tobaksforretning paa Nørregade Nr. 59 blev grundlagt i Aaret 1883 af Købmand C. H. Nielsen i en lige overfor beliggende Ejendom. I Aaret 1901 købte Grundlæggeren Ejendommen paa Nørregade Nr. 59, og i Aaret 1904 flyttedes Forretningen til dens nuværende Lokaler, hvor den saa siden har haft til Huse. I 1911 afstod Virksomheden til Cigarhandler Lind, og i December 1933 blev den købt og overtaget af den nuv. Indehaver. Forretningen drives nu videre i Grundlæggerens Fodspor, dog med en Udvidelse af Handel med Vine & Spirituosa.

Cigar- og Tobaksforretningen.

V. Jørgensen,
Revisor.

REVISOR Valdemar Jørgensen, der af Justitsministeriet er autoriseret som handelskyndig Tillidsmand har sin Virksomhed paa Nørregade Nr. 63. Virksomheden er oprettet i 1921 og overtoges af nuv. Indehaver i 1931. Den er siden da vokset saa stærkt, saa den nu beskæftiger 4 Mand.

Revisor Jørgensen beskæftiger sig med: Revision, Bogholderianlæg, Bogføring, Skatteopgørelser samt enhver regnskabsmæssig Bistand. Han har tidligere været ansat i Bank og været Leder af Bogholderiet i et af Landets største Handelsfirmaer.

CATHRINE JENSEN'S Dameskræderi paa Nørregade Nr. 63 er paabegyndt i Aaret 1895 i Vindegade Nr. 87. Efter at

Dameskræderiet.

Virksomheden her var bleven oparbejdet, viste Lokalerne sig snart at være for smaa, og i Aarenes Løb har Systuen haft til Huse flere forskellige Steder, bl. a. ca. 20 Aar paa Ø. Stationsvej Nr. 4, hvor Systuen særlig kom i Ry, men i Aaret 1933 flyttedes da til nuværende Adresse. Indehaversken, der har gennemgaaet en grundig Uddannelse indenfor Faget, har bl. a. været knyttet til Dameskræderiafdelingen i Magasin du Nord, København. Virksomheden fremstiller alle Arter af Kjoler og Overtøj etc.

Konditoriet „Salvator“.

den nuværende Indehaver overtog Forretningen, flyttedes den til de nuværende Lokaler. „Salvator“ fremstiller alt til Faget henhørende indenfor Bageri og Konditori, saasom Brød, Kager, Bagværk af enhver Art, Desserter, Isanretninger m. m., og i Tidens Løb er Virksomheden blevet Leverandør til forskellige Hoteller, Restauranter m. m. Især Strøgforretning har Virksomheden gjort til sit Speciale.

BØRGE CHRISTENSEN, der er Eneindehaver af Virksomheden, er født den 19. Maj 1906 i Odense som Søn af Bagermester Carl Ditlev Christensen.

Interiør af Salonen.

gelsen blev den helt omforandret og moderniseret. Det er kun en lille Salon, men den er hyggelig og naturligvis udstyret med alle moderne Hjælpemidler indenfor Faget.

KONDITIONET „Salvator“ paa Nørregade Nr. 64 er grundlagt af den nuværende Indehavers Fader, Ditlev Christensen, i Aarene omkring 1910, i Lokalerne, der den Gang laa ved Siden af de nuværende. Grundlæggeren oparbejdede ret hurtigt sin Forretning, der især blev kendt for sit gode Brød. I 1922 døde Ditlev Christensen, men hans Enke, Fru Else Christensen, fortsatte Virksomheden indtil 1931, da Sønnen, Børge Christensen, overtog den. Da

DAMEFRISØRSALONEN „Salvator“, beliggende Nørregade Nr. 64, er grundlagt i 1912 af Fru Verner Madsen. Den 1. Marts 1933 overtog den nuværende Indehaver, Grethe Ellen Andersen, Salonen. Hun er født 1915 i København som Datter af nuværende Overværkfører paa Thomas B. Thriges Fabrikker, Andersen. Frøkenen begyndte som Elev paa Wiener-salonen i Nørregade i 1929, og efter endt Læretid overtog hun nuværende Salon. Ved Overta-

MALERFIRMAET Johannes Balslev har ført en noget omskiftelig Tilværelse, idet det grundlagdes i Aaret 1868 i Heden pr. Allested af nuværende Indehavers Bedstefader. Dennes Søn, Vilh. Balslev, flyttede i Aaret 1897 Firmaet til Højby, og i 1901 etablerede han det i Odense. I 1929 overtoges det af nuværende Indehaver. Værkstedet og Kontoret er beliggende Albanigade 46.

Malerfirmaet Johannes Balslev.

I Løbet af de mange Aar er Firmaet støt og roligt blevet arbejdet frem til den Position, som det nu indtager, og ret naturligt har det udført adskillige store og kendte Arbejder, hvoraf kan nævnes: Folketeatret i Lorentz Rasmussens Tid, Park Hotel, St. Knuds Gymnasium, Ejendommen Sans Pareil, Mageløs samt forskellige store Etage-Ejendomme og Villaer, saasom paa Fælledvej, i Haugstedgade og Filosofgangen Nr. 11 med Dekorationsmaling. Foruden Nybygninger og Reparationer etc. beskæftiger Firmaet sig ogsaa med Skilte-, Dekorations- og Møbelmaling, og de forskellige Arbejder udføres saavel med Haanden som ved den nye Fremgangsmaade med Sprøjtelakering; men Specialet er stadig Bygnings- og Skiltearbejder.

JOHANNES BALSLEV er født i Odense 29. Januar 1906 og gift med Ingrid Berthelsen.

KORN- & FODERSTOF-FIRMAET, J. J. Larsen, Nørregade Nr. 69, blev grundlagt i Aaret 1860 af Købmand Jørgen Joachim Larsen og laa da i Faaborg.

Grundlæggeren forstod hurtigt at oparbejde sin Forretning, saa den paa daværende Tidspunkt hørte til en af Provinsens største. Virksomheden startedes som en blandet Købmandsforretning, hvor der handlede med alle Varer indenfor Kolonial, Korn, Foderstoffer og Markfrø etc., saavel en gros som en detail. Da Grundlæggeren døde i Aaret 1888 blev Virksomheden fortsat af hans Hustru, Enkefru Caroline Christine, med Sønnen, Lars Jacob Larsen, som Leder. Ved hans Død i Aaret 1903 gik Firmaet over til et Interessentskab, under Firmanavnet J. J. Larsen, bestaaende af Enkefru C. C. Larsen og hendes 3 Sønner, og med Carl Sophus Larsen som Leder af Moderfirmaet i Faaborg.

Korn- og Foderstoffirmaet J. J. Larsen.

Den store Filial i Odense blev startet i Aaret 1903, og

Korn- og Foderstoffirmaet J. J. Larsen.

med nye og tidssvarende Pakhuse, som blev monteret med sidste og mest moderne pneumatiske Losseapparater samt Losseapparat til Foderstoffer, det eneste i sin Art her i Danmark.

I Aaret 1924 afgik Emil Magnus Larsen ved Døden og i 1931 Jacob Marius Larsen. Virksomheden er derefter fortsat af Enkefru Jacob Larsen med Direktør Johannes Mortensen som Leder.

Smør-, Ost- og Æghuset.

lededes da af Brødrene Emil Magnus Larsen, født 1877, og Jacob Marius Larsen, født 1880. Firmaet her giver sig udelukkende af med Storhandel af Korn, Foderstoffer samt Kunstgødning. Forretningen her har haft samme store og rige Udvikling som Moderfirmaet i Faaborg. I Aaret 1920 blev der opført store nye moderne Pakhuse til Foderstoffer, og da den store Havnebrand i Aaret 1926 hærgede og ødelagde Kornpakhuse, blev ogsaa disse erstattet

SMØR-, OST- & ÆGHUSET blev grundlagt af Viggo Nielsen paa Nørregade Nr. 74 i Aaret 1935. Da Virksomheden er beliggende paa en af Byens store Færdselsaarer, fik Grundlæggeren i Løbet af ganske kort Tid oparbejdet sig en stor og betydelig Forretning.

Viggo Nielsen, der er udlært indenfor Mejerifaget, har derfor Kendskab til og kan fremskaffe alle de bedste og kendte Mærker indenfor Ostebranchen.

Forretningen er baseret paa alt diverse, saasom Smør, Ost, Æg, Leverpostej, Salater og Konserver etc. Alle Varer forhandles fra de største og førende saavel Mejerier som Konserverfabrikker paa Fyen.

VIGGO NIELSEN er født i Thisfød 4. Januar 1894.

A S SCHMIDT & CO., beliggende paa Nørregade 75. er et af de ret mange anselige Forretnings- og Industrifirmaer, som den fynske Hovedstad i det sidste halve Aarhundrede har faaet. — Selvsagt tillader dette Værks Omfang ikke, at vi optager Beskrivelse af alle Industrigrene, men vi maa nøjes med spredte Billeder heraf.

A S Schmidt & Co. er grundlagt den 17. Oktober 1894 af Ivar Smith og Robert

Jacobsen. Den Gang havde Firmaet til Huse paa Klingenberg Nr. 16, og det var egentlig udelukkende et en gros Firma for Isenkramvarer.

I 1890erne begyndte Cyklen at vinde Indpas rundt om i Landet, og Firmaet oprettede da en Afdeling for Cykler, sikkert uden at ane, at denne Afdeling skulde blive den mest omspændende af hele Virksomheden. I 1906 udskiltes Cykleafdelingen fra Moderfirmaet og omdannedes i 1910 til et Aktieselskab med en Aktiekapital paa Kr. 100.000,00, der senere forhøjedes til 1 Million Kroner.

Siden 1908 har Cyklefirmaet haft til Huse paa Nørregade, og samme Aar, som Ejendommen købtes, blev den nuværende ret anseelige Lagerbygning opført. I 1911 byggedes en særskilt Fabriksbygning, og i 1916 udvidedes med en større Fabriksbygning i Kocksgade. I 1934 udvidedes Fabriksbygningen i Kocksgade igen. — Naar man tager i Betragtning, at Firmaet i de første Aar fremstillede ca. 8000 Cykler aarligt, men nu er oppe paa en Produktion af over 65,000 Cykler aarligt, forstaar man, at Udvidelser har været paakrævet Gang paa Gang.

Firmaets nuværende Direktion bestaar af Robert Jacobsen og M. Rødsgaard og Bestyrelsen af Direktør Robert Jacobsen, Formand, Grosserer Hans Svarrer, Grosserer L. Bech og Direktør M. Rødsgaard.

I Aaret 1909 udtraadte Ivar Smith af den aktive Ledelse af Firmaet, der Aaret efter omdannedes til Aktieselskab.

Ikke uden Interesse er det at bemærke, at samme Sted, paa Klingenberg, hvor Robert Jacobsen og Ivar Smith i Aaret 1894 startede deres beskedne Isenkramfirma, var det, at det verdenskendte Firma, Thomas B. Thrige, begyndte sin Virksomhed. Ret ejendommeligt er det, at to af Landets kendte Industriforetagender begge har sin Oprindelse paa samme Sted.

Fabrikken i Kochsgade før Ombygningen i 1934.

Den nye Fabrik.

ANDREAS SØRENSENS Trikotageforretning paa Nørregade Nr. 81 blev grundlagt samme Sted i December 1926. Forretningen fik grundet paa en reel og ansvars-

bevidst Behandling af sine Kunder hurtig en saa stor Omsætning, at en Udvidelse var paa-krævet.

I Aaret 1934 viste der sig en gunstig Lejlighed for Udvidelse, og Forretningen blev da udvidet med den tilstødende Butik, saaledes at Forretningen nu raader over det dobbelte Areal.

Andreas Sørensen har lige fra Starten kun givet sig af med Detailhandel og udelukkende i Trikotage, Lingeri, Babyudstyr og Strømper, fremstillet af danske og udenlandske Fabriker.

I Juni 1936 startedes en Filial af Forretningen i Dalum under Navnet „Rena“.

Andreas Sørensens Trikotageforretning.

ANDREAS SØRENSEN er født i Vejle den 27. Marts 1900 og gift 1929 med Anna Johanne Andersen, født i Skydebjerg 9. Juni 1905. Før Starten af egen Forretning var Andreas Sørensen ansat i Magasin du Nord i Odense og hans Hustru hos den kendte nu afdøde Manufakturhandler Chr. Bream.

PEDER W. ISAKSENS VIRKSOMHED — „Landboernes Møbellager — St. Hans Plads, blev grundlagt af Knud Isaksen, og Starten blev gjort i dennes Ejendom i Hans Jensensstræde Nr. 5, 7, 9 og 14, omkring Aaret 1896.

I Aaret 1920 flyttedes Virksomheden til Nørregade Nr. 44, og i 1923 derfra til nuværende Adresse paa St. Hans Plads.

Firmaet beskæftiger sig udelukkende med Handel af Møbler i alle Stilarter og Træsorter. Desuden føres til Stadighed et

stort Udvalg i polstrede Møbler. Specielt har Forretningen slaaet ind paa at møblere lige fra den største Gaard til det mindste Hus paa Landet. Der føres baade finere og gode billige Møbler i Landboernes Møbellager, og Priserne har altid været de rigtige, grundet paa at det er en Kontantforretning.

PEDER W. ISAKSEN, er født i Odense den 2. September 1902 og er gift i 1926 med Hilda Jørgensen, Datter af pens. Lodsformand J. Jørgensen, Odense Fjords Lodseri, Gabet.

Landboernes Møbellager.

NØRREBRO er i hele sin Bebyggelse præget af ældre Tid. Det Areal, der udgør Nørrebro og Skibhusvej med hele det derom senere opstaaede Kvarter, laa i ældre Tider helt udenfor Byens Jorder, og oprindelig hørte det meste af Arealen under de gamle Rytterdistrikter. Omkring 1770erne kom en Del af disse Jorder under Aaløkkegaard, og gik derved tabt for Byen. Først omtrent 100 Aar senere kom de tilbage til Byen. Paa Nørrebro, der er Hovedfærdselsaaren fra Byen ned til Havnen, er der gennem Tiderne opstaaet et Kvarter for sig, der særlig er præget af Havnen. Her er smaa beskedne Borgerhuse og større Fabriksbygninger blandet mellem hinanden. Efterhaanden som Havnen fik større Betydning, voksede Kvarteret, og der opstod flere Handlende her. Der var

Skibsprovianteringshandlere, Tømmer- og Bygningshandlere, og der opstod det ene Gæstgiveri efter det andet. Blandt disse sidste skal nævnes den gamle Restaurant og Herberg, „Sprogø“, der nu ligger Nørrebro Nr. 85. — Den første Gæstgiver her var en Tolder fra Sprogø, og derfra har Restaurationen hentet sit Navn. Det første Gæstgiveri var en Kælderforretning, men senere flyttedes der til første Etage. Endnu erindrer mange gamle Odenseanere „Sprogø“ under Navnet „Abekatte Kælderen“, hvilket hidrørte fra, at Ejeren havde samlet en Del Aber, som han antagelig havde faaet af forskellige Søfolk.

I 1890erne ejedes „Sprogø“ af en gammel Kaptajn ved Navn Johansen, og senere fik den forskellige Ejere, der iblandt Smedemester Jørgen Andersen. Fra 1930—34 ejedes den af Restauratør Aggesen, og i sidstnævnte Aar solgtes den til nuværende Indehaver, Christian Pihl, der er født den 1. April 1902 i Fuglsbølle paa Langeland og gift 1934 med Helen Jensen, Datter af Restauratør Jensen i Overgade. Restauratør Pihl er gammel Underofficer og var i 12—15 Aar knyttet til Hæren, var Inspektør paa Hotel „Postgaarden“ og senere Bartender i „Regina“ og „Scala“. Ved Overtagelsen lod han den dengang tildels forfaldne Bygning forbedre og modernisere baade ud- og indvendig. Han har ladet indrette en

Restaurant „Sprogø“.

Restaurant „Sprogø“.

Chr. Pihl,
Restauratør.

saakaldt „Nationernes Sal“, der er smykket med de forskellige Landes Flag, har indrettet særskilt Bar og ladet opstille flere Billarder. Hans Restaurant søges særlig af Søens Folk og af den store Arbejderbefolkning, der findes paa Nørrebro.

HOLMTOFTS VULKANISERINGSANSTALT paa Nørrebro Nr. 43 er grundlagt i Aaret 1934 af Theodor Holmtoft i Nr. 94 i samme Gade.

Virksomheden blev opkaldt efter Indehaveren og startede under beskedne Forhold, men Forretningen blev hurtigt oparbejdet, og en Udvidelse var tvingende nødvendig. Allerede efter et Aars Forløb blev de nuværende Lokaler lejede, og efter en større Omforandring og Modernisering flyttedes Firmaet dertil.

Firmaet paatager sig alt med Hensyn til Vulkanisering af Automobil- og Motorcykledæk og Slinger samt Reparation af alle Arter Gummifodtøj, Regnfrakker og Paalægning af Gummi til de i Varehuse og Lagre brugte Sækkevogne samt Barnevogne m. m.

THEODOR HOLMTOFT har rejst en Del i Udlandet og blandt andet været paa Continentalværkernes Kursus for Vulkanisører i Aaret 1932 i Hannover og fik her tilkendt Diplom for godt udført Arbejde. Han er født i Slagelse den 15. Oktober 1902 og gift med Elna Pedersen.

Holmtofts Vulkaniseringsanstalt.

FRU ELISABETH JUNKER DREIØES Købmandsforretning paa Nørrebro Nr. 49 blev grundlagt i Aaret 1906 paa Nørrebro Nr. 53 af H. Junker Dreiøe. Forretningen blev godt oparbejdet her og havde i ca. 27 Aar til Huse i samme Bygning. - Grundlæggeren overtog i Aaret 1932 den nuværende Bygning efter Fabrikant Thrige, og efter en grundig Omforandring og Modernisering flyttedes Forretningen til nuværende Adresse.

Virksomheden fører alt i Kolonialbranchen og har i flere Aar været Leverandør til Hospitalerne etc.

Enkefru ELISABETH JUNKER DREIØE, der har overtaget Købmandsforretningen efter sin Mands Død, er nu Indehaver af nævnte, med Sønnen, Erik Junker, som Bestyrer.

Fru Elisabeth Junker Dreiøes Købmandsforretning.

FYENS FJER FABRIK grundlagdes i Aaret 1934 paa Nørrebro Nr. 49, Odense, af Indehaveren, F. E. M. Gaardon, Odense. Firmaet beskæftiger sig med Forarbejdning af raa Fjer af saavel dansk som udenlandsk Oprindelse. Fabriken er monteret med de bedste Maskiner, saavel til Vaskning og Tørring som til Sortering og Støvsugning og anden nødvendig Behandling, og kan derfor levere de bedste Kvaliteter af Fjer og Dun. Yderligere har Fabriken en Konfektionsafdeling, hvor der fabrikeres Dynner, Duntæpper, Puder, Soveposer samt Fjer madrasser.

Virksomheden er hurtig blevet oparbejdet, der beskæftiges nu 20 à 25 Funktionærer og Arbejdere, har Kunder overalt her i Landet samt en stor Eksport til Udlandet.

Fyens Fjer Fabrik.

OLAF ASSAMS Restaurant og Gæstgiveri, „Toldbodvinhus“, paa Nørrebro Nr. 75, blev grundlagt i Aaret 1903 af H. P. Johannesen. I Aaret 1915 solgte Grundlæggeren sin Forretning til den nuværende Indehaver; denne købte da i Aaret 1921 den store Hjørneejendom paa Nørrebro og efter endt Restaurering og Omforandring flyttedes Virksomheden til disse mere moderne og tidsvarende Lokaler.

„Toldbodvinhus“ er bekendt for sit specielle gode Køkken, og da særlig blandt Søens og Havnens Folk.

OLAF ASSAM er gift med Hilda Maria Peterson, er Formand for Bæverterkorporationen.

WILHELM ABSHAGEN startede sin Virksomhed, Odense Sejlmageri, paa Nørrebro Nr. 82 i Aaret 1924.

Indehaveren har igennem Aarene forstaaet at oparbejde

O. Assams Restaurant.

Odense Sejlmageri.

Karen Larsens Damefrisørsalon.

blev nedlagt og dens Lokaler inddraget i Salonen. Salonen er nu stor og smuk, og alt henhørende under Damehaararbejde udføres her, saasom Permanentbehandling, Ondulation m. m. Tillige findes her en Afdeling for Skønhedspleje. Frk. Karen Larsen er uddannet i begge Fag hos den kendte Damefrisørinde, Thora Reiler, i Vestergade, Odense.

og skabe sig en god Forretning, der nu hører til en af de betydeligste indenfor Branchen. Lige fra Starten af Skibsværftet her i Byen har Firmaet været Leverandør til dette og leverer nu alt til Skibenes Udrustning, saasom Presenninger, Sol- og Baadsejl stc.

WILHELM ABSHAGEN er født i Seedorf paa Rügen 19. Februar 1882 og gift med Karen Lindberg. Har været tjenstgørende i den tyske Marine, var med om Bord paa Luftskeibet L. 4, da det ramtes af Katastrofen ved Jyllands Vestkyst.

KAREN LARSENS DAMEFRISØRSALON er en af de faa Saloner, der ligger paa Nørrebro. Den er grundlagt i 1928 af Karen Marie Elisabeth Larsen, der er født d. 19. Februar 1901 i Odense som Datter af Tømrmester Laurits Larsen, der er Ejer af Ejendommen Nørrebro Nr. 110.

Frøken Karen Larsen begyndte med en lille Salon; men i 1930 udvidede hun den, idet den ved Siden af liggende Købmandshandel

K. Larsen,
Damefrisørinde.

HELT nede ved Havnen ligger der et moderne Spisehus af samme Slags, som man i de senere Aar har set opstaa i Hovedstaden. Dets Navn er „Middagssalen Nørrebro“.

Ejendommen Nørrebro Nr. 98.

Det er anlagt paa det rette Sted og søges daglig af mange Arbejdere, dels fra Havnen og dels fra de nærliggende mange Fabriker og andre Virksomheder.

„Middagssalen Nørrebro“ er oprettet i 1929, men Grundlæggeren drev den kun en kort Tid, hvorefter den sygnede helt hen. I 1935 overtog nuværende Indehaver, Restauratør Carl Andersen, Middagssalen og drev denne op til at blive et meget søgt Spisested. Efter Grundlæg-

gerens Død overgik Ejendommen til Slagtermester Emil Hansen, efter at Grundlæggeren havde foretaget store Ombygninger paa Ejendommen. Selve Restaurationen raader nu over en stor Spisesal og et anseligt Køkken, og det synes helt usandsynligt, at den lille Bygning, Nørrebro Nr. 98, kan rumme saa store Lokaler. Dette har ogsaa kun været muligt ved at overbygge en Del af Gaarden.

CARL CHRISTIAN ANDERSEN, Restauratør, er født den 17. Juli 1877 i Aalborg og gift med Selma Leth, Datter af Restauratør Chr. Leth i Aalborg. Han er uddannet som Tjener og overtog i 1935 „Middagssalen Nørrebro“. I den daglige Ledelse støttes han af sin Hustru.

C. C. Andersen,
Restauratør.

HELT tilbage i det 16. Aarhundrede drev Odense Bys Købmænd Handel ad Søvejen, men dengang gik Søhandelen over Kerteminde og ved Kjertinge Vig havde Odense sit Udskibningssted. Muligen har der før 1550erne været Skibsfart paa Odense Aa gennem Næsbyhoved Sø, og der omtales en Losse- og Ladeplads ved Baagø Strand, der hvor nu Skibshusene findes.

Sejladsen har dog stadig været forbundet med store Vanskeligheder, og man hagede stedse efter en direkte Søvej til Odense og efter egen Losse- og Ladeplads. Den første Begyndelse til en Kanal til Odense sker i det 18. Aarhundrede, da Buchwald var Formand for Byens Styrelse, men først i 1857 kom Kanalen ind under Odense Bys Kommune. I Slutningen af det 18. Aarhundrede arbejdes der stærkt paa Odense Kanal, og i 1801 var den nye Søvej til Byen saavidt færdig, at Skibene

Kanalbassinet ved Odense i ældre Tid.

Havnen i 1920.

kunde sejle helt ind til Skibhusene. I 1803 anlagdes Odense Havn. Det vil føre for vidt, om vi her skulde gennemgaa alle de mange Udvidelser og Forbedringer, der er sket ved Odense Havn fra 1803 til 1936, men den er vokset fra en ringe Begyndelse til en moderne Storhavn, trods det, at den gentagne Gange har været forfulgt af Uheld, Ildebrande og Oversvømmelser.

Odense Havn bestaar nu af to Bassiner, et fra 1803 og et fra 1883. For at komme ind i Havnen maa man sejle gennem et 22 km langt Sejlløb, der gentagne Gange er forbedret og uddybet. Selve Havnearealet og Kajpladsen er betydeligt forøget gennem Tiderne, og talrige Virksomheder er voksede op her.

Den sidste Havneudvidelse fandt Sted i 1920 og medførte, at endog ret betydelige Skibe nu kan befare Havnen. I 1920 blev Havnen uddybet til 7½ m. Havnepladsen er forsynet med Jernbanespor, og her forefindes mekaniske Losseapparater og Ophalerbedding. Her er 7 Stkr. Kulkraner, 7 Stkr. Suger Elevatorer til Korn- og Sækkegods, 2 Stkr. Stykgods-kraner og en ny Isbryder og Bugserdamper, der er meget kraftig. Den er bygget i Frederikshavn i 1931.

Havnen ledes af en Havneingeniør og en Havnefoged.

PETER ALBERT HANSEN ANDERSKOV, Havnefoged, er født d. 10. Oktober 1879 i Odense som Søn af Skibskaptajn August Hansen og Hustru Kathrine, født Anderskov. Gift 1907 med Johanne Frandsen, Datter af Gaardejer M. Frandsen i Herringe. Styrmandseksamen, Styrmand og Dampskibskaptajn i Rederiet „Vendila“, København, Formand for Foreningen af forulykkede Sofolks trængende Efterladte og den denne underlagte Sømandsstiftelse, Formand for Odense -og Kerteminde Skipperforening af 1849, Medlem af Soretten, Havnefoged siden Februar 1923.

P. A. H. Anderskov,
Havnefoged.

I 1809 er der en Privatmand, der køber Jord nede ved den gamle Havn, og her bygger han et lille beskedent Hus, hvori han etablerer Handel med Skibsvarer, og samtidig opretter en Ølstue. Dette er Begyndelsen til „Harmonien“.

Grundlæggeren af denne nu saa smukke og ret anselige Restauration hed Rasmus Rasmussen, og i de gamle Skøder nævnes han som „Tømmermand“. Han skal omkring 1830 have solgt „Harmonien“ til en Dickmann, der efter en Snæs Aars Forløb afhændede den til Hans Hansen, hvis Enke drev den til 1911. Den gamle Harmonibygning er sikkert gentagne Gange blevet udvidet og forbedret; thi det er ret usandsynligt, at Tømmermand Rasmus Rasmussen i sin Tid byggede saa stor en Bygning, som vi ser her paa Billedet. I Aaret 1911 var „Harmonien“ tildels helt Restauration, og det var den nuværende Ejers Fader, Gaardejer og Møller fra Næsbyhoved-Broby Mølle, der købte „Harmonien“,

Den gamle „Harmoni“, bygget 1809, nedrevet 1930.

som siden 1911 har været i denne Slægts Eje. — Møller Christen Bendtsen var født 1858 i Allesø og døde i 1923. Han var Søn af Gaardejer Jeppe Bendtsen og gift med Stine Marie Hansen. — Nuværende Indehaver, Johannes Ingemann Bendtsen, er født den 7. Maj 1889 i Ubberud og gift 1920 med Mary Sophie Pedersen fra Odense. Han købte og overtog „Harmonien“ i 1920, men solgte den i 1930 til Odense By, der nedrev Bygningen for at udvide Havnearealet. Restauratør Bendtsen byggede da den nuværende „Harmoni“, der opførtes efter Tegning af Arkitekt Holm. Bygningen er i Bindingsværk og to Stokværk. Den er malerisk i sin Arkitektur og praktisk i sit Indre. Dens underste Del optages af Restaurationslokalerne, den øverste af Selskabslokaler og den private Lejlighed. Foruden at drive „Harmonien“ er J. Bendtsen tillige Vært paa Væddeløbsbanen og ved Dyrskuerne.

Den nuværende „Harmoni“.

Restauratør Bendtsen byggede da den nuværende „Harmoni“, der opførtes efter Tegning af Arkitekt Holm. Bygningen er i Bindingsværk og to Stokværk. Den er malerisk i sin Arkitektur og praktisk i sit Indre. Dens underste Del optages af Restaurationslokalerne, den øverste af Selskabslokaler og den private Lejlighed. Foruden at drive „Harmonien“ er J. Bendtsen tillige Vært paa Væddeløbsbanen og ved Dyrskuerne.

J. I. Bendtsen,
Restauratør.

A S Arbejdernes Brændselsforsyning ved Havnen.

fører. Da Selskabet begyndte, havde det et lille Kontor og Oplagsplads i den gamle Hempelske Gaard, der hvor nu den smukke Klosterhave er anlagt. Denne Plads har omtrent faaet historisk Betydning, her var det, at det nu verdenskendte Firma, Thomas B. Thrige, begyndte sin da beskedne Virksomhed, og i samme Bygning startede i sin Tid Firmaet Smith & Co. deres Forretning, og endelig følger da paa samme Plads Arbejdernes Brændselsforsyning. Dets Kulbunker var magasinerede op til Kirkemuren. I Aaret 1908 lejede Aktieselskabet Magasin og Oplagsplads ved Havnen, men først i 1910 flyttede det derved. Det opførte da her nuværende Kontorbygning, der ligger ved Oplagspladsen, og i 1931 byggedes Silobygningen.

I Aaret 1907 blev Snedkermester Larsen Formand for Selskabet, og han har beklædt denne Stilling til Juni Maaned 1936. Nuværende Formand Kasserer Jens Jensen.

Forretningsfører Carl Nielsen er født den 31. Maj 1869 i Elmelund og var i 6 Aar Haandvæver i denne By, i 12 Aar var han Væver paa Mogensen & Dessaus Væverier i Odense, siden 1900 har han virket ved A S Arbejdernes Brændselsforsyning og været med til at føre dette Selskab frem til dets nuværende be-

C. Nielsen.
Forretningsfører.

Odense Kaffevoerne.

A S ARBEJDERNES BRÆNDSELSFORSYNING er stiftet i Maj 1901. Allerede Aaret før oprettedes der indenfor de forskellige faglige Organisationer, med Folketingsmand Marott som Formand, et Interessentskab, bestaaende af Medlemmer fra de forskellige faglige Organisationer, med det Formaal at skaffe Arbejderne billigt Brændsel. Aaret efter oprettedes da Arbejdernes Brændselsforsyning med Marott som Formand og Carl Nielsen som Forretnings-

tydelige Format. I det første Aar fordelte Selskabet ca. 100 Tons Brændsel, men i 1935 fordelte det 10,000 Tons, og der er endda Aar, hvor det har været højere oppe.

ODENSE KAFFEVOGNE er oprettede af Afholdsselskabet I. O. G. T., der forvalter Kaffevoerne og varetager den filantropiske Uddeling af det Overskud, der fremkommer ved Salget fra disse Vogne, nøjagtig

F. Jørgensen,
Forretningsfører.

i Lighed med K. K. K. i København. Odense Kaffevogne er etablerede i August 1930 og er saaledes ikke af gammel Oprindelse, men lige fra Starten har de præget Bylivet paa deres Maade. I Øjeblikket findes Vognene stationerede ved Middelfart Landevej, ved Toldkammerbygningen, for Enden af Kongensgade, ved Pjentedamsgade, tæt ved de store Fabriksvirksomheder og endelig ved Odense Havn. Selskabet haaber imidlertid at faa Byraadets Tilladelse til Opstilling af endnu to Vogne, særlig ved Mar-

S. Poulsen,
Køkkenchef.

keds- og Torvedage. — Allerede i 1928 begyndte man at forhandle om Tilladelse til Opstilling af disse Kaffevogne, og at der har været Brug for disse vises gennem et af de første Aars Regnskaber. I dette Aar solgtes der fra Vognene 168,057 Kopper Kaffe, 41,498 Stkr. Wienerbrød og 306,148 Stkr. Morgenbrød. Dette Brød leveres af Arbejdernes Wienerbageri. I de forløbne Aar er der gennem Velgørenhedskontoret i Odense gratis uddelt over 3500 Kopper Kaffe med Brød. Odense Kaffevogne har sine Lokaler i Thorsgade, hvor Køkken og Depotrum findes. Her er installeret moderne Kaffemaskine og beskæftiges fast 6 mandlige Personer.

Selskabets Forretningsfører er Frants Jørgensen, der er født den 9. Oktober 1892. Han var fra 1910 ansat paa Odense Glasværk, men blev Forretningsfører for Odense Kaffevogne, da disse oprettedes. Han er Medstifter af Boldklubben „Frem“, dennes Formand siden 1930, knyttet til I. O. G. T. siden 1928 og Medlem af Bestyrelsen i Arbejdernes Wienerbageri.

Køkkenchef er Sophus Poulsen, der er født 1908 i Faaborg. Han ansattes ved Odense Kaffevogne i 1931.

FYENS SÆKKEINDUSTRI, beliggende i Havnegade Nr. 21, ejes af F. E. M. Gaardon, der oprettede Firmaet i 1927. Han er tillige Ejer af den Ejendom, hvori Firmaet har til Huse. Firmaet beskæftiger sig med Køb, Salg og Udlejning af Sække, Salg og Udlejning af Presenninger og driver Handel med Sejlgarn i alle Kvaliteter samt har nu optaget Fabrikation og Salg af Papiersække til Foderstoffer og lignende.

Virksomheden tæller sine Kunder over hele Landet. Virksomheden beskæftiger i sine forskellige Afdelinger 18—20 Mennesker. Indehaveren, F. E. M. Gaardon, er handelsuddannet og var i 9 Aar Forretningsbestyrer for Nordisk Sækkekompagnis Afdeling i Odense, inden han startede sit eget Firma.

OVERGADE, der er den tredie af Odense Købstads mest betydende Gader, løber helt ned til Sct. Jørgensgade, men forinden deles den ved Skjolden, saaledes at den ene Arm fortsætter under Navn af Nedergade.

Overgade rummer mange smukke Bygninger, saavel fra Fortid som fra Nutid. Hvad gamle Bygninger angaar, er denne Gade sikkert ogsaa den, der bærer de fleste Minder om vore Forfædres Beboelsesforhold og særlig om Storborgeres og adeliges Bygninger. Her ligger blandt andre en Del af Oluf Bagers Bygninger, der iblandt „Jordan“, hvis Oprindelse føres tilbage til 1580erne. Her findes ogsaa den pragtfulde „Møntegaarden“, der sikkert er et af de smukkeste Bygningsværker fra hin Tid,

Hjørnet af Overgade og Nørregade i ældre Tid.

Ejendomme og de Virksomheder, der i vore Dage har til Huse i denne Gade.

EJENDOMMEN Overgade Nr. 7, der nu ejes af Fru F. Harboe er en meget gammel Bygning. I Tiden omkring 1630erne beboedes Stedet af Knud Lauritsen og senere af Raadmand Peder Pedersen Lerche, derpaa er Ejendommen sikkert forenet med Nabobygningen Nr. 5, der i 1660erne ejedes af Generalproviantmester Hans Willumsen, der døde 1671.

Næste Ejer var Jens Schultz, men omkring 1830 ejedes Bygningen af G. A. Hoffgaard, og her havde Ph. E. Frydensberg en beskeden Forretning med Malervarer og Tapeter. I „Fyns Stiftstidende“ for den 7. Maj 1858 reklamerer han paa følgende Maade: „Odense Tapetfabrik, Overgade Nr. 7, ved Siden af Hr. Kjøbmand G. A. Hoffgaard. Da jeg i dette Foraar har seet mig i Stand til at forsyne Fabrikken med en

J. L. Harboes Malervare- og Tapetforretning
for Adskillelsen i 1919.

men her findes ogsaa Repræsentanter for mere almindelige Bindingsværkshuse. Af nyere Bygninger bemærker man Nationalbanken, der er et stateligt Bygningsværk, ren i Stilen og fornem i alle Eukeltheder. Længere nede i Gaden ligger den gamle Postgaard og tæt ved den en anden gammel Patricierbygning.

Vi vil paa de følgende Sider omtale enkelte af Gadens

Del nye og smagfulde Mønstre efter Pariser Modeller, anbefaler jeg mig fremdeles til de ærede Forbrugere. Mine Bestræbelser skulle stedse som hidtil gaae ud paa at levere smukke og durable Tapeter til særdeles billige Priser. Ph. E. Frydensberg“.

I 1865 startede daværende Malermester Jens Ludvig Harboe, der stammede fra Kerteminde, en Malervareforretning, og om han har overltaget den af Frydensberg startede Tapetfabrik, eller denne i Mellem-

tiden har været standset, vides ikke med Sikkerhed. Et er imidlertid sikkert, nemlig, at det lille Tapettrykkeri, han begyndte med paa et Loft i Ejendommen, hurtigt udviklede sig og maatte udvides. Efter en Overgang at have haft Fabriklokaler i den gamle Fattiggaard paa Hjørnet af Paaskestræde og Adelgade, hvor der blev opstillet en haandtrukken Tapettrykkemaskine, købte J. L. Harboe i 1885 Hjørnegrunden ved Jagtvejen og Oluf Bagersgade, Matr.

J. L. Harboes Tapetudsalg efter Ombygningen i 1919.

Nr. 302, stor 1842 Kvadratalen, af Murermester H. P. Thaum og byggede en ny Fabrik. Der har gentagne Gange været store Udvidelser af Fabrikken og Køb af Nabogrunde, saaledes at Fabrikken nu dækker et Areal af ca. 1920 Kvadratmeter og bestaar af to 3-Etages Bygninger med forskellige Tilbygninger.

Samtidig foregik der en betydelig Udvikling inde i Overgade, hvor der baade var Udvalg og Kontorlokaler, foruden Privatbolig for Familien Harboe. Ejendommen købtes i 1890,

J. L. Harboe.

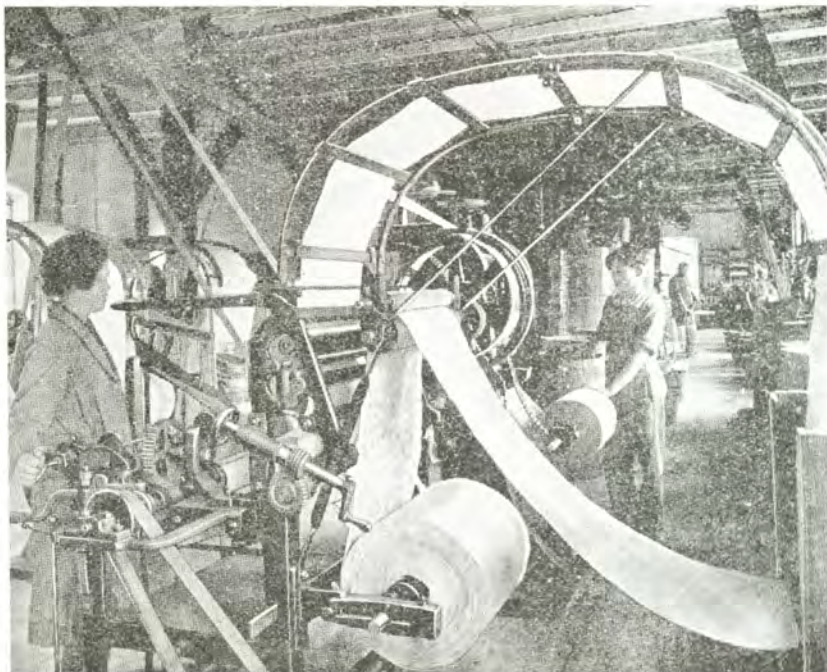

L. Q. Harboe.

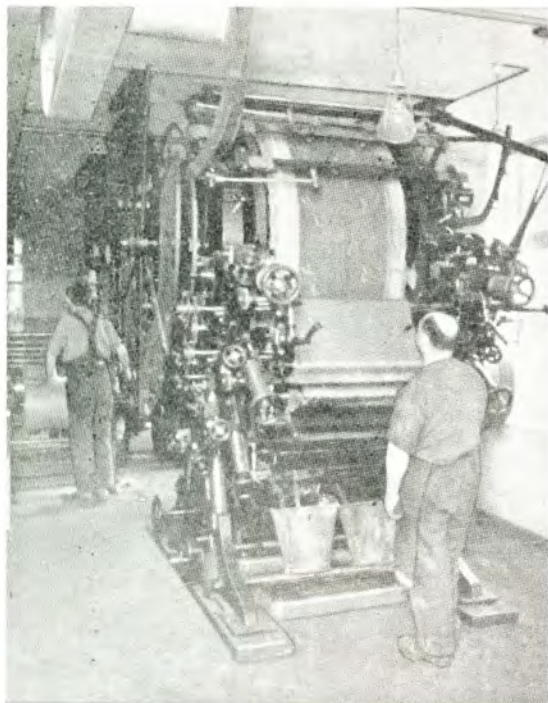
men indtil 1905 brugte man kun en Del af Stueetagen til Fabriksudsalget, idet Hjørnebutikken var udlejet

til Trikotageforretning. I 1919 blev den oprindelige Malervareforretning udskilt fra Firmaet J. L. Harboe og overdraget til L. P. Hansen, der i mange Aar havde været knyttet til Firmaet som Leder af denne Afdeling, hvorefter Tapetudsalget og Virksomhedens Hovedkontor overtog hele Bygningen.

Harboes Fabriker, der oprindelig kun bestod af den lille slotslignende Bygning med Facade til Oluf

En Oprullemaskine, der automatisk opruller Tapeter i Ruller paa 7½ Meter.

Tapettrykkemaskine med 8 Farver.

Bagersgade, spænder nu over den ret store Hjørnegrund ved Jagtvejen og langs denne er siden bygget de lange Bygninger for Trykkerimaskinerne. I Stueetagen findes Lagre af Raapapir og færdige Tapeter samt Ekspeditionslokaler, medens 1. Sal rummer Maskinerne til Trykning og 2. Sal dels Prægmaskiner og dels Prøverum for Tapetkollektionerne. Fabriken var den første, der her i Landet indførte de moderne, vaskbare Olietrykstapeter, og har altid været med i Udviklingen indenfor Tapetindustrien. Virksomheden har desuden haft en sjælden Evne til at knytte sine Medarbejdere og Funktionærer fast til sig, saaledes at Fabrikens Produkter har været præget af en jævn og rolig Udvikling. Varer man kunde stole paa.

Grundlæggeren af Virksomheden, J. L. Harboe, døde i 1894, og hans Søn, Ludvig Quedens Harboe, der var født 1869, overtog Ledelsen. Han var vokset op i Virksomheden og havde faaet en alsidig Ud-

dannelse paa tyske Tapetfabrikker, saa han var vel udrustet til at overtage Ledelsen af den store og stedse voksende Virksomhed. L. Q. Harboe, der døde i 1935, var gift med Frederikke Johanne Haug, Datter af Instrumentmager Chr. Haug, og hun overtog Ledelsen af Virksomheden sammen med Firmaets gamle Medarbejdere efter Fabrikantens Død, indtil Virksomheden i Maj 1936 blev omdannet til et Aktieselskab, A S J. L. Harboes Tapetfabrik, med Ingeniør, cand. polyt. Kai Kaat som Direktør, medens Bogholder Frk. Hansen Møller og Fabriksbestyrer Chr. Christensen fortsatte som Prokurister.

OMKRING Aarhundredeskiftet fandtes der kun 5-6 Damehatteforretninger i Odense By, nemlig: Dinsen paa Vestergade, der var den ældste, Modemagasinet, ved

Modemagasinet Overgade Nr. 11.

Olga Jensen, Overgade 11, Rasmussen, Nørregade, Frk. Blinkenberg, Vestergade, Victor Mathiesen, Vestergade, og et Magasin i Frederiksgade.

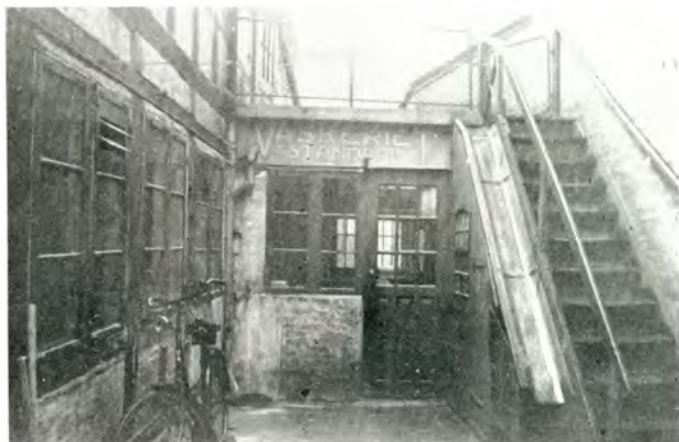
Blandt Odense Bys ældste Modeforretninger maa vi derfor nævne Modemagasinet, ved A. Wøideman i Overgade 11. Forretningen blev grundlagt i 1888 af Frk. Olga Jensen, der i 1901 afstod den til sin Medarbejder, Frk. Marie Hansen. I 1923 overdrog Frk. Hansen Forretningen til den nuv. Indehaver, A. Wøidemann.

AXEL WØIDEMANN, Modehandler, er født den 13. Februar 1890 i Viborg som Son af Overhornblæser Johannes Wøidemann. Efter endt Uddannelse i København og Udlandet kom A. Wøidemann i 1916 til Odense som Førstemand i Valdemar Skovgaards Manufaktur- og Modeforretning paa Fiske- torvet, blev derefter Repræsentant for inden- og udenlandske Modefirmaer, og overtog endelig i 1923 Modemagasinet, Overgade Nr. 11. Efter Overtagelsen af Forretningen i Odense grundlagde A. Wøide- mann Filialer i Horsens, Fredericia, Svendborg og Faaborg, og har nu i Hovedforretning og Filialer Provinsens største Omsætning i Damehatte.

Et kendt Ansigt i Firmaet er Direktrice Frk. Anna Christensen, der har været ansat i Forretningen siden 1912.

VASKERIET STANDARD i Overgade Nr. 17, der ejes af J. A. R. Jensen, blev grund- lagt i Aaret 1928 af daværende Vaskeriejer Alfred Johnsen. — Grundlæggeren arbejdede sin Forretning op til sine Kunders store Tilfredshed. I 1933 skulde Vaskeriet sælges, og det blev da købt af den nuværende In- dehaver.

Ledelsen blev overdraget Datteren, Frøken Anna Rosen- quist Jensen, der i Aarenes Løb havde faaet sin Uddannelse i Firmaet. Vaskeriet er monteret

Vaskeriet „Standard“.

med de nyeste Maskiner, som skal bruges indenfor denne Branche. J. A. Jensen er født den 12. Maj 1883 i København.

LADECENTRALEN i Overga- de Nr. 17 startedes i Aaret 1932 af Axel Pedersen.

Indehaveren, der er udlært som Finmekaniker, havde der- for hurtig Held til at oparbejde sin Virksomhed indenfor dette Felt. Centralen har gjort sit Spe- ciale til Fremstilling af de her i Byen saa kendte Radioappa- ratet „Apo“.

Virksomheden, der er fuldt moderne elektro-teknisk, paata- ger sig Reparationer af en- hver Art.

Axel Pedersen er født paa Sjælland og gift med Ellen Margrethe Sørensen.

„Ladecentralen“.

FOTO-MAGASINET, Indehaver W. H. Andersen, Overgade Nr. 24, blev grund- lagt i Adelgade Nr. 4 i Aaret 1929, men det viste sig hurtig, at disse Loka- ler ikke var store og tilstrækkelige, og allerede i Oktober 1930 blev Forretningen

Foto-Magasinet Overgade Nr. 24.

Odense den 11. Januar 1902 og gift med Musiklærerinde K. A. Myltoft. I Efteraaret 1935 har Herr Andersen yderligere indrettet et fuldt moderne Fremkalder-Anstalt i sin Ejendom, Rosenlunden 16, hvor der ikke alene fremstilles Amatørarbejdet til Forretningens eget Behov, men ogsaa drives en engros Virksomhed med Fremstilling af Amatørarbejde for flere andre Forretninger i Odense.

Instrumentmagervirksomheden Overgade Nr. 26.

flyttet til de større og mere tidsvarende Lokaler i Overgade, hvor Forretningen nu stadig har til Huse.

Firmaet fører alt indenfor Foto-Artikler, saavel danske som udenlandske Varer samt Gramofoner og Plader fra de forskellige førende Fabrikker.

Indehaveren giver sig ogsaa af med Fotografering, og det er da især teknisk Fotografering, der er blevet Forretningens Speciale.

W. H. Andersen er født i Odense den 11. Januar 1902 og gift med Musiklærerinde K. A. Myltoft. I Efteraaret 1935 har Herr Andersen yderligere indrettet et fuldt moderne Fremkalder-Anstalt i sin Ejendom, Rosenlunden 16, hvor der ikke alene fremstilles Amatørarbejdet til Forretningens eget Behov, men ogsaa drives en engros Virksomhed med Fremstilling af Amatørarbejde for flere andre Forretninger i Odense.

INSTRUMENTMAGERVIRKSOMHEDEN i Overgade Nr. 26 blev oprettet i Aaret 1909 af Albert Esbjørn. Indehaveren var den Gang knyttet til Pianomagasinet Otto Allen paa Graabrødreplads. Efter nogle Aars Forløb etablerede Indehaveren sin egen

Forretning paa Vestergade Nr. 11, hvor der forhandles Instrumenter fra det kendte Firma, Hindsberg & Søn.

Virksomheden udfører alle Arter af Reparationer samt Stemning af Klaverer m. m., og giver tillige Undervisning i Klaver, Flygel, Violin og Musikteori. Albert Esbjørn er født i København den 29. Januar 1878 og er Æresmedlem af Korforeningen her i Odense.

ADOLF SIWERTS Fugle- og Frøhandel i Overgade Nr. 29 blev startet af hans Svoger, Gullak Jensen, i 1890erne, og Siwert overtog den i 1903. Da havde Forretningen til Huse i Klaregade paa Hjørnet af Horsetorvet. Forretningen flyttedes Aaret efter til St. Graabrødrestræde Nr. 10 og et Par Aar senere til Pogestræde Nr. 31. I 1916 flyttedes til Overgade Nr. 25 og 1921 til nuværende Adresse. Forretningen omfatter alt indenfor Branchen, lige fra nordiske Fugle til den mest sarte Tropicfugl.

Af tropiske Fugle maa nævnes: Orange kindede Astriler, graa Astriler, Maagefinker, Zebra- og Tigerfinker. Disse er meget yndede, dels paa Grund af den billige Pris, dels paa Grund af deres Farvepragt og Livlighed, og dels fordi de let yngler i Fangenskab. Desuden fører Forretningen mange andre Arter af tropiske Fugle. Endvidere forhandles der Guldfisk og tropiske Fiskearter til Akvarier samt alt vedrørende Fuglenes Røgt og Pleje, saasom Fuglebure, Æde- og Badekar, Akvarier, Fuglefrø og Foder til Akvariefisk. Fuglehandler Adolf Siwert er født den 21. November 1860.

Siwerts Fugle- og Frøhandel.

FIRMAET Homann Brandt & Co. i Overgade Nr. 32 er over hundrede Aar gammelt, idet det er stiftet i Aaret 1823 af Købmand Thomas Thrane. Firmaet stiftedes som Korn- og Foderstofhandel og efter Grundlæggerens Død videreførtes det af hans Enke, indtil Sønnen, Julius Thrane, overtog det. Han afstod det til M. Hansen, der drev det videre under Navnet Th. Thranes Eflf. Der skete i 1870 den Forandring, at Firmaet gik over til kun at forhandle

Ejendommen Overgade Nr. 32.

Jern- og Staalvarer. I 1905 købtes Virksomheden af Homann Brandt & Co., og ved Homanns Død førte Brandt Forretningen videre indtil 1935, da den overgik til et Aktieselskab under Navnet Homann Brandt & Co., Aktieselskab. Grosserer Chr. Andersen blev Aktieselskabets Formand og Villh. Tillegren dets Forretningsfører. Han er født 1895 i Aarhus og har siden 1919 været ansat i Firmaet Holbeck & Søn i Odense.

Laurids Krogh Brandt, der er født 1866, indtraadte i 1882 som Lærling i Firmaet og udtraadte heraf den 29. November 1935.

Ejendommen Overgade Nr. 32 købtes i Aaret 1920 af Homann Brandt & Co, og samtidig købtes Bygningerne Nr. 4 og 6 i Claus Bergsgade. De gamle Lagre og Pakhusbygninger paa Sortebrødre Torv blev samtidig solgte.

Bygningen i Overgade har tildels beholdt sit oprindelige Præg, og den bærer Vidne om en Fortids Patricierbygning.

Fiskeforretningen Overgade Nr. 34.

N. F. STORMS Fiskeforretning i Overgade 34 blev paa-begyndt i Overgade Nr. 44.

I Aaret 1920 var det nødvendig at søge andre og mere dertil egnede Lokaler, hvorfor der blev flyttet til nuværende Adresse i Overgade.

Forretningen handler ogsaa med alt Slags Vildt og Fjerkræ, men dens Speciale er dog alle Arter af de Sorter, der hører til den daglige Hus-holdning. Endvidere føres en meget delikat Spege- og Kryd-dersild af egen Tilvirkning.

Cykleforretningen „Skansen“.

CYKLEFORRETNINGEN „Skansen“ grundlagdes omkring Aarhundredskiftet af den nuværende Indehavers Fader, V. Grønning, og da paa Nyborg Landevej Nr. 2. Virksomheden startede med Fabrikation af Cykler, Jernpengeskabe og Staal-boxe, men efterhaanden som Cyklen vandt Indpas i Befolkningen, gik Virksomheden mere og mere over til udelukkende

at fremstille og sælge disse, og da den nuværende Indehaver overtog Virksomheden i 1907, helligede han udelukkende Cyklen sin Interesse. I 1911 flyttedes Virksomheden til Overgade Nr. 37, og da Lokalerne her ret hurtigt blev for smaa, udvidedes Forretningen ud til Nedergade Nr. 18, saaledes at Forretningen nu har Facade til begge Gader.

Foruden forskellige originale engelske og tyske Cykler, fører Forretningen de nu saa kendte Cykler med Mærket „Skansen“. Disse er Virksomhedens eget Fabrikat og er udelukkende sammensat af originale engelske Dele. De udmærker sig ved deres smukke og elegante Udseende og gennemførte Soliditet. I Aarenes Løb har Firmaet givet sig af med Fremstilling af Racere, og mange af Landets kendte Cykleryttere kører „Skansen“s Cykler. I 1934 blev Jyllandsmesterskabet og i 1935 Nordisk Mesterskab vundet paa Racere, der var fremstillede af Firmaet.

Virksomheden handler nu baade en gros og en detail og har et betydeligt Reparationsværksted. Indehaverens Sønner, Leopold og Orlando Grønning, er begge optagne i Firmaet.

Chr. Grønning.

F. FREDERIKSEN startede sit Skotøjsreparationsværksted i Overgade Nr. 39, det grundlagdes i Aaret 1933 og fik Navnet „Reform“. Indehaveren mente, at det nævnte Navn skulde hurtig skabe Virksomheden en betydelig Opvækst. Dette blev ogsaa Tilfældet, og Forretningens Kundekreds er nu meget stor. Begyndelsen blev gjort udelukkende med Haandkraft, men Tiderne har krævet, at en Forandring var nødvendig, og de nyeste og mest moderne Maskiner er i den Anledning blevet anskaffet.

F. FREDERIKSEN er født i Tommerup d. 28. Oktober 1903 og er gift med Karen Hansen.

AKTS. Overgades Magasin i Overgade Nr. 41 blev startet i Aaret 1930. Selskabets Kapital var da paa 5,000 Kr. I April 1932 indtraadte Direktør, H. P. Petersen som Leder af Selskabet og havde som saadan Forstaaelse og Held til at skabe Forretningens nuværende Anseelse og Ry.

Virksomheden, der forhandler alt indenfor Ur-, Instrument- og Optik-Branchen, har egen Import fra Tyskland og Svejts. Endvidere har den et stort Reparationsværksted, og Lederens Motto er: „Reparationer til halv Pris“.

Direktor H. P. PEDERSEN er født den 10. Februar 1888 i Vejle.

Skotøjsreparationsværkstedet „Reform“.

A S Overgades Magasin.

Modellsnedkeriet Overgade Nr. 43.

GUSTAV FREDERIK BUCKS Modellsnedkeri i Overgade Nr. 43 blev grundlagt i Aaret 1930 i Nedergade Nr. 7, men i Aaret 1934 blev Virksomheden flyttet til de nuværende Lokaler i Overgade, hvor den nu har til Huse. Modellsnedkeriet fremstiller Model- & Møbelsnedkerarbejder, men som Navnet angiver er Fremstillingen af

Modeller til Maskinfabriker og Støberier dets Speciale. Desuden fabrikeres Møbler efter Bestilling, men da særlig Chatoller. Grundlæggeren har rejst og arbejdet en Del i Udlandet samt i København været med til at fremstille Møbler til Christiansborg Slot, Rigsdagen og Bibliotheket.

GUSTAV FREDERIK BUCK er født i Vindeby paa Lolland den 3. Juni 1892.

Firmaet „Ewalds Kaffe“.

FIRMAET „Ewalds Kaffe“ ved Grosserer Kaj Ewald, København F., oprettede i Aaret 1930 Filial i Odense, Overgade 43, med Aage Hjelmggaard som Prokurist og Leder af Filialens daglige Drift.

I Begyndelsen havde Firmaet Lokaler i Baggaarden, men efterhaanden som Virksomheden voksede, maatte Lokalerne udvides, og sluttelig blev de oprindelige Lokaler omdannet til Garager for Filialens 4 Biler, medens Forretningen flyttede

frem i Forhuset i nævnte Ejendom, hvor den endnu har til Huse, fremdeles med Hr. Hjelmggaard som Leder. Firmaets Speciale er Kaffe, Kaffe i gode Kvaliteter, og desuden føres Te, Kakao, Chokolade, Bisquit og Konserves af forskellig Art.

Virksomheden i Odense handler udelukkende en detail, den beskæftiger daglig 8—10 Mennesker, og dens Kundekreds omfatter hele Fyen, Taasinge og Langeland, dens Biler er kendt overalt i disse Landsdele.

JOHANNES JØRGENSENS TRIKOTAGEFABRIK, Overgade Nr. 46, blev grundlagt i Aaret 1923. Fabriken begyndte med Haandstrikkemaskiner, men har i Aarenes Løb anskaffet store, elektriske Symaskiner, dels til Strikning og dels til Specialsyning.

Grundlæggeren blev hurtig populær indenfor Manufakturkredse og har stadig forstaaet at skabe sig gode Forretningsforbindelser. Firmaet fabrikere udelukkende Trikotage til ydre Beklædning, saasom Veste, Pullowers og Jumpers samt de i de senere Aar saa moderne uldne Badedragter til saavel Damer, Herrer samt Børn, i alle Udførelser og Farver.

Fabrikant Johannes Jørgensen er født den 10. Juni 1899 i Odense.

J. Jørgensen,
Fabrikant.

PPETER JENSENS Vognmandsforretning i Overgade Nr. 56 blev startet i Aaret 1924 i det kendte Komplex, „Postgaarden“, og det var da sammen med de daværende Rutebiler. Vognmanden lod sig dog derfor ikke skræmme, og i 1927 var Virksomheden

saa godt oparbejdet, at der kunde flyttes til den forreste Gaard, hvor der nu er indrettet en moderne og tidssvarende Vognpark.

I 1932 blev der anlagt Shell-Benzintank med dertil hørende Salg af Smøreolier fra alle de større kendte Firmaer. En yderlig Udvidelse blev foretaget i Aaret 1934, da der blev oprettet en moderne og praktisk Vaskehal.

PETER JENSEN er født i Vissenbjerg den 8. November 1890 og er uddannet som Kørelærer.

WILLIAM MAMMENS Bogtrykkeri, der nu er beliggende i egen Ejendom Christiansgade 70, er grundlagt i Aaret 1923 af Bogtrykker William Mammen, der begyndte sin Virksomhed i Kongensgade 48 efter at have gennemgaaet en grundig og omhyggelig Uddannelse i København. Trykkeriet oprettedes under beskedne Forhold, men ved Dygtighed og Energi arbejdede Grundlæggeren hurtigt sin Virksomhed op til en betydelig Forretning, der nu hævder sig smukt blandt Byens Bogtrykkerier. Ved Starten var Indehaveren alene med en Lærling, medens der nu er et fast Personale paa ca. 12 Personer.

Udviklingen medførte, at William Mammen i 1936 lod opføre Ejendommen Christiansgade 70, der er indrettet efter de mange specielle Krav, der stilles til et moderne Trykkeri. Ogsaa med Hensyn til Anskaffelse af Maskiner og Materialer har Firmaet i Aarenes Løb fulgt de tekniske Fremskridt og arbejder nu med de bedste og sidste nye Maskiner, for paa enhver Maade at kunne betjene den store Kundekreds, der ikke alene findes i Odense og paa Fyn, men over hele Landet.

Lige fra Oprettelsen har Indehaveren beskæftiget sig med saavel almindelige Tryksager som Kartonagefabrikation, og gennem de forskellige Aar har Omsætningen været saa at sige ligelig fordelt mellem de to Grene af Virksomheden. Trykkeriet udfører Bogtryk af enhver Art, men er dog i særlig Grad indstillet paa at yde Kundene en omfattende Service med Hensyn til Udformning og Tilrettelæggelse af Forretnings-, Reklame- og Propaganda-Tryksager samt Kartonage, idet det disponerer

Facaden af Mammens Bogtrykkeri.

Interiør af Bogtrykkeriet.

over saavel Tekstforfattere som Tegnere, og derfor altid kan præsentere et idérigt Forslag eller Udkast. Til denne Service hører iøvrigt, at Kunderne aldrig behøver at ulejlige sig til Trykkeriet, Kunderne henvender sig pr. Telefon til Firmaet, og dette overlager saa al videre Ulejlighed.

Fyens Forniklings- og Forchromningsanstalt

vækst, og i 1927 blev de nuværende Lokaler i Overgade lejet, og efter en grundig Omforandring flyttedes dertil. Firmaet paatager sig alt Arbejde af Fornikling og Forchromning af Stalmøbler, Soveværelsemøbler, Instrumenter og Automobildele etc., ligesom alt med Hensyn til Oxydering, Brunering, Patinering, og i det hele taget alt indenfor Metalfarvning.

ALEXANDER NORDHAVN, født i København den 18. Marts 1897, og gift med Agnes Amalie Jensen fra Uggerlev.

Emil Jensens Vogn- og Brændselsforretning.

Forretningens Speciale er Kørsel og Flytning af enhver Art, Handel med Brændsel, Klarering, Indpakning og Ekspedition etc.

EMIL JENSEN er født i København den 24. April 1893 og gift med Clara Rasmussen, født i Odense. Fru Jensen er udlært som Glarmester, har faaet Solvmedalje for sit Svendestykke, hun har arbejdet som Glarmestersvend i 8 Aar og kørt som Chauffør i 11 Aar.

FYENS FORNIKLINGS- OG FORCHROMNINGSANSTALT i Overgade Nr. 60 blev grundlagt i Aaret 1925 af Alexander Nordhavn og startedes i Kronprinsensgade Nr. 13, disse Lokaler viste sig hurtigt at være for smaa, og Aaret efter blev der flyttet til nogle større i Overgade Nr. 17, men ligeledes her viste der sig ogsaa at være Pladsmangel, og en Udvidelse var nødvendig.

Virksomheden viste sig stadig som værende i stærk Op-

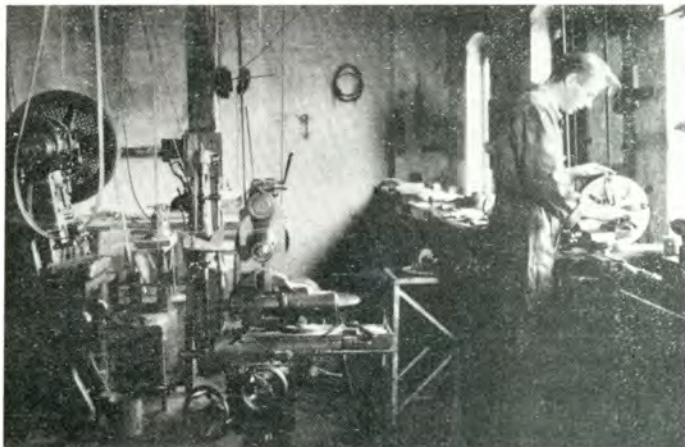
EMIL JENSENS VOGN- OG BRÆNDELSFORRETNING i Overgade Nr. 60 blev grundlagt i Georgsgade Nr. 11, her blev Forretningen hurtigt arbejdet saa meget op, at det var en tvungen Nødvendighed at søge større og bedre Pladsforhold. Allerede Aaret efter flyttedes til Ridehusgade Nr. 38, men ogsaa her blev Forholdene efterhaanden for smaa, og i Aaret 1930 blev Virksomheden da flyttet til nuværende Adresse i Overgade.

AXEL PEDERSENS Virksomhed, Odense Automat- og Metalvarefabrik, i Overgade Nr. 74 blev grundlagt i Aaret 1923-24 paa Vestergade Nr. 68 af Aage Søderlund, og da under Navnet Odense Automatfabrik.

I Aarene 1926-27 blev Firmaet købt og overtaget af den nuværende Indehaver, der med Held og Dygtighed har forstaaet at oparbejde dette, saaledes at der allerede i 1928 flyttedes til større og mere tidssvarende Lokaler i Overgade Nr. 74.

Medens Fabrikken tidligere har beskæftiget sig med Fremstilling og især med Reparationer af Automater, er den i de sidste 3 Aar gaaet over til Massefabrikation af Specialartikler indenfor Maskinbranchen, saasom Fjedre til Motorcykler samt alle fræsede, drejede og pressede Artikler indenfor Metalvarebranchen.

Axel Pedersen er født i Nyborg 25. Juli 1899.

Odense Automat- og Metalvarefabrik.

HERREEKVIPE- RINGSMAGASINET „Monopol“

har til Huse i Overgade Nr. 11 i en gammel Gaard, hvortil der knytter sig en lang Historie (se Siderne 28 og 29). Den Del af Overgade, der

strækker sig fra Skjolden og op til Nørregade, var i længst forsvundne Tider hovedsagelig det Sted i Odense By, hvor den daværende Adel og

„Monopol“ omkring 1911.

de mere fornemme Borgere havde deres Besiddelser og Boliger. Overgade kaldtes i tidligere Tider ogsaa for Overkorsgade eller den brede Gade. Oluf Bager, der var en saare mægtig Mand, har ejet Gaarden Nr. 11, og dens Ombygning og smukke Udstyr skyldes uden Tvivl ham. Han har sikkert skænket Gaarden til sin Datter Lisbeth, der giftede sig med Richard Knudsen Seebled, som var Raadmand og døde i 1625. Her modtog han de kongelige Herskaber, naar disse gæstede Byen. I Tiden fra omkring 1634 til 1665 beboedes Gaarden af Borgmester Thomas Brødersen og hans Hustru Birgitte Seebled, født Ottosdatter. Under Svenskekrigen havde den svenske Konge sit Hovedkvarter i denne Gaard, som han tog i Besiddelse, da han den 3.

Den nuværende Ejendom Overgade Nr. 11.

Overgade Nr. 9.

Borgmester August Martfelt, fra 1765—1775 af Borgmester Wolrat Holm, fra 1775—1793 af By- og Raadstueskriver Jens Orten, fra 1793—1800 af Elatsraad, Landsdommer Harri Kofoed, fra 1800—1807 af Kammerherre Frederik Juul, fra 1807—1826 af Baron von Holstein, fra 1826—1843 af Købmand Rasmus Østrup, fra 1843—

Februar 1658 kom til Odense. Herfra hidrører og-saa Sagnet, der fortæller følgende: Da Kongen sad i den store Sal, faldt et af de store Guldæbler, der smykkede Loftet, ned og traf hans Tallerken eller Fad, han udbrød da: „Skyde alle danske Kugler saa godt som denne, saa sku' Fanden være Svensker“. I den nyere Tid ejedes Gaarden 1800 af en Tolder Nørager og efter ham nævnes Tolder Lindmann. Endnu i 1811 fandtes den store Stentrappe paa Gaardens Gadeside, og den var da flankeret med to drabelige Stenløver. I 1850erne var M. Thomsens Restauration og Gæstgiveri, ogsaa kaldet „Røde Kro“, beliggende her, og i 1860 ejedes Gaarden af Læge Ehnhaus. Omkring 1870—80erne fandtes Hugo von der Lieths Manufakturhandel her, og i 1912 købtes Ejendommen af den nuværende Ejer, Købmand Johs. F. C. Larsen, der lod den ombygge, saa den fik sit nuværende Udseende.

Det skal dog fremhæves, at denne Gaard nu er ombygget saa mange Gange, saa dens Ydre nu tildels er forandret fra hin Tid, da den var en fornem gammel Patriciergaard. Den nuværende Bygning bestaar af Kælder og tre Etager, og den har moderne Facade. Under Ombygningen fandt man flere interessante Ting, saaledes nogle velbevarede Kalkdekorationer fra det 16. Aarhundrede. Disse blev overdækkede med Glas for at bevares for Efterslægten. Ligeledes fandt man en Del af det præglige Panel, og de omtalte Guldæbler, der smykkede Loftet, sidder der endnu. Ved sidste Ombygning, hvorved Bygningen sænkedes til Gadehøjde og hele Etagen indtoges til Forretning, fandt man ca. 1 m nede i Kælderen under det daværende Gulv et andet Gulv, hvilket siger os, at hele Grunden her er hævet gennem Tiderne.

Ogsaa Ejendommen Overgade Nr. 9 ejes af Købmand Johs. F. C. Larsen. Dette er ogsaa en gammel historisk Ejendom, der gennem Tiderne har været i mange kendte Slægters Besiddelse. Fra 1751—1765 ejedes den af

Johs. F. C. Larsen,
Købmand.

1844 af Handelshuset Ploug & Richardt, fra 1844—1847 af Raadmand Chr. Jørgensen, fra 1847—1884 af Raadmand A. Boesen og fra 1884—1920 af Fabrikant F. V. Hviid-Petersen. I 1920 købtes Ejendommen af Købmand Johs. F. C. Larsen.

„Monopol“s nuværende Ejer, Købmand JOHANNES FREDERIK CHRISTIAN LARSEN, R. af D., er født den 15. November 1870 i Odense som Søn af Lars Frandsen og Hustru. Gift 1898 med Emilie Andersen. Han lærte Handelen hos H. P. Jeppesen i Svendborg, der imidlertid flyttede sin Forretning til Odense i 1892. Efter endt Militærtjeneste kom Johs. F. C. Larsen tilbage til Forretningen i 1893, og i 1903 overtog han den. Foruden at have siddet i en Del Foreningers Bestyrelser har Købmand Larsen virket i Odense Ligningskommission siden 1909, 1913 var han Næstformand for denne og fra 1921—33 dens Formand, i 1933 dekoreredes han med Ridderkorset. Han er for Tiden Formand for Foreningen af Herreekviperingshandlere i Danmark, Næstformand i Handelsstandens Sygekasse i Odense og Kasserer for Foreningen 5. Bat. i Odense.

NORD for Anlægget og Ansgarkirken, imellem Søndergade og Kirkegaarden og paa hele dette Areal, laa i ældre Tider en Del indhegnede Marker og Tofter. Vandværksvej var omkring 1850erne en ret afsides liggende Gade i Byens Udkant. Nu er der paa det omtalte Areal opbygget det smukke Villakvarter, der kaldes „Gerthasminde“. Det bestaar af en Del mindre Villaer, hvoraf de fleste er tegnede af Arkitekt, Professor Anton Rosen. De mest fremtrædende af disse Villaer er den Række, der ligger langs med Vandværksvej. Her er ikke sparet paa Fantasien og Arkitekturens maleriske Skønhed.

I en af disse af Professor Rosen tegnede Villaer ligger Hvilehjemmet „Hermon“.

Det ligger paa Matr. Nr. 749 f paa Vandværksvej Nr. 30 og er bygget i 1913. Oprindeligt benyttedes Bygningen som privat Klinik for Læge Harris, men han solgte 1918 Villaen til fhv. Trafikminister Stensballe, der i 1927 afstod den til nuværende Ejer, Heinrich Christian Wümpelmann, der er født den 27. Marts 1894 og gift 1921 med Helga Abildgaard, født den 29. Juni 1886.

Bygningen er en ret anselig Bygning, og dens Facade mod „Gerthasminde“ minder stærkt om en mindre Herregaard. Ogsaa Facaden mod Vandværksvej er ret ejendommelig, idet hele underste Stokværk er optaget af høje Søjler forbundet i Rundbuer, saaledes at Vejen føres ind under Husets herværende Del. Selve Bygningen indeholder ialt 33 Rum, og den er ideelt indrettet som Hvilehjem. Ejeren og i Særdeleshed hans livsglade og omsorgsfulde Hustru har her skabt et hyggeligt og roligt Hjem, der rummer 11 Gæsteværelser, Spisesal, der ligger direkte ud til en lille smuk og interessant Have, og hvorfra der fører Trapper op til Dagligstuen samt enkelte større Værelser. Gæsteværelserne er i Stuen og paa 1. Sal, og i Kælderen ligger Køkkenet m. m.

„Hermon“, der er Hjem for enligstillede Personer, saavel Damer som Herrer og Ægtefæller, var det første Hjem af denne Art i Odense. Gennem Tiderne har der boet flere kendte Personer her, der iblandt en Del Kunstnere og Gejstlige.

BETRAGTER man hele den Udvikling, der fra Aarhundredeskiftet og til vore Dage er sket indenfor Bebyggelsen i Odense By, vil man finde, at Byen nu rummer et betydeligt Antal af anselige Bygningskomplekser, der er rejst i nævnte Tidsrum. Disse Bygninger er dels offentlige og dels private, der anvendes som Beboelse eller til Handels- og Fabrikvirksomheder.

H. Kjær,
Arkitekt.

Af Arkitekter, der har sat sig et varigt Minde i nævnte Tidsrum, maa fremhæves nu afdøde Hjalmar Kjær, der fødtes den 9. Marts 1872 i Aarhus som Søn af Fabrikant H. Kjær og Hustru Katrine, født Rasmussen. Han udgik fra Aarhus Katedralskole i 1890, gik paa Kunstakademiet fra 1892—95 og rejste flere Overgange i Udlandet. 1898 nedsatte han sig som praktiserende Arkitekt i i Odense, hvor han døde den 30. Juni 1933. Af hans kendteste Arbejder i Odense kan fremhæves: Odense Badstue, bygget 1921,

J. F. Kragh,
Arkitekt.

Frk. Dellefsens Skole, bygget 1925, Odense Paladsteater, bygget 1923, Mausoleum for A. Nielsen, Arbejdernes Byggeforenings Bygning, Sdr. Boulevard, Ejby Skole, Fraugde Præstegaard og Breums Stiftelse. Foruden nævnte Arbejder har Arkitekten opført et betydeligt Antal større og mindre Virksomheder, dels i Odense, dels andre Steder i Landet.

Den betydelige og anerkendte Arkitektvirksomhed overtog Arkitekt J. F. Kragh i 1933 ved Arkitekt Kjærs Død.

JOHAN FREDERIK KRAGH, Arkitekt, er født den 1. Februar 1888 og har siden 1918 været knyttet til Arkitekt Kjærs Virksomhed.

Aaløkke Skole, bygget 1930—31.

„Ved Klokkedybet“, bygget 1935—36.

Skibhus Skole, bygget 1920—21.

De gamles Hjem i Assens, bygget 1921.

ARKITEKT H. C. HOLM er født d. 23. Januar 1888 i Kongsmark paa Romø (Sønderjylland) som Søn af Tømrermester H. J. Holm. Gjorde Svendestykke som Murer i Højer i 1905, rejste 2—3 Aar i Tyskland, aftjente sin Værnepligt i 2 Aar i Graudenz i Westpreussen, besøgte den Kgl. Bygningsskole i Eckernförde fra 1910—14, tog Afgangseksamen med Udmærkelse og blev ansat ved „Glocke og Gøttsch, Arkitekt & Baugeschäft“, Hamburg-Cuxhaven, kom ved Krigens Udbrud med Hamburger Regimentet i Felten, var med i 8 Træfninger, 2 større Offensiver samt en lang Række Skyttegravskampe, flygtede efter 3½ Aars Forløb til Danmark og blev ansat hos Skibsreder A. P. Møller, hvor han fik overdraget Projektion og Ledelsen ved Opførelse af de til Odense Staalskibsværft fornødne Bygninger, nedsatte sig efter endt Hverv i Odense,

H. C. Holm,
Arkitekt.

hvor han siden har opført en Række offentlige og private Bygninger, men ogsaa i andre Byer og paa Landet (særlig Fyen og Sønderjylland) har han virket. Er Medlem af Bygningsskmissionen i Odense.

Af Bygninger Arkitekten har opført skal vi nævne: Klokkedybet, Sct. Hans Skole, Byggeforeningen „Baumgarten“, Sct. Hans Biograf, Sct. Hans Administrationsbygning, Aaløkke Skolen, alle i Odense. Marslev Skole paa Fyen, De gamles Hjem i Assens og Marstal, Skole i Bredbro i Sønderjylland, Daler-Gerup Centralskole i Sønderjylland og talrige Skoler, Lægeboliger, Dyr lægeboliger og Kroer paa Landet samt særlig Bøndergaarde.

ODENSE KØBSTAD har naturligvis et stort Antal Foreninger, men af Pladshensyn er det nødvendigt, at vi kun omtaler enkelte af disse.

Af nationale Foreninger skal fremhæves „De danske Forsvarsbrødre for Odense og Omegn“, stiftet 8. April 1891. I denne Forening er „De danske Vaabenbrødre“ optaget. Endvidere er der talrige Soldaterforeninger, repræsenterende de forskellige Vaabenarter.

Handelens og Haandværkets Interesser varetages af Odense Handelsstandsforening og Haandværker- og Industriforeningen.

Her er politiske Foreninger med tilhørende Ungdomsafdelinger, kirkelige Foreninger, Sportsforeninger og mange andre.

Paa de kommende Sider skal vi nærmere beskrive enkelte af disse Foreninger.

Villaen paa Nonnebakken.

Odd Fellow Ordenens Bygning.

ODD FELLOW ORDENEN er den største af de eksisterende hemmelige Selskaber. Denne Orden tæller op imod 4 Millioner Medlemmer og dens Formaal er dels etisk, dels filantropisk. Ordenens Loger i Odense har til Huse paa Nonnebakken.

Der, hvor Logernes Bygning ligger ved Hunderupvej, laa tidligere en Villa, eller Landsted, der var opført i 1837 af Prokurator Rasmussen. Fra ham overgik det til hans Søn, Kandidat Rasmussen, der testamenterede det til Læge Mørck, efter hvis Bo det overgik til Odense Kommune, omkring Aaret 1905. I 1925 købtes den af Odd Fellow Ordenen i Odense, der i 1930 byggede den nuværende Ordensbygning. Denne er et stateligt Bygningsværk, der er tegnet af Arkitekt

Enggaard Pedersen i Roskilde. Denne monumentale Bygning i sin tempelagtige Arkitektur bidrager sit til, at hele Anlægget omkring den gamle Nonnebakke har faaet sit eget storladne Præg.

Gaar vi langt tilbage i Historien finder vi, at der paa dette Sted i længst forsvundne Tider har ligget en Borg, der var en kongelig Besiddelse og stærkt befæstet. Den skal være nedbrændt i Aaret 1090, og i Aarhundredet efter er Grunden skænket til Benediktinernonneerne til Klostergrund. Omkring 1150erne har disse ladet et Kloster bygge her paa Nonnebjerg, men i det 13. Aarhundrede flyttedes Klosteret til Dalum.

Odense har to Mandsloger og to Søsterloger med et samlet Medlemstal af ca. 600. Ordenen ejer Enkeboligen paa Karen Brahesvej og Alderdomshjemmet paa Kastanievej 76 samt Ejendommen i Lahnsgade Nr. 82. Alle disse Bygninger benyttes som Hjem for ældre Brødre eller for Enker efter disse.

I Logebygningens store, festlige Lokaler har den sine egne Restaurations- og Selskabslokaler, der ledes af Økonoma Magda Jørgensen.

L. P. Hansen,
Farvehandler.

LARS PETER HANSEN, Farvehandler, R. af D., er født den 25. December 1862 i Odense som Søn af Tømrersvend Hans Andersen. Gift med Kirsten Frederiksen. Uddannet ved Handelen, ansat i J. L. Harboes Forretning i 37 Aar, overtog dette Firmas Maler- og Farveafdeling den 1. Januar 1919. D.D. Stor Sire i Odd Fellow Ordenen siden 1927.

ELLA MARIE RASMUSSEN, Kommunalærerinde, er født den 6. December 1897 som Datter af Murer- mester Laurits Svendsen og gift med Forretnings- bstyrelsen Hans Rasmussen, C. W. Obels Oplag. Dimit- teret fra Skaarup Statsseminarium 1919, Overmester i Nr. 3 „Freja“ indenfor Odd Fellow Ordenen fra 21. Januar 1932, Rebekkaradsviceformand for Fyen, For-

E. M. Rasmussen,
Lærerinde.

mand for Træskoforeningen af 1923, Medlem af Bestyrelsen for Nislevgaard, Formand for Jernbanegades Skoles Lærerraad, Medlem af Bestyrelsen for Danmarks Lærerforenings 32. Kreds.

ERNA BERG, Frue, er født 1882 i København som Datter af Direktør H. Trolle og gift 1901 med Direktør Viggo Berg (død 1921). Overmester i Odd Fellow Ordenen, Rebekkasøstrene, siden 1932, Medlem af Værgeraadet, af Bestyrelsen for Nislevgaard, af Odense Vuggestue og Børneplejen, Formand for Foreningen Ubemidlede kvindelige Konfirmanders Beklædning. (Se Billede Side 55).

AKTIESELSKABET „Fyenske Væddeløbsbane“ er oprettet i Foraaret 1934. --- De forskellige odenseanske Foreninger indenfor den ædle Hestesport kan sammenlignes med en kinesisk Æske; thi det ene griber ind i det andet, og de samme ledende Personer dukker op, snart i den ene og snart i den anden Forening. Et Sted træffer man vedkommende Person som Formand, et andet som almindeligt Medlem, og saadan veksler Rollerne. Det er derfor ret vanskeligt at fremhæve enkelte Personer og Tildragelser, da det ene er saa afhængigt af det andet. Men et kan slaas fast, og det er, at Odense i mange Aar har staaet som en af de førende Provinsbyer indenfor Hestesporten.

Allerede dengang, da det fynske Dragonregiment eksisterede, havde man i Odense en saakaldt Fyens Væddeløbsforening. Saavidt vides afholdtes de første egentlige Hestevæddeløb her i Aaret 1832, og i de følgende Aar holdtes der aarlige Væddeløb, men omkring 1840erne synes de helt at være ophørt. Først i vort Aarhundrede

Den fynske Væddeløbsbane.

begynder der igen at komme Liv i Hestesporten, nærmest paa Initiativ af Medlemmer af det fynske Landaristokrati. I denne Forbindelse skal nævnes Navne som Grev Petersdorff, Lensbaron Juel-Brokdorff og Kammerherre Sehested-Juul til Ravnholt. Efter Verdenskrigen er det nærmest den nu ophævede „Fyens Sportsrideklub“, der atter fik pustet Liv i Væddeløbene, og derefter „Fyens Rideklub“. Til en Begyndelse afholdt denne Klub en aarlig Væddeløbsdag, og senere blev det til to Dage.

I Aaret 1933 blev Sagen taget op til rationel Løsning, og Oberstløjtnant C. T. N. Sørensen gjorde da en stor Indsats.

Maaske var det den gode Tilslutning til de to Dages Væddeløb, der gav Tanken Næring om Oprettelse af en fast Væddeløbsbane. Oberstløjtnant Sørensen arbejdede i lange Tider med Planer desangaaende, og endelig fandt man en tilfredsstillende Løsning paa Sagen. Der dannedes et Aktieselskab, som købte et Areal i Sanderum Tørvehave, og her anlagdes den nye Væddeløbsbane. Det var ikke noget ringe Arbejde, der udførtes her. Anlægget kom op paa ca. 500,000 Kr., og ved Planeringen var det nødvendigt at flytte over 60,000 Kubikmeter Jord. Til Restauration og Klublokaler anvendte man de gamle „Sporvogne“, der tidligere havde været benyttet som Bazarbygninger i Passagen, hvor nu Jernbanegade er ført igennem.

Den 2. Juni 1935 aabnedes Banen, og de fynske Væddeløb fik en ualmindelig enestaaende Start. Alene Totalisatoromsætningen beløb sig det første Aar til 371,000 Kroner. I den første Sæson afholdtes der 80 Løb, fordelt paa 10 Løbedage, og der deltog ca. 600 Heste og omkring 4000 Tilskuere overværede hvert Løb. Startdagen, den 2. Juni 1935, var der ca. 7000 Tilskuere.

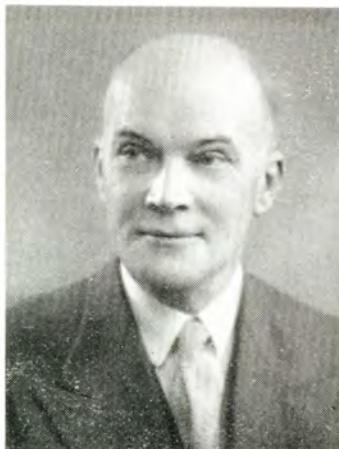
Den fynske Væddeløbsbane drives af „Fyens Væddeløbsforening“, der har forpagtet Banen af Aktieselskabet. Oberstløjtnant Sørensen er Formand saavel for Aktieselskabet som for Væddeløbsforeningen. Til at varetage henholdsvis Galopspørens og Travspørens Interesser er der startet 2 Specialklubber, nemlig „Fyens Galopklub“ med Veksellerer Rob. Mortensen som Formand, og „Fyens Travklub“ med Proprietær H. P. Simonsen som Formand.

Travbanen er 1000 m lang med gode brede Sving og Opløbsside. Galopbanen er 1750 m lang. Desforuden er der en Bane for 2aaringer, og dens Længde er 950 m.

Udover den tidligere nævnte Anlægssum er der fra privat Side ofret betydelige

C. T. N. Sørensen,
Oberstløjtnant.

R. F. E. Mortensen,
Vekselerer.

H. P. Chr. Simonsen,
Proprietær.

Summer paa Opførelse af Staldetablissementer og Anskaffelse af Galop- og Travheste, saa hele Anlægget nok staar i ca. 1 Million Kroner. Banens Hesteantal er: 42 Galopheste, 62 Travheste, og i Avl 40 Galopheste og 10 Travheste.

CARL THEODOR NIELS SØRENSEN, Oberstløjtnant, R. af D., D. M., er født den 20. April 1871 i Odense som Søn af Urmager Steffen Sørensen og Hustru Nathalia, født Berg. Indtraadte i Hæren i 1889, var paa Officersskolen fra 1894–96, udnævntes til Premierløjtnant 1896, kom til Odense 1898, blev Kaptajn 1909, Oberstløjtnant 1923, udtraadte af Hæren 1932. Formand for „Fyens Væddeløbsforening“.

ROBERT FREDERIK EMIL MORTENSEN, Vekselerer, er født den 6. Oktober 1888 i Odense som Søn af Restauratør Sophus Mortensen. Vekselerer i Odense siden 1907, grundlagde sit eget Firma i 1916, Formand for „Fyens Galopklub“, Bestyrelsesmedlem af „Fyens Væddeløbsforening“.

HANS PETER CHRISTIAN SIMONSEN, Proprietær, er født 1883 i Gørup, Hjadstrup Sogn, som Søn af Gaardejer J. Simonsen. Købte i 1907 Gaarden „Rikkeminde“ tæt udenfor Odense og iværksatte derefter en større Udstykning af Byggegrunde, der nu danner det store og smukke Rikkemindes Villakvarter. En Del af Væddeløbsbanens Grunde er ligeledes udstykkede fra „Rikkeminde“, Formand for „Fyens Travklub“.

AXEL NICOLAJ NYEGAARD, Direktør, er født den 26. Januar 1890 i Odense som Søn af Slagtermester Chr. Nyegaard. Gift med Edith Hansen, Datter af Grosserer Lars Hansen, Odense. Tog første Del af Veterinæreksamen 1908, men gik grundet paa Sygdom over i Bankvirksomhed i 1909. Senere ved Assurancevirksomhed og siden 1927 Leder af Assurancefirmaet A/S Grøn & Witzkes Odense Kontor. Var Sekretær for „Fyens Rideklub“ fra 1930–34, har siden „Fyens Væddeløbsforening“s Stiftelse i Foråret 1935 været Sekretær for denne.

LAURITZ WINTHER, Grosserer, er født 1882 i Vejle som Søn af Lærer Winther og Hustru. Gift 1910 med Martha Møller. Medstifter og Medlem af „De fynske Rideklubber“ og „Fyenske Væddeløbsbane, Medlem af Odense Ligningskommission.

L. Winther,
Grosserer.

Berider Chr. Vestervig med sin Hest „Qui“.

traadte i Hæren i 1893 i 2. Dragonregiment, men overflyttedes i 1910 til Husarerne, udtraadte af Hæren 1913, var 1897 Berider ved 2. Dragonregiment i Odense, er Medlem af Fyns Rideklub.

MELLEM Odense Alderdomshjem og Odense Amts- og Bysygehus ligger Fyns Rideklubs Ridehus. Det er oprindeligt bygget paa Initiativ af K. Møller, Axel Jensen og M. Vestervig, der dannede et Aktieselskab, men efterhaanden overgik disse Aktier til Fyns Rideklub, der siden 1935 er Ejer af Ridehuset med Stalde.

Berider Chr. Vestervig begyndte en Rideskole i 1913, og det var Byens første Skole. Indtil 1926 benyttede han det gamle Kaserne-Ridehus, men i 1927 byggede Aktieselskabet eget Ridehus, og i 1928 udvidedes dette med Staldbygninger, der kunde huse 16 Heste.

Da Vestervig begyndte, havde han een Hest, nu har han fire. At han er den rette Lærer og Pædagog paa dette Omraade ses af det store Antal Elever, der i Aarenes Løb har søgt sin Uddannelse hos ham. Den gamle Rytterkaserne er senere omdannet til Automobilværksteder m. m.

MADS CHRISTEN VESTERVIG, Berider, Oversergent, tildelt 16 Aars Hæderstegnet, er født den 6. November 1871 i Vestervig og gift 1911 med Marie Madsen. Han ind-

Gaarden „Hedvigslund“.

ODENSE RIDEKLUB har til Huse paa „Hedvigslund“, der er en gammel Gaard, som ligger et Stykke udenfor Odense By ved Skibhusvejen. Den er meget frit beliggende og har særdeles gode Arealer for Ridning.

Paa Gaarden er der oprettet et Rideetablisement med tilhørende Rideskole, og dette ledes ind-

til Sommeren 1936 af Ridelærer Rasmus Schmidt. Han er født den 14. April 1905, har aftjent sin Værnepligt ved 3. Dragonregiment fra 1926-28, var Staldmester for „Fyens Rideklub“ i Odense fra 1928-33, begyndte egen Ride-skole paa Sdr. Boulevard i 1933, men flyttede denne til „Hedvigslund“ den 1. Marts 1935. Var Formand for „Odense

Stalden paa „Hedvigslund“.

Rideklub“, er nu bosat i Esbjerg. — Paa „Hedvigslund“ har „Odense Rideklub“ sine Foreningslokaler, den saakaldte Rytterstue, der aabnedes den 24. Marts 1935. Her er ogsaa bygget en stor ny Ridehal, der toges i Brug i 1936. Denne nye Hal er den største paa Fyen, og den er et stateligt teknisk Bygningsværk. Selve Gaarden „Hedvigslund“ drives af Proprietær Busch paa „Marienlyst“.

DANSK KVINDESAMFUNDS fynske Distrikt er oprettet den 20. September 1908 paa et Møde, der afholdtes i Odense paa Initiativ af Fru Marie Riising Rasmussen, der blev Samfundets første Formand og fungerede som saadan til sin Død i 1924. Formaålet med Distriktets Oprettelse var det, at samle alle fynske Kredse under een Styrelse og et fælles Repræsentantskab. Desuden er Distriktet de forskellige Kredse behjælpelige med Planlægning af Kursus, Afholdelse af Foredrag og lignende. Distriktet afholder to aarlige Distriktsmøder, og hertil vælger Kredsene Tillidsmænd. Paa disse Møder drøftes Arbejdets Gang, og der lægges Planer for nye Opgaver, der ønskes ført ud i Livet. Som Regel afholdes der offentlige Møder i Forbindelse med disse Distriktsmøder.

Under det fynske Distrikt hører der følgende Kredse: Odense, Otterup, Kerteminde, Nyborg, Svendborg, Faaborg, Assens, Middelfart, Roile, Balslev, Ejby, Ringe, Tommerup, Vejstrup og Skaarup.

Efter Fru Riising Rasmussens Død valgtes Fru Karen Busk, Aarslev, til Formand, men hun afløstes i 1927 af nuværende Formand, Lærerinde Fru Andrea Hedegaard.

Distriktsbestyrelsen bestaar af 9 Medlemmer, nemlig Fru Andrea Hedegaard, Formand, Fru Ellen Poulsen, Sekretær, Frk. Natalie Hansen, Odense, Fru Laura Martin, Middelfart, Fru Marie Tvedskov, Kerteminde, Fru O. Pedersen, Nyborg, Fru Ellen Bech, Ringe, Fru Betty Frandsen, Faaborg, og Fru K. Frederiksen, Assens.

DANSK KVINDESAMFUNDS Odense Kreds er oprettet den 9. Juni 1890, men forinden vi kommer nærmere ind paa denne Kvindeforenings Liv og Virke indenfor Odense By, skal vi kortelig fremføre lidt om Kvindesagen i forrige Aarhundredes Slutning.

Som det muligen er en Del bekendt, oprettede Frederik og Mathilde Bajer den 24. Februar 1871 Dansk Kvindesamfund. Denne Forenings Tilblivelse maa ses paa Baggrund af hele den økonomiske og industrielle Udvikling, der foregik i Tiden omkring forrige Aarhundredes Slutning. Denne Udvikling medførte en gennemgribende Omdannelse af Hjemmenes Arbejder og dermed Kvindernes Livsvilkaar, idet den voksende Storindustri paa talrige Omraader afløste Hjemmenes Produktion og fratog talrige Kvinder deres hjemlige Arbejdsfelt, hvorved disse faktisk blev tvungne til at forlade Hjemmearbejdet og tage ud i de forskellige Erhverv. Samtidig voksede Kravet om, at Kvinden skulde forsørge sig selv, mere og mere. Dansk Kvindesamfund satte da som sin Opgave at ligestille Kvindens sociale og økonomiske Stilling med Mandens. Resultatet udeblev ikke, og Kvindens Stilling i Samfundet er i Dag betydelig anderledes end for 50 Aar siden. Vi erindrer blot om, at Kvinderne i dette Aarhundrede fik Stemmeret til Stat og Kommune.

Dansk Kvindesamfunds Odense Kreds er stiftet af Frk. Frida Schmidt, der gennem en længere Aarrække var Sjælen i Arbejdet. Foreningen har siden Stiftelsen arbejdet energisk for Kvindesagen og udført et stort Oplysnings- og Agitationsarbejde blandt Kvinderne. Det begyndte med 40 Medlemmer, men tæller nu over 200. Samfundet har haft følgende Formænd: Fru Grønning, Frk. F. Schmidt, Fru Anna Lohse, Fru Kristine Nielsen, Fru Riising Rasmussen, Fru Ingerslev, Fru Borthilde Petersen, Frk. Magdalene Jørgensen og nuværende Formand, Fru A. Hedegaard.

Dansk Kvindesamfunds Odense Ungdomskreds er oprettet den 1. November 1933 paa Initiativ af Kredens nuværende Formand, Fru Ellen Poulsen, der har været Formand siden Stiftelsen. Foreningens Formaal er at samle de unge Kvinder til politiske og praktiske Foredrag, Sprogkursus og Undervisning af mange andre Arter. Sidste Aar forsøgte man enkelte Studiekredse, og disse fik udmærket Tilslutning. Møderne afholdes paa Det nye Missionshotel i Odense.

Fru Eggers Hansen er Samfundets Næstformand, Frk. Ebba Galle dets Kasserer, og Frk. Karen Hansen dets Sekretær.

A. Hedegaard,
Lærerinde.

ANDREA HEDEGAARD, Lærerinde, er født den 30. December 1887 i Hvidding som Datter af Lærer Vilhelm Christensen. Gift 1909 med Lærer Thorvald Hedegaard (død 1933). Dimitteret fra Frk. Langs Seminarium i Silkeborg i 1907, Lærerinde i Sattrup ved Horsens fra 1907—09, i Aabyskov ved Skaarup fra 1914—22, fra 1924 ved Frk. Detlevsens Pigeskole i Odense. Formand for Dansk Kvindesamfunds fynske Distrikt siden 1927, og for Dansk Kvindesamfunds Odense Kreds fra 1935.

E. Poulsen,
Frue.

ELLEN POULSEN, Frue, er født 1902 i Kerteminde og gift 1926 med Sekretær N. Peter Poulsen. Medlem af Bestyrelsen for Dansk Kvindesamfunds

Odense Kreds, Næstformand for Dansk Kvindesamfunds fynske Distrikt siden 1933, Formand for Dansk Kvindesamfunds Odense Ungdomskreds siden 1933.

ODENSE HUSMODERFORENING er stiftet den 20. September 1920, og dens første Formand var Fru Civildommer Barfoed. Foreningen er en Lokalforening under „De danske Husmoderforeninger“, der ialt tæller 86 Lokalforeninger, spredt over hele Landet, og er tilsluttet „Nordens Husmoderforbund“, der samler alle Husmoderfor-

eninger i Danmark, Norge og Sverrig og Finland. Dette Forbund tæller ca. 100,000 Medlemmer.

Foreningens Formaal er at arbejde for at skaffe Kvinderne Forstaaelse af Hjemmets Gerning og Økonomi, at sprede Kendskab til Fødevarernes Næringsværdi i Forhold til Prisen, og at lære Husmødrene at lægge et Budget for deres Hjem. Kort sagt, Opgaven er at varetage Hjemmets og Husmoderens Sag. Foreningen er aldeles upolitisk. Som Medlemmer optages alle, uden Hensyn til økonomisk og social Stilling. En Gang om Maaneden afholdes der Foreningsmøde samt Foredrags- eller Demonstrationsaften, og i de senere Aar har der været afholdt Kursus for unge Husmødre og andre Kursus for unge Piger. 15 Husmødre deltager hvert Aar i Kursus paa Odense Fagskole, hvilket Kursus Foreningen giver Tilskud til. I de sidste tre Vintre har der været afholdt gratis Kursus for ubemidlede i Reparation af Klæder og Om-syning af ældre Klædningsstykker.

Hvert Aar afholder Foreningen en Juleudstilling, paa hvilken Medlemmerne har Lejlighed til gratis at udstille Haandarbejder og lignende og til at modtage Bestillinger paa disse, beregnet til Gaver. I 1931 lod Foreningen opføre et Sommerhus ved Hasmark Strand, beregnet til billigt Sommerophold for Medlemmer og deres Familie. Foreningen ejer nu to fuldt monterede Sommerhuse. Den tæller over 800 Medlemmer og er blandt de Foreninger i Odense, der kan glæde sig ved Borgerskabets stadige Interesse og Velvilje.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Fru Nelly Engtorp, Formand, Fru M. Giørtz-Behrens, Næstformand, Fru H. Simonsen, Sekretær, Frk. Gudrun Andersen, Kasserer, Fru Frandsen, Fru Lorentzen og Fru Christensen.

N. Engtorp,
Formand.

M. Giørtz-Behrens,
Næstformand.

H. Simonsen,
Sekretær.

NELLY ENGTORP, Frue, er født 1888 i Esrom og gift 1913 med Vognmester ved D. S. B., Peder Engtorp. Sekretær for Odense Husmoderforening fra 1933—36, nu Formand for samme.

MAGGIE MARIE GIØRTZ-BEHRENS, Frue, er født den 14. April 1873 og gift 1896 med Postekspedient, Løjtnant V. Giørtz-Behrens, senere Postkontrollør i Aalborg (død 1926). Fruen var Medstifter af „De Gamles Værn“ i Fredericia og i flere Aar Medlem af dennes Bestyrelse, var Sekretær i Aalborg Husmoderforening fra 1923—28, Medlem af Bestyrelsen for Odense Husmoderforening siden 1930, Næstformand for samme siden 1934.

H. SIMONSEN, Frue, er født den 23. Marts i Odense og gift 1900 med daværende Sergent, nu Løjtnant, Inspektør ved Teknisk Skole, J. Simonsen. Fruen var Medlem af Bestyrelsen for Odense Husmoderforening i 1922, var Sekretær fra 1923—25, Formand fra 1925—29, Kasserer fra 1929—31, igen Formand fra 1931—36, er nu Sekretær.

PAA et Møde i „Snoghøj Færgegaard“ den 14. Juli 1929 var Filatelister fra det sydlige Jylland og Fyen samlede for at drøfte Fællesanliggender.

Ideen til Fællesmødet var kommet fra Formanden for „Odense Filatelistklub“, Hr. Driftsinspektør Brocks. Formanden for Filatelistklubben i Kolding, nu afdøde Dr. Ørkild, fremkom med Planer om en Sammenslutning mellem Danmarks Filatelister. I 1930 samledes Filatelisterne atter paa Snoghøj, og denne Gang var der næsten Repræsentanter for alle daværende 18 Klubber.

Efter en meget haard Debat mellem Tilhængere af de bestaaende Forhold og Tilhængere af en Landsunion, grundlagt paa moderne og demokratiske Principper, vedtog Flertallet af de forsamlede, at der skulde nedsættes et 3-Mands Udvalg, der skulde undersøge Mulighederne for Fortsættelsen af det paabegyndte Arbejde, med Hensyn til en aarlig Filatelistdag og muligvis Dannelsen af en Landssammenslutning. Den ene Mand frattraadte Udvalget, og Arbejdet fortsattes af Formanden for „Arbejdernes Frimærkeklub“ i København, Hr. Muremester Th. Hannibal, og Dubletlederen i „Odense Filatelistklub“, Hr. Trikotagehandler Martin Jørgensen.

Den 26. Juli 1931, den tredje danske Filatelistdag, samledes atter danske Filatelister paa Snoghøj. Det overlodes Martin Jørgensen at forelægge Udvalgets Arbejde, med Hensyn til Planerne samt Lovene. Af de mødte tilsagde Repræsentanterne for 12 Klubber deres Støtte, og fra en Klub tilsagdes der, efter nærmere Forhandling, dennes Støtte. Derefter stiftedes „Danmarks Filatelistunion“.

Udvalget, der bestod af Martin Jørgensen og Th. Hannibal, valgtes til Formand og Næstformand. Biografejer Johs. Nielsen i Skive blev Kasserer. Alle tre beklæder den Dag i Dag disse Pladser. Unionen tilsluttedes „Federation internationale de Philatie“, som Danmarks eneste Repræsentant overfor Udlandet og omvendt, og som saadan kom danske Unionister straks til at indtage fremtrædende Pladser indenfor den internationale Filateli.

Hr. Grosserer Jørgen Boje, Randers, udpegedes af Unionsledelsen som Unionens respektive Federations-Delegeret. Hr. Driftsinspektør W. Brocks, Odense, udpegedes ligeledes som Federationens Repræsentant i Juryen paa Federationens anerkendte Verdensudstillinger. I Aarenes Løb har begge disse Mænd repræsenteret Danmarks Filateli paa særdeles heldbringende Maade, saaledes at danske Samlere snart er at finde paa alle Verdensudstillinger.

Indenfor Unionens Virkefelt i Danmark er der oprettet en Cirkulationsafdeling under Ledelse af Hr. Snedker Werner Jensen i Odense. Ligeledes er Speciel-Stempel Service under Ledelse af Hr. Postoverpakkemester Jensen-Tranberg, København.

„Dansk filatelistisk Tidsskrift“ oprettedes som Unionens officielle Organ. Redaktøren er Hr. Bogtrykker T. Ethelberg, Randers. Forretningsfører er Hr. Købmand L. V. Sørensen, Randers.

Efter Unionens Stiftelse paabegyndtes en stor Propaganda for Filateliens, der resulterede i, at den ene Klub startedes efter den anden. 6. September, ved den 8. danske Filatelistdag i Horsens, var der 39 Klubber tilsluttede og i samme Tidsrum afholdt ca. 35 Udstillinger i Danmark, hvoraf en i 1933 i Odense med Udstillere og Gæster fra Sverrig, 1935 en i Nakskov med mere officielt Præg, bl. a. Postkontor og Postflyvning. Fra 5.—7. September 1936 afholdtes i Horsens, under Protektorat af Minister Fisker, en international Udstilling, der overgik alle hidtil holdte skandinaviske Udstillinger. For første Gang støttedes en Frimærkeudstilling paa flere Maader, baade af Kommunen og Staten (Postvæsenet).

De skandinaviske Postvæsener udstillede officielt og var personligt repræsenterede. Den danske Generaldirektør for Postvæsenet aabnede Udstillingen, der havde Navnet NEPA. Udstillingen blev en Materialesukces, kun overgaaet af en Verdensbys

Udstilling. Publikum kom ikke alene fra Danmark, men fra Nabolandene for at bese Udstillingen samt for at bringe Nabolandenes Gratulationer til Arrangørerne, der var Horsens Filatelistklub under Medvirken af Unionen. Efter Udtalelser fra andre filatelistiske Organisationsmænd fra Nabolandenes Unioner eller Forbund har „Danmarks Filatelist Union“ paa en god Maade udbredt Kendskabet til Filatelien og dermed virket paa det Grundlag, hvorpaa Unionen tildels stiftedes. Unionen er som filatelistisk Organisation fuldstændig neutral i alle politiske, religiøse-og sociale Spørgsmaal. Kun det filatelistiske Spørgsmaal drøftes eller er det bærende indenfor Unionens forskellige Funktioner.

M. Jørgensen,
Formand.

ODENSE BEVÆRTERKORPORATION er stiftet i Aaret 1883. Denne Forenings Oprettelse maa ses paa Baggrund af de Forhold, der i 1880erne herskede indenfor Restauratørernes Omraade. Der var opstaaet flere af de saakaldte Smugkroer, og der næredes Ønsker om at samle Beværterstanden indenfor en Forening, der varetog Standens Interesser. Ved det stiftende Møde var der samlet en Del af Byens Beværtere, og man vedtog Oprettelsen af en Forening, der fik Navnet „Restauratør- og Værtshusholder Korporationen“, og Carl Henriksen valgtes til Formand. Først den 13. November samme Aar vedtoges Lovene, og den 16. November blev de godkendte af Politimester Oldenburg. Foreningens første Bestyrelse bestod af Carl Henriksen, Formand, Jørgen Hansen, Viceformand, N. Larsen, Kasserer, C. Bender, P. Clemmensen, Zakariasen samt P. Wille. I 1906 afgik Carl Henriksen ved Døden, og til Formand valgtes C. Christensen. Carl Henriksen havde da fungeret som Formand fra Foreningens Oprettelse og indtil sin Død, naar lige undtages ganske enkelte Perioder. I 1919 trak M. C. Henriksen sig tilbage fra Formandsposten, og hans Efterfølger blev Andreas Jensen, der beklædte Stillingen til sin Død i 1934, da han afløstes af nuværende Formand, O. Assam. Den 30. Marts 1885 indmeldtes Foreningen i Centralforeningen af Værtshusholdere i Danmark. I Juli 1887 blev Foreningens Fane indviet, og 1. Januar 1889 oprettede Foreningen en Begravelseskasse med Udbetaling af Begravelseshjælp til Medlemmer og deres Enker.

Gennem Tiderne har der i Odense været flere forskellige Beværterforeninger. I 1892 stiftedes der en ny Beværterforening, men denne Forening blev efter faa Maaneders Forløb optaget i Korporationen. I 1896 stiftedes der atter en Gæstgiverforening med Harder som Formand, men Aaret efter blev denne ogsaa opslugt af Korporationen, der samme Aar antog sit nuværende Navn. Endelig blev der i 1908 stiftet en ny Forening, der fik Navnet Gæstgiverforeningen af 1908. Denne Forening havde H. P. Johannessen til Formand, og efter at den i en halv Snes Aar havde virket i god Forstaaelse med den gamle Forening gik den op i denne.

I Aaret 1904 erhvervede Beværterkorporationen en Ejendom i Dagmarsgade Nr. 4, og denne indrettedes som Stiftelse for Foreningens Medlemmer. Købesummen var 19,850 Kr., men i Dag er Ejendomsværdien ca. 45,000 Kr. Ejendommen indeholder 8 Lejligheder, hvoraf 4 er Friboliger, medens Resten lejes ud for en meget lille Leje.

Korporationen ejer en Del Legater og har gennem Tiderne modtaget flere Gaver. Dens Formue andrager ca. 67,000 Kr. Af Legaterne skal nævnes: Odense Vinkompagnis Jubilæumslegat paa 5000 Kr., Albani Bryggeris Jubilæumslegat af 1909, Beværter-

O. Assam.

foreningens Legat paa 5000 Kr., Marius Lytjens Legat paa 1000 Kr. og et andet Legat fra Odense Vinkompagni paa 2000 Kr. Foreningen har aarlig 600 Kr. i Indtægt af disse Legater. I Begravelseshjælp har den i Tiden fra 1918—33 udbetalt 16,000 Kr.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Olaf Assam, Formand, Johannes Lund, Næstformand, H. P. Johannessen, Kasserer, Aage Møller, Sekretær, Rusthøj fra Bristol og Direktør Barsøe fra Folketeatret.

H. P. Johannessen.

OLAF ASSAM, Restauratør, er født den 8. August 1879 i København og gift 1906 med Hilda Maria Petterson. Uddannet ved Faget, Restauratør i Forsvarsbrødrene fra 1905—15, købte „Toldbodvinhus“ i 1915, Formand for Odense Beværterkorporation siden 1934, Medlem af Centralforeningens Hovedbestyrelse.

HANS PEDER JOHANNESSEN, Restauratør, er født den 16. Oktober 1867 i Øster Egesborg Sogn og gift 1897 med Louise Pedersen. Uddannet ved Faget, virkede i en Aarrække som Herskabstjener, oprettede i 1903 „Toldbodvinhus“, solgte dette i 1915, overtog derefter Restaurant „Skovbakken“, solgte denne 1918 og har siden 1920 været Vært i Kvæghallen i Odense. Formand for Beværterforeningen af 1908 fra 1908—19, Medlem af Beværterkorporationens Bestyrelse siden 1922, Kasserer siden 1926, Medlem af Centralforeningens Hovedbestyrelse.

AAGE FREDERIK MØLLER, Restauratør, er født den 13. Juni 1898 i Fredericia og gift 1917 med Petra Christine Poulina Nissen Poulsen. Uddannet ved Faget, har været ansat paa følgende Hoteller: „Victoria“, Fredericia, „Centralhotellet“, Esbjerg, „Skodsborg Søbad“ og „Dagmar“ i Randers. Var derefter i Udlandet, var Tjener paa „Den nye Vinstue“ i Odense og overtog i 1931 „Den gamle Vinstue“, Sekretær i Odense Beværterkorporation siden 1934. (Se Billede Side 130).

EN af de ældste Foreninger i Odense og forresten en af dem, der har sat sit dybeste Præg paa Byens Borgerskab, er Fyens Stifts Læseforening, der er stiftet i 1838. Den har sine Bygninger ved Albanitorv, og i disse findes Forsamlingslokaler, Læsesale og Bibliotek m. m. Den ud mod Torvet liggende Bygning er fra 1766 og bygget til Amtsforvalterbolig og Kontorer. Senere blev den benyttet som Rektorbolig, og i 1848 erhvervede Læseforeningen den. Hovedbygningen ud mod Haven er bygget i 1883, og i 1901 tilbyggedes Sidefløjen. Det smukke Haveanlæg, der ligger foran Hovedbygningen og strækker sig ned mod Aaen, er anlagt i 1870erne. Her i denne Have har der gennem Tiderne været afholdt adskillige Folkefester og Koncerter. — Til Læseforeningen hører et ret betydeligt Pensionat og Restaurationslokale. Dette har siden 1931 været drevet af Fru Karen Jørgine Sørensen, født Madsen. Fruen er født den 2. December 1899 i Sdr. Aaby som Datter af Gaardejer Jørgen Madsen og gift 1931 med Inkassator Gunnar Sørensen.

Pensionatet raader over store Lokaler, og der kan i disse dækkes op til 40 Personer paa en Gang. Lokalerne er hyggelige, og ud mod Haven er der en aaben Terrasse.

K. J. Sørensen,
Fruen.

J. P. Jacobsen,
Formand.

ODENSE ARBEJDER SPAREFORENING er stiftet den 7. Februar 1889. Blandt Foreningens Stiftere kan fremhæves Gartner Holmehave, Bager Christensen og Sadelmager Andersen. Holmehave var Formand fra 1889 til 1932, da nuværende Formand, Jens Peder Jacobsen, overtog Hvervet. Han er født i 1867 og Medstifter af Odense Havelodsselskab, i hvis Bestyrelse han har siddet i 15 Aar.

Arbejdernes Spareforening „Juleglæden“ har gennem de mange Aar, den har eksisteret, foranlediget, at der blandt Smaakaarsfolk er indsamlet betydelige Beløb, til Anvendelse til Jul og i andre nyttige Øjemed. At det ikke er Smaapenge, der er Tale om, viser nedennævnte Tal. I Perioden fra 1889 til 1893 var Medlemsantallet 2672, der tilsammen havde opsparet 45,564 Kr., fra 1898 til 1903 er Medlemstallet 8946 og den opsparede Kapital 260,941 Kr., hvoraf udvandttes 3,231 Kr. i Renter. Fra 1908 til 1913 var der 10,014 Medlemmer, og Kapitalen naaede 360,837 Kr. I Fem-aaret 1918 til 1923 naaede Medlemstallet 14,688 med en samlet Indsats paa 1,267,098 Kr. Fra 1928 til 1933 var Medlemstallet 16,536 og den opsparede Kapital 1,591,172 Kr. Medlemstallet i 1934 var 3530 og den indsamlede Kapital 327,789 Kr., Rente til Sparerne 2732,62 Kr. Medlemsantal i 1935 var 3849, opsparet Kapital 360,388,93 Kr., Rente til Sparerne 3,031,28 Kr.

KRISTELIG FORENING FOR UNGE KVINDER, Nørrevænget 43 b, er oprindelig stiftet i det nu indlemmede Sect. Hans Landsogn i 1912.

Det er Diakonisse, Søster Karen Nielsen og Frøken Mulvad, der er de egentlige Stiftere. I de første Tider ledede de Arbejdet. Af andre Pionerer indenfor Foreningen skal fremhæves Fru Lagerekspedient Jensen, der ledede Arbejdet fra 1916—18, Frøken Meyland Schmidt fra 1918—20 og Søster Karen Nielsen fra 1921—31.

Søst. Karen Nielsen er den, der ydede det største Arbejde, og hendes Minde vil stadig bevares indenfor Foreningen. Paa Grund af Sygdom maatte hun trække sig tilbage, og Frøken Anna Madsen fra Vejle ledede Foreningen fra 1931—34, da Frøken M. Jespersen blev Foreningens Sekretær.

Fra Begyndelsen

K. F. U. K.s Bygning, Nørrevænget 43.

K. F. U. K.s Sommerhus.

var Foreningen kun for Voksne, og den havde sine Mødelokaler hos Gaardejer Thrane, Damhusvej, der med stor Imødekommenhed stillede sit Hjem til Raadighed. — I Aaret 1913 flyttede Foreningen til Hjørnet af Skibhusvej og Hørdums-gade, og samme Aar dannedes der en Afdeling for 12-14aarige Piger. Først i 1915 fik Foreningen en Bestyrelse, og denne be-

stod af: Søster Karen Nielsen, Formand, Frøken Inger Hansen, Kasserer, Søster Anna M. Nielsen, Fru Ingeborg Andersen og Frøken Hilda Andersen.

Den 23. Februar 1915 optoges Foreningen under Landsforeningen, og den havde

da 32 Medlemmer. I Aaret 1916 erhvervedes Ejendommen Skibhusvej 76, og hertil flyttede Foreningen, der højtideligholdt Indvielsen den 25. April 1916. I Aaret 1929 solgtes denne Ejendom til Hr. Orgelbygger E. Froberg, og paa en Del af Haven opførtes med Facade mod Nørrevænget K. F. U. K.s nye Bygning, som blev indviet den 20. Okt. 1929.

I K. F. U. K., Nørrevænget 43 b, holdes Møder for Hovedafdelingen Tirsdag Aften Kl. 8¹/₄, og for Ungdomsafdelingen Fredag Aften Kl. 8, og for Børn Onsdag Aften Kl.

6¹/₂, foruden Søndagsskole og Menigheds møder. — I 1935 skænkede Frøken Katrine Nielsen, Nørrevænget 65, Foreningen et Sommerhus, som hun selv havde vundet paa en Basar i K. F. U. K. i Klaregade. — Sommerhuset opførtes paa en af Foreningen lejet Grund ved Baardesø Strand pr. Otterup.

ANNA KATRINE NIELSEN, Kasserer, er født den 2. Maj 1893 i Næsby som Datter af Karetmager Hans Christian Nielsen og Hustru Anne Margrethe. Kasserer i Nordisk Kaffe Kompagni siden 1915, Kasserer i Nørrevængets K. F. U. K. siden 1928.

K. Nielsen,
Diakonisse.

A. K. Nielsen,
Kasserer.

KIRKENS KORSHÆR er en religiøs Forening, der arbejder i Den danske, evangelisk-lutherske Kirkes Tjeneste. Dens Arbejde består i at naa de Personer, som Kirken vanskeligt faar i Tale. Dette naas hovedsagelig ved Udendørsmøder og Husbesøg. — Den arbejder nøje sammen med Menighedsplejen og andre velgørende Institutioner.

Odense Afdelingen er oprettet i 1925, og i 1932 indviede Korshæren sin egen Bygning, der er beliggende i Hannerupvænget og kaldes „Korsvang“. Midlerne til denne Bygnings Opførelse skaffedes dels ved Indtægterne fra Bazarer, dels ved forskellige Bidrag. Hjemmet var tænkt som et Oplagelseshjem for unge Kvinder, og her er Plads til 10—12. I nogle Aar havde Korshæren Dag hjem for Arbejdsløse i nogle lejede Lokaler paa Klingenberg. Det smukke, lille Hjem paa Hannerupvænge er nu et fast Led i

Kirkens Korshærs Bygning.

Korshærens Arbejde. I dette Hjem har mange unge Kvinder fundet Hjælp og Trøst. Hjemmet er inddelt i smaa Stuer, og der bor 2 eller 3 unge Kvinder i hver Stue. Det drives under hjemlige Former, og de unge deltager i husligt Arbejde og lærer at sy. Senere medvirker Hjemmet til at skaffe dem en Plads ude i Livet, og ikke faa unge Kvinder er i en vanskelig Tid blevet hjulpet af dette Hjem.

Hjemmets Forstanderinde er Andrea Linnemann, der er født den 26. April 1890. Har tidligere været ansat under Kvindesagen for Alkoholister fra 1924—26, har siden 1926 været knyttet til Kirkens Korshær og siden 1932 været Forstanderinde for „Korsvang“.

Hjemmets Husmoder er Frida Jensen, der er født den 17. November 1892. Var tidligere Husmoder ved Korshæren i Aarhus, har siden 1916 været knyttet til Kirkens Korshær.

ODENSE SAMARITTEKOLONNE under Dansk Røde Kors er en Underafdeling af Odense Amts Afdeling. Den er en af Danmarks ældste Kolonner, idet den stiftedes i 1914 paa Initiativ af Overlæge Fr. Svendsen. Det var dog ikke blot indenfor Kolonnen, at Overlæge Svendsen virkede. Hans Virkefelt omfattede hele Odense Amt, og han arbejdede derfor ogsaa energisk ude omkring i Landet for at udbrede Kendskab til Dansk Røde Kors og for at faa oprettet Lokalkredse. Da han efter ca. 15 Aars Virken for Røde Kors rejste fra Odense, var det for at overtage Stillingen som Sekretær for Dansk Røde Kors Hovedkontor, en Gerning, som gjorde, at Overlægen stadig havde Forbindelse med Odense Amts Afdeling.

Overlæge Fr. Svendsen forstod at knytte de rigtige Medarbejdere til sig, og blandt disse maa i første Række nævnes Konsul Axel Nielsen, som i en Aarrække var Afdelingens Kasserer, i hvilket Tidsrum han gjorde et stort Arbejde for Røde Kors. Ved sin Afrejse fra Odense fik Konsulen tildelt Dansk Røde Kors Hæderstegn som en Paaskønnelse for sin fortjenstfulde og uegennyttige Gerning.

Den eneste af Kolonnens Stiftere, som endnu er Medlem af Kolonnen, er Depotforvalter Just Hansen, som lige siden Stiftelsen har været Medlem af Kolonnens

Bestyrelse. Han har lige fra Depotets Oprettelse ledet dette, og under hans Virksomhed er Røde Kors Depotet i Odense blevet landskendt som et Mønsterdepot. Gennem en Aarrække rejste Just Hansen endvidere rundt i Afdelingens Kredse for at knytte disse nærmere til Afdelingen. For sit Arbejde for Røde Kors er han bevet belønnet med Hans Majestæt Kongens Emblem og Dansk Røde Kors Medalje.

Blandt de Mænd, som var med til at fremhjelpe den odenseanske Samaritterbevægelse i de første vanskelige Aar, maa endvidere nævnes Disponent H. P. Hartzberg, der fra 1915 til sin Afrejse fra Byen i 1934 var Medlem af Kolonnen. Gennem en halv Snes Aar var Hartzberg Kolonnefører samt Sekretær i Amsafdelingen, og i dette Tidsrum udførte han et omfattende Arbejde ved Øvelser, Foredrag og Møder. For sin Indsats blev han dekoreret med Hans Majestæt Kongens Emblem samt Dansk Røde Kors Medalje.

Kolonnens Læge gennem mange Aar er Overlæge Erik Krarup, der samtidig er Formand for Odense Amts Afdeling. Overlæge Krarup har i de forløbne Aar gjort et stort Arbejde for Røde Kors, og det er derfor kun naturligt, at han i Kraft af sin levende Interesse og sin store Indsats paa Bevægelsens forskellige Omraader er blevet Medlem af Dansk Røde Kors Hovedbestyrelse.

En Mand, som ikke maa glemmes, er Afdelingens Sekretær siden 1933, Forvalter Laurits Hansen, der er utrættelig i sit Arbejde, dels indenfor Kolonnen, hvor han baade er Kasserer og Sekretær, og dels indenfor Afdelingen, hvor han tilrettelægger Kursus, Foredrag og lignende, ligesom han sørger for at vedligeholde Forbindelsen mellem de forskellige Kredse og Afdelingen.

Den nuværende Leder af Afdelingen er Assistent Poul Paavig.

Afdelingen lader hvert Aar afholde forskellige Slags Kursus, baade almindelige Samaritterkursus samt Kursus i Nødhjælp for Vejfarende, ligesom den ved Foredrag, Møder og Demonstrationer søger at udbrede Kendskabet til og forbedre Folkesundheden.

Samaritterkolonnen stiller sig til Raadighed ved Afholdelse af Vagter, hvor der er mange Mennesker forsamlet, f. Eks. ved store Møder og Udstillinger, ved Stranden o. s. v. Endvidere har den Overenskomst med Myndighederne, saaledes at den kan tilkaldes ved større Ulykker af forskellig Art. Kolonnen deltog saaledes i Redningsarbejdet ved de to Jernbaneulykker i Brendrup i 1933, samt i Ringe 1935. Ved disse Lejligheder høstede Kolonnen stor Anerkendelse af Autoriteterne for sin Hjælp. Naar Luftværnsarbejdet efterhaanden faar antaget faste Former her i Odense, vil Kolonnen ogsaa stille sig til Raadighed i denne Sags Tjeneste.

JUST PEDER HANSEN, Depotforvalter, er født den 7. December 1875 og gift 1916 med M. E. Mortensen. Depotforvalter i Dansk Røde Kors siden 1914.

LAURITS HANSEN, Forvalter, er født d. 24. Januar i 1891 i Odense. Forvalter v. Odense Glasværk siden 1919, aktiv Samaritter, Sekretær f. Afdelingen.

J. P. Hansen,
Depotforvalter.

ODENSE SAMARITTERFORENING under Dansk Røde Kors stiftedes den 24. April 1919 paa Odense Raadhussal ved en Indbydelse fra Overlæge Svendsen til Samaritter i Odense.

Samaritterforeningen optager kun uddannede Samaritter med Eksamen og har til Opgave at vedligeholde de ved Samaritterkursuset erhvervede Kundskaber, ved

Samaritterforeningen i Odense paa Vagttjeneste ved Lillebæltsbroens Aabning i 1935.

Dansk Røde Kors Samaritersags 50 Aars Jubilæum afholdt i Odense 26. og 27. August 1933.

Billedet er fra den store Øvelse Søndag Formiddag 27. August, hvor Samaritterforeningen opretter Lasaret i Klaregades Skole. Blandt de paa Billedet assisterende Samaritter er Bestyrelsens Damer med Formanden, Frk. Olga Larsen, og Dr. Dreyer.

med Tilgang til Foreningen efter Samarittereksamen, er det som en stadig glidende Strøm, da mange af disse faar Stillinger i andre Byer eller rejser til fremmede Lande, og dermed forlader Foreningen.

Den nuværende Bestyrelse bestaar af Fru Emilie Møller, Frk. Nelly Belchner, Frk. Frida Sørensen, Frk. Jensigne Poulsen, Frk. Ella Jørgensen og Frk. Ebba Søndergaard. Kommunalæge F. J. Dreyer har fra 1923 været i Bestyrelsen og Læge Sodemann fra 1934.

Frøken Olga Larsen, der er Medstifter af Odense Samaritterforening, har fra 1921 været Formand samt Medlem af Dansk Røde Kors' Odense Amts Afdelings Bestyrelse fra 1925.

til Stadighed, mindst en Gang om Maanedn at sammenkalde Medlemmerne til Øvelse. Endvidere ved oplysende Foredrag, afholdt af Læger, samt Undervisning i spæde Børns Pasning, Kursus i Hygiejne og Sundheds-lære. — Samaritterne deltager i Vagttjeneste ved Badestrande, Idræt og Gymnastik, Cirkusforestillinger og lignende samt ved store Folkefester, hvor mange Mennesker samles, og opretter Stationer for bortkomne Børn, ved store Katastrofer samt i det daglige Livs Hændelser at yde den første Hjælp ved Ulykke og pludselig Sygdom, indtil Lægen kommer til Stede.

Ved den fornylig oprettede Barneplejestation i Odense assisterer Samaritterforeningens Damer hver Onsdag. Som bekendt er Samariternes Gerning en gratis Hjælp.

Sykredsen, der for nogle Aar siden oprettedes, samles hver Mandag Aften paa Garnisonssygehuset, hvor en Sal er stillet til Raadighed. Formaalet er at tilvejebringe Udstyr til ubemidlede Mødres spæde Børn, hidtil er udleveret ca. 10,000 Stkr. Tøj samt 58 monterede Senge eller Vandrekurve. Det Depot indestaar hos Formanden.

Medlemsantallet er for Tiden 120, men da det særlig er Unge

Samariternavnet er smukt at bære, men et Navn, der stilles store Fordringer til. Røde Kors er en Verdensforening i Menneskehedens gode Tjeneste, med det skønne Motto: I KRIG - I FRED - BARMHJERTIGHED.

Olga Larsen,
Frøken.

Frøken OLGA AUGUSTA LARSEN er født i Odense den 23. August 1876 som Datter af Sadelmagemester Hans Christian Larsen og Hustru Hanne Amalie, født Petersen. Allerede i Barndommen følte hun sig draget imod Røde Kors og begejstredes ved dets smukke Formaal, særlig derved, at hendes Mors Søster blev en af Dansk Røde Kors' første Sygeplejersker (Søster Margrethe). Men først i 1914 ved Verdenskrigens Udbrud blev hun nærmere knyttet dertil, ved under Røde Kors' Dameafdeling i Odense at gennemgaa 3 Kursus, det første med Dr. Harris som Lærer, de to følgende med Overlæge Svendsen. Ved Eksamen 1916, med Censorer Professor Møller og Amtslæge Thal Jantzen, bestod Frk. Olga Larsen med Udmærkelse, en Karakter, hvortil Hendes Majestæt Enkedronning Louise i 1902 havde indstiftet et Emblem som Brosche, der paa Odense Slot blev overrakt ved en Festlighed af daværende Præsident for Dameafdelingen i Odense, Kammerherreinde Simony. I 1919, da den voldsomme Influenzaepidemi hærgede, og hvor Mangel paa Plejersker var stor, meldte hun sig til Tjeneste, og i Hjem ydede de Syge den fornødne Pleje uden Vederlag. I Sommeren 1920 gennemgik Frk. Olga Larsen et kort Kursus paa Odense Amts Sygehus som Sygehjælperke under Dansk Røde Kors. Deltog i et Kursus i spæde Børns Pleje og assisterede en Tid paa Odense Børnehospital. Deltog senere i Kursus ledet af Dr. Kaae og Dr. Dreyer i offentlig og personlig Hygiejne og Sundhedslære.

Ved den af Røde Kors i Odense aarlig afholdte Fest paa Kongens Fødselsdag, Dansk Røde Kors' Protektor, blev Kongens Emblem af Overlæge Svendsen den 26. September 1924 overrakt Frk. Olga Larsen. Det var første Gang en Dame modtog denne Anerkendelse. Hans Majestæt Kongens Emblem, indstiftet som Brosche den 5. December 1914, uddeles efter Foreningens Skøn til Herrer og Damer som Anerkendelse for særlig fortjensfuldt og uegennyttigt Arbejde i en Samariterkolonnie eller Samaritersforening. Emblemet skal tilbageendes ved Indehaverens Død.

K. M. M. Jervelund,
Frøken.

R. Petersen.
Frue.

F. A. T. Hansen,
Frue.

J. A. W. Hansen,
Organist.

KAREN MARIE MADSEN JERVELUND, Frøken, er født den 29. August 1879 som Datter af Gaardejer og Kulgrosserer Claus Christian Jervelund. Faderen begyndte Forretning i Odense i 1894, og denne føres nu videre af Frk. K. Jervelund, der er Ejer af den Ejendom, hvori Forretningen har til Huse i Overgade. Frøken Jervelund blev i 1921 indvalgt i den kommunale Hjælpekasse og var dennes Formand fra 1927-29, indvalgtes i Odense Byraad i 1929 og har siden da siddet i dette, blev i 1933 Formand for Socialudvalget og for Legatudvalget.

EMILIE PETERSEN, Frue, er Enke efter Redaktør Lorentz Petersen ved Socialdemokraten (død 1924). Fru Petersen tog først Del i det offentlige Liv efter sin Mands Død, i 1925 valgtes Fruen ind i Byraadet og har siden da siddet i dette. Hun har taget virksom Del i det offentlige Arbejde, særlig indenfor Forsørgelsesområdet. Fruen er Medlem af følgende Udvalg: Det sociale Udvalg, Borneværnet, Skolekommissionen, Skoleraadet, Legatudvalget, Odense Bys offentlige Samlinger og Raadhusets Udsmykning.

FLORA AUGUSTA THEODORA HANSEN, født Casse, er gift med Organist Julius Hansen. Fruen er Datter af Filologen, cand. phil. og theol. P. W. Casse og Hustru og født i Assens den 27. Maj 1865. Hun fik sin første musikalske Uddannelse hos sin Mand og vikarierede derefter i Damsholte og Grund-somagle Kirker, senere ogsaa i Assens Kirke. Fruen var Lærerinde ved Kommuneskolen i Assens, indtil hun fik Ansættelse som Organist ved Assens Kirke. Dette Embede tiltraadte Fru Hansen i Aaret 1897, og hun rogtede det under vanskelige Forhold, til hun i Aaret 1930 tog sin Afsked. Fru Hansen har ofte spillet sammen med sin Mand ved Koncerter, og hun har været en stor Støtte for ham.

JULIUS ALFRED WILLIAM HANSEN, Organist, er født den 16. Februar 1868 i Neksø som Søn af Blikvarefabrikant F. M. Hansen og Hustru. Han fik sin første Uddannelse paa Blindeinstituttets Musik-skole og tog senere fortsat Uddannelse hos flere af Tidens kendte Lærere, bl. a. Organist og Kantor C. Attrup. Holdt efter endt Uddannelse en lang Række Koncerter i Landet og vandt sig et Navn som en af vore betydeligste Orgelspillere. Paa Anbefaling af en Række kendte Navne som Professor J. H. Nebelong, Professor G. Matthison Hansen og kgl. Kammernusicus Chr. Schørring, fik han 24 Aar gammel Embedet som Organist ved Set. Hans Kirke i Odense. Hansen har i Aarenes Løb holdt et stort Antal Koncerter, og ved Siden af sin daglige Gerning har han uddannet mange Elever. Flere af Byens nuværende Organister skylder ham deres Uddannelse. Han har i Aarenes Løb modtaget flere Legater og foretaget flere Studierejser. Han har komponeret ikke saa faa Arbejder, af hvilke skal nævnes „En kirkelig Messe“ og en Række Sange, „Foraarsstemninger“. Han var gennem flere Aar Formand for „Dansk Blindesamfund“ og har været et mangeaarigt Medlem af Frimurerordenen. Efter 44 Aars Forløb sidder den gamle Organist endnu ved sit Instrument, der paa hans Initiativ gennem Aarene har været Genstand for Ombygninger og Forbedringer.

GROSSERER Max von der Lieth er født den 6. April 1876 i Odense og død i 1936. Han dimitterede fra Odense Katedralskole og var ansat i Firmaet Vilhelm R. Maegaard fra 1894 til 1912, de sidste 5 Aar som Med-indehaver. I sidstnævnte Aar grundlagde han sit eget Firma, „Max von der Lieths Smørekspert i Odense“. Blandt de mange Tillidshverv han beklædte skal fremhæves: Bestyrelsesmedlem i „A S Odense Klædefabriks Udsalg“ og i „Foreningen af Eksportører af dansk Smør“.

Firmaet blev grundlagt som Eksportfirma samt for Import af Tøndebaand og Fabrikation af Smørtræer. I Begyndelsen gik hele Eksporten til England, men nu i vore Dage søges der stadig nye Afsætningssteder. Selve Tøndebaandene kommer hovedsagelig fra Holsten og fra Holland. Fabrikationen af disse ligger paa ca. 600 Smør-træer ugentligt.

Efter Grosserer Max von der Lieths Død fortsættes Virksomheden af hans Søn, Arne von der Lieth.

*Max von der Lieth,
Grosserer.*

BBLANDT de Gader og Stræder, der har sit Udspring fra Overgade, møder man først den korte Torvegade, der løber ned til Albani Torv.

I denne Gade ligger en Gros-Virksomheden „Manufaktur-Kompagniet“.

Vi svinger nu lige om Hjørnet for at passere Adelgade, og i Nr. 2 i denne Gade træffer vi Ernst Alsings Sølv- og Guldsmedeværksted.

Ejendommen Adelgade Nr. 2.

2 er ogsaa fra ældre Tid. I hine Tider brugtes den som Kaserne for Garnisonen, men gik senere over i privat Eje. Den har været ejet af en Mand ved Navn Nakskov, derefter af Peter Dyrehøj, der i 1921 solgte den til Restauratør Peder Madsen, der var Fader til nuværende Ejer, Hans Madsen. Peder Madsen er født 1859 og en kendt Restauratør. Fra 1902—04 havde han Restauration i Nørregade, fra 1904—08 Smedekrogen ved Paaskestræde og fra 1909—21 en Kælderrestaurant paa Albani Torv, i den Ejendom, hvor Fyns Diskontokasse havde til Huse. Forinden havde han i en kort Tid den Restauration paa Sortebrødre Torv, der nu indehaves af Fru Rasmussen. I 1921 købte han Adelgade Nr. 2, og 1929 overgik Ejendom og Restauration til Sønnen, Hans Madsen, der er født den 29. Maj 1904. Bygningen blev ombygget i 1921.

ADELGADE har forhen heddet Adelstræde, og dette Navn antages at hidrøre fra, at denne Gade, som saa mange andre af Byens gamle Gader, i ældre Tider var en Slags Baggade for de mere fornemme Gaarde, der vendte ud til Hovedgaderne. Saavel som Pogestræde var Baggade til Vestergade, var Adelgade det til Overgade. Mange af disse anselige Gaarde ejedes jo af den fynske Adel og herfra hidrører sikkert Adelgades Navn. Bygningen Adelgade Nr.

H. Madsen,
Restauratør.

Ernst Alsings Sølv- og Guldsmedeværksted.
sin Uddannelse paa Cohrs Sølvvarefabrik i Fredericia, hvortil han var knyttet i ca. 22 Aar.

ERNST ALSINGS Sølv- og Guldsmedeværksted i Adelgade Nr. 6 blev grundlagt i Aaret 1924 i Torvegade Nr. 9 med særlig Forretning og Handel indenfor denne Branche; men senere ophævede Grundlæggeren Forretningen og flyttede Værkstedet til den nuværende Adresse.

Specialet er nu Fremstilling af Stokkebeslag, i saavel Guld som Sølv, og Reparationer af alt indenfor dette Fag, til baade private og Juvelerer.

ERNST ALSING, der er født i København den 24. Juli 1888 og gift med Karen Saysette, har faaet

ADELGADE løber ud i Paaskestræde. Dette er et Stræde, der er præget af ældre Tid. Det gaar fra Overgade og til Odense Aa, og det udmunder der, hvor i sin Tid Kvarterets Koner havde almindeligt Vaskested. Dette maleriske Sted har været Motiv til flere af Digteren H. C. Andersens Eventyr.

DA Fattigloven i 1803 blev revideret, blev hele Fattigvæsenet i Odense Købstad omlagt, og i 1804 købte Fattigkommissionen Ejendommen Overgade Nr. 19, der ligger paa Hjørnet af Paaskestræde.

Her indrettedes et Fattigarbejds-
hus, og senere oprettedes der i Gaar-
den til den gamle Bygning en Tvangs-
arbejdsanstalt.

I denne opstod der i 1806 et Par enkelte Klasser for Fattigskolen. I denne Skole var Digteren H. C. Andersen Skolediscipel, og i dette Stræde har han løbet om og leget. Umiddelbart op til det gamle Vaskested ligger Grunden Matr. Nr. 1751 af Frue Sogn. Denne ejes nu af Fru Anne Petrea Jensen.

Den gamle Fattiggaard i Paaskestræde, der forblev her til 1847, var sikkert en af de Bygninger, der opførtes af Oluf Bager. Det smukke Bindingsværk med de mange Udskæringer er endnu vel bevaret. I sin Helhed er Gaarden et smukt Minde om den Bygningskunst vore mere velhavende Forfædre yndede.

Ejendommen Paaskestræde Nr. 14 er antagelig bygget i 1888. Det er et ganske almindeligt Beboelseshus, hvis Grund strækker sig helt ned til Aaen, netop til det Sted, hvor det gamle Vaskested var. Dette er sikkert Motivet til Digteren H. C. Andersens Eventyr, „Hun duede ikke“.

Fru Anne Petrea Jensen, der ejer Ejendommen, er født den 15. Januar 1879. Hendes Mand købte Bygningen i 1918, og i 1923 overtog hun den og bekostede betydelige Forbedringer paa den. I dette Stræde, der tidligere var præget at gammel Hygge og Harmoni, er der i de senere Tider opstaaet flere større Bygninger.

HELT nede i Enden af Strædet, lige over for den gamle Vaskeplads, ligger der et smukt og pynteligt Beboelseshus, der sikkert har hørt under det gamle Kloster. Dets Ydermure er af forholdsvis ny Oprindelse, medens det øvrige er fra gammel Tid. Ejendommen Paaskestræde Nr. 7 er sikkert fra samme Periode som Nr. 12. Den er fornylig af J. Kysts Arvinger solgt til Enkefru Ida

Parti fra Paaskestræde set fra det gamle Vaskested ved Aaen og op til Ejendommen Nr. 14.

Ejendommen Paaskestræde Nr. 7.

Gaardparti fra Ejendommen
Paaskestræde Nr. 12.

Lundbeck, der foruden denne Ejendom ejer flere andre i Odense Købstad. Bygningen i Paaskestræde er kun i eet Stokværk, men den er i en smuk og harmonisk Arkitektur og tillige særdeles velholdt.

DA Paaskestræde mere end nogen anden Del af Odense er fyldt med historiske Bygninger, skal vi her nærmere opholde os lidt ved enkelte af disse.

Bygningen i Nr. 12, der er et lille beskedent Beboelseshus i eet Stokværk, er bygget af Bindingsværk. Hele Grunden omfatter kun 158 Kvadratalen, og herpaa ligger Stuehus og Udhus.

I længst forsvundne Tider har dette Hus antageligvis hørt under det adelige Frøkenkloster, hvis Grund i sin Tid gik hertil. Det gamle Bindingsværkshus, der menes bygget i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede, har i lange Tider været ejet af Drejermester Jørgensen. I 1881 købtes det af Hans Christian Jørgensen, der døde i 1906, og nu bebos og ejes det af Enkefru Anny Jørgensen, der er født den 13. Marts 1842 i Stige. Det er interessant at se de gamle Egetræspaneler, hvormed Ydervæggene er beklædte.

DE to gamle Huse, Paaskestræde Nr. 8 og 10, er sikkert op imod 300 Aar gamle, men at de senere er en Del ombyggede lader sig ikke skjule. Saaledes er den ene Kvist paa Bygningen ikke mere end 100 Aar gammel. Begge disse Ejendomme er

De gamle Ejendomme Paaskestræde Nr. 8 og 10.

smukkeste fra Gaardsiden. Her ses tydeligt det ældgamle

Bindingsværk, der var typisk for hine Tider. Den store Port i Nr. 8 er sikkert opført i den senere Tid.

Fra Midten af forrige Aarhundrede og indtil 1898 ejedes Nr. 8 af Æghandler Hans Christian Larsen, der byggede et nyt Baghus til sin Virksomhed. Han afstod Ejendommen til Johannes Jensen, der er født den 8. Oktober 1869 i Odense og gift med Andrea Matilde Jen-

sen fra Stige. I 1901 købte Johannes Jensen ogsaa Naboejendommen, Nr. 10, der da ejedes af Charlotte Johansen, hvis Slægt skal have boet her i mange Aar. Den 19. September 1907 sammenlagdes disse to Bygninger under eet og fik Matr. Nr. 1754. Begge Bygninger er gennem Tiderne blevet oppudsede paa Facaderne.

Bygningen Paaskestræde Nr. 3 har forhen været to selvstændige Bygninger, der begge har hørt under det adelige Kloster. Ifølge Dokumenter skal disse to Huse i 1869 være solgte paa Auktion. Begge Husene, der er meget gamle, er byggede i Bindingsværk og er nu Beboelseshuse.

Det synes, som om disse Bygninger i sin Tid er solgte til Tømrer Rasmus Jørgensen, der i Aaret 1894 sælger dem til Sophie Kristine Nielsen, der atter i 1910 sælger til Tømrer Jens Chr. Madsen. Dennes Enke, Jensigne Madsen, ejer nu begge Huse, der er samlede under eet.

NEDERGADE løber fra Overgade og Paaskestræde til Provstegade, men forinden overskæres den af Frue Kirkestræde og Brogade.

I Nedergade ligger Den Lahnske Stiftelse, der er oprettet i 1799 og indviet i 1804, af Handskemaager J. M. Lahn, der fødtes i 1728 og døde 1802. Stiftelsen tager sig særlig af fader- og moderløse Børn

fra fattige Hjem og yder disse Underhold og Undervisning. De fleste af Bygningerne i denne Gade er ret gamle og en Del af dem er meget forfaldne.

Nedergade rummer dog ogsaa adskillige større og mindre Fabrikvirksomheder, deriblandt N. N. Blumensaadts Fabrikker, Tørrings Cigarfabrik, Hagen & Sievertsens Æskefabrik og Stentrykkeri m. m.

A. PETERSENS Forgylderi og Rammelstefabrik i Nedergade Nr. 3 er grundlagt af Fabrikant A. Petersen i 1909, men laa da i Kongensgade Nr. 31.

I 1912 flyttedes det til sin nuværende Adresse. I 1925 optoges Sønnerne i Forretningen.

Virksomheden er Specialfabrik for Tapetlister i alle Profiler og Udførelser, saasom Guld, Sølv og Lak.

Den har over 200 Modeller paa Lager og har eget Forgylderi. Den leverer til

Gamle Huse paa Hj. af Neder- og Brogade, nedrevne i 1933.

Charles Andersens Virksomhed.

antikke Møbler. Dette vanskelige Arbejde udføres saavel til Private som til Antikvitetshandlere.

CHARLES ANDERSEN er født i Odense 2. Nov. 1879 og er gift med Nicoline Jensen fra Skelskør.

Tapet- og Farvehandlere over hele Landet. Til Stadighed beskæftiger den 8 Mennesker, men i Sæsonen endnu flere.

A. PETERSEN, Fabrikant, er født d. 6. Marts 1881 i Slagelse og gift med Mary Vilhelmsen fra Odense. Uddannet som Forgylder, blev Svend 1899, var 6 Aar i Tyskland.

CHARLES ANDERSENS Snedkervirksomhed i Nedergade 7 blev oprindelig grundlagt i Aaret 1919 i i Sct. Jørgensgade Nr. 56. Efterhaanden som Virksomheden arbejdedes frem, blev større og bedre Lokaler nødvendige, og efter at have haft til Huse paa flere forskellige Steder i Nedergade flyttedes i Aaret 1934 til den nuværende Adresse.

I Aarenes Løb har Indehaveren haft Held til at skabe sig en god og kendt Forretning, der nu har gjort sig til Specialist i alle Reparationer af originale,

Carl Storms Snedkervirksomhed.

CARL STORMS Snedkervirksomhed, der er beliggende i Nedergade 34, blev grundlagt i Aaret 1924. Til denne Værkstedbygning er der knyttet noget historisk, idet den stammer fra Aaret 1600 og er et gammelt Bindingsværkshus, hvori der i en Række Aar har været drevet Snedkeri.

Virksomheden fremstiller alle Arter Møbler i de forskellige Stilarter og Træsorter, men Specialet er især Spisestuer og Soveværelser.

CARL STORM er født i Odense 30. December 1896 og er gift med Vally Jespersen.

TH. CHRISTENSENS Karetmagervirksomhed i Nedergade Nr. 28 er grundlagt i Aaret 1863 af den nuværende Indehavers Fader, Karetmagermester Th. Christensen, i samme Gade Nr. 29.

I Aaret 1864 udbrød Krigen, og Grundlæggeren blev da indkaldt til Militærtjenesten og maatte derfor lade sin Forretning ligge stille. Først efter Krigens Afslutning kunde Th. Christensen Senior atter genoptage sin Virksomhed, og det lykkedes da ret hurtigt at faa denne bragt paa Fode. I Aaret 1869 købtes den nuværende Ejendom i Nedergade Nr. 28, hvor den saa siden har haft til Huse. I Midten af 80erne kom den nuværende Indehaver i Lære hos sin Fader, og da Svendestykket blev gjort i 1889,

rejste han til København for ogsaa der at sætte sig ind i Faget. I 1893 vendte Th. Christensen jun. atter tilbage til Odense, og har da siden været knyttet til Virksomheden. I 1923 fratraadte den gamle Grundlægger, og da han døde i 1933, blev saavel Firmaet som Ejendommen overtaget af Sønnen.

TH. CHRISTENSEN er født i Odense d. 13. Oktober 1870 og gift med Martha Mortensen.

Th. Christensens Karetmagervirksomhed.

PROVSTEGADE har faaet sit Navn fra den Provstegaard, der laa her i ældre Tid. Den blev tildels nedrevet i det 19. Aarhundrede. Vi maa i denne Forbindelse nævne, at Frue Kirke i Middelalderen hørte under et særskilt Provsti. Af Akter fra gammel Tid fremgaar det, at den ældste Provstegaard blev nedrevet af Jens Andersen Beldenak, der brugte Materialerne til Opførelsen af sin egen Bispegaard, men i det sekstende Aarhundredes Slutning bygges der atter en Provstegaard, der bestod af 4 Længer. Gaarden blev senere et Len for Rigets

Adventisternes Bygning i Provstegade.

Kansler, og Arild Huitfeldt skal have boet her. I Slutningen af det 17. Aarhundrede ejedes Provstegaarden af Admiralitetsraad Lassen. Omkring Midten af det 18. Aarhundrede indrettedes her et Tugt- og Manufakturhus, men i 1770erne blev Bygningen omdannet til Rytteriet. Senere overtoges den af Odense Kommune, og denne lod flere Bygninger tilbygge. I Tiden fra 1874—79 byggede Kommunen den nye Rytterkaserne, der i Aaret 1913 solgtes til Fabrikant Th. Thrige, som indrettede det store Kompleks til Værksteder m. m.

Sikkert er Bygningerne Nr. 8, 10 og 14 tiloversblevne Rester af den gamle Rytterkaserne. Bygningen Nr. 8 blev senere K. F. U. K.s Hjem, men da den i 1923 fik Bygningen i Klaregade, solgte den den herværende Ejendom til Adventisterne, der her indrettede Mødesal m. m. Samtidig oprettedes der i Bygningen et vegetarisk Køkken, der ledes af Anna Svanefjord, født Laursen. Fruen, der er født i 1882, er uddannet paa Skodsborg Sanatorium og har opholdt sig i Odense siden 1910. Det skal i denne Forbindelse nævnes, at dette Køkken var det første og eneste rigtige vegetariske i Odense, og at det har vundet stor Indpas gennem de faa Aar, det har virket.

FRUE KIRKESTRÆDE er den sidste af Gaderne, der paa denne Side udløber fra Overgade. Den strækker sig langs den gamle smukke Frue Kirke, der er omtalt Side 47, og helt til Brogade. En Del af de Bygninger, der ligger her, er for ganske

Ejendommen Frue Kirkestræde Nr. 3.

nylig købt af Odense Kommune, sikkert med Henblik paa en Forbedring af Trafikforholdene ved Nedergade-Brogade Krydset.

FRUE KIRKESTRÆDE var indtil Midten af forrige Aarhundrede kun et smalt Stræde. Først efter at den gamle Kirkegaardsmur, der omgav Frue Kirke, var nedrevet, og det nuværende Jernstakit opsat, fik Gaden sin nuværende Bredde. Den gamle Kirkegaard strakte sig næsten helt over til Hus-

rækken, ligesom den strakte sig ud over Overgade. Oprindeligt var dette Stræde nærmest som en lukket Gyde, og først omkring 1780erne, eller maaske endnu senere, blev dette Stræde ført igennem. — Hele den Husrække, der strækker sig langs med Frue Kirkegaard, er sikkert oprindeligt fra omkring 1550erne.

I Følge en endnu bevaret Overligger, en Bjælke af Egetræ, der har siddet i Bygningen Frue Kirkestræde Nr. 3, skal denne Bygning være opført i 1502 af en Tysker. Nævnte Overligger har følgende Inskription: „Mathias, Hanne, Hans, Didricksens Gatte, Anno MDII. Gennem Tiderne har denne Bygning

Parti fra Frue Kirkestræde.

J. Vinderup,
Restaurator.

huset mange forskellige Slægter, men det vil her føre for vidt at komme nærmere ind paa disse. Vi skal dog nævne, at Karetmager Rasmus Christensen, der døde 1862, boede her og efter ham Enken, der døde i 1867. Arvingerne efter deres Bo solgte da, ifølge Skøde af 30. Marts 1867, Ejendommen til Jens Larsen, der var født i 1839. Han sælger i 1881 Ejendommen til Poul Hansen, og dennes Enkes Arvinger sælger i 1932 til nuværende Ejer, Jens Vinderup. Af dette synes at fremgaa, at der siden 1867 har været Gæstgiveri i denne Ejendom, idet alle nævnte Besiddere var Restauratører. Nuværende Ejer, Gæstgiver Jens Vinderup, er født den 24. September 1885 i Ryde som Søn af Møller Poul Jensen til Ryde Mølle. Han er gift med Hansine Høgh. Han var Bestyrer af Restaurationen fra 1924 og købte Ejendommen i 1932. Siden 1906 har han været beskæftiget med Hotelvirksomhed og begyndte i sin Tid som Hotelkarl i Odense. — Han ombyggede den gamle Ejendom, og denne er nu tidssvarende og rummelig til sit Formaal. Betragter man Bygningens Indre ser man

mange smukke gamle Haandværksfrembringelser. Særlig de smukke Døre, der alle er ens, er rene og smukke i Stilen, og de er gedigen gammel Haandværkskunst. Baggaarden og Husene her er endnu, som de var tidligere, og Bindingsværket er her synligt. Den gamle Gaard er trods sin Lidenhed af en ejendommeligt Skønhed.

Ejendommen Frue Kirkestræde Nr. 11.

SYD for Frue Kirke ligger den i Aaret 1879 opførte Tekniske Skole, der benyttedes som saadan til omkring Aarhundredeskiftet, da den flyttedes til de nye Bygninger i Munkemose. Lige overfor Skolen i Frue Kirkestræde ligger Ejendommen Nr. 11, der nu ejes af Fru Ida Lundbech, Enke efter Købmand Rudolf Lundbech. Denne Ejendom hidrører sikkert fra det 16. Aarhundrede, og den har sikkert i lange Tider kun været indrettet til en Familie. I mange Aar ejedes Ejendommen af den kendte Snedker Vendelboe eller Vindelboe. Den nuværende Ejer har ladet indrette flere Lejligheder i Ejendommen.

Vi kommer derefter til Ejendommen Nr. 13, der gennem de sidste Menneskealdrer har huset Gæstgiveri. Nu tilhører Ejendommen Restauratør Hans Janus Lambrecht, der er født den 7. August 1883 i Varde som Søn af Skrædermester Lambrecht og og Hustru. Hans Slægt kan føres tilbage til det 16. Aarhundrede. Hans Oldefader, Anders Hansen Thorbølle, er født 1760 i Varde og døde 1832. Dennes Hustru, Anne Hans Gregersdatter, var født i Ribe 1760 og døde 1858. En Datter af dette Ægteskab, Anna Kjerstine Thorbøll, født 1796 og død 1888, var gift med Anders Olsen fra Varde.

Den ældste Gæstgiver, der mindes her i Ejendommen, var den gamle Jyde „Jeppesen“, det var dengang, da Gæstgiveriet kaldtes for „Dukkehjemmet“. Af senere Gæstgivere var her Viggo

Larsen og Anker Christensen, af hvem Lambrecht lejede Restauranten i 1927, og i 1930 købte han Bygningen. Siden da har han ofret ikke saa lidt paa dennes Vedligeholdelse og Forbedring. Under det nuværende Puds skjuler sig den oprindelige Bygningsmaade, Leret og Bindingsværket. De nyindsatte Vinduer har forandret Bygning-

H. Lambrecht,
Gæstgiver.

Gæstgiveriet i Frue Kirkestræde Nr. 13.

gens Udseende meget, og kun Facadens øverste Etage har sit gamle Præg. I det indre er der nu særdeles velindrettede Rum, og de forhenværende mange smaa Stuer er nu omdannede til et stort Lokale.

Gæstgiver Lambrecht er uddannet ved Restaurationsfaget og har senere været Tjener paa flere af Københavns største og mest betydende Restauranter og ligeledes paa „Grand Hotel“ i Odense. I en kortere Periode havde han Haudrup Kro paa Sjælland.

HELE det Areal, der ligger mellem Overgade og Nørregade, formet som en spids Vinkel, rummer en Del Gader og Stræder, der næsten alle er fra den ældre Tid. Her ligger Hans Jensens Stræde med H. C. Andersens Hus og det nye H. C. Andersen Museum, det gamle Skulkenborg, der nu er blevet udvidet til en smuk og bred Færdselsaare, og helt ved Forenden af Nørregade svinger Viadukten Adamsgade op mod dette Kvarter. Den har ved Østergade Forbindelse med det gamle Sortebrødre Torv. Endelig maa nævnes Pjentedamsgade, der løber fra Overgade til Enggade og langs med De Forenede Automobilfabrikker, der er indrettede i den gamle Rytterkaserne, der laa her. Men vi bringer nu nogle enkelte Billeder og Oplysninger fra disse Gader i det gamle Odense.

HJALMAR JØRGENSENS Købmandsforretning paa Østergade Nr. 18 og Hjørnet af Pjentedamsgade, blev grundlagt i Aaret 1903 af Købmand Jørgensen — ikke Slægtning af den nuværende Indehaver. Forretningen blev startet og har stadig haft til Huse samme Sted. Igennem den lange Aarrække har der været flere forskellige Ejere, men i 1931 blev Virksomheden købt og overtaget af den nuværende Indehaver. Som nævnt har der ofte været skiftet med Ledelsen, men af alle er der blevet fortsat med blandet Købmandshandel. Virksomheden forhandler alle de forskellige Varer indenfor sin Branche, saasom Vine, Spirituosa, Delikatesser, Tobak, Isenkram m. m., men Specialiteten er dog Kolonialvarer.

HJALMAR JØRGENSEN er født i Faaborg den 1. Maj 1892 og er Formand for dansk-argentinsk Forening her i Odense.

VALENTIN LUND, der er Indehaver af Bagerforretningen paa Østergade Nr. 4, kan føre denne Virksomhed ca. 100 Aar tilbage i Tiden, idet der paa daværende Tidspunkt blev paabegyndt et Rugbrødsbageri med kun delvis Bagning af Franskbrød

Hjalmar Jørgensens Købmandsforretning.

Valentin Lunds Bagerforretning.

og nogle Smaakager. Ret naturlig har der i den lange Aarrække været flere forskellige Bagermestre. Den sidste var Gehlert, der i Aaret 1931 afstod Bageriet til den nuværende Indehaver. Denne fortsætter nu med alt hørende til Nutidens moderne Bagning, saasom alle Arter af fint Brød, Desserter og Anretninger.

VALENTIN LUND er født i Haarby 4. Februar 1905 og er gift med Grace Larsen fra Skellerup.

ENGGADES BRÆNDELSFORRETNING, beliggende i Enggade Nr. 4, blev grundlagt i 1922 af Rasmus Nielsen og Rasmus Hansen. Paa Grund af sin høje Alder trak Hansen sig tilbage allerede efter 4 Aars Forløb. Forretningen blev nu fortsat af Rasmus Nielsen og Sønnen, Frederik Nielsen, der begge i Fællesskab har oparbejdet den, (der begyndtes med et Enspænderkøretøj, men dette er nu afløst af en Lastbil), til en af de førende indenfor Branchen. Der forhandles Kul, Koks, Centralcinders, Brænde og Briketter.

RASMUS NIELSEN er født i Frørup den 7. September 1872 og kom til Odense i 1905.

FREDERIK NIELSEN er født den 9. August 1896.

Enggades Brændselsforretning.

Holger Hansens Billedskærervirksomhed.

HOLGER HANSEN grundlagde i Aaret 1928 sin Billedskærervirksomhed i Adams-gade Nr. 4. Grundlæggeren har her faaet oparbejdet sig en god og solid Forretning. Virksomheden udfører alt indenfor Billedskærerfaget, saasom Dekupørarbejder til Møbler i alle forskellige Stilarter, endvidere til Bygninger, Facader, Interiører, Orgelpulpiturer til Kirker og Udsmykning af Trapper og Korridorer m. m.

Ved flere forskellige Lejligheder har Indehaveren udført flere smukke Ting i Renæssance-Stilen til Møbler, og har bl. a. leveret Arbejdet til Kingo-Kirken.

HOLGER HANSEN er født i Odense d. 11. April 1900 og er i Bestyrelsen for Billedskærerlauget.

ODENSE TOILETSKABE COMPAGNI blev grundlagt af Direktør G. Vald. Christensen omkring Aarhundredeskiftet med Lokale paa Sct. Knudsvej Nr. 8, og som Filial af Moderselskabet i København. Hr. Valdemar Thorstensen blev her ansat som Bestyrer, og fik hurtig Virksomheden arbejdet op, saa det viste sig at være nødvendig at flytte til forskellige større og bedre Lokaler, og derfor har Forretningen nu faaet til Huse i Adamsgade Nr. 8, hvor Selskabets Interesser bliver varetaget af Fru Agathe Nielsen. Starten blev gjort med Toiletskabene og Udlejningen af disse i

Odense Toiletskabe Compagni.

Frk. R. Pedersens Ejendom.

Abonnement; men efterhaanden som Udviklingen skred frem, gik man mere og mere over til Udlejning af saavel Haandklæder som Senge- og Dækketøj og Servietter til Restaurationer, Barber- og Frisørsaloner, Pensionater, Private m. m. samt til Kontorer og Fabriker. Selskabet kan derfor stadig tælle mange af de største og mest kendte Virksomheder blandt sin Kundekreds.

FRØKEN R. PEDERSENS Dameskræderindevirksomhed i Adamsgade Nr. 44 blev grundlagt i Aaret 1923 og da i Klaregade Nr. 19. Starten blev paabegyndt sammen med Frøken Christiansen som Partner, og begge havde ved deres Dygtighed og grundige Uddannelse Held til at skabe deres Forretning Ry hos de odenseanske Damer.

I Aaret 1932 ophørte Samarbejdet mellem de to Damer, og Indehaversken fortsatte nu alene Virksomheden. I Aaret 1935 blev Frøken Pedersen Ejer af Ejendommen i Adamsgade Nr. 44, og hertil flyttedes Systuen, der som Speciale fremstiller alle Arter af Selskabskjoler til saavel Voksne som Børn.

Frøken R. PEDERSEN er født i Odense, og i samme Ejendom, hvor Virksomheden nu har til Huse.

A. J. Andersen,
Desinfektør.

ANDERS JØRGEN JENSEN ANDERSEN, Danmarksgade Nr. 24, begyndte sin Virksomhed som Desinfektør i Januar 1910 under den Koppe-Epidemi, der dengang hærgede Byen, og blev fast ansat under Sundhedskommissionen d. 9. April 1913. Desinfektionen var dengang mere ubehagelig end nu, da alt i Lejlighederne dengang skulde oversprøjtes i Karbолоpløsning og Sengetøjet uddampes i Ovn paa Epidemisygehuset. Senere foregik Desinfektionen med store Ballier med Formalinopløsning og Omergansyre-Cali, der, naar det kogte, satte Damp i Værelserne.

Under Krigen kunde Materialerne til Ballierne ikke faas, og Sundhedskommissionen gik derfor over til Desinfektion med Formalinlamper, der specielt er konstrueret til dette Brug.

ANDERS JØRGEN JENSEN ANDERSEN, Desinfektør, er født den 27. December 1884 i Odense og gift 1913 med Emilie Larsen. Er ansat af Politiet til Pasning og Affivning af herreløse Hunde og Katte.

J. P. MADSEN grundlagde sin Fabrik paa Sortebrødretorv Nr. 15 og kaldte denne Sortebrødretorvs Isfabrik og Mælkeri. Med den hurtige Udvikling, som Forretningen var Genstand for, blev det efterhaanden nødvendig at søge større og bedre Pladsforhold, og paa Grundlæggerens Initiativ blev Bygningen i Pjentedamsgade Nr. 16b opført, og i 1930 blev Virksomheden flyttet til de her indrettede mere moderne Lokaler, hvor den nu har til Huse. Indehaveren øjnede imidlertid stadig Muligheder for Forretningsudvikling, og i 1935 startedes et Mælkeri, hvor der nu daglig serveres Frokostretter, Middagsmad og alkoholfrie Drikke samt Isanretninger m. m. Forretningen er Leverandør til Hoteller, Pensionater, Selskaber m. m., og Iscremen forhandles nu saavel en gros som en detail. I Virksomheden beskæftiges nu ca. 10—20 Mennesker.

Sortebrødretorvs Isfabrik og Mælkeri.

J. P. MADSEN er født i Odense den 1. December 1895 og er gift med Kathrine Olsen fra Odense.

AKTS. O. FOSS' FABRIKER har en fremskudt Plads og et kendt Navn blandt Odense Bys Konfektionsfabriker. Virksomheden blev startet i Aaret 1884 i Nedergade af Fabrikant O. Foss som Detailforretning med Forklæder, Kjoler, Bluser og Børnekonfektion.

Begyndelsen var ringe kvantitativt, men kvalitativt stor. Virksomheden stod højt og fandt et større og større Marked, saavel i som udenfor Byens Grænser. Fabrikationen blev efterhaanden saa stor, at man kunde forlade det detailmæssige og helt gaa over til en gros Omsætningen, og samtidig med at man foretog dette store Spring, blev Firmaet flyttet til de bedre og mere moderne Fabrikslokaler i den gamle Rytterkaserne. Her har denne Industri nu efterhaanden udviklet sig til at blive en stor Virksomhed, en af Pro-

A/S O. Foss' Fabriker i den gamle Rytterkaserne.

Interiør af A S O. Foss' Fabriker i Odense.

vinsens største paa dette specielle Omraade. — I Aaret 1900 døde Grundlæggeren, Grosserer O. Foss, og Enkefru Foss drev da Virksomheden videre indtil 1912, da den saa blev afstaaet til Sønnerne O. og E. Foss, der allerede i nogen Tid havde arbejdet paa at sætte sig ind i alt vedrørende Firmaets Ledelse. Saaledes godt rustet foretog Virksomheden stadig gradvis Udvidelser, og det i Forvejen anselige Antal Syersker maatte stadig forøges.

I Aaret 1913 døde O. Foss, og E. Foss fortsatte da som Eneindehaver, men døde i Aaret 1927. Efter et Par Aars Forløb besluttedes det at omdanne Fabriken til et Aktieselskab af privat Karakter, og Firmaets mangeaarige Prokurist, Frøken Mary Rahn, blev ansat som Direktør.

Fabriken er monteret med alle Nutidens mekaniske Hjælpemidler, og den gamle Rytterkaserne huser nu de mest moderne Maskiner, Elevatorer m. m. Fabriken, der først i 1918 og senere i 1924 blev forøget ved Tilbygninger, er delt i seks Afdelinger, hver beskæftiget med sit specielle Felt, der kræver særligt uddannede Specialarbejdere. Fabrikationen omfatter Forklæder, Kitler, Damelinnet, Kjoler, Skjorter, Bluser og Belægningsbaand.

Den 1. Februar 1935 er der sket den Ændring indenfor Ledelsen af Selskabet, at Einar Scheibel er indtraadt som administrerende Direktør.

BAGERMESTER HANS HANSENS Virksomhed i Ramsherred Nr. 2 er en af Odense Bys ældste og vel nok mest kendte Virksomheder indenfor Bagerfaget. Den menes grundlagt omkring Aaret 1800, men Grundlæggerens Navn er ukendt. I 1855 blev Bageriet købt og overtaget af Bagermester Rasmus Hansen Bred, der drev det til 1893, og i dette Aar efterfulgtes han af Bagermester K. M. Knudsen. I 1915 overtog nuværende Indehaver Bageriet. Tidligere fremstillede dette kun Rugbrød, men nu bages der ogsaa Sigte- og Franskbrød. Samtidig med Virksomheden købte Bagermester Hans Hansen ogsaa den smukke Ejendom, og saavel Bageriet som Ovnen staar den Dag i Dag, som dengang Virksomheden blev grundlagt. Bageriet leverer nu som forhen Brød til mange private Kunder i Odense og til en Del Brødsalg. Rugbrødet fremstilles stadigt som i gammel Tid, da Brødet tillavet paa den Maade stadig har sit Publikum.

Til Ejendommen hører der et ret stort Grundareal, paa hvilket der ligger en smuk og idyllisk Have, hvori der findes et af Byens største Frugtræer.

Ejendommen Ramsherred Nr. 2.

Det gamle Pæretræ.

Dette, der er et Pæretræ, har til Tider baaret helt op til 800 Pund Frugt. I Virksomheden beskæftiges der 4 Personer.

HANS HANSEN, Bagermester, er født den 7. November 1874 i Fraugde Sogn og gift med Elisabeth Larsen. Han blev Svend i 1897.

Gamle Huse paa Sortebrødre Torv, nedrevet i 1901.

SORTEBRØDRE TORV er opkaldt efter Sortebrødre Kloster, der i sin Tid laa her. Dette Kloster stammer antagelig fra Midten af det 13. Aarhundrede, og det skal have ligget der, hvor den nuværende nordlige Husrække findes. Klosterkirken har da ligget omtrent midt paa Torvet, maaske noget vestligere, og hele Torvets østlige Del har da sikkert været optaget af Kirkegaarden. Antagelig er de fleste Midler til dette Kloster kommet fra Adelens Side. Dets Kirke var indviet til Sct. Peder, og gentagne Gange findes Klosteret benævnt Sct. Peders Kloster. Efter Reformationen blev Kirken nedrevet, medens selve Klosteret blev lagt ind under Graabrødre Hospital, saaledes at dets Bygninger udlejedes til forskellige fornemme Familier. Der nævnes i 1590erne flere adelige Familier, der boede her. Sortebrødre Kirkegaard synes stadig at have været benyttet, og i 1550erne udgaar der kongelig Befaling om, at denne Kirkegaard maa benyttes som almindelig Kirkegaard, og at den skal indhegnes. De sidste Rester af Sortebrødre Kloster er antagelig for-

Landbo-Hotellet.

svundne omkring Aar 1600, hvor der omtales et stort Stenhaus, som Graabrødre Kloster fik kongelig Tilladelse til at nedrive. Endnu i Slutningen af det 16. Aarhundrede kaldtes Pladsen, hvor dette Kloster laa, for Sortebrødre Kirkegaard, men ikke længe efter træffer man Navnet Sortebrødre Torv. Dette blev da Plads for de store Kvægmarkeder, der afholdtes i Odense. I 1880erne køber Odense Kommune nogle Bygninger her paa Torvet og lader disse nedrive for at forøge Torvepladsens Areal. Ved Torvets sydlige Side laa siden 1795 det gamle Odense Teater. Paa Torvet afholdes nu de ugentlige Hestemarkeder og det store Sct. Knuds Marked. Torvet strækker sig fra Østergade til Hans Mulesgade, der først i den nyere Tid er ført igennem fra Pjentedamsgade til Sortebrødre Torv. — Blandt de gamle Huse, der i Aaret 1901 blev nedrevet for at give Plads for Hans Mulesgade, var Sortebrødretorv Nr. 11—15. I et af disse gamle Huse var der et Gæstgiveri, der var grundlagt af Gæstgiver Hans Christiansen, som afstod det til Gæstgiver Rasmus Jespersen i 1897. Paa de Tider laa der hele Torvet rundt ikke saa faa Gæstgiverier.

H. Chr. Jespersen,
Restaurator.

Da Odense Kommune i Aaret 1901 erhvervede disse Bygninger til Nedrivning flyttede Rasmus Jespersen fra sin gamle Bopæl og over i Nr. 7, hvilken Ejendom han købte. Bygningen, der var i to Stokværk, havde en bred Portindkørsel, og den benyttedes til Beboelse. Her oprettedes Gæstgiveri under Navn af „Landbo-Hotellet“. Rasmus Jespersen var født i 1858, og han døde i 1914. Hans Enke, Elisabeth Jespersen, førte Gæstgiveriet videre til sin Død i 1923, da det overtoges af Sønnen, Hans Christian Jespersen, der er født 1886 og gift i 1911 med Katrine Andersen. Han lod samme Aar Bygningen ombygge og tilbyggede et Baghus til Køkken. Hele Stueetagen blev nu Restauration, medens Førstesalen indrettedes til Beboelse. Denne Ombygning var færdig i 1924.

BLANDT de ældre Restauranter, der findes her, er Fru Karen Marie Rasmussens, der er grundlagt af hendes Mand, Peder Rasmussen, som er født i 1872 og døde i 1913. — Han begyndte som Restauratør i Overgade Nr. 28 i Aaret 1893, men flyttede i 1909 til Sortebrødre Torv Nr. 5, hvilken Ejendom han havde købt af Hansen Søgaard, ifølge Skøde af 16. December 1908. Før hans Tid var Peder Madsen Restauratør her.

Karen Rasmussens Restauration.

Odense Jernhandel.

Efter sin Mands Død lod Fru Rasmussen Restaurationslokalerne modernisere saaledes, at der fremkom et stort og rummeligt Restaurationslokale, hvor særlig Hestehandlere og Handelsfolk i alle de Aar har haft deres Samlingssted. Fru Rasmussen, der er født i 1872, er stadig den samme joviale og respektable Type paa en Restauratrice, som har kendetegnet hende gennem Aarene.

L. PEDERSEN, Hans Mulesgades Nr. 2, grundlagde i Aaret 1916 sin Virksomhed i Overgade Nr. 26 og gav den Navnet Odense Jernhandel. Grundlæggeren havde dog hurtig Held til at faa sin Forretning arbejdet saa godt op, at en Udvidelse var paa-krævet. Allerede i 1918 var Forholdene i Overgade — i den gamle Paghs Gaard — blevet for smaa, og i 1919 blev Pladsen Bangs Boder Nr. 25 købt, og Virksomheden blev flyttet hertil, men da denne Plads ogsaa viste sig at være for lille, købtes i 1922 det nuværende og større Areal, og her opførtes i 1935 en stor grundmuret Bygning, hvori der blev indrettet tidssvarende Kontorer og Sorteringslokaler.

Virksomheden beskæftiger sig med alt Køb og Salg af Jern, Metaller, Klude m. m., som saa bliver sorteret og fordelt i Grupper til de forskellige Grossister indenfor Branchen. Indehaveren har ret ofte fundet interessante og historiske Værdier mellem de opkøbte Ting, og disse er da blevet stillet til Raadighed for Samlere her i Landet.

L. PEDERSEN er født i Uggerløse den 7. Juni 1879 og er gift med Karen Sofie Carlsen. Indehaveren beskæftiger til Stadighed ca. 10 Mennesker i sin Handelsvirksomhed.

HARRIET GERDA PETERSENS Damefrisørsalon hører til Odense Bys nyeste og yngste Saloner. Den er oprettet i Aaret 1934 og beliggende i Ejendommen paa Hjørnet af Hans Mulesgade og Pjentedamsgade.

Harriet Gerda Petersen er født den 24. Marts 1915 som Datter af Fiskehandler Carl Chr. Petersen, der i mere end 15 Aar drev Forretning i Sct. Jørgensgade.

Frk. Petersen har lært Damefrisørfaget hos Clara Jensen paa Nørregade fra 1931-33, var derefter Assistent hos Barber Nørrebo i Sct. Jørgensgade. Efter at have været ude

at se forskellige Saloner etablerede Frøkenen sig. Det er en lille intim Salon med moderne Udstyr for alt, hvad der kræves til Haararbejde.

Frk. Harriet Petersens Damefrisørsalon.

BEBYGGELSEN i Tværgade og Langegade er ret ensformig og bestaar væsentlig af mindre Beboelseshuse paa 1 à 2 Etager. Kommer man over paa den anden Side af Albanigade, er man ved Kronprinsensgade, Absalonsgade og Sct. Knudsgade. Her er Husene noget større og her findes en Del Villabebyggelser. — Kronprinsensgade løber i sydlig Retning og er forbundet med Nonnebjergvej og Absalonsgade. Disse to Gader løber henholdsvis mod Øst og Vest.

Blandt de større Villaer paa Kronprinsensgade er Bygningen Nr. 7. Den er bygget i 1880'erne af daværende Tømrermester Jensen, der senere solgte den til Konsul

Mogensen, der boede her til 1926, i hvilket Aar Villaen købtes af Fabrikant H. Rasmussen, en Søn af Grundlæggeren af det kendte Jernstøberi A/S H. Rasmussen & Co. Efter hans Død i 1933 overgik Villaen til Enkefru Elise Christine Rasmussen, født Christensen. — Den statelige Villa Kronprinsensgade Nr. 3, der tilhører Dr. med. H. J. Schousboe, er bygget i Slutningen af forrige Aarhundrede.

K. M. KNUDSENS SKOTØJSFABRIK i Kronprinsensgade Nr. 13 er grundlagt af den nuværende Indehaver i Aaret 1899.

Fabrikant Knudsen er uddannet i en stor blandet Købmandshandel i Jylland, men efter udstaaet Læretid kom han i 1895 til Odense, hvor han fik en Stilling i den kendte Baumgartens Læderhandel i Overgade Nr. 15. Kort efter sin Tiltrædelse blev han af Firmaet sendt ud at rejse for at afsætte dets Produkter, og det varede ikke ret længe, før han fandt ud af, at det gik forholdsvis let med at afsætte de gode Lædersorter, men det kneb altid med at sælge Affaldslæderet. Han foreslog derfor sin Chef at oprette en Fabrik, hvor dette Affaldslæder kunde finde Anvendelse til Fremstilling af Varer som Morgensko og lettere Fodtøj. Hans Idé viste sig at være rigtig. Fabrikken voksede og maatte snart udvides, og ret hurtigt kom den ind paa Fabrikation af alle daværende gængse Fodtøjssorter.

K. M. Knudsen,
Fabrikant.

Imidlertid kom den 6 Maaneder lange Arbejdskonflikt i 1899, der saa at sige lammede hele vor hjemlige Industri og ruinede mange Handlende. Den nystartede Fabrik paaførtes store Tab fra sine Kunder, og Fabrikant Baumgarten tabte ret betydelige Summer. Da Handelslivet atter kom i Gang, bemærkede den unge Knudsen, at der indenfor Landets Grænser ikke fandtes nogen Fabrik, der væsentlig fremstillede Filttøfler, men at denne Vare

hovedsagelig indførtes fra Tyskland. Han anmodede nu sin Chef om Tilladelse til for egen Regning at fremstille saadanne Tøfler og at sælge disse samtidig med, at han solgte Firmaets Produkter. Efter en Del Besværligheder fik han den ønskede Tilladelse, og for de Penge han derved indtjente, udvidede han sin Bedrift. I 1906 var den bleven saa betydelig, at han udelukkende beskæftigede sig med den, og nogen Tid efter udvidedes den til at omfatte Import af færdigt tysk Fodtøj.

Da Krigen brød ud i 1914, og de tyske Fabrikker ikke mere kunde levere, købte Knudsen de fornødne Maskiner og oprettede sin egen Skotøjsfabrik. — Alt gik godt indtil Krigens Ophør, da Danmark blev overfyldt med udenlandsk Fodtøj, der afsattes til Priser, der knapt kunde dække den danske Arbejds løn. Fabrikant Knudsen indskrænkede da sin Virksomhed og gav den et betydeligt mindre Omfang.

Virksomheden grundlagdes i Overgade Nr. 68, men flyttedes i 1914 til Sct. Ansgade og senere til sin nuværende Adresse. — En Afdeling af Fabrikken laa fra 1920—28 i Kongensgade Nr. 31 og flyttedes senere til Albanigade Nr. 15. Den er imidlertid nu ophævet.

EJENDOMMEN Kronprinsensgade Nr. 17, der er bygget i 1888, er ogsaa en efter Datidens Forhold smuk og statelig Bygning. — Den er opført af afdøde Tøksen, hvis Enke solgte den til Laurits Andersen. Han boede her til sin Død, men i 1923 solgtes Villaen til den nuværende Ejer, Frk. Margrethe Kristine Jørgensen, der er

født 1885 i Rogelund ved Aasum som Datter af Gaardejer E. Jørgensen. Frk. Jørgensen indrettede her et Pensionat, der hovedsagelig er lagt an paa faste Beboere. Her er Plads til 8—9 Pensionærer, og her har tildels været fuldt besat siden Starten. Tidligere havde Frøkenen et ret stort Pensionat, som imidlertid nu er indskrænket til kun at omfatte de i Villaen boende Pensionærer. Til Villaen, der bestaar af 10 Værelser, hører en stor Have.

Ejendommen Kronprinsensgade Nr. 17.

Villaen Kronprinsensgade Nr. 19.

EJENDOMMEN Kronprinsensgade Nr. 19 er bygget i 1880erne og tilhørte oprindelig Slagtermester Kyster, og af hans Dødsbo købte den nuværende Ejer, Frk. Maren Andersen, Villaen.

Frk. Andersen drev Pensionat i det gamle Missionshus i Ryttergade fra 1910—15 og flyttede derfra til Fisketorvet Nr. 4, hvor hun blev til 1920, da hun købte Villaen i Kronprinsensgade. Frøkenen har i over 25 Aar drevet Pensionat i Odense, og hun hører til de kendte indenfor dette Omraade. I Villaen, der rummer 14 Værelser, bor der 9—10 faste Pensionærer, men foruden har Pensionatet 60—65 faste Kostgængere. Pensionatet driver ogsaa et Middagskøkken, der bringer Mad ud i Byen. Villaen har store og hyggelige Værelser og en hyggelig Dagligstue.

A. E. HAMMER & CO.s Virksomhed, „Odense Traadvarefabrik“, der er beliggende i Kronprinsensgade Nr. 20, blev grundlagt i Aaret 1915 i Næstved, men i Aaret 1932 flyttedes Fabrikken til Odense og fik Lokaler paa Karen Brahesvej Nr. 7. Da her blev Pladsmangel, flyttede Virksomheden i Aaret 1933 til de større og mere moderne Lokaler i Kronprinsensgade, hvor det stadig har til Huse. I 1935 oprettedes der en Filial i Bred, og samtidig indtraadte Købmand Knud Madsen som Kompagnon, og Firmaet antog sit nuværende Navn.

Virksomheden fabrikkerer alt indenfor Traadvarebranchen, saasom: Traadvæv, Pressegitre, Kulturhegn, Skov-, Mark- og Havehegn, Gitre til Vinduer, Altaner, Ele-

A. E. Hammer & Co.s Virksomhed.

vatorer og Maskiner m. m. Varerne forarbejdes udelukkende af dansk Traad, enten galvaniseret, Kobber eller Aluminium. — En ny Artikel, som Firmaet har optaget, er Pris- og Skiltenaale til Vinduesudstillinger. Fabrikken handler udelukkende en gros.

Fabrikant A. E. HAMMER er født den 3. August 1885 i Norge og uddannet dels i Bremerhafen og dels hos Harald Busch i Odense.

Ejendommen Kronprinsensgade Nr. 56.

KRONPRINSENSGADE løber fra Albanigade ned mod Nonnebakken, hvorfra den senere anlagte Nonnebjergvej støder ud til Hunderupvej. Albanikvarteret, hvortil Kronprinsensgade maa regnes, rejste sig i Aarene omkring 1860erne. Den Del af Kronprinsensgade, der ligger nærmest ved Nonnebjergvej, er sikkert den sidst bebyggede Del af Gaden. — Paa den ene Side af Gaden er der Villabebyggelse, men paa den anden større Rækkehuse.

Hjørnebygningen ved Absalonsgade tilhører Enkefru Ida Lundbech, der er

født Günther og har været gift med Købmand R. Lundbech, der døde i 1923. Han havde i mange Aar drevet Forretning i Odense. Ejendommen Kronprinsensgade Nr. 56 er en smuk Bygning, der er typisk for 80erne og 90ernes Byggemaade. Fra dens høje Beliggenhed er der en herlig Udsigt over Byen. Særlig bemærkelsesværdig er de øverste Vinduer, der er flankerede af en romansk Frise. Ejendommen er bygget af Murermester Simonsen, der vistnok opførte den for Købmand Kingo Pedersen. I 1904 købtes den af Købmand R. Lundbech.

Ejendommen
Kronprinsensgade Nr. 48.

EJENDOMMEN Kronprinsensgade Nr. 48, der ejes af Frøknerne Martha og Katrine Jensen, er fra samme Periode som førnævnte Ejendom Nr. 56. Den er bygget i 1880—81 af Tømrermester Rasmussen, der solgte den til daværende Brolægger, den senere saa kendte Entreprenør, Niels Christian Jensen, der døde i 1920. Hans Enke Anne Sofie, født Mikkelsen, havde derefter Ejendommen til sin Død i 1927, hvorefter den overgik til de ovennævnte 2 Damer. — Denne Bygning, der har et ret anseligt Grundareal og en stor Have, er bygget af Teglsten. Der er ikke ofret meget paa dens Udsmykning, men den er solidt bygget og vel vedligeholdt gennem Tiden. Endvidere er den moderniseret efter Tidens Krav.

Den ene af Ejerne, Frk. Katrine Jensen, har i mange Aar været ansat som Kassererske i Odense Vinkompagni.

EJENDOMMEN Nr. 9 er den eneste paa denne Side af Gaden, der ikke er i Villastil. Den er bygget 1877 og var vistnok den første, der opførtes paa denne Side af Gaden. — Den er bygget af

Garmester P. J. Hasselriis, der var født 1810 og døde 1883, siden da har den tilhørt Datteren, Fru Sophie Yderik, der er Enke efter Lærer Vilhelm Yderik.

AKTS. H. RASMUSSEN & CO. i Odense grundlagdes i 1856 af Hans Rasmussen, der med to Medhjælpere begyndte i Frederiksgade. Firmaet begyndte med Fremstilling af Landbrugsmaskiner, og i de Tider var der et stort Marked for disse Maskiner. Senere optoges Støberiartikler til Brug i Vejmøller og Ovnstøbning. I 1865, efter der var blevet opført en ny stor Støberihal, blev Fremstillingen af Kakkelovne yderligere drevet frem. Virksomheden optog nu Fremstilling af Dampmaskiner til Brug for Mejerier, og i 1899 havde Virksomheden fremstillet hundrede saadanne. Den vandt ogsaa et betydeligt Marked med sit Bygningsstøbegods.

I Begyndelsen af Halvfjerdserne optog Hans Rasmussen Købmand E. Brandt som Kompagnon, og Firmaet antog Navnet H. Rasmussen & Co. De to Kompagnoner gik straks i Gang med nye Udvidelser. I 1872 købte de Ejendommen Nr. 43 paa Nørrebro, som de agtede at bruge til Udsalg, men senere indrettedes her et beskedent Støberi og Smederi for Støbegods. — I 1878 ophæves imidlertid Kompagniskabet, og Hans Rasmussen blev atter Eneindehaver af Frederiksgades Jernstøberi.

Den 28. Maj 1905 døde den gamle Jernstøber i sit 79. Aar, og Sønerne Ludvig og Hans, der allerede i nogle Aar havde taget Del i Virksomhedens Ledelse, overtog denne. Foruden Bygningsstøbegods og Ovne begyndte Firmaet nu i større Udstrækning at lægge sig efter Støbning af Maskingods, og som

H. Rasmussens Fabriksanlæg omkring 1880.

H. Rasmussens Jernstøberi i 1931.

Aftager af dette fik det en god Kunde i Thomas B. Thrige, hvis Fabrik for elektriske Motorer var i stærk Udvikling. Det var dog især Kakkellovnsfabrikationen, Brødrene Rasmussen kastede sig over, og for at faa saa smukke Ovntyper som muligt indledede man Samarbejde med forskellige Kunstnere, der udarbejdede Tegninger til nye Modeller. Her medvirkede Professor, Arkitekt Anton Rosen, Professor Utzon Franck, Arkitekt Kongsmar samt Billedhuggerne H. V. Larsen og Basse. I 1903 fik Virksomheden eget Udsalg i København, og senere fik det et i Aalborg.

Den 13. Januar 1920 afgik Ludvig Rasmussen ved Døden, og Hans Rasmussen besluttede da at lade Virksomheden overgaa til et Aktieselskab.

Der tegnedes en Aktiekapital paa 400.000 Kr. Senere Trafikminister J. P. Stensballe valgtes til Formand og Fabrikant H. Rasmussen til Næstformand og Kommitteret. Som Direktør ansattes R. S. Bakkekilde.

I 1920 fik Firmaet Forbindelse med Bærums Værk i Norge, og gennem dets Udsalg i Oslo afsættedes der et betydeligt Antal af H. Rasmussens Ovne. Senere fik Firmaet eget Udsalg i Regent Street i London. I 1926 opretter Fabrikken en Afdeling for Centralvarme, Vand og Gas. Den optager Fabrikation af Radiatorer og Centralvarmekomfurer.

Virksomheden har Gang paa Gang været Genstand for større og mindre Udvidelser og Nybygninger, og Fabrikken spænder nu over mere end 2 Tdr. Land. Dens Grund dækker et bredt Bælte mellem Frederiksgade og Langgade og et smallere mellem Langgade og Bjerggade.

Fabrikant HANS RASMUSSEN fødtes den 30. December 1868 og døde 24. Februar 1933. Han giftede sig i 1905 med Elisa Christine Christensen, der er født den 21. Februar 1873.

H. Rasmussen,
Fabrikant.

Interiør fra Fru Jenny Aaboms Atelier.

FRU Jenny Aaboms Kjøle Atelier i Absalonsgade Nr. 2 er grundlagt i 1920 paa Vestergade Nr. 38. Efter nogen Tids Forløb flyttedes Virksomheden til Vestergade Nr. 59, og herfra overførtes det senere til Fisketorvet Nr. 9. Da Fruen i 1929 overtog Ejendommen Absalonsgade Nr. 2, flyttede hun sit Atelier hertil.

I sin Virksomhed tilskærer og syr Fruen udelukkende bedre Ting, og hun tæller det mere kræsne Publikum blandt sine Kunder. Flere Gange aarlig rejser Fruen til de europæiske Modecentre, Berlin, Paris, Wien m. fl. for at studere det sidste nye indenfor Damegarderobens Omraade.

— Gennem Aarene har Indehaveren oparbejdet en betydelig Virksomhed, der tæller en stor Kundekreds ikke alene blandt de odenseanske Damer, men blandt Damer fra hele Øen. Mange af de store Toiletter, der i Sæsonens Løb ses i Selskabslivet, er fremstillede i Fruens Atelier.

Fru Jenny Aabom var i mange Aar knyttet til det kendte københavnske Firma Schwanenflügels Efterfølger i Vimmelskaffet og var i 6 Aar Direktrice i Maison Ove Thomsen.

H. JENSENS Murervirksomhed i Absalonsgade Nr. 26 blev grundlagt i Aaret 1926, og Begyndelsen blev gjort i Dronningensgade Nr. 97 i Samarbejde med Murermester West. — Firmaet har i Løbet af Aarene opført en Række af Bygninger, som saadan kan nævnes forskellige Villaer i Tarup samt i Aalykke-Kvarteret m. m.

I Aaret 1932 blev H. Jensen alene om Virksomheden, og fra denne Tid har Indehaveren for en stor Del givet sig af med Reparationer og Restaureringer af alle Arter indenfor sin Branche.

Murermester H. JENSEN, er født den 19. August 1882 i Odense og gift med Vilhelmine Nielsen fra Assens.

Ejendommen Absalonsgade Nr. 26.

H. Rasmussens Smedevirksomhed.

HANS RASMUSSENS Smedevirksomhed i Sct. Knudsgade Nr. 35 blev grundlagt i Aaret 1923. Grundlæggeren havde før Starten af sin egen Forretning i flere Aar været knyttet til forskellige Firmaer her i Odense, blandt andet Smedemester Andersen i Nedergade og Frederiksbrosens Jernstøberi. — Ejendommen, som ejes af Indehaveren, blev købt i Aaret 1907 og formenes at være opført omkring Aarhundredeskiftet og rummer foruden Pladsen til Virksomheden 3 Beboelses Lejligheder.

I sin Virksomhed beskæftiger han sig med alle Arter af Klejnsmedearbejder, Reparationer og Opstilling af Kakkelovne og Kaminer m.m. Værkstedet er efterhaanden blevet monteret med alle moderne Maskiner, men alt Arbejde er alligevel udelukkende for private. Naar Tiden tillader det, sysler Rasmussen ogsaa med Kunstsmearbejder, men dette er kun til Familien og nærmeste Venner.

HANS RASMUSSEN er født 28. September 1862 i Rørup ved Aarup og gift med Kirstine Knudsen (død 1907), er stadig og har været Kasserer for Odense Smedelaug og Medlem af Hvide Kors igennem 27 Aar.

ANDREAS LINDHØJS Bogførings- og Revisionsvirksomhed, Sct. Knudsgade Nr. 51, i Byens sydlige Forretnings- og Villakvarter, er en Virksomhed, som Lindhøj oprettede i 1928 med „Københavns Handelsbureau“ og siden 1933 fortsatte her i Odense med stadig stigende Kundekreds blandt odenseanske Erhvervsdrivende, der med voksende Forstaaelse følger Tidens Krav: Enhver Forretning sin Bogholder. A. Lindhøj

beskæftiger sig med alt indenfor Bogholderi, Revision, Status og Skattesager, ligesom ogsaa med regnskabskyndig Assistance ved Forretningsoverdragelse, Bogholderianlæg, Driftsregnskaber m. v.

Lindhøjs Speciale er maanedlig eller ugentlig Regnskabsføring for Erhvervsdrivende i alle Brancher: Forretninger, Haandværkere, Fabrikker, Landbrug, Ejendomme o. a.

ANDREAS LINDHØJ, Bogholder og Revisor, er født d. 5. November 1887 i Glamsbjerg og kom til Odense 9 Aar gammel. Han er udgaaet fra Mulernes Legatskole, derefter udlært ved Handelen i Odense, hvorved han virkede i ca. 15 Aar, hvorefter han gik over til Kontorfaget: Bogholderi- og Regnskabsføring, indenfor hvilken Branche han er alsidig uddannet og nu har over 20 Aars Erfaring som handelskyndig Regnskabsfører. — Lindhøj blev i 1928 gift med Hulda Andersen fra Odense.

A. Lindhøj,
Revisor.

I dette Kvarter ligger ogsaa Alexandragade og Dagmarsgade, der begge er fra Tiden omkring 1895—97. I disse Gader er Bygningerne gennemgaaende højere end i de omliggende Gader, og det er næsten alle 3 à 4 Etagers Ejendomme. — Gaderne har delvis Hovedstadspræg, men som Forretningsgader er de ret betydningsløse. I Alexandragade ligger Emauskirken, der tilhører den metodistiske Menighed og er tegnet af Arkitekt N. P. Jensen.

Allégade, der løber fra Munkemose til Hjallesøvej, ligesom adskiller dette Kvarter. Den gennemskærer den brede og smukke Hunderupvej. — Fra Allégade udspringer Godthaabsgade, H. C. Andersensgade og Oluf Bagersgade. — Godthaabsgade, der udmunder i Lindeallé, har sit Navn fra Landstedet „Godthaab“, der laa her og senere blev til Sct. Josephs Hospital. I denne Gade er der i de senere Aar opført et større Antal moderne Beboelseshuse.

H. C. Andersensgade og Oluf Bagersgade, der løber parallele med Godthaabsgade, hidrører fra 1880erne, men en Del af H. C. Andersensgades Bebyggelse stammer først fra Aarene 1920—24 og noget endda senere.

CYKLEFORRETNINGEN „Bamsen“ beliggende Godthaabsgade Nr. 12 er etableret i 1933 i Frederiksgade Nr. 8 af den nuværende Indehaver, M. Poulsen. I 1935 flyttedes Forretningen til sin nuværende Beliggenhed i den præsentable Butik.

Virksomheden forhandler Cykler og særlig det kendte Mærke „Bamsen“, der samles af Forretningen selv. Endvidere føres her Lager af Reservedele og Gummi, baade af dansk og engelsk Fabrikat, og alle Reparationer udføres af Cykler, Symaskiner og Barnevogne.

Cyklehandler M. POULSEN er født den 16. April 1882 i Odense. — Han er uddannet paa Adlers Cykleværksted i Odense og blev Svend i 1904.

Cykleforretningen „Bamsen“.

BAGER- og Konditorvirksomheden i Godthaabsgade Nr. 40, der indehaves af Oscar Hansen, er etableret den 11. Oktober 1933. Bygningen, hvori den har til Huse, ejes af Konditor O. Hansen. Den er bygget af Murermester Rasmussen efter Tegning af Arkitekt Jens Christensen. Ejendommen rummer 7 Stk. 2-Værelses Lejligheder med Pigeværelse, Bad og alle moderne Bekvemmeligheder.

I Forretningen forhandles alt indenfor Bager- og Konditorfaget, men det er særlig de finere Konditorvarer, der er Forretningens Specialitet. — Bageriet er udstyret med alle moderne tekniske Hjælpemidler, og i Forretningen er der installeret Køleskab.

Virksomheden beskæftiger til Stadighed 3 Mand.

Konditor- og Bagermester OSCAR HANSEN er født den 20. Oktober 1902 i Odense og gift 1925 med Anna Bech. Han er uddannet som Bager og Konditor hos P. Lundsgaard, blev Svend i 1920, rejste derefter til Udlandet og erhvervede i Stuttgart Diplom paa den derværende Fagskole.

Ejendommen
Godthaabsgade Nr. 40.

N. P. JUULS Smede-, Maskin- og Ingeniørforretning i H. C. Andersensgade Nr. 6 er grundlagt i 1920.

N. P. Juul er født den 19. August 1872 i København og gift 1897 med Vilhelmine Ingeborg Wallin. Han er uddannet som Klejnsmed og Varmemontør i København og blev Svend i 1891, kom til Odense 1910 og virkede som Arbejdsleder hos Akts. Gad & Lauritzen og havde her Lejlighed til at følge og tilse en lang Række store Arbejder, f. Eks. Nysted Gasværk, Holstebro Gasværk, Skolen i Nykøbing

Interiør af N. P. Juuls Værksted.

Mors, Hadsund Skole m. fl. Senere gik Juul over som Overmontør til Ingeniør Trautner, hvor f. Eks. Arbejderne ved Herning Kirke og Dæhnfeldt i Odense blev udført under Juuls Ledelse.

Siden Juul nedsatte sig som selvstændig Mester, har han udført et meget stort Antal Arbejder, hvoraf vi i Flæng skal nævne: Kedelarbejdet i Th. Dettlesens Skole, J. G. Jacobsens store Ejendom, Paladsteatret, Fyens Forsamlingshus m. fl. Fra den seneste Tid hidrører Arbejdet med Varme- og Sanitetsinstallationen i Dallund Slot i Sønder sø, Varmeanlægget i Svane-Apoteket, Varme- og Sanitetsanlægget i Odense Alderdomshjem, Epidemisygehuset i Odense, Fredens Kirke, Vestre Skole og selvfølgelig en lang Række andre Arbejder i offentlige og private Bygninger.

SNEDKERMESTER Rasmus Andersen og Sønnen Edvard Andersen grundlagde egen Virksomhed i H. C. Andersensgade Nr. 8 i Aaret 1920. Virksomheden beskæftiger sig hovedsagelig med Fremstilling af Trappegelændere til Nybygninger, og disse frem-

Ejendommen
H. C. Andersensgade Nr. 8.

stilles væsentligt af Mahognitræ. Værkstedet udfører dog ogsaa almindeligt Møbelsnedkeri og en stor Del Reparationer af forskellig Art. — Alt Arbejde udføres paa eget Værksted.

Den gamle smukke Bygning, hvori Virksomheden har til Huse, købtes i 1897 af Rasmus Andersen, der i Tidens Løb har ladet den modernisere. For nogen Tid siden solgte han den til sin Søster, Frk. Maren Andersen.

Snedkermester RASMUS ANDERSEN er født den 21. Decem-ber 1834 i Kølstrup og gift med Kirstine Christensen fra Tommerup. Han er udlært ved Faget i Ringe og blev Svend i 1886, arbejdede derefter forskellige Steder i Tyskland for at videreudanne sig. Formand for Snedkersvendenes Fagforbund for Odense fra 1900-22, Medlem af Hovedbestyrelsen samt Repræsentant for Fyn, Formand for Snedkersvendenes Sygekasse i Odense siden 1927, Næstformand for Sygeplejen for Snedkere og Tomrere og Sygekassen Odense siden 1927, Diplom fra Centralforeningen for Snedkere for 30 Aars uafbrudt Virksomhed indenfor samme.

Oplagspladsen.

PEDER POUL PEDERSENS Brændselsforretning i H. C. Andersensgade Nr. 57, der er kendt under Navnet P. P. P., er oprindelig grundlagt i Aaret 1898, idet den var Brændselsafdeling under den daværende blandede Købmandshandel, der ejedes af Lars Rasmussen. I 1908 knyttedes den nuværende Indehaver til nævnte Forretning, og særlig dennes Brændselsafdeling havde hans Interesse. Ved Lars Rasmussens Død overtog Peder Pedersen Ledelsen af Brændselsafdelingen, og i ca. 10 Aar ledede han denne for Enken. I 1917 blev Brændsels-

afdelingen udskilt fra Købmandshandelen og overtaget af A. P. Petersen, der i 1925 solgte den til nuværende Indehaver.

Virksomheden, der nu hører til en af Byens førende, forhandler Kul, Koks, Brænde, Briketter og Tørv. Den er saa at sige den eneste i Byen, der forhandler Tørv, og til og ofte forsyner den andre Brændselsforretninger med denne Vare.

Ved Overtagelsen havde Indehaveren kun 1 Vogn og et Spand Heste, men nu raader han over 2 Lastbiler. — Siden 1932 har Sønnen, Hans Boye Marius Pedersen, været knyttet til Virksomheden.

PEDER POUL PEDERSEN, Brændselshandler, er født den 11. September 1880 og gift 1905 med Jensigne Kristine Boye.

FYENS MODELFABRIK, der indehaves af Modellsnedkermester N. Nielsen og er beliggende i Allégade Nr. 58, er grundlagt paa Nørregade i 1925. — Grundet paa Pladsmangel flyttedes Virksomheden i 1929 til sin nuværende Adresse.

Modellsnedkermester Nielsen har i sine Læreaar gennemgaaet en overordentlig

grundig Uddannelse hos Faderen, der igennem mange Aar var Modellsnedkermester og Konstruktør ved Silkeborg Maskinfabrik og Jernstøberi. Det var hans Fader, der konstruerede den første Smør- og Kærneælder „Victoria“, der nu er kendt overalt.

Som selvstændig har Nielsen fremstillet alle Arter Modeller til Jernstøberier og Virksomheder af enhver Art. Modellerne fremstilles efter Ønske i Jern, andre Metaller, Gips eller Træ, specielt Fyrretræ.

Modellsnedkermester N. NIELSEN var i 7 Aar knyttet til Frichs Fabrikker i Aarhus, kom derefter til Viggo Jensens Verdenspatent A/S, og under Opholdet her konstrueredes Luftflojten til det første danske Motorskib „Selandia“. Det var i Aarene 1911—12. Var derefter i 3 Aar hos Firmaet Krømper & Jørgensen, hvor Modellerne til den første danske Bil „Gideon“ med egen dansk Motor blev konstruerede. Mange af disse Biler solgtes i Aarene lige før Krigen til Rusland. Den 1. Januar 1916 knyttedes Nielsen til Thriges Virksomhed i Odense, og her forblev han, til han startede egen Virksomhed.

HANS P. MOGENSENS Installationsforretning i Allégade Nr. 82 er oprindelig etableret i Sadolinsgade den 11. Maj 1928, men flyttedes Aaret efter til sin nuværende Adresse. I 1934 købte Installatør Mogensen Ejendommen i Allégade.

Indehaveren, der er grundig uddannet i Faget, dels herhjemme og dels i Udlandet (Norge, Sverrig og Tyskland), beskæftiger sig med alt indenfor Faget. Som Speciale har Firmaet optaget Anlæg af Neon-Lys, og der er gennem Aarene opstaaet et nært Samarbejde mellem Jydsk Neon og Indehaveren. Af Anlæg af denne Art, som Firmaet har udført i Odense, skal fremhæves: Orientalsk Tæppelager, Thorvald Pedersen, Otto Kahle og fl. a. — I sin Virksomhed fører Installatør Mogensen alle forskellige Artikler indenfor Elektro-Branchen, og han har et stort og anerkendt Reparationsværksted.

Hans P. Mogensens Installationsforretning.

Installatør HANS P. MOGENSEN er født den 3. September 1889 i Odense.

Ejendommen Allégade Nr. 88.

S. A. BENDTSENS Bageri- og Konditori i Allégade Nr. 88 er grundlagt i 1912 paa Hjørnet af Overstræde og Overgade, men flyttedes i 1914 til Allégade Nr. 82, hvilken Ejendom Bendtsen havde købt. I 1924 købte han Ejendommen Allégade Nr. 88, og hertil flyttedes Forretningen. Ejendommen Nr. 82 solgte han 1934.

I Forretningen fører Indehaveren alt indenfor Bagværk og Kager samt Desserter, Isanretninger og et stort Udvalg i Konfekturen.

Bageriet er udstyret med alle moderne tekniske Hjælpemidler, og i 1933 lod Indehaveren Virksomheden forsyne med Køleanlæg.

Konditor- og Bagermester STEFFEN ANTHON BENDTSEN er født den 7. December 1883 i Allesø ved Odense og gift 1913 med

Dagmar Cecilie Larsen. — Blev Svend i 1903, rejste derefter til Tyskland og Schweiz for yderligere Uddannelse. — Har siden 1922 været Medlem af Odense Bager- og Konditorforenings Bestyrelse, har siden 1927 været Formand for samme.

NORDØST for Albanikvarteret ligger Gaderne Brogade, der er en Fortsættelse af Frue Kirkestræde og gaar til Frederiksbro, hvor den fortsætter i Frederiksgade, der ved Bennediktsgade gaar over i Nyborg Landevej, og Christiansgade, der løber langs med Odense Aa og udmunder i Palnatokevej. Fra Christiansgade til Georgsgade ligger Carlsgade, Valdemarsgade og Haraldsgade.

MA RTIN P. BIRKELUNDS Købmands- og Kolonialhandel i Brogade Nr. 2 er etableret i Begyndelsen af Aarhundredet, men allerede i 1891 aabnede Birkelund sin første Forretning, der laa i Dronningensgade Nr. 33. Det lykkedes ham ret hurtigt her at oparbejde en god Virksomhed, hvis Speciale var Kaffen. — Birkelund var blandt de første i Odense, der selv importerede og brændte Kaffen. I Aarhundredets Begyndelse drev Indehaveren begge Forretningerne, men efter nogen Tids Forløb solgte han Virksomheden i Dronningensgade til Købmand P. Krogh, og fra November 1909 helligede han sig udelukkende Driften af den nuværende Forretning. Ejendommen, der havde tilhørt Svigerfaderen, overtog han samtidig. Virksomheden har stadig eget Kaffebrænderi, og kort før sin Død lod Købmand Birkelund installere et Brænderi af den mest moderne Konstruktion fremstillet i Nürnberg.

Virksomheden driver nu blandet Købmandshandel og fører Delikatesser, Konserver, Vine og Spirituosa.

Ved Grundlæggerens Død overtog Fru Caroline Birkelund Forretningen, der drives med Datteren, Frk. Marie Birkelund, som Bestyrer.

Købmand Martin P. Birkelund var født den 6. August 1860 og døde den 2. Januar 1935. Han var gift med Caroline Nielsen fra Odense.

M. Birkelunds Forretning.

Gunvald Christensens Forretning.

TR IKOTAGEHANDLER Gunvald Christensens Forretning i Brogade Nr. 1 er grundlagt af Indehaveren i 1934. Den har til Huse i den store nye Hjørneejendom, der tilhører Murermester Nørregaard og Tømrermester Johs. Petersen. — Forretningen er udstyret med en smuk Facade og en moderne indre Montering.

Virksomheden fører alt i Trikotage, Lingeri og Babyudstyr og er bekendt for

sine gode Kvaliteter i Strømper. — Desuden føres der Strikkekjoler, Nederdele samt Sommerkjoler, og endelig kan det nævnes, at Forretningen forhandler „Norden“s prima Kvaliteter i Dame-Regnfrakker.

BØDKERFIRMAET R. Rasmussens Eftf., der indehaves af C. Martinussen og er beliggende i Frederiksgade Nr. 1, er en af Landets ældste Virksomheder indenfor denne Branche, idet det menes grundlagt i 1827 af Bødkermester Anders Hansen, der i nævnte Aar købte den Ejendom, der da laa paa Grunden. Bygningen, der huser Bødkerværkstedet, staa uforandret siden da.

Anders Hansen efterlod Forretningen til sin Stedsøn, Rasmus Rasmussen, der overtog den i 1848 og to Aar efter købte Ejendom og Værksted. Han arbejdede Forretningen frem til at være en af de betydeligste, og den 17. Juni 1885 overdrog han den til sin Søn, Rasmus Rasmussen. Denne drev Virksomheden til sin Død den 25. Marts 1917, og i Maj Maaned samme Aar overtog Martinussen Forretningen.

Virksomheden udfører alt indenfor Bødkerfaget, saasom Fade, Kar, Baljer, Ankre, Piber o. s. v., og den har gennem Tiderne leveret saa godt som alle de Fade og Baljer, der er anvendt paa Albani-Bryggeriet. I de senere Aar har Firmaet kastet sig over Fremstilling af Farvekar til Klædefabrikkerne, og disse staa fuldt paa Højde med Udlandets, baade hvad angaar Kvalitet og Pris.

Bødkermester CARL CHRISTIAN MARTINUSSEN er født den 10. August 1889 i Kerteminde og blev Svend i 1907. Han kom til Odense i 1912.

Farvekar fremstillet af Bødkerfirmaet.

Interiør af Bødkeriet.

DEN oprindelige Ejendom, der stod paa Grunden Frederiksgade Nr. 1, blev i 1827 købt af Bødkermester Anders Hansen, der ejede den til sin Død i 1848. Hans Stedsøn, der overtog Bødkervirksomheden, købte i 1850 Ejendommen af Boet. I 1881 blev den gamle Ejendom nedrevet, og den nuværende opført, men Bødkerværkstedet forblev uforandret og er det den Dag i Dag. I 1885 overtog Bødkermester Rasmus Rasmussen jun. Virksomhed og Ejendom, og i 1888 døde Faderen. Sønnen, der var født i 1853, fortsatte Virksomheden til sin Død i 1917, da overgik denne til nuværende Indehaver, Bødkermester Martinussen. Ejendommen forblev imidlertid i Slægtens Eje, idet den overtoges af Datteren, Frida S. Rasmussen, der stadig ejer den.

Under Krigen 1864 var Ingeniørtropperne indkvarteret i den gamle Ejendom, og de havde her opmagasineret de nødvendige Sprængstoffer for i givet Tilfælde at være i Stand til at sprænge Frederiksbro i Luften. Denne Bro siges at være den første Jernbro i Danmark.

Ejendommen Frederiksgade Nr. 10.

Interiør af Værkstedet.

Interiør af Lauritsens Værksted.

RADIO- og Cykleforretningen i Frederiksgade Nr. 10 er grundlagt i 1933 af nuværende Indehaver, Jens Peter Jensen, der kom til Odense i 1932 efter at have været beskæftiget i København siden 1909. Han oprettede samtidig et Værksted i Tvergade.

Virksomheden forhandler alle Mærker i Radio og i Cykler og paatager sig alle Arter Reparationer indenfor disse Brancher.

Mekaniker JENS PETER JENSEN er født den 2. August 1871 i Tønder Amt. Han er uddannet til Mekaniker paa Firmaet Friis Biseler Nachf Cyklefabrik i Flensborg og blev Svend i 1891.

SNEDKERMESTER J. A. Johansens Virksomhed i Frederiksgade Nr. 23 er grundlagt i 1909, men den laa da i Vestergade Nr. 88. Kort Tid efter udvidedes Virksomheden og flyttedes til Nr. 75 i samme Gade.

Da den ret snart efter igen skiftede Adresse, ophævede Indehaveren Butikshandelen, og Værkstedet flyttedes til Vestergade Nr. 48. Herfra kom Virksomheden til sin nuværende Adresse.

Virksomheden fremstiller hovedsagelig Møbler af alle Arter og i alle Træ- og Stil-sorter. Det er udelukkende Kvalitetsarbejde, der fremstilles, og der sælges saavel til Forhandlere som til private.

Snedkermester J. A. JOHANSEN er født den 1. Marts 1883 i Odense og gift 1919 med Petra Knudsen. Han kom i Lære 1897 hos Snedkermester Petersen i Klaregade og blev Svend i 1901.

DREJERMESTER Knud Lauritsen etablerede sin Virksomhed i Tvergade Nr. 1 i Aaret 1925, men flyttede i 1933 til sin nuværende Adresse i Frederiksgade Nr. 33. Til en Begyndelse udførte han alt vedrørende almindelig Drejerivirksomhed, men i de senere Aar, hvor Funkisstilen er slaet igennem, hvilket har forarsaget en Standsning i Drejeriartikler, er hans Speciale blevet Fabrikation af Dørgreb, og i disse har han Leverancen til Firma J. M. Nielsen paa Nørregade og til Aarhus Værktøjsmagasin. Lauritsen fabrikterer ligeledes Trommestikker i alle Arter og en Del forskelligt Legetøj.

Drejermester KNUD LAURITSEN er født d. 25. Oktober 1893 i Odense og gift 1918 med Ellen Pedersen. — Han er uddannet i Faget hos Drejermester Eriksen paa Nørregade og blev Svend i 1913. Arbejdede derefter paa Pistolfabrikken og hos Drejermester Jensen i Kongensgade.

FILEHUGGERVIRKSOMHEDEN Chr. Ovesens Eftf. ved Holger A. Larsen er oprindelig grundlagt af Chr. Ovesen i 1891 og laa da i Jylland, men i 1909 flyttedes Virksomheden til Odense, hvor den først havde til Huse i Frederiksgade Nr. 13, indtil den i 1923 flyttedes til Nr. 55 i samme Gade. I 1932 døde Grundlæggeren, og Forretningen blev da overtaget af Nevøen, den nuværende Indehaver, Holger A. Larsen, der i 1919 var udlært i Branchen. Virksomheden paatager sig Op-hugning af alle Arter af File, Raspe og Fræsere, og den arbejder hovedsagelig for Skibsværfter, Jernbaneværksteder, Maskinværksteder, Snedkere, Vulkanisører og Jern- og Staalsliberier. Firmaet har ophugget Størstedelen af de File, der benyttedes ved Lillebæltsbroens Bygning.

I Aaret 1905 fik den gamle Grundlægger tildelt Broncemedalje og Diplom paa Industri- og Landbrugs-udstillingen i Horsens.

Interiør af Værkstedet.

BAGERFORRETNINGEN paa Hjørnet af Christiansgade og Carlsgade er grundlagt i 1931 af Bagermester O. Hansen, men ejes nu af Bagermester Aage Jørgensen.

Virksomheden fremstiller alt indenfor Bager- og Konditorfaget, og den er i udpræget Grad en Bestillingsforretning med Hensyn til Desserter og andre Anretninger til festlige Sammenkomster. Forretningen fører ogsaa et stort Udvalg i Konfekturner.

Bageriet er fuldt udstyret med alle tekniske Hjælpemidler.

Bagermester AAGE JØRGENSEN er født den 22. Marts 1908 i Norre Broby og gift 1933 med Gudrun Nielsen. Han er uddannet ved Faget og blev Svend i 1927.

Aage Jørgensens Bageri og Konditori.

ADAM HOLMEHAVES Virksomhed i Valdemarsgade er grundlagt i December 1934 og er i de faa Aar, der er forløbet, vokset til en Forretning af betydeligt Omfang.

Virksomheden fremstiller Butiksinventar og Møbler, baade maskin- og haandforarbejdede, i alle Stilarter og Træsorter, men dens Speciale er Blindrammer og Bøjler til Herre- og Damegarderobe. Bøjlerne er i stedse stigende Grad blevet indført paa Hoteller, Restauranter, hos Isenkræmmere og i Udstyrsforretninger hele Landet over.

Virksomheden beskæftiger fast 8 Mennesker, og

Interiør af Holmehaves Virksomhed.

Indehaverens Søn, Vagn Holmehave, er knyttet til den og leder Møbel- og Inventar-afdelingen.

Snedkermester ADAM HOLMEHAVE er født den 28. November 1887 i Odense og gift 1914 med Emilie Johansen. Han er uddannet ved Faget og blev Svend i 1907, rejste derefter i Tyskland, Holland, Belgien, Schweiz og Italien.

Vandværk udført af Firmaet Brdr. Henriksen.

Transformatorstation udført af Firmaet Brdr. Henriksen.

Til Virksomheden hører der et stort Maskinværksted, hvor der beskæftiges 5 fastansatte Mand. Firmaet beskæftiger ialt over 40 Mennesker.

FIRMAET Brdr. Henriksen, aut. Installatører, hører til Byens kendte Virksomheder. Firmaet er stiftet i Aaret 1914 af dets nuværende Indehavere, Henrik Henriksen, der er født den 24. Februar 1886 i Odense, og Svend Henriksen, der er født den 12. Oktober 1890 i Odense, som Sønner af Mølle- og Maskinbygger Chr. Henriksen.

Firmaet blev stiftet som almindeligt elektrisk Installationsfirma og beskæftigede fra Begyndelsen af kun de to Indehavere.

Men snart blomstrede denne beskedne Virksomhed op, og i Dag er Firmaet kendt over det ganske Land. — Firmaet har udført et stort Antal Anlæg af Vand- og Elektricitetsværker, Højspændingsanlæg og Transformatorstationer. Vi skal her anføre nogle af disse: Taarup, Salby, Viby-Maale, Martofte, Midskov, Saaderup, Langø-Egense, Thyrsbjerg-Ejlstrup, Jydemarken og Omegns, Sanderum-Elmelund-Højme, Frue Landsogn, Sødinge Hede og Omegns samt Fraugde og Zastrow og Omegns Transformatorforeninger.

Tidligere har Firmaet for Fabrikker og Statsinstitutioner udført talrige Installationsarbejder, saaledes paa Telegrafstationen i Odense, paa Jernbaneposthuset i Odense, paa Garnisonssygehuset, paa Post- og Telegrafbygningen i Marstal m. fl. Firmaets Speciale er blevet Kraft- og Lysanlæg, Fabriksanlæg, elektriske Landbrugsinstallationer og Elektricitetsværker.

I de sidste to Aar har Firmaet anlagt 30 Vandværker.

MALERFIRMAET Otto Kaarup Sørensen, der nu har til Huse paa Nyborgvej Nr. 10, er oprindelig oprettet af nuværende Indehaver i Aaret 1925, men laa da i Thorsgade Nr. 24. Gang paa Gang har Virksomheden skiftet Bopæl. Fra Thorsgade flyttedes til den Ejendom i Dronningensgade, der ejedes af Købmand Krogh, derfra i 1927 til Frederiksgade Nr. 65 og endelig i 1932 til den nuværende Adresse.

Virksomheden beskæftiger sig med alt indenfor Faget, men dens Specialitet er Møbellakering, der her udføres med Haanden paa god gammeldags Manér. Mange af Odense Bys Snedkermestre og Møbelhandlere hører til Virksomhedens Kunder.

Malmester OTTO PETER CHRISTIAN KAARUP SØRENSEN er født den 19. September 1891 i Varde som Søn af Trommeslager Søren Christian Sørensen og Hustru. — Gift 1932 med Ebba Hansen. Uddannet som Maler, blev Svend i 1909, har frekventeret Varde tekniske Malerskole.

Otto Kaarup Sorensens Malervirksomhed.

Service-Stationen.

D. D. P. A.s STANDARD SERVICE-STATION paa Nyborgvej Nr. 26 er bygget af Det danske Petroleumsselskab i Aaret 1931-32 og er den største Service-Station i Danmark udenfor København.

Stationen forhandler Benzin, Olie, Gummi og Reservedele, og den paatager sig ikke alene alm. Servicearbejder som Vognvask, Polering, Smøring etc., men ogsaa Reparationer af enhver Art fra de mindste til de største.

Til Stationen hører et stort moderne Værksted med p. t. 7 Mands Betjening, Vasketal, 2 Smørehaller, Garager og Lagerrum. — Paa 1. Sal er indrettet en moderne Privatlejlighed, der beboes af Stationens Værkfører, som samtidig har Tilsynet med Stationen om Natten.

Stationen ledes af Direktør, cand. mag. Aage Nording, der samtidig som Eneforhandler for hele Fyens Stift har Repræsentationen for de kendte svenske „Volvo“ Person- og Lastautomobiler.

AUGUST HANSENS Snedkervirksomhed paa Nyborgvej Nr. 64 er grundlagt i Aaret 1932. Ejendommen, hvori den har til Huse, blev købt af Snedkermester Hansen i 1930, og Værkstedbygningerne opførte han i 1933.

Hidtil har Virksomheden udelukkende beskæftiget sig med Fremstilling af Spise-stue- og Soveværelsesmøblement i moderne Stilarter, men fra 1. Oktober er der sket den Forandring, at Forretningen saa at sige udelukkende nu fremstiller de smukke Renæssancemøbler, idet Indehaveren er gaaet i Kompagniskab med Firmaet Albert Olsen & Søn og sammen med disse har dannet et Interessentskab med det Formaal at sælge de fremstillede Renæssancemøbler her i Landet, hovedsagelig i København. Det er især den belgiske, hollandske og italienske Renæssancestil, der fremstilles efter egne originale Tegninger under Medvirkning af Kunstnere. Det nye Interessentskab fremstiller ogsaa selv det fornødne Billedskærerarbejde.

Snedkermester AUGUST HANSEN er født den 17. Oktober 1883 i Stige og gift med Johanne Lund. Uddannet ved Faget, blev Svend i 1904, har i 18 Aar arbejdet som Stolemager paa Odense Stolefabrik.

Ejendommen Nyborgvej 64

Albert Olsen & Søn's Virksomhed.

FIRMAET Albert Olsen & Søn er grundlagt i 1899 i Svendborg under Navn af Bordfabrikken „Svendborg“ og beskæftigede sig, som Navnet angiver, hovedsagelig med Fremstilling af Spiseborde efter et Patent, der var udtænkt af Grundlæggeren, og for hvilket han høstede stor og berettiget Anerkendelse.

I 1910 flyttedes Virksomheden her til Odense, og i en Aarrække samarbejdede Albert Olsen med Snedkermester Larsen ved Odense Stolefabrik. Dette Samarbejde varede til 1919, i hvilket Aar Albert Olsen flyttede til Henriettevej Nr. 4, hvorfra han fortsatte sin selvstændige Virksomhed. Senere flyttedes Virksomheden til Kragssbjergvej Nr. 2 og i 1935 til nuværende Adresse Nyborgvej Nr. 64. — Firmaets Speciale er Renæssancemøbler, der forarbejdes saavel til private som til Forhandlere Landet over, især er København en ret betydelig Aftager. Møblerne fremstilles hovedsagelig af Egetræ, og de forsynes om ønskes med smukke Billedskærerarbejder.

Efter i nogle Aar at have assisteret i Forretningen blev Sønnen, Peter Olsen, optaget som Kompagnon i Virksomheden. I dens forskellige Afdelinger beskæftiges til Stadighed 7 Mennesker.

Snedkermester ALBERT OLSEN er født den 17. Januar 1872 i Skaarup ved Svendborg og gift 1898 med Katrine Christensen. Han er udlært som Snedker og blev Svend i 1892.

Snedkermester PETER OLSEN er født den 25. Juni 1901 i Svendborg. Han er udlært som Snedker og blev Svend i 1919.

JENS CHRISTIAN EMIL SØRENSENS Snedkervirksomhed paa Nyborgvej Nr. 83 er oprindelig grundlagt i Thorsgade Nr. 25 i 1922. — Allerede Aaret efter Starten trængte Virksomheden til større Lokaler, og den flyttedes til Nr. 36 i samme Gade. Imidlertid købte Snedkermester Sørensen Ejendommen Nyborgvej Nr. 83, og Virksomheden henflyttedes hertil. — Ejendommen, der var i en ret daarlig Forfatning, blev istandsat, og der opførtes et stort og moderne Værksted i Gaarden.

Virksomheden fremstiller alle Arter af Møbler, saavel maskin- som haandforarbejdede, efter egne Tegninger, men Forretningens Speciale er hvide Soveværelsesmøbler i alle Træsorter. Forhandlingen er udelukkende en gros, og i Tidens Løb har Virksomheden oparbejdet sig en stor Kundekreds Landet over.

Snedkermester JENS CHRISTIAN EMIL SØRENSEN er født den 13. September 1895 i Varde som Son af Trommeslager Sørensen. Gift 1918 med Jensine Dorthea Kelstrup. Han er uddannet ved Faget og blev Svend i 1914.

Ejendommen Nyborgvej Nr. 83.

V. Christensens Virksomhed.

VALDEMAR CHRISTENSENS Stenhuggervirksomhed paa Nyborgvej Nr. 142 er oprettet i 1935 og har til Huse i det gamle Teglværk. — Grundlæggeren havde i mange Aar været knyttet til Virksomheder indenfor Branchen og som Svend været med til Udførelsen af Stenhuggerarbejderne ved H. C. Andersens Mindehal m. m.

I Virksomheden udføres alt indenfor Monumenter samt Bygningsarbejder i Marmor, Sandsten, Granit m. m. Alle Arbejder udføres paa eget Værksted og de fleste efter egne originale Tegninger.

Stenhuggermester VALDEMAR CHRISTENSEN er født den 21. September 1902 i Odense og gift 1924 med Esther Johansen. Han er uddannet ved Faget, blev Svend i 1923 og har i en Del Aar været knyttet til Fyens Granithuggeri.

EJNER JØRGENSENS Cykle- og Radioforretning paa Nyborgvej Nr. 212 er grundlagt af Indehaveren i 1931.

I Virksomheden føres forskellige Mærker af inden- og udenlandske Cykler, men det er især Mærket „Week-end“, der har gjort Forretningen kendt. Den fortrinlige Cykle er samlet af de bedste engelske Dele, og Samlingen foretages af Virksomheden selv. Endvidere fører Forretningen Radioapparater, og det er især „Phønix“ Apparatet, som Indehaveren har gjort til sit Speciale.

Naturligvis paatager Forretningens Indehaver sig ogsaa alle Arter Reparationer paa Cykler og Radioapparater.

Cyklehandler og Mekaniker EJNER JØRGENSEN er født den 3. Januar 1909 i Mesinge ved Kerteminde og gift 1930 med Erna Jensine Hansen. Han er uddannet som Mekaniker og blev Svend i 1928.

Ejner Jørgensens Cykle- og Radioforretning.

Facade- og Gaardparti af Købmand H. P. Larsens Virksomhed.

KØBMAND H. P. Larsens Forretning i Ejbygade (tidl. Kirkegade) Nr. 23 er grundlagt i Aaret 1907 af H. P. Larsen. — Netop i nævnte Aar ophævedes det saakaldte Læbælte. Allerede i 1900 havde Købmand Larsen købt Ejendommen, og han startede Virksomheden som en lille Forretning med Tobak, Cigarer, Galanterivarer, Papir og Kort, men allerede Aaret efter udvides den med blandet Handel. Til en Begyndelse passede Fruen Forretningen, men efterhaanden som den voksede, lagde den ogsaa Beslag paa H. P. Larsens Arbejdskraft. I 1910 blev Butikken udvidet, men det forsløg ikke, og kort efter byggedes der 10 Alen til Stuehuset, og efterhaanden opførtes begge Baghusene. I 1927 foretoges den sidste store Udvidelse.

Den lille Virksomhed er nu vokset til en stor Købmandsgaard med egne Pakhuse til Korn og Foderstoffer, Bygningmaterialer, Sand, Cement, Tjære og alle Arter af Brændsel m. m. I Forretningen føres endvidere alle Varer indenfor Kolonial, Kaffe, Delikatesser, Vine, Spirituosa m. m. Virksomheden har oprettet egen Benzintank, hvor „Standard“ Mærket føres, samt de forskellige Arter af Smøreolie.

Efter at være uddannet i Faget indtraadte Sønnen, Johannes Valdemar Larsen, i Aaret 1923 i Forretningen, som han overtog sammen med Ejendommen 1. Januar 1936.

Købmand H. P. LARSEN er født den 25. Oktober 1865 i Odense og gift 1894 med Karen Kirstine Jensen.

EJBY TEGLVÆRK er grundlagt i Aaret 1896 som et Interessentskab dannet af en Kreds af Gaardmænd fra den omliggende Egn. Den første Formand var Gaardmand Rasmus Møller, og de øvrige Interessenter var Grosserer og Gaardmand Jervelund, Gaardmand Jens Madsen, Gaardmand Lars Hansen og Gaardmand Jens Hansen Knudsen. Værket drives stadig som et Interessentskab, og for Størstedelen er det Sønnerne af de første Interessenter, der nu ejer det. Da Rasmus Møller døde, blev Grosserer Jervelund Formand, og ved hans Død i 1931 overtog Rasmus Møllers Søn, Søren Møller, Formandsposten og har beklædt den siden.

Ejby Teglværk.

Værket kom i Gang samme Aar, In-

teressentskabet dannedes, og Værkets første Bestyrer var P. K. Jensen, der havde været ved Teglværksproduktion siden sit 12. Aar. Inden han blev Bestyrer her, havde han været Forpagter af Nørre Broby Teglværk. Han var født den 28. Juli 1861 paa Lyø og gift med Anna Hansen. Bestyrerboligen, der ligger et lille Stykke fra Teglværket, byggedes i 1896—97 af P. K. Jensen, men overtoges i 1932 af Interessentskabet. I samme Aar tiltraadte nuværende Bestyrer, A. Hansen, sin Stilling her. Han havde i flere Aar ledet Teglværket i Glamsbjerg.

Værket paabegyndtes med en gammeldags Højovn, men allerede Aaret efter byggedes der en ny Ovn. Omkring Aarhundredeskiftet gik man over til de mere moderne Ringovne. Den 29. Februar 1905 hæragedes Værket af en Brand, og den nye Ovn sammen med Halvdelen af Lageret blev ødelagt. I Foraaret 1906 opførtes den nuværende Ringovn, og Driften kom atter i Gang.

I det første Driftsaar fremstillede Værket 1 Million Sten, og kort før Branden var det begyndt paa Fremstillingen af Drænrør. Den aarlige Fremstilling af Mursten beløber sig nu til 3 Millioner, og af Rør fabrikeres der ca. 200,000. Raamaterialet tages efterhaanden fra de forskellige Interessenters Jorder efter en ganske bestemt Plan. I Aarenes Løb er Værket blevet moderniseret, saaledes at det med Hensyn til Maskiner og Indretning fuldtud staar paa Højde med de andre Værker her i Landet.

KVINDEHJEMMET i Ejby ved Odense er et Led i Redningsarbejdet for Kvinder her paa Fyn. Det har til Huse i en herlig Bygning, der ligger frit og landligt til alle Sider. Oprindeligt var denne Bygning opført til privat Beboelse for Teglværksejer Møller. Kvindehjemmet begyndte sin Virksomhed den 25. September 1922 og var de første 2 Aar Lejer af Bygningen, men i 1924 købtes hele Komplekset.

Her er nu Plads til 26 unge Kvinder, der optages vederlagsfrit og oplæres i god borgerlig Livsførelse. Siden Hjemmet fik Statsanerkendelse i 1935, er det en Del benyttet af Børneværnene som Optagelseshjem. Paa Hjemmet er der indrettet et større Vaskeri, der burde være mere kendt blandt det odenseanske Borgerskab. Dette Hjem har gennem Aarene været til megen Glæde og Velsignelse for mange unge Kvinder, der var kommet ind paa Afveje.

Hjemmet ledes af Søster Olivia Olesen, der er født 1874 og uddannet paa Diakonissestiftelsen. Hun var Leder af Vaskeriet paa Hjemmet i Viby fra 1898—1906, var derefter i Vestindien og har siden 1922 ledet Ejby Kvindehjem.

Hjemmets Bestyrelse bestaar af: Sognepræst E. Pontoppidan Thyssen, Formand, Sognepræst Knud Alsinger, Direktør E. Bondo, Baronesse A. Bille Brahe, Direktør N. J. K. Grauslund, Søster Olivia Olesen og Kancelliraadinde Emilie Rosenvinge.

Ejby Kvindehjem.

Parti fra Haven.

Gasværket i 1854.

I Aaret 1853 byggedes Odense Gasværk af et Konsortium (d'Herrer English og Hansen), og i Slutningen af samme Aar købtes Værket ved Sir Morton Pete's Initiativ af Aktieselskabet „Det Danske Gaskompagni“, der den Gang oprettedes med det Formaal at forsyne Byerne i Kongeriget Danmark med Gas, Elektricitet eller Vand i Henhold til Aftaler med de kommunale Autoriteter, Privatpersoner eller Selskaber.

Gasforsyningen paabegyndtes i Odense allerede den 1. September 1853, ligesom Gaskompagniet i de nærmest følgende 2 Aar anlagde Gasværker i Byerne Aalborg, Aarhus, Assens, Flensborg, Helsingør og Randers.

I Hovedstaden indførtes Gasbelysningen først i December 1857. Odense er saaledes den første By her i Landet, der fik Gasbelysning.

Gasværket er beliggende ved Sect. Jørgensgade i den østlige Del af Byen (Vor Frue Sogn) og indtager for Tiden et Areal paa 41,000 m², hvoraf ca. 4,900 m² er bebygget.

Gaskompagniet har Koncession paa Gasforsyningen i Henhold til Kontrakt med Odense Kommune. — Denne Koncession, der i Aarenes Løb er blevet fornyet nogle Gange, udløb sidste Gang i Marts 1915, men forlængedes ved en i 1913 oprettet Til-lægskontrakt til 1. Januar 1954.

Odense Kommune, der saaledes frafaldt sin hidtidige Ret til at overtage Odense Gasværk efter Hovedkontraktens § 13, skal dog være berettiget til inden Udgangen af Aaret 1935 at erklære, at Kommunen ønsker at overtage Gasværket som anført i god og driftssikker Stand vederlagsfrit enten ved Udgangen af Aaret 1945 eller ved Udgangen af Aaret 1950, i hvilket Fald den nu aarlige Afgift til Odense Kommune af 1,75 Øre pr. m³ Gas solgt da reduceres til henholdsvis 1,5 Øre og 1,6 Øre pr. solgt m³ Gas, og den indtil da for meget erlagte Afgift med Renter og Renters Rente à 4 pCt. p. a. tilbagebetales Gaskompagniet 1 Maaned efter, at Byraadets Beslutning angaaende Overtagelse foreligger.

Det er udtrykkelig bemærket, at Gaskompagniet frafalder sin Ret efter Hovedkontraktens § 13 til at afhænde Odense Gasværk til andre end Odense Kommune.

Som Gasværksbestyrer — eller Styrer, som det fra Begyndelsen kaldtes — kan nævnes Hr. Wellejus, der blev ansat ved Odense Gasværk fra Starten i Aaret 1853

Gasværket i 1936.

og fungerede som saadan til medio 1862, hvorefter Hr. Chr. Hansen virkede som Bestyrer indtil 1885. Hr. H. Chr. Hansen har ligeledes været knyttet til Gasværket fra Starten, idet Hr. Hansen, der oprindeligt var Murermester, byggede de første smaa horisontale Retorter.

I Aaret 1885 overtog Hr. J. L. Gunst Ledelsen af Gasværket, idet Hr. Gunst i en Alder af 32 Aar var blevet knyttet til Gaskompagniet som Rejsemontør.

I 1914 blev som Bestyrerens Assistent ansat Hr. Ingeniør C. V. Fenger, der under Hr. Gunst's Sygdom i 1916 blev konstitueret Bestyrer og senere i Aaret 1917 ansat som Driftsbestyrer og fungerede som saadan til December 1924, da Hr. Fenger maatte fratræde sin Stilling paa Grund af stærk Aareforkalkning.

Ved Hr. C. V. Fengers Fratræden i 1924 konstitueredes som Bestyrer Hr. C. Edwards, der i 1926 udnævntes til Driftsbestyrer for Odense Gasværk. — Hr. Ingeniør C. Edwards blev knyttet til Odense Gasværk Aar 1919 som Driftsassistent.

I de forløbne 83 Aar har Odense Gasværk gennemgaaet betydelige Udvidelser — det var saaledes fra Begyndelsen kun til Belysning, Gassen blev anvendt, og det første Aar blev der saaledes pr. Døgn kun udsendt 733 Kubikmeter Gas, men nu, hvor Gassen til Køgebrug ikke savnes i noget Hjem, beløber den udsendte Gas pr. Døgn sig til 35,000 Kubikmeter for Aaret 1935—36.

Gasmaalerantallet den 30. Juni 1936 beløber sig for Odense By til 21,636 Stk., for Set. Hans til 4,622 Stk., for Ejby til 455 og Tarup til 430 Stk.

Med den gode Fremgang i Gasforbruget har det naturligvis i Aarenes Løb været nødvendigt at foretage en Del Udvidelser af saavel Værket som Ledningsnettet, og det kan nævnes, at det oprindelige i Aaret 1882—84 udvidede Ovn anlæg med horisontale Retorter og Ristfyr i 1894 erstattedes med et Ovn anlæg med skraa Retorter

og mere tidssvarende Generatorfyr. I 1907 udvidedes igen med et Retorthus med Ovne af samme Type, men med større Produktionsevne. Men trods disse store Udvidelser maatte Gasværket allerede igen 1916—19 foretage nye mægtige Udvidelser, hvorved blev bygget et helt nyt Værk med nye moderne Transportanlæg, Koks- og Kulsiloer efter Systemet Woodall-Duckham med 16 Stk. 3-Tons Retorter.

Samtidig med disse Ovnhusudvidelser fulgte en tilsvarende Udvidelse af Rense- og Køleapparater samt Exhauster og Blæsere, og man havde beregnet, at det vilde vare nogle Aar, inden yderligere Udvidelse skulde finde Sted, men Odense voksede

Driftsbestyrer Edwards i sit Kontor.

i de kommende Aar saa kraftigt, at det allerede i 1924 blev nødvendigt at udvide Ovnhuset yderligere med 8 Stk. 5-Tons vertikale Retorter samt at ombygge 4 af de 16 3-Tons Retorter til 4-Tons Retorter.

Ind under Forsyningsomraadet er i 1929 kommet Ejby og Tarup, og dette i Forbindelse med den stadige Vækst af Byen foranledigede Planlæggelsen af meget omfattende Udvidelser, der først afsluttedes i 1936 og omfatter:

Tørgasbeholder af Type M.A.N. til en Kapacitet af 42,000 m³. Blev opført i 1930. I Aarene 1932—33 og 1936 blev 3 Ovne, hver med 4 Stk. 3-Tons Retorter ombygget efter de sidste moderne Principper til 6-Retorts à 5,7 Tons i hver Ovn med selvstændige Generatorer i tilstødende Hus.

Nyt stort Renseanlæg, nye Kølere, nye Exhaustere med store 20" Fabriksledninger, ny Spildevarmekedel etc.

Samtidig fulgte store Kontorudvidelser, Laboratorieudvidelser og Kontrolprøverum, saaledes at Gasværket med sit forøgede Personale er i Stand til at varetage den stadig voksende Bys Behov.

I 1916 fandtes 95,4 Kilometer Hovedledning, hvoraf 80,2 Kilometer i Odense og 15,2 Kilometer i Sct. Hans Landsogn, men i 1936 er dette forøget til 162 Kilometer.

Foruden selve Driftskontoret har Gasværket i en Aarrække haft Kassererkontor og Udsalg (Lamper, Gasovne, Gasapparater etc.) paa Albani Torv, men maatte denne Afdeling af Mangel paa Plads overflyttes til Mageløs 10.

Denne Afdeling blev ledet af Hr. A. Alexander, som i 1913 overtog Kassererposten efter sin Fader, Hr. J. Alexander, der allerede i 1868 blev knyttet til Odense Gasværks Kassererkontor, først som Assistent under daværende Kasserer J. Bang,